

ПОСІБНИК З НАДАННЯ ПОЛІЦІЄЮ ГЕНДЕРНО ЧУТЛИВИХ ПОСЛУГ

жінкам та дівчатам, постраждалим від насильства

ПОДЯКА

Розробка цього посібника стала можливою завдяки:

Сміливості багатьох жінок, які зазнали насильства і розповіли про пережите, а також зусиллям активістів і активісток, особливо з жіночих організацій по всьому світу, які виступили за надання належних послуг та підтримку жінок, які пережили насильство.

Зусиллям Урядів країн, які вживають заходів для припинення насильства щодо жінок і дівчат шляхом впровадження законодавчих реформ, ініціатив у сфері формування державної політики та впровадження програм запобігання і протидії насильству.

Уряду Австралії, який є одним з основних донорів Спільної програми ООН «Надання базових послуг жінкам і дівчатам, які зазнали насильства».

Постійному прагненню системи ООН розробляти програми та заходи реагування на насильство щодо жінок і дівчат. Агенції ООН, що працювали над розробкою цього посібника, приділили час та поділилися своїми знаннями для того, щоб ми продовжували покращувати надання якісних базових послуг жінкам і дівчатам, які постраждали від насильства. За відданість і надану підтримку висловлюємо подяку таким представникам різних агенцій: Калліопа Мінгейру, Керолайн Міна, Шарлотта Хемместад Людт Ліа Біасон, Беатріс Дункан, Садік Сиед, Мелісса Альварардо, А.Х. Монджурул Кабір, Бріджет Хенкок та Алехандро Санчес (ООН Жінки); Шруті Маджумдар (Цільовий фонд ООН для припинення насильства щодо жінок); Валері Лебо, Клаудія Бароні та Свен Пфайфер (УНЗ ООН); Софіен Бача (ПРООН); та Кемерон Сіглі (Департамент миротворчих операцій ООН - Відділ поліції).

Також висловлюється щира подяка наступним представникам Консультативної групи за надану технічну підтримку: Алесандра Аресу («Humanity & Inclusion»); Шеріл Томас, Мелісса Ская, Лора Вілсон та Хелен Рубенштейн («Global Rights for Women»); Дженніфер Лонг («AEquitas»); Мерай Ларасі (Коаліція за припинення насильства щодо жінок); Морін Кертис та Кімберліна Каверн («Safe Horizon»); Ейлін Скіннідер та Рут Монтомері (Міжнародний центр реформи кримінального права та політики кримінального правосуддя, Ванкувер, Канада); Марія Вікторія «Мавік» Кабрера Баллеза та Агнешка Фал-Дутра Сантос (Глобальна мережа жінок-миробудівниць); Ралука Попа та Реа Абада Чіонгсон (Міжнародна організація права розвитку (IDLO)); Кассандра Альтаграсія Марта, Сара Луїза Ніл та Шаміма Бегам (Міжнародна асоціація жінок-поліцейських); а також Голові Міжнародної асоціації жінок-поліцейських Деборі Фрідл .

Ми щиро вдячні [Грему Гульдену](#), [Джері Кемпбелу](#) та [Ніламу Саркарія](#) за їхню відданість та суттєву підтримку, надану у розробці цього Посібника.

Автори: Мірко Фернандез (Mirko Fernandez), провідний консультант, та [Джейн Таунслі \(Jane Townsley\)](#), старша консультантка з питань поліції та виконавча директорка Міжнародної Асоціації жінок-поліцейських.

Акроніми та скорочення

APT	Асоціація з попередження катувань	MiO	Моніторинг і оцінка
DASH	Модель DASH (Domestic Abuse, Stalking and Harassment), використовується для оцінки ризиків щодо домашнього насильства, переслідування і домагань	МКС	Міжнародний кримінальний суд
DCAF	Женевський центр демократичного контролю за збройними силами	МОП	Міжнародна організація праці
MARAC	Міжвідомча конференція з оцінки ризиків	МОП	Міжнародна організація праці
UN OROLSI	Управління Організації Об'єднаних Націй з питань верховенства права та безпеки	МРБ	Місцеві ради безпеки
WPON	Мережа жінок-поліцейських у Південно-Східній Європі	НДД	Негативний досвід дитинства (Велика Британія)
БДІПЛ	Бюро з демократичних інститутів і прав людини ОБСЄ	НІП	Насильство з боку інтимного партнера
ВООЗ	Всесвітня організація охорони здоров'я	НУО	Неурядова організація
ГЗН	Гендерно зумовлене насильство	ОБСЄ	Організація з безпеки і співробітництва в Європі
ДН	Домашнє насильство	ОГС	Організація громадянського суспільства
ДНК	Дезоксирибонуклеїнова кислота	ООН	Організація Об'єднаних Націй
ДОПМ	Департамент операцій з підтримання миру Організації Об'єднаних Націй	РРБ ООН	Резолюція Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй
ДРК	Демократична Республіка Конго	РСБ	Реформа сектору безпеки
Ебола	Захворювання, викликане вірусом Ебола	СГЗН	Сексуальне і гендерно зумовлене насильство
ЕКОСОП ООН	Економічна і соціальна рада Організації Об'єднаних Націй	СЗС	Співробітники зі зв'язків із сім'ями
ЄІГР	Європейський інститут з гендерної рівності	СНПК	Сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом
ЗІЗ	Засоби індивідуального захисту	СОП	Стандартна операційна процедура
ІКТ	Інформаційно-комунікаційні технології	США	Сполучені Штати Америки
КЖСО	Калічення жіночих статевих органів (обрізання)	УВКБ ООН	Управління Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй у справах біженців
КЛДЖ	Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок	УВКПЛ ООН	Управління Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини
КПД	Комітет з прав дитини	УКГП ООН	Управління Організації Об'єднаних Націй з координації гуманітарних питань
ЛГБТІ	Лесбійки, геї, бісексуали, трансгендери та інтерсексуали	УНЗ ООН	Управління Організації Об'єднаних Націй з питань наркотиків і злочинності
МАЖП	Міжнародна асоціація жінок-поліцейських	ЦКПХ	Центри контролю та профілактики хвороб
МАКП	Міжнародна асоціація керівників поліції	ЮНДЕСА	Департамент Організації Об'єднаних Націй з економічних і соціальних питань
МВС	Міністерство внутрішніх справ	ЮНІСЕФ	Дитячий фонд Організації Об'єднаних Націй
МГП	Міжнародне гуманітарне право	ЮНФПА	Фонд Організації Об'єднаних Націй у галузі народонаселення
МЗПЛ	Міжнародне законодавство з прав людини		

ЗМІСТ

Подяка	3
Акроніми та скорочення	5
Зміст	7
Розділ 1: Вступ	9
Розділ 2: Роль керівника і лідера команди	17
Розділ 3: Запобігання насильству	55
Розділ 4: Первинний контакт	91
Розділ 5: Розслідування	119
Розділ 6: Безпека та захист	173
Розділ 7: Підтримка та допомога	207
Розділ 8: Координація між органами сектору правосуддя	243
Розділ 9: Комунікація	269
Розділ 10: Інституційне вдосконалення для ефективного та відповідального реагування поліції на насильство щодо жінок і дівчат	301
Розділ 11: Проблеми та стратегії впровадження ґендерно чутливого підходу в роботу поліції	367
Розділ 12: Процес здійснення правосуддя	397
Розділ 13: Проблеми, які виникають під час розслідування випадків насильства щодо жінок і дівчат	441
Розділ 14: Надзвичайні ситуації у сфері охорони здоров'я та гуманітарні кризи, не пов'язані з конфліктом	491
Розділ 15: Примітки та рекомендована література	543

ВСТУП

Насильство щодо жінок і дівчат давно вже є загальнопоширеною проблемою у сфері прав людини, що коріниться у нерівних владних відносинах, структурній нерівності та дискримінації. Згідно з оцінками, трохи більше однієї третини жінок у світі (35%) зазнає фізичного або сексуального насильства, переважно з боку інтимного партнера¹, і ця статистика не включає сексуальні домагання. До інших форм насильства щодо жінок і дівчат відносяться убивства жінок, зумовлені їх статтю (інша назва «феміцид»), сексуальне насильство з боку осіб, які не є партнерами жертв; торгівля людьми з метою сексуальної експлуатації та інші форми примусової праці; заповідання каліцтва жіночим статевим органам/обрізання та інші шкідливі традиційні практики, як-от дитячий, ранній та примусовий шлюб і так звані «убивства в ім'я честі». Жінки і дівчата часто стикаються з різними формами насильства, що вчинюється у різні періоди – в мирний час, під час конфлікту або у постконфліктних ситуаціях – та у різних контекстах, зокрема, вдома, на роботі, у школі, в громаді, в інтернеті, а також у публічних місцях².

Існують наукові дані, які підтверджують, що певні індивідуальні, громадські й суспільні фактори і умови пов'язані з підвищеним ризиком того, що людина зазнає насильства або вчиняє насильство щодо жінок і дівчат. До таких факторів відносяться особисті і колективні переконання та норми стосовно маскулінності і фемінності, а також нерівноправні ґендерні ролі, що глибоко вкорінилися у громадському і приватному просторах, які дають чоловікам більше влади над різними аспектами життя. До інших можливих факторів ризику відносяться: толерантне ставлення до домашнього насильства у суспільстві, економічна нестабільність, зловживання алкоголем та іншими психоактивними речовинами, відсутність доступу до якісних базових послуг для постраж-

- 1 Всесвітня організація охорони здоров'я (2013 р.), Глобальні й регіональні оціночні дані про насильство щодо жінок, за посиланням: <https://www.who.int/publications/item/9789241564625>.
- 2 ООН Жінки (2020 рік), COVID-19 та припинення насильства щодо жінок і дівчат, за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/04/issue-brief-covid-19-and-ending-violence-against-women-and-girls>.

далих, а також ґендерна дискримінація у політиці та нормативно-правовій базі, що ґрунтуються на патріархальних нормах³. Крім того, є переконливі докази того, що якщо людина піддається насильству і впливу шкідливих ґендерних норм у дитинстві та підлітковому віці, то збільшується ймовірність того, що вона вчинить насильство або зазнаватиме насильства у дорослому віці.

Хоча наслідки для постраждалих (потерпілих), пов'язані з насильством щодо них, є дуже серйозними, це проблема не лише для жінок; ґендерна нерівність і насильство щодо жінок і дівчат мають багато негативних наслідків для сімей, громад і суспільства в цілому. Наприклад, у 2016 році вартість витрат, пов'язаних з вчиненням насильства щодо жінок у світі, становила 1,5 трильйона доларів⁴. Ґендерна нерівність також взаємопов'язана з расизмом, ксенофобією, економічною несправедливістю, кліматичною несправедливістю та іншими системами пригнічення. Отже, очевидно, що припинення насильства щодо жінок і дівчат є не лише метою та аспектом досягнення ґендерної рівності – однієї з Цілей Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року, – але також має надзвичайно важливе значення для досягнення інших Цілей сталого розвитку, таких як ліквідація бідності, забезпечення доступу до послуг охорони здоров'я та освіти, гідної праці та побудови справедливого і мирного суспільства⁵.

- 3 ООН Жінки (2020 рік), Запобігання насильству щодо жінок і дівчат та COVID-19, за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/05/brief-prevention-violence-against-women-and-girls-and-covid-19>.
- 4 ООН Жінки (2016 рік), «Економічні наслідки насильства щодо жінок», виступ помічниці Генерального секретаря ООН та замісниці виконавчого директора структури ООН Жінки Лакшмі Пурі на дискусії високого рівня з теми «Економічні наслідки насильства щодо жінок», за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/news/stories/2016/9/speech-by-lakshmi-puri-on-economic-costs-of-violence-against-women>.
- 5 Доповідь Генерального секретаря щодо активізації зусиль для ліквідації всіх форм насильства щодо жінок і дівчат (2020 рік), за посиланням: <https://undocs.org/en/A/75/274>.

НАСИЛЬСТВО ЩОДО ЖІНОК І ДІВЧАТ ТА ПАНДЕМІЯ COVID-19

Спалах коронавірусної хвороби COVID-19 призвів до загострення багатьох факторів ризику, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат⁶. Нові дані, що надходять, свідчать про те, що від початку спалаху COVID-19 почастишали випадки насильства щодо жінок і дівчат, зокрема домашнього насильства, і це явище отримало назву «**тіньова пандемія**»⁷. Жінки і дівчата вдома опиняються у замкнутому просторі з кривдниками, не в змозі повідомити про насильство та без жодних засобів звичної підтримки. У квітні 2020 року експерти прогнозували, що за кожні три місяці карантинних заходів, що тривають у світі, ще 15 мільйонів жінок і дівчат будуть піддаватися насильству⁸. У деяких країнах кількість дзвінків на телефонні «лінії довіри» зросла в п'ять разів⁹.

Ще до початку пандемії багато жінок і дівчат не мали доступу до елементарних базових безкоштовних послуг щодо забезпечення їхньої безпеки, захисту та відновлення, таких як телефонні лінії екстреної допомоги, своєчасне реагування з боку поліції та системи правосуддя, медичні послуги, безпечне тимчасове розміщення, притулок та психосоціальне консультування. А якщо такі послуги й існували, то на них зазвичай не виділялося достатнє фінансування, бракувало персоналу, не забезпечувалася належна координація та якість. Дані свідчать про те, що лише 40% жінок, які зазнали насильства, звер-

таються по допомогу будь-якого роду, і ще менше – лише кожна десята жінка - звертається по допомогу до поліції¹⁰. Багато жінок не повідомляють про пережите в рамках офіційно існуючих механізмів через сором, побоювання помсти або необізнаність щодо того, як отримати наявні послуги з допомоги. Жінки і дівчата, які потерпають від множинних і перекресних форм дискримінації, наприклад жінки-мігрантки, жінки з інвалідністю або жінки, які проживають у сільській місцевості та віддалених районах, більше ризикують зазнати насильства і рідше отримують необхідну їм підтримку.

Як і система охорони здоров'я, поліція і органи юстиції були перевантажені розглядом випадків, пов'язаних з COVID-19 та супутніми наслідками. У зв'язку з цим нормально не функціонували механізми надання медичної допомоги при зґвалтуванні, оцінки психічного здоров'я та надання допомоги особам, які постраждали від насильства, а також механізм доступу до правосуддя. Внаслідок пандемії мільйони жінок, які працюють на найвідповідальніших напрямках, зокрема у системі охорони здоров'я та сфері соціального захисту, піддавалися підвищеному ризику інфікування COVID-19. Пандемія також призвела до збільшення рівня економічної незахищеності жінок, включно з тими, які працюють у неформальному секторі економіки, де гарантії соціального захисту незначні або взагалі відсутні, без жодних альтернативних варіантів. Через пандемію мільйони дівчат були позбавлені можливості відвідувати школу, що зумовлює проблему ранніх шлюбів. Згідно з прогнозами, внаслідок пандемії ще 47 мільйонів жінок і дівчат опиняться за межею бідності¹¹. З огляду на все вищезгадане, існує необхідність у невідкладних діях для збереження досягнутого прогресу, протидії безкарності, а також задоволення потреб постраждалих (потерпілих). Тому є потреба у виділенні більших ресурсів на заходи щодо запобігання

6 Доповідь Генерального секретаря щодо активізації зусиль для ліквідації всіх форм насильства щодо жінок і дівчат (2020 рік), <https://undocs.org/en/A/75/274>.

7 Див., наприклад виступ Генерального секретаря ООН Антоніо Гуттереша в Міжнародний день ліквідації насильства щодо жінок (2020 рік), за посиланням: <https://www.un.org/sg/en/content/sg/speeches/2020-11-25/remarks-international-day-for-elimination-of-violence-against-women>.

8 Фонд ООН у галузі народонаселення (2020 рік), Вплив пандемії COVID-19 на планування сім'ї та припинення гендерно зумовленого насильства, заподіяння каліцтва жіночим статевим органам та дитячих шлюбів, посилання: https://www.unfpa.org/sites/default/files/resource-pdf/COVID-19-impact-brief_for_UNFPA_24_April_2020_1.pdf.

9 ООН Жінки (2020 рік), Факти та цифри: Припинення насильства щодо жінок, за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women/facts-and-figures#notes>.

10 Див: https://unstats.un.org/unsd/gender/downloads/WorldsWomen2015_report.pdf.

11 ООН Жінки (2020 рік), Від ідей до дій: гендерна рівність після COVID-19, за посиланням: <https://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2020/gender-equality-in-the-wake-of-covid-19-en.pdf?la=en&vs=5142>.

насилльству. Наразі існує дуже багато наукових даних, які свідчать про те, що насилльству щодо жінок і дівчат можна запобігти¹².

ОБ'ЄДНАНА ГЛОБАЛЬНА ПРОГРАМА ООН ЩОДО БАЗОВИХ ПОСЛУГ

Ліквідація численних форм насилльства вимагає зладженої роботи різноманітних суб'єктів з різних секторів та ефективної координації їхньої діяльності. Це передбачає також напрацювання комплексних багатосекторальних і взаємопідсилюючих превентивних стратегій, які спрямовані на усунення основних причин насилльства. Забезпечення доступу до пакету якісних медичних послуг, послуг у сфері правосуддя і охорони правопорядку та психосоціальної підтримки може надати можливість жінкам і дівчатам розірвати повторювані цикли насилльства та сприяти пом'якшенню його наслідків. Об'єднана глобальна програма ООН щодо базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насилльства, що реалізується в рамках партнерства між структурою ООН Жінки, Управлінням ООН з наркотиків та злочинності, Фондом ООН у галузі народонаселення, Всесвітньою організацією охорони здоров'я і Програмою розвитку ООН, спрямована на вирішення цих критичних прогалин і проблем. Вона передбачає настанови з імплементації світових норм щодо міжсекторальних послуг та заходів реагування, зокрема, у таких сферах як охорона здоров'я, правоохоронна діяльність, правосуддя та соціальний захист, а також механізми координації діяльності цих секторів.

Перший етап Об'єднаної програми (2013-2017 роки) фокусувався на досягненні консенсусу щодо

¹² Для отримання детальної інформації, див. публікацію RESPECT Women: Preventing violence against women (2019) [ПОВАЖАЙТЕ жінок: Запобігання насилльству щодо жінок (2019 рік)] та супутній Збірник матеріалів для впровадження (2020 рік), обидві публікації доступні за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/07/respect-women-implementation-package>. Див. докладніше, ООН Жінки (2020 рік), «Запобігання насилльству щодо жінок і дівчат та COVID-19, за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/05/brief-prevention-violence-against-women-and-girls-and-covid-19>.

базових послуг та відповідних стандартів якості й інструментів для надання послуг у різних контекстах. Впровадження інструменту *«Пакет базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насилльства. Основоположні елементи та керівні положення щодо забезпечення якості»* (Пакет базових послуг) було розпочато наприкінці 2015 року. Ці настанови були розроблені за підтримки експертів-консультантів в рамках серії консультацій з технічних питань, проведених на міжнародному і регіональному рівнях з ключовими експертами з урядів, представниками громадянського суспільства, постраждалими особами, науковцями, а також спеціалістами з кожного дотичного сектора, з метою підтримки їх впровадження в країнах світу. На початку 2021 року Пакет базових послуг використовується у більш ніж 50 країнах світу і сприяє виконанню у цих країнах глобальних норм і стандартів щодо надання міжсекторальних послуг та заходів реагування.

Незважаючи на зусилля, спрямовані на впровадження Пакету базових послуг, у багатьох країнах і досі немає ефективних нормативних положень та чітких процедур, які стосуються випадків насилльства щодо жінок і дівчат, а в деяких країнах також відсутня комплексна навчальна підготовка співробітників правоохоронних органів з питань розслідування фактів насилльства щодо жінок і дівчат. За повідомленнями користувачів, Модуль 3 «Правосуддя та охорона правопорядку» Пакету базових послуг був найскладнішим для впровадження.

18-19 червня 2019 року структурою ООН Жінки було проведено **засідання експертної групи** у штаб-квартирі організації в Нью-Йорку. Метою зустрічі було надати можливість ключовим партнерам та заінтересованим сторонам (це представники громадянського суспільства, жіночі організації і організації, що об'єднують осіб, які постраждали від насилльства, двосторонні сили поліції, інститути кримінального правосуддя та агентства ООН) висловити свої ідеї щодо проекту концепції для розробки Посібника, у тому числі стосовно проблем, що виникають у поліції при розслідуванні злочинів, пов'язаних із вчиненням насилльства щодо жінок і дівчат; подолання упереджень та ґендерних стереотипів в установах

та організаціях і отримання інституційної підтримки високого рівня, а також щодо оцінки використання Посібника як потенційного довідкового інструменту не тільки для працівників поліції та сектору правосуддя, але й для інших партнерів у сфері надання послуг охорони здоров'я і соціального захисту та координації діяльності цих секторів.

МЕТОДОЛОГІЯ ПОСІБНИКА

Мета цього Посібника має два вектори:

- Надати практичні рекомендації співробітникам поліції (основна аудиторія) з метою забезпечення ефективного і ґендерно чутливого реагування на насильство щодо жінок і дівчат шляхом поширення знань, які сприяють формуванню культури рефлексії та навчання, а відтак – інституційним змінам;
- Сприяти формуванню такої служби поліції, яка прагне забезпечити збалансованість своїх заходів реагування на насильство щодо жінок та дівчат з точки зору ефективності і відповідальності, здійснюючи аналіз, оцінку та моніторинг засобів, стратегій, політики і методів проведення розслідування за підтримки сторонніх осіб з громадянського суспільства, жіночих організацій, організацій, що об'єднують осіб, які постраждали від насильства, та наукових кіл.

Теорія змін

Цей Посібник має надихнути на зміну моделі роботи поліції, зокрема на перехід до правоохоронної діяльності, яка орієнтована на запобігання правопорушенням і врахування аспектів, пов'язаних з **ґендерними особливостями та психологічними наслідками для потерпілих, та сфокусована на роботі з кривдниками.**

З метою забезпечення бажаних поведінкових змін у Посібнику надаються змістовні рекомендації для досягнення трьох стратегічних результатів:

1. Поліція активно співпрацює та координує свою роботу з громадою, включаючи організації, які працюють у сфері захисту прав жінок. Така взаємодія спрямована на те, щоб краще зрозуміти проблеми громади, донести меседж про «нульову терпимість» до насильства щодо жінок і дівчат та продемонструвати серйозну налаштованість вживати необхідних заходів у разі вчинення такого насильства;
2. Налаштованість поліції боротися зі злочинністю орієнтуючись на потреби постраждалих осіб та фокусуючись на роботі з кривдниками забезпечує ефективне запобігання актам насильства щодо жінок та дівчат;
3. Навчання та підготовка співробітників поліції з питань запобігання насильству щодо жінок і дівчат та розслідування фактів такого насильства проводяться з фокусом на дотримання прав людини, з урахуванням ґендерних аспектів та психологічних наслідків для постраждалих осіб, а також за широких консультацій із заінтересованими сторонами.

Матеріали, викладені у цьому Посібнику, ґрунтуються на нещодавніх наукових дослідженнях ефективності поведінкових моделей і призначені передусім для керівників поліції середньої ланки¹³. Його мета – охопити коло осіб, які можуть стати взірцем для наслідування та надихнути підлеглих на зміну їхньої поведінки. Передбачається, що Посібник можна використовувати як для навчання вищого керівництва і працівників оперативних підрозділів, так і в поліцейських академіях як доповнення до існуючих навчальних програм. Вторинна аудиторія включає організації громадянського суспільства та жіночі організації, національні наглядові механізми (наприклад, національні правозахисні установи), а також агентства ООН.

Як зазначається в «Пакеті базових послуг», всім жінкам і дівчатам мають бути доступні високоя-

¹³ Цільовою аудиторією Посібника є керівники поліції середньої ланки, а розділи 2-9 Посібника розроблялися з орієнтованістю на керівників відділів (відділень) поліції або командирів підрозділів.

кісні послуги поліції та правосуддя, особливо тим з них, які є найбільш маргіналізованими і піддаються вищому ризику зазнати насильства. Надавачі таких послуг повинні продемонструвати, що вони – а також система, в якій вони працюють – роблять все можливе для того, щоб до скарг жінок чи дівчат ставилися серйозно, а також для надання їм підтримки, коли вони намагаються зорієнтуватися у часто доволі складній системі правосуддя.

У наступних розділах цього Посібника керівникам поліції надаються рекомендації колег-поліцейських щодо здійснення якісних слідчих дій. З цією метою у Посібнику повторюється структура, запропонована в Модулі 3 «Правосуддя та поліція» Пакету базових послуг і надаються практичні рекомендації для поліцейських у таких сферах: стратегії запобігання; початковий контакт з поліцією; розслідування з урахуванням ґендерної специфіки; питання безпеки та захисту; необхідна підтримка та допомога; стратегії комунікації та рішення, віднайдені завдяки координації. З урахуванням умов, які склалися у зв'язку з пандемією COVID-19, у Посібнику також містяться рекомендації, що стосуються реагування на насильство щодо жінок і дівчат під час криз, у тому числі пандемій.

Кожен розділ Посібника складається з підрозділів, у яких розглядаються і пояснюються робочі визначення та нормативно-правові засади, перелічуються компетенції, необхідні керівникам поліції для забезпечення ефективної та результативної правоохоронної діяльності, а також даються рекомендації щодо ключових показників ефективності та визначення прогалин у потенціалі. Цей Посібник є унікальною публікацією, адже увага у ньому приділяється конкретним рекомендаціям як щодо впровадження, так і щодо оцінки відповідних заходів.

Крім того, в усіх розділах наводяться практичні рекомендації колег-поліцейських співробітникам поліції, які обіймають керівні посади. Увага у цьому посібнику приділяється тому, які аспекти поліцейські можуть і повинні контролювати перебуваючи на командирській чи керівній посаді та/або на посаді працівника оперативного підрозділу, коли

вони стикаються з випадками насильства щодо жінок і дівчат.

Крім того, у Посібнику використовуються практичні приклади для того, щоб продемонструвати інноваційні підходи поліції, успішні напрацювання та приклади відданої роботи, спрямованої на забезпечення притягнення до відповідальності винних у вчиненні злочинів, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат, а також безпеки та захисту постраждалих(потерпілих). І нарешті, кожен розділ містить посилання на джерела, з яких читачі можуть отримати інформацію про поточні тенденції, дослідження та практику.

В узгодженні з інструментом «Пакет базових послуг», у Посібнику відзначається масштабність і складність форм насильства, яке вчиняється щодо жінок і дівчат, а також необхідність динамічного загальнодержавного реагування для ефективного попередження, розслідування фактів такого насильства та притягнення до відповідальності винних.

У посібнику також визнається існування різноманітних національних нормативно-правових засад, які диктують вимоги щодо збору доказів, а також різноманіття соціальних, культурних та економічних умов у межах одних і тих самих юрисдикцій, які впливають як на поведінку поліції, так і на уразливість жінок і дівчат щодо насильницьких злочинів.

З огляду на цю складність і різноманітність, метою подальших розділів Посібника є підкріплення міжнародних стандартів і норм, що лежать в основі мінімальних стандартів, які застосовуються до всіх методів проведення розслідування поліцією у справах, пов'язаних з насильством щодо жінок і

дівчат¹⁴. У Посібнику також згадуються національні процедури розслідування, у тому числі протоколи забезпечення захисту постраждалих(потерпілих), а також міжнародно визнані протоколи та приклади кращої практики для надання спеціалізованих і більш повних настанов для поліції.

Настанови, запропоновані у цьому Посібнику, слід розглядати і застосовувати як *додатковий інструмент*, призначений для підкріплення національних рекомендацій, протоколів та посібників для усіх державних структур, що відповідають за відправлення правосуддя.

¹⁴ Хоча деякі аспекти роботи поліції з урахуванням ґендерної специфіки, які стосуються дітей, розглядаються в усіх розділах цього Посібника, важливо зазначити, що міжнародно-правова база, що застосовується до дітей, відрізняється від тієї, що стосується жінок та дорослих загалом. Отже, підхід з урахуванням дитячої та ґендерної специфіки, а відтак - диференційоване ставлення - мають застосовуватися виключно до дітей. Згідно з визначенням Конвенції про права дитини, дитиною є кожна особа до досягнення 18-річного віку. Хлопці та дівчата мають однаково користуватися спеціальним захистом, передбаченим міжнародним правом, відповідно до цільового показника 16.2 Цілей сталого розвитку (ЦСР) стосовно припинення всіх форм насильства щодо дітей. Інші рекомендації щодо прав дитини, які можуть слугувати додатковою довідковою інформацією для фахівців у цій сфері (наприклад, *Типові стратегії Організації Об'єднаних Націй щодо ліквідації насильства щодо дітей у контексті попередження злочинності та кримінального правосуддя, 2015 рік, Навчальна програма УНЗ ООН-ЮНІСЕФ для посадових осіб правоохоронних органів щодо поводження з дітьми, які постраждали від злочинів або стали свідками злочинів*).

РОЛЬ КЕРІВНИКА І ЛІДЕРА КОМАНДИ

«Існує одна загальна істина, що застосовується до усіх країн, культур та спільнот: насильство щодо жінок у жодному разі не може бути прийнятним, виправданим або допустимим».

Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй Пан Гі Мун (2008 рік).

МЕТА ЦЬОГО РОЗДІЛУ

Зміцнити стратегічний підхід поліції до виконання на практиці основних засад Пакету базових послуг для того, щоб усі постраждалі (потерпілі) від насильства щодо жінок і дівчат мали якісний доступ до скоординованих базових послуг.

Основні тези та навчальні моменти

- Розуміння того, що становить основу ефективного реагування на насильство щодо жінок і дівчат.
- Принципи та загальні характеристики, що становлять основні засади Пакету базових послуг, лежать в основі значущої участі постраждалих (потерпілих) у розслідуванні випадків насильства щодо жінок і дівчат.
- Гендерно відповідальна діяльність поліції означає, що розслідування фокусується на діях імовірного кривдника, а не на характері, поведінці або достовірності тверджень постраждалої (потерпілої) особи.
- Поліція особливо схильна проявляти ґендерну упередженість по відношенню до актів насильства щодо жінок і дівчат, що може негативно позначатися на колективних зусиллях з ефективного реагування на такі випадки.
- Поліцейських, які першими реагують на повідомлення про насильство, та контактних осіб з громад необхідно підтримувати – керівництво має постійно давати зрозуміти, що до актів насильства щодо жінок і дівчат не будуть відноситися терпимо та ставитимуться серйозно.
- Оперативне планування, в ході якого враховуються результати ґендерно орієнтованого та інтерсекціонального аналізу, сприятиме протидії закріпленню дискримінаційної практики, яка застосовувалася у минулому.
- Збір даних, дезагрегованих за статтю, та відповідні індикатори мають важливе значення для реагування на насильство щодо жінок і дівчат.
- Неухильне дотримання підходу, орієнтованого на потреби постраждалих, зміцнить довіру та співпрацю з постраждалими (потерпілими) від насильства щодо жінок і дівчат

ВСТУП

Завдання цього розділу – визначити контекст для викладених у Посібнику рекомендацій, що призначені для керівників поліції середньої ланки, які здійснюють оперативне керівництво роботою співробітників поліції у справах про насильство щодо жінок і дівчат. Окрім визначення контексту, матеріали цього розділу призначені для зміцнення стратегічного підходу керівників середньої ланки і допомоги їм у впровадженні або виконанні на практиці основних засад, передбачених у публікації Організації Об'єднаних Націй «Пакет базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства: основоположні елементи та керівні положення щодо забезпечення якості» («Пакет базових послуг»).

Фото люб'язно надано Місією ООН зі стабілізації в Гаїті/Логан Абассі (Гаїті)

Основні засади Пакету базових послуг спрямовані на те, щоб забезпечити розширений доступ до скоординованих базових послуг поліції, органів сектору правосуддя та надання послуг підтримки усім постраждалим (потерпілим) від насильства щодо жінок і дівчат.

Цей посібник за своєю суттю має бути трансформаційним, тобто надихнути керівників поліції середньої ланки на те, щоб вони стали рушійною силою процесів перетворення ґендерної нерівності на культуру розподілу влади і контролю над ресурсами, спільного прийняття рішень та забезпечення розширення прав і можливостей жінок у щоденній діяльності поліції.

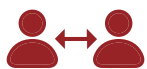
Для досягнення цієї цілі у даному розділі наводиться багато основних термінів та їх визначення, а також розглядаються питання щодо того, як ці терміни, у разі їх застосування, прискорюють або гальмують перехід до ґендерно відповідальної діяльності

поліції та загальну роботу з формування сучасного поліцейського відомства. Ці терміни наводяться у всіх розділах Посібника, щоб визначити контекст для керівників середньої ланки.

Крім того, у цьому розділі наводяться принципи та загальні характеристики, що становлять основні засади Пакету базових послуг та на яких ґрунтуються наведені рекомендації. Ці принципи та загальні характеристики визначають основні компетенції та набори «м'яких» навичок, застосування яких пропагуватиметься у Посібнику, оскільки вони є ґендерно відповідальними та орієнтовані на права людини. Крім того, з метою сприяння застосуванню та моніторингу рекомендованих компетенцій та наборів «м'яких» навичок, у цьому розділі наводитимуться професійні рекомендації, надані колегами-поліцейськими, та приклади відповідних індикаторів.

Основні компетенції та набори «м'яких» навичок, які рекомендуються у цьому Посібнику, визначені на основі результатів глобального аналізу, у ході якого були проведені опитування або інтерв'ю з багатьма співробітниками поліції, які перебувають на дійсній службі чи у відставці, а також з експертами з ґендерних питань та з проблематики ґендерно зумовленого насильства або насильства щодо жінок і дівчат, які співпрацюють з поліцією. Зібрані відомості були перевірені з урахуванням рекомендацій, наданих за результатами аналізу та оцінки стратегій, підходів та інструментів, які застосовуються різними поліцейськими відомствами для реагування на насильство щодо жінок і дівчат.

Окремі приклади за результатами такого аналізу і оцінки діяльності поліції були спеціально відібрані для Посібника і наводяться у подальших розділах, оскільки вони демонструють прагнення дотримуватися принципу підзвітності шляхом залучення до цих процесів зовнішніх заінтересованих сторін (організацій громадянського суспільства, жіночих організацій, а також представників наукових кіл та/або груп меншин). Крім того, ці приклади були відібрані завдяки їхній прозорості – адже вони були у відкритому доступі в інтернеті.

ПРОФЕСІЙНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ КОЛЕГ

Ви можете керувати поліцейським відділком, департаментом або округом – це означає, що ви несете загальну відповідальність і підзвітні за реагування ваших співробітників на потреби жінок і дівчат, які зазнали насильства. Чому важливо реагувати на такі злочини? У вас буде ціла низка інших пріоритетних задач, ви маєте обмежені ресурси, а отже важливо, щоб послуга, яку ви надаєте місцевим громадам, була максимально ефективною. Без довіри і упевненості у ваших діях з боку місцевих громад ваша робота як співробітника поліції ускладнюється, і досягти успішних результатів стає важче.

Фото люб'язно надано організацією «Force International» (Бангладеш)

У більшості національних досліджень стосовно масштабів насильства щодо жінок і дівчат зазначається, що жінки переважно не повідомляють в офіційні служби про свій пережитий досвід. В поліцію повідомляють про зовсім незначну кількість випадків насильства щодо жінок і дівчат. І лише невелика частка цих справ завершується пред'явленням обвинувачень кривдникам, а ще менша – їх засудженням. Згідно з інформацією, наведеною у доповіді, опублікованій Департаментом ООН з економічних і соціальних питань¹, у більшості країн, щодо яких були наявні дані, лише 40% жінок звертаються по допомогу будь-якого роду після того, як зазнали насильства. Серед тих жінок, які звертаються по допомогу, більшість сподівається на підтримку рідних та друзів, а не офіційних інституцій та механізмів. Менше 10% жінок, які звертаються по допомогу після пережитого насильства, шукають такої допомоги у поліції.

Небажання жертв повідомляти про інциденти насильства та звертатися по допомогу можна пояснити повсюдною прийнятністю насильства щодо жінок і дівчат у суспільстві (причому потерпілих часто звинувачують і соромлять після скоєння щодо них насильства), а також відсутністю довіри, що до їхньої скарги поставляться серйозно. Ще одним поясненням може бути відсутність у жінок і дівчат інформації щодо наявних послуг та/або прав.

Про випадки насильства особливо часто не бажають повідомляти представниці певних груп

¹ Див. https://unstats.un.org/unsd/gender/downloads/WorldsWomen2015_report.pdf

Рисунок 1:

Визначення терміну «наси́льство щодо жінок»³

ГЕНДЕРНО ЗУМОВЛЕНЕ НАСИ́ЛЬСТВО

Насильство щодо жінок є гендерно зумовленим, тому що спричиняється через владний дисбаланс між жінками та чоловіками і обмежені переконання та очікування щодо того, як повинні поводитися жінки та чоловіки.

ЗАВДАННЯ СТРАЖДАНЬ ЖІНКАМ

Переважаюча більшість випадків гендерно зумовленого насильства вчиняється чоловіками щодо жінок. Чоловіки можуть стикатися з насильством з боку жінок, але це значно менш поширена практика.

Що таке насильство щодо жінок?

“ Насильство щодо жінок – це

«будь-який акт гендерно зумовленого насильства, яке призводить або, скоріше за все, призведе до завдання жінкам фізичної, сексу-

альної або психологічної шкоди чи страждань... незалежно від того, відбувається такий акт у громадському чи приватному житті». ”

Генеральна Асамблея ООН, 1993 рік.

ФІЗИЧНА, СЕКСУАЛЬНА ТА ПСИХОЛОГІЧНА ШКОДА

Насильство щодо жінок може проявлятися у різних формах, у тому числі у формі фізичного, сексуального, психологічного або емоційного насильства.

ВІДБУВАЄТЬСЯ У ГРОМАДСЬКОМУ ЧИ ПРИВАТНОМУ ЖИТТІ

Усі види насильства щодо жінок є неприйнятними, і має бути негайно припинено. Немає значення, відбуваються такі акти насильства вдома чи у громадському місці.

населення, які стикаються з множинними та перехресними формами дискримінації, тому їм загрожує більша небезпека зазнати насильства. Наприклад, жінки і дівчата з певними формами інвалідності, які зумовлені вадами зору, слуху або навіть розумового розвитку, можуть бути особливо уразливими до насильства з боку осіб, які вважають, що через наявність комунікаційних бар'єрів їхні жертви не зможуть поскаржитися².

Діяльність поліції полягає у забезпеченні безпеки та захисту місцевих громад. Ця мета досягається

за рахунок роботи з громадами та для громад, розбудови довіри, дотримання норм законодавства, попередження злочинів, реагування на надзвичайні ситуації, надання послуг підтримки та підтримання миру в суспільстві. Щоб працювати насправді ефективно, поліція потребує підтримки з боку місцевих громад, яка дозволить їм отримувати інформацію та оперативні дані, необхідні для успішної слідчої діяльності та запобігання усім злочинам.

Жінки і дівчата є основною категорією населення у багатьох громадах. Якщо вам не довіряє половина місцевого населення, скільки потенційної інформації та оперативних даних ви втрачаєте

² Див. 'Thematic study on the issue of violence against women and girls and disability. Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights' [Тематичне дослідження з питання насильства щодо жінок і дівчат та інвалідності. Доповідь Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини] (A/HRC/20/5).

³ Декларація про викорінення насильства щодо жінок (Резолюція Генеральної асамблеї 48/104 від 20 грудня 1993 року), статті 1 – 2.

Лідери можуть надихати людей, які їх підтримують. Вони мають технічну кваліфікацію та людські якості, які викликають повагу та захоплення інших людей.

та, як наслідок, наскільки ефективно ви зможете працювати? Своєчасна, точна, доступна і надійна інформація та оперативні дані допоможуть вам у боротьбі зі ВСІМА злочинами, включно з багатьма формами організованої злочинності та насильницьким екстремізмом. Тому не варто недооцінювати переваги ефективного реагування ваших співробітників на злочини, пов'язані з насильством щодо жінок і дівчат.

Співробітники поліції мають етичний обов'язок охороняти права усіх постраждалих (потерпілих), незалежно від їх особистих характеристик. З огляду на те, що склад громад часто буває дуже різноманітним, важливо враховувати особливості соціально-культурного різноманіття у роботі поліції. Такий підхід передбачає усвідомлення того, що у громадах є чимало людей, які зазнають множинної та перехресної дискримінації, ізоляції і маргіналізації, а отже, як вже відзначалося раніше, їм загрожує підвищена небезпека зазнати насильства.

Наприклад, окремі особи та групи осіб можуть зазнавати маргіналізації внаслідок різних факторів, таких як стать, ґендерна ідентичність, вік, етнічна приналежність, сексуальна орієнтація, національність та/або інвалідність, і цей фактор може напряму впливати на доступ таких людей до безпеки, захисту і правосуддя. Щоб забезпечити повагу гідності та недоторканість приватного життя усіх постраждалих (потерпілих) і надання пріоритетного значення їхній фізичній та емоційній безпеці і захисту, співробітники поліції мають зважати на різноманітний досвід та обставини цих осіб і враховувати такі аспекти.⁴

Отже, важливо, щоб ви та ваші співробітники усвідомлювали неоднорідність складу місцевих громад,

⁴ Див. примітку 2.

з якими ви працюєте, щоб зрозуміти різні фактори, які можуть призводити до вчинення насильства щодо жінок і дівчат.

Скільки різних країн походження представлено у вашій поліцейській дільниці? Чи маєте ви достатнє уявлення про те, як ставлення постраждалих (потерпілих) до традицій, віри та/або культури може впливати на всі аспекти їхнього життя, у тому числі на можливість звернення по допомогу? Якщо ні, то чи можете ви забезпечити ефективне несення служби вашими співробітниками? Чи розумієте ви особисті характеристики постраждалих (потер-

Блок 1

«Біженкам постійно відмовляють у лікуванні, часто принижують їх, коли вони приходять до лікарень, а якщо вони скаржаться, то поліція не звертає на них уваги».

Тематичне дослідження: Підтримка потерпілих від насильства жінок азійського та африканського походження, а також представниць етнічних меншин та біженок (організація «Imkaan», Велика Британія).

пілих) від злочинів? Чи можна розподілити дані щодо постраждалих (потерпілих) за видом злочину, статтю або ґендерною ідентичністю, віком, етнічною приналежністю, інвалідністю, релігією, належністю до певної організації та місцем проживання? Наприклад, вам необхідні будуть надійні дані, щоб визначити, чи існує невідповідність між потенційними потребами постраждалих (потерпілих) та наявністю достатньо підготовлених співробітників.

У цьому Посібнику визнаються позитивні результати якісного управління для постраждалих (потерпілих), зокрема завдяки ефективній координації роботи служб різних секторів. У цьому розділі наводяться концептуальні засади, що дозволять краще зрозуміти основні підходи, навички та компетенції, які, як визнано різними поліцейськими відомствами та експертами, що працюють у цій сфері, мають важливе значення для переходу до більш ефективної та ґендерно відповідальної служби поліції в результаті інституційного аналізу та навчання.

Водночас, методи, навички та компетенції, які пропонуються у цьому та інших розділах Посібника, відображають **принципи**, передбачені у Пакеті базових послуг. На цих принципах ґрунтуються усі базові послуги поліції та органів сектору правосуддя (див. Рис. 2). У настановах, наведених

у цьому Посібнику, також містяться посилання на **загальні характеристики** (див. також Рис. 2), які у Пакеті базових послуг визначені як засадничі принципи всіх видів діяльності та підходів у всіх сферах функціонування основних служб та надання базових послуг.

Рисунок 2.

Пакет базових послуг: загальна схема засадничих принципів

Принципи	Підхід, орієнтований на захист прав	Просування ґендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок	Враховання культурних та вікових особливостей
	Підхід, орієнтований на потреби постраждалих (потерпілих) осіб	Пріоритетне значення безпеки	Притягнення кривдників до відповідальності
Загальні характеристики	Наявність		Доступність
	Адаптивність		Доречність
	Пріоритезація безпеки		Інформована згода та конфіденційність
	Збір даних та управління інформацією		Ефективна комунікація
	Взаємодія з іншими секторами та відомствами через механізми координації		

Дотримання засадничих принципів та загальних характеристик, наведених у Пакеті базових послуг, має першочергове значення для забезпечення **значущої участі** постраждалих (потерпілих) у розслідуванні злочинів, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат. Така участь буде не лише по суті визначальним чинником у розслідуванні, але й направлятиме важливий сигнал громадам, а саме: поліція серйозно ставить до заяв постраждалих (потерпілих) і застосовує підхід, орієнтований на забезпечення їхніх потреб, у разі надходження заяв про вчинення насильства щодо жінок і дівчат. Як наслідок, постраждалі (потерпілі), а також громади, в яких вони проживають, та інші надавачі базових послуг в цілому сприйматимуть ваше відомство як більш авторитетну інституцію, з точки зору формування довіри та партнерських відносин у процесі реагування на злочини загалом.

Важливо, щоб поліція стала частиною такого рішення, за якого постраждалі (потерпілі) особи та громади, в яких вони проживають, відчувають, що можуть говорити про свої очікування та потреби стосовно доступу до правосуддя у випад-

ках насильства щодо жінок і дівчат. Підвищення рівня довіри до поліції завдяки розширенню прав і можливостей людей також означає, наприклад, більшу ймовірність того, що постраждалі (потерпілі) від насильства з боку інтимного партнера повідомлятимуть про такі випадки і надаватимуть докази в суді.⁵

Для цілей цього Посібника, термін *реагування на насильство щодо жінок і дівчат* та інші злочини охоплює як превентивні, так і слідчі заходи, що вживаються поліцією.

⁵ Nathan Birdsall, Stuart Kirby and Michelle McManus (2017), 'Police – victim engagement in building a victim empowerment approach to intimate partner violence cases' (Police Practice and Research, 18:1, 75-86) [Нейтан Бірдсолл, Стюарт Кірбі та Мішель Макманус (2017 рік), «Робота поліції з постраждалими особами у процесі напрацювання підходу, орієнтованого на розширення можливостей постраждалих осіб, у випадках насильства з боку інтимного партнера» (журнал «Police Practice and Research», 18:1, 75 – 86)] та Roberts, J., and Hough, M. (2005), 'Understanding public attitudes to criminal justice', (Maidenhead: Open University Press) [Д. Робертс і М. Хаф (2005 рік), «Розуміння ставлення громадськості до кримінального правосуддя» (Мейденхед: видавництво «Open University Press»)].

ПОШИРЕНІ ТРУДНОЩІ, ЩО ВИНИКАЮТЬ У ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС РЕАГУВАННЯ НА ФАКТИ НАСИЛЬСТВА ЩОДО ЖІНОК І ДІВЧАТ

«Однією з найбільш поширених причин критичних невдач поліції у розслідуванні фактів зникнення жінок була відсутність лідера в інституції. Я використовую фразу «необхідність» лідерства, щоб підкреслити таку думку: у розслідуваннях конче необхідно було лідерство; лідерства бракувало. Я також використовую фразу «відсутність лідерства», адже вона простіша, хоча вона не має такої самої сили. Ця проблема була настільки поширеною, що вже не йшлося про належне лідерство; лідерства не було в принципі».

Високоповажний Уоллі Т. Опал, королівський адвокат, уповноважений, з його доповіді «ПОКИНУТИ – Доповідь Слідчої комісії з питань зникнення жінок» (FORSAKEN – The Report of the Missing Women Commission of Inquiry)⁶.

Неналежне реагування з боку правоохоронних

Блок 2

«Коли [жінка] приходять до поліції, спершу її просять показати посвідчення особи і задають такі запитання: «як», «чому», «що»... Від самого початку діють так, ніби вона відповідальна за те, що з нею сталося».

Жінка, вік 35 – 55 років, постраждала внаслідок конфлікту, мешканка міста, Республіка Сербія, Боснія і Герцеговина.

Джерело: Дослідження ОБСЄ з питань насильства щодо жінок: основний звіт (ОБСЄ, Відень, 2019 рік).

органів і досі лишається однією з головних перепон на шляху до ліквідації насильства щодо жінок і дівчат, внаслідок чого значна кількість кривдників уникає покарання. На задоволення потреб постраждалих (потерпілих) виділяється недостатньо ресурсів, а ініціативи, спрямовані на усунення цієї проблеми, недостатньо ефективно контролю-

6 VOLUME IIB, 'Nobodies: How and Why We Failed the Missing and Murdered Women Part 3, 4 and 5' (British Columbia, Canada, 2012) [TOM IIB, «Ніхто: як та чому ми провалили розслідування фактів зникнення та убивства жінок. Частина 3, 4 та 5» (Британська Колумбія, Канада, 2012 рік)].

ються та координуються.

Негативний досвід однієї постраждалої (потерпілої) особи може поставити під загрозу довіру до поліції та впевненість у її діях з боку всієї громади, що може ще більше ускладнити реагування на випадки насильства щодо жінок і дівчат.

Рента, оверчуті, уваги, на досвід Великої Британії

Блок 3

«Я вважаю, що [жінки] не звертаються до інституцій, тому що не довіряють їм. Я жодного разу не чула про позитивний результат; я жодного разу не чула, щоб жінці допомогла яка-небудь з інституцій. Я їм не довіряю».

Жінка, віком 30 – 50 років, мешканка сільської місцевості, Чорногорія

Джерело: Дослідження ОБСЄ з питань насильства щодо жінок: основний звіт (ОБСЄ, Відень, 2019 рік).

отриманий в результаті практики аналізу ефективності підходів до вирішення проблеми насильства щодо жінок і дівчат, який застосовується в цій країні.

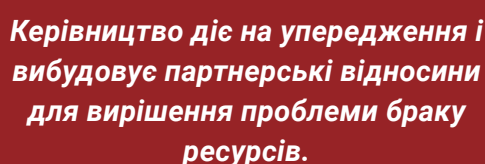
У 2013 році, після низки гучних справ, у яких постраждалі отримували захист нижчих стандартів, ніж очікувалося, Міністерство внутрішніх справ Великої Британії доручило Інспекторату Корпусу констеблів Її Величності⁷ провести перевірку діяльності поліції з реагування на випадки домашнього насильства. У наведеному далі переліку, який був складений за висновками фінального звіту, підготовленого у 2014 році Інспекторатом Корпусу констеблів Її Величності⁸, зазначаються деякі з найбільш показових провалів поліції, які, якщо керівництво відомства не приділить їм належної уваги, свідчитимуть про неефективність реагування

7 Влітку 2017 року Інспекторат Корпусу констеблів Її Величності провів перевірку пожежно-рятувальних служб Англії, оцінивши такі якості як лідерство, ефективність і результативність їх діяльності та склавши відповідний звіт. Щоб відобразити цю нову роль, Інспекторат Корпусу констеблів Її Величності змінив назву на Інспекторат Корпусу констеблів та пожежно-рятувальних служб Її Величності.

8 Див. 'Everyone's business: Improving the police response to domestic abuse' (HMIC, 2014) [«Стосується кожного: вдосконалення методів реагування поліції на випадки домашнього насильства» (Інспекторат Корпусу констеблів Її Величності, 2014 рік)].

на факти домашнього насильства та інших форм насильства щодо жінок і дівчат:

- Керівництво вищої ланки не змогло сформулювати загальну стратегію вирішення проблеми насильства щодо жінок і дівчат і в результаті встановило недосяжні цілі для керівників середньої ланки, не надавши достатніх ресурсів для самостійної та більш ефективної роботи.
- Попри те, що керівництво знало про конкретні

Керівництво діє на упередження і вибудовує партнерські відносини для вирішення проблеми браку ресурсів.

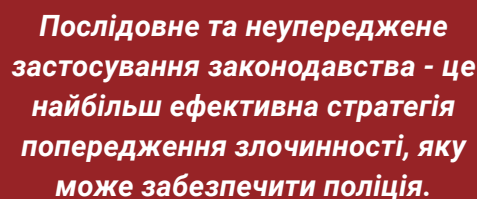
проблеми чи прогалини в існуючих стратегіях, воно не вжило відповідних заходів для їх усунення. Сюди відноситься поблажливе ставлення до принизливих зауважень співробітників поліції щодо конкретних людей або груп людей.⁹

- Командири вищої та середньої ланки не отримали належної підготовки з питань нового законодавства, яке безпосередньо впливає на стратегії запобігання насильству щодо жінок і дівчат і процедури проведення розслідування. Стало очевидним, що керівництво поліції має обов'язково пройти підготовку з питань застосування співробітниками поліції нового законодавства щодо забезпечення ґендерної рівності та сприяти проведенню розслідувань зі сфокусованістю на кривдниках.
- Хоча було очевидно, що пріоритетом є найпошире-

⁹ Принизливі зауваження, особливо стосовно жінок, як правило, стають більш поширеною практикою, коли національні законодавчі акти, спрямовані на підтримку ґендерної рівності, стають однією з тем для обговорення широкою громадськістю. Саме у цей час керівники поліції мають реагувати на подібні зауваження, зроблені співробітниками, і брати на себе більшу ініціативу, пояснюючи, як слід застосовувати нове законодавство та захищати жінок і дівчат.

ніші злочини, лише деякі командири поліції змогли пояснити чітке стратегічне бачення того, як необхідно вирішувати проблему насильства щодо жінок і дівчат, та мінімальні стандарти якості, необхідні для ефективного реагування на потреби постраждалих (потерпілих) від такого насильства.

- Доказом того, що насильство щодо жінок і дівчат не було пріоритетною проблемою, є те, як проводився інструктаж та видавалися завдання патрульним поліцейським (або працівникам підрозділів реагування).
- Через наявність розпорошених та малозрозумілих організаційних структур, підрозділів і відділів працівники підрозділів реагування не мали достатніх знань стосовно того, хто в організації несе відповідальність та є підзвітним за ефективне розслідування фактів насильства щодо жінок і дівчат, здійснення кримінального провадження та забезпечення безпеки постраждалих (потерпілих) осіб.

Послідовне та неупереджене застосування законодавства - це найбільш ефективна стратегія попередження злочинності, яку може забезпечити поліція.

- Навіть у тих випадках, коли вище керівництво відомства надавало чіткі сигнали та встановлювало відповідні пріоритети, вкорінена культура організації роботи означала, що співробітники усіх ланок зосереджували увагу на найпоширеніших злочинах, а не на випадках вчинення домашнього насильства, таких як міжособистісне насильство.
- Командування поліції демонструвало певною мірою «вузьке бачення» проблеми, фокусуючись більше на одному злочині та притягненні до відповідальності конкретного кривдника, не приділяючи уваги встановленню взаємозв'язку між злочинами, пов'язаними з насильством щодо жінок і дівчат, та іншою

потенційної кримінальною діяльністю, а також забезпеченню безпеки постраждалих (потерпілих).

- Відсутність нагляду за тим, як поліція здійснювала перенаправлення випадків, не дозволяє цілком зрозуміти, чому поліція у багатьох випадках перенаправляла постраждалих (потерпілих) до соціальних служб, замість того, щоб сприяти їх доступу до засобів правового захисту.

Один з основних висновків звіту, який підготував у 2014 році Інспекторат Корпусу констеблів Її Величності, полягає в наступному: керівництво поліції має забезпечити (так само як і у випадку інших злочинів) **сфокусованість на діях імовірного кривдника, а не на характері, поведінці або достовірності тверджень постраждалої (потерпілої) особи.**¹⁰

У згаданому звіті також відзначається, що хоча історично склалося так, що в ході розслідування акцент робиться на поведінці постраждалої (потерпілої) особи, реальність злочинів, пов'язаних із застосуванням насильства щодо жінок і дівчат, полягає в тому, що часто постраждала (потерпіла) особа знає кривдника, і тому поліція може легко встановити його особу. Теоретично, це мало б дозволити поліції вибудовувати розслідування, аналізуючи дії імовірного кривдника, з яким слідчі поліції можуть зв'язатися так само, як і з самою постраждалою (потерпілою) особою.

У більшості випадків і якщо це не передбачає виділення значних ресурсів, внутрішні проблеми, з якими стикаються поліцейські відомства, як, наприклад, ті труднощі, що зазначалися раніше у цьому розділі, можуть вирішувати керівники середньої ланки відповідного відомства. Обіймаючи посаду, що передбачає відповідальність і лідерську роль командира, керівники середньої ланки фактично поєднують функції формування політики відомства та виконання практичної роботи і тому несуть відповідальність як за слідчих, так і за розслідування.

Зменшенням загального негативного впливу таких внутрішніх труднощів під час реагування

¹⁰ Див. примітку 9.

на злочини, пов'язані з насильством щодо жінок і дівчат, переважно опікується керівництво поліції, включно з керівниками середньої ланки. Далі наведено деякі приклади заходів зменшення негативних наслідків:

- ➔ дії колективу мають ґрунтуватися на чіткому розумінні природи насильства, його причин та наслідків, а також відмінного і непропорційного впливу насильства на жінок і дівчат;
- ➔ вживати активних заходів щодо забезпечення підзвітності за значущу участь у розслідуванні постраждалих (потерпілих) у разі виникнення заяв про застосування насильства щодо жінок і дівчат;
- ➔ забезпечити постійне навчання та проведення консультацій з постраждалими групами для підкріплення неупередженої та сумлінної роботи поліцейських підрозділів реагування.

Блок 4

«Співробітники поліції не повинні самі володіти усіма спеціалізованими знаннями; вони повинні знати, куди перенаправляти постраждалих. Наприклад, спеціалізовані послуги підтримки для постраждалих від домашнього насильства часто надаються громадськими групами, що захищають інтереси постраждалих африканського походження, представників етнічних меншин, ЛГБТ та чоловіків».

Everyone's business: Improving the police response to domestic abuse (HMIC, 2014) [«Стосується кожного: вдосконалення методів реагування поліції на факти домашнього насильства» (Інспекторат Корпусу констеблів Її Величності, 2014 рік)].

Як зазначено у звіті Інспекторату Корпусу констеблів Її Величності 2014 року, якщо не вживати заходів для усунення цих інституційних провалів або внутрішніх труднощів, це рано чи пізно призведе до звинувачень у порушенні громадянських прав і прав людини, підризу авторитету поліції та, ймовірно, – браку довіри населення до поліції, особливо з боку жінок і дівчат.

Брак довіри населення до поліції та впевненості в її діях впливатиме на здатність вашої команди збирати необхідну інформацію, щоб дійсно керуватися оперативною аналітикою.

Наприклад, рішення за участі громад щодо заходів реагування на злочини будуть менш ефективними через слабкість взаємодії вашого відомства з іншими інституціями, особливо з організаціями, що представляють інтереси осіб або груп осіб, які відчувають надмірну увагу з боку поліції та недостатню захищеність.

Приклади рішень за участі громад розглядаються у подальших розділах цього Посібника, зокрема у Розділі 3 «Запобігання насильству», Розділі 5 «Розслідування», Розділі 8 «Координація між органами сектору правосуддя» та Розділі 12 «Процес здійснення правосуддя».

Отже, внутрішні труднощі, з якими в поліції стикаються під час реагування на злочини, пов'язані з насильством щодо жінок і дівчат, можна суттєво полегшити завдяки ефективній роботі керівництва поліції, яке розуміє першопричини такого насильства, готове «брати активну участь у вирішенні цієї проблеми» та вирішувати її, забезпечуючи значущу участь у розслідуванні постраждалих (потерпілих) осіб та роблячи відповідні висновки.

Крім того, ефективна робота керівництва поліції у справах, які пов'язані з насильством щодо жінок і дівчат, дозволяє забезпечити зосередженість у розслідуванні на відповідальності кривдника¹¹ (шляхом збору максимально можливої кількості доказової інформації щодо імовірного кривдника), а також приділення в ході розслідування належної уваги благополуччю постраждалої (потерпілої) особи. Таке ефективне лідерство у поліції відповідає узгодженому на міжнародному рівні принципу забезпечення безпеки постраждалих осіб

¹¹ У Пакеті базових послуг відповідальність кривдника визначається як накладення належних санкцій для притягнення кривдників до відповідальності за їхні дії та надання постраждалим (потерпілим) справедливих і ефективних засобів правового захисту у зв'язку із заподіяною шкодою чи понесеними втратами.

і розширенню їхніх прав та можливостей, а також забезпеченню відповідальності правопорушника¹².

Ключовим чинником для виконання цього принципу є здатність керівництва поліції запровадити та розвивати в колективі культуру та/або дух, за яких цінуються основні компетенції і професійні навички, притаманні ґендерно відповідальній службі поліції, а також здатність швидко реагувати на негативні настрої і підсвідомі упередження, які підривають колективні зусилля.

ҐЕНДЕРНА УПЕРЕДЖЕНІСТЬ: ЯК ВОНА МОЖЕ ЗАВАЖАТИ РОБОТІ ПОЛІЦІЇ

Ґендерна упередженість – це більш прихильне або упереджене ставлення до представників одного ґендеру порівняно з іншими¹³.

Ґендерна упередженість – неявна (несвідома) або явна (свідома) – визначається та формується на підставі ґендерних стереотипів і уявлень, згідно з якими чоловікам та жінкам приписуються різні

Ґендер стосується ролей, поведінки, видів діяльності та ознак, які певне суспільство у певний час вважає доречними для чоловіків та жінок.

¹² Updated Model Strategies and Practical Measures on the Elimination of Violence against Women in the Field of Crime Prevention and Criminal Justice (UN General Assembly Resolution 65/228 (2010), annex, para. 13(A)) [Оновлені типові стратегії та практичні заходи ліквідації насильства щодо жінок у сфері попередження злочинності та кримінального правосуддя (Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 65/228 (2010 рік), додаток, пункт 13(A))].

¹³ Huhtanen, H., Lonsway, K.A., Archambault, J. (2017), 'Gender Bias in Sexual Assault Response and Investigation, Training Bulletin Series: Part 1' End Violence Against Women International [Х. Хутанен, К. А. Лонсвей, Д. Арчамболт (2017 рік), «Ґендерна упередженість у процесі реагування на сексуальне насильство та розслідування відповідних випадків, Серія навчальних бюлетенів: Частина 1», організація «End Violence Against Women International»].

ознаки, ролі та види поведінки, у тому числі сексуальні ролі та поведінка¹⁴.

Поліція особливо схильна проявляти ґендерну упередженість по відношенню до актів сексуального та міжособистісного насильства. Така упередженість може проявлятися по-різному: можуть просто упускатися певні деталі при реєстрації випадків згідно з процедурами під час початкового контакту з постраждалою особою, постраждалу (потерпілу) можуть звинувачувати і соромити, ба навіть обвинувачувати її у неправдивості заяв¹⁵. У випадку жінок і дівчат з інвалідністю є більша ймовірність виникнення сумнівів у достовірності їхніх тверджень через наявність шкідливих стереотипів щодо їхньої статі та інвалідності¹⁶.

Згідно з інформацією Міністерства юстиції США, явні та неявні ґендерні упередження глибоко вкорінилися в нашій культурі. У контексті діяльності поліції, Міністерство юстиції США описує ґендерну упередженість як форму дискримінації, яка може призводити до того, що поліція забезпечує менш ефективний захист певним постраждалим (потерпілим) через їхню стать або ґендерну приналежність, не реагує на злочини, які завдають непропорційної шкоди особам певної статі чи ґендерної приналеж-

ності, або надає менший обсяг послуг чи менш ефективні послуги через ґендерні стереотипи¹⁷.

Крім того, ґендерна упередженість може поєднуватися з іншими упередженнями або підсилювати їх, наприклад з упередженнями за такими ознаками як етнічна приналежність, інвалідність, сексуальна орієнтація, вік та релігія. На практиці це може призвести до виникнення припущень щодо того, які категорії жінок, імовірніше за все, є сексуально доступними, а отже «напрошуються», або які чоловіки, скоріше за все, поведуться жорстоко або агресивно.

Хоча багато співробітників поліції дотримуються поглядів та цінностей, які сприяють підтримці рівного, неупередженого та справедливого доступу до правосуддя, неявні ґендерні та інші стереотипні уявлення можуть становити суттєву перешкоду на шляху до забезпечення рівного доступу до правосуддя. На думку експертів, це пояснюється тим, що неявні упередження проявляються на підсвідомому рівні, тобто ми можемо прийняти рішення за лічені секунди, не усвідомлюючи цього, причому такі рішення навіть можуть суперечити (і часто так воно й відбувається) переконанням і цінностям, яких ми свідомо дотримуємося¹⁸.

14 Там само.

15 Наявні дані свідчать про значно більшу вірогідність помилкової класифікації повідомлення про сексуальне насильство як неправдивого, порівняно з будь-яким іншим дійсно неправдивим повідомленням. Див. Jordan, J. (2004), 'Beyond belief: Police, rape and women's credibility', *Criminal Justice* 4(1), 29-59 in Huhtanen, H., Lonsway, K.A., Archambault, J. (2017), 'Gender Bias in Sexual Assault Response and Investigation, Training Bulletin Series: Part 3', *End Violence Against Women International* [Д. Джордан (2004 рік), «Неможливо повірити: поліція, зґвалтування та достовірність жінок», журнал «Criminal Justice» 4(1), 29 – 59, у публікації Х. Хутанен, К. А. Лонсвей, Д. Арчамболт (2017 рік), «ґендерна упередженість у процесі реагування на сексуальне насильство та розслідування відповідних випадків, Серія навчальних бюлетенів: Частина 3», організація «End Violence Against Women International»].

16 Submission by Women Enabled International to the Special Rapporteur on the Rights of Persons with Disabilities: Good Practices for Increasing Effective Access to Justice for Women and Girls with Disabilities (August 9, 2019) [Подання організації «Women Enabled International» Спеціальному доповідачу з прав осіб з інвалідністю: Позитивні напрацювання у сфері розширення ефективного доступу до правосуддя жінок і дівчат з інвалідністю (9 серпня 2019 року)].

17 Identifying and Preventing Gender Bias in Law Enforcement Response to Sexual Assault and Domestic Violence (US Department of Justice, 2015) [Виявлення та попередження ґендерної упередженості у реагуванні правоохоронних органів на сексуальне та домашнє насильство (Міністерство юстиції США, 2015 рік)].

18 Там само.

Блок 5

«Викорінення ґендерної упередженості з практики роботи поліції є невід'ємною складовою боротьби з сексуальним та домашнім насильством, яка може одразу мати реальний вплив на безпеку окремих постраждалих».

Міністерство юстиції США (2015 рік).

Лідери поводяться обачно і не передають власні упередження підлеглим.

Наприклад, у публікації Хол та Станко (2015 рік)¹⁹, де аналізуються тенденції «відсіву» справ про зґвалтування у Великій Британії, відзначається наступне: «Етнічна приналежність підозрюваних також має значення. Шанси підозрюваних з небілим кольором шкіри на те, що їм не пред'являть обвинувачення²⁰, на 70% менші, незалежно від етнічної приналежності постраждалої особи. З урахуванням інтеракційного ефекту етнічної приналежності підозрюваної та постраждалої особи, результати аналізу свідчать, що, порівняно з небілими підозрюваними, білі підозрювані мають вдвічі вищі шанси на те, що їм не пред'являть обвинувачення, якщо їхня жертва є білою особою, і в 11 разів вищі шанси, якщо їхня жертва є небілою особою. Цей висновок дозволяє припустити, що білі підозрювані значно частіше ніж небілі уникають подальшого розслідування, зокрема якщо їхні жертви є небілими особами».

Дослідження Хол і Станко²¹ свідчить про те, що (у випадку Великої Британії) до важливих факторів, які

19 Hohl, K. and Stanko, E. (2015), 'Complaints of rape and the criminal justice system: Fresh evidence on the attrition problem in England and Wales', *European Journal of Criminology*, 12(3) [К. Хол та Е. Станко (2015 рік), «Скарги щодо зґвалтування і система кримінального правосуддя: нові фактологічні дані щодо проблеми «відсіву» у Англії та Уельсі», журнал «*European Journal of Criminology*», 12(3)], стор. 324 – 341. doi: 10.1177/1477370815571949.

20 У Великій Британії термін «непред'явлення обвинувачень» (англ. «no-criming») вживається, коли зареєстрований злочин у подальшому не визнається злочином і, по суті, відміняється, нібито згідно з підтверженою інформацією про те, що злочин не був скоєний. Див. Laura Bates (2014), 'How the police are letting sexual assault victims down' [Лора Бейтс (2014 рік), «Як поліція підводить постраждалих від сексуального насильства»], див. за посиланням: <https://www.theguardian.com/lifeandstyle/womens-blog/2014/nov/21/police-letting-rape-victims-down-too>.

21 Hohl, K. and Stanko, E. (2015), 'Complaints of rape and the criminal justice system: Fresh evidence on the attrition problem in England and Wales', *European Journal of Criminology*, 12(3) [К. Хол та Е. Станко (2015 рік), «Скарги щодо зґвалтування і система кримінального правосуддя: нові фактологічні дані щодо проблеми «відсіву» у Англії та Уельсі», журнал «*European Journal of Criminology*», 12(3)], стор. 324 – 341. doi: 10.1177/1477370815571949.

впливають на «відсів» справ, відносяться етнічна приналежність підозрюваної особи та що саме співробітники поліції і прокурори вважають доказами проти правдивості озвучених звинувачень.

Як лідеру вам буде нелегко подолати ґендерні та інші упередження. Для цього необхідне поєднання багатьох елементів, як-от аналіз та перевірка виконання внутрішніх правил і процедур, навчальні та інформаційні заходи для співробітників поліції, що сприяють усвідомленню ними своєї поведінки та її можливого впливу на інших людей під час виконання повсякденної роботи²². Далі наведено деякі корисні рекомендації Міністерства юстиції США для подолання ґендерної упередженості у діяльності поліції (див. Блок б):

Див. Розділ 10 «Інституційне вдосконалення» для отримання рекомендацій щодо формування інституційної політики, яка спрямована на протидію впливу ґендерних упереджень у діяльності поліції, та Розділ 11 «Проблеми та стратегії впровадження ґендерно чутливого підходу в роботу поліції» для ознайомлення з питаннями щодо ґендерних стереотипів, які часто зустрічаються в культурі поліції.

У Коледжі поліції Великої Британії підкреслюють, що необхідно культивувати такі риси поведінки співробітників поліції, як тактовність та розуміння, акцентуючи увагу на тому, як необхідно уникати стереотипних уявлень, особистих упереджень і дискримінації, а також усвідомлювати інші реакції²³.

22 Для отримання більш детальних рекомендацій див. Tool 2: Policing and Gender in 'Gender and Security Toolkit' (Geneva: DCAF, OSCE/ODIHR, UN Women, 2019) [Посібник 2 «ґендерні питання у поліції» у Збірнику інформаційно-методичних матеріалів «ґендерні питання у секторі безпеки» (Женева: Женевський центр демократичного контролю над збройними силами, ОБСЄ/БДІПЛ, ООН Жінки, 2019 рік) та 'Integrating gender into internal police oversight' (OSCE/ODIHR, 2014) [«Інтегрування ґендерних аспектів до процесів внутрішнього контролю у поліції» (ОБСЄ/БДІПЛ, 2014 рік)].

23 Див. 'Investigation: Working with victims and witnesses', College of Policing [«Розслідування: робота з постраждалими та свідками», Коледж поліції] за посиланням: <https://www.app.college.police.uk/app-content/investigations/victims-and-witnesses/>.

Блок 6

Рекомендації для подолання ґендерної упередженості у повсякденній діяльності поліції

Керівництво поліції може:

- визнати та розвінчати упередження, припущення та стереотипи щодо постраждалих (потерпілих);
- не ґрунтувати свої судження щодо достовірності тверджень постраждалої (потерпілої) особи на припущеннях або стереотипах щодо «типів» людей, які можуть постраждати від сексуального насильства, або щодо того, як постраждалі (потерпілі) від сексуального або домашнього насильства «мають» реагувати чи поводитися;
- усвідомлювати, наскільки антипродуктивною є ґендерна упередженість для роботи поліції, зокрема наскільки вона впливає на якість розслідування і загальне враження про поліцію, та інформувати про це колектив;
- забезпечити, аби співробітники поліції розуміли, що ґендерна упередженість відіграє значну роль у неповідомленні постраждалими (потерпілими) від насильства щодо жінок і дівчат про випадки такого насильства, особливо це стосується жінок і дівчат з маргіналізованих груп або громад.

Джерело: Justice Department Issues Guidance on Identifying and Preventing Gender Bias in Law Enforcement Response to Sexual Assault and Domestic Violence (US Department of Justice, Office of Public Affairs, 2015) [Міністерство юстиції видало рекомендації щодо виявлення та попередження ґендерної упередженості під час реагування правоохоронних органів на сексуальне та домашнє насильство, Міністерство юстиції США, Управління зв'язків з громадськістю, 2015 рік], див. за посиланням: <https://www.justice.gov/opa/pr/justice-department-issues-guidance-identifying-and-preventing-gender-bias-law-enforcement>.

Деякі конкретні заходи, яких може вжити керівництво поліції:

- ➔ забезпечити, щоб у визначеннях правопорушень не допускалися неналежні тлумачення або потурання міфам чи стереотипам, а також забезпечити, щоб усі сексуальні акти, вчинені щодо будь-якої жінки без її згоди, незалежно від її особистих характеристик і навіть якщо вона не виявляє ознак опору, вважалися сексуальним

насильством та були криміналізовані²⁴;

- ➔ розробляти та реалізовувати заходи щодо захисту жінок у колективі від насильства та домагань;
- ➔ застосовувати політику «абсолютної нетерпимості» до неприйнятної поведінки та дій;
- ➔ підвищувати по службі та відзначати співробітників, які проходять регулярні та відомчі курси підготовки з ґендерних питань і тренінги з розбудови спроможності, а також спеціальні навчальні заходи, що проводяться при введенні в дію нових законодавчих актів²⁵.

Такі поведінкові якості, що свідчать про об'єктивність та професіоналізм, сприятимуть зміцненню довіри постраждалих (потерпілих) осіб, збільшенню кількості повідомлень про випадки насильства щодо жінок і дівчат та рівня участі у розслідуванні та притягненні до відповідальності винних у вчиненні таких злочинів.

У навчальному посібнику, підготовленому Управлінням з питань наркотиків та злочинності ООН для поліції Мексики в 2017 році, наводиться перелік найпоширеніших упереджень, які демонструють співробітники поліції під час опитування постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і

24 Див. 'Strengthening Crime Prevention and Criminal Justice Response to Violence against Women' (New York, UN Office on Drugs and Crime, 2014) [«Посилення заходів попередження злочинності та реагування на насильство щодо жінок у системі кримінального правосуддя» (Нью-Йорк, Управління ООН з питань наркотиків та злочинності, 2014 рік)].

25 Важливо, щоб такі навчальні курси розроблялись з урахуванням інформації, отриманої за результатами консультацій з неурядовими організаціями і надавачами послуг, які працюють у сфері надання підтримки постраждалим (потерпілим) від насильства щодо жінок і дівчат. Для ознайомлення з інформацією щодо більш конкретних заходів, спрямованих на усунення ґендерної упередженості під час надання базових послуг поліції та правосуддя, див. 'The Trial of Rape – Understanding the Criminal Justice System Response to Sexual Violence in Thailand and Viet Nam' (UN Women, UNDP and UNODC, 2017) [«Випробування зґвалтуванням: розуміння реагування системи кримінального правосуддя Таїланду та В'єтнаму на сексуальне насильство» (ООН Жінки, ПРООН та УНЗ ООН, 2017 рік)].

дівчат²⁶. Цей перелік складений на основі даних Міністерства юстиції США²⁷.

Наведена далі інформація (див. Блок 7) підготовлена на основі матеріалів обох згаданих джерел і містить перелік найпоширеніших упереджень співробітників поліції, які призводять до зниження ефективності заходів реагування поліції на факти насильства щодо жінок і дівчат:

Крім того, керівники поліції мають також враховувати, наскільки соціальне походження постраждалої (потерпілої) особи впливає на упереджене ставлення до неї, особливо якщо вона належить до уразливої категорії населення. До неї можуть погано ставитися, особливо якщо нападник з «порядної родини», має певний «соціальний статус» або навіть працює у поліції чи силових структурах.

Такі упереджені погляди, яких дотримуються співробітники поліції, можуть впливати на їхнє розуміння того, якою «в ідеалі» має бути постраждала (потерпіла) особа та як вона повинна поводитися. Наприклад, існує такий міф, що «добропорядна» та «поважна» жінка, яка зазнала сексуального насильства, повинна вимагати якнайскорішого розслідування. Аналогічним чином, є й інший міф: якщо жінка повідомляє про факт вчинення щодо неї насильства не одразу після того, як це сталося, то це якимось чином означає, що її твердження є неправдоподібними або неправдивими.

Більше того, у дослідженні УВКПЛ відзначаються висновки неурядових організацій, які свідчать про те, що випадки насильства щодо жінок і дівчат з інвалід-

26 Див. 'Training Manual for Police Officers Strengthening Program for the Security of Vulnerable Groups' (UNODC in partnership with the Government of Mexico, 2017) [«Навчальний посібник для співробітників поліції щодо Програми посилення безпеки уразливих категорій населення» (УНЗ ООН у співпраці з Урядом Мексики, 2017 рік)]. Також див. 'Handbook on Effective Prosecution Responses to Violence against Women and Girls' (UNODC, in partnership with UN Women, 2014) [Посібник з питань ефективного притягнення до відповідальності за насильство щодо жінок і дівчат» (УНЗ ООН у співпраці з ООН Жінки, 2014 рік)].

27 У багатьох випадках неявна та явна ґендерна упередженість може заважати слідчим дотримуватися найкращої практики або навіть ініціювати розслідування (Міністерство юстиції США, 2015 рік).

Блок 7

Найпоширеніші упередження, які виявлені під час реагування поліції на факти насильства щодо жінок і дівчат*

- постраждала (потерпіла) повідомляє про відповідний факт із затримкою;
- у минулому були аналогічні звернення постраждалої (потерпілої);
- який одяг був на постраждалій (потерпілій) на момент вчинення ймовірного злочину та як вона одягається зазвичай;
- постраждала (потерпіла) відмовляється подавати скаргу;
- історія сексуального життя постраждалої (потерпілої);
- емоційний стан постраждалої (потерпілої) - наприклад, чи здається вона спокійною чи явно засмученою;
- відсутність опору з боку постраждалої (потерпілої);
- судимість постраждалої (потерпілої) особи або її причетність до заняття проституцією;
- переконаність у тому, що постраждала (потерпіла) має психічне захворювання;
- переконаність у тому, що постраждала (потерпіла) ймовірно перебуває під впливом алкоголю або наркотиків;
- зріст постраждалої (потерпілої) порівняно зі зростом нападника;
- відсутність будь-яких очевидних ознак фізичної шкоди, завданої постраждалій (потерпілій);
- чи зазнала постраждала (потерпіла) нападу з боку особи тієї самої статі;
- сексуальна орієнтація або ґендерна ідентичність постраждалої (потерпілої) особи.

*Джерела: 'Training Manual for Police Officers Strengthening Program for the Security of Vulnerable Groups' (UNODC, in partnership with the Government of Mexico, 2017) [«Навчальний посібник для співробітників поліції в рамках Програми посилення безпеки уразливих категорій населення» (УНЗ ООН у співпраці з Урядом Мексики, 2017 рік)]; а також Identifying and Preventing Gender Bias in Law Enforcement Response to Sexual Assault and Domestic Violence (U.S. Department of Justice, 2015) [Виявлення та попередження ґендерної упередженості у реагуванні правоохоронних органів на сексуальне та домашнє насильство (Міністерство юстиції США, Управління зв'язків з громадськістю, 2015 рік)].

ністю часто не розслідуються через низку перепон, до яких відноситься нездійснення співробітниками поліції реєстрації кримінальних скарг через стереотипні уявлення про жінок і дівчат з інвалідністю, а також організаційні перешкоди, наприклад вимога щодо того, що особа має бути дієздатною, щоб вважатися «компетентним свідком»²⁸.

В Інформаційно-методичному посібнику з ґендерних питань Поліції ООН «Стандартизовані кращі практики інтегрування ґендерних підходів у миротворчу діяльність» (2015 рік) також пропонується дуже корисна інформація про те, як певні міфи можуть впливати на ставлення співробітників поліції та створювати перешкоди для розслідування випадків сексуального насильства, особливо коли співробітники не мають чіткого усвідомлення, що сексуальне насильство – як публічного, так і приватного характеру – є злочином і що вони зобов'язані провести ретельне розслідування таких фактів, зафіксувати їх та завести справи, а також здійснити арешт імовірного кривдника²⁹. Див. нижче декілька прикладів міфів щодо зґвалтування, взятих з Інформаційно-методичного посібника Поліції ООН:

ВСТАНОВЛЕННЯ ПРІОРИТЕТІВ ТА ЦІЛЕЙ ДЛЯ ҐЕНДЕРНО ВІДПОВІДАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

Встановлювати реалістичні пріоритети та від-

²⁸ Див. примітку 2.

²⁹ UN Police Gender Toolkit 'Standardized Best Practices on Gender Mainstreaming in Peacekeeping Compendium of Project Tools' (United Nations Department of Peace Operations, 2015) [Інформаційно-методичний посібник з ґендерних питань Поліції ООН. Стандартизовані кращі практики інтегрування ґендерних підходів у миротворчу діяльність, Департамент Організації Об'єднаних Націй з підтримання миру, 2015 рік], див. за посиланням: <http://repository.un.org/handle/11176/387374>, стор. 197. Див. також WHO Guidelines for Medico-Legal Care for Victims of Sexual Violence (2003) [Рекомендації ВООЗ щодо надання медико-правової допомоги постраждалим від сексуального насильства (2003 рік)].

повідні цілі – це найбільш ефективний спосіб підтримувати мотивацію вашої команди. Однак, успіх вашої команди залежатиме від **типу** та **якості** цілей, які ви встановлюєте як лідер команди. Тип та якість встановлених цілей визначатиметься стратегічними пріоритетами вашої організації та коригуватиметься з урахуванням потреб у сфері безпеки місцевих громад.

Успіх вашої роботи здебільшого залежатиме від обізнаності про потреби місцевих громад щодо забезпечення безпеки. Ці потреби можуть відрізнятися та змінюватися з часом. Негативне або упереджене ставлення членів вашої команди, що призводить до дискримінації певних членів громади або груп у громаді, знизить ефективність вашої роботи.

Розуміння того, чому ґендерні відносини мають найважливіше значення для просування ґендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок, а також для досягнення позитивних результатів діяльності поліції. Зміна нерівних ґендерних відносин відбувається завдяки спільному прийняттю рішень і належному виділенню ресурсів.

З іншого боку, позитивне ставлення і поведінка співробітників поліції, які демонструють готовність працювати з постраждалими від насильства щодо жінок і дівчат і надавати їм підтримку, сприятиме тому, що робота поліції у ваших громадах вважатиметься прийнятною. Усвідомлення різноманітних потреб громад у сфері безпеки та демонстрація уважного ставлення до цих потреб дозволить покращити службу поліції у цілому, адже поліція матиме більше інформації про місцеві тенденції злочинності, у тому числі відомостей про те, як насильство щодо жінок і дівчат може поєднуватися з іншими злочинами, такими як торгівля людьми та сучасне рабство.

Блок 8**Міфи щодо зґвалтування, на основі матеріалів Інформаційно-методичного посібника Поліції ООН щодо ґендерних питань (2015 рік)**

Міф	Факт
Головним мотивом зґвалтування є секс	Не секс, а влада, гнів, домінування та контроль є головними мотивуючими факторами зґвалтування.
ґвалтують лише жінок певного типу	Будь-яка жінка може стати жертвою зґвалтування. Однак, багато хто вважає, що жінок високих моральних якостей («порядних») не ґвалтують, а ґвалтують аморальних жінок («непорядних»).
Жінки неправдиво повідомляють про зґвалтування	Вважається, що лише дуже незначна частка повідомлень про зґвалтування є неправдивими.
Зґвалтування вчиняє незнайома людина	У переважній більшості випадків зґвалтування вчиняє знайомий жертві нападник.
Зґвалтування передбачає значне фізичне насильство та використання зброї.	У більшості випадків зґвалтування вчиняються без застосування великої фізичної сили. Більшість постраждалих(потерпілих) повідомляє, що вони боялися отримати серйозні травми чи того, що їх вб'ють, і тому не чинили значного спротиву нападу. Це також може пояснити, чому підкорення жертв не потребує великої сили або зброї.
Після зґвалтування залишаються очевидні ознаки ушкоджень.	Оскільки у більшості випадків зґвалтування вчиняються без застосування великої фізичної сили, фізичних ушкоджень може і не бути. Сам лише факт відсутності у відповідної особи фізичних ушкоджень не означає, що таку особу не було зґвалтовано. Приблизно лише одна третина жертв зґвалтування мають видимі фізичні травми.
Якщо жінка каже «ні», коли їй пропонують зайнятися сексом, вона насправді має на увазі «так»	«Ні» означає ні; бажання жінки щодо цього слід завжди поважати.
Особи, які працюють у секс-індустрії, не можуть бути зґвалтовані	Будь-яку особу (чоловіка або жінку), незалежно від його чи її залученості до індустрії комерційного сексу, може бути зґвалтовано. Дослідження свідчать про те, що значна кількість осіб, які працюють у секс-індустрії, були зґвалтовані їхніми клієнтами, співробітниками поліції або партнерами.
Чоловік не може зґвалтувати свою дружину	Будь-який примус до сексу або примусова сексуальна діяльність становить зґвалтування, незалежно від того, чи одружена жінка з кривдником. На жаль, у законодавстві багатьох юрисдикцій передбачені виключення щодо зґвалтування у шлюбі; хоча одружені жінки зазнають зґвалтування з боку своїх чоловіків, воно не визнається зґвалтуванням відповідно до такого законодавства.
Про зґвалтування в поліцію повідомляють негайно	Про більшість випадків зґвалтування в поліцію так і не повідомляють. У разі повідомлення про зґвалтування, у більшості випадків це відбувається більше ніж через 24 години після інциденту. Постраждалі (потерпілі) можуть не повідомляти про зґвалтування взагалі або повідомляти не зразу, тому що вважають, що нічого не буде зроблено, або через те, що, можливо, кривдник, погрожував їм або їхнім рідним, або вони бояться реакції з боку своєї сім'ї чи громади, або через почуття сорому. Деякі постраждалі просто вважають це приватною справою або не знають, куди повідомляти про інцидент.

Фото люб'язно надано організацією «Force International» (Косово)

Позитивні установки та поведінка співробітників поліції, які дозволяють їм ефективно реагувати на насильство щодо жінок і дівчат, мають бути відображені у основних компетенціях та навичках, які підтримуються та закріплюються у вашій організації, оскільки відповідають національним пріоритетам.

Однак, пріоритети потребують спільного розуміння проблеми і причин, з яких ця проблема потребує розв'язання. Стосовно до насильства щодо жінок і дівчат, вкрай важливо, щоб у керівництва поліції вищої ланки сформувалося глибоке спільне розуміння природи такого насильства, його причин і наслідків, а також того, наскільки по-різному і непропорційно воно впливає на жінок і дівчат. Тоді ви, як керівник середньої ланки, отримаєте інституційну підтримку для активної участі у перетворенні вашої організації та пом'якшення будь-яких шкідливих наслідків упередженості, що її демонструють ваші співробітники у процесі.

Крім того, пріоритети потребують стратегічного бачення, яке дозволить усій організації поліції, незалежно від рангу співробітників, знати, над чим працювати.

Докладніше з інформацією щодо перетворення поліції на ґендерно відповідальну службу можна ознайомитися у Розділі 10 «Інституційне вдосконалення» та Розділі 11 «Проблеми та стратегії впровадження ґендерно чутливого підходу в роботу поліції».

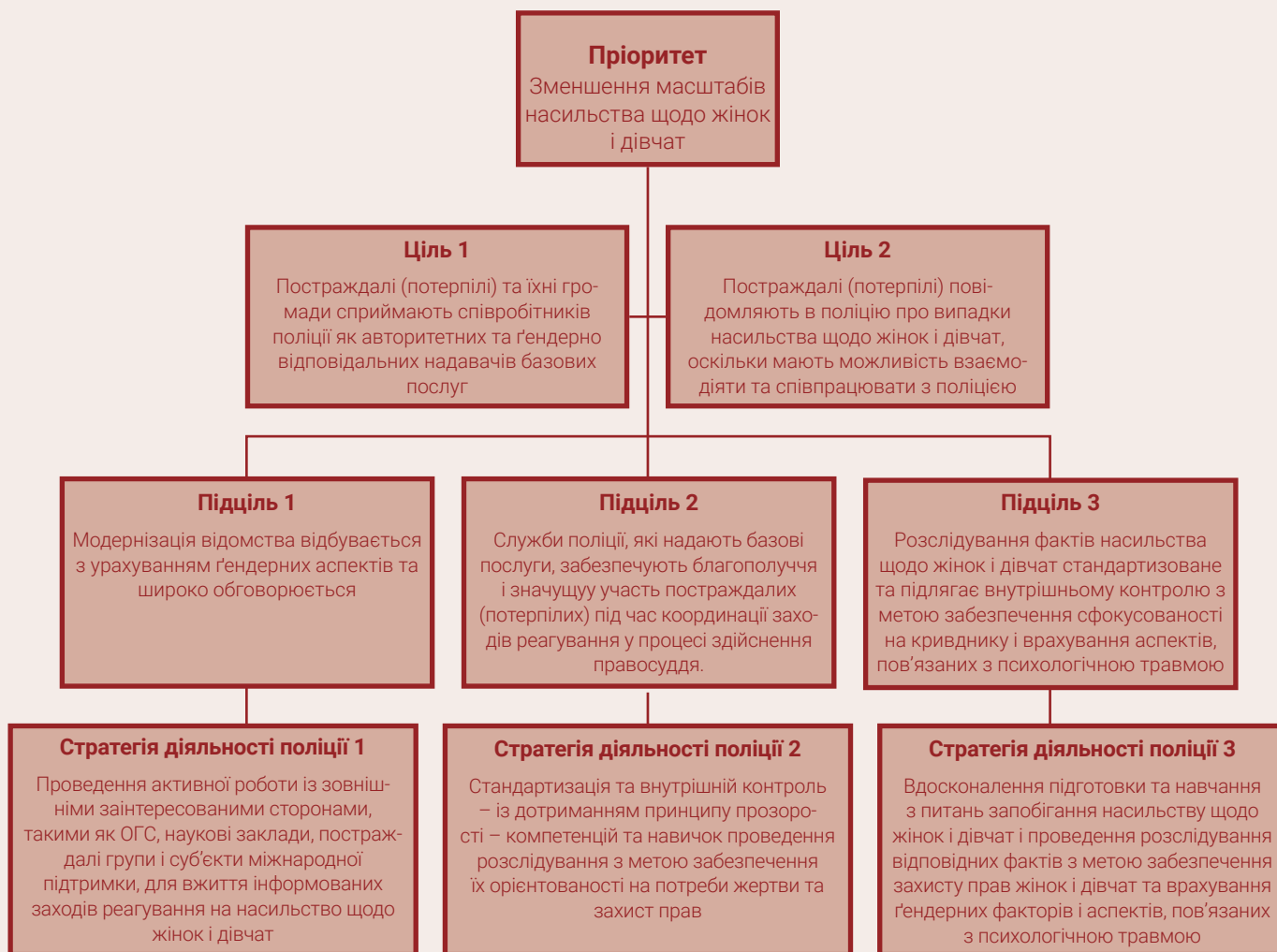
Можна навести такий гіпотетичний приклад стратегічного бачення поліції стосовно реагування на насильство щодо жінок і дівчат:

Збільшення кількості випадків повідомлення про насильство щодо жінок і дівчат і більш ефективне запобігання такому насильству завдяки ефективній та належній роботі поліції, коли пріоритезуються потреби постраждалих (потерпілих) і забезпечується їх перенаправлення до надавачів базових послуг з метою забезпечення їхнього благополуччя.

З огляду на це гіпотетичне бачення можна встановити пріоритети, цілі та стратегії. На Рис. 3 у спрощеному вигляді показано приклад моделі встановлення цілей для забезпечення ґендерно відповідального реагування поліції на насильство щодо жінок і дівчат з урахуванням засадничих принципів та загальних характеристик, передбачених у Пакеті базових послуг.

Рисунок 3:

Приклад моделі встановлення цілей для забезпечення ґендерно відповідального реагування поліції на насильство щодо жінок і дівчат

Далі наведено декілька прикладів стратегічних заходів, яких мають вжити керівники середньої ланки для досягнення цих пропонованих цілей:

1. Налагодити робочі відносини із зовнішніми заінтересованими сторонами, такими як жіночі організації або організації громадянського суспільства, наукові заклади, міноритизовані та уразливі групи, а також з іншими ключовими суб'єктами взаємодії для забезпечення більш обґрунтованих заходів реагування з метою запобігання насильству щодо жінок і дівчат і розслідування відповідних випадків.

2. Гарантувати стандартизацію і контроль якості основних компетенцій та наборів «м'яких» навичок, які застосовуються у розслідуванні фактів насильства щодо жінок і дівчат, з метою забезпечення їх орієнтованості на потреби жертв та захист прав.

3. Заохочувати власним прикладом покращити підготовку та навчання з питань запобігання насильству щодо жінок і дівчат та розслідування відповідних фактів, щоб працівники підрозділів реагування взаємодіяли з постраждалими (потерпілими) демонструючи повагу до їхніх прав, з урахуванням ґендерних факторів та аспектів, пов'язаних з психологічною травмою, без будь-якої дискримінації.

Фото люб'язно надано Об'єднаною місією Організації Об'єднаних Націй у Східному Тиморі /Мартін Перре (Східний Тимор)

ЗНАЧУЩА УЧАСТЬ ЛЕЖИТЬ В ОСНОВІ ҐЕНДЕРНО ВІДПОВІДАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

Як згадувалося раніше, щоб заходи реагування поліції на насильство щодо жінок і дівчат були ефективними та ґендерно відповідальними, керівництво поліції повинно демонструвати стратегічне прагнення забезпечити **значущу участь** постраждалих (потерпілих).

Значуща участь передбачає, що окремі особи та громади мають право брати участь у прийнятті рішень, які безпосередньо на них впливають, у тому числі у процесах розробки, реалізації та моніторингу відповідних заходів. Форми такої участі можуть бути різними і передбачають, зокрема, надання постраждалим(потерпілим) збалансованої об'єктивної інформації, щоб вони могли особисто контролювати ключові рішення, які впливають на їхнє благополуччя. Крім того, значуща участь може передбачати проведення консультацій з постраждалими (потерпілими), щоб дізнатися їхню думку щодо процесу прийняття рішень, у тому числі щодо розробки та пошуку альтернативних рішень.

Термін «значуща» передбачає, що жінки і дівчата мають не тільки бути присутніми, але й що їхні занепокоєння мають бути почуті та взяті до уваги. У них має бути можливість поділитися своїм досвідом та інформацією про свої потреби, щоби ці потреби задовольнялися не тільки самими постраждалими (потерпілими), а й суспільством загалом.

Наприклад, у всіх країнах світу жінки зазвичай недостатньо представлені в органах поліції. Структурні та інституційні перепони, а також негативні стереотипи щодо статі суттєво впливають на робоче середовище для жінок, і ці фактори ще більш явно виражені щодо жінок з інвалідністю та/або представниць етнічних меншин чи громад.

Авторитет поліції підвищується, коли групи та громади, яким вона служить, можуть асоціювати себе з цим відомством, одночасно відчуваючи, що їхні інтереси в ньому представлені.

Ґендерно відповідальна діяльність поліції за своєю суттю має передбачати залучення всіх верств населення, представленість їхніх інтересів і розробку механізмів обміну інформацією з активістами

Фото люб'язно надано Керолін Ковач Андерсон (Сполучені Штати Америки)

громадянського суспільства, але при цьому необхідно враховувати, що організації громадянського суспільства і самі не є повністю відкритими для осіб з інвалідністю.

Для забезпечення значущої участі постраждалих (потерпілих) осіб та громад, в яких вони проживають, у розробці стратегій та заходів поліції керівництву поліції пропонується ознайомитися з дев'ятьма загальними характеристиками, які мають бути неодмінно притаманні усім базо-

вим послугам. Ці загальні характеристики, що передбачені у Пакеті базових послуг, сприяють узгодженню всіх заходів з надання базових послуг задля досягнення максимального позитивного впливу за рахунок забезпечення значущої участі постраждалих(потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат у процесах правосуддя. Ефективні запобіжні та слідчі заходи і види діяльності поліції у процесі реагування на насильство щодо жінок і дівчат мають надважливе значення.

Рисунок 4:

Загальні характеристики якісного реагування поліції, які забезпечують основу для значущої участі постраждалих (потерпілих) у справах про насильство щодо жінок і дівчат

Далі представлені загальні характеристики, описані у Пакеті базових послуг:

1. Наявність. Усі базові послуги належної якості мають бути наявні і надаватися у достатній кіль-

кості всім жінкам і дівчатам, незалежно від місця їх проживання, національності, етнічної, кастової чи класової приналежності, статусу мігранта або біженця, статусу представника корінних народів, віку, релігії, мови та рівня грамотності, сексуаль-

ної орієнтації, сімейного стану, інвалідності або будь-якої іншої ознаки.

- 2. Доступність.** Усі базові послуги повинні бути доступними всім жінкам і дівчатам без будь-якої дискримінації. Такі послуги мають бути доступні фізично (відповідні служби знаходяться у межах безпечної фізичної досяжності для всіх жінок і дівчат), з економічної точки зору (фінансова доступність) та з лінгвістичної точки зору (інформація надається у різних форматах).³⁰
- 3. Адаптивність.** Під час надання базових послуг необхідно враховувати відмінні наслідки насильства для різних груп жінок та громад. Послуги повинні відповідати потребам постраждалих і потерпілих таким чином, щоб поєднувати принципи захисту прав людини та розуміння культурних особливостей.
- 4. Доречність.** Під час надання базових послуг необхідно забезпечити такі моменти: повага до гідності постраждалих (потерпілих), гарантія конфіденційності, увага до потреб і думок постраждалих (потерпілих), а також зведення до мінімуму можливості віктимізації в іншій формі.
- 5. Пріоритезація безпеки.** Постраждали (потерпілі) стикаються з численними загрозами своїй безпеці, як на початку, так і на подальших етапах процесу правосуддя. Ці загрози є специфічними для індивідуальних обставин кожної особи. Оцінка ризиків та управління

³⁰ Усі базові послуги повинні бути доступними для всіх жінок і дівчат, включно з жінками і дівчатами з інвалідністю. Мають бути протоколи для кожного виду порушення (порушення зору, слуху, мобільності, психосоціальні порушення та порушення, пов'язані з психічним здоров'ям, тощо), а співробітники мають пройти підготовку з питань врахування потреб жінок і дівчат з різними формами інвалідності. Див. 'Women and Young Persons with Disabilities: Guidelines for Providing Rights-Based and Gender-Responsive Services to Address Gender-Based Violence and Sexual and Reproductive Health and Rights' (UNFPA-WIE, 2018) [«Жінки та молоді люди з інвалідністю: рекомендації щодо надання ґендерно відповідальних послуг, орієнтованих на захист прав, у зв'язку з проблемою ґендерно зумовленого насильства, сексуальним і репродуктивним здоров'ям та правами у цій сфері» (Фонд ООН у галузі народонаселення – організація «Women Enabled International», 2018 рік)].

Блок 9

Доступність передбачає наступні елементи

Фізична доступність: місцезнаходження служби, вхід до будівлі та зона для паркування мають бути доступними для жінок і дівчат з порушенням мобільності. Люди із засобами забезпечення мобільності та/або особи з порушеннями сенсорних функцій повинні мати можливість пересуватися у приміщеннях будівлі.

Інформаційна та комунікаційна доступність: інформація має бути доступною для жінок і дівчат з усіма формами інвалідності. Повинні бути доступні різноманітні засоби комунікації, наприклад послуги перекладача, використання простої мови, аудіоматеріалів, великого шрифту, шрифту Брайля, зручного та графічного формату тощо. Не варто залучати родичів або піклувальників виступати у ролі перекладачів за відсутності чіткої добровільної та інформованої згоди постраждалої (потерпілої) особи, позаяк такі родичі або піклувальники можуть бути кривдниками, які вчинили насильство.

ризики можуть сприяти зниженню рівня ризику. Провідна практика здійснення оцінки ризиків та управління ризиками передбачає вжиття послідовних і скоординованих заходів у секторах соціального забезпечення, охорони здоров'я, поліції та правосуддя, а також між-секторальних заходів.

6. Інформована згода та конфіденційність.

Постраждалі (потерпілі) мають знати, що до них дослухаються і що їхні потреби розуміють і задовольняють. Інформація, як і спосіб її подання, може стимулювати постраждалих (потерпілих) звертатися по отримання базових послуг. На всіх етапах комунікації з постраждалими (потерпілими) необхідно забезпечувати повагу до їхньої гідності та шанобливе ставлення до них .

Фото люб'язно надано ООН-Фото/Ескіндер Дебебе
(Центральнаафриканська Республіка)

- 7. Ефективна комунікація та участь заінтересованих сторін у процесах розробки, реалізації та оцінки послуг.** Усі базові послуги необхідно надавати таким чином, щоб захистити приватне життя постраждалої (потерпілої) особи, гарантувати конфіденційність та, наскільки це можливо, надавати інформацію тільки за наявності інформованої згоди постраждалої (потерпілої) особи. Інформація про постраждалу (потерпілу) від насильства особу може носити надзвичайно делікатний характер. Недоречне надання такої інформації може спричинити серйозні наслідки і потенційно створити загрозу для життя жінок і дівчат, а також людей, які їм допомагають.
- 8. Збір даних та управління інформацією.** Постійний збір точних даних щодо послуг, які надаються жінкам і дівчатам, має важливе значення для забезпечення безперервного вдосконалення

таких послуг³¹. У всіх службах, які надають базові послуги, мають бути чіткі процедури документообігу для точної фіксації і конфіденційного та надійного зберігання інформації щодо постраждалих (потерпілих) та наданих їм послуг.

- 9. Взаємодія з іншими секторами та відомствами через механізми координації.** Взаємодія з іншими секторами та відомствами через механізми координації, такі як, наприклад, маршрути перенаправлення, допоможе жінкам та дівчатам своєчасно отримати належні послуги. Процедури перенаправлення мають включати стандарти щодо інформованої згоди. Щоб забезпечити безперебійне надання різноманітних базових послуг постраждалим і потерпілим, мають бути наявні

³¹ Організація «Humanity & Inclusion» рекомендує всім службам, які надають базові послуги, збирати дані, дезагрегovanі за ознакою інвалідності. Див. також: www.hi-us.org/.

протоколи та угоди щодо процедури перенаправлення, у тому числі щодо чіткого визначення обов'язків кожної служби.

РЕАГУВАННЯ НА НАСИЛЬСТВО ЩОДО ЖІНОК І ДІВЧАТ ПОЧИНАЄТЬСЯ ІЗ ВЗАЄМОДІЇ З ГРОМАДОЮ ТА ОЗНАЙОМЛЕННЯ З МІСЦЕВИМ КОНТЕКСТОМ

Оскільки у політиці національної безпеки визначаються стратегічні пріоритети, вона також повинна надавати керівникам поліції основні цілі, які необхідно перевести у практичну площину, локалізувати в місцевих командних структурах у координації з місцевими партнерами³².

Теоретично, повинні існувати механізми проведення консультацій, які сприяють значущій участі заінтересованих сторін і дозволяють їм надавати поліції відомості та рекомендації щодо пріоритетів у сфері безпеки. Ці механізми можуть існувати у різних формах: муніципальні громадські комунікаційні платформи або комітети охорони громадського порядку. В ідеалі, за допомогою таких механізмів громада інформує поліцію про свої різноманітні потреби у сфері безпеки, а поліція намагається зрозуміти, наскільки відрізняються потреби у безпеці жінок, чоловіків, дівчат та хлопців.

Якщо такі механізми існують, необхідно залучати до роботи у цих механізмах та комітетах осіб різного соціально-культурного походження, а також припинити безальтернативну практику співпраці з

³² У стратегії вирішення проблеми насильства щодо жінок і дівчат необхідно передбачити досяжні цілі, які враховуються в інших стратегічних нормативно-правових документах, наприклад пов'язати їх з планами дитячих служб і національними стратегіями у сфері охорони здоров'я. Таким чином влада зможе гарантувати, щоб вирішення проблеми насильства щодо жінок і дівчат стало пріоритетною загальнодержавною задачею, а не лише питанням боротьби зі злочинністю та забезпечення громадської безпеки.

Лідерство – це люди, а не процеси, політика чи документ

«лідерами громад», які часто є чоловіками і до того ж у багатьох випадках самі «призначають» себе на цю роль. Керівництво поліції має усвідомлювати, наскільки цінним джерелом інформації та налагодження партнерства для ефективного реагування на насильство щодо жінок і дівчат можуть бути механізми консультацій.

За відсутності місцевих консультаційних механізмів, керівництво поліції повинно намагатися пропагувати створення таких механізмів або працювати разом із заінтересованими сторонами, щоб сприяти їх запровадженню. Поліція повинна активно шукати відповідні точки для співпраці з громадами, яким вона служить, тим самим сприяючи попередженню злочинності та запобіганню насильству в цілому. Так само, поліція зобов'язана забезпечити значущу участь у процесі консультацій окремих груп або членів громади, яким загрожує більша небезпека постраждати від насильницьких злочинів, – це, наприклад особи з інвалідністю, особи, які належать до спільноти лесбійок, геїв, бісексуалів, трансгендерів та інтерсексуалів (ЛГБТІ), літні люди, молодь з груп ризику та особи, які проживають у віддалених районах.

Див. Розділ 3 «Запобігання насильству» та Розділ 8 «Координація між органами сектору правосуддя» для ознайомлення з іншими прикладами консультаційних механізмів.

У рамках широкого процесу консультацій слід обговорювати розуміння природи насильства, його причин та наслідків, а також відмінного і непропорційного впливу насильства на жінок і дівчат. Такі процеси вимагають значущої участі різноманітних спільнот, місцевих жіночих організацій, організацій, які представляють інтереси уразливих осіб та груп меншин, а також постраждалих (потерпілих), які самі мають попередній досвід контакту з системою правосуддя (за їхньої згоди, із забезпеченням конфіденційності та захисту).

Озброївшись цією інформацією, збагаченою змістовними даними за рахунок консультацій з представниками різноманітних соціально-культурних груп, керівники поліції можуть адаптувати підхід, орієнтований на потреби постраждалих осіб³³, щоб більш ефективно задовольняти вимоги різноманітних категорій постраждалих (потерпілих) у випадках насильства щодо жінок і дівчат.

Активна робота з постраждалими громадами та стандартизована практика застосування підходу, орієнтованого на потреби постраждалої особи, у випадках насильства щодо жінок і дівчат суттєво сприятиме прийняттю поліції в громадах як авторитетного

надавача ґендерно відповідальних базових послуг.

Отже, ґендерно відповідальну діяльність поліції можна розглядати як поєднання двох напрямів діяльності: постійна співпраця поліції з різноманітними групами в громадах з метою запобігання насильству щодо жінок і дівчат та значуща участь осіб, які постраждали від такого насильства, у розслідування, що має бути сфокусованим на кривднику та орієнтованим на захист прав людини.

Далі наведено приклади успіхів у роботі, які були досягнуті в процесі реагування на насильство щодо жінок і дівчат:

1

ПРИКЛАД 1.

Послуги поліції відповідають потребам постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат; це забезпечується шляхом їх залучення до консультацій, без будь-якої дискримінації, у процесі розслідування, сфокусованого на кривднику, та у координації з членами громади, які надають підтримку, органами сектору охорони здоров'я, соціального забезпечення та правосуддя.

2

ПРИКЛАД 2:

Практика проведення розслідування, сфокусованого на кривднику, та активна співпраця поліції і громад з метою зменшення масштабів насильства щодо жінок і дівчат сприяла тому, що тепер більше постраждалих (потерпілих) повідомляють в поліцію про випадки насильства та беруть участь у відповідних судових процесах.

3

ПРИКЛАД 3:

Небезпека вчинення насильства щодо жінок і дівчат зменшується по мірі активної співпраці поліції та громади з метою забезпечення застосування підходу, орієнтованого на потреби постраждалих (потерпілих), який дає можливість задовольнити їхні різноманітні потреби і притягнути до відповідальності кривдників, змусивши їх відчувати наслідки вчиненого ними насильства.

4

ПРИКЛАД 4:

Особи, які вчинили насильство щодо жінок і дівчат, наприклад міжособистісне насильство, набагато рідше вчиняють повторне правопорушення завдяки тому, що поліція ефективно забезпечує виконання цивільних захисних приписів, надаючи чіткий сигнал про виникнення наслідків у разі порушення припису та повторного вчинення правопорушення щодо тієї самої або іншої особи.

³³ Відповідно до засадничих принципів Пакету базових послуг, підхід, орієнтований на потреби постраждалої або потерпілої особи, передбачає, що у процесі надання послуг основна увага має приділятися правам, потребам і побажанням жінок і дівчат. Необхідно враховувати численні потреби постраждалих (потерпілих), різноманітні ризики та фактори уразливості, який вплив мають відповідні рішення та вжиті заходи, а також забезпечити, щоб послуги відповідали особливим вимогам кожної окремої жінки і дівчинки. Послуги мають відповідати їх побажанням, див.: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2015/12/essential-services-package-for-women-and-girls-subject-to-violence>, стор. 13.

ДОПОМОГА У ПРОЦЕСІ: ГЕНДЕРНО ЧУТЛИВІ ІНДИКАТОРИ РЕАГУВАННЯ НА НАСИЛЬСТВО ЩОДО ЖІНОК І ДІВЧАТ

Планування успіху командних зусиль у процесі реагування на насильство щодо жінок і дівчат буде залежати від здатності вашої команди брати активну участь у діяльності. Це означає, що усі члени команди розуміють свої функції і обов'язки, а також функції і обов'язки своїх колег у процесі реагування на насильство щодо жінок і дівчат.

У цьому Посібнику визнається, що функції та обов'язки команд відрізнятимуться у різних поліцейських відомствах. При цьому всі члени команди, незалежно від їхньої ролі у команді, мають демонструвати більш м'які набори навичок та компетенцій, які необхідні для ефективного реагування на насильство щодо жінок і дівчат. Ці навички та компетенції, що відображають принципи і загальні характеристики, зазначені у Пакеті базових послуг (Рис. 2), розглядаються у подальших розділах Посібника.

Планування успіху командних зусиль також передбачає визнання, збір, аналіз та використання гендерно чутливих даних, дезагрегованих за статтю, які мають використовуватися в командній роботі та для підготовки подальших рекомендацій. Зібрані дані повинні відображати відомості щодо кількості злочинів, вчинених за ознакою статі, оскільки це важливий індикатор безпеки жінок, чоловіків, хлопців та дівчат³⁴.

Отже, гендерно чутливі показники ефективності діяльності мають надзвичайно важливе значення для забезпечення врахування потреб постраждалих (потерпілих) у заходах реагування поліції

34 Див. також Megan Bastick, 'Gender Self-Assessment Guide for the Police, Armed Forces and Justice Sector' (Geneva: DCAF, 2011) [Меган Бастік, «Посібник із самооцінки щодо гендерних питань для поліції, збройних сил та сектору правосуддя» (Женева: Женевський центр демократичного контролю над збройними силами, 2011 рік)] для отримання додаткової інформації щодо збору, аналізу та використання гендерно чутливих даних.

на насильство щодо жінок і дівчат. Цей фактор, зі свого боку, створить умови для того, щоб постраждалі (потерпілі) могли повідомляти про відповідні інциденти в поліцію та звертатися до суду за правовим захистом до винесення остаточного рішення. Більше того, гендерно чутливі показники ефективності діяльності є джерелом інформації про ефективність стратегій діяльності поліції для розробників політики та громад.

Для вас, як для керівника та лідера команди, забезпечення успіху роботи поліції під час реагування на насильство щодо жінок і дівчат значною мірою буде залежати від того, наскільки добре ваша команда здатна виявляти та фіксувати гендерно чутливі дані у процесі виконання своїх повсякденних обов'язків. Наявність чіткого набору показників ефективності, у яких враховуються гендерні аспекти³⁵, та команди, яка підготовлена до збору такої інформації, – це перші кроки для з'ясування того, чи знаходиться ваша команда на правильному шляху для забезпечення ефективного і належного реагування на насильство щодо жінок і дівчат.

Далі наведено деякі приклади гендерно чутливих показників ефективності діяльності поліції:

➔ Збільшення показника кількості постраждалих (потерпілих), які повідомляють в поліцію про випадки насильства щодо жінок і дівчат, з розподілом відповідних даних за такими ознаками як вік, інвалідність, стать або гендерна приналежність, інші соціально-економічні

35 Гендер стосується ролей і відносин, особистих рис, установок, поведінки та цінностей, які суспільство приписує чоловікам та жінкам. Отже, термін «гендер» стосується засвоєної різниці між чоловіками та жінками, а «стать» – біологічної різниці між особами чоловічої та жіночої статі. Гендерні ролі дуже різняться у конкретному культурному середовищі і у різних культурах, а також можуть змінюватися з часом. Гендер стосується не просто жінок або чоловіків, але й відносин між ними. Див. Megan Bastick, Kristin Valasek. (2008), 'Security Sector Reform Assessment, Monitoring and Evaluation and Gender' in the Gender and SSR Toolkit, Geneva Centre for Security Sector Governance [Меган Бастік, Крістін Валасек (2008 рік), «Аналіз, моніторинг, оцінка реформи сектору безпеки та гендерні питання» у Збірнику інформаційно-методичних матеріалів «Гендерні питання та реформа сектору безпеки»].

Блок 11

Що таке ґендерно чутливі показники ефективності?

ґендерно чутливими показниками ефективності можуть бути результати аналізу, цифри, факти, точки зору або висновки, які характеризують конкретну умову або ситуацію у зв'язку з ролями, поведінкою, видами діяльності та ознаками, які певне суспільство у певний час вважає доречними для чоловіків та жінок. За допомогою ґендерно чутливих індикаторів вимірюються зміни, які відбулися з часом у цих умовах або ситуаціях, а також отримується інформація щодо відносин між жінками та відносин між чоловіками і висвітлюються відповідні очікування, які покладає на них суспільство у процесі.

характеристики³⁶, у тому числі за такими факторами, як етнічна приналежність та інвалідність.

- відсоткова частка постраждалих (потерпілих), які скористалися спеціалізованими послугами у зв'язку з насильством щодо жінок і дівчат і які можуть повідомити про повне припинення усіх видів неправомірних дій, з розподілом цих даних за такими ознаками як вік, інвалідність, стать або ґендерна приналежність, інші соціально-економічні характеристики.
- відсоткова частка постраждалих (потерпілих) жінок, які висловили задоволення підтримкою та допомогою, яку вони отримали від усіх служб у зв'язку з насильством щодо жінок і дівчат, з розподілом цих даних за такими ознаками як вік, інвалідність, стать або ґендерна приналежність, інші соціально-економічні характеристики.

Однак, для збору даних щодо злочинів за ґендерною ознакою, як і для будь-яких існуючих ґендерно чутливих показників ефективності, необхідні базові індикатори, щоб забезпечити підвищення рівня

³⁶ Зауважте, що збільшення кількості повідомлень – це не те саме, що збільшення кількості випадків вчинення насильства щодо жінок і дівчат.

професіоналізму та модернізацію поліцейського відомства як такого. Забезпечення базових індикаторів для збору таких даних зазвичай здійснюється на інституційному рівні і спрямоване на досягнення стратегічних цілей. За відсутності таких базових індикаторів визначати зміни може керівництво поліції, розробивши базові індикатори для діяльності своєї команди за підтримки підрозділів, завданням яких є збір та аналіз статистичних даних.

Докладніше з інформацією стосовно збору інституціями ґендерно чутливих даних у процесі реагування на насильство щодо жінок і дівчат можна ознайомитися у Розділі 10 «Інституційне вдосконалення».

Поліція має з обережністю тлумачити показники повідомлення про злочини, наприклад про випадки сексуального насильства. Приміром, інформуючи громадськість про збільшення або зменшення кількості випадків повідомлення про злочини, слід також повідомляти про те, що зменшення кількості повідомлених випадків не обов'язково означає зменшення масштабів насильства. Цей момент має особливо важливе значення, оскільки зосередженість на повідомлених злочинах часто відволікає увагу від злочинів, про які не повідомлено до поліції, що зазвичай характерно для злочинів, пов'язаних з ґендерно зумовленим насильством.

З іншого боку, збільшення кількості повідомлень може свідчити про підвищення рівня обізнаності та довіри до інституцій, а не про збільшення масштабів насильства. На жаль, на практиці заслугу за таку позитивну динаміку важко віднести на рахунок поліції, адже інші служби, які надають базові послуги, та правоохоронні органи також можуть брати участь у відповідних процесах в рамках їхньої компетенції.

Більше того, Національний інститут правосуддя (США) попереджає, що сфокусованість на зменшенні кількості повідомлень про тяжкі злочини, такі як зґвалтування, не дозволяє отримати широкого уявлення про методи або стратегії, що використовуються для реагування на ці злочини, – як, наприклад, взаємодія з громадами або жіночими

організаціями. Тому складно визначити достеменно, чи отримані здобуті результати завдяки тій діяльності поліції, яка спрямована на взаємодію з громадами або напрацювання партнерських відносин та лежить в основі її роботи на місцях за використання оперативної аналітики, якщо відсутні якісні індикатори для оцінювання рівня довіри населення до поліції чи іміджу відомства серед громад.

Фокусуючись на зменшенні кількості повідомлень про тяжкі злочини можна створити ситуацію, коли чинитиметься постійний тиск з метою зниження цих показників, але не буде аналогічного тиску з метою дотримання цілісності систем обліку та звітності³⁷. Національний інститут правосуддя США стверджує, що тиск з метою досягнення цільових показників у сфері громадської безпеки (особливо коли вони є надто амбіційними) створює умови для маніпуляцій зі статистичними даними щодо злочинності – аж до приховування повідомлень і неправильної кваліфікації злочинів та інших форм зловживання³⁸.

Експерти зазначають, що організація вдається до неналежних дій, коли громадськість вимагає передусім досягнення цілей, а не обмеження засобів³⁹. Як наслідок, нормам, що регулюють засоби, приділяється менше уваги, і вони зазвичай втрачають свій вплив на регулювання поведінки.

Наприклад, безпекова політика, у якій робиться акцент на цільових показниках боротьби з тероризмом, може спонукати поліцію надто активізувати

37 Malcolm K. Sparrow (2015), 'Measuring Performance in a Modern Police Organization' in 'New Perspectives in Policing'. (National Institute of Justice) [Малком К. Спарроу (2015 рік), «Оцінка ефективності у сучасній організації поліції» у виданні «Нові перспективи діяльності поліції» (Національний інститут правосуддя)].

38 Там само.

39 D. Vaughan, 'Controlling Unlawful Organizational Behavior: Social Structure and Corporate Misconduct', Chicago, Illinois: University of Chicago Press, 1983 [Д. Воган, «Контроль незаконної організаційної поведінки: соціальна структура та неналежна корпоративна діяльність», Чикаго, Іллінойс: видавництво Чиказького університету, 1983 рік] та R.K., Merton, 'Social Structure and Anomie,' in Social Theory and Social Structure, enlarged ed., New York: New York: The Free Press, 1968 [Р. К. Мертон, «Соціальна структура та аномія» у виданні «Соціальна теорія та соціальна структура», доповнене видання, Нью-Йорк: видавництво «Free Press», 1968 рік]. Див. також примітку 37.

Гендерний аналіз – це критична оцінка того, як різниця у гендерних ролях, видах діяльності, потребах, можливостях та правах впливає на чоловіків, жінок, дівчат та хлопців у певній ситуації або певних умовах.

свою діяльність з охорони правопорядку в цільових громадах, ставлячи під загрозу попередні зусилля на місцях, спрямовані на формування довіри з боку громад, включаючи жінок і дівчат, які можуть бути більш міноритизованими та/або невидимими, а отже більш уразливими до насильства. Ще один приклад – це безпекова політика, спрямована на зменшення показників нелегальної імміграції, що часто змушує мігрантів не повідомляти про злочини, вчинені щодо них або інших людей, такі як сучасне рабство, торгівля людьми, міжособистісне насильство, сексуальне насильство тощо.

Застосування **гендерного аналізу**, який передбачає врахування перехресних факторів (див. далі) під час збору даних щодо злочинів за гендерною ознакою, дозволяє керівництву поліції краще визначати різний вплив дій співробітників поліції на громади, яким вони служать та які захищають. Таку інформацію вкрай важливо повідомляти громадськості, презентуючи показники кількості повідомлень про злочини.

Більше того, здійснення у ході планування діяльності вашої команди гендерно чутливого аналізу⁴⁰ вжитих нею заходів сприятиме недопущенню закріплення практики дискримінаційного ставлення, яке у минулому демонстрували колеги-поліцейські або інші безпосередні партнери у системі правосуддя. Такий підхід, зі свого боку, сприятиме зменшенню ризику вчинення порушень прав людини членами вашої команди під час виконання своїх службових обов'язків.

40 У рамках гендерного аналізу також слід прагнути зіставити демографічні характеристики постраждалих/потерпілих з тенденціями віктимізації, даними опитувань громадської думки щодо поліції та статистичними даними щодо злочинів на усіх рівнях.

У цьому Посібнику для поліції пропонується багато різних індикаторів, розроблених на основі загальних характеристик якості базових послуг, передбачених у Пакеті базових послуг. Ці індикатори доповнюють показники за окремими злочинами, щоб громади, яким служить поліція, могли оцінити повну картину роботи відомства.

Запропоновані референтні показники більш детально розглядаються у розділах 3 та 9 цього Посібника. Вони призначені для того, щоб допомогти керівництву поліції визначити джерела даних, які сприятимуть посиленню заходів реагування підрозділів поліції на насильство щодо жінок і дівчат, як описано у Модулі 3 «Правосуддя та охорона правопорядку» Пакету базових послуг. Ці референтні показники не обов'язково мають спонукати до дій – вони радше призначені для того, щоб надихнути лідерів вживати активних дій та розробляти заходи на основі фактологічно обґрунтованих даних.

ВИЗНАЧЕННЯ СПІЛЬНИХ ТА ВІДМІННИХ ФАКТОРІВ

Жінки і дівчата не є однорідною групою, а отже щоб дані щодо злочинності відображали спільні та відмінні потреби жінок і дівчат щодо безпеки, обов'язково необхідно збирати деталізовану та ґендерно чутливу інформацію щодо демографічних та соціально-економічних характеристик постраждалих (потерпілих)⁴¹.

Крім того, необхідно провести **ґендерно чутливий аналіз** зібраних даних, який спрямований на з'ясування наступних чинників: які потреби та очікування є у жінок і чоловіків, дівчат і хлопців; чим

41 У документі «Оновлені типові стратегії та практичні заходи ліквідації насильства щодо жінок у сфері попередження злочинності та кримінального правосуддя» (Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 65/228, додаток) міститься заклик до держав-членів щодо організації і зміцнення механізмів систематичного збору даних стосовно насильства щодо жінок з метою оцінки масштабів і поширеності такого насильства та використання у розробці, реалізації і фінансуванні ефективних заходів реагування у сфері попередження злочинності та кримінального правосуддя.

Блок 12

«Близько 15% людей у світі живуть з тією чи іншою формою інвалідності».

Посібник проєкту «Сфера» (2018 рік)

вони відрізняються; чи забезпечуватиме планований захід задоволення цих відмінних потреб; а також як можна краще задовольнити потреби жінок і чоловіків, дівчат і хлопців.

При проведенні ґендерно чутливого аналізу керівництво поліції повинно неодмінно застосовувати призму **«інтерсекціональності»**, що дозволяє враховувати відмінний вплив, який насильство має на жінок і дівчат, та їхній досвід пережитих злочинів. Цей метод можна використовувати, щоб зрозуміти, що доводиться переживати жінкам і дівчатам, коли на них одночасно впливають декілька дискримінаційних факторів, як-от [але тут перелічені не всі ознаки] расова, класова, кастова, ґендерна або етнічна приналежність, сексуальна орієнтація, інвалідність, національність, імміграційний статус, географічне положення, релігія тощо⁴².

Соціальна ідентичність особи, наприклад наявність інвалідності чи приналежність такої особи до міноритизованої⁴³ або недостатньо представленої

групи, може поєднуватися з ситуаційними обставинами, такими як збройний конфлікт та/або

42 'The Value of Intersectionality in Understanding Violence against Women and Girls (VAWG)' (Imkaan, UN Women and the European Union, July 2019) [«Значення інтерсекціональності для розуміння проблеми насильства щодо жінок і дівчат» (організація «Imkaan», ООН Жінки та Європейський Союз, липень 2019 року)].

43 Міноритизація фактично призводить до створення та підтримання таких соціальних, політичних, економічних та інших умов, за яких з групами людей поводяться як з меншинами та визначають їх відповідним чином, наприклад «етнічні меншини». Міноритизація – це постійний активний процес, за якого окремі групи піддаються маргіналізації за ознакою «раси», етнічної належності та ін. Див. 'From the Margin to the Centre: Addressing Violence Against Women and Girls Alternative Bill' (Imkaan, October 2018) [«Від краю до центру: альтернативний законопроект стосовно вирішення проблеми насильства щодо жінок і дівчат» (організація «Imkaan», жовтень 2018 року)].

Блок 13

«Людам, які належать до спільноти лесбійок, геїв, бісексуалів, трансгендерів, квірів або інтерсексуальних осіб (ЛГБТКІ), часто загрожує більша небезпека зазнати дискримінації, стигматизації та сексуального і фізичного насильства».

Посібник проєкту «Сфера» (2018 рік).

гуманітарна криза, та призводити до підвищення ризиків вчинення насильства щодо жінок і дівчат.

Див. Розділ 13 «Проблеми, які виникають під час розслідування випадків насильства щодо жінок і дівчат», щоб ознайомитися з додатковою інформацією про те, як ситуаційні обставини, пов'язані з конфліктом, поєднуються з соціальною ідентичністю жінок і дівчат, що підвищує їхню уразливість до насильства.

Блок 14

«Неважко віднести певні підгрупи у громадах (наприклад жінок) до категорії уразливих. Це, своєю чергою, може створювати враження, що жіночі групи слабші за чоловічі, а отже – призводити до ще більшої маргіналізації жіночих підгруп у громадах. Необхідно застосовувати такий підхід, який дасть змогу жінкам побачити власні сильні сторони. Тому співробітниця поліції на владній посаді – це цінна рольова модель для жінок і дівчат у громадах».

UN Police Gender Toolkit [Інформаційно-методичний посібник з гендерних питань Поліції ООН], 2015 рік.

Поліція має конституційний обов'язок та відповідно до міжнародних зобов'язань повинна захищати місцеве населення від насильства і злочинів без будь-якої дискримінації, а отже те, наскільки ефективно співробітники поліції здійснюють збір таких даних, свідчить про їхню відданість службі і прагнення до виконання цього обов'язку.

У Посібника проєкту «Сфера» (2018 рік), рекомендується максимально розподіляти дані за категоріями, які відповідають конкретним умовам, що дасть змогу зрозуміти різницю за такими ознаками, як стать чи ґендерна приналежність, вік, інвалідність, географічне положення, етнічна, релігійна чи кастова приналежність або будь-

який інший фактор, що може обмежити доступ до надання допомоги без будь-якої упередженості⁴⁴.

Розуміння того, як соціальна ідентичність та ситуаційні обставини можуть поєднуватися (накладатися), підвищуючи або знижуючи ризики чи загрози для жінок і дівчат, дасть можливість приймати більш обґрунтовані рішення щодо пріоритетного виділення кадрових та матеріальних ресурсів, як у превентивних цілях, так і в рамках реагування на насильство щодо жінок і дівчат. З метою кращого розуміння інтерсекціонального⁴⁵ підходу до проблеми насильства щодо жінок і дівчат структура ООН Жінки (2018 рік)⁴⁶ підготувала наочне зображення характеристик та ситуаційних факторів, які впливають на уразливість до насильства жінок та/або дівчат (Рис. 5):

44 'The Sphere Handbook: Humanitarian Charter and Minimum Standards in Humanitarian Response', 4th edition, (The Sphere Association. Geneva, Switzerland, 2018) [Посібник проєкту «Сфера»: Гуманітарна хартія і мінімальні стандарти при наданні гуманітарної допомоги», 4-е видання (Об'єднання «Сфера», Женева, Швейцарія, 2018 рік)].

45 Crenshaw, K., 'Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory and Antiracist Politics', University of Chicago Legal Forum Volume 1989, Issue 1 Article 8 [К. Креншоу, «Демаргіналізація перетину раси та статі: критика темношкірої феміністки на адресу антидискримінаційної доктрини, феміністської теорії та антирасистської політики», журнал «University of Chicago Legal Forum», том 1989, випуск 1, стаття 8].

46 'A Practitioner's Toolkit on Women's Access to Justice Programming (UN Women et al. 2018) [«Практичний посібник з питань доступу жінок до розробки програм у сфері правосуддя, ООН Жінки та ін., 2018 рік], див. за посиланням: <https://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2018/wa2j-complete-toolkit-en.pdf?la=en&vs=2654>.

Рисунок 5:

Характеристики та ситуаційні фактори, які впливають на уразливість

ЩО ОЗНАЧАЄ ПІДХІД, ОРІЄНТОВАНИЙ НА ПОТРЕБИ ПОСТРАЖДАЛИХ (ПОТЕРПІЛИХ)?

Згідно з даними УНЗ ООН⁴⁷, дії поліції **орієнтовані на потреби постраждалих (потерпілих) осіб**, коли центральним елементом будь-якої діяльності поліції – від запровадження інституційної політики до операцій і конкретних дій – є потреби постраждалих (потерпілих). Це передбачає надання послуг із забезпеченням захисту жінок і дівчат, надання їм допомоги та сприяння розширенню їхніх прав та можливостей та, а також приділення першочергової уваги питанням фізичної та психологічної безпеки.

Найважливішим моментом є те, що підхід, орієнтований на потреби постраждалих (потерпілих) осіб,

47 'Strengthening Crime Prevention and Criminal Justice Response to Violence against Women' (UNODC, 2014) [«Посилення заходів у сфері попередження злочинності і кримінального правосуддя з метою боротьби з насильством щодо жінок», УНЗ ООН, 2014 рік].

спрямований на забезпечення супроводу таких осіб, коли вони намагаються отримати доступ до правосуддя у зв'язку зі злочинами, пов'язаними з вчиненням насильства щодо жінок і дівчат. При цьому забезпечується емпатія та повага до постраждалих (потерпілих) осіб, а посадові особи не звинувачують їх у небажанні співпрацювати з системою кримінального правосуддя. Отже, важливо, щоб співробітники поліції усвідомлювали та враховували наслідки психологічної травми⁴⁸, а також інтереси та потреби постраждалих (потерпі-

48 Ставлення з розумінням до травматичного досвіду іншої особи або врахування аспектів, пов'язаних з психологічною травмою, означає зосередження уваги на специфічному досвіді, пережитому постраждалою (потерпілою) особою, який впливає на її психологічний стан, пам'ять, реакції та поведінку, а також сфокусованість на тому, як інтерпретація такої поведінки працівниками оперативних підрозділів впливає на розслідування справ про сексуальне насильство. Більше інформації див. 'Trauma Informed Sexual Assault Investigation Training' From The International Association of Chiefs of Police (IACP) [«Тренінг щодо розслідування сексуального насильства з урахуванням аспектів психологічної травми», Міжнародна асоціація керівників поліції (IACP)], за посиланням: <https://www.theiacp.org/projects/trauma-informed-sexual-assault-investigation-training>.

лих) осіб, особливо коли вони начебто не бажають співпрацювати – а насправді можуть переживати психологічну травму і страх перед кривдником та/або загалом відчувати на собі постійний тиск, тому потребують невідкладної підтримки.

Застосування співробітниками поліції підходу, орієнтованого на потреби постраждалих (потерпілих), передбачає, що вони повинні протидіяти поблажливому ставленню і терпимості до насильства щодо жінок і дівчат, стримувати соціальну пасивність і не допускати звинувачення постраждалих. Поліцейські мають також визнавати, що такі злочини спричиняють тривалі негативні соціально-економічні наслідки для всього суспільства, не кажучи вже про наслідки для фізичного і психологічного здоров'я постраждалих (потерпілих) осіб, їхніх дітей та інших членів родин.

Крім того, застосування цього підходу означає, що співробітники поліції, які контактують з постраждалою (потерпілою) особою, мають вживати заходів для попередження вторинної віктимізації. Вторинна віктимізація виникає не як прямий наслідок кримінального діяння, а як наслідок неналежного реагування поліції, інших компетентних органів та уповноважених осіб на потреби постраждалої особи⁴⁹.

Сумлінне та професійне ставлення працівників оперативних підрозділів до виконання своїх обов'язків може значно знизити ризик вторинної віктимізації постраждалих: наприклад, вони можуть добросовісно надати поліцейські звіти постраждалим (потерпілим), щоб допомогти їм отримати захисні приписи, страхові виплати, скористатися цивільно-правовими засобами захисту прав, подати імміграційні клопотання або вимоги про компенсацію.

⁴⁹ Див. зноски 47.

Блок 15

Належне дотримання поліцією принципу конфіденційності може сприяти збільшенню кількості повідомлень про злочини та підвищенню рівня довіри до поліції в цілому.

Посібник з гендерних питань Поліції Організації Об'єднаних Націй, 2015 рік.

В рамках застосування підходу, орієнтованого на потреби постраждалих (потерпілих), щоб забезпечити їм захист від завдання додаткової шкоди, допомогти впоратися з почуттям стигми і дати їм змогу приймати рішення без тиску і суб'єктивних суджень, Поліція ООН пропонує з належною сумлінністю та професійністю дотримуватися чотирьох керівних принципів⁵⁰:

1. Забезпечення фізичної безпеки постраждалої (потерпілої) особи.
2. Збереження конфіденційності інформації, що стосується постраждалої (потерпілої) особи.
3. Забезпечення дотримання прав постраждалої (потерпілої) особи.
4. Недопущення дискримінації.

Далі на Рис. 6 наведений стислий огляд основних заходів, яких може вжити поліція для впровадження запропонованих Поліцією ООН *Керівних принципів застосування підходу, орієнтованого на потреби постраждалих (потерпілих)*, та недопущення завдання подальшої шкоди:

⁵⁰ UN Police Gender Toolkit (UN. Department of Peace Operations – DPO/DPET/Integrated Training Service, 2015) [Інформаційно-методичний посібник з гендерних питань Поліції ООН (Департамент миротворчих операцій – ДМО/Відділ з питань політики, оцінки та навчальної підготовки/Об'єднана служба навчальної підготовки, 2015 рік].

Рисунок 6.

Підхід, орієнтований на потреби постраждалої особи, запропонований Поліцією ООН

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІЗИЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПОСТРАЖДАЛОЇ ОСОБИ

- З'ясувати ризики у сфері безпеки, з якими може зіштовхнутися постраждала особа
- Проводити всі бесіди, огляди та опитування у безпечних умовах
- Переконаватися, що у постраждалої особи є безпечне місце для перебування
- Перевірити, чи існує небезпека безпосереднього контакту правопорушника з постраждалою особою
- Знати наявні системи підтримки

ЗБЕРЕЖЕННЯ КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ, ЩО СТОСУЄТЬСЯ ПОСТРАЖДАЛОЇ ОСОБИ

- Повідомляти історію постраждалої особи іншим фахівцям системи підтримки тільки у тому разі, якщо постраждала розуміє, що це за собою тягне, та попередньо надала свою згоду
- Надавати доступ до медичної інформації тільки уповноваженим співробітникам та медичним фахівцям
- Забезпечити захист слідчої інформації, щоб гарантувати безпеку постраждалої особи і не допустити загрози на її адресу або відчуження громадою
- Забезпечити недопущення подальшого насильства щодо постраждалої, небезпеки або повторної віктимізації внаслідок повідомлення нею про злочин
- Виключення з принципу конфіденційності можна робити тільки за наявності обґрунтованих підстав для підтвердження факту жорстокого поводження з дитиною або недогляду за дітьми, наявності ситуацій, які становлять загрозу життю, підозри щодо суїцидальних схильностей або серйозної загрози завдання шкоди іншим людям
- Звертатися по рекомендації до медичних працівників і психологів у ситуаціях, які вимагають виключення з принципу конфіденційності

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ПОСТРАЖДАЛОЇ ОСОБИ

- Поважати бажання, права і гідність постраждалих осіб, демонструючи їм свою підтримку
- Приділяти першочергову увагу всім потребам постраждалої особи, у тому числі медичним, психологічним, соціальним і правовим
- Забезпечувати найкращі інтереси дітей, у тому числі проявляти додаткову обережність запитуючи згоду та надаючи консультації законному опікуну дітей
- Забезпечити реалізацію права постраждалої особи на інформацію, надаючи відповідні нові відомості щодо їхньої справи, щоб надати можливість прийняття обґрунтованих рішень та оцінки ризиків
- Забезпечувати участь постраждалих осіб у прийнятті рішень, щоб вони відчували упевненість та контроль над власним життям
- Не варто давати порад постраждалим особам, оскільки це може сприйматися так, начебто ви кажете людині, що і як, на вашу думку, вона має робити, тобто ніби ви нав'язуєте власну думку
- Поважайте право постраждалих осіб не проходити жодного лікування, огляду та незгоду з іншим втручанням
- Постраждалі особи мають право на присутність співробітника поліції або адвоката протягом всього розслідування, але відповідне рішення має приймати постраждала особа, у тому числі щодо того, хто буде поруч з нею під час повідомлення їй інформації, проведення огляду або надання іншої послуги.

НЕДОПУЩЕННЯ ДИСКРИМІНАЦІЇ

- Забезпечити однакове ставлення до всіх постраждалих осіб, з ввічливістю та повагою до їхньої гідності, незалежно від статі, віку, походження, раси, статусу інвалідності, етнічної приналежності, сексуальної орієнтації або обставин відповідного інциденту
- Усвідомлювати власні упередження і припущення та упередження і припущення членів команди щодо сексуального та ґендерно зумовленого насильства для недопущення дискримінації постраждалих осіб
- Стежити за своєю поведінкою та поведінкою членів команди, не дозволяти особистим переконанням впливати на колективну роботу
- Звертайте увагу на свою манеру спілкування, невербальну поведінку та загальне ставлення до постраждалої особи

Попри будь-які організаційні труднощі ви, як керівник поліції, можете вести свою команду до успіху в роботі з реагування на насильство щодо жінок і дівчат, застосовуючи найефективніші методи роботи. Це передбачає, що ви, як лідер, повинні бути віддані принципам справедливості та рівності, займати активну позицію щодо застосування підходу, орієнтованого на потреби постраждалих (потерпілих), а також проявляти кмітливість у взаємодії з партнерами. Далі у Блоці 16 для прикладу наведено рекомендації з посібника Поліції ООН стосовно того, як керівники поліції можуть стимулювати розширення можливостей жінок-поліцейських, щоб вони виступали в ролі рушійної сили трансформаційних змін у відомстві та сприяли ефективній і результативній роботі поліції з реагування на насильство щодо жінок і дівчат:

Даний Посібник призначений для того, щоб допомогти вам у виконанні ваших функцій як керівника поліції середнього рівня, який несе відповідальність за одну або декілька команд співробітників у процесі надання ефективних та ґендерно відпові-

дальних послуг місцевим громадам. Незалежно від того, чи керуєте ви поліцейським відділком, поліцейським відділенням чи поліцейським округом, ви щодня будете стикатися з численними труднощами, в тому числі намагаючись балансувати між обмеженими ресурсами та постійно зростаючим робочим навантаженням, що весь час змінюється. Саме тому вам і вашим співробітникам важливо завоювати довіру місцевих громад і запевнити їх у вашій здатності забезпечити їм безпеку та захист. Без допомоги і підтримки громад, яким ви служите, вам буде набагато важче виконувати вашу роботу, а ваша спроможність досягати позитивних результатів, підвищуючи ефективність власної роботи і роботи всієї команди суттєво знизиться, а отже ви не зможете продемонструвати вищому керівництву свою компетентність як лідера.

Наступні розділи призначені для того, щоб допомогти в роботі вам і вашим співробітникам, ці настанови можна застосовувати в місцевому контексті вашого робочого середовища.

Блок 16

Рекомендації командирам щодо ефективного і результативного залучення жінок-поліцейських до взаємодії з громадами

- 1. Забезпечити наявність жінок-поліцейських при взаємодії з населенням.** Наявність жінок-поліцейських у патрульних підрозділах або на стаціонарних постах у густонаселених районах, покращує сприйняття поліції населенням та підвищує упевненість людей в цих районах, зокрема жінок та дітей.
- 2. Участь жінок-поліцейських в операціях, націлених на високі результати.** Участь жінок-поліцейських в операціях, націлених на високі результати, дає важливий сигнал про те, що вони відіграють важливу роль як суб'єкти забезпечення безпеки. До того ж, той факт, що жінки-поліцейські здійснюють публічні арешти, демонструє силу та спроможність жінок. Особливо важливу роль жінки-поліцейські відіграють у проведенні опитування постраждалих, свідків та підозрюваних, зокрема жінок та дітей.
- 3. Призначати жінок-поліцейських на найбільш відповідальні напрями діяльності.** Участь жінок-поліцейських у заходах швидкого реагування на надзвичайні інциденти, особливо громадські заворушення, може демонструвати провідну роль жінок у підрозділах охорони правопорядку.
- 4. Спеціалізовані підрозділи, до складу яких входять жінки.** Важливо створити підрозділи поліції, до складу яких входять жінки-поліцейські та які спеціально призначені для роботи з випадками вчинення насильства щодо жінок і дівчат. Надання постраждалим (потерпілим) особам можливості спілкуватися з особою однієї з ними статі забезпечить отримання найбільш переконливих доказів та підтримку постраждалим особам.

5. Лідерські ролі. На зустрічах з постраждалими особами і групами осіб, представниками громадських організацій та державних органів важливо постійно демонструвати провідну роль жінок у правоохоронних підрозділах, які займаються вирішенням та врегулюванням проблем. Це дає можливість підкреслити роль жінок у поліції.

6. Підтримка з боку чоловіків. Важливе значення має активна підтримка, яку надають поліцейські-чоловіки своїм колегам-жінкам у виконанні їхньої ролі. Це також передбачає роботу пліч-о-пліч з поліцейськими приймаючої держави з метою пропагування ролі рівноправних команд, у складі яких всі активно підтримують та підбадьорюють один одного.

Джерело: UNPOL Gender Toolkit (2015) [Інформаційно-методичний посібник з ґендерних питань Поліції ООН, 2015 рік], стор. 298.

ПРИМІТКИ ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Domestic Abuse Strategy 2015-2020 [«Стратегія протидії домашньому насильству на 2015-2020 роки». Розробка цієї стратегії та надання ресурсів для підтримки розробки цієї Стратегії і її подальшої реалізації фінансується МВС держав Гернсі, див.: <https://www.gov.gg/CHttpHandler.ashx?id=98929&p=0>
2. 'A Practitioner's Toolkit on Women's Access to Justice Programming' (UN Women et al. 2018) [«Практичний посібник з питань доступу жінок до розробки програм у сфері правосуддя», ООН Жінки та ін., 2018 рік], за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2018/5/a-practitioners-toolkit-on-womens-access-to-justice-programming>
3. 'Everyone's business: Improving the police response to domestic abuse' [«Стосується кожного: вдосконалення методів реагування поліції на випадки домашнього насильства», Інспекторат Корпусу констеблів Її Величності, 2014 рік], за посиланням: <https://www.justiceinspectorates.gov.uk/hmicfrs/wp-content/uploads/2014/04/improving-the-police-response-to-domestic-abuse.pdf>
4. 'Why do some men use violence against women and how can we prevent it?' Quantitative Findings from the United Nations Multi-Country Study on Men and Violence in Asia and the Pacific [«Чому деякі чоловіки вдаються до насильства щодо жінок і як ми можемо цьому запобігти? Кількісні висновки міжнародного дослідження Організації Об'єднаних Націй «Чоловіки та насильство» в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні], за посиланням: <http://www.partners4prevention.org/sites/default/files/resources/p4p-report.pdf> Partners for prevention (2013) [Партнери у діяльності із запобігання насильству, 2013 рік]. Партнери у діяльності із запобігання насильству – це ПРООН, Фонд ООН у галузі народонаселення, ООН Жінки та регіональна спільна програма UNV для запобігання ґендерно зумовленому насильству в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.
5. Gender Toolkit: Standardised Best Practices on Gender Mainstreaming in Peacekeeping Handbook (United Nations Police, 2015) [Інформаційно-методичний посібник з ґендерних питань Поліції ООН. Стандартизовані кращі практики інтегрування ґендерних підходів у миротворчу діяльність, Поліція Організації Об'єднаних Націй, 2015 рік], за посиланням: <http://repository.un.org/bitstream/handle/11176/387374/United%20Nations%20Police%20Gender%20Toolkit%20Handbook.pdf?sequence=51&isAllowed=y>
6. Justice Department Issues Guidance on Identifying and Preventing Gender Bias in Law Enforcement Response to Sexual Assault and Domestic Violence (US Department of Justice, Office of Public Affairs, 2015) [Міністерство юстиції видало рекомендації щодо виявлення та попередження ґендерної упередженості під час реагування правоохоронних органів на сексуальне та домашнє насильство, Міністерство юстиції США, Управління зв'язків з громадськістю, 2015 рік], див. за посланням: <https://www.justice.gov/opa/pr/justice-department-issues-guidance-identifying-and-preventing-gender-bias-law-enforcement>
7. OSCE-Led survey on violence against women: Main report (Organization for Security and Co-operation in Europe, 2019) [Дослідження під керівництвом ОБСЄ з питань насильства щодо жінок: основний звіт (Організація з безпеки та співробітництва в Європі), 2019 рік], за посиланням: <https://www.osce.org/secretariat/413237?download=true>
8. National Outcome Standards for Perpetrator Interventions (NOSPI) Baseline Report 2015-2016. Australian Department for Social Sciences [Національні стратегічні стандарти для заходів щодо кривдників (NOSPI), Базова доповідь 2015-2016, Міністерство соціальних послуг Австралії], <https://plan4womenssafety.dss.gov.au/wp-content/uploads/2018/08/nationaloutcomestandardsreportweb.pdf>
9. Welch, J. and F. Mason.,(2007), 'Rape and Sexual Assault' *British Medical Journal* 334, no. 7604: 1154–1158 [Вельч Дж. Та Мейсон Ф. (2007 рік), «Зґвалтування та сексуальне насильство», *British Medical Journal*, 334, № 7604: 1154–1158].
10. Progress of the World's Women in Pursuit of Justice (UN Women, 2011) [Просування жінок у світі в пошуку справедливості, ООН Жінки, 2011 рік], за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2011/7/progress-of-the-world-s-women-in-pursuit-of-justice>
11. Crenshaw, K. 'Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory and Antiracist Politics', *University of Chicago Legal Forum* Volume 1989, Issue 1 Article 8 [К. Креншоу, «Демаргіналізація перетину раси та статі: критика темношкірої феміністки на адресу антидискримінаційної доктрини, феміністської теорії та антирасистської політики», журнал «University of Chicago Legal Forum», том 1989, випуск 1, стаття 8], <https://chicagounbound.uchicago.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1052&context=uclf>
12. The Sphere Handbook: 'Humanitarian Charter and Minimum Standards in Humanitarian Response' 4th edition, (Geneva, Switzerland, 2015) [Посібник проекту «Сфера»: Гуманітарна хартія і мінімальні стандарти при наданні гуманітарної допомоги», 4-е видання. Об'єднання «Сфера», Женева, Швейцарія, 2018 рік], за посиланням: www.spherestandards.org/handbook
13. Bastick, M., and Valasek, K., Security Sector Reform Assessment, Monitoring and Evaluation and Gender. Gender and SSR Toolkit (Geneva Centre for Security Sector Governance, 2008) [Меган Бастік, Крістін Валасек, «Аналіз, моніторинг, оцінка реформи сектору безпеки та ґендерні питання» у Збірнику інформаційно-методичних матеріалів «Ґендерні питання та реформа сектору безпеки» (Женевський центр демократичного контролю над збройними силами, 2008 рік)], за посиланням: <https://www.dcaf.ch/security-sector-reform-assessment-monitoring-evaluation-and-gender-tool-11>
14. Gender-based Violence Resource Pack. A Standardized Training Tool for Duty Bearers, Stakeholders, and Rights Holders (UN Women, 2019) [Збірник навчально-методичних матеріалів з тематики ґендерно зумовленого насильства. Стандартизований навчальний посібник

- для компетентних органів, заінтересованих сторін та носіїв прав. ООН Жінки, 2019 рік]
15. Case Study: Imkaan – Supporting Asian, Black, Minority, Ethnic, and Refugee Survivors (UK) [Тематичне дослідження: Організація «Імкаан» – Підтримка постраждалих осіб азійського, африканського походження, членів меншин, представників певних етнічних груп та біженців, (Велика Британія)], за посиланням: http://www.endvawnow.org/uploads/browser/files/shelter_uk_case_study_imkaan.pdf
 16. 'How the police are letting sexual assault victims down' (2014) Bates, L., for *The Guardian* [Лора Бейтс (2014 рік), «Як поліція підводить постраждалих від сексуального насильства», для *The Guardian*], за посиланням: <https://www.theguardian.com/lifeandstyle/womens-blog/2014/nov/21/police-letting-rape-victims-down-too>
 17. 'From the Margin to the Centre: Addressing Violence Against Women and Girls Alternative Bill' (Imkaan, October 2018) [«Від краю до центру: альтернативний законопроект стосовно вирішення проблеми насильства щодо жінок і дівчат», організація «Імкаан», жовтень 2018 року), за посиланням: https://829ef90d-0745-49b2-b404-cbea85f15fda.filesusr.com/ugd/2f475d_91a5eb3394374f24892ca1e1ebfeea2e.pdf
 18. Tool 2: Policing and Gender in *Gender and Security Toolkit* (Geneva: DCAF, OSCE/ODIHR, UN Women, 2019), [Посібник 2 «Гендерні питання у поліції», Збірник інформаційно-методичних матеріалів «Гендерні питання у секторі безпеки». Женева: DCAF, ОБСЄ/БДІПЛ, 2019 рік] за посиланням: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/GSToolkit_Tool-2%20EN%20FINAL.pdf
 19. 'The police', SSR Backgrounder Series, (Geneva: DCAF, 2015), [«Поліція», Серія довідкових матеріалів «Гендерні питання та реформа сектору безпеки». Женева: DCAF, 2015 рік] за посиланням: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/DCAF_BG_7_The%20Police.11.15.pdf
 20. 'Integrating gender into internal police oversight' (DCAF, OSCE, OSCE/ODIHR, 2014) [«Інтегрування гендерних аспектів до процесів внутрішнього контролю у поліції», ОБСЄ/БДІПЛ, 2014 рік], за посиланням: <https://www.dcaf.ch/integrating-gender-internal-police-oversight>
 21. 'Police as an Entry Point to End Violence Against Women and Girls. Lessons from Civil Society Organizations' (UN Trust Fund to End Violence Against Women, New York, 2019).
 22. 'The Value of Intersectionality in Understanding Violence against Women and Girls (VAWG)' (Imkaan, UN Women and the European Union, 2019) [«Значення інтерсекціональності для розуміння проблеми насильства щодо жінок і дівчат». Організація «Імкаан», ООН Жінки та Європейський Союз, липень 2019 року], за посиланням: <https://www2.unwomen.org/-/media/field%20office%20eca/attachments/publications/2019/10/the%20value%20of%20intersectionality%20in%20understanding%20violence%20against%20women%20and%20girls.pdf?la=en&vs=3339>
 23. 'Thematic study on the issue of violence against women and girls and disability' Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. (A/HRC/20/5) [Тематичне дослідження з питання насильства щодо жінок і дівчат та інвалідності. Доповідь Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини] (A/HRC/20/5), 30 березня 2012 року, за посиланням: https://www2.ohchr.org/english/issues/women/docs/A_HRC.20.5.pdf
 24. 'The Trial of Rape. Understanding the Criminal Justice System Response to Sexual Violence in Thailand and Viet Nam' (UN Women, UNDP and UNODC, 2017) [«Випробування зґвалтуванням. Розуміння реагування системи кримінального правосуддя Таїланду та В'єтнаму на сексуальне насильство». ООН Жінки, ПРООН та УНЗ ООН, 2017 рік], за посиланням: https://www2.unwomen.org/-/media/field%20office%20eseasia/docs/publications/2019/08/ap-trial-of-rape_26aug2019_lowres-compressed.pdf?la=en&vs=1916
 25. 'Intimate Partner Violence Response Policy and Training Content Guidelines 6 (International Association of Chiefs of Police, 2015) [Рекомендації до тренінгу з питань реагування на насильство з боку інтимного партнера, Міжнародна асоціація керівників поліції, 2015 рік], за посиланням: <https://www.theiacp.org/sites/default/files/all/i-j/IACPIntimatePartnerViolenceResponsePolicyandTrainingGuidelines2017.pdf>
 26. Glossary of Common Terms in Gender Equality and Feminist Theory (2015). Šribar, R. in *Gendering Science: Slovenian Surveys and Studies in the EU Paradigms*, Vienna, Echoraum. M. Ule, R. Šribar and A. U. Venturini, eds. [Словник поширених термінів у сфері гендерної рівності та феміністичної теорії. 2015 рік. Шрибар Р. в публікації «Гендерна наука: словенські дослідження та студії у європейських парадигмах», Відень, Echoraum, ред. М. Уле, Р. Шрибар та А.У. Вентуріні]
 27. 'Gender sensitivity. European Institute for Gender Equality [«Гендерна чутливість», Європейський Інститут із гендерної рівності], за посиланням: https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1218?utm_source=newsletter&utm_medium=email&utm_campaign=how_gender_equal_is_your_parliament&utm_term=2019-11-27
 28. UNODC, Handbook on Effective Police Responses to Violence against Women (Vienna 2010) [УНЗ ООН, Посібник з ефективних заходів реагування поліції на насильство щодо жінок. Відень, 2010 рік], текст доступний [англійською](#), [іспанською](#),
 29. UNODC, Training Curriculum on Effective Police Responses to Violence against Women (Vienna, 2010) [УНЗ ООН, Навчальна програма з ефективних заходів реагування поліції на насильство щодо жінок. Відень, 2010 рік], текст доступний [англійською](#), [іспанською](#), [французькою](#)

ЗАПОБІГАННЯ НАСИЛЬСТВУ

«Запобігання – це першочергове завдання правосуддя»

Доповідь Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй щодо верховенства права та перехідного правосуддя у постконфліктних суспільствах (S/2004/616, пункт 4)

МЕТА РОЗДІЛУ

Відвернути вчинення злочинів насильства щодо жінок і дівчат можна за допомогою стратегій поліції щодо запобігання насильству, які розробляються за підтримки громад, з урахуванням думки відповідних зацікавлених сторін, та орієнтовані на потреби постраждалих осіб.

Основні тези та навчальні моменти

- В основі запобігання насильству лежить розуміння природи насильства щодо жінок і дівчат, причин та наслідків цього явища, відмінного та непропорційного впливу, який воно здійснює на жінок і дівчат;
- Запобігання насильству починається зі здатності визначати та аналізувати корінні причини насильства щодо жінок і дівчат з метою пошуку рішень;
- Запобігання насильству щодо жінок і дівчат вимагає спільного підходу поліції, інших відомств/надавачів послуг та місцевої громади;
- Запобігання насильству щодо жінок і дівчат означає необхідність консультуватися з тими, кому більше загрожує небезпека завдання шкоди;
- Підвищення рівня довіри громадськості та впевненості у поліції є ознаками того, що стратегії запобігання насильству працюють;
- Чоловіки можуть і повинні демонструвати лідерство, займаючи тверду позицію проти насильства щодо жінок і дівчат;
- Пріоритетна увага має приділятися діям, спрямованим на вжиття заходів з метою припинення насильства, запобігання насильству в майбутньому та заохочення жінок і дівчат, що зазнали насильства, повідомляти про такі випадки задля власної безпеки.

ВСТУП

Для того, щоб превентивні заходи впливали на зменшення кількості поширених і незафіксованих злочинів, як-от випадки насильства щодо жінок і дівчат, поліції необхідна підтримка громад, яким вона надає послуги. Для громад докладання зусиль, часу та ресурсів у запобігання злочинності є не лише хорошою інвестицією, а й порятунком життів людей.

Фото люб'язно надано Місією ООН зі стабілізації в Гаїті/
Логан Абассі (Гаїті)

Застосовуючи фактологічно обґрунтований підхід¹ до правоохоронної діяльності, органи влади Великої Британії дізналися, що рівень злочинності підвищується, коли є більше можливостей для вчинення правопорушення, і падає, коли кількість таких можливостей зменшується². Це наштовхнуло їх на припущення про те, що злочинності можна запобігти, усуваючи можливості для скоєння злочинів. А це можна зробити лише у співпраці з постраждалими громадами.

- 1 Див. Guerette, R.T. & Bowers, K.J. (2009), 'Assessing the Extent of Crime Displacement and Diffusion of Benefits: A Review of Situational Crime Prevention Evaluations' [Аналіз масштабу поширення злочинності та розподілу переваг: огляд оцінки попередження ситуативної злочинності], в журналі «Criminology», 47(4), в публікації «Сучасна стратегія запобігання злочинності», Міністерство внутрішніх справ Великої Британії, 2016 рік.
- 2 Modern Crime Prevention Strategy (Home Office UK, 2016) [Сучасна стратегія запобігання злочинності, Міністерство внутрішніх справ Великої Британії, 2016 рік.]

Блок 1

«Відповідно до стандартів ООН, кожне поліцейське відомство або інший правоохоронний орган повинні представляти громаду, якій вони служать, відповідати перед такою громадою та бути їй підзвітними».

Резолюція Генеральної Асамблеї 34/169 від
17 грудня 1979 року.

З огляду на те що громади часто є дуже різноманітними, важливо, щоб при здійсненні правоохоронної діяльності поліцією враховувалося це різноманіття. Це передбачає розуміння того, що в багатьох громадах існують окремі індивіди та групи, які піддаються множинним, взаємопов'язаним формам соціальної ізоляції та маргіналізації.

Для того, щоб громади надавали підтримку поліції та співпрацювали з нею, служба поліції має бути легі-

Блок 2

«Легітимність поліції – це здатність реагувати на потреби громади, демонструючи неупереджене і професійне судження, а також ефективно забезпечувати безпеку».

Організація «Amnesty International», 2007 рік.

тимною та ефективною. Як зазначає Женевський центр демократичного контролю над збройними силами (DCAF), легітимність поліції є надважливим аспектом ефективної правоохоронної діяльності; це стосується рівня громадської підтримки поліції³.

Громадська підтримка поліції означає, що поліція має враховувати різноманітні потреби громади щодо забезпечення безпеки. Врахування думок жінок, незалежно від їхнього положення в суспільстві, шляхом підтримки ініціатив та організацій, які прагнуть рівноправної і значущої участі жінок у розробці та реалізації стратегій запобігання злочинності і насильству, є одним із ефективних способів забезпечення легітимності поліції та отримання підтримки, і, у кінцевому підсумку – довіри з боку населення.

Насправді, участь жінок у розробці та реалізації стратегій запобігання насильству не повинна обмежуватися виключно боротьбою з насильством щодо жінок і дівчат та іншими формами злочинів, пов'язаних з ГЗН – вона повинна поширюватися на всі категорії та види злочинів. Це допоможе забезпечити не тільки належне врахування особливих та відмінних потреб жінок і дівчат у безпеці, але й ефективне і результативне використання цього підходу задля зменшення можливостей вчинення злочинів у цілому.

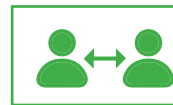
Врахування думок жінок при розробці стратегій поліції щодо попередження злочинності та запобігання насильству має супроводжуватися активним підвищенням обізнаності громадськості про насильство щодо жінок і дівчат, причини та наслідки цього явища для жінок і дівчат, їхніх родин та їхніх різно-

манітних громад, а також про покарання ймовірних кривдників, яке вони можуть і повинні понести.

Так само важливо регулярно інформувати громади про обов'язок поліції працювати, застосовуючи підхід, орієнтований на потреби постраждалої особи, стратегію розслідування зі сфокусованістю на кривднику, а також процес інституційної трансформації на засадах підзвітності та інклюзивності.

Ще один спосіб – це забезпечення інформування про відповідні послуги та безперешкодне отримання постраждалими (потерпілими) доступу до цих послуг без дискримінації, оскільки таким чином громадськість буде знати, що постраждали (потерпілі) особи, які зазнали насильства щодо жінок і дівчат, матимуть доступ до захисту та підтримки.

По суті, формування і розвиток організаційних культур, які сприяють забезпеченню доступу до правосуддя без дискримінації та пріоритезують підхід, орієнтований на потреби постраждалих (потерпілих), буде мати більший успіх для попередження злочинності, оскільки це забезпечить легітимність і підтримку дій поліції та у кінцевому рахунку – довіру з боку громад, яким вона покликана служити.

ПРОФЕСІЙНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ КОЛЕГ

Боротьба з насильством щодо жінок і дівчат – це відповідальність не лише поліції; насправді, **запобігання насильству щодо жінок і дівчат – це відповідальність усього суспільства**. Однак, саме **ви** відіграєте найважливішу роль у цій сфері. Існує низка ключових аспектів у попередженні злочинності, одним із яких є забезпечення виконання чинного законодавства для притягнення винних до відповідальності.

Проведення ретельного і глибокого розслідування, виявлення чітких і детальних доказів та їх

³ Police Integrity Tool Kit [Інформаційно-методичний посібник з питань доброчесності поліції], DCAF, 2012 рік.

Блок 3

Координація означає консультування

Фото люб'язно надано Місією ООН зі стабілізації в Гаїті/Логан Абассі (Гаїті)

Щоб зрозуміти феномен злочинності та насильства, що впливає на жінок і дівчат, скоординовані зусилля повинні плануватися в рамках консультативного процесу. Цей консультативний процес має забезпечувати конструктивну участь жінок і дівчат, щоб в скоординованих зусиллях враховувалися їхні думки та відображалися їхні пріоритети.

Європейський інститут із ґендерної рівності запропонував чотири кроки для проведення консультацій із заінтересованими сторонами, які можуть бути дуже корисними для поліції загалом при визначенні партнерів для координації діяльності та забезпечення їхньої конструктивної участі. Це передбачає:

- **Планування.** Зокрема, визначення мети консультацій та тем, які будуть висвітлюватися, визначення осіб, з якими необхідно провести консультації, приділення уваги забезпеченню ґендерного балансу, а також участі достатньої кількості різноманітних представників і представниць організацій, що мають досвід роботи з ґендерними питаннями. На цьому етапі важливо визначити ті групи осіб, чії думки традиційно не приймаються до уваги в процесах прийняття рішень (наприклад, жінки-мігрантки), та яким, можливо, необхідна спеціальна підтримка для участі, а також урахування особливих вимог для участі, які необхідно виконати (наприклад, забезпечення догляду за дітьми).
- **Консультування із заінтересованими сторонами.** Цей процес має здійснюватися на ранніх етапах, тому питання прав впливають на рішення, які з ними пов'язані, завчасне поширення важливої інформації та її адаптація до місцевого контексту з урахуванням відповідних часових рамок, умов та мовних особливостей даної місцевості.
- **Включення результатів** консультацій до стратегічного планування скоординованих зусиль для забезпечення належного відображення в остаточному рішенні або заході точок зору заінтересованих сторін, різноманітних потреб та проблем щодо ґендерної рівності.
- **Документування** процесу консультацій та його результатів і повідомлення заінтересованим сторонам. Це передбачає інформування тих, з ким консультуються з основних питань, порушених як важливий крок до підтримання взаємодії.

Джерело: адаптовано зі статті «Консультації із заінтересованими сторонами щодо ґендерних питань» (Європейський інститут із ґендерної рівності).

збереження підвищує перспективу забезпечення засудження та покарання кривдника. Шляхом засудження та винесення вироку особам, винним у вчиненні насильства щодо жінок і дівчат, суспільству направляється чіткий сигнал, що це явище недопустиме. Ви не можете контролювати призначення покарання, проте ви можете контролювати якість розслідування, забезпечуючи подання прокурору переконливих матеріалів справи для

проходження через судову систему.

Ще один ключовий аспект превенції – це здатність аналізувати проблему для визначення рішень і впровадження стратегій запобігання вчиненню правопорушень. Існує декілька моделей, які можна використовувати для допомоги у цьому процесі. Далі наведено лише одну з них:

Рис. 1:

Цикл розв'язання проблем

Керівництво поліції часто вважає, що збільшення кількості повідомлень про насильство щодо жінок і дівчат є негативним відображенням компетентності заходів реагування поліції на факти такого насильства, тоді як, насправді, на початкових етапах це треба розглядати як позитивний результат.

Чим більше довіри до поліції та впевненості у її можливостях мають жінки, тим з більшою ймовір-

ністю вони повідомлятимуть про випадки вчинення злочинів, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат. Більша кількість повідомлень про відповідні випадки надає вам більше даних, що дозволить ефективніше виявляти проблеми, а це, своєю чергою, дасть вам змогу спрямовувати відповідні превентивні заходи, які в довгостроковій перспективі повинні сприяти загальному зменшенню цього виду злочину.

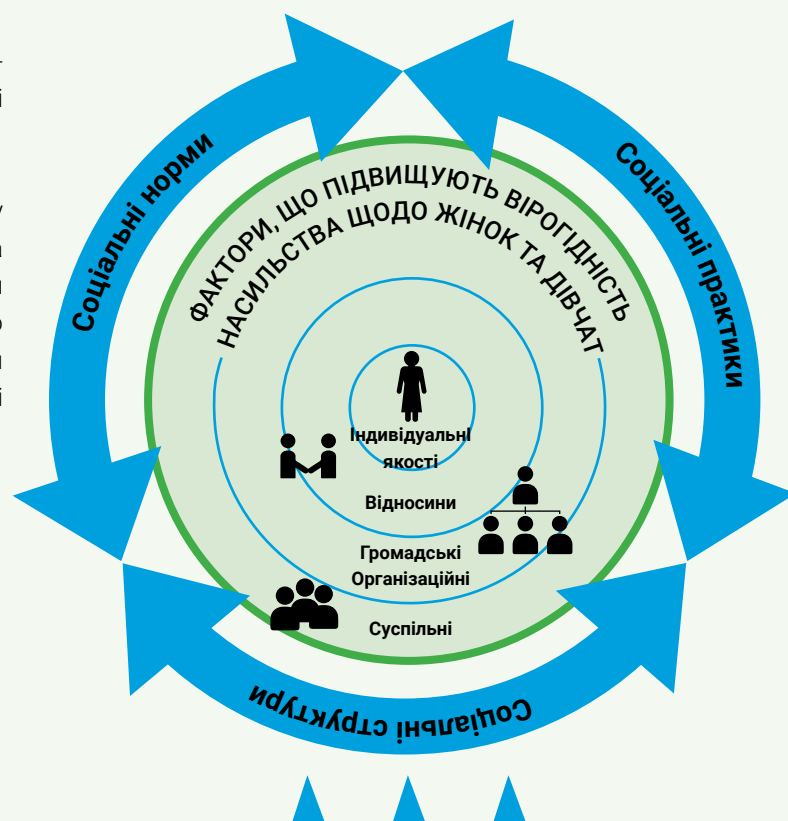
Рис. 2:

Природа насильства щодо жінок⁴

Щоб мати можливість ефективно проаналізувати проблему, вам необхідні будуть точні й актуальні дані.

Оперативні дані є цінним чинником у цьому процесі, і чим більше довіри до поліції та впевненості у її можливостях мають люди у вашій місцевій громаді, тим з більшою ймовірністю ви отримаєте необхідну вам інформацію. Ось декілька моментів, які необхідно врахувати:

- Як ви забезпечуєте ведення точного обліку не лише злочинів, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат, а й інцидентів, що, можливо, не становлять злочин?
- Як часто ви аналізуєте злочини, пов'язані з насильством щодо жінок і дівчат, для встановлення того, які види правопорушень переважають у зоні вашої юрисдикції?
- Як можна запобігти майбутнім злочинам, якщо ви не знаєте про проблему і тому не можете ефективно спрямувати ваші обмежені ресурси?
- Як дані про злочини, пов'язані з насильством щодо жінок і дівчат у вашому районі, співставляються з даними по країні в цілому?
- Як соціально-культурне різноманіття вашої громади впливає на те, які вчиняються види злочинів, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат, та на показники повідомлення про факти такого насильства?
- Яким є склад вашої громади у культурному відношенні?

ОСНОВНІ ПРИЧИНИ НАСИЛЬСТВА ПРОТИ ЖІНОК ТА ДІВЧАТ

Гендерна нерівність і дискримінація в умовах, створених через:

- економічні, політичні та соціальні фактори, системи та норми, включаючи політичні та правові рамки та структури
- історичні фактори (наприклад, глибоко вкорінені культурні практики, наслідки війни чи колонізації)
- структурні відмінності за віком, економічним становищем, місцем проживання, етнічною приналежністю, інвалідністю, гендерною ідентичністю, сексуальною орієнтацією тощо

⁴ A Framework to Underpin Action to Prevent Violence against Women [Механізм, що лежить в основі запобігання насильству щодо жінок], ООН Жінки, 2015 рік, стор. 23 за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2015/11/prevention-framework>

Фото люб'язно надано Об'єднаною місією ООН у Східному Тиморі /Бернардіно Соарес (Східний Тимор)

Якщо немає повідомлень про злочин, то немає злочину, а отже, не може бути справедливості для постраждалих (потерпілих). Дані про факти насильства щодо жінок і дівчат також можна отримати від інших відомств. Наприклад, які повідомлення отримують інші надавачі послуг, коли постраждали (потерпілі) надто налякані або не довіряють поліції, тому не повідомляють про скоєне щодо них насильство? Як можна отримати доступ до такої інформації? Чи налагодили ви співпрацю з іншими відомствами для забезпечення можливості обмінюватися інформацією з метою запобігання насильству щодо жінок і дівчат?

Для ефективного запобігання насильству щодо жінок і дівчат необхідна співпраця між поліцією, іншими відомствами або надавачами послуг та місцевою громадою.

Які діючі мережі співпраці чи партнерства (комунікаційні майданчики) існують у громадах вашого району? Якщо подібних мереж не існує, вам треба буде активніше взаємодіяти з іншими відомствами та надавачами послуг, включаючи громадянське суспільство, які можуть допомогти вам вирішити проблеми зі злочинністю у вашій зоні відповідальності.

Найважливішим фактором є те, що ви всі погоджуєтесь взяти на себе зобов'язання здійснювати заходи для запобігання вчиненню насильства щодо жінок і дівчат. Можуть існувати діючі партнерські зв'язки та мережі співпраці, до яких поліцію не запрошують. Отже, вам треба забезпечити, щоб для вас відкрили двері, аби ви могли брати участь у пошуку рішення, не лише в плані допомоги постраждалим (потерпілим) від насильства щодо жінок і дівчат, а й передусім – у плані сприяння вашим зусиллям, спрямованим на попередження подібних злочинів.

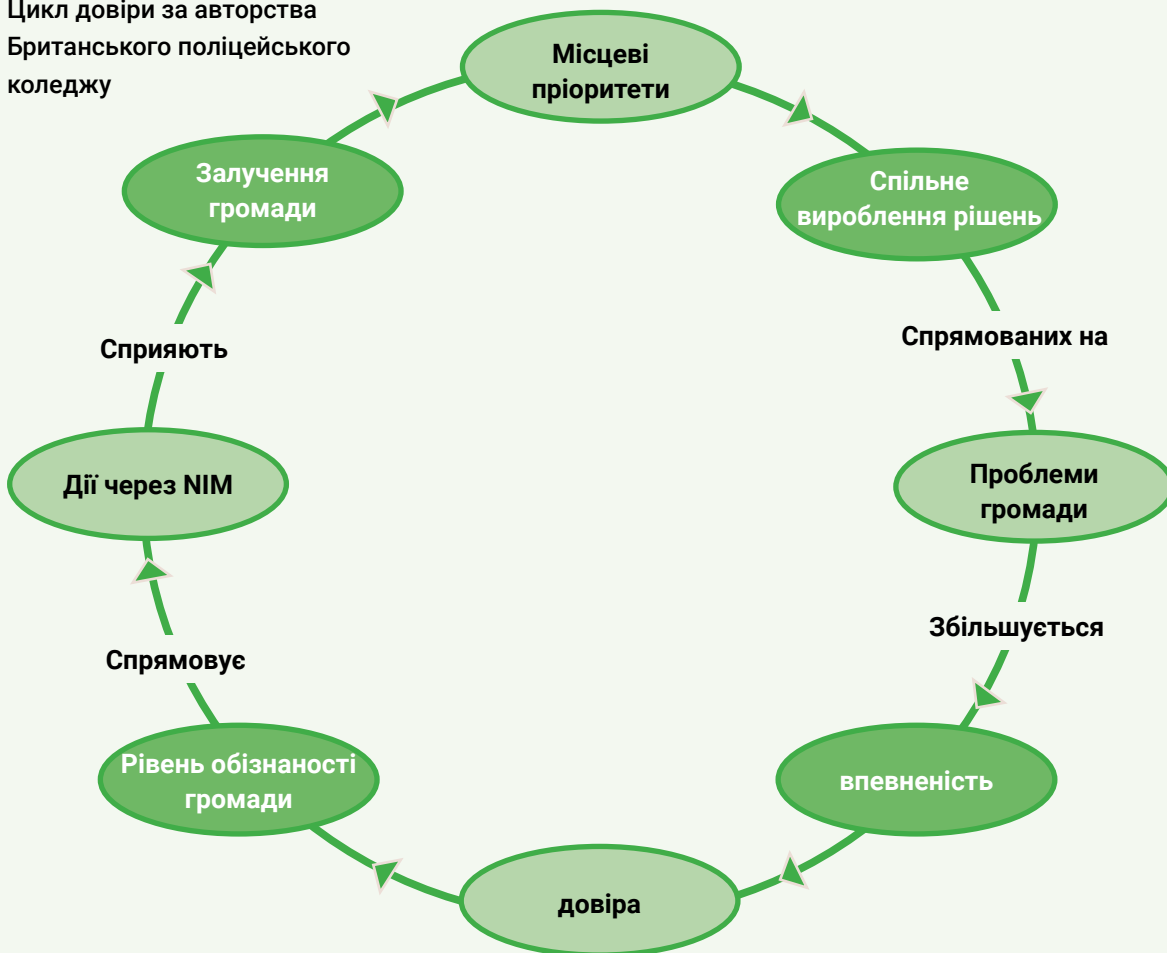
Фото люб'язно надано Гремом Гульденом, Головним слідчим поліції Шотландії у відставці

Надзвичайно важливе значення має зв'язок між залученням громади та підвищенням довіри до поліції. Такий зв'язок може сприяти більшій готовності громадськості до співпраці з поліцією і, як наслідок, – більш ефективному збору оперативних даних – а отже, вдосконаленню збору даних для аналізу проблем, що може допомогти запобіганню всіх видів злочинів.

Див. Рис. 3 «Цикл довіри» Поліцейського коледжу Великої Британії⁵ як приклад того, як зв'язок між залученням громади та підвищенням довіри до поліції можна розглядати як циклічний процес.

Рис. 3⁶

Цикл довіри за авторства
Британського поліцейського
коледжу

Примітка: NIM – це Національна модель розвідки Великобританії, яка забезпечує структурований підхід до збору, аналізу та використання розвідувальних даних за трьома рівнями: 1. Місцеві проблеми; 2. Транскордонні питання; 3. Проблеми національного та міжнародного масштабу – наднебезпечна, організована злочинність. Див. також «Залучення та комунікація в професійній практиці» (Поліцейський коледж, Великобританія).

5 'Engagement and Communication Authorised Professional Practice' (College of Policing, UK) [«Рекомендована професійна практика: взаємодія та комунікація», Поліцейський коледж Великої Британії].

6 Див: <https://www.app.college.police.uk/app-content/engagement-and-communication/engaging-with-communities/>

З додатковою інформацією щодо взаємодії з громадами можна ознайомитися у Розділі 7: «Підтримка та допомога» та Розділі 8: «Координація між органами сектору правосуддя»

Які меседжі ви транслюєте про те, що не буде поблажливості до **насильства будь-якого роду щодо будь-кого, включаючи ваших співробітників**? Які меседжі ви транслюєте вашим співробітникам та широкому загалу про те, що чоловіки та хлопці мають відігравати ключову роль у запобіганні насильству щодо жінок і дівчат? Як керівник, ви повинні транслювати чіткі й однозначні меседжі про те, що насильство щодо жінок і дівчат буде сприйматися з усією серйозністю. Чому б не розглянути можливість визначення чоловіків з числа співробітників та чоловіків з громади, які виступатимуть у ролі «поборників-активістів» та проводитимуть інформаційно-роз'яснювальну роботу серед своїх колег стосовно того, що насильство щодо жінок і дівчат повинно сприйматися серйозно?

Соціальна ідентичність особи, наприклад наявність у неї інвалідності чи приналежність до міноритизованої групи, може поєднуватися з ситуаційними обставинами, такими як збройний конфлікт, та підвищувати рівень ризику зазнати насильства.

Залучення чоловіків і хлопців до боротьби з насильством щодо жінок і дівчат – це складна задача, але вона може приносити цінні результати. Для цього необхідно прагнення власними діями показувати приклад та здатність розуміти вплив соціальних і культурних норм на сприйняття такого насильства.

У Додатку 1 «Залучення чоловіків», Грем Гульден, Головний слідчий поліції Шотландії у відставці, який має 30-річний досвід служби – він працював слідчим зі спеціалізацією на розслідуванні кримінальних злочинів, наркозлочинності, має досвід

у сфері навчання та превентивної діяльності, пропонує свої рекомендації стосовно того, яких дій можуть вжити чоловіки, щоб допомогти запобігти вчиненню насильства щодо жінок і дівчат.

ПОДОЛАННЯ ВИКЛИКІВ У ПРОТИДІЇ НАСИЛЬСТВУ ЩОДО ЖІНОК І ДІВЧАТ ПОЧИНАЄТЬСЯ З ВИЗНАЧЕННЯ ПРОГАЛИН У РОБОТІ ВАШОЇ КОМАНДИ

Відсутність ефективних стратегій попередження злочинності та запобігання насильству буде мати серйозні наслідки. Постраждали (потерпілі) від насильства щодо жінок і дівчат піддаються високому ризику мати серйозні та довготривалі проблеми зі здоров'ям і навіть втратити життя. На рівні суспільства насильство щодо жінок і дівчат може призвести до соціальної стигми, відчуження, розпаду сімей, безпритульності, позбавлення майна та зубожіння⁷. Крім того, дослідження показують, що діти, які зростають в обстановці насильства, частіше у майбутньому самі стають жертвами або винуватцями скоєння таких злочинів як насильство щодо жінок і дівчат⁸.

Неефективність реагування на насильство щодо жінок і дівчат з боку поліції, що здійснює таке реагування, може бути зумовлена браком чіткого розуміння природи насильства щодо жінок і дівчат, його причин та наслідків, а також того, що воно по-іншому та непропорційно впливає на жінок і дівчат. Прогалини в роботі команди, спричинені упередженнями та стереотипами, можна пояснити

7 'Gender-based Violence Resource Pack: A Standardized Training Tool for Duty Bearers, Stakeholders, and Rights Holders' [Збірник навчально-методичних матеріалів з тематики ґендерно зумовленого насильства. Стандартизований навчальний посібник для компетентних органів, заінтересованих сторін та носіїв прав], ООН Жінки, 2019 рік.

8 Ending Violence Against Women: From Words to Action [«Припинення насильства щодо жінок: від слів до дій»]. Дослідження Генерального Секретаря, публікація Організація Об'єднаних Націй, Зведені дані № E.06.IV.8.

не лише розумінням впливу, який ґендерне насильство та злочинність здійснюють на жінок і дівчат, а й ставленням до цього явища у суспільстві в цілому.

Отже, дуже важливо, щоб керівництво поліції на всіх рівнях розуміло, чому саме необхідно докласти зусиль для пріоритетизації стратегій запобігання насильству – позаяк це має сенс не тільки з точки зору правоохоронної діяльності, а й певне соціально-економічне значення.

Наприклад, насильство щодо жінок і дівчат має колосальні економічні наслідки. У Єгипті результати загальнонаціонального дослідження показали, що загальна вартість витрат, пов'язаних з насильством щодо жінок, у країні перевищує 785 мільйонів єгипетських фунтів на рік і понад три мільярди єгипетських фунтів за останні три роки, у період з 2007 по 2010 рік⁹.

Аналогічне дослідження, проведене в Кенії, показало, що медичні витрати коштом пацієнтів (гроші, які постраждали або їхні родини сплачували за рахунок власних фінансових ресурсів) і втрати продуктивності внаслідок травм оцінюються загальною сумою в 46 мільярдів кенів, що складає близько 1,1% валового внутрішнього продукту Кенії¹⁰. Крім того, Світовий банк повідомляє, що згідно з оцінками, у деяких країнах насильство щодо жінок вартує країнам до 3,7% валового внутрішнього продукту – майже вдвічі більше того, що уряди більшості країн витрачають на освіту¹¹.

У 2018 році Фонд ООН у галузі народонаселення (UNFPA) розробив змістовну наочну схему в рамках своїх *Рекомендацій щодо оцінки економічних наслід-*

ків домашнього насильства в Арабському регіоні, щоб допомогти урядам країн та їх партнерам зрозуміти, яким чином насильство щодо жінок і дівчат як соціальне явище спричиняє серйозні економічні та соціальні наслідки¹².

Вищенаведена діаграма з Рекомендацій Фонду ООН у галузі народонаселення від 2019 року демонструє, як домашнє насильство спричиняє численні наслідки для здоров'я, освіти жінок та впливає на їхні можливості у сфері праці.

Наприклад, на діаграмі показано, як здатність жінок скористатися перевагами можливостей у сфері зайнятості та ефективність виконання ними роботи порушуються внаслідок впливу домашнього насильства, що призводить до втрати продуктивності, а це впливає на національну економіку¹³.

Як наслідок, насильство щодо жінок і дівчат відіграє велику роль у виключенні жінок і дівчат з політичного та економічного життя. Така ситуація впливає на цілі громади і суспільство загалом. Дослідження, подібні тому, що задокументоване у Рекомендаціях Фонду ООН у галузі народонаселення від 2019 року, свідчать про те, що розширення прав та можливостей жінок в економічній сфері сприяє економічному зростанню країни в цілому.

Варто також відзначити, що насильство щодо жінок і дівчат, особливо міжособистісне насильство, може призводити до тимчасового або постійного порушення функцій організму, як психічних, так і фізичних. Це може прямо чи опосередковано вплинути на можливість жінки чи дівчини отримати доступ до освіти, працевлаштування та інших можливостей, навіть через багато років після того, як

9 «Дослідження для створення механізму мультидисциплінарного реагування на насильства щодо жінок в Єгипті», УНЗ ООН, 2015 рік.

10 'Gender-based Violence Resource Pack: A Standardized Training Tool for Duty Bearers, Stakeholders, and Rights Holders [Збірник навчально-методичних матеріалів з теми ґендерно зумовленого насильства. Стандартизований навчальний посібник для компетентних органів, заінтересованих сторін та носіїв прав], ООН Жінки, 2019 рік.

11 Ґендерно зумовлене насильство (насильство щодо жінок і дівчат), Світовий банк, квітень 2019 рік, див. за посиланням: <https://www.worldbank.org/en/topic/socialdevelopment/brief/violence-against-women-and-girls>

12 «Рекомендації щодо оцінки економічних наслідків домашнього насильства в Арабському регіоні», UNFPA, 2019 рік, див. за посиланням: https://www.unescwa.org/sites/www.unescwa.org/files/publications/files/guidelines-estimate-economic-cost-domestic-violence-arab-region-english_0.pdf Також див. 'Estimating Costs of Marital Violence in the Arab Region Operational Model [«Операційна модель оцінювання вартості насильства у сім'ї в арабському регіоні], ООН Жінки, E/ESCWA/ECW/2017/Technical Paper4, 18 липня 2017 рік.

13 Там само.

відбулися акт чи акти насильства. Причина цьому – численні перешкоди, з якими жінкам і дівчатам доводиться стикатися через свою стать, включаючи такі явища як дискримінація та стигматизація¹⁴.

Таке насильство має довгострокові наслідки для здоров'я та освіти дітей, потенційно обмежуючи їхню майбутню участь в економічній сфері, що в сукупності призводить до значних витрат для національної економіки. Збільшення зусиль у сфері запобігання насильству, забезпечення захисту постраждалих, притягнення до відповідальності

кривдників та надання компенсації потерпілим фактично призведе до значної економії коштів для урядів країн.

Щоб зрозуміти, які наслідки для дітей викликає прямий чи опосередкований вплив насильства щодо жінок і дівчат, варто ознайомитися з висновками дослідження, проведеного у США щодо негативного досвіду дитинства (НДД). Ці висновки розробляються та використовуються для створення превентивних ініціатив у ряді поліцейських служб Великої Британії (див. Блок 5).

Рис. 4:

Оцінка шкоди від домашнього насильства в арабських країнах¹⁵

14 Див. додатково: Humanity & Inclusion за посиланням <https://www.hi-us.org/>

15 Див: http://www.nuigalway.ie/media/researchcentres/womens_studies/womenstudies2020/Guidelines-to-estimate-the-economic-cost-of-domestic-violence-in-the-Arab-Region.pdf, стор.6

Блок 5

Що таке негативний досвід дитинства (НДД)?

НДД – це негативний досвід дитинства, що шкодить мозку дитини, який ще розвивається, і призводить до змін у тому, як дитина реагує на стрес. НДД настільки сильно шкодить імунній системі людини, що наслідки проявляються через десятиліття. У багатьох випадках розум забуває, тіло – ні.

НДД є причиною багатьох наших хронічних захворювань, більшості психічних захворювань та зумовлює прояви насильства у суспільстві.

Діаграму «Негативний досвід дитинства» взято з дослідження «Kaiser Adverse Childhood Experiences Study», проведеного Центрами контролю та профілактики хвороб. Це новаторське дослідження у сфері громадського здоров'я, в ході якого було виявлено, що психологічна травма, отримана у дитинстві, призводить до виникнення у людини в дорослому віці хронічних захворювань, депресії та інших психічних захворювань, людина може вчиняти насильство та ставати жертвою насильства, у неї можуть також виникати фінансові і соціальні проблеми.

Рис. 5:

Зображення несприятливого досвіду в дитинстві

Надано благодійною організацією WAVE Trust:

<https://www.wavetrust.org/adverse-childhood-experiences>

Негативний досвід в дитинстві

Події, які можуть мати негативний та тривалий вплив на фізичне та психологічне здоров'я

У ході дослідження аналізувалися такі аспекти:

- Фізичне, сексуальне та вербальне насильство
- Фізичне та емоційне нехтування
- Член сім'ї, який:
 - перебуває у стані депресії чи в якого діагностовано інше психічне захворювання
 - має алкогольну залежність чи залежність від інших психоактивних речовин
 - перебуває у місці позбавлення волі
- Особа стала свідком насильства над матір'ю
- Особа втратила одного з батьків внаслідок їх розставання або розлучення чи з іншої причини

При проведенні подальших опитувань щодо негативного досвіду дитинства в рамках згаданого дослідження до переліку питань були включені такі аспекти як расизм, ґендерна дискримінація, досвід свідка насильства над братом чи сестрою, досвід свідка насильства поза межами дому, досвід свідка насильства щодо батька з боку матері, досвід булінгу з боку однолітків чи дорослих, участь у системі усиновлення та опіки, проживання у воєнній зоні, проживання у небезпечному оточенні, втрата члена сім'ї внаслідок депортації тощо.

Включення питань щодо пережитого досвіду свідка або жертви насильства вказує на те, що приділення уваги проблемі насильства щодо жінок і дівчат може сприяти зменшенню негативного досвіду дитинства у суспільстві та масштабу насильства у всіх громадах. Обізнаність поліції про проблему негативного досвіду дитинства та зменшення такого досвіду завжди має розглядатися в рамках будь-якої стратегії запобігання насильству.

Вирішення проблеми негативного досвіду дитинства у вашій громаді передбачає роботу у співпраці з різними організаціями та пошук шляхів профілактики і мінімізації негативного досвіду дитинства з метою забезпечення стійкості, захисту та здоров'я суспільства. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) у своєму інформаційному огляді «Що працює» робить припущення, що орієнтованість на «безпечні стосунки між батьками із наданням взаємної підтримки» – це ключ до запобігання насильству.

Хоча може здаватися, що забезпечення виконання особами своїх батьківських обов'язків не є функцією поліції, приділення уваги проблемі насильства щодо жінок і дівчат є значною мірою сферою діяльності поліції, і тому співробітники поліції повинні бути обізнані про дослідження негативного досвіду дитинства та про те, як сфокусованість на вирішенні цієї проблеми сприятиме охороні правопорядку загалом.

Джерело: Graham Goulden for Cultivating Minds UK. Також див. World Health Organization Violence prevention: The Evidence [Всесвітня організація охорони здоров'я, Запобігання насильству: факти] <https://www.who.int/publications/item/violence-prevention-the-evidence> та ACES too High News <https://acestoohigh.com/>

До того ж, результати останнього перегляду у 2019 році методу проведення дослідження щодо негативного досвіду дитинства показали, що для попередження негативного досвіду дитинства важливо узгоджувати плановий і постійний моніторинг з роботою різних надавачів базових

послуг для досягнення більш глибокого розуміння впливу негативного досвіду дитинства, його наслідків та здійснення ефективних превентивних заходів у цій сфері. Також важливо поліції та іншим надавачам базових послуг відстежувати прогрес у здійсненні їхніх превентивних заходів

та оцінювати вплив цих заходів¹⁶.

Це означає, що поліція повинна не тільки проявляти чутливе ставлення, розуміючи природу насильства щодо жінок і дівчат, його причини і наслідки, наприклад негативний досвід дитинства, та як насильство по-іншому і непропорційно впливає на жінок і дівчат – поліція має також активно і належно звітувати до інституційних систем моніторингу, спрямованих на відстеження прогресу заходів щодо запобігання насильству.

Працівники оперативних підрозділів, які не здатні визначити свою роль у стратегії запобігання насильству, можуть підривати колективні зусилля з ефективного реагування на насильство щодо жінок і дівчат. Керівництво поліції на всіх рівнях відіграє важливу роль у забезпеченні того, щоб працівники оперативних підрозділів були обізнані про свій особистий внесок у запобігання насильству щодо жінок і дівчат.

Далі наведено неповний перелік, створений на основі широкого аналізу передових практик і прогалин в потенціалі поліцейських служб різних країн світу при реагуванні на насильство щодо жінок і дівчат. Цей аналіз включав спілкування з кількома офіцерами поліції, які перебувають на діючій службі, та поліцейськими у відставці, а також співробітниками ООН, які мають досвід роботи з поліцією та неурядовими організаціями, що спеціалізуються на вирішенні проблеми насильства щодо жінок і дівчат.

Перелічені далі прогалини в потенціалі були визнані несприятливими для діяльності поліції на всіх етапах процесу розслідування, але в цьому випадку вони є особливо антипродуктивними для стратегій запобігання насильству щодо жінок і дівчат. Цей перелік має допомогти керівництву поліції із

функціями оперативного командування швидко і своєчасно визначити прогалини в потенціалі до того, як постраждалим (потерпілим) від насильства щодо жінок і дівчат буде заподіяна шкода або подальша шкода.

Назви категорій мають допомогти читачеві зрозуміти ключові проблеми виявленої прогалини в потенціалі; але, по суті, всі вони можуть застосовуватися та/або доповнювати кожен пункт:

Гендерні упередження

- Брак розуміння природи насильства щодо жінок і дівчат, його причин і наслідків, відмінного впливу, який воно здійснює на жінок і дівчат, надмірно підсилює шкідливі гендерні упередження і стереотипи та підриває зусилля із запобігання насильству;
- При виконанні спільної роботи задля запобігання насильству щодо жінок і дівчат, коли навіть кілька поліцейських діють неналежним чином та/або демонструють упередженість щодо жінок і дівчат, які постраждали від насильства, це може підірвати довіру до поліції з боку партнерів, особливо громадянського суспільства;
- Керівництво поліції часто не має інституційних стандартів, які забезпечують чіткі та єдині настанови для керівництва щодо запобігання проявам гендерних упереджень і стереотипів з боку персоналу і реагування на них.

Професійна некомпетентність

- Стратегії, які за своїм характером не є превентивними, часто виявляються неефективними як оперативні настанови для поліції, що першою реагує у випадку вчинення певних форм насильства щодо жінок і дівчат, таких як дитячий шлюб та операції калічення жіночих статевих органів/обрізання;
- Зміщення акценту на реагування, а не на стратегію запобігання. Це зазвичай призводить до

¹⁶ 'Preventing Adverse Childhood Experiences (ACEs): Leveraging the Best Available Evidence' [«Попередження негативного досвіду дитинства: використання найкращих наявних наукових даних»], Управління запобігання насильству Національного центру з питань попередження і контролю травматизму при центрах контролю та профілактики хвороб, Атланта, штат Джорджія, 2019 рік.

нових ризиків вчинення насильства щодо жінок і дівчат, як, наприклад, насильство щодо жінок і дівчат в інтернеті та з використанням ІКТ, а також злочини, які деякі командири поліції сприймають серйозно надто пізно. У багатьох випадках це пов'язано з відсутністю детальних звітів з боку підлеглих, які не бачать цінності або не розуміють вимоги щодо повідомлення фактів для ефективної превентивної діяльності;

- Загалом, у національній політиці щодо запобігання злочинності не враховується унікальний і різноманітний досвід жінок і дівчат. Це, зокрема, стосується віктимізації, і тому це питання залишається на розгляд командирів поліції, які діють на місцевому рівні, за відсутності відповідних ресурсів для цього.

Прогалини у навчанні та підготовці

- Зазвичай значна частина поліцейських не усвідомлюють своєї особистої ролі у механізмі взаємодії із заінтересованими сторонами під час діяльності із запобігання насильству щодо жінок і дівчат;
- Знаючи про таке явище, керівництво поліції, що здійснює управління оперативними групами, не має управлінської підготовки для ефективної боротьби з явними або неявними проявами поблажливості до злочинів насильства щодо жінок і дівчат – це міжособистісне насильство, так звані «злочини в ім'я честі» і бивства жінок за ґендерними мотивами, а також для заохочення громад запобігати такому насильству;
- У навчальних програмах для поліції недостатньо охоплені питання поведінки кривдників, які вчиняють насильство щодо жінок і дівчат, особливо елементи примусу в контролюючій поведінці кривдника – а це є надважливим чинником для запобігання насильству. Як наслідок, співробітникам поліції не цілком розуміють, як така контролююча поведінка кривдників впливає на дії постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат. Наприклад, у випадку міжособистісного насильства:

постраждала особа залишається з партнером або партнеркою;

не бажає підтримувати дії поліції; або

відмовляється від порушення кримінальної справи.

- Відсутність інституційних стандартів, які забезпечують чіткі та єдині настанови для керівництва поліції щодо запобігання упередженням і стереотипам у роботі поліції та боротьби з ними, часто свідчить про те, що оперативне керівництво перебуває не в найкращій позиції, щоб реагувати на такі явища.

ВИЗНАЧЕННЯ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ

Нормативно-правові засади, викладені у посібнику «Пакет базових послуг», спрямовують читача до *Типових стратегій попередження злочинності*, узгоджених Генеральною Асамблеєю у 2010 в документі *Оновлені типові стратегії та практичні заходи з ліквідації насильства щодо жінок у сфері попередження злочинності та кримінального правосуддя*¹⁷, а також до *Рекомендацій Організації Об'єднаних Націй щодо попередження злочинності*¹⁸.

Ці узгоджені на міжнародному рівні документи взаємно підсилюють один одного – у них наголошується, що превенція в діяльності поліції передбачає такі елементи: орієнтованість на права людини, управління ризиками і сприяння безпеці постраждалих (потерпілих) та розширення їхніх прав і можливостей, при цьому має забезпечуватися відповідальність правопорушників. У Пакеті базових послуг також зазначається, що в превентивних заходах поліції пріоритетну увагу слід приділяти діям, які передусім спрямовані на припинення насильства, запобігання вчиненню насильства у майбутньому та заохочення жінок і дівчат повідомляти про факти насильства заради власної

17 A/RES/65/228, 31 березня 2011 рік, додаток.

18 Резолюція Економічної і Соціальної Ради 2002/13 від 24 липня 2002 рік, додаток.

безпеки¹⁹.

У 2002 році Економічна і Соціальна Рада ООН надала рекомендації щодо попередження злочинності на основі найкращого досвіду, включаючи робоче визначення²⁰:

«Термін «попередження злочинності» охоплює стратегії та заходи, спрямовані на зниження рівня ризику скоєння злочинів і потенційних шкідливих наслідків від них для окремих громадян та суспільства в цілому, в тому числі страху перед злочинністю, за допомогою заходів з усунення різноманітних причин злочинності».

Керівні принципи для попередження злочинності, наведені у Резолюції ЕКОСОП 2002/13, додаток).

Водночас, Європейський Союз рекомендував²¹ своїм державам-членам використовувати *Австрійську модель закону щодо запобігання домашньому насильству та заходів реагування на нього* для інноваційних рішень щодо створення орієнтованої на запобігання, комплексної та узгодженої системи захисту постраждалих від домашнього насильства. Ця модель більше відома як *Австрійська модель реагування на випадки домашнього насильства*²². Крім того, у 2014 році, після отримання

позитивних відгуків постраждалих (потерпілих) від насильства, Австрійська модель отримала нагороду «Future Policy Award» як передова політика майбутнього для припинення насильства щодо жінок і дівчат²³.

Австрійська модель має важливе значення у тому сенсі, що направляє потужний сигнал про те, що насильство щодо жінок і дівчат є проблемою не приватного, а публічного масштабу, і передбачає, серед іншого, надання поліції більших повноважень для вжиття заходів у разі вчинення таких актів насильства. Австрійська модель також добре відома тим, що надає конкретні приклади превентивних заходів, які дали певні позитивні результати. Ці заходи класифікуються за такими категоріями: первинні, вторинні та третинні.

Ці три категорії заходів (див. Блок 6) поліція може використовувати як можливості для співпраці та координації у попередженні та розслідуванні випадків насильства щодо жінок і дівчат:

Крім того, важливо уточнити, що групи ризику – це не лише жінки і дівчата з числа іммігрантів. Жінки і дівчата з інвалідністю також перебувають в групі підвищеного ризику. Отже, поліція повинна передбачити третинні превентивні заходи, які забезпечать жінкам і дівчатам з інвалідністю доступ до послуг у сфері правосуддя, захист і майбутні можливості для розірвання кола віктимізації²⁴.

Під впливом Австрійської моделі та її класифікації заходів за трьома категоріями Комісія Економічної і Соціальної Ради ООН з питань попередження злочинності й кримінального правосуддя рекомендувала чотири основні види превентивних

19 Модуль 3: «Правосуддя та охорона правопорядку», Пакет базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства: Основоволожні елементи і керівні положення щодо забезпечення якості, Спільна глобальна програма Організації Об'єднаних Націй з базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства, 2015 рік.

20 Керівні принципи для попередження злочинності, наведені у Резолюції ЕКОСОП 2002/13, додаток.

21 «Австрійська модель» була прийнята або адаптована у низці європейських країн. Див: «Подолання насильства щодо жінок: Мінімальні стандарти для послуг з підтримки», Генеральне управління з прав людини і юридичних питань, (Рада Європи, Страсбург, 2008 рік); Див. також «Аналітичне дослідження результатів 4-го раунду моніторингу реалізації Рекомендації Rec (2002) 5 щодо захисту жінок від насильства державах-членах Ради Європи, Рада Європи, 2014 рік, посилання: <https://rm.coe.int/16805915e9>

22 Див. Logar, Rosa, 'The Austrian model of intervention in cases of domestic violence' [Логар Роса, «Австрійська модель реагування у випадках домашнього насильства»], документ представлений на засіданні експертної групи ООН: Насильство щодо жінок: Успішна практика подолання та ліквідації насильства щодо жінок, Відень, 17–20 травня 2005 року.

23 Див. «Припинення насильства щодо жінок та дівчат: кращі світові політики» (Future Policy Award, 2014 рік) у публікації «Ліквідація насильства щодо жінок в Азійсько-Тихоокеанському регіоні: Це все наша відповідальність», ООН Жінки, «World Future Council» та Міжпарламентський союз.

24 «Жінки і молоді люди з інвалідністю: Рекомендації для надання послуг, орієнтованих на дотримання принципів ґендерної рівності і прав людини, для протидії ґендерно зумовленому насильству та забезпечення охорони сексуального і репродуктивного здоров'я і прав у цій сфері», UNFPA-WEI, листопад 2018 рік.

Блок 6

Заходи запобігання насильству*

Первинні: попередження виникнення насильства	Вторинні: визначення факторів ризику та груп ризику, надання допомоги	Третинні: заходи, спрямовані на попередження вчинення насильства у майбутньому
Кампанії з підвищення обізнаності населення, громадські ініціативи, просвітницькі заходи щодо прав людини, освітні програми для дітей та підлітків, загальні заходи проти дискримінації та на користь фактичної рівності жінок, наскрізне інтегрування ґендерної проблематики	Просвітницькі програми в різних установах, створення гарячої лінії для жінок, обстеження стану здоров'я, заходи, спрямовані на зміцнення незалежності жінок на правовому, економічному та соціальному рівнях, ініціативи підтримки жінок-іммігранток	Допомога жінкам, які постраждали від насильства, створення жіночих притулків, прийняття законів про захист від насильства, зважені та ефективні дії поліції, ефективні кримінальні судові процедури

*Джерело: Австрійська модель заходів реагування у випадках домашнього насильства

заходів для реагування на насильство щодо жінок і дівчат²⁵. У наведеному далі списку (Блок 7) зазначено основні чотири види превентивних заходів, запропонованих Комісією ЕКОСОП ООН, разом з відповідними прикладами дій, які можуть бути вжиті поліцією:

Спільною рисою всіх наведених визначень та нормативно-правових засад є акцент на активній роботі поліції в межах наявних у неї засобів та компетенції, яка спрямована на те, щоб змінити умови і ситуації, що можуть збільшити ймовірність вчинення таких злочинів як насильство щодо жінок і дівчат. Інакше кажучи, мета полягає у тому, щоб зменшити можливості для вчинення таких злочинів, як насильство щодо жінок і дівчат.

В Інформаційно-методичному посібнику з ґендерних питань Поліції Організації Об'єднаних Націй керівникам поліції середньої ланки рекомендується застосувати модель SARA як інструмент, що допо-

25 Аспекти насильства щодо жінок, які безпосередньо стосуються Комісії з питань попередження злочинності й кримінального правосуддя, Записка Секретаріату, E/CN.15/2008/CRP.1 (2008 рік) та дослідження Генерального секретаря з питань насильства щодо жінок, A/61/122/Add.1, пункт 337.

магає вирішити проблеми, виявлені у громадах²⁶. Модель SARA – це форма аналізу з одночасним пошуком рішень. Модель SARA передбачає чотири кроки:

- Сканування: Визначення проблеми
- Аналіз: Дослідження проблеми
- Реагування: Вжиття заходів
- Оцінка: Оцінювання ефективності вжитих заходів

Модель SARA можна використовувати як ефективний метод взаємодії з громадою для вирішення проблем шляхом залучення широкого кола учасників²⁷.

У попередньому розділі рекомендації щодо планування цілей для керівництва поліції з функціями оперативного командування (або керівників середньої ланки) надано з урахуванням настанов, що

26 United Nations Police Gender Toolkit (UN Department of Peace Operations – DPO/ DPET/Integrated Training Service [Інформаційно-методичний посібник з ґендерних питань Поліції Організації Об'єднаних Націй, Департамент миротворчих операцій ООН – ДМО/Відділ з питань політики, оцінки та навчальної підготовки/Об'єднана служба навчальної підготовки], 2015 рік.

27 Див. Проектний інструмент 130: Контрольний список для вирішення проблем з використанням моделі SARA в Інформаційно-методичному посібнику з ґендерних питань Поліції Організації Об'єднаних Націй щодо стандартизованих кращих практик інтегрування ґендерних підходів у Збірнику проектних інструментів, 2015 рік.

Блок 7

Основні заходи запобігання насильству щодо жінок і дівчат, прийняті ЕКОСОП ООН

Комісія ООН з питань попередження злочинності й кримінального правосуддя рекомендує такі заходи:	Приклади дій поліції:
Зміна ставлення та розвінчання стереотипів у суспільстві, допомога громадам щодо припинення толерантного ставлення до ґендерно зумовленого насильства	Запровадження обов'язкового навчання з питань ґендерної упередженості та відповідної системи службового заохочення за всіма рангами, яка спрямована на активну протидію хибним уявленням та стереотипам у поліції
Розширення прав і можливостей жінок як в політичній, так і в економічній сферах, задля подолання їх підлеглого положення у суспільстві	Запровадження і посилення інституційної політики «нульової терпимості» та механізму подання скарг щодо сексуальних домагань, щоб допомогти жінкам-співробітницям реалізувати свій потенціал в організації та зробити роботу в поліції привабливішою для жінок у майбутньому
Необхідно змінити фізичне середовище, щоб забезпечити жінкам безпеку	Співпраця із заінтересованими сторонами в місцевих органах влади та громадянському суспільстві для проведення широких консультацій з різними групами жінок і дівчат в усіх громадах, щоб визначити найефективніший спосіб забезпечення захищеності та безпеки фізичного середовища
Необхідно запропонувати широкі програми профілактики, лікування та реабілітації щодо алкоголізму і вживання наркотиків тим особам, які внаслідок своєї залежності від психоактивних речовин більше ризикують зазнати насильства.	Участь у громадських ініціативах щодо підвищення обізнаності з метою сприяння загальному розумінню природи насильства, його причин і наслідків, а також його відмінного та непропорційного впливу на жінок і дівчат

містяться в посібнику «Пакет базових послуг». У попередньому розділі підкреслювалося, що в рамках застосування стратегії для зміни умов і ситуацій, які можуть збільшувати кількість злочинів, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат, треба зосереджувати зусилля поліції на трьох основних напрямках профілактичної діяльності: 1) Забезпечення згуртованості громади для пошуку рішень з метою протидії насильству щодо жінок і дівчат з використання можливостей громад; 2) Інформування населення про прагнення політичного керівництва країни і громадськості реагувати на факти насильства щодо жінок і дівчат та протидіяти його впливу на мешканців громади та на суспільство в цілому; 3) Забезпечення навчання та

Блок 8

«Ефективна взаємодія з поліцією передбачає визначення всіх груп населення, зокрема жінок і дітей, і дає можливість отримати зворотній зв'язок через представництво в консультативних групах, опитуваннях громад, форумах та зустрічах».

A Framework to Underpin Action to Prevent Violence against Women
[Механізм, що лежить в основі запобігання насильству щодо жінок],
ООН Жінки, 2015 рік

реформування підходів суб'єктів, що опікуються питаннями правосуддя та безпеки, з метою належного реагування на факти насильства щодо жінок і дівчат. Запропоновані далі рекомендації розроблені безпосередньо на основі Модуля 3 Посібника «Пакет базових послуг» та відповідають трьом вже згаданим основним стратегічним напрямкам діяльності.

Додаткові детальні настанови містяться у серії публікацій УНЗ ООН *Посилення заходів попередження злочинності та реагування на насильство щодо жінок у системі кримінального правосуддя* (2014 рік), а також у публікації Поліції ООН *«Інформаційно-методичний посібник з ґендерних питань. Стандартизовані кращі практики інтегрування ґендерних підходів у миротворчу діяльність»* (2015 рік). Настави, що містяться у цих документах ООН, ґрунтуються на досвіді, яким поділилися поліцейські інституції з усього світу, що підтримують верховенство права у складних умовах і часто стикаються з проблемою обмеженості ресурсів. Ці документи треба розглядати у поєднанні з настановою ООН щодо запобігання насильству «Механізм, що лежить в основі запобігання насильству щодо жінок» (ООН Жінки та ін., 2015 рік). Цей посібник допоможе покращити загальне розуміння факторів, що зумовлюють вчинення насильства щодо жінок і дівчат, та чинників, що забезпечують захист від такого насильства, а також яку роль можуть відігравати різні сектори та галузі для запобігання цьому явищу.

КЛЮЧОВІ УПРАВЛІНСЬКІ КОМПЕТЕНЦІЇ ДЛЯ ВПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЙ ЗАПОБІГАННЯ НАСИЛЬСТВУ ЩОДО ЖІНОК І ДІВЧАТ

Нижче наведено перелік поведінкових компетенцій для керівництва поліції, складений на основі документу 2010 року *Оновлені типові стратегії та практичні заходи з ліквідації насильства щодо жінок*

у сфері попередження злочинності та кримінального правосуддя (Резолюція Генеральної Асамблеї 65/228)²⁸.

У njoj su navedena međunarodno priznata ponašanja i vrijednosti te preporuke o načinu vršenja poslova kojim osiguravate uspješnost prevencije kriminaliteta, što vama i vašem timu poboljšava efikasnost i povećava sano, як необхідно виконувати свою роботу, щоб попередження злочинності було успішним, з метою забезпечення високого рівня ефективності вашої роботи та роботи вашої команди і підвищення задоволеності тих людей, кому ви покликані служити.

Це довідник, призначений для забезпечення чітких очікувань дотримання міжнародних стандартів²⁹, який водночас доповнює і посилює політику національної поліції вашої країни щодо цінностей, етичних принципів та доброчесності.

У ньому представлені міжнародно визнані моделі поведінки та цінності і опице неповний перелік ключових компетенцій, які керівництво поліції з функціями оперативного командування має застосовувати та підтримувати, коли воно прагне стримувати насильство щодо жінок і дівчат через застосування стратегій запобігання, які розробляються у взаємодії із заінтересованими сторонами, підтримуються громадами та орієнтовані на потреби постраждалих (потерпілих). Керівництво поліції має забезпечити дотримання працівниками оперативних підрозділів наведених далі принципів:

Ефективна комунікація та участь заінтересованих сторін у розробці, реалізації та оцінці послуг

- Пропагувати рівність, співпрацю, взаємну повагу та розподіл обов'язків між жінками та чоловіками;
- Давати чіткі вказівки та повідомляти чіткі очікування щодо чітко визначених обов'язків спеціалі-

28 Див. Кодекс поведінки для співробітників правоохоронних органів (прийнятий резолюцією Генеральної Асамблеї 34/169 від 17 грудня 1979 року).

29 Там само.

Старший офіцер шотландської поліції підтримує кампанію White Ribbon («Біла стрічка»), спрямовану на припинення ґендерно зумовленого насильства

Фото люб'язно надано Поліцією Шотландії/ Прес-служба

- зованих підрозділів поліції, компетентних органів, установ та персоналу, залученого до діяльності із запобігання насильству щодо жінок і дівчат;
- Давати чіткі вказівки та мати чіткі очікування, допомагаючи іншим зрозуміти, який вплив здійснювана ними превентивна робота має в більш широкому контексті;
- Бути лідером команди, докладаючи зусиль для стримання та контролю рівнів насильства щодо жінок і дівчат (належне розслідування та правозастосування);
- Співпрацювати з партнерами для зміни соціальних норм, які зумовлюють вчинення насильства щодо жінок і дівчат;
- Долучатися до програм роботи з правопорушниками або особами, яких визначено як потенційних правопорушників, щоб сприяти вирішенню конфліктів мирним шляхом, управлінню емоціями та контролю гніву, зміні ставлення до ґендерних ролей і відносин між чоловіками та жінками;
- Застосовувати міждисциплінарні та ґендерно-чутливі підходи разом з державними та приватними структурами шляхом створення партнерських взаємовідносин для забезпечення захисту жінок і дівчат, які постраждали від насильства³⁰. Це може включати планування поліцією регулярних проактивних кампаній з акцентом на протидії насиль-

³⁰ Це може включати планування поліцією регулярних проактивних кампаній з акцентом на протидії насильству щодо жінок і дівчат.

Блок 10

Навчання та підготовка щодо спротиву бандам – G.R.E.A.T. (Gangs Resistance Education And Training)

G.R.E.A.T. — це навчальна програма, спрямована на дітей віком від 8 до 13 років з метою запобігання агресивній поведінці та участі в бандах, а також розвитку позитивних стосунків між молоддю та поліцією. 13 уроків проводяться працівниками поліції, які отримують навчальну підготовку з питань роботи з молоддю. Уроки передбачають розвиток соціальних та емоційних навичок і набуття знань з питань злочинності та участі в бандах. Програма G.R.E.A.T. була розроблена в США, де вона була визнана такою, що знижує ризик участі в бандах і сприяє формуванню більш позитивного та конструктивного ставлення серед учнів віком від 11 до 13 років. Наразі цей підхід поширено у країнах Центральної Америки – Белізі, Коста-Ріці та Сальвадорі, де поліцейські проходять підготовку щодо проведення роботи в рамках цього проекту з дітьми початкової школи.

Джерело: Esbensen та інші (2012 рік), за посиланням: <https://www.great-online.org/GREAT-Home>

ству щодо жінок і дівчат (див. Блок 9, фото: Заступник Головного констебля поліції Шотландії Іен Лівінгстон підтримує зобов'язання кампанії «Біла стрічка» в рамках всесвітньої кампанії заохочення чоловіків до припинення насильства чоловіків щодо жінок)³¹.

- Долучатися до інформаційно-роз'яснювальних програм та бути готовими запропонувати інформацію жінкам, включно з тими, які постраждали від насильства, про права людини та соціальні, медичні, юридичні і економічні аспекти насильства щодо жінок, щоб надати жінкам можливість захиститися від усіх форм насильства;

³¹ Старший офіцер шотландської поліції підтримує кампанію White Ribbon/Біла стрічка», спрямовану на припинення ґендерно зумовленого насильства. Bussey, K. для газети «The Sunday Post». 25 листопада 2017 року. <https://www.sundaypost.com/fp/senior-scots-police-officer-backs-white-ribbon-campaign-to-end-gender-based-violence/>

- Залучати молодь до участі в розробці політики та процесах запобігання правопорушенням, а також використовувати ресурси громади, можливості самопомогти молоді та програми компенсації і допомоги постраждалим. Це може передбачати участь поліції у програмах, що реалізуються на базі шкіл, як-от рекомендована ВООЗ програма навчання та підготовки щодо спротиву бандам G.R.E.A.T. (Gangs Resistance Education And Training), яка мала успіх в США та країнах Центральної Америки (див. Блок 10)³².

Адаптивність

- Вміння налагоджувати стосунки з групами, які представляють інтереси певних категорій жінок і дівчат (особи з інвалідністю, міноритизовані або недостатньо представлені спільноти, мігранти, особи з мовними бар'єрами, або жінки, які мають проблеми з законом).

Взаємодія з іншими секторами та установами шляхом перенаправлення та координації діяльності

- Вміння визначити структури або групи, які можуть мати можливості для попередження злочинності та запобігання насильству;
- Здатність створювати та/або впроваджувати механізми для належної координації превентивної діяльності між державними установами та неурядовими агенціями;

Збір даних та управління інформацією

- Здатність здійснювати поглиблений аналіз проблеми використовуючи ґендерно чутливу інформацію та дані про операції, послуги, засоби та наявні ресурси.

³² «Програми запобігання насильству на базі шкіл: Практичний посібник», Женева: Всесвітня організація охорони здоров'я. Щоб отримати додаткові рекомендації стосовно подолання ґендерно зумовленого насильства у школах, див.: «Глобальна настанова щодо вирішення проблеми ґендерно зумовленого насильства у школах», ООН Жінки та ЮНЕСКО, 2016 рік, див. за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2016/12/global-guidance-on-addressing-school-related-gender-based-violence>

Блок 11

Запобігання насильству починається з вас!

Женевський центр демократичного контролю над збройними силами (DCAF) у своєму посібнику 2012 року *Police Integrity Toolkit* [Інформаційно-методичний посібник щодо доброчесності в роботі поліції] рекомендує три контрольні заходи для попередження помилок, корупційних практик

та неетичної поведінки. Такі помилки, практики та поведінка можуть легко дестабілізувати ту довіру, що її поліція вибудовує з громадами, яким вона служить, і, як наслідок, зменшується кількість повідомлень про вчинення насильства щодо жінок і дівчат, що призводить до безкарності винних у скоєнні таких злочинів. Рекомендовані заходи контролю починаються з вас як командира поліції та керівника колективу. Вони призначені для уникнення навмисних або ненавмисних подій чи наслідків в результаті дій осіб у вашому колективі.

Превентивні заходи контролю групуються за трьома основними напрямками: 1) нагляд, 2) внутрішня підзвітність та 3) скасування ризикованих процедур, що можуть сприяти корупції або вчиненню неналежних дій. Вони адаптовані для цілей цього Посібника:

1. Нагляд: необхідно забезпечити, щоб члени вашої команди чітко розуміли субординацію та існуючі механізми контролю. Кожен співробітник у вашій команді, включаючи вас самих, має пройти підготовку щодо контрольних заходів. Співробітників треба заохочувати повідомляти про неналежні дії. Дуже важливо знати своїх співробітників – ба навіть більш важливо, ніж здатність оцінити роботу вашої команди. Знати співробітників, що працюють у вашій команді, означає бути здатним виявити можливу схильність до неналежних дій через їхнє особисте оточення та ворожі погляди щодо людей чи груп людей.

2. Підзвітність: визначення функціональних обов'язків та делегування повноважень має бути послідовним. Керівництво поліції на всіх рівнях має заохочувати колективне почуття індивідуального лідерства у запобіганні неналежних дій. Це означає, що неналежні дії невідкладно коригуються як керівником, так і можливо іншими особами, які можуть взяти на себе роль лідера та бути взірцем поведінки, діючи з дотриманням професійної доброчесності у реагуванні на насильство щодо жінок і дівчат. Таким чином, у лави поліції надсилаються чіткі сигнали про те, що керівництво та персонал працюють разом і несуть спільну відповідальність за дотримання організаційних правил доброчесності та кодексів поведінки, які лежать в основі ефективної та легітимної служби поліції.

3. Управління ризиками щодо деяких процедур: у деяких сферах роботи поліції існує більша ймовірність вчинення неналежних дій; це такі сфери як прикордонний контроль або забезпечення охорони в пенітенціарних закладах – вони мають бути чітко позначені як сфери підвищеного ризику. У цих випадках можуть бути створені порядок та процедури управління ризиками, які зменшують можливість неправомірної поведінки. Це може передбачати наставництво колег та відвідання спеціалістами з психосоціальної підтримки підрозділів поліції у в'язницях суворого режиму або віддалених пунктах прикордонного контролю.

РЕФЕРЕНТНІ ПОКАЗНИКИ ДЛЯ НАДАННЯ ПОЛІЦІЄЮ БАЗОВИХ ПОСЛУГ. ЗАПОБІГАННЯ

Як зазначалося у попередньому розділі, в Пакеті базових послуг пропонується наступне: всі послуги правосуддя та підтримки для постраждалих (потерпілих) повинні мати коло спільних характеристик і спільних видів діяльності для досягнення максимального результату.

Блок 12

«Стратегія, спрямована на заохочення громадськості діяти як партнер поліції у попередженні та протидії злочинності, а також інші аспекти безпеки та правопорядку ґрунтуються на потребах громади»

Операції Поліції ООН (2015 рік)

Вони застосовуються незалежно від конкретного «сектору», який здійснює реагування у випадках вчинення насильства щодо жінок і дівчат. Наведений далі список створено на основі загальних характеристик та видів діяльності, які пропонуються у Пакеті базових послуг; наводяться деякі приклади референтних показників для заходів поліції, спрямованих на впровадження стратегій запобігання насильству щодо жінок і дівчат, які розробляються з належним урахуванням інформації, наданої заінтересованими сторонами, підтримуються громадами та орієнтовані на потреби постраждалих (потерпілих). Це показники, на які може орієнтуватися керівництво поліції з функціями оперативного командування, якщо такі показники існують. Водночас, за відсутності таких референтних показників, вищому керівництву може бути запропоновано їх передбачити:

Наявність та доступність. Рівень задоволеності або довіри громади до місцевої поліції згідно з опитуваннями, з розподілом даних за статтю та врахуванням відмінностей за такими ознаками як місце проживання, національність, етнічна

приналежність, соціальний статус, статус мігранта чи біженця, приналежність до спільноти корінного населення, вік, релігія, мова та рівень грамотності, сексуальна орієнтація, сімейний стан, інвалідність або будь-які інші характеристики, які часто не враховуються.

Адаптивність та доступність. Кількість проектів поліції, у яких беруть участь місцеві громади та окремі групи ризику, що проживають у цих громадах, наприклад молодь, особи зі спільноти ЛГБТК³³, жінки і дівчата з інвалідністю. Спільні проекти поліції та громади спрямовані на створення більш безпечного середовища, в рамках яких громади надають правоохоронцям допомогу у розумінні змінних тенденцій стосовно скоєння насильства щодо жінок і дівчат, а також у вирішенні проблем, які породжують насильство, злочинність або нестабільність у сфері безпеки.

Доречність та доступність. Кількість подій або спільних заходів, які підтримує поліція, що спрямовані на попередження злочинності, або спільних заходів, що проводяться за участі або із конструктивним залученням місцевих жінок чи жіночих організацій, що працюють у сфері припинення насильства щодо жінок і дівчат, а також організацій, що здійснюють свою

Блок 13

«Ефективна взаємодія з поліцією передбачає визначення всіх груп населення, зокрема жінок і дітей, і дає можливість отримати зворотній зв'язок через представництво в консультативних групах, опитуваннях громад, форумах та зустрічах».

A Framework to Underpin Action to Prevent Violence against Women [Механізм, що лежить в основі запобігання насильству щодо жінок], ООН Жінки та ін., 2015 рік.

³³ Лесбійки, геї, бісексуали, трансґендери, інтерсексуали та квіри.

діяльність у сфері просування ґендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок³⁴. У певних випадках може бути необхідним проведення просвітницької роботи, щоб забезпечити участь більшої кількості жінок і дівчат у подібних заходах. Можливо, треба буде провести окремі дискусії лише для жінок, щоб вони могли вільніше висловити свої думки. Загалом, попередження злочинності суттєво залежить від того, що самі люди роблять для того, щоб підвищити стійкість своєї громади до кримінальних загроз, у числі яких насильство щодо жінок і дівчат.

Пріоритизація безпеки. Кількість та якість заходів взаємодії поліції з громадськістю, які спрямовані на інформування жінок і дівчат про те, як повідомляти про насильство щодо них, включаючи сексуальні домагання та/або переслідування в інтернеті (наприклад, в соціальних мережах), як звернутися по надання захисту та медичну допомогу у випадках насильства, а також як уникати районів з високим рівнем злочинності та/або інших форм насильства в інтернеті і з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), що спрямоване на жінок і дівчат. Так само, заходи взаємодії повинні бути націлені на чоловіків і хлопчиків у громаді таким чином, щоб заохочувати їх брати активну

34 Поліція та надавачі інших базових послуг мають забезпечити, щоб жіночі організації, з якими вони співпрацюють, представляли різноманітні групи жінок і вживали належних дій для забезпечення врахування потреб та інтересів усіх жінок або принаймні забезпечити представленість найбільших міноритизованих груп у відповідній країні. Досягти інклюзивності можна шляхом залучення громадськості, розширення доступу до послуг підтримки, з урахуванням доступності з точки зору мови. Більше інформації див. у публікації 'Intersectionality and the inclusive approach to dealing with gender-based violence' (2018). A Position Paper from Women Against Violence Europe (WAVE) [Інтерсекціональність та комплексний підхід до вирішення проблеми ґендерно зумовленого насильства, 2018 рік, Документ з викладення позиції міжнародної мережі «Жінки проти насильства у Європі» (WAVE)], за посиланням: <http://files.wave-network.org/researchreports/WAVE%20positionpaperintersectionality2018.pdf>

Блок 14

«Необхідно залучати населення, і мають бути передбачені відчутні наслідки для тих, хто діє всупереч культурі законності, що передбачає притягнення до відповідальності чоловіків і жінок, які вчиняють неналежні дії щодо жінок».

A Framework to Underpin Action to Prevent Violence against Women [Механізм, що лежить в основі запобігання насильству щодо жінок], ООН Жінки та ін., 2015 рік.

участь у розробці рішень щодо протидії насильству щодо жінок і дівчат.

Інформована згода, конфіденційність і доступність. Кількість регулярних офіційних зустрічей з місцевими громадами, присвячених особливим потребам жінок і дівчат у сфері безпеки, які постійно з'являються та змінюються. На таких зустрічах необхідно також приділяти увагу питанню застосування підходу, орієнтованого на потреби постраждалих (потерпілих), в рамках загальної стратегії поліції щодо запобігання насильству та попередження злочинності. Організація тижня відвідування поліцейських відділків різноманітними представниками громадськості³⁵ може стати дуже важливою ініціативою здійснення моніторингу середовища, у якому проживають постраждалі (потерпілі).

Ефективна комунікація та участь заінтересованих сторін у розробці, реалізації та оцінці послуг. Кількість і періодичність зовнішніх (спільних) комунікаційних заходів, зрозумілих для всіх мешканців місцевих громад (включаючи осіб з різними формами інвалідності), у яких пояснюється налаштованість поліції фокусуватися на роботі з кривдниками та враховувати потреби постраждалих (потерпілих) при

35 В рамках взаємодії з лідерами громад поліція повинна приділяти пріоритетну увагу залученню жінок-лідерок та впливових осіб з цільових громад.

Блок 15

Тиждень відвідування відділків поліції – це міжнародна ініціатива, створена організацією «Altus Global Alliance», що працює у сфері громадської безпеки та правосуддя, яка запрошує мешканців громади відвідати місцеві відділки поліції, поспілкуватися зі співробітниками поліції та оцінити послуги, що надаються поліцією

Altus Global Alliance, 2012 рік

реагуванні на насильство щодо жінок і дівчат. Це передбачає надання інформації стосовно стратегій раннього реагування на вчинення насильства щодо жінок і дівчат, співпраці з іншими надавачами послуг та впливовими членами громад (особливо це стосується жінок-мешканок громади), а також стосовно внутрішніх стратегій поліції щодо забезпечення ґендерної рівності, наприклад положення щодо боротьби з сексуальними домаганнями.

Збір даних та управління інформацією. Кількість незалежних оцінок стратегій поліції із запобігання насильству щодо жінок і дівчат, проведених на місцевому або муніципальному рівні. За результа-

тами проведення таких оцінок мають бути надані висновки на рівні стратегічних результатів, інформація щодо можливостей навчання та рекомендації стосовно посилення запобігання насильству щодо жінок і дівчат. В ідеалі, висновки й результати оцінки мають бути оприлюднені або передані координаційному комітету, до складу якого входять представники різних заінтересованих сторін та надавачів базових послуг.

Взаємодія з іншими секторами та установами шляхом координації діяльності.

Кількість та якість спільних навчальних заходів щодо стратегій запобігання насильству та перенаправлення постраждалих, які впроваджуються поліцією разом з місцевими надавачами базових послуг та місцевими неурядовими організаціями, що виступають за права жінок або дітей. Доцільно також передбачити укладання угод про надання послуг або партнерських угод для надання послуг перенаправлення у випадках вчинення насильства щодо жінок і дівчат.

ПРАКТИЧНИЙ ПРИКЛАД

МІСЦЕВІ РАДИ БЕЗПЕКИ: КОНГО, ЕКВАДОР ТА МЕКСИКА³⁶

Фото люб'язно надані асоціацією COGINTA, що виступає за реформування поліції та безпеку громад³⁷

За даними Комісії ООН з питань попередження злочинності та кримінального правосуддя, активна участь громад та інших сегментів громадянського суспільства є важливою частиною ефективного попередження злочинності. Громади відіграють важливу роль у визначенні пріоритетів діяльності із попередження злочинності, у впровадженні відповідних заходів та здійсненні їх оцінки, а також у сприянні визначенню сталої ресурсної бази³⁸.

Успішна практика мобілізації громад передбачає процес забезпечення участі та залучення всіх прошарків суспільства, включаючи представників і представниць органів місцевого самоврядування, громадських організацій та жіночих груп, лідерів і лідерок громад³⁹.

Однак, така мобілізація потребує санкціонованих урядом механізмів для забезпечення сталості об'єднаних зусиль і відповідальності місцевих носіїв обов'язків. **Місцеві ради безпеки (МРБ)** – це такі механізми, коли поліція та інші місцеві надавачі послуг можуть збиратися разом з місцевими представниками громадянського суспільства для обговорення та планування спільних проєктів забезпечення безпеки на рівні громади, включаючи стосовно запобігання насильству щодо жінок і дівчат.

Механізми, подібні МРБ, існують на кожному континенті. У Франції та Республіці Гвінея вони називаються «місцевими радами безпеки для попередження правопорушень»; у Демократичній Республіці Конго (ДРК) вони відомі як «ради

безпеки місцевих громад»; в Еквадорі мають назву «муніципальні ради безпеки». Залежно від моделі та чисельності населення місцевої громади, старші офіцери місцевої поліції можуть бути головними представниками поліції в МРБ.

Загалом, МРБ діють як механізми координації діяльності різних суб'єктів у сфері безпеки – як на децентралізованому, так і на федеральному рівнях. За умови комплексного і стабільного фінансування МРБ можуть стати громадським простором, де можна виявляти загрози, з якими стикаються певні групи населення у громаді, і пов'язані з такими загрозами фактори уразливості цих груп щодо безпеки, а також вирішувати ці проблемні питання шляхом здійснення цілеспрямованих спільних дій.

36 На основі публікації Fernandez, M., Piaget, K., Hernandez, T., and Berthoud, S. (2017), 'Decentralisation of Security Governance: Facilitator of a Human Rights-based Approach (HRBA) to SSR?' ISSAT HRBA Working Group Paper 3.

37 Асоціація «Coginta» виступає за реформування поліції та безпеку громад, за посиланням: <http://94.23.195.75/en>. Більше інформації, див. Understanding Local Security Councils in Two Minutes [Зрозуміти місцеві ради безпеки за дві хвилини, Coginta, 2015 рік] за посиланням: https://www.youtube.com/watch?v=7fGF0_nteGA&t=6s and Guide Pratique Conseil Local de Sécurité et de Prévention de la Délinquance en République de Guinée (Coginta 2017).

38 Стаття 16 Керівних принципів Організації Об'єднаних Націй щодо попередження злочинності (резолюція 2002/13 Економічної та Соціальної Ради, додаток)

39 Аспекти насильства щодо жінок, які безпосередньо стосуються Комісії з питань попередження злочинності й кримінального правосуддя, Комісія ООН з питань попередження злочинності й кримінального правосуддя, пункт V.08-52191 (E) *0852191* Сімнадцята сесія, Відень, 14-18 квітня 2008 рік.

МРБ можуть відігравати надзвичайно важливу роль як у стратегічному плануванні, так і в реалізації стратегій і політики у сфері національної безпеки та правосуддя на благо місцевого населення. Це міркування також стосується національної політики і стратегії реагування на насильство щодо жінок і дівчат. МРБ можуть мати важливе значення для поліції, оскільки їх можна використовувати для зміцнення партнерських відносин поліції з метою більш ефективного здійснення правоохоронної діяльності на основі збору оперативних даних та з метою стратегічного спілкування з посадовцями органів місцевого самоврядування та суб'єктами взаємодії у громаді.

МРБ – це платформи для діалогу, де різні установи, які зацікавлені у забезпеченні громадської безпеки, можуть обмінюватися думками, виявляти проблеми та узгоджувати місцевий план для попередження нестабільності у сфері безпеки⁴⁰. З огляду на це, МРБ мають потенціал взяти на себе функцію щодо контролю якості скоординованих дій за участю поліції та її партнерів у процесі здійснення правосуддя, у тому числі при реагуванні на насильство щодо жінок і дівчат.

Оскільки до складу МРБ зазвичай входять посадовці місцевих органів влади, представники органів місцевого самоврядування, працівники органів юстиції, а іноді й представники громадянського суспільства та співробітники поліції, такі ради можуть генерувати надзвичайно важливі колективні ідеї для напрацювання досвіду скоординованого реагування на насильство щодо жінок і дівчат⁴¹. Це може передбачати доручення проведення перевірок та зовнішніх оцінок скоординованих заходів реагування, наприклад у випадках

вчинення насильства щодо жінок і дівчат.

МРБ також можуть забезпечити більшу підзвітність постачальників послуг у секторах безпеки та правосуддя, якщо вони співпрацюють з громадами, яким вони служать. В принципі, ці моделі могли б стати важливою передумовою побудови довіри між органами сектору правосуддя і безпеки як суб'єктами, що забезпечують дотримання прав людини, та громадами як носіями прав. Таким чином, МРБ можуть сприяти впровадженню підходу, орієнтованого на права людини (ППЛ)⁴², оскільки загрози безпеці та потреби, з якими стикається громада, будуть визначатися з урахуванням різних точок зору, в тому числі думок тих осіб або груп, які вважаються уразливими внаслідок дискримінації.

ДЕМОКРАТИЧНА РЕСПУБЛІКА КОНґО (ДРК)

Урядом було визначено, що сектор безпеки є одним з критично важливих сфер, яким необхідно приділити увагу в контексті вирішення конфлікту, особливо в східній частині країни, де постійно надходять повідомлення про порушення прав людини з боку збройних сил та поліції.

Після зусиль, які уряд Конго доклав для децентралізації в країні, у 2013 році були створені місцеві комітети безпеки (Comités Local de Sécurité), далі – МКБ. Ці комітети були створені з метою попередження нестабільності у сфері безпеки та забезпечення взаємозв'язку між центральними та місцевими органами влади. МКБ очолюється головою (це може бути мер міста, керівник сектору або вождь племені, залежно від територіального

40 'Understanding local security councils in two minutes', Coginta for Police Reforms [Зрозуміти місцеві ради безпеки за дві хвилини, організація «Coginta» за реформування поліції, 2015 рік], за посиланням: https://www.youtube.com/watch?v=7fGFO_nteGA&t=6s

41 Див. публікацію Fernandez, M., Piaget, K., Hernandez, T., and Berthoud, S (2017), 'Decentralisation of Security Governance: Facilitator of a Human Rights-based Approach (HRBA) to SSR?' ISSAT HRBA Working Group Paper 3, and 'Guide pratique conseil local de sécurité et de prévention de la délinquance en république de guinée' (Coginta за реформування поліції, 2017 рік).

42 Прийнятий в системі ООН підхід як «концептуальна основа, що у нормативному відношенні ґрунтується на міжнародних правозахисних стандартах, а у практичному відношенні орієнтована на забезпечення дотримання і захисту прав людини». ППЛ передбачає визнання того, що жінки і дівчата мають такі самі права людини, як чоловіки і хлопці, та що насильство щодо жінок є порушенням цих прав. Див. ООН Жінки: Флагманські програмні ініціативи за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/how-we-work/flagship-programmes>

устрою); до складу комітету входять співробітник Генеральної прокуратури, начальник відділку поліції та два представники громадянського суспільства.

Вони офіційно фінансуються з фонду провінції, хоча це не завжди відбувається на практиці, а місцем проведення громадських зборів слугують *forums de quartiers* (місцеві комунікаційні майданчики), які відкриті для всіх членів місцевої громади, де вони можуть висловити свої занепокоєння з приводу проблем у сфері безпеки. Однак для результативності діяльності МКБ надзвичайно важливо, щоб поліція активно сприяла проведенню консультацій з громадянським суспільством і представниками громади, включно з жіночими групами, та забезпечувала повідомлення інформації про виявлені на місцевих форумах загрози безпеці та збір статистичних даних, дезагрегованих за такими ознаками як стать, етнічна приналежність, сексуальна орієнтація тощо.

КУЯБЕНО, СУКУМБІОС (ЕКВАДОР)

В Еквадорі децентралізація системи управління безпекою набула конституційного статусу у 2008 році. В результаті було створено нормативно-правову базу для муніципальних рад безпеки по всій країні, у тому числі в муніципалітеті Куябено в регіоні Амазонія на межі з Колумбією.

Близькість Куябено до Колумбії та багатство природних ресурсів (нафта) спричиняють багато проблем у сфері безпеці, внаслідок чого молодь, жінки, діти та групи корінного населення наражаються на підвищену небезпеку.

Для вирішення цих проблем було адаптовано нормативно-правову базу щодо муніципальної ради безпеки Куябено (МРБ) та передбачено проведення регулярних консультацій з представниками адміністрації муніципалітету, поліції та армії, громади корінного населення та афро-еквадорської спільноти, жіночих організацій, а також служб охорони здоров'я та служб захисту дітей.

До участі у консультаціях також запрошується представник найвпливовішої нафтогазової компанії. З точки зору прав людини це дуже позитивна і прогресивна ініціатива, оскільки дає можливість третім сторонам, які мають зобов'язання у сфері дотримання прав людини, наприклад нафтовим компаніям та їх приватним охоронним структурам, брати участь в обговореннях питань безпеки, які впливають на даний регіон, із забезпеченням певного ступеню нагляду. МРБ Куябено знаходиться на самофінансуванні, але має право отримувати державні кошти через національні бюджети для поліції за статтею «охорона правопорядку у громадах».

ХУАРЕС, ШТАТ ЧІУАУА (МЕКСИКА)

У 2010 році тут була започаткована стратегія, орієнтована на громаду, з метою забезпечення безпеки та правосуддя в Сьюдад-Хуаресі, штат Чіуауа, Мексика. Комітет безпеки муніципалітету Хуарес (Mesa de Seguridad de Cd.uárez) уповноважений боротися з наслідками та виявленими джерелами насильства. Це перша незалежна від органів місцевого самоврядування структура, за моделлю якої у Мексиці було створено понад 15 місцевих комітетів безпеки (МРБ) по всій країні. Як мережа, різні місцеві комітети координуються неурядовою організацією «SOS México», що займається питаннями залучення громадян до забезпечення громадської безпеки⁴³.

⁴³ Організація «SOS Mexico» була заснована у 2008 році Алендром Марті, її мета – створення і підтримка ефективної системи безпеки та правосуддя у Мексиці. Вона має три основні цілі: зміцнення інституцій, законодавча реформа та забезпечення участі громадян у прийнятті рішень.

Місцеві комітети безпеки складаються з державних посадовців та громадян і приділяють пильну увагу звітуванню про досягнуті результати щодо питань, якими вони опікуються. При цьому місцеві комітети безпеки повинні забезпечити доступ до інформації про свої фінанси, організаційний склад для того, аби усіма верствами населення вони вважалися легітимними механізмами. Відсутність такої інформації дискредитує передбачені прозорість та ефективність надання послуг, для яких початково планувалися місцеві комітети безпеки.

Хоча громадянське суспільство зазвичай представлене у комітетах як сектор, учасники місцевих комітетів безпеки, такі як поліція, мають забезпечити постійне оприлюднення даних щодо їх складу

з розбивкою за статтю та іншими ознаками соціально-культурного різноманіття, як-от етнічна приналежність, приналежність до корінного населення, інвалідність та вік. Місцевий комітет безпеки має повноваження займатися ґендерними питаннями та сприяти зміцненню національних стратегій, спрямованих на боротьбу з домашнім та ґендерно зумовленим насильством. Потенціал місцевих комітетів безпеки як ефективного координаційного механізму забезпечення надання базових послуг для постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат має бути нерозривно пов'язаний із широким представництвом у його складі різних соціальних груп та спроможністю забезпечити ефективність місцевих заходів підтримки громадської безпеки.

ДОДАТОК 1

Залучення чоловіків до запобігання насильству

Блок 16

«Поки ми вважаємо, що ці проблеми мають вирішувати лише жінки, ми не можемо розраховувати на зменшення показників поширеності випадків зґвалтування, жорстокого поводження з дітьми та домашнього насильства. Ми знаємо, що багато чоловіків не вдаються до насильства щодо жінок і дітей та прагнуть завжди жити з повагою та гідністю. Але донині колективний голос цих людей так і не був почутий, тому що це питання не розглядалося як загальнонаціональна проблема. Від сьогодні ті, хто вчиняє насильство над іншими, будуть знати, що вони залишилися самі, і не можуть розраховувати на захист інших чоловіків. Відтепер усі чоловіки почують заклик взяти на себе відповідальність за вирішення цієї проблеми».

Виступ Нельсона Мандели на Національному марші чоловіків у Преторії (Південноафриканська республіка), 1997 рік.

Коли ми говоримо про насильство щодо жінок і дівчат, більшість людей сприймає цю проблему як суто жіночу. Авжеж так. Адже якщо ви поспілкуєтеся з дівчатами і жінками по всьому світу, більшість з них думає про насильство та домагання щодня. Деякі й досі стикаються з домаганнями і неналежним поводженням. Багато людей пережили досвід насильства у дорослому або у дитячому віці. У всіх випадках багато дівчат і жінок продовжують планувати свій день таким чином, щоб попередити загрозу насильства з боку чоловіків або зменшити таку загрозу.

Неправильно називати цю форму насильства жіночою проблемою. Незалежно від того, чи мова йде про зґвалтування, сексуальне насильство чи про домашнє насильство, переважна більшість цих злочинів вчиняється хлопцями і чоловіками. Чи не є ці факти очевидним підтвердженням того, що насильство з боку чоловіків є насправді чоловічою проблемою?

Отже, насильство щодо жінок і дівчат є «чоловічою проблемою» не тільки тому, що чоловіки найчастіше є кривдниками, але й тому, що запобігання такому насильству йде на користь цілим громадам – включно з чоловіками.

Коли ми говоримо про чоловіків у ролі кривдників,

нам, здається, зручніше говорити про них як про монстрів чи чудовиськ, а не як про чоловіків. З точки зору багатьох аспектів, якби це не було незручно, нам треба переосмислити ці питання як чоловічу проблему, якій чоловіки можуть допомогти запобігти. Необхідно застосування більш прямого підходу для запобігання насильству щодо жінок і дівчат, і такий підхід у багатьох відношеннях зменшить попит на послуги поліції, викликані цією формою насильства. Попри те, що пріоритетна увага, як і раніше, має приділятися притягненню кривдників до відповідальності, ми повинні думати «нестандартно» і дивитися на культуру, яка породжує таку жорстоку й аб'юзивну поведінку чоловіків. Нам потрібно бути рішучими, сміливими і визнати той незаперечний факт, що насильство (і особливо насильство щодо жінок і дівчат) є переважно чоловічою проблемою. Хоча більшість чоловіків не вдаються до аб'юзивної поведінки та насильства, недостатньо просто сказати «Я хороший, я цього не роблю». Треба, щоб чоловіки проявляли активність, ініціативність та виступали проти аб'юзивної поведінки «деяких чоловіків», які вдаються до насильства.

Самі чоловіки багато чого можуть зробити, щоб запобігти насильству чоловіків щодо жінок. Найважливіше – це досягти колективної волі в чоловічій культурі, щоб протидія насильству стала пріоритетом. Зрозуміло, що більшість чоловіків відчують

незручність через аб'юзивну поведінку інших чоловіків, але вони не знають, що з цим робити, або ще не набули сміливості діяти самостійно.

Десять речей, які можуть зробити всі чоловіки, аби допомогти запобігти насильству щодо жінок і дівчат:

1 **Визнайте проблему** – знайдіть час, щоб поміркувати над проблемою насильства щодо жінок і дівчат і не ставайте у позицію захисту, коли чоловіків розглядають як кривдників. Пам'ятайте слова Нельсона Мандели «це лише деякі чоловіки».

2 **Набирайтеся знань** – дізнавайтесь більше з цієї теми. Вже сам той факт, що ви читаете ці рядки, говорить про те, що ви маєте зацікавленість.

3 **Говоріть з іншими** – використовуйте свої нові знання, щоб поговорити з іншими чоловіками про ці питання. Допоможіть їм подолати свою захисну реакцію.

4 **Розмовляйте з жінками у своєму житті** – вислухайте про пережитий ними досвід домагань та насильства. Вчіться на цьому досвіді.

5 **Майте мужність заглянути вглиб себе** – самоаналіз є корисним для душі. Усі чоловіки час від часу прямо чи опосередковано беруть участь у «відпусканні» принизливих чи образливих коментарів щодо жінок. Це повітря, яким дихають чоловіки. Не треба соромитися. Усвідомлюючи це та розглядаючи через призму нових набутих знань, дійте рішуче та зробіть щось, щоб змінити цю ситуацію.

6 **Будьте прикладом** – чоловіки стають батьками. Ваші сини дивляться на те, як ви поведетеся. Будьте взірцем для наслідування в їхньому житті. Будьте люблячим, м'яким, добрим чоловіком. Ваші сини перейматимуть таку поведінку від вас. Ваші

доньки будуть бачити, як до них ставляться чоловіки.

7 **Станьте союзником для жінок** – набувши нові знання, навчіться їх застосувати. Підтримуйте жінок та інших чоловіків, які виступають проти насильства.

8 **Підтримуйте інших** – якщо ви підозрюєте, що хтось із ваших друзів або рідних піддається насильству, підтримайте людину. Не будьте спостерігачем, будьте другом. Ваша справа – не вирішити цю проблему. Просто визнайте, що особа постраждала від насильства – і це вже буде підтримкою. Скажіть людині, що це не її вина.

9 **Кидайте виклик діям інших** – коли ви чуєте, що однолітки або інші люди вдаються до аб'юзивної поведінки, скажіть щось. Буде важко, для цього потрібна сміливість. Поводьтеся впевнено, скажіть щось, що означає: те, що людина робить – неправильно. У реальності інші чоловіки насправді підтримають вашу позицію.

10 **Кидайте виклик культурі** – кидаючи виклик іншим, майте мужність кинути виклик і культурі, в якій виховуються хлопчики та чоловіки. Тільки змінивши цю культуру можна досягти зменшення рівня насильства щодо жінок і дівчат.

Фото люб'язно надано Ґремом Ґульденом, Головним слідчим поліції Шотландії у відставці

ПРИМІТКИ ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Code of Conduct for Law Enforcement Officials (adopted by General Assembly resolution 34/169 of 17 December 1979)[Кодекс поведінки для співробітників правоохоронних органів (прийнятий резолюцією Генеральної Асамблеї 34/169 від 17 грудня 1979 року)], див.: <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/LawEnforcementOfficials.aspx>
2. 'Aspects of violence against women that pertain directly to the Commission on Crime Prevention and Criminal Justice, (Commission on Crime Prevention and Criminal Justice' V.08-52191 (E) *0852191* Seventeenth session Vienna, 2018) [Аспекти насильства щодо жінок, які безпосередньо стосуються Комісії з питань попередження злочинності й кримінального правосуддя, Комісія з питань попередження злочинності й кримінального правосуддя, V.08-52191 (E) *0852191* Сімнадцята сесія, Відень, 2018 рік].
3. Recommendations for Action against Gender-related Killing of Women and Girls (UNODC, 2015), [Рекомендації щодо протидії вбивству жінок і дівчат за ознакою статі, УНЗ ООН 2015 рік] див.: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/15-08233_A4-GRK_eBook.pdf
4. Updated Model Strategies and Practical Measures on the Elimination of Violence against Women in the Field of Crime Prevention and Criminal Justice, adopted by General Assembly resolution 65/228 of 21 December 2010 [Оновлені типові стратегії та практичні заходи з ліквідації насильства щодо жінок у сфері попередження злочинності та кримінального правосуддя, прийняті Резолюцією Генеральної Асамблеї 65/228 від 21 грудня 2010 року], див.: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/crimeprevention/Model_Strategies_and_Practical_Measures_on_the_Elimination_of_Violence_against_Women_in_the_Field_of_Crime_Prevention_and_Criminal_Justice.pdf
5. United Nations Guidelines for the Prevention of Crime (Economic and Social Council resolution 2002/13, annex) [Рекомендації Організації Об'єднаних Націй щодо попередження злочинності, Резолюція Економічної і Соціальної Ради ООН 2002/13, додаток] див.: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/crimeprevention/resolution_2002-13.pdf
6. *United Nations Standards and Norms in Crime Prevention at your Finger Tips* (UNODC) [Стандарти і норми Організації Об'єднаних Націй у сфері попередження злочинності в доступній формі, УНЗ ООН], за посиланням: https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/UN_standards_and_norms_in_crime_prevention_at_your_fingertips.pdf
7. Handbook on the Crime Prevention Guidelines: Making Them Work (UNODC, 2010) [Методичний посібник щодо рекомендацій у сфері попередження злочинності: їх практичне застосування, УНЗ ООН, 2010 рік], за посиланням: https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/Handbook_on_Crime_Prevention_Guidelines_-_Making_them_work.pdf
8. Guidelines on Police Operations in United Nations Peacekeeping Operations and Special Political Missions (DPKO-DFS, 2015) [Рекомендації щодо поліцейських операцій в миротворчих операціях та спеціальних політичних місіях Організації Об'єднаних Націй, ДОПМ/ДПП, 2015 рік], за посиланням: https://police.un.org/sites/default/files/sgf-guidelines_police_operations-2015.pdf
9. Global Report Police Station Visiting Week (2012): Advancing Human Rights Standards in Police Stations (Altus Global Alliance [Всесвітня доповідь про тиждень відвідування відділків поліції (2012 рік). Просування стандартів у сфері прав людини в поліцейських відділках, Altus Global Alliance], за посиланням: [https://issat.dcaf.ch/download/29464/413964/Altus%20Global%20Report%202012%20\(2\).pdf](https://issat.dcaf.ch/download/29464/413964/Altus%20Global%20Report%202012%20(2).pdf)
10. Secretary-General's In-depth study on all forms of violence against women (A/61/122/Add.1), [Поглиблене дослідження Генерального секретаря з питань всіх форм насильства щодо жінок (A/61/122/Add.1)] за посиланням: <https://www.un.org/womenwatch/daw/vaw/v-sg-study.htm>
11. 'A Framework to Underpin Action to Prevent Violence against Women' (UN Women et al., 2015), [Механізм, що лежить в основі запобігання насильству щодо жінок, ООН Жінки та ін., 2015 рік], за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2015/11/prevention-framework>
12. 'Reinforcing community and local security structures in Suzak, Kyrgyzstan' (Saferworld, 2015) [Посилення громадських і місцевих безпекових структур у Сузаку (Киргизстан), Saferworld, 2015 рік], за посиланням: <https://www.saferworld.org.uk/en-stories-of-change/reinforcing-community-and-local-security-structures-in-suzak-kyrgyzstan>.
13. *Police Integrity Toolkit* (The Geneva Centre for Security Sector Governance, 2012) [Інформаційно-методичний посібник з питань доброчесності поліції, Женевський центр демократичного контролю над збройними силами, 2012 рік], за посиланням: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/Toolkit_ENG_screen.pdf
14. Logar, R., 'The Austrian Model of Intervention in Cases of Domestic Violence', Paper presented at the UN Expert Group Meeting: Violence against Women: Good practice in Combating and Eliminating Violence against Women (Vienna, 17–20 May 2005) [Логар Роса, «Австрійська модель реагування у випадках домашнього насильства», документ представлений на засіданні експертної групи ООН: Насильство щодо жінок: Успішна практика подолання та ліквідації насильства щодо жінок, Відень, 17–20 травня 2005 року], за посиланням: <https://www.un.org/womenwatch/daw/egm/vaw-gp-2005/docs/experts/logar.dv.pdf>
15. Ending Violence against Women and Girls: The world's best laws and policies' (Future Policy Award, 2014) (UN Women, World Future Council and Inter-Parliamentary Union) [«Припинення насильства щодо жінок та дівчат: кращі світові політики» (Future Policy Award, 2014 рік) у публікації «Ліквідація насильства щодо жінок в Азійсько-Тихоокеанському регіоні: Це все наша відповідальність», ООН Жінки, «World Future Council» та Міжпарламентський союз], за посиланням: <https://www>

- worldfuturecouncil.org/wp-content/uploads/2016/01/WFC_2014_Future_Policy_Award_En.pdf
19. 'Eliminating Violence Against Women in the Asia Pacific: It's all of our responsibility', (UN Women) [«Ліквідація насильства щодо жінок в Азійсько-Тихоокеанському регіоні: Це все наша відповідальність», ООН Жінки], за посиланням: https://www.aidsdatahub.org/sites/default/files/publication/UN_Women_2015_Eliminating_violence_against_women_in_the_Asia_Pacific.pdf
 17. Ten Years of Austrian Anti-Violence Legislation: 2017 International Conference in the Context of the Council of Europe Campaign to Combat Violence Against Women, Including Domestic Violence (Vienna and St. Pölten, Austria, 5 to 7 November 2007), за посиланням: <https://www.interventionsstelle-wien.at/download/?id=406>
 18. 'A Study for Creating a Multidisciplinary Response Mechanism to Violence Against Women in Egypt' (UNODC, 2015) [«Дослідження для створення механізму мультидисциплінарного реагування на насильства щодо жінок в Єгипті», УНЗ ООН, 2015 рік].
 19. 'Engagement and Communication Authorised Professional Practice' [«Рекомендована професійна практика: взаємодія та комунікація», Поліцейський коледж Великої Британії], за посиланням: <https://www.app.college.police.uk/app-content/engagement-and-communication/engaging-with-communities>
 20. Gender-Based Violence (Violence Against Women and Girls) (The World Bank, 2019) [Гендерно зумовлене насильство (насильство щодо жінок і дівчат), Світовий банк, 2019 рік], за посиланням: <https://www.worldbank.org/en/topic/socialdevelopment/brief/violence-against-women-and-girls>
 21. Guidelines to Estimate the Economic Cost of Domestic Violence in the Arab Region (UNFPA, 2019), [«Рекомендації щодо оцінки економічних наслідків домашнього насильства в Арабському регіоні», Фонд ООН у галузі народонаселення (UNFPA), 2019 рік], за посиланням: https://www.unescwa.org/sites/www.unescwa.org/files/publications/files/guidelines-estimate-economic-cost-domestic-violence-arab-region-english_0.pdf
 22. 'Estimating Costs of Marital Violence in the Arab Region: Operational Model' (UN Women E/ESCWA/ECW/2017/ Technical Paper 4, 18 July 2017) [«Операційна модель оцінювання вартості насильства у сім'ї в арабському регіоні, ООН Жінки, E/ESCWA/ECW/2017/Technical Paper4, 18 липня 2017 року], за посиланням: <https://arabstates.unwomen.org/en/digital-library/publications/2017/all/operational-model>
 23. 'Understanding local security councils in two minutes', Coginta for Police Reforms, за посиланням [Зрозуміти місцеві ради безпеки за дві хвилини, Coginta, 2015 рік]: https://www.youtube.com/watch?v=7fGF0_nteGA
 24. Qu'est ce qu'un CLSPD - CISPД? Уряд Франції, за посиланням: <http://www.isere.gouv.fr/Politiques-publiques/Securites/Securite-publique/Prevention-de-la-delinquance2/Qu-est-ce-qu-un-CLSPD-CISPД>
 25. 'Guide pratique conseil local de sécurité et de prévention de la délinquance en république de guinée (Coginta for Police Reform, 2017), за посиланням: <http://www.coginta.org/uploads/documents/cedd246fbc7d133bcf29135bec8a66d561202ae4.pdf>
 26. Fernandez, M., Piaget, K., Hernandez, T., and Berthoud, S., (2017), 'Decentralisation of Security Governance: Facilitator of a Human Rights-based Approach (HRBA) to SSR? ISSAT HRBA Working Group Paper 3, за посиланням: <https://issat.dcaf.ch/download/111714/2027474/HRBA%20Working%20Group%20Paper%203.pdf>
 27. Intersectionality and the inclusive approach to dealing with gender-based violence: A Position Paper from Women Against Violence Europe (WAVE, 2018) [Інтерсекціональність та комплексний підхід до вирішення проблеми гендерно зумовленого насильства: Документ з викладення позиції міжнародної мережі «Жінки проти насильства у Європі(WAVE), 2018 рік] за посиланням: http://files.wave-network.org/researchreports/WAVE%20_positionpaper_intersectionality2018.pdf
 28. World Health Organization, 'Violence Prevention: The Evidence' [Всесвітня організація охорони здоров'я, Запобігання насильству: факти], за посиланням: <https://www.who.int/publications/i/item/violence-prevention-the-evidence>
 29. ACES too High News, див.: <https://aces.toohigh.com/>
 30. Martinez Calvo, S, Adverse Childhood Experiences (ACEs) [Мартінез Кальво С., Негативний досвід дитинства], за посиланням: <https://www.pacesconnection.com/blog/the-70-30-campaign>
 31. 'Combating Violence against Women: Minimum Standards for Support Services' (Directorate General of Human Rights and Legal Affairs, Council of Europe, Strasbourg, 2008) [«Подолання насильства щодо жінок: Мінімальні стандарти для послуг з підтримки», Генеральне управління з прав людини і юридичних питань, Рада Європи, Страсбург, 2008 рік], за посиланням: [https://www.coe.int/t/dg2/equality/domesticviolencecampaign/Source/EG-VAW-CONF\(2007\)Study%20rev.en.pdf](https://www.coe.int/t/dg2/equality/domesticviolencecampaign/Source/EG-VAW-CONF(2007)Study%20rev.en.pdf)
 32. 'Analytical study of the results of the 4th round of monitoring the implementation of Recommendation Rec (2002) 5 on the protection of women against violence in Council of Europe member states' (Council of Europe, 2014) [«Аналітичне дослідження результатів 4-го раунду моніторингу реалізації Рекомендації Rec (2002) 5 щодо захисту жінок від насильства державах-членах Ради Європи, Рада Європи, 2014 рік], за посиланням: <https://rm.coe.int/16805915e9>
 33. Що таке G.R.E.A.T.? Див: <https://www.great-online.org/GREAT-Home>
 34. School-based Violence Prevention: A Practical Handbook (World Health Organization, Geneva, 2019) [«Програми запобігання насильству на базі шкіл: Практичний посібник», Женева: Всесвітня організація охорони здоров'я, 2019 рік], див.: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/324930/9789241515542-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
 35. 'Preventing Adverse Childhood Experiences (ACEs): Leveraging the Best Available Evidence', (Division of Violence Prevention National Center for Injury Prevention and Control Centers for Disease Control and Prevention Atlanta, Georgia, 2019)[«Попередження негативного досвіду дитинства: використання найкращих наявних наукових даних», Управління запобігання насильству Національного центру з питань попередження і контролю травматизму при центрах контролю та профілактики хвороб, Атланта,

штат Джорджія, 2019 рік], за посиланням: <https://www.cdc.gov/violenceprevention/pdf/preventingACES-508.pdf>

36. Project Tool 130. Checklist on problem resolution using the SARA model in UNPOL Gender Toolkit Standardised Best Practices on Gender Mainstreaming in Peacekeeping Compendium of Project Tools (2015) [Проектний інструмент 130: Контрольний список для вирішення проблем з використанням моделі SARA у Посібнику з ґендерних питань Поліції Організації Об'єднаних Націй щодо стандартизованих кращих практик інтегрування ґендерних підходів у Збірнику проектних інструментів, 2015 рік], за посиланням: <http://repository.un.org/bitstream/handle/11176/387374/United%20Nations%20Police%20Gender%20Toolkit%20Compendium%20of%20Project%20Tools.pdf?sequence=55&isAllowed=y>

ПЕРВИННИЙ КОНТАКТ

«Одним з позитивних кроків до посилення відповідальності є повсюдне визнання зґвалтування протизаконним діянням. Наразі більше половини всіх країн світу ще не мають законів, які прямо криміналізують зґвалтування у шлюбі або які засновані на принципі згоди. На додачу до запровадження кримінальної відповідальності за зґвалтування, нам необхідно набагато, набагато краще працювати, щоб в процесі реагування на насильство основна увага приділялася постраждалій особі і притягненню гвалтівників до відповідальності. Це означає зміцнення потенціалу співробітників правоохоронних органів щодо розслідування цих злочинів і надання підтримки потерпілим в рамках кримінального судочинства, із забезпеченням доступу до правової допомоги, послуг поліції і правосуддя, а також до медичних і соціальних послуг, особливо для жінок, які перебувають у найбільш несприятливому становищі»

Фумзіле Мламбо-Нгкука, Виконавча директорка ООН Жінки

ВСТУП

Досвід позитивного первинного контакту з системою правосуддя має вирішальне значення для постраждалих (потерпілих). Послуги повинні бути доступні всім жінкам¹. Відповідно до Пакету базових послуг найбільш важливим елементом первинного контакту буде здатність поліції продемонструвати постраждалій (потерпілій), що надавачі послуг у сфері правосуддя віддані справі охорони її здоров'я і безпеки, серйозно ставляться до її скарги, вислухають її історію і хочуть забезпечити їй належну підтримку на шляху до здійсненню правосуддя².

Фото люб'язно надано Об'єднаною місією ООН у Східному Тиморі /Мартін Перре (Східний Тимор)

Керівництво поліції з функціями оперативного командування повинні забезпечити наявність організаційних протоколів для співробітників або керівництва для служб, які здійснюють початкове реагування у випадках насильства щодо жінок і дівчат, адже за своєю суттю вони покликані забезпечити благополуччя постраждалих (потерпілих), і є відправною точкою для проведення ефективного та професійного розслідування.

З цією метою керівництво поліції, яке керує співробітниками, які здійснюють реагування на випадки насильства щодо жінок і дівчат, має

- 1 Див. Модуль 3 «Правосуддя та охорона правопорядку», «Пакет базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства: основоположні елементи та керівні положення щодо забезпечення якості», 2015 рік, п. 6-7.
- 2 Щодо базових послуг та керівних принципів, що стосуються постраждалих (потерпілих) дівчат, див. Керівні принципи ООН щодо судочинства у питаннях дітей, які постраждали або стали свідками злочинів (Резолюція ЕКОСОП № 2005/20).

Блок 1

«Тоді як жінки і дівчата повсюдно стикаються з тією чи іншою формою ґендерно зумовленого насильства (ГЗН), для жінок і дівчат з числа корінних народів та національних меншин це є подвійною трагедією. В деяких країнах відсутнє юридичне визнання їх ідентичності як окремої громади з особливим способом життя та культурою, в результаті чого вони залишаються непоміченими в національній статистиці і соціальних службах».

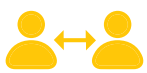
Міжнародна група з прав меншин

використовувати свою незалежність у роботі для контекстуалізації настанов, які вони дають співробітникам при виконанні протоколів для служб, які здійснюють початкове реагування. Це робиться для належного забезпечення безпосередньої безпеки і задоволення різних потреб постраждалих (потер-

пілих), незалежно від їх походження, правового статусу та фізичної або психічної спроможності.

У контексті надання настанов працівникам служб, які здійснюють початкове реагування, керівництву поліції слід прагнути до проведення широких консультацій з представниками уразливих груп, наприклад з представниками меншин або недостатньо представленими жіночими організаціями³ і лідерами громад етнічних меншин (особливо з жінками-лідерками), або, принаймні, запитувати таку інформацію у колег з поліції, які регулярно контактують з громадами в зоні їх компетенції.

Процес консультацій сам по собі є ефективним методом встановлення робочих відносин з місцевими громадами, які можуть допомогти поліції усвідомити наслідки насильства для різних груп жінок і громад в цілому. Підтримка громад у боротьбі з насильством щодо жінок і дівчат допоможе закласти основу для того, щоб постраждали (потерпілі) сприймали поліцію як легітимне джерело забезпечення негайного захисту, якому можна довіряти, що спонукатиме їх до первинного контакту.

ПРОФЕСІЙНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ КОЛЕГ

Ваш співробітник, який першим контактує з постраждалою (потерпілою) особою, відіграє важливу роль, оскільки є «вітриною» для вас і вашого поліцейського відомства. Співробітники повинні усвідомлювати принцип «кожен контакт залишає слід», коли мова йде про взаємодію з громадою, тому якість цього первинного контакту має дуже важливе значення.

³ «Міноритизація» ефективно створює і підтримує соціальні, політичні, економічні та інші умови, які призводять до того, що групи людей сприймаються і визначаються як меншини, наприклад «етнічна меншина», «національна меншина». Це безперервний і активний процес, що призводить до маргіналізації окремих груп за ознакою раси, етнічної приналежності та іншими ознаками.

Реагуючи на сцену домашнього насильства, обов'язково враховуйте аспекти, які ви не бачите під час інциденту

Для того щоб постраждали (потерпілі) жінки і дівчата, які зазнали насильства, могли повідомити про злочин вам або вашим співробітникам, вам необхідно забезпечити розуміння механізму повідомлення про насильство та доступність такого механізму для всіх постраждалих (потерпілих). Жінки і дівчата не завжди мають можливість прийти до поліцейського відділку, що пояснюється багатьма причинами. Їм може бути важко покинути свій будинок без супроводу, поліцейський відділок може знаходитися дуже далеко від місця їх проживання, вони можуть не мати коштів для транспорту, транспорт для них може бути небезпечним або недоступним, вони можуть доглядати за кимось вдома, та/або жити в страху, побоюючись ймовірного кривдника, членів сім'ї або інших мешканців громади. Постраждалі можуть просто не усвідомлювати, що саме поліція займається такими злочинами, оскільки такі проблеми часто розглядаються як «особиста» справа. Якщо ж вони все-таки приходять до поліцейського відділку, то теж можуть стикатися з такими перешкодами, як негативне ставлення з боку співробітників, відсутність відповідних умов для постраждалих (потерпілих) або відсутність чи недоступність таких умов для постраждалих (потерпілих) з різними формами інвалідності.

Отже, для того щоб забезпечити дотримання права постраждалих (потерпілих) на доступ до правосуддя, ви зобов'язані надати їм допомогу. Вам необхідно врахувати такі питання:

- Чи є у вас жінки-поліцейські, які пройшли належну підготовку з питань насильства щодо жінок і дівчат та чи доступні їхні послуги всім жінкам і дівчатам?
- Чи є у вас належні і доступні механізми прийняття повідомлень від постраждалих (потерпілих) жінок і дівчат, які зазнали насильства?

- Чи широко вони оприлюднені і чи є вони на різних мовах і в різних форматах (шрифт Брайля, великий шрифт, легкий для читання)?
- Чи є у вашому поліцейському відділку будь-які довідкові служби для жінок або інші зручні для постраждалих (потерпілих) місця для прийняття повідомлень?
- Якщо довідкові служби існують, чи розташовані вони у відповідних зонах? Так, наприклад, постраждали (потерпілі) не повинні проходити через основні доступні для населення зони, в тому числі в поліцейських відділках, аби повідомити про злочини, які часто носять делікатний характер; особливо з урахуванням того, що постраждали (потерпілі) часто бояться наслідків звернення в поліцію. Як можна зберегти приватність і конфіденційність, якщо постраждала (потерпіла) жінка або дівчина мусить пройти через людне приміщення поліцейського відділку повз слідчого ізолятора, щоб добратися до довідкової служби? Якщо у вас немає відповідних умов для постраждалих (потерпілих), розгляньте можливість звернутися по допомогу до інших надавачів базових послуг, таких як медичні заклади, щоб ваші співробітники могли зустрітися з постраждалими (потерпілими) поза межами поліцейського відділку.

Перша функція поліції полягає в негайному забезпеченні безпеки і охорони здоров'я постраждалих (потерпілих) після будь-якого повідомлення про насильство, саме тому оперативне реагування має надзвичайно важливе значення.

Навіть на початковому етапі реагування вашим співробітникам необхідно оцінити потенційні ризики для безпеки постраждалих (потерпілих) та їхніх родин для запобігання або зменшення небезпеки будь-яких випадків залякування, помсти або повторної віктимізації. Незважаючи на те, що постраждали (потерпілі) можуть проявляти небажання брати участь в кримінальному судочинстві, часто через свій страх і побоювання помсти, ви і ваші співробітники все-таки зобов'язані захищати її або членів їхньої родини, яким може загрозувати небезпека. Це

особливо важливо в тих випадках, коли дітям загрожує як фізична, так і психологічна шкода⁴.

Ваш обов'язок – захищати людей, тому потрібні позитивні дії, в якій би формі вони не здійснювалися, а нічого не робити – це не варіант. Позитивні дії можуть полягати в забезпеченні безпеки постраждалим (потерпілим) та іншим особам: можна перемістити таких осіб в безпечне місце або, можливо, в притулок, центр комплексного надання послуг (якщо такий є); а можна (бажано) видалити ймовірного кривдника з місця інциденту. Ви повинні забезпечити використання всього наявного у вас спектру повноважень, пам'ятаючи про те, що ймовірні кривдники також мають права, яких необхідно дотримуватися.

Важливо, щоб співробітники поліції розуміли, що після прибуття на місце події те, що вони побачать, може виявитися зовсім не тим, чого вони очікують. Наприклад, у випадку міжособистісного насильства постраждалі (потерпілі) можуть прибрати в будинку після інциденту.

Ви повинні переконатися в тому, що ваші колеги розуміють наскільки важливо звертати увагу на те, що відбувається поза межами сцени насильства і що вони готові допомогти не тільки в цьому випадку, але і в довгостроковій перспективі. Одне з основних правил полягає в тому, щоб відокремити постраждалу (потерпілу) від ймовірного кривдника, щоб можна було поговорити з постраждалою (потерпілою) наодинці для встановлення перебігу подій.

Постраждала (потерпіла) часто вирішує розібратися з інцидентом самостійно, вважаючи, що її сім'я, поліція і громада не повірять їй. Це, мабуть, є найбільш поширеною причиною відмови від звернення до поліції або до інших надавачів послуг (як це часто буває в країнах Європейського союзу). Це особливо актуальна проблема у випадку осіб з різними формами інвалідності.

⁴ У деяких групах меншин на чолі цих організацій можуть стояти чоловіки та/або домінувати у них. Так було, наприклад, протягом тривалого часу з організаціями осіб з інвалідністю. Навіть якщо організації, очолювані жінками з інвалідністю, не представлені у громаді, необхідно враховувати їхні потреби та інтереси.

Якісні дослідження надають додаткові причини, з яких жінки не звертаюся по допомогу до поліції (або інших служб). Наприклад, Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) дає уявлення про типові бар'єри, з якими стикаються жінки і дівчата, і про те, чому вони вважають за краще розібратися з інцидентом самостійно⁵:

- **Сором**, в тому числі сором, пов'язаний з певними видами насильства і розлученням;
- **Фінансові причини**, включаючи побоювання з приводу того, що жінка не може фінансово забезпечити себе і своїх дітей і не отримає підтримки з боку своєї сім'ї;
- **Відсутність довіри до організацій**: жінки не сподіваються на ефективну допомогу від поліції або бояться, що їм не повірять;
- **Недостатня поінформованість про спеціалізовані послуги**: жінки не знають, куди вони можуть звернутися за допомогою;
- **Страх помсти з боку ймовірного кривдника**: жінки бояться загострення насильства.

Середовище, в якому відбувається первинний контакт з постраждалою (потерпілою), має надзвичайно важливе значення – пам'ятайте, вона може боятися навіть прийти до вас, а в разі насильства з боку інтимного партнера, скоріше за все, це вже не вперше, коли вона стає постраждалою, яка зазнала сексуального насилля з боку ймовірного кривдника. Саме тому, ваша головна задача – зробити так, щоб вона відчувала себе в безпеці, могла вільно висловлюватися, і щоб надана нею інформація залишалася конфіденційною. Ви повинні забезпечити, щоб ваші співробітники розуміли важливість цих нюансів, могли визначити будь-які особливі потреби постраждалої (потерпілої) і при необхідності – надати житло.

Наприклад, люди похилого віку можуть недочувати або погано бачити. В такому випадку місце

⁵ Дослідження щодо насильства над жінками в Україні, проведене під керівництвом ОБСЄ: Основний звіт Організації з безпеки і співробітництва в Європі (Відень, 2019 рік).

Як співробітник поліції, ви повинні допомагати, а не засуджувати

для розмови має бути без фонового шуму, з хорошим природним чи штучним освітленням – це може дуже допомогти. Якщо постраждала (потерпіла) страждає на розлади слуху та/або мовлення, співробітнику поліції важливо встановити, чи знає вона мову жестів, і забезпечити перекладача для продовження спілкування.

Дієвою практикою є спілкування з постраждалими (потерпілими) від насильства щодо жінок і дівчат поза межами поліцейського відділку, якщо у вас немає зручного простору, де вони можуть відчувати себе комфортно і де забезпечується приватність і конфіденційність. Залежно від свого походження, особливо якщо вони не з вашої країни (наприклад мають статус **біженця або мігранта**), постраждалі можуть асоціювати поліцейські організації та їх персонал з насильством, тому важливо, щоб ваші співробітники спробували зрозуміти, в яких життєвих обставинах перебуває постраждала (потерпіла).

Додаткова інформація про надання «безпечного простору» для бесід з постраждалими (потерпілими) міститься в Розділі 7: «Підтримка і допомога».

Щоб забезпечити застосування «підходу, орієнтованого на потерпілу особу», вам і вашим колегам потрібно зрозуміти точку зору постраждалої (потерпілої) і варто поставитися до них з усією серйозністю. Будь-яке свідоме чи несвідоме упередження, яке може бути у вас або ваших співробітників, не повинно поширюватися на постраждалу (потерпілу) особу. Наприклад, щодо того, як одягнена постраждала (потерпіла), чи вживала вона алкоголь або наркотики, чи була на вулиці одна, в якому місці або в який час вона там перебувала, чи працювала вона в секс-індустрії. Ніщо з вищезгаданого не означає, що вона несе відповідальність за насильство, вчинене щодо неї. Жоден з цих факторів не може служити виправданням діям кривдника.

Пам'ятайте, що функція ваша і ваших співробітників – допомогти, а не засуджувати.

Блок 2

Хто такий біженець і хто такий мігрант?

Біженець	Мігрант
Біженцем є будь-яка особа, яка перебуває за межами своєї країни та потребує міжнародного захисту через серйозну загрозу своєму життю, фізичній недоторканості або свободі в країні походження внаслідок переслідування, збройного конфлікту, насильства або серйозного порушення громадського порядку, від яких органи влади у країні походження не можуть або не готові захищати таку особу ⁶ .	Міжнародний мігрант (мігрант) означає «будь-яку особу, яка знаходиться за межами держави, громадянином якої вона є, або у випадку особи без громадянства – країни її народження або постійного проживання» ⁷ . Не існує універсального і правового визначення терміну «мігрант» ⁸ .

Постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат часто звинувачують у тому, що вони стають уразливими через свою поведінку або місця, які вони відвідують, але попросіть своїх співробітників подумати над таким питанням – якщо господар будинку повідомляє про крадіжку зі зломом, чи це його вина, тому що він не мав замків на всіх вікнах або дверях? Ні, його заява приймається, і злочин розслідується. Таке ж ставлення має бути до постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат.

Гендерні упередження та неправдиві повідомлення

Гендерні упередження⁹ – незалежно від того, чи йде мова про приховані (підсвідомі) або явні (свідомі) стереотипи і погляди – ґрунтуються на гендерних стереотипах, згідно з якими чоловікам і жінкам

приписуються різні характеристики, ролі і моделі поведінки, включно з сексуальними ролями і поведінкою. Гендер також перетинається з іншими факторами, які переростають в упередження щодо конкретних груп жінок і чоловіків, наприклад, що деякі групи жінок більш сексуально «доступні», і це негативно впливає на їх репутацію.

Хоча, багато хто з нас дотримується поглядів і цінностей щодо підтримки гендерної рівності, а також рівного, неупередженого і справедливого доступу до правосуддя, приховані гендерні упередження, тим не менш, можуть вплинути на ці погляди і цінності. Це відбувається тому, що приховані упередження діють на підсвідомому рівні. Наші судження можуть виникнути за лічені секунди, без будь-якого свідомого пояснення. По суті, вони можуть суперечити, і часто такі відбувається, нашим свідомим переконанням і цінностям.

Таким чином, гендерна упередженість може частково пояснювати доволі поширену думку про те, що повідомлення про сексуальне насильство часто є неправдивими. Це переконання, своєю чергою, може вплинути на реакцію фахівців як в системі кримінального правосуддя, так і за її межами. Співробітники оперативних підрозділів неминуче будуть несвідомо визначати достовірність повідомлення про насильство, але якщо ці судження помилкові, вони можуть не вжити належних заходів або зробити неправильні висновки. Гендерні упередження і судження, швидше за все, змусять постраждалу

6 Принципи та рекомендації, підкріплені практичним посібником «Захист прав людини мігрантів, які перебувають в уразливому становищі» (УВКПЛ і Група з проблем глобальної міграції).

7 Див. УВКПЛ, «Рекомендовані принципи та рекомендації» Розділ I, п. 10. УВКБ ООН постійно проводить відмінність між біженцями і мігрантами, щоб мати чітке уявлення про причини і характер переміщення біженців і про конкретні права біженців відповідно до міжнародного права.

8 Пояснення терміну «мігранти, які перебувають в уразливому становищі» міститься у вступі до Принципів і рекомендацій (н.6).

9 Визначення, засноване на чотирьохсерійному серіалі Nuhtanen, H., Lonsway, K.A., Archambault, J., «Гендерні упередження щодо проблеми сексуальних посягань і розслідування. Серія навчальних бюлетенів», Міжнародна організація за припинення насильства щодо жінок (EVAWI, 2017 рік).

(потерпілу) закритися у собі, відмовитися надавати інформацію або навіть відректися від своєї історії.

Що відбувається, якщо правоохоронні органи не вірять, що історія постраждалої (потерпілої) є достовірною? Що відбувається, якщо правоохоронні органи не вважають, що постраждала (потерпіла) гідна застосування поліцейських ресурсів для проведення ретельного розслідування на основі доказів?

Рисунок 1

Неправдиві заяви (криза зґвалтувань в Шотландії)

<https://www.rapecrisisScotland.org.uk/files/false-allegations-bp-170913-1-1.pdf>

Ваші співробітники повинні розуміти, що неправдиві заяви щодо зґвалтування – це насправді дуже рідкісне явище. По суті, більше занепокоєння викликає те, що велика кількість злочинів зґвалтування, сексуального насильства і сексуальної наруги над дітьми в усьому світі не фіксується, тому є можливість змінити цю ситуацію, ставлячись до постраждалих (потерпілих) з гідністю і повагою.

Іноді найбільшою підтримкою для постраждалої (потерпілої) є віра в її слова і щире співчуття за ті випробування, які вона пережила. Побудова довіри, впевненості та взаєморозуміння з постраждалою (потерпілою) є ключем до того, щоб вони відчували, що можуть вільно і повністю розповісти свою історію, але це може зайняти певний час, і навіть кілька годин під час опитування.

Треба виділити співробітникам час для налагодження взаємовідносин з постраждалою (потерпілою) – не має бути спішки у цьому процесі. Цілком ймовірно, що постраждала (потерпіла) від насильства щодо жінок і дівчат переживатиме травму в тій чи іншій формі, і серйозність її реакції визначатиме те, скільки часу може знадобитися, щоб вселити впевненість і запропонувати детально розповісти про те, що з нею сталося.

Більш детальна інформація про проведення бесід з постраждалими (потерпілими) і свідками міститься в Розділі 9 «Комунікація».

У вас може не бути спеціально підготовленого персоналу та/або жінок-поліцейських, тому вам необхідно переконатися, що всі ваші співробітники розуміють мінімальні стандарти, описані нижче:

- **Умови та середовище** – забезпечення конфіденційності, безпеки і недоторканності постраждалих (потерпілих), недопущення переривань бесіди; в ідеалі – в кімнаті або будівлі з належними умовами для постраждалих (потерпілих), де вони не контактуватимуть із ймовірним кривдником. До постраждалих (потерпілих) слід ставитися уважно і проявляти повагу до них;
- **Укомплектування кадрами** – при проведенні бесіди з постраждалою (потерпілою) в ідеалі має бути присутнім усього лише один співробітник, за винятком випадків, коли слідчий є особою іншої статі – в цьому випадку може знадобитися супровід;
- **Розповідь у вільній формі** – дозволити постраждальій (потерпілій) розказати події інциденту, не перебиваючи її;
- **Активне слухання** – використання позитивного невербального спілкування або мови тіла – зоровий контакт, поза, вираз обличчя, як, наприклад, посмішка, коли це доречно, кивання голови, щоб показати співчуття;
- **Уникати негативної мови тіла** – наприклад, відсутності зорового контакту, схрещення рук, від-

ведення погляду від постраждалої (потерпілої), кивання головою, негативного виразу обличчя, наприклад, насупленого виразу, зсування брів;

- **Використання мови** – позитивні висловлювання описують можливості, варіанти, вирішення проблеми і альтернативи, негативні висловлювання описують те, що не може бути досягнуто;
- **Адаптувати стиль спілкування** відповідно до віку та/або здібностей постраждалої (потерпілої); діти, особливо раннього віку, не повинні розглядатися як «маленькі дорослі», тому говорити і вести себе потрібно так, щоб їм було зрозуміло.
- **Провести оцінку ризиків**, приділяючи особливу увагу постраждалим (потерпілим) і будь-яким уразливим членам сім'ї (це, наприклад, діти), розглянути питання про те, що необхідно включити в план забезпечення безпеки;
- **НЕ** починати ніяких посередницьких зусиль, оскільки це не входить у функції поліції. В обов'язки поліції входить збір всіх доказів шляхом ретельного розслідування і подання фактів для розгляду в суді.
- При першій же можливості забезпечити **надійність і збереження** будь-яких потенційних доказів. Це передбачає порядок отримання будь-яких доказів, наприклад запис заяви постраждалої (потерпілої) таким чином, щоб підвищити шанси на успішне судове розслідування без свідчень потерпілої. Часто доречно забезпечити відеозапис бесіди, якщо умови дозволяють, але це не завжди можливо¹⁰.

Пам'ятайте: через психологічну травму постраждала (потерпіла) може вести себе не так, як очікується. Наприклад, вона може на вигляд бути не надто засмученою або розповідати свою історію не в хронологічному, логічному або послідовному

¹⁰ 2013 CSW 57 В «Узгоджених висновках» міститься заклик до держав щодо прийняття необхідних законодавчих та/або інших заходів для заборони обов'язкових і примусових альтернативних процесів вирішення спорів, включаючи примусове посередництво і примирення, у зв'язку з усіма формами насильства щодо жінок і дівчат (E/2013/27 – E/CN.6/2013/11, пункт (g)).

Ми знаємо, що постраждалі (потерпілі) часто звинувачують себе в тому, що сталося. Сказати «це не твоя вина» або щось подібне – хороший спосіб налагодити контакт з постраждалою (потерпілою) особою проявляючи турботу і увагу.

порядку і ваші співробітники повинні зрозуміти, що це не означає, що вона обманує. Реакція постраждалої (потерпілої) в деяких ситуаціях може не співпадати з уявленнями про відповідну поведінку у таких випадках. Найкраща можливість створити у атмосферу довіри виникає під час першої розмови з постраждалою (потерпілою) особою.

Якщо постраждала (потерпіла) відсторонюється на самому початку процесу здійснення правосуддя, то цілком ймовірно, що її сім'я, друзі і згодом ширша громада також будуть відсторонятися, тому вам і вашим співробітникам буде набагато складніше виконувати свою роль.

Ви несете відповідальність за те, щоб ваші співробітники ставилися до постраждалої (потерпілої) зі співчуттям і чуйністю, запевняючи її в тому, що їй вірять, але **НЕ ДОЗВОЛЯЙТЕ** вашим співробітникам давати обіцянки, які вони не можуть стримати, наприклад, повідомити постраждалим (потерпілим), що ймовірний кривдник опиниться у в'язниці. Поліція не може давати такі обіцянки, оскільки рішення про покарання приймає суд. Разом з тим, поліція може пообіцяти зробити все можливе для забезпечення того, щоб справа була передана до прокуратури або суду і що постраждала (потерпіла) отримає підтримку з боку поліції протягом усього процесу.

Загальний вплив психологічної травми, чи то в результаті однієї події, чи серії подій, часто призводить до нездатності постраждалої (потерпілої) опанувати себе після пережитого. Люди по-різному реагують на психологічні потрясіння, і те, що не травмує одну людину, може травмувати іншу. Ось чому вкрай важливо, щоб ваші співробітники не засу-

Блок 3

Почати з того, щоб повірити: Покращення заходів реагування, одноразове розкриття інформації *

Почати з того, щоб повірити – це інформаційна кампанія, орієнтована на суспільну реакцію щодо сексуального насильства, оскільки першою людиною, якій довіряє постраждала, зазвичай є друг або член родини. Їхня реакція значною мірою визначає те, що відбувається далі. Позитивна реакція може поліпшити благополуччя потерпілих і підвищити ймовірність того, що вони повідомлять про цей випадок правоохоронним органам і звернуться по допомогу до інших установ. Вона також спрямована на підвищення професійного рівня заходів реагування.

Сержант Аршамбо: «Джерелом натхненням для кампанії послужило наступне: знову і знову я бачила, як до постраждалих від сексуального насильства ставилися так, наче вони мали довести, що мають право називатися справжніми жертвами, перш ніж їх починали сприймати всерйоз: - «Кажеш, що тебе зґвалтували? Доведи це!»

Я ніколи не чула, щоб співробітник поліції вимагав доказів наявності телевізора у людей, яких пограбували, перш ніж вони подадуть повідомлення про злочин. Але саме так поводяться з постраждалими, які зазнали сексуального насильства, щодня, по всій країні і по всьому світу».

Хоча в кожній громаді це виглядає по-різному, меседж завжди один і той же: «Коли жінка або дівчина говорять мені, що її зґвалтували або вона зазнала сексуального насильства, я починаю з того, що просто вірю їй».

«Почати з того, щоб повірити» – це філософська позиція, яка повинна спрямовувати наші дії на боротьбу з сексуальним насильством. Вона змінює існуючу ситуацію, коли постраждалим історично направляється меседж від фахівців і осіб, які надають підтримку: «Звідки мені знати, що ти не обманюєш?»

Справжнє застосування підходу «Почати з того, щоб повірити» матиме серйозні наслідки практично для всіх аспектів діяльності тієї чи іншої установи і громади. Ця філософія повинна бути перенесена в стратегії, повсякденну практику і мультидисциплінарні протоколи. Вона повинна впливати на мову, яку ми використовуємо, на те, як ми виконуємо свою роботу. Це та стратегія, яка необхідна для зменшення гендерної упередженості в рамках заходів реагування системи кримінального правосуддя. Джоана Аршамбо підсумовує:

«Постраждалі знають, коли їх чують і сприймають всерйоз, але це не тому, що ми кажемо кілька слів. Вони знають це судячи з наших дій. Підхід «Почати з того, щоб повірити» про те, щоб уважно вислухати потерпілих, кривдників і свідків, провести ретельне розслідування, щоб рішення ґрунтувалися на всій інформації і доказах».

*«Почати з того, щоб повірити» (Start by Believing) – це філософія, розроблена у Великій Британії сержантом Джоаною Аршамбо з організації «Ending Violence Against Women International» (EVAWI), яка була започаткована у 2011 році. Також див. Tanner, H., 'Start by Believing to Improve Responses to Sexual Assault and Prevent Gender Bias' [Таннер, Х., «Почати з того, щоб повірити з метою покращення заходів реагування на сексуальне насильство та запобігання гендерній упередженості», 2017 рік].

дзювали постраждалих (потерпілих) спираючись на власні переконання і досвід або уявлення щодо ймовірної поведінки постраждалих (потерпілих).

Початкова реакція на психологічну травму може бути різною для кожної постраждалої (потерпілої) особи. Визнано три реакції – **бий, біжи, замри** – все це автоматичні реакції, і тому постраждала (потерпіла) не зможе контролювати реакцію свого тіла на травматичну подію. Саме тому, коли постраждала (потерпіла) повідомляє про злочин, вона може вести себе не так, як очікують ваші співробітники.

Вони повинні зрозуміти, що це не означає, що вона каже неправду про те, що сталося, або про те, як це на неї вплинуло.

Наслідки психологічної травми можуть полягати в тому, що вона може просто не пам'ятати всього або пам'ятати напевне не в логічному порядку. Це ще одна причина чому так важливо, щоб ваші співробітники були терплячими під час процесу налагодження контакту, щоб в кінцевому результаті вона могла детально розповісти про те, що сталося і офіційно зареєструвати заяву.

Блок 4

Ознаки та симптоми психологічної травми у постраждалої (потерпілої) особи¹¹

• Надмірна пильність• Недовіра• Зниження концентрації уваги• Хронічний/головний біль• Зловживання психоактивними речовинами• Розлади харчової поведінки• Відчуття нереальності того, що відбувається або наче поза своїм тілом• Саморуйнівна поведінка• Втрата розуміння «хто я є»• Втрата образу майбутнього –безнадійність	• Приступи тривоги/панічні атаки• Повна апатія• Втрата інтересу• Дисоціація• Депресія• Спогадів мало або вони взагалі відсутні• Переповненість емоціями• Кошмари та спалахи спогадів про пережите• Сором і нікчемність

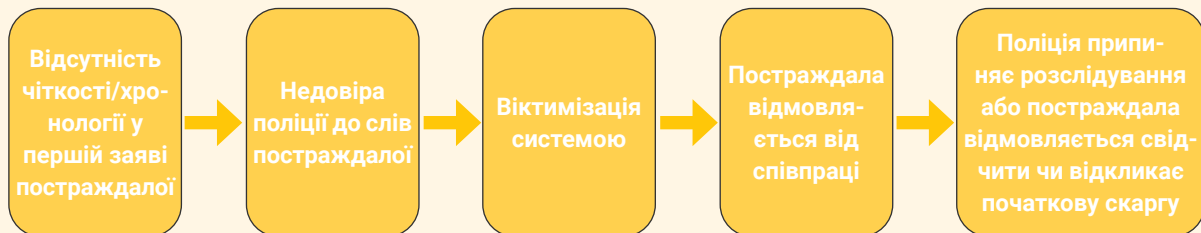
Ваші співробітники мають бути терплячими з постраждалою (потерпілою) особою, а ви повинні бути терплячими зі своїми співробітниками, поки вони мають працюють з нею. Час, витрачений на

те, щоб заспокоїти її на цих ранніх етапах, збільшить ваші шанси на отримання достатніх доказів для притягнення ймовірного кривдника до суду.

Блок 5

Вплив психологічної травми на постраждалу (потерпілу) особу

Звичайна посттравматична поведінка, пов'язана з насильством щодо жінок і дівчат, призводить до відкликання скарги або відмови співпрацювати з органами сектору правосуддя.

¹¹ Навчальний посібник з питань гендерно зумовленого насильства для співробітників судових органів Уганди (ООН Жінки, неопублікований, 2019 рік).

ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ, ПОВ'ЯЗАНИХ З РЕАГУВАННЯМ НА НАСИЛЬСТВО ЩОДО ЖІНОК І ДІВЧАТ, ПОЧИНАЄТЬСЯ З ВИЯВЛЕННЯ ПРОГАЛИН В РОБОТІ ВАШОЇ КОМАНДИ

При першому контакті з поліцією постраждали (потерпілі) часто і хибно відчують себе зобов'язаними пред'явити звинувачення, зробити офіційну заяву або безпосередньо вимагати судового розслідування як за законом, так і на практиці. Багато в чому це пов'язано з хибними уявленнями, які стосуються боротьби з насильством щодо жінок і дівчат (див. Блок 6 «Хибні уявлення стосовно насильства щодо жінок і дівчат»), які, якщо їх не перевіряти, можуть мати згубні наслідки для розслідування та майбутнього повідомлення про насильство з боку жінок і дівчат.

Далі наводиться орієнтовний перелік, складений на основі великого аналізу міжнародних позитивних практик і можливих прогалин в потенціалі поліцейських відомств при реагуванні на насильство щодо жінок і дівчат¹². Цей аналіз передбачає спілкування з деякими співробітниками, які наразі несуть службу у лавах поліції, та з поліцейськими у відставці, а також зі співробітниками агентств ООН, які мають досвід роботи з поліцією, та працівниками неурядових організацій, що спеціалізуються на боротьбі з насильством щодо жінок і дівчат. Перелічені далі можливі прогалини можуть завдати шкоди зусиллям поліції на всіх етапах розслідування, але в даному випадку вони приведуть до зовсім антипродуктивних результатів стосовно ефективності поліції у боротьбі з насильством щодо жінок і дівчат в рамках первинного контакту з постраждалими (потерпілими).

¹² Також див. Модуль 3: Припинення насильства щодо жінок, Таблиця 3.1 «Актуальні проблеми, з якими стикаються жінки, які зазнали насильства, в рамках судової системи в «Практичному посібнику з питань доступу жінок до програм у сфері правосуддя» (ООН Жінки та ін., 2018 рік).

Цей перелік покликаний допомогти керівникам поліції оперативно виявляти можливі прогалини у потенціалі на якомога більш ранньому етапі до заподіяння (подальшої) шкоди постраждалим (потерпілим) від насильства щодо жінок і дівчат. Назви категорій мають допомогти читачеві у вирішенні одного з ключових питань, пов'язаних з виявленою можливою прогалиною, однак, по суті, всі вони можуть та/або доповнюють одне одного по кожному пункту:

Гендерні упередження

- У поліції часто не усвідомлюють, що неконтрольовані гендерні упередження і стереотипи з боку працівників оперативних підрозділів сприяють тому, що про випадки насильства не повідомляють, а повідомлені випадки не доводяться до суду.

Повторна віктимізація

- Поліція часто пред'являє нав'язливі та непропорційно високі вимоги до особистих даних постраждалих (потерпілих) не враховуючи, що це може додати ще більше психологічних наслідків і переживань;
- У деяких місцевостях поліцейські відділки не мають базової інфраструктури, яка б дозволила жінкам почувати себе у безпеці, а замість цього можуть виступати в ролі центрів для підтримки злочинності. У поліцейських відділках також трапляється перекладення відповідальності на постраждалих, особливо внаслідок закріплення хибних переконань щодо певних груп.

Професійна некомпетентність

- Співробітники поліції, які здійснюють первинне реагування на випадки насильства, не беруть до уваги той факт, що жінки можуть мати обмежені фінансові або інші ресурси, щоб ефективно орієнтуватися у системі правосуддя через примусову і контролюючу поведінку їх кривдника (кривдників);

- Співробітники поліції, які здійснюють первинне реагування на випадки насильства, не беруть до уваги той факт, що арештованим або затриманим жінкам може загрозувати небезпека сексуального та іншого насильства з боку державних посадових осіб;
- У багатьох випадках відсутня система чи процедури для забезпечення ефективного безперервного зв'язку з постраждалою (потерпілою) особою;
- Процес збору даних є зазвичай недостатньо комплексним, не оновлюється на постійній основі і є важкодоступним для органів системи кримінального правосуддя, що відповідають за прийняття подальших заходів щодо постраждалих (потерпілих), з урахуванням національних законів про захист особистих даних.

Прогалини в професійній підготовці і освіті

- Співробітники поліції, які здійснюють первинне реагування на випадки насильства, можуть не знати про те, що для медичного огляду, який може бути використаний як доказ скоєння злочину, потрібно поліцейський формуляр або письмове підтвердження подання скарги;
- Навчальна підготовка та пов'язані з нею протоколи не включають специфічні питання для надання підтримки співробітникам, які відповідають за реагування в тих випадках, коли постраждала (потерпіла) або ймовірний кривдник має інвалідність;
- Звичайним явищем є відсутність достатньої інформації про причини насильства в сім'ї, про те, яким чином насильство у відносинах між подружжям може носити циклічний характер і про те, чому деякі партнери не можуть легко розірвати відносини, засновані на жорсткому поводженні. Це знання може підкреслити як необхідність арешту, так і складність того, чому арешт не завжди може бути найбільш ефективним варіантом реагуванням.

ВИЗНАЧЕННЯ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ

За відсутності універсального визначення того, що являє собою первинний контакт між поліцією і постраждалою (потерпілою), з урахуванням засадничих принципів та загальних характеристик, передбачених у Пакеті базових послуг, застосовується такий опис:

Первинний контакт включає звернення до поліції, документування заяви, реєстрацію кримінальної справи, консультативні послуги, що надаються адвокатами, реєстрування цивільних справ або адміністративних заяв, які подаються в державній системі виплати компенсацій, і заяви про роздільне проживання, та/або термінові/надзвичайні заходи захисту із залученням допомоги кримінальних, цивільних, сімейних судів або адміністративних органів/механізмів¹³.

Дуже важливо підкреслити, що поліція не завжди є першим офіційним органом, до якого звертається постраждала (потерпіла), шукаючи судового захисту від насильства щодо жінок і дівчат. Крім поліції, в число офіційних служб, які здійснюють початкове реагування можуть входити пожежники, військовослужбовці, медичні працівники, працівники центрів комплексного обслуговування, телефони довіри і навіть інтернет – посередники.

Незалежно від того, до якої служби звернулася постраждала (потерпіла), її безпека залишається пріоритетом для поліції. Це передбачає забезпечення конфіденційності інформації, а також прогнозування та усунення ненавмисних наслідків прийнятих та/або планованих дій, щоб запобігти подальшій шкоді. Невжиття заходів щодо запобігання, захисту та належного реагування на

¹³ Модуль 3: Модуль 3 «Правосуддя та охорона правопорядку», «Паке́т базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства: основоположні елементи та керівні положення щодо забезпечення якості» (Спільна глобальна програма ООН надання базових послуг для жінок і дівчат, що піддаються насильству, 2015).

Блок 6

Хибні уявлення, які стосуються боротьби з насильством щодо жінок і дівчат*

Поширені хибні уявлення про зґвалтування:

- **Зґвалтування пов'язане з незнайомцем, застосуванням фізичної сили і нанесенням тілесних ушкоджень.** Зґвалтування зазвичай здійснюється особою, яку знає постраждала (потерпіла), без видимих тілесних ушкоджень.
- **Зґвалтування – це злочин похоті або пристрасті.** Зґвалтування є актом насильства і агресії, коли правопорушник використовує секс як засіб отримання влади і контролю над постраждалою.

Поширені хибні уявлення про домашнє насильство:

- **Деякі жінки провокують насилля в сім'ї або думають, що це прояв любові і що їм подобається, коли над ними знущаються.** Дослідники встановили, що багато жінок, які зазнали насильства, страждають мовчки, терплять фізичне насильство і залишаються в стосунках, маючи на це цілий ряд причин, включаючи те, що вони не мають місця проживання, фінансово залежать від свого партнера, який здійснює акти насильства, відчувають, що так краще для дітей і бояться соціальної стигматизації.
- **Алкоголь і наркотики є основними причинами насильства в сім'ї.** Як виявляється, близько 50% випадків насильства в сім'ї пов'язані з вживанням алкоголю, тоді як ще 50% здійснюються правопорушниками у тверезому стані. Зловживання алкоголем є одним із факторів ризику, який сприяє насильству в сім'ї через психічну загальмованість партнера, однак алкоголь і наркотики не є причиною насильства в сім'ї.
- **Найбільш серйозною формою насильства в сім'ї є фізичне насильство.** Дослідження показують, що насильство в сім'ї може носити фізичний, емоційний/психологічний, економічний і сексуальний характер. Більшість постраждалих (потерпілих), визнають, що емоційне/психологічне насильство зачіпає їх більш серйозно і глибоко, ніж фізичне насильство.
- **Чоловіки, які жорстоко поводяться зі своїми партнерами, зазвичай є психічно хворими.** Клінічні дослідження щодо чоловіків, які жорстоко поводяться зі своїми партнерами, не підтверджують цю точку зору. Більшість кривдників не страждають психічними захворюваннями – лєвова частка з них, судячи з усього, є цілком звичайними чоловіками.
- **Переважна частина кривдників – неуспішні чоловіки, схильні до насильства у всіх відносинах з іншими людьми.** Дослідження показують, що як жінки, так і чоловіки, які зазнали насильства, зустрічаються у всіх прошарках суспільства.
- **Насильство є прийнятним у деяких культурах.** Насильство ніколи не є прийнятним способом вирішення конфлікту. Подружжя/партнери не мають права застосовувати один до одного фізичне насильство, незалежно від того, чи є воно спровокованим.
- **Сімейні суперечки – це особиста справа, яка повинна вирішуватися подружжям, а не поліцією, медичними працівниками або соціальними працівниками.** Постраждалі (потерпілі), часто стикалися з вкрай високим рівнем травм, фізичного та емоційного насильства протягом кількох місяців або навіть років, перш ніж звернутися по допомогу. Постраждалі (потерпілі) зазвичай повідомляють про

насильство поліції, медичними працівниками або соціальним працівникам тільки після того, як вони марно намагалися врегулювати свої суперечки самостійно.

- **Постраждалі (потерпілі), можуть припинити відносини, зіпсовані застосуванням насильства, якщо вони дійсно цього хочуть.** З урахуванням їхніх релігійних та/або культурних переконань постраждалі (потерпілі), які зазнали домашнього насилля можуть вважати, що жорстоке поводження є частиною кожного шлюбу. Якщо постраждала (потерпіла) від домашнього насильства росла в сім'ї, де мирилися з насильством, то ймовірність того, що вона залишиться в стосунках, де вдаються до насильства, вища. Крім того, є ряд факторів, які зумовлюють те, що постраждалі, які зазнали насильства, зазвичай не можуть піти з дому. Це такі чинники: страх помсти, соціальна ізоляція, фінансова залежність, соціальна стигматизація, емоційна залежність і низька самооцінка.
- **Діти зазвичай не піддаються домашньому насильству, і краще мати батька вдома, навіть якщо він проявляє насильство.** Діти, які живуть в родині, де вдаються до насильства, частіше самі зазнають жорстокого поводження, ризикують отримати тілесні ушкодження під час інциденту із застосуванням насильства, а також схильні до ризику розвитку травматичних симптомів. Дослідження показали, що діти з сімей, де вдаються до насильства, піддаються більш високому ризику алкоголізму та/або наркоманії, а також підліткової злочинності. Вони також можуть засвоїти, що людям, які ображають інших, не загрожують неприємності.

Джерело: *Посібник з ефективних заходів реагування поліції на насильство щодо жінок* (УНЗ ООН, 2010) ст. 18 і *Посібник щодо заходів ефективного судового переслідування у випадках насильства щодо жінок* (УНЗ ООН і ООН Жінки, 2014) ст. 31

насильство щодо жінок і дівчат в тих випадках, коли поліція знала або повинна була знати про дії правопорушника, служить підставою для виникнення зобов'язання перед державою¹⁴.

Поліція повинна бути добре поінформована про всі загальні можливості для постраждалих (потерпілих) щодо повідомлення про випадки насильства, і забезпечити координацію дій осіб, які здійснюють початкове реагування, якщо вони не є співробітниками поліції, аби інформація і матеріали, що стосуються доказів, передавалися відповідно до процедур здійснення безперервного контролю.

¹⁴ Держави зобов'язані забезпечувати, щоб як державні, так і недержавні суб'єкти утримувалися від будь-яких актів дискримінації або насильства щодо жінок. У цих рамках недержавні суб'єкти включають приватних осіб, наприклад, приватні компанії відповідно до статті 2 (е) Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок. Відповідно до статті 4 (с) Декларації про викорінення насильства щодо жінок, державам слід проявляти належну сумлінність з метою попередження, розслідування і покарання актів насильства щодо жінок.

Коли постраждалі (потерпілі) від насильства вирішують пройти через такий неформальний процес, як посередництво, або проходять через неформальний процес, отримання інформації, яка може містити докази та матеріали стає більш складним завданням. Керівники поліції повинні забезпечити, щоб їх співробітники і партнери по наданню базових послуг чітко розуміли ризики і проблеми, з якими стикаються постраждалі (потерпілі), коли посеред-

Блок 7

«Передбачається, що співробітник, який взявся за випадок, повинен забезпечувати безпеку постраждалих і її дітям, вселяти їм довіру до дій поліції, оцінювати майбутні ризики, щоб правоохоронні органи могли забезпечити їх безпеку в довгостроковій перспективі, розслідувати інцидент і збирати докази на підтримку судового розслідування».

Це стосується кожного: Удосконалення заходів реагування поліції на випадки домашнього насильства (НСІМ, 2014 рік)

Блок 8

Небезпека посередництва у справах, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат

Посередництво (іноді «примирення») використовується як у формальних, так і в неформальних судових органах і може бути вкрай проблематичним, навіть небезпечним у випадках насильства щодо жінок і дівчат, особливо домашнього насильства /міжособистісного насильства, з таких причин:

- Випадки насильства щодо жінок пов'язані з нерівними відносинами домінування між сторонами, заснованим на актах насильства, залякуванні із застосуванням насильства та/або контролі, жорстокому поводженні або принизливій поведінці;
- Посередництво передбачає, що сторони підходять до здійснення процесу зі справедливим розподілом ресурсів і повноважень, чого часто не відбувається в таких ситуаціях.

Однак, оскільки посередництво використовується в багатьох країнах, УНЗ ООН рекомендує, щоб будь-яка ініціатива з реформування системи правосуддя, що включає компонент посередництва, суворо відповідала наступним критеріям:

- Всі особи, які залучені до процесу посередництва, повинні пройти підготовку з питань динаміки насильства щодо жінок і дівчат, особливо домашнього насильства/ насильства з боку інтимного партнера;
- Професійна підготовка повинна зосереджуватися на проведенні оцінки ризиків;
- Розробка і застосування перевірених інструментів оцінки ризиків у випадках насильства в подружжі.

В цілому, УНЗ ООН рекомендує відповідні керівні принципи щодо застосування процесу посередництва та інших методів реституційного правосуддя в справах, пов'язаних з насильством щодо жінок, наприклад:

- Процес реституційного правосуддя повинен забезпечувати такі ж або більш ефективні заходи захисту потерпілої, що і процес кримінального правосуддя;
- Процедура реституційного правосуддя застосовується після того, як кривднику було пред'явлено звинувачення в скоєнні злочину і схвалення прокурора або слідчого судді;
- Визначення підготовленим і кваліфікованим персоналом того, що справа не є випадком високого ризику;
- Постраждала повністю поінформована та дала згоду.

Джерело: «Посилення заходів попередження злочинності та реагування на насильство щодо жінок у системі кримінального правосуддя» (УНЗ ООН, 2014) і «Дослідження питання про створення багатогалузевого механізму реагування на насильство щодо жінок в Єгипті» (УНЗ ООН, 2015)

Джерело: Дослідження питання про створення багатогалузевого механізму реагування на насильство щодо жінок в Єгипті (2015). УНЗ ООН

ництво стає способом вирішення справ, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат.

Згідно з відповідними міжнародними стандартами, ООН дає чіткі вказівки щодо того, як уникати посередництва у випадках насильства щодо жінок

і дівчат (див.: Блок 8)¹⁵. У Пакеті базових послуг міститься застереження про те, що посередництво або відновне (реституційне) правосуддя повинні допускатися тільки в тих випадках, коли існують

¹⁵ Див. Пакет базових послуг (Модуль 3, базова послуга 4.9); Посилення заходів попередження злочинності та реагування на насильство щодо жінок у системі кримінального правосуддя (УНЗ ООН, 2014 рік), ст. 77-78; Практичний посібник з питань доступу жінок до розробки програм у сфері правосуддя (ООН Жінки та ін., 2018 рік) ст.232-235.

Фото: ООН/ Мартін Перре

процедури, що гарантують незастосування сили, тиску або залякування і встановлюються деякі мінімальні вимоги, включаючи такі питання:

- цей процес повинен забезпечувати такі самі або більш ефективні заходи захисту постраждалих (потерпілих), що і процес кримінального правосуддя;
- кривдник визнав свою відповідальність;
- схвалення надавачем послуг в сфері правосуддя;
- підготовка та відповідна кваліфікація посередників;
- обґрунтована оцінка ризиків має показувати, що жінці не загрожує висока небезпека;
- постраждала (потерпіла) повністю поінформована про цей процес і схвалює процедуру посередництва;
- постраждала (потерпіла) погоджується взяти участь у цьому процесі.

Зазвичай існують національні протоколи¹⁶ для детального опису процедур і відповідних обов'язків для співробітника, який встановлює первинний контакт, чи служб, які здійснюють початкове реагування на місці злочину, або для особи, яка першою отримує інформацію про насильство щодо жінок і дівчат, чи то від самої постраждалої (потерпілої), чи то від свідка (свідків).

Ці національні протоколи для служб, які здійснюють початкове реагування повинні в цілому орієнтуватися на співробітників поліції задля забезпечення безпечної та спокійної обстановки, в якій вони

¹⁶ Протоколи стосовно служб, які здійснюють початкове реагування на насильство, повинні забезпечувати можливість збору та збереження доказів відповідно до процедур розслідування, які застосовуються органами поліції, і повинні включати докладні записи про дії і висловлювання сторін та докладний звіт про подію, незалежно від того, чи пред'явлені які-небудь звинувачення чи здійснення правопорушення є ймовірним. Див. публікацію «Посилення заходів попередження злочинності та реагування на насильство щодо жінок у системі кримінального правосуддя» (УНЗ ООН, 2014 рік).

вислуховують, демонструють співчуття і підтримку, не осуджують, дають впевненість, не даючи обіцянок, яких не зможуть виконати, і сприяють доступу до медичного обслуговування та іншої підтримці. Ці заходи узгоджуються з підходом, орієнтованим на постраждалих (потерпілих).

У своєму посібнику «Інтегрування ґендерних підходів в керівні принципи і практику проведення розслідувань у сфері прав людини» Управління Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ ООН) розслідує випадки ґендерно зумовленого насильства (ґЗН), як-от сексуальне і ґендерне насильство, яке при дотриманні **принципу «Не нашкодити»** вимагає належної оцінки ґендерної динаміки і культурних норм, які можуть привести до того, що потерпілі і свідки можуть зазнати ще більшої шкоди, включаючи повторну травматизацію або стигматизацію, насильство і соціальне відчуження з боку ймовірних кривдників або родин і громад постраждалих¹⁷.

У цьому посібнику пропонується, щоб до проведення бесіди з постраждалою (потерпілою) або свідком ґендерного насильства, особливо з потенційно уразливими потерпілими, співробітник розглянув такі питання¹⁸:

- Чи може постраждала (потерпіла) зазнати помсти, маргіналізації, стигматизації, насильства, в тому числі з боку родини чи громади, в результаті звернення до та/або інформування слідчої групи;
- Які факти мають вирішальне значення для справи і чи може постраждала (потерпіла) або свідок надати необхідну інформацію;
- Якщо постраждала (потерпіла) або свідок вже дали свідчення, в тому числі іншим службам, потрібно визначити чи варто просити її/його знову розповідати про травматичні події;

- Чи знає слідчий, як належним чином відреагувати на скаргу потерпілої або свідка, якщо така особа знаходиться в тяжкому психологічному стані;
- Чи слідчий обізнаний про процедуру направлення в консультаційні та інші служби.

Крім того, УВКПЛ ООН підкреслює, що в той же час слідчим слід проявляти обережність при формулюванні припущень щодо потреб постраждалої (потерпілої), як, наприклад, припущення, що для всіх постраждалих (потерпілих) від сексуального насильства процес згадування пережитого є психологічно травмуючим¹⁹. У посібнику також вказується, що при ретельному проведенні опитувань сам процес може сприяти психологічному зціленню і більшій впевненості постраждалої особи²⁰.

Поліція ООН також пропонує рекомендації щодо проведення бесід у своєму *Посібнику з ґендерних питань*, що містить моделі Стандартних оперативних процедур (СОПи), які можуть бути корисними під час розслідування поліцією випадків зґвалтування та сексуальних злочинів²¹. Ці моделі СОПів служать комплексним керівництвом для розслідування випадків зґвалтування і сексуальних злочинів, починаючи з початкового повідомлення про них і закінчуючи розслідуванням, наглядом і закриттям справи.

17 «Інтегрування ґендерних підходів в керівні принципи і практику проведення розслідувань у сфері прав людини» (Управління Верховного комісара ООН з прав людини, Нью-Йорк і Женева, 2018 рік), див.: <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/Publications/GenderIntegrationinHRInvestigations.pdf>

18 Там само.

19 Там само.

20 Там само.

21 Див. інструмент 97 у «Процедури проведення поліцейських розслідувань» (Поліція ООН, Навчально-методичний посібник з ґендерних питань, 2015 рік), ст. 272-291.

ОСНОВНІ УПРАВЛІНСЬКІ НАВИЧКИ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО І НАЛЕЖНОГО ПЕРВИННОГО КОНТАКТУ З ПОСТРАЖДАЛИМИ (ПОТЕРПІЛИМИ), ЯКІ ЗАЗНАЛИ НАСИЛЬСТВА

Дуже важливо, щоб командири або керівники поліції розуміли і передавали своїм співробітникам інформацію про те, що досвід постраждалих (потерпілих) в ході первинного контакту з поліцією є дуже неоднорідним. Керівники поліції повинні проявляти особливу пильність стосовно негативного ставлення, дій і поведінки своїх співробітників, які мають згубні наслідки.

Блок 9

«За відсутності ефективного контролю і підготовки поліція у Великій Британії практично повністю залишала напризволяще питання професійної компетентності і спроможності працівників оперативних підрозділів (які виїжджають на виклики у зв'язку з випадками вчинення домашнього насильства)».

Велика Британія, Інспекторат Корпусу констеблів та пожежно-рятувальних служб Її Величності, 2014 рік

Поліція стикається з численними проблемами, працюючи з постраждалими (потерпілими) від насильства. У багатьох випадках у поліцейських відділках умови проживання не пристосовані для жінок або дівчат, які бажають повідомити про факт насильства, і це може варіюватися від відсутності жінок-співробітників та/або співробітників, які пройшли підготовку з питань насильства щодо жінок і дівчат, для надання допомоги постражданим (потерпілим) до відсутності засобів реагування в разі ймовірного згвалтування або навіть відсутності транспорту, якщо постраждалій (потерпілій) потрібна негайна медична допомога.

Крім того, у багатьох випадках первинний контакт постраждалої (потерпілої) відбувається з неформальними суб'єктами правосуддя, такими як традиційні та релігійні лідери, члени сім'ї та керівники громад. Офіційні системи правосуддя не завжди доступні всім групам населення. Проте можна знайти вирішення цієї проблеми, але для цього необхідно налагодити партнерську взаємодію з місцевими громадами, громадськими лідерами або органами влади, а в деяких випадках – з приватними місцевими компаніями, наприклад, службами таксі.

У доповіді 2014 року Міністерства внутрішніх справ Великої Британії про заходи, які вживаються поліцією щодо домашнього насильства робиться висновок, що якість послуг, які надаються постражданим (потерпілим) повністю залежить від емпатії, розуміння і особистого ставлення до роботи співробітника поліції, що виїжджає на виклик²².

У доповіді підкреслювалося, що у поліції Великої Британії практично повністю залишили напризволяще питання професійної компетентності і спроможності працівників оперативних підрозділів через відсутність ефективного контролю і підготовки співробітників поліції. Це означало, що послуги, які деякі з найбільш уразливих постраждалих (потерпілих) отримували від поліції, були схожі на лотерею²³.

для сприяння забезпеченню при первинному контакті більш уніфікованої та ґендерно чутливої взаємодії з постраждалими (потерпілими), далі наведено перелік поведінкових компетенцій. Цей перелік був складений на основі документу Всесвітньої організації охорони здоров'я «Зміцнення медико-правових заходів боротьби з сексуальним насильством» (2015 рік²⁴) і та «План дій: план заходів для систем кримінального правосуддя стосовно запобігання та протидії насильству щодо жінок» (міститься у публікації під назвою «Посилення

22 «Стосується кожного: вдосконалення методів реагування поліції на випадки домашнього насильства», Інспекторат Корпусу констеблів Її Величності, 2014 рік.

23 Там само.

24 Посилення медико-правових заходів щодо боротьби з сексуальним насильством (ВООЗ і УНЗ ООН, 2015)

заходів попередження злочинності та реагування на насильство щодо жінок у системі кримінального правосуддя» (УНЗ ООН, 2014 рік).

У цьому переліку викладаються міжнародно-визнані моделі поведінки і цінності, а також описується, як ваша команда повинна реагувати, працюючи з постраждалими (потерпілими) від насильства, як служба, яка здійснює початкове реагування. Він призначений для того, щоб надати основні приклади очікувань, що витікають з міжнародних стандартів²⁵, і водночас доповнити і зміцнити політику вашого національного поліцейського відомства щодо цінностей, етики та доброчесності.

Це орієнтовний перелік основних професійних компетенцій, на які можуть посилатися керівники поліції і які вони можуть застосовувати в тих випадках, коли співробітники заохочують жінок і дівчат до того, щоб вони повідомляли про злочини, пов'язані з насильством щодо жінок і дівчат, ефективно демонструючи прихильність до благополуччя постраждалої (потерпілої), надаючи їй підтримку і впевненість в тому, що вона буде шукати правосуддя без дискримінації та упередженості. Керівникам слід забезпечити, щоб відповідальні співробітники могли:

Наявність і доступність

- Забезпечити доступ і можливість використання техніки і матеріали для інформування про будь-які форми насильства щодо жінок і дівчат (тобто комплектів для використання на місцях злочинів, комплектів для збору доказів сексуальних нападів тощо);
- Забезпечити жінкам і дівчатам з різними видами інвалідності фізичний доступ до поліцейських відділків і забезпечити всі необхідні засоби зв'язку постраждалим (потерпілим), які мають порушення слуху/мовлення (наприклад, надати сурдоперекладача)²⁶.

25 Кодекс поведінки для співробітників правоохоронних органів (прийнятий резолюцією Генеральної Асамблеї 34/169 від 17 грудня 1979 року), див. за посиланням: <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/LawEnforcementOfficials.aspx>

26 Це передбачає активні зусилля щодо усунення фізичних, поведінкових і комунікаційних перепон, з якими зазвичай стикаються жінки і дівчата з різними видами інвалідності, та їх усунення шляхом організації спеціальної підготовки для співробітників поліції.

Ефективна комунікація та участь заінтересованих сторін у розробці, реалізації та оцінці послуг:

- Належним чином інформувати постраждалу (потерпілу) особу, не вимагаючи якоїсь оплати або витрат, щоб вона могла прийняти обґрунтовані рішення про те, як взяти участь у кримінальному процесі;
- Спілкуватися з постраждалими (потерпілими), не засуджуючи, без упередженості, а натомість проявляти емпатію для забезпечення фіксування їх заяв у повному обсязі;
- Забезпечити можливість за необхідності використовувати приміщення і ресурси поліції, як-от транспортні засоби для потреб постраждалих (потерпілих), з метою збереження конфіденційності, недопущення стигматизації та вторинної віктимізації;
- Надавати чіткі рекомендації щодо відмови від участі в неофіційному посередництві у справах, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат, шляхом забезпечення ретельної підготовки оперативних співробітників відповідно до протоколів для служб, які здійснюють початкове реагування.

Адаптивність

- Застосовувати протоколи для служб, які здійснюють початкове реагування на основі індивідуального (в кожному конкретному випадку) підходу, щоб визнати різні потреби щодо безпеки та підтримки постраждалим (потерпілим).

Пріоритетність безпеки

- Пов'язувати отримані знання місцевого контексту з профілем постраждалої (потерпілої) для сприяння виявленню загальних прогалин у захисті.

Доречність

- Взаємодіяти з постраждалою (потерпілою) таким чином, щоб мінімізувати подальшу травматизацію і ймовірність шкоди як для неї, так і для співробітника (співробітників), що здійснюють втручання;

- Зареєструвати заяву і надати постраждалим (потерпілим) можливість розповісти свою історію жінці-поліцейській, якщо вона того забажає, адвокату, коли це дозволено, а також мати доступ до незалежних і компетентних перекладачів, якщо необхідно.

Взаємодія з іншими секторами та відомствами шляхом перенаправлення та координації діяльності

- Мобілізація для збереження доказів на місці події, навіть якщо інцидент стався в юрисдикції іншої поліцейської служби, наприклад, своєчасна передача справи у відповідне поліцейське відомство;
- Визначати такі компоненти базових послуг, як фахівці з питань психосоціальної підтримки та/або спеціалісти у сфері охорони здоров'я дітей та їх взаємозв'язок;

Блок 10

«Своєчасність повідомлення потерпілою про інцидент (наприклад, за кілька днів після інциденту) не зменшує ступінь його серйозності і не повинна впливати на реакцію поліції».

Посилення заходів попередження злочинності та реагування на насильство щодо жінок у системі кримінального правосуддя (УНЗ ООН, 2014).

- Оперативно мобілізувати усі зусилля, щоб задовольнити медичні потреби і потреби безпеки, включаючи затримання ймовірних нападників;
- Залучати кваліфікованих усних перекладачів, у тому числі, якщо необхідно, сурдоперекладачів, уникаючи, за жодних обставин, використання дітей або інших членів сім'ї у ролі перекладачів з міркувань конфіденційності. З цієї ж причини поліція повинна уникати використання підготовлених або непідготовлених перекладачів з тієї самої громади, особливо з числа мешканців місцевої громади²⁷.

²⁷ Сара Ферро Рібейро і Данай ван дия Стратен Понтоз, «Міжнародний протокол з документування та розслідування випадків сексуального насильства в умовах конфлікту: провідна практика документування сексуального насильства як злочину чи порушення міжнародного права» (Міністерство закордонних справ та справ Співдружності Великої Британії, 2-га редакція, березень 2017 року).

Збір даних та управління інформацією

- Бути в курсі прийнятих законів і національних нормативних актів стосовно насильства щодо жінок і дівчат, включаючи те, що вважається злочином і хто компетентний збирати докази та/або давати свідчення як професіонал або експертний свідок у справах, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат, таких як зґвалтування.

Інформована згода та конфіденційність

- Обмінюватися інформацією з іншими відповідними відомствами, дотримуючись діючих вимог щодо недоторканності приватного життя та конфіденційності. Зазвичай відомства можуть розкривати інформацію для тих цілей, для яких вона була отримана або зібрана, або для використання, що відповідає цій меті. У всіх можливих випадках має використовуватися інформована згода;
- Отримати згоду постраждалої (потерпілої), перш ніж фотографувати її травми.

РЕФЕРЕНТНІ ПОКАЗНИКИ ДЛЯ ПОЛІЦІЇ, ЯКА НАДАЄ БАЗОВІ ПОСЛУГИ: ПЕРВИННИЙ КОНТАКТ

УНЗ ООН (2014) стверджує, що первинний контакт із поліцією є першим кроком до забезпечення доступу до правосуддя постраждалої (потерпілої) особи. Первинний контакт також є ключовою можливістю для запобігання подальшій шкоді при житті заходів щодо раннього виявлення.

Оскільки в багатьох випадках поліція є службою, яка здійснює початкове реагування на насильство щодо жінок і дівчат, це дає їй унікальну можливість бути найважливішим джерелом збору точних даних про повідомлені інциденти.

Блок 11

Діти або члени сім'ї не повинні використовуватися як перекладачі*

Діти за жодних обставин не повинні перекладати делікатну або надто детальну інформацію щодо потреб у галузі охорони здоров'я та соціального забезпечення, яка не доречна для їхнього віку або яку член сім'ї, можливо, хоче зберегти в таємниці.

Діти, яких використовують у ролі перекладачів для одного з членів сім'ї, можуть легко впливати на зміст повідомлень, які вони перекладають, що своєю чергою може впливати на рішення члена сім'ї.

Крім того, така ситуація може викликати у дітей почуття тривоги або стресу у зв'язку з проблемами зі здоров'ям їхніх батьків після травматичної події та/або викликати відчуття розчарування і збентеження у дитини та члена сім'ї.

Використання дітей у ролі усних перекладачів може стати для них додатковим тягарем, наприклад, стосовно прийняття рішень, і створювати напруженість та зміну ролей у структурі сім'ї, що, можливо, призведе до жорстокого поводження з дітьми, оскільки дорослі відчувають обурення чи розчарування у зв'язку з передбачуваною втратою влади в сім'ї.

*Джерело: «The Children's Society» (Велика Британія)

Ці первинні контактні дані, за умови їх ретельного збору, можуть надати важливу інформацію про те, як поліція реагує на насильство щодо жінок і дівчат у цілому та чи є її втручання та передові стратегії ефективними для запобігання та скорочення масштабів такого насильства. Така інформація також сприяє підвищенню оперативної якості показників раннього попередження, які можуть використовуватися для запобігання насильству.

Проте здатність поліції збирати якісні дані залежить від її здатності виявляти та пов'язувати різний досвід постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат з такими поширеними причинами насильства як моделі поведінки із застосуванням примусу з боку кривдника чи кривдників.

Як зазначалося в Розділі 2, у Пакеті базових послуг пропонується наступне: всі послуги правосуддя та підтримки для постраждалих (потерпілих) повинні мати коло спільних характеристик і спільних видів діяльності для досягнення максимального результату. Вони застосовуються незалежно від конкретного «сектору», який здійснює реагування у випадках вчинення насильства щодо жінок і дівчат.

Наведений далі список створено на основі загальних характеристик і видів діяльності, зазначених у Пакеті базових послуг; у ньому пропонується деякі приклади референтних показників для заходів поліції, які дозволяють жінкам та дівчатам з упевненістю повідомляти про злочини, пов'язані з вчиненням насильством щодо них, ефективно демонструючи прагнення забезпечити благополуччя постраждалої (потерпілої), надаючи їй підтримку у доступі до правосуддя без дискримінації та упередженості. Це показники, на які можуть посилатися керівники поліції, якщо такі показники існують, а за їх відсутності варто рекомендувати керівництву вищого рівня їх передбачити:

- **Наявність і доступність.** Відсоток місцевих поліцейських відділків, які орієнтовані на потреби постраждалих (потерпілих), враховують потреби

Блок 12

«Стратегії, спрямовані на зміну поглядів суспільства, постраждалих та працівників системи кримінального правосуддя, сприяють ранньому виявленню таких злочинів».

Посилення заходів попередження злочинності та реагування на насильство щодо жінок у системі кримінального правосуддя (УНЗ ООН, 2014).

осіб з інвалідністю та мають зручні умови для дітей²⁸, та пропонують безкоштовне, конфіденційне та безпечне спілкування з поліцією 24 години на добу круглий рік зрозумілою мовою для постраждалих (потерпілих). У тих випадках, коли фізичний доступ до них неможливий з огляду на місцезонаження, повинні бути створені механізми, що дозволяють постраждалим (потерпілим) безпечно контактувати з поліцейськими службами в приватній обстановці. Ці механізми повинні бути доступні постраждалим (потерпілим) незалежно від віку та різних видів інвалідності.

- **Адаптивність.** Частка (на душу населення) співробітників, які пройшли спеціалізовану підготовку та атестацію з питань боротьби з ґендерним насильством у громаді. Ці співробітники повинні слугувати прикладом налагодження первинного контакту з постраждалими (потерпілими), не допускаючи упередженого ставлення, проявляючи співчуття і підтримку та враховуючи вікові, ґендерні особливості та можливу інвалідність. Керівники поліції повинні визнавати та заохочувати дії, які передбачають врахування та попередження вторинної віктимізації і реагування на занепокоєння постраждалої (потерпілої) особи.
- **Доречність, інформована згода та конфіденційність.** Відсоток співробітників, які проходять підготовку з питань проведення розслідувань з урахуванням аспектів психологічної травми, включаючи вікарну травму, отриману надавачами базових послуг, яка проводиться за підтримки місцевих фахівців. Ці співробітники повинні показувати приклад, як дати постраждалій (потерпілій) можливість розповісти свою історію, вислухати її, щоб історія особи була точно записана, а також щоб така особа могла розповісти, як насильство вплинуло на неї.

²⁸ Може включати елементи безпеки, які забезпечують приватність та конфіденційність (наприклад, захищені шафи для зберігання документів), засоби супутникового зв'язку в місцях, розташованих в межах одного дня шляху (наприклад, для жінок і дівчат, які проживають у віддалених та сільських районах), та доступ до телефонного зв'язку, факсимільний зв'язок або інтернет, щоб жінки могли безпечно повідомити про інцидент та отримувати охоронні судові приписи.

- **Пріоритезація безпеки.** Кількість та якість відгуків і пропозицій співробітників, які відповіли на запитання, щодо застосування інструментів оцінки ризиків під час первинного контакту. Керівники поліції мають активно збирати цю інформацію для забезпечення послідовної практики документування всіх інцидентів, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат, незалежно від того, чи є вони злочином чи ні.
- **Ефективна комунікація та участь заінтересованих сторін у розробці, реалізації та оцінці послуг.** Кількість заходів реагування, скоординованих з іншими надавачами базових послуг по відношенню до кількості повідомлених інцидентів, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат. Це лише перенаправлені випадки, в яких дотримувалися координаційного протоколу та які розглядалися керівниками профільних відомств.
- **Збір даних та управління інформацією.** Відсоток частка повідомлених інцидентів, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат, які були точно класифіковані групами реагування поліції. Ця інформація дозволить старшому керівнику визначити, чи мають співробітники на всіх оперативних рівнях однакове та загальне уявлення про насильство щодо жінок і дівчат. Однак ця практика може бути ресурсомісткою через необхідність вручну перевіряти описи інцидентів.
- **Взаємодія з іншими секторами та відомствами шляхом перенаправлення та координації діяльності.** Відсоток позитивних відгуків від надавачів базових послуг щодо якості первинних заходів реагування поліції по відношенню до кількості випадків перенаправлень. Опитування або обговорення щодо задоволеності якістю послуг має з'ясувати доречність фактичного опитування, проведеного співробітником чи співробітниками, які здійснювали перше реагування.

ПРАКТИЧНИЙ ПРИКЛАД ПОЗИТИВНОЇ ПРАКТИКИ: ПОЛІЦЕЙСЬКІ РОЗСЛІДУВАННЯ, ЯКІ ПРОВОДЯТЬСЯ З УРАХУВАННЯМ АСПЕКТІВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТРАВМИ

У 2019 році Міністерство юстиції Канади опублікувало дослідження про наслідки впливу психологічної травми на дорослих осіб, які постраждали від сексуального насильства. У доповіді наголошувалося, що травми, пов'язані з сексуальним насильством, дуже часто здійснюють нейробіологічний вплив, а це означає, що вони впливають на мозок і нервову систему постраждалих (потерпілих), і це відображається на свідченнях постраждалих (потерпілих) під час стандартних процедур опитування, особливо в тих випадках, коли вони проводяться поліцією²⁹.

У доповіді далі йдеться, що з метою більш ефективного розгляду справ, пов'язаних із сексуальним насильством, та отримання у цих справах більш справедливих та неупереджених доказів, фахівці системи кримінального правосуддя, наприклад співробітники поліції, повинні мати елементарне уявлення про наслідки та вплив психологічної травми на постраждалих (потерпілих).

Деякі з основних висновків доповіді:

Безпідставні міфи про жінок і сексуальне насильство сприяють хибному переконанню, що свідчення постраждалої-свідка не є надійними чи достовірними. До прикладів таких міфів, наведених у доповіді, належать:

- Жінка, яка «веде безладне статеве життя» або «непорядна», не заслуговує на довіру і є велика ймовірність, що вона дала згоду на відповідні статеві акти;
- Якщо жінки не розголошують зразу ж або не по-

відомляють про сексуальне насильство, то вони обманюють; або жінки, які не хочуть займатися сексом, будуть чинити фізичний опір та/або намагатися втекти, щоб довести, що вони насправді не давали згоди.

Ці міфи сприяють створенню хибного стереотипу про те, як виглядають реальні чи «ідеальні» постраждалі, та що жінки, які зазнали сексуального насильства, поведуться так³⁰:

- чинять фізичний та/або словесний опір спробам небажаного сексу;
- чітко та зрозуміло заявляють про свою незгоду щодо небажаного сексуального контакту;
- розривають всі зв'язки з особою, з якою вона була «непристойна» в сексуальному плані або від кого зазнала насильства;
- ідеально або майже ідеально пригадують деталі інциденту, включаючи логічну та послідовну розповідь «про те, що сталося».

У доповіді вказується, що ці характеристики «ідеальної» «постраждалої не відображають те, як більшість жінок, які зазнали сексуального насильства, насправді переживають цю ситуацію та реагують на неї. Це означає, що ці міфи, упередження, припущення та очікування негативно впливають на те, як постраждалі (потерпілі) дають свідчення по їхній справі, і як суб'єкти, такі як поліція, оцінюють їх достовірність.

²⁹ Хаскелл Л. та Ранделл М., «Наслідки психологічної травми для дорослих-постраждалих від сексуального насильства». Доповідь подано Міністерству юстиції Канади (2019 рік).

³⁰ Див. Ранделл М. (2010 р.), «Закон про сексуальне насильство, довіру та «ідеальних постраждалих»: згода, опір і звинувачення постраждалої», *Canadian Journal of Women and the Law*, 22(2), 397-43. «Наслідки психологічної травми для дорослих-постраждалих від сексуального насильства». Доповідь подано Міністерству юстиції Канади (2019 рік).

У доповіді також вказуються інші типові моделі поведінки постраждалої (потерпілої), які виявляються внаслідок травматичного досвіду, а також згубні дії поліції, які посилюють їх:

- психологічна травма, пов'язана з сексуальним насильством, має нейробіологічний вплив на постраждалих (потерпілих), внаслідок чого у них виникають фрагментарні спогади про сексуальне насильство, і саме тому їм важко запам'ятовувати багато деталей, пов'язаних з інцидентом, і розповісти все в логічному, послідовному порядку;
- коли постраждала (потерпіла) дає свідчення в напруженій обстановці, наприклад, якщо співробітники не проявляють ні крихти співчуття, якщо при свідченні людину перебивають, якщо те, про що постраждала (потерпіла) повідомляє, викликає сумніви, вона може не згадати потенційно важливу інформацію, що зберігається у мозку;
- нереалістично і нераціонально очікувати, що постраждалі (потерпілі) будуть згадувати всі аспекти травматичної події з усіма можливими деталями від початку до кінця. Мозок реагує всупереч очікуванням точного пригадування через неврологічні захисні механізми які активуються у відповідь на психологічну травму;
- переконання щодо того, що суперечливі заяви означають, що постраждала (потерпіла) обманує, призвело до надмірного використання методів, що фокусуються на виявленні обману. Ці методи викликають додатковий стрес у постраждалої (потерпілої) особи і часто заважають їй пригадати інцидент;
- поліція часто робила помилки внаслідок застосування традиційних або стандартних методик проведення допиту (призначених для допиту кримінальних правопорушників/підозрюваних) до постраждалих від насильства, що призводило до нерозкриття інформації, необхідної для розслідування випадку насильства. Нижче наведено деякі приклади неналежного проведення опитування постраждалих (потерпілих), які згадуються у доповіді:

- звернення до постраждалих (потерпілих) з проханням повторити їхню розповідь в різній послідовності, наприклад, розповісти її у зворотному порядку;
- ставити постраждалим(потерпілим) запитання, з метою заплутати або перевірити їхню розповідь (як спосіб оцінки достовірності).

Блок 13

На думку багатьох експертів, ставлення, яке проявляють співробітники правоохоронних органів «є найважливішим фактором, що визначає успіх опитування постраждалої, а отже - всього розслідування».

Дослідження «Наслідки психологічної травми для дорослих постраждалих від сексуального насильства» (Міністерство юстиції Канади, 2019 рік).

- запитання для опитування, які вважаються антипродуктивними, зумовлені використанням виразів/питань і припущень, які перекладають вину на постраждалу, наприклад, таких як: «Чому ви...»
- традиційне опитування співробітниками поліції передбачає, що постраждалих (потерпілих) дуже часто перебивають, коли вони дають свідчення про пережите ними сексуальне насильство. Це є фатальною помилкою слідчого підходу, яка перешкоджає відновленню у пам'яті відповідних подій.

Наступні кроки

У доповіді вказується низка позитивних заходів та методів, які поліція може здійснювати та застосовувати, щоб у своєму підході до проблеми насильства щодо жінок і дівчат більшою мірою враховувати аспекти психологічної травми:

- інституціоналізувати підготовку співробітників поліції з питань проведення розслідувань з урахуванням аспектів психологічної травми як невід'ємну частину практики поліцейських опитувань;
- навчання має сприяти розвитку емоційної компетентності, що потребує розвитку основних соціальних навичок, щоб розпізнавати, інтерпретувати

Блок 14

Коли постраждали від сексуального насильства відчувають:

1. Що хтось їх слухає
2. Що слухач терпляче сприймає те, що вони кажуть
3. Що слухач розуміє те, що вони кажуть
4. Що слухач вірить у сказане і вважає історію правдивою

їм буде комфортніше та спокійніше розповідати про пережите і повідомляти подробиці події

Дослідження «Наслідки психологічної травми для дорослих-постраждалих від сексуального насильства» (Міністерство юстиції Канади, 2019 рік).

ти та конструктивно реагувати як на свої емоції, так і на емоції інших. Це означає розвиток навичок опитування постраждалих (потерпілих) таким чином, щоб надавати їм більшої впевненості і зняти напругу, щоб вони могли давати більш точні, послідовні та переконливі свідчення;

- коли постраждала (потерпіла) спочатку повідомляє про сексуальний напад, первинне опитування повинне бути коротким, після чого проводиться більш повне опитування, коли постраждала (потерпіла) мало час виспатися і пригадати деталі пережитої травми, зафіксовані в пам'яті³¹. Це дозволить поліції отримати більш точні спогади, які будуть стабільнішими, надійнішими і послідовнішими а, отже, матимуть більше деталей у свідченнях постраждалих³².
- під час опитування поліцією постраждалих (потерпілих) основну увагу слід приділяти чуттєвим, емоційним спогадам, які постраждала (потерпіла) закодувала і запам'ятала, замість того, щоб очікувати від постраждалої розповіді в хронологічному порядку.

- важливо, щоб співробітники поліції визнали, що розкриття інформації є процесом, а не разовою подією. Важливо також, щоб поліцейські розуміли, що розкривати інформацію про інциденти, пов'язані з сексуальним насильством, особливо важко, адже постраждалі (потерпілі) часто сприймають це як приниження, яке може обмежувати їхні права і можливості. Це особливо актуально у суспільстві, де ще існують хибні уявлення щодо зґвалтування.

- ставлення слідчого поліції до постраждалої (потерпілої) особи, особливо якщо вона зазнала сексуального насильства, є дуже важливим компонентом під час першого контакту (а насправді – під час будь-якого контакту). Постраждалі (потерпілі) часто відчувають себе наляканими, осоромленими або бояться, коли поліцейські проявляють відстороненість, різкість та недовіру.

- найчастіше у традиційних підходах поліції щодо опитування постраждалих (потерпілих) основна увага приділяється другорядним деталям, які не так просто згадати і які можуть бути навіть недоречними. Натомість, поліцейським варто зосередити увагу на основних деталях, які постраждалі (потерпілі) частіше і простіше згадують.

31 Деякі поліцейські служби у Сполучених Штатах та Канаді дають можливість для консолідації пам'яті після двох повних циклів сну перед допитом поліцейських, які брали участь в перестрілці. Ця практика може застосовуватися в процесі опитування постраждалих (потерпілих), які зазнали насильства. Див. Хаскелл Л. та Ранделл М., «Наслідки психологічної травми для дорослих-постраждалих від сексуального насильства». Доповідь подано Міністерству юстиції Канади (2019 рік).

32 Джеймс Л. Макгау, «Консолідація пам'яті та мигдалеподібне тіло: перспективи системи», Trends Neurosci. (2002 рік) Вересень;25(9):456.

ПРИМІТКИ ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Module 3: Justice and Policing Essential Services Package for Women and Girls Subject to Violence: Core Elements and Quality Guidelines (United Nations Joint Global Programme on Essential Services for Women and Girls Subject to Violence, 2015) [Модуль 3 «Правосуддя та охорона правопорядку», «Пакет базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства: основоположні елементи та керівні положення щодо забезпечення якості» (Спільна глобальна програма ООН надання базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства, 2015 рік)], див.: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2015/12/essential-services-package-for-women-and-girls-subject-to-violence>
2. Guidelines on Justice in Matters Involving Child Victims and Witnesses of Crime (ECOSOC resolution 2005/20) [Керівні принципи ООН щодо судочинства у питаннях дітей, які постраждали або стали свідками злочинів (Резолюція ЕКОСОП № 2005/20)].
3. OSCE-led Survey on Violence against Women: Main report. (Organisation for the Security and Co-operation in Europe (Vienna, 2019) [Дослідження під керівництвом ОБСЄ з питань насильства щодо жінок: основний звіт. (Організація з безпеки та співробітництва в Європі (Відень, 2019 рік)], див.: <https://www.osce.org/secretariat/413237?download=true>
4. Code of Conduct for Law Enforcement Official Adopted by General Assembly resolution 34/169 of 17 December 1979 [Кодекс поведінки для співробітників правоохоронних органів, прийнятий резолюцією Генеральної Асамблеї 34/169 від 17 грудня 1979 року].
5. Huhtanen, H., Lonsway, K.A., Archambault, J., 'Gender Bias in Sexual Assault Response and Investigation', Training Bulletin Series: Part 1. End Violence Against Women International (EVAWI, 2017) [Huhtanen, H., Lonsway, K.A., Archambault, J., «Гендерні упередження щодо проблеми сексуальних посягань і розслідування», Серія навчальних бюлетенів: Частина 1. Міжнародна організація за припинення насильства щодо жінок (EVAWI, 2017 рік)].
6. Huhtanen, H., Lonsway, K.A., Archambault, J., 'Gender Bias in Sexual Assault Response and Investigation' Training Bulletin Series: Part 2. End Violence Against Women International (EVAWI, 2017) [Huhtanen, H., Lonsway, K.A., Archambault, J., Гендерні упередження щодо проблеми сексуальних посягань і розслідування», Серія навчальних бюлетенів: Частина 2. Міжнародна організація за припинення насильства щодо жінок (EVAWI, 2017 рік)].
7. Huhtanen, H., Lonsway, K.A., Archambault, J., 'Gender Bias in Sexual Assault Response and Investigation' Training Bulletin Series: Part 3. End Violence Against Women International (EVAWI, 2017) [Huhtanen, H., Lonsway, K.A., Archambault, J., Гендерні упередження щодо проблеми сексуальних посягань і розслідування», Серія навчальних бюлетенів: Частина 3. Міжнародна організація за припинення насильства щодо жінок (EVAWI, 2017 рік)].
8. Huhtanen, H., Lonsway, K.A., Archambault, J., 'Gender Bias in Sexual Assault Response and Investigation' Training Bulletin Series: Part 3. End Violence Against Women International (EVAWI, 2017) [Huhtanen, H., Lonsway, K.A., Archambault, J., Гендерні упередження щодо проблеми сексуальних посягань і розслідування», Серія навчальних бюлетенів: Частина 4. Міжнародна організація за припинення насильства щодо жінок (EVAWI, 2017 рік)].
9. 'Gender-Based Violence Training Manual for Judicial Officers in Uganda', (UN Women, 2019 unpublished) [«Навчальний посібник з питань Гендерно зумовленого насильства для співробітників судових органів Уганди» (ООН Жінки, неопублікований в 2019 році)].
10. Guerette, R.T. & Bowers, K.J. (2009), 'Assessing the Extent of Crime Displacement and Diffusion of Benefits: A Review of Situational Crime Prevention Evaluations' Criminology, 47(4), pp.1331-1368 [Guerette, R.T. & Bowers, K.J. (2009), «Оцінка масштабів зміщення злочинності та взаємовигідне поширення: Огляд ситуативних оцінок у галузі запобігання злочинності» *Кримінологія*, 47(4), ст.1331-1368].
11. A Practitioner's Toolkit on Women's Access to Justice Programming. (UN Women et al., 2018) [Посібник для фахівців з питань доступу жінок до програм у сфері правосуддя (ООН Жінки та ін., 2018)], див.: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2018/5/a-practitioners-toolkit-on-womens-access-to-justice-programming>
12. Declaration on the Elimination of Violence against Women, 23 February 1994 [Декларація про викорінення насильства щодо жінок, 23 лютого 1994], див.: <https://undocs.org/en/A/RES/48/104>
13. Strengthening Crime Prevention and Criminal Justice Response to Violence against Women (UNODC, 2014) [Посилення заходів попередження злочинності та реагування на насильство щодо жінок у системі кримінального правосуддя (УНЗ ООН, 2014)].
14. 'Integrating a Gender Perspective into Human Rights Investigations Guidance and Practice'. UN Office of the High Commission for Human Rights (New York and Geneva, 2018) [«Облік гендерної проблематики в керівних принципах і практиці проведення розслідувань в області прав людини». Управління Верховного комісара ООН з прав людини(Нью-Йорк і Женева, 2018)] за посиланням: <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/Publications/GenderIntegrationintoHRInvestigations.pdf>
15. 'Everyone's business: Improving the Police Response to Domestic Abuse' (HCIM 2014) [Стосується кожного: Удосконалення заходів реагування поліції на випадки домашнього насильства (HCIM, 2014 рік)] за посиланням: <https://www.justiceinspectorates.gov.uk/hmicfrs/wp-content/uploads/2014/04/improving-the-police-response-to-domestic-abuse.pdf>
16. Code of Conduct for Law Enforcement Officials, adopted by General Assembly resolution 34/169 of 17 December 1979 [Кодекс поведінки для співробітників правоохоронних органів, прийнятий резолюцією Генеральної Асамблеї 34/169 від 17 грудня 1979 року, прийнятий резолюцією 34/169 Генеральної Асамблеї від 17 грудня 1979 року],

див.: <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/LawEnforcementOfficials.aspx>

17. Haskell, L. and Randell, M., 'The Impact of Trauma on Adult Sexual Assault Victims (2019). Report Submitted to: Justice Canada (2019) [Хаскелл Л. та Ранделл М., «Наслідки психологічної травми для дорослих-постраждалих від сексуального насильства». Доповідь подано Міністерству юстиції Канади (2019 рік)], за посиланням: https://www.justice.gc.ca/eng/rp-pr/jr/trauma/trauma_eng.pdf
18. Randall, M. (2010), 'Sexual Assault Law, Credibility, and "Ideal Victims": Consent, Resistance, and Victim Blaming', *Canadian Journal of Women and the Law*, 22(2), 397-43 [«Закон про сексуальне насильство, довіру та «ідеальних постраждалих»: згода, опір і звинувачення постраждалої», *Canadian Journal of Women and the Law*, 22(2), 397-43].
19. McGaugh, J. L. (2002), 'Memory consolidation and the amygdala: A Systems Perspective'. *Trends Neurosci* (2002) Sep;25(9):456 [Джеймс Л. Макгау, «Консолідація пам'яті та мигдалеподібне тіло: перспективи системи». *Trends Neurosci* (2002) Вересень;25(9):456].
20. Tanner, H., 'Start by Believing to Improve Responses to Sexual Assault and Prevent Gender Bias' (2017) [Таннер, Х., «Почати з того, щоб повірити з метою покращення заходів реагування на сексуальне насильство та запобігання ґендерній упередженості», 2017 рік], див.: https://evawintl.org/wp-content/uploads/2017-08_TB_Gender-Bias-and-SBB.pdf
21. Sara Ferro Ribeiro and Danaé van der Straten Ponthoz, 'International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict. Best Practice on the Documentation of Sexual Violence as a Crime or Violation of International Law' (UK Foreign & Commonwealth Office, 2nd Edition, March 2017) [Сара Ферро Рібейро і Данай ван дия Стратен Понтоз, «Міжнародний протокол з документування та розслідування випадків сексуального насильства в умовах конфлікту: провідна практика документування сексуального насильства як злочину чи порушення міжнародного права» (Міністерство закордонних справ та справ Співдружності Великої Британії, 2-га редакція, березень 2017 року), див.: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/598335/International_Protocol_2017_2nd_Edition.pdf
22. 'Children and informal interpreting: Many children to take on an informal interpretation or translation role for their family', (The Children's Society UK) [«Діти та неформальний переклад: багато дітей виконують роль неофіційного усного чи письмового перекладача для сім'ї», («The Children's Society» (Велика Британія)), див.: <https://www.childrenssociety.org.uk/youngcarer/refugee-toolkit/children-and-informal-interpreting>
23. 'False Accusations', (Rape Crisis Scotland) [«Неправдиві заяви» (криза зґвалтувань у Шотландії)], див.: <https://www.rapecrisisscotland.org.uk/resources/False-allegations-briefing-2021.pdf>
24. 2013 CSW 57 Agreed Conclusions call on States to take necessary legislative and/or other measures to prohibit compulsory and forced alternative dispute resolution processes, including forced mediation and conciliation, in relation to all forms of violence against women and girls (E/2013/27 – E/CN.6/2013/11, para (g) [2013 CSW 57 В «Узгоджених висновках» міститься заклик до держав щодо прийняття необхідних законодавчих та/або інших заходів для заборони обов'язкових і примусових альтернативних процесів вирішення спорів, включаючи примусове посередництво і примирення, у зв'язку з усіма формами насильства щодо жінок і дівчат (E/2013/27 – E/CN.6/2013/11, пункт (g)).
25. Minority Rights Group International [Міжнародна група з прав меншин], за посиланням: <https://minorityrights.org/2019/12/10/marginalized-and-violated-gbv/>
26. *Principles and Guidelines*, supported by practical guidance, on the human rights protection of migrants in vulnerable situations (OHCHR and the Global Migration Group) [Принципи та рекомендації, підкріплені практичним посібником «Захист прав людини мігрантів, які перебувають в уразливому становищі» (УВКПЛ і Група з проблем глобальної міграції)], див.: <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Migration/PrinciplesAndGuidelines.pdf>
27. UNPOL Gender Toolkit Standardised Best Practices on Gender Mainstreaming in Peacekeeping: Compendium of Project Tools (2015) [Поліція ООН, Інформаційно-методичний посібник з ґендерних питань «Стандартизовані кращі практики інтегрування ґендерних підходів у миротворчу діяльність», 2015 рік], див.: <http://repository.un.org/bitstream/handle/11176/387374/United%20Nations%20Police%20Gender%20Toolkit%20Compendium%20of%20Project%20Tools.pdf?sequence=55&isAllowed=y>

РОЗСЛІДУВАННЯ

«Головна відповідальність щодо ініціації розслідування та притягнення до відповідальності покладається на поліцію та органи прокуратури, а не на жінок, які зазнали насильства, незалежно від масштабів чи форми насильства».

UN General Assembly in the 2010 Updated Model Strategies and Practical Measures on the Elimination of Violence against Women in the Field of Crime Prevention and Criminal Justice (2011, General Assembly resolution 65/228, annex) [Генеральна Асамблея ООН у документі 2010 року «Оновлені Типові стратегії та практичні заходи з викорінення насильства щодо жінок у сфері запобігання злочинності та кримінального правосуддя» (2011 рік, Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 65/228, додаток)].

МЕТА ЦЬОГО РОЗДІЛУ

Поліція ефективно виконує вимоги щодо доказів та розслідування, реагуючи на випадки насильства щодо жінок та дівчат, і проводить розслідування своєчасно та професійно, використовуючи у процесі усі наявні засоби для притягнення кривдника до відповідальності та запобігання повторному вчиненню правопорушення.

Основні моменти та висновки

- Головна відповідальність щодо ініціації розслідування покладається на поліцію та органи прокуратури, а не на постраждалих / потерпілих.
- Не існує ієрархії насильства для визначення якості заходів реагування поліції.
- Розслідування, яке ґрунтується на розширенні прав та можливостей постраждалих(потерпілих) (за рахунок застосування підходу, орієнтованого на потреби постраждалої/потерпілої особи), підвищує ступінь їх задоволення діяльністю поліції та упевненості у поліції.
- Принцип «Не нашкодъ» має бути центральним елементом під час прийняття будь-яких рішень або вжиття будь-яких заходів у процесі розслідування.
- Свідченням професійно проведеного ґендерно відповідального розслідування є досягнення збалансованості між забезпеченням благополуччя постраждалої/потерпілої особи та виконанням вимог до розслідування.
- Процес збирання криміналістичних/судово-медичних доказів має бути як ґендерно чутливим, так і скрупульозним, відповідно до протоколів.
- Особливої уваги потребують випадки, за яких постраждалими/потерпілими особами є літні люди, дуже молоді люди або особи з інвалідністю, оскільки у них можуть бути особливі потреби.
- Розпізнання стадій поведінки, яка характеризується застосуванням примусу і контролю, у міжособистісному насильстві може визначити результат розслідування.
- Запобігання актам насильства щодо жінок та дівчат, які пов'язані з насильством/ жорстокістю в ім'я честі та шкідливою практикою, потребує пошуку рішень за участі громад та залучення слідчих, які враховують контекстуальні особливості ситуації.

ВСТУП

Усі розслідування різні і можуть потребувати застосування різних стратегій або методів проведення розслідування. Незалежно від застосовуваних стратегій/методів, відповідно до міжнародних норм щодо мінімальних стандартів, поліція зобов'язана реагувати добросовісно і своєчасно та використовувати усі наявні ресурси без будь-якої дискримінації.

Фото люб'язно надано ООН/ Мартин Перре (Тимор-Леште)

Стосовно до випадків насильства щодо жінок та дівчат, у Пакеті базових послуг додатково відзначається, що свідченням професійно проведеного ґендерно відповідального розслідування є майстерне встановлення слідчими правильного балансу між забезпеченням безпеки і поваги гідності постраждалих(потерпілих) під час усього процесу та виконанням вимог щодо доказів і розслідування для доведення злочинного акту та/або акту насильства¹.

Найголовнішим елементом пошуку цього правильного балансу буде здатність слідчого(-их) заохочувати значиму участь постраждалих(по-

терпілих), застосовуючи підхід, орієнтований на їх потреби, співпрацювати з іншими надавачами базових послуг та зацікавленими сторонами з громад - як офіційними², так і неофіційними³ - а також виконувати свою роботу професійно, унеможливаючи шкідливій упередженню та вторинну віктимізацію.

Див. Розділ 2 «Роль керівника і лідера команди» для отримання додаткової інформації про підхід, орієнтований на потреби постраждалої(потерпілої) особи.

Рівною мірою, успіх розслідування випадків насильства щодо жінок та дівчат забезпечуватиметься за рахунок того, що слідчий розуміє, що становить таке насильство та як йому сприяють певні види

1 Essential Services Package for Women and Girls subject to Violence: Core Elements and Quality Guidelines (United Nations Joint Global Programme on Essential Services for Women and Girls Subject to Violence, 2015) [Пакет базових послуг для жінок та дівчат, які зазнали насильства: основоположні елементи та керівні положення щодо забезпечення якості (Об'єднана програма Організації Об'єднаних Націй з базових послуг для жінок та дівчат, які зазнали насильства, 2015 рік)].

2 Наприклад, з місцевими медичними клініками, державними притулками для постраждалих(потерпілих) та місцевими НУО, що надають підтримку постраждалим/потерпілим, які потрапляють до офіційної системи правосуддя.

3 Наприклад, лідерки громад, релігійні ради або органи влади чи традиційні відправники правосуддя.

поведінки та упереджень. Таке розуміння з боку слідчих дозволить їм розрізнати повторювані етапи аб'юзивної поведінки імовірного кривдника та різні зовнішні змінні, які впливають на природу насильства, якого зазнає постраждала/потерпіла особа, а також поведінку та реакції постраждалої(потерпілої) особи.

Ця інформація матиме надважливе значення під час планування заходів забезпечення безпеки та захисту з метою недопущення повторення насильства (**див. Розділ 6 «Безпека та захист»**), оскільки вона допоможе визначити, на якому етапі моделі циклу насильства, розробленої експертами у цій сфері, знаходиться аб'юзивна поведінка імовірного кривдника, яка характеризується застосуванням примусу.

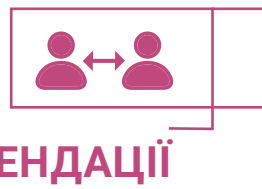
Див. Розділ 11 «Труднощі та стратегії здійснення ґендерно відповідальної діяльності поліції» для отримання інформації про застосування моделі циклу насильства у стратегіях реагування на насильство щодо жінок та дівчат.

Створення моделі циклу насильства на основі повторюваних етапів аб'юзивної поведінки імовірного кривдника дозволить отримати необхідну інформацію для проведення ефективного розслідування, сфокусованого на кривднику. Така сфокусованість розслідування допоможе з'ясувати, як припинити та покарати аб'юзивну поведінку кривдника і, можливо, як утримати імовірного кривдника від повторного вчинення правопорушення (розвиток ситуації, якому часто віддають перевагу постраждалі/потерпілі від домашнього насильства або насильства з боку інтимного партнера).

У цьому розділі розглядатимуться сприятливі умови, необхідні для проведення такого розслідування випадків насильства щодо жінок та дівчат, у ході якого ефективно виконуються вимоги щодо доказів та розслідування та, у той же час, забезпечується значима участь постраждалої(потерпілої) особи у процесі прийняття рішень.

Рекомендації для керівників поліції середньої ланки ґрунтуються на практиці роботи та матеріалах

сучасних досліджень, які присвячені неупередженій і ґендерно відповідальній діяльності поліції та тому, як такий спосіб роботи може забезпечити ефективність розслідувань випадків насильства щодо жінок та дівчат. Крім того, матеріали цього розділу тісно пов'язані з основними засадами Пакету базових послуг, і читачам рекомендується ознайомитися з рамковими рекомендаціями, які наводяться у Модулі 3 Пакету базових послуг «Правосуддя та охорона порядку», особливо з матеріалами щодо базового заходу №3 «Розслідування». Крім того, читачам слід ознайомитися з рамковими рекомендаціями, які наводяться у Модулі 2 «Охорона здоров'я» Пакету базових послуг, особливо з матеріалами щодо базового заходу №6 «Документація (судово-медична)».

ПРОФЕСІЙНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Важливо, щоб ви як лідер забезпечили ефективність поліцейських послуг, що їх надають ваші співробітники жінкам та дівчатам, які постраждали від насильства. І хоча, беззаперечно, ви зіштовхнетеся з ситуацією конкуруючого попиту на ваші послуги та наявні, сигнали, які ви надаєте своїм співробітникам та місцевій громаді, мають надзвичайно важливе значення. Необхідно дати чітко зрозуміти, що **насильство щодо жінок та дівчат неприпустиме** і що ви та ваші співробітники будете дотримуватися законодавства, а також що проводитиметься невтомна робота щодо імовірних кривдників, аби забезпечити їх притягнення до відповідальності. Чи пояснили ви своїм співробітникам, що вони повинні робити, та чи контролюєте ви їх роботу і чи притягаєте до відповідальності за неї?

Щоб ваші співробітники дотримувались стандартів, виконання яких очікує від них ваша організація, вони мають ознайомитися зі змістом політики або стандартних операційних процедур (СОП) стосовно боротьби з насильством щодо жінок та дівчат або реагування на нього.

Блок 1

Насильство щодо жінок та дівчат - це «будь-який акт ґендерно зумовленого насильства, яке призводить або, скоріше за все, призведе до завдання жінкам фізичної, сексуальної або психологічної шкоди чи страждань, у тому числі погрози такими актами, примус або свавільне позбавлення волі, незалежно від того, відбувається такий акт у громадському чи приватному житті».

Declaration on the Elimination of Violence against Women, General Assembly resolution 48/104 (1993) [Декларація про викорінення насильства по відношенню до жінок (Резолюція Генеральної асамблеї 48/104 (1993 рік)].

Якщо у вашій організації немає такого документу, ви можете розглянути можливість розробки на місцевому рівні збірки рекомендацій для своїх співробітників, яких вони мають дотримуватися. Крім того, ви можете закликати своє начальство лобювати розробку СОП для вашої організації (на основі матеріалів і досвіду вашої команди / вашого підрозділу).

Незалежно від наявності чи відсутності політики/СОП організації, вам необхідно визначити труднощі, з якими ви та ваші співробітники стикаєтесь працюючи з такими інцидентами, а також нестачу ресурсів чи прогалини у знаннях, які необхідно усунути або щодо яких ви потребуєте допомоги з боку громади, інших надавачів послуг чи структур у вашій організації.

Ви маєте переконатися, що ваші співробітники володіють актуальною інформацією щодо відповідних правових положень, які стосуються насильства щодо жінок та дівчат. Вони мають знати, які функції та обов'язки вони виконують у процесі забезпечення виконання національного законодавства та міжнародних законодавчих актів, конвенцій або протоколів, підписантом яких може бути Уряд вашої країни.

Хорошим прикладом є положення про права людини, що містяться у конституції або міжнарод-

них договорах, ратифікованих вашою країною, які застосовуються не тільки по відношенню до постраждалих(потерпілих), але і до імовірних кривдників. Чи знають ваші співробітники про свій обов'язок забезпечувати безпеку та захист усіх людей, які постійно або тимчасово перебувають у межах вашої країни, у тому числі усіх біженців, шукачів притулку і мігрантів, з документами чи без?

Якщо у вашому місцевому поліцейському окрузі розташовані табори біженців, чи знають ваші співробітники, що мешканці таборів, як і раніше, мають право на проживання у цих таборах у безпечних умовах та на гідне і шанобливе ставлення до них? Поліція не несе одноособову відповідальність за забезпечення їхньої безпеки та захисту. Усі відомства, причетні до функціонування таборів, відіграють свою роль. Але, у той же час, поліція не може позбутися того чи іншого обов'язку просто тому, що табором керує Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН)⁴ або інші міжнародні організації.

Поліція відіграє чітко визначену роль у заходах із запобігання, розслідування, надання підтримки та допомоги, і для забезпечення ефективності цієї роботи необхідно налагодити співпрацю та координацію діяльності між поліцією та усіма іншими відомствами і зацікавленими сторонами.

Для отримання додаткової інформації щодо співпраці див. Розділ 3 «Запобігання насильству щодо жінок та дівчат», Розділу 7 «Підтримка та допомога» і Розділ 8 «Координація діяльності органів правосуддя».

Після того, як ви встановили, чи володіють ваші співробітники усією актуальною інформацією щодо законодавства, яке стосується насильства щодо жінок та дівчат, вам необхідно перекона-

⁴ Управління Верховного Комісара Організації Об'єднаних Націй у справах біженців було створено 14 грудня 1950 року Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй. Цьому відомству доручено очолювати та координувати міжнародні заходи щодо захисту біженців та вирішувати проблеми біженців у всьому світі, див.: <https://www.un.org/youthenvoy/2013/09/office-of-the-united-nations-high-commissioner-for-refugees/>.

тися, що вони знають, які функції та обов'язки має виконувати кожен з них у процесі боротьби з такими злочинами. Усі співробітники мають знати свої конкретні обов'язки: починаючи від тих співробітників, які першими контактують з постраждалими(потерпілими) (оператор служби екстреного виклику, черговий або патрульний поліцейський (**співробітник оперативного реагування**)), фахівців з огляду місця злочину або криміналістів і завершуючи слідчими загального або спеціалізованого профілю, координаторами послуг, профільними кураторами та керівниками.

Те, яким чином реагує співробітник, який першим контактує з постражданою(потерпілою) особою, спричинить найбільший та тривалий вплив на довіру з боку постражданої(потерпілої) особи до

поліції та упевненість такої особи у поліції. Згодом це ставлення постражданої(потерпілої) особи трансформується у довіру та впевненість у поліції з боку родини, друзів та громади такої особи.

Для отримання додаткової інформації щодо роботи з постраждалими(потерпілими) особами див. Розділ 4 «Перший контакт» та Розділ 9 «Комунікація».

Будь-які заходи реагування на повідомлення про інциденти насильства щодо жінок та дівчат необхідно вживати негайно, щоб продемонструвати серйозність намірів щодо боротьби з цими правопорушеннями і дати чіткий сигнал про те, що усі постраждалі/потерпілі важливі і що вони самі та їхні скарги сприймаються серйозно. Негайне

Блок 2

Чи забезпечуєте ви моніторинг роботи ваших співробітників оперативного реагування на злочини насильства щодо жінок та дівчат?

Нижче наводиться простий контрольний список для кураторів співробітників оперативного реагування, підготовлений на основі рекомендацій Коледжу поліції Великобританії:

1. Постраждалі/потерпілі почуваються у безпеці, *співробітник оперативного реагування* демонструє емпатію.
2. *Співробітник оперативного реагування* не виносить суджень щодо життєвого вибору або копінг-механізмів постражданої/потерпілої особи.
3. Процедура оцінки ризиків проведена.
4. На місці інциденту перевірено благополуччя присутніх дітей і вони заспокоєні.
5. Планування заходів безпеки з постражданою(потерпілою) особою та дітьми.
6. Забезпечення конфіденційності під час відокремлення постражданої/потерпілої особи від імовірного кривдника.
7. Інформування постражданої/потерпілої особи про те, що їй вірять і що вона прийняла правильне рішення звернутися по допомогу.
8. Демонструється розуміння причин, з яких деякі постраждалі/потерпілі можуть не йти на співпрацю.
9. Надання гарантій відповідно до індивідуальної потреби.
10. Задоволення потреб постраждалих(потерпілих) осіб різного походження відповідним чином.
11. Визначення, захист та забезпечення схоронності місця (місць) злочину.
12. Виявлення, забезпечення схоронності і, у відповідних випадках, збір доказів.
13. Вжиття позитивних заходів та пояснення цих заходів постражданої/потерпілій особі.
14. Розгляд зустрічних звинувачень.

реагування має надважливе значення для забезпечення їхньої безпеки та захисту, а також безпеки та захисту членів їхніх родин або інших знайомих, яким може загрозувати небезпека. Постраждала/потерпіла особа може потребувати медичної уваги у зв'язку з фізичними або психологічними травмами, і надання такої допомоги якомога раніше не тільки відповідає потребам постраждалої(потерпілої) особи, але й покращує перспективи щодо отримання потенційних доказів безпосередньо від такої особи.

Навіть якщо слідчого або спеціально підготовленого співробітника немає на місці на момент отримання повідомлення, постраждала/потерпілу особу ніколи не варто змушувати очікувати на реагування. Саме тому дуже важливо, щоб УСІ співробітники мали, як мінімум, загальне уявлення про те, як працювати з постраждалими(потерпілими) від насильства щодо жінок та дівчат, у тому числі з представницями найбільш уразливих категорій. Зрештою, від моменту повідомлення про інцидент співробітники мають керуватися принципом **«Не нашкодь»**⁵ стосовно до усіх рішень та заходів.

Вкрай важливо зробити усе, щоб постраждала/потерпіла особа не отримала додаткову психологічну травму внаслідок ініціації будь-яких поліцейських процесів або процедур, що може порівнюватися до вторинної віктимізації. Співробітники поліції мають зрозуміти, наскільки постраждалій(потерпілій) особі могло бути важко взагалі повідомити в поліцію про інцидент, а також усвідомлювати усі додаткові ризики, з якими може стикнутися така особа з боку родини або ширшої громадськості внаслідок повідомлення в поліцію.

Відповідно до матеріалів Посібника УНЗ ООН *«Ефективне реагування поліції на насильство щодо жінок»* (2010 рік), розслідування - це методичний процес вирішення задач, який передбачає встановлення

⁵ Принцип «Не нашкодь» передбачає забезпечення того, щоб заходи та комунікація не зміцнювали ненароком негативні стереотипи щодо чоловіків та жінок, які сприяють насильству щодо жінок та дівчат.

правопорушення шляхом вивчення фактів або обставин інциденту і визначення варіанту правозастосування, доречного з урахуванням цих фактів або обставин. Хоча складний та динамічний характер насильства щодо жінок та дівчат дуже різниться у кожному розслідуванні, ціль та керівні принципи, переважно, лишаються незмінними.

Нижче наводяться контрольні списки, підготовлені за матеріалами [Посібника УНЗ ООН](#), стосовно цілі розслідування та чинників, які обумовлюють ефективність розслідування:

Крім того, ви маєте бути упевнені, що усі повідомлення про насильство щодо жінок та дівчат фіксуються точно і достатньо детально, щоб уможливити проведення ретельного розслідування. Наприклад, чи фіксуються справжні формулювання постраждалої(потерпілої) особи? Якщо у суді постраждала(потерпіла) особа або свідок своїми словами розкажуть, що сталося, і ця розповідь йтиме врозріз з первинним звітом поліції або їхньої заявою, це нашкодить усій справі.

Крім того, якщо сказане або зроблене не фіксується до найдрібніших деталей, це може призвести до того, що справа не дійде до судової системи. Якщо ви узагальнюєте або використовуєте більш «ввічливу» термінологію, це применшує тяжкість правопорушення, інформація щодо якого надається прокурору або іншому надавачу послуг у сфері правосуддя. Точна фіксація усіх інцидентів, кваліфікованих як злочин або ні, має важливе значення і дозволяє вам зібрати дані стосовно поширеності та виду злочинів насильства щодо жінок та дівчат, що дозволить вам, у відповідних випадках, спрямувати ресурси на запобігання аналогічним або повторним інцидентам.

Див. Розділ 3 «Запобігання насильству щодо жінок та дівчат», Розділ 6 «Безпека та захист», Розділ 7 «Підтримка та допомога» і Розділ 8 «Координація діяльності органів правосуддя» для отримання більш детальної інформації щодо збору та використання даних.

Блок 3

Ціль розслідування:

- визначити, чи було вчинене правопорушення або спростувати звинувачення;
- визначити постраждалих(потерпілих) та свідків;
- зібрати та забезпечити схоронність усіх доказів, які можуть мати значення;
- з'ясувати причину, спосіб та місце вчинення правопорушення;
- довести особу імовірного кривдника або відповідальної(их) особи(осіб);
- у відповідних випадках, сформулювати підстави для висунення обвинувачення;
- документально оформити розслідування і докази та підготуватися до представлення доказів у суді;
- не допустити додаткової віктимізації (у тому числі постраждалої(потерпілої) особи та інших осіб, які можуть постраждати, наприклад дітей).

Ефективне розслідування зазвичай передбачає, що слідчий:

- діяв професійно, безсторонньо, відкрито та об'єктивно;
- діяв добросовісно збираючи фізичні та нефізичні докази і твердження;
- завжди ставився гідно та шанобливо до усіх постраждалої(-их)/потерпілої(-их), свідка(-ів) і імовірного(-их) кривдника(-ів);
- забезпечив - у разі наявності правопорушення, що призвело до встановлення особи імовірного(-их) кривдника(-ів) - збір достатніх якісних доказів для забезпечення реалістичної перспективи обвинувального вироку в суді;
- враховував безпеку та захист постраждалої(-их)/потерпілої(-их) особи(осіб), свідка(-ів) і імовірного(-их) кривдника(-ів); провів оцінку ризиків, здійснив процеси виявлення та управління ризиками.

Нагальні потреби постраждалої(потерпілої) особи необхідно встановити від самого початку, щоб мати можливість зрозуміти, які додаткові заходи підтримки та допомоги можуть знадобитися. Вам та вашим співробітникам знадобиться допомога інших надавачів послуг для проведення розслідування, а отже співпраця має вкрай важливе значення. Співпраця з іншими надавачами послуг з метою забезпечення підтримки постраждалої(потерпілої) особи може дозволити вашим співробітникам зосередитися на виконанні їхньої основної функції - зборі доказів для встановлення фактів справи і наданні своїх висновків до прокуратури або судів.

Див. Розділ 7 «Підтримка та допомога» для отримання додаткової інформації та ознайомлення з прикладами передової практики, як-от кризові центри для постраждалих(потерпілих) та центри допомоги для постраждалих від сексуального насильства.

На етапі розслідування, на якому відбувається оперативне реагування, з усіма імовірними кривдниками, які присутні або яких можна швидко встановити, необхідно працювати ефективно. Важ-

ливо, щоб ваші співробітники діяли професійно та з дотриманням етичних норм по відношенню до будь-якого імовірного кривдника, незалежно від своїх особистих поглядів.

Окрім прийняття до уваги загрози, яку імовірний кривдник може становити для постраждалої(потерпілої) особи, ви також маєте «обов'язок виявляти обережність» по відношенню до імовірного кривдника, якого необхідно вважати невинуватим, доки його вину не буде доведено у суді.

Це означає, що ви також маєте враховувати загрози для імовірного кривдника, якщо стане відома його/її особа та суть того, у чому його/її звинувачують. Це ще один аспект права на недоторканість приватного життя та конфіденційність, який необхідно виконувати, і будь-які заходи поліції щодо оприлюднення інформації необхідно здійснювати відповідно до правової процедури, передбаченої у національному законодавстві.

Наприклад, у деяких країнах відомості про особу імовірного кривдника захищаються до пред'явлення офіційного обвинувачення із зазначенням

Блок 4

В УСІХ звітах про інциденти насильства щодо жінок та дівчат, як мінімум, має бути зафіксовано наступне:

- **Хто бере участь у розслідуванні та як можна зв'язатися з цими особами?** - номер реєстрації справи/інциденту у поліції, скаржник/постраждала особа, свідки, імовірний кривдник, співробітники поліції, які першими реагували на інцидент, слідчий(-і).
- **Що сталося?** - будь-яке вчинене правопорушення (будь-які вчинені правопорушення); відносини між постраждалою особою та імовірним кривдником; травми (видимі або інші); наявні докази; їх стан та місцезнаходження; будь-які вжиті заходи та заходи, необхідні у подальшому; наявні показання свідків та опитування, проведені для пошуку свідків. Відомості щодо наданої медичної допомоги та щодо того, ким/до якого медичного закладу доставлено постраждалу особу - відомості про медичних співробітників та контактні деталі.
- **Коли відбулася кожна з подій** - час (початок/завершення), дата, день. Повідомлені дата/час, якщо вони відрізняються.
- **Де відбулася кожна з подій** - визначення місця злочину(-ів); точне місце; місцезнаходження скаржника/постраждалої особи; місцезнаходження імовірного кривдника; місцезнаходження свідків. Опишіть місце злочину, квартиру, будинок (яка кімната), магазин, громадську будівлю, парк, алею, дорогу або вулицю. Опишіть заходи, вжиті для захисту та забезпечення схоронності місця злочину(-ів) від забруднення або перехресного забруднення, наприклад яким чином ви перешкоджали людям дістатися до місця злочину і знищити фізичні та/або криміналістичні докази; доступ за документами / контроль документів, наприклад, які фахівці та співробітники були на місці злочину - і чому - дата та час їхнього прибуття і дата та час їхнього вибуття з місця злочину.
- **Деталі кожної події** - Чи застосовувалася зброя? Якщо так, де вона знаходиться зараз? Чому сталася ця подія? Відомості щодо минулого імовірного кривдника; винесені у минулому судові та/або обмежувальні приписи; акти насильства у минулому за участі імовірного кривдника / постраждалої особи.
- **Безпека постраждалої/потерпілої особи** - заходи, вжиті для охорони і захисту скаржника/постраждалої особи та інших членів родини, у тому числі дітей, та інших уразливих осіб і свідка(-ів).

За матеріалами Посібника УНЗ ООН «Ефективне реагування поліції на насильство щодо жінок» (2010 рік).

дати подальшого судового засідання. Навіть після офіційного пред'явлення обвинувачення та у процесі відправлення правосуддя імовірному кривднику та членам його/її родини можуть загрожувати помста, залякування чи навіть завдання фізичної шкоди іншими особами або самотійно. Такі дії часто трапляються, якщо імовірний кривдник є особою, яка зазвичай користується повагою суспільства, наприклад вчителем, лікарем, традиційним або релігійним лідером.

Для отримання додаткової інформації про аспекти, пов'язані з заходами після арешту, обвинуваченням та засудженням, див. Розділ 6 «Безпека та захист».

Ви маєте забезпечити дотримання усіх заходів, вжитих для захисту постраждалої(потерпілої) особи, наприклад захисних приписів, а також негайне вжиття поліцією заходів реагування у разі будь-яких повідомлень про порушення заходів захисту. Ця вимога стосується не тільки періоду часу після затримання імовірного кривдника, оскільки рішення про захисні приписи та інші заходи могли бути винесені на більш ранньому етапі.

Див. Розділ 6 «Безпека та захист» для отримання більш детальної інформації.

Блок 5

Постраждалим(потерпілим) особам та імовірним кривдникам необхідно гарантувати певні права

- До таких прав відноситься право на шанобливе та гідне ставлення з боку поліції; на негайне повідомлення причини арешту/затримання; на презумпцію невинуватості; на захист від невинуватого насильства з боку держави (наприклад, зловживання з боку поліції); не свідчити проти себе; на недоторканість приватного життя та конфіденційність; на доступ до адвоката; на оскарження будь-якого розпорядження про тримання під вартою у справедливому судовому процесі.
- Крім того, важливо, щоб ваші співробітники знали, що вони НЕ повинні брати до уваги приймаючи рішення про доцільність арешту:
 - сімейний стан; права власності або оренди; усні запевнення у тому, що насильство припиниться; емоційний стан постраждалої(потерпілої) особи; видимі або невидимі травми; заперечення домашнього насильства будь-якою зі сторін; переконаність у тому, що арешт не призведе до засудження; фінансові наслідки арешту для будь-якої зі сторін; расовий, культурний, соціальний, політичний або професійний статус, сексуальна орієнтація постраждалої(потерпілої) особи або імовірного кривдника; вживання алкоголю та/або наркотиків однією зі сторін або обома сторонами; або уявлення про бажання будь-якої сторони давати свідчення та брати участь у судовому провадженні.
 - те, як одягнена постраждала(потерпіла); чи займалася вона секс-працею або іншими видами діяльності, які інші люди можуть вважати «ризиковими»; чи була на вулиці сама; місце, у якому вона перебувала, або час, вдень або вночі, коли вона була на вулиці, тощо.

За матеріалами публікації UNODC Handbook on Effective Police Responses to Violence Against Women 2010 [Посібник УНЗ ООН «Ефективне реагування поліції на насильство щодо жінок», 2010 рік].

Головним аспектом розслідування є докази, надані постраждалою(потерпілою) особою. Такі докази необхідно зафіксувати у детальній заяві про інцидент, у тому числі будь-які відомості, які можуть допомогти встановити передумови насильства. Необхідно зафіксувати не тільки відомості про слова та дії, які були фактично вжиті по відношенню до постраждалої(потерпілої) особи, корисно також включити додаткову інформацію, наприклад щодо складу сім'ї і актів насильства у минулому. Також слід зафіксувати причини, з яких про насильство не повідомлялося раніше, наприклад через побоювання постраждалої(потерпілої) особи.

Усі співбесіди з постраждалою(потерпілою) особою, свідками або підозрюваним має проводити спеціальний слідчий, який володіє навичками проведення співбесід у процесі розслідування, а у випадку співбесід з постраждалими(потерпілими), свідками або дітьми, підозрюваними у вчиненні правопорушення, - слідчий, який пройшов спеціа-

лізовану підготовку з питань проведення співбесід з уразливими постраждалими(потерпілими) і свідками/дітьми (якщо це актуально). Застосування цього методу дозволить забезпечити збір слідчим найбільш корисних доказів та заяв і уникнути необхідності проведення повторної співбесіди, а також не допустити примусу під час проведення співбесід та вторинної віктимізації⁶. Таку співбесіду слід ретельно спланувати та проводити у належних умовах.

Фіксація заяви особливо важлива у випадках насильства з боку інтимного партнера, оскільки постраждалі/потерпілі могли зазнати насиль-

⁶ Див. публікацію, яка готується до видання: 'Protocol on Effective Interviewing Gathering Information with Scientific Expertise, Evidence-Based Practice, Human Rights Standards and Professional Ethics' ('Mendez Protocol') [«Протокол щодо ефективного проведення співбесід для збирання інформації із застосуванням наукових знань, фактологічно обґрунтованої практики роботи, дотриманням стандартів захисту прав людини і норм професійної етики» («Протокол Мендеса»)].

ства неодноразово, до того як повідомити про інцидент у поліцію. У випадку контролю із застосуванням примусу, імовірний кривдник міг поступово збільшувати своє домінування над постраждалою(потерпілою) особою.

У заяві постраждалої(потерпілої) особи необхідно зафіксувати, як вона відчувається з фізичної та емоційної точки зору, і відомості про вплив насильства та жорстокого поводження, якого зазнала така особа і яке спостерігали інші члени родини, зокрема діти. На оформлення детальної заяви може знадобитися деякий час.

Можливо, через психологічну травму постраждалої(потерпілої) особи або потреби такої особи у лікуванні, отримати заяву за один раз не вдасться.

Терпіння та делікатність - це основні навички, якими мають володіти ваші співробітники, і що більше часу вони проводять з постраждалою(потерпілою) особою, розбудовуючи довіру та взаєморозуміння, то більше інформації вони отримають від такої особи.

Краще, якщо ваші співробітники не поспішатимуть і отримають точну та детальну заяву постраждалої(потерпілої) особи за один раз, ніж витратять час на повторні співбесіди з такою особою у міру з'ясування нової інформації. Проведення повторних співбесід лише поглибить психологічну травму постраждалої(потерпілої) особи, оскільки, пригадуючи інцидент, вона щоразу муситиме переживати його повторно. Це приклад «вторинної віктимізації» з боку поліції. Якщо необхідно провести ще одну співбесіду, тоді постраждалій/потерпілій особі необхідно детально пояснити конкретні причини її проведення, адже постраждалі/потерпілі можуть відчувати, що їм не вірять, що поглибить їхню психологічну травму. Якщо постраждала/потерпіла особа має комунікаційні бар'єри (можливо, через інвалідність, наприклад, глухоту), для отримання її заяви може знадобитися додатковий час.

Якщо постраждала/потерпіла особа є дитиною, ще більш важливо фіксувати фактично використовувані такою дитиною слова. Значно менш вірогідно, що діти використовуватимуть або, у деяких випад-

ках, розумітимуть дорослі чи юридичні терміни, тому ваші співробітники не мають піддаватися спокусі та міняти те, що кажуть їм діти, на «дорослу мову». Крім того, співбесіди з постраждалими(потерпілими) дітьми мають проводити спеціальні слідчі.

Коли ваші співробітники працюють з дівчатами, які можуть бути постраждалими(потерпілими), важливо, щоб вони визнавали унікальні потреби дівчат, з урахуванням їхнього віку, та адаптували відповідним чином вживані ними заходи реагування. Вони мають забезпечити, щоб середовище, у якому вони спілкуються з дівчинкою, підходило для дітей і щоб один з батьків, опікун, законний представник і т. і., не причетний до розслідуваного інциденту, був присутнім і брав активну участь у процесі. Крім того, вони мають забезпечити надання дітям таких самих гарантій, що і дорослим, стосовно конфіденційності і недоторканості приватного життя. До того ж, співробітники мають забезпечити відповідність медичних і психосоціальних послуг, а також послуг підтримки постраждалих(потерпілих) віку дитини.

Отримуючи заяву постраждалої(потерпілої) особи, особливо у разі завдання такій особі значної психологічної травми, наприклад під час сексуального насильства, доцільно вислухати першу розповідь такої особи, можливо, зробити нотатки, щоб розпочати розслідування якомога скоріше. Не забувайте, що психологічна травма може по-різному впливати на постраждалих(потерпілих), і спочатку вони можуть не пам'ятати усе, що з ними відбулося, або пам'ятати події не у хронологічному порядку. Вашим співробітникам може здатися, що постраждалі/потерпілі діяли нераціонально під час інциденту, але це не означає, що вони кажуть неправду.

Зазначені причини, з яких постраждалі/потерпілі діяли або не діяли певним чином, коли щодо них вчиняли насильство, також є корисними доказами у заяві. Надання постраждалим/потерпілим необхідного часу не означає, що прийняття заяви має надмірно затягнутися; однак, відповідно до підходу, орієнтованого на потреби постраждалої(потерпілої) особи, ваші співробітники мають постійно врахову-

вати потреби такої особи, і це допомагає проводити розслідування, особливо на дуже ранніх етапах.

Див. Розділ 4 «Перший контакт» для отримання більш детальної інформації щодо психологічної травми та Розділ 9 «Комунікація» для ознайомлення з рекомендаціями щодо того, як розбудувати довіру і взаєморозуміння з постраждалими(потерпілими) особами.

Усі криміналістичні/судово-медичні експертизи необхідно організувати без зволікань, знов-таки, забезпечивши, що постраждалі/потерпілі не піддаються вторинній віктимізації, що поглибило би їхню психологічну травму. **Гендерна чутливість**⁷ має надважливе значення, і під час огляду постраждалих(потерпілих) жінок мають супроводжувати виключно співробітниця-жінки.

Блок 6

Гендерна чутливість передбачає врахування унікальних потреб і точок зору постраждалої/потерпілої особи, повагу до її гідності та доброчесності, а також мінімізацію втручання із одночасним дотриманням стандартів збору криміналістичних доказів.

Об'єднана програма Організації Об'єднаних Націй з базових послуг для жінок та дівчат, які зазнали насильства (2015 рік)

Ви обов'язково маєте переконатися у тому, що ваші офіцери знайомі з усіма вимогами щодо доказів і знають, що робити з об'єктами доказів, які їм може передати особа, що проводить медичний огляд, як їх позначати та зберігати.

У Збірнику інформаційно-методичних матеріалів ВООЗ/УНЗ ООН «Зміцнення заходів медико-правового реагування на сексуальне насильство» (2015 рік) наводяться рекомендації щодо збору зразків у заявників про сексуальне насильство, які можуть

⁷ Гендерна чутливість передбачає розуміння і врахування соціально-культурних чинників гендерно зумовленої ізоляції та дискримінації у найрізноманітніших сферах приватного та публічного життя (Європейський інститут з гендерної рівності, 2019 рік), див.: <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1211>.

надати слідчим (і суду) інформацію на підтримку або спростування висунутих звинувачень (див. Блок 7). У Збірнику інформаційно-методичних матеріалів ВООЗ/УНЗ ООН підкреслюється, що усі особи повинні надати інформовану згоду на збір зразків.

Поширеною проблемою на дільницях, особливо у сільській місцевості, є відсутність жінок-слідчих або наявність співробітниць, які не мають підготовки для приймання заяв або поведження з об'єктами доказів у випадках насильства щодо жінок та дівчат і просто виступають у якості супроводжуючих осіб. Якщо це ваш випадок, вам необхідно розглянути можливість проведення підготовки усіх співробітниць під вашим командуванням з питань приймання заяв від усіх постраждалих(потерпілих) від насильства щодо жінок та дівчат, у тому числі від осіб з інвалідністю.

Особливу увагу слід приділити прийманню заяв постраждалих(потерпілих) від сексуального насильства, а також питанням криміналістичних доказів та поведження з об'єктами доказів. Це надасть вам можливість вживати щодо постраждалої(потерпілої) особи найдоречніші чутливі заходи реагування, яких вона потребує, демонструючи повагу до її гідності та шанобливе ставлення, і у той же час отримати важливі докази, які дозволять вашим слідчим-чоловікам виконати їхні посадові функції.

Співробітники оперативного реагування та усі інші особи на місці події повинні уникати спокуси та не входити до відповідної зони і не торкатися жодних предметів за відсутності такої необхідності, після того як була усунена загроза життю постраждалої(потерпілої) особи, наприклад після надання допомоги серйозно травмованій постраждалій/потерпілій особі.

Ви маєте переконатися, що ваші співробітники розуміють, що доступ на місце події не повинна мати жодна особа, яка не відіграє важливої ролі у розслідуванні або не надає медичну допомогу будь-якій особі, яку інакше неможливо безпечно перемістити.

Блок 7

Рекомендації ВООЗ/УНЗ ООН щодо збору зразків для криміналістичної експертизи

Довідкова інформація/обґрунтування:

Згоду на збір зразків слід отримувати від усіх осіб. Зразки можуть підтвердити контакт між особами або між особою та певним місцем; докази контакту з'являються у момент вчинення правопорушення, але швидко зникають. У слідчому/судовому провадженні слід використовувати тільки ті докази, які були зібрані, зберігалися та аналізувалися правильним чином. Результати аналізу необхідно тлумачити обережно, об'єктивно та у контексті розслідування; надзвичайно рідко справа розглядається на основі одного доказу, наприклад ДНК, відбитку пальців.

Основні моменти:

- Від постраждалої(потерпілої) особи слід отримувати згоду на збір і видачу зразків (слідчим). Слід дуже обачно враховувати вплив збору зразків на постраждалу/потерпілу особу (як на її фізичний, так і психологічний стан).
- Розповідь постраждалої(потерпілої) особи (або свідків) і час, який минув між імовірним актом насильства та оглядом, визначатиме, чи слід проводити збір зразків та які зразки збирати.
- Збирайте зразки у тих місцях, де може зберігатися біологічний матеріал: на шкірі і волоссі, а також у ротовій порожнині, вагінальному та анальному отворі.
- Приділяйте пильну увагу деталям під час маркування та реєстрації зібраних зразків.
- Дайте будь-яким вологим зразкам висохнути. Не використовуйте живильні середовища для криміналістичних зразків.
- Збирайте зразки крові та сечі для проведення токсикологічного аналізу, якщо висунуті звинувачення у застосуванні наркотичних засобів, яке було здійснене приховано або без згоди.
- Документально оформляйте передачу зразків (ланцюг забезпечення збереження доказів): що, кому і коли було передано. Якщо передача не здійснюється, забезпечте належне зберігання зразків.
- Вживайте застережні заходи щодо забруднення: обмежте доступ до оглядових приміщень, забезпечте прибирання приміщень після кожної особи та часто змінюйте рукавички.

Джерело: [Toolkit on Strengthening the Medico-Legal Response to Sexual Violence](#) (WHO/UNODC, 2015) [Збірник інформаційно-методичних матеріалів «Зміцнення заходів медико-правового реагування на сексуальне насильство» (ВООЗ/УНЗ ООН, 2015 рік)].

Чи знають ваші співробітники оперативного реагування, що у випадку тяжких злочинів, наприклад вбивства і зґвалтування, місце події слід обгородити та започаткувати облік будь-яких осіб, які намагаються отримати доступ на місце події, навіть старших за званням співробітників?

Під час перших етапів реагування, і протягом усього розслідування, ваші співробітники повинні

зберігати неупередженість і приймати рішення керуючись доказами, а не виносити заздалегідь судження щодо будь-якої ситуації.

Захист місць злочину має дуже важливе значення для збереження будь-яких потенційних доказів від пошкодження, знищення, втрати або зміни будь-яким чином порівняно з їх первісним станом. Такий захист дозволяє слідчим на місці злочину зафіксу-

Блок 8

Важливий принцип розслідування

Під час контакту особи з речами **завжди** відбувається обмін речовинами. Це твердження ґрунтується на принципі обміну Локарда: *«Будь-яка дія особи і, звісно, насильницька дія, яка становить злочин, не може відбуватися не полишаючи слідів».*

Будь-яке «перехресне забруднення» може мати катастрофічні наслідки для подальшого розслідування і достовірності будь-яких доказів, зокрема криміналістичних доказів, що представляються у суді.

Джейн Таунслі, колишня шеф-інспекторка Британської транспортної поліції, Великобританія, а нині виконавча директорка Міжнародної асоціації жінок-поліцейських (IAWP).

вати усе у деталях та знайти максимально можливу кількість доказів.

Збирання доказів має ключове значення у кожному розслідуванні. У випадках насильства щодо жінок та дівчат докази злочину не завжди можуть бути очевидні. Тому важливо, щоб співробітники враховували усі можливості, працюючи з такими інцидентами. Крім того, цю рекомендацію варто застосовувати у тих ситуаціях, коли ви розмовляєте з постраждалими(потерпілими), свідками, а також коли ви проводите співбесіду з імовірним кривдником. Традиційні, релігійні та громадські лідери, особливо якщо вони жінки, також можуть надати актуальні докази.

Виявляючи потенційні докази, важливо шукати неявні речі, а не лише очевидні. Ця рекомендація особливо може стати у нагоді у випадках насильства з боку інтимного партнера, яке характеризується контролем із застосуванням примусу, що часто проявляється у незначних окремих інцидентах, які імовірний кривдник здійснює протягом тривалого часу. Кожен інцидент окремо можна вважати незначним, але усі разом вони можуть стати важливим доказом здійснення контролю над постражданою(потерпілою) особою. Див. Блок 9

«Приклади доказів у випадках домашнього насильства / насильства з боку інтимного партнера».

Хоча співробітники поліції не завжди помічають ознаки зловживань, їм варто знати ці стадії і як може поводитися постраждала/потерпіла особа, коли вони реагують на виклик. Нижче наводиться перелік визначених стадій поведінки у відносинах, яка характеризується застосуванням примусу та контролю, розроблений Гремом Гулденом з організації «*Cultivating Minds UK*»⁸:

- Грумінг
- Управління ситуацією
- Викривлення точки зору
- Визначення зловживання
- Переоцінка відносин
- Припинення відносин
- Припинення зловживання

Будь ласка, ознайомтеся з матеріалами у Додатку 1 для отримання додаткової інформації щодо публікації Гулдена «Визначені стадії поведінки у відносинах, яка характеризується застосуванням примусу та контролю».

Ви маєте ще раз наголосити своїм співробітникам, що роль поліції полягає у зборі і аналізі доказів з метою встановлення фактів і, як наслідок, достовірності звинувачень; роль поліції НЕ передбачає сфокусованості на «достовірності» постражданої(потерпілої) особи. Поліція надає допомогу та проводить розслідування, а не судить.

Деяким злочинам притаманні специфічні ознаки, які повинні відшукати співробітники поліції, щоб мати змогу виявити «найкращі докази» у специфічних та більш складних випадках. Певні культурні та традиційні практики можуть прирівнюватися до злочину, не тільки у певних країнах, але і у громадах різного походження з приймаючої країни.

⁸ Грем Гулден, шеф-інспектор (у відставці), Підрозділ боротьби з насильством, Поліція Шотландії; нині директор організації «*Cultivating Minds UK*», <https://grahamgoulden.com/cultivating-minds-uk/about/>.

Блок 9

Приклади доказів у випадках домашнього насильства / насильства з боку інтимного партнера

- Розповідь постраждалих(потерпілих) про їхнє життя і про те, що з ними сталося
- Телефонні дзвінки, зокрема докази «відкритих телефонних ліній», яких вимагав імовірний кривдник
- Текстові повідомлення, копії електронних листів, записки з правилами або вимогами
- Докази зловживання через інтернет, цифрові технології і соціальні мережі
- Докази фізичного нападу
- Виклики поліції у минулому
- Потрапляння імовірного кривдника до сфери уваги поліції у минулому
- Заяви співробітників поліції, у тому числі спостереження по прибуттю
- Огляд лікаря невідкладної допомоги за відсутності потреби у невідкладній медичній допомозі
- Криміналістичні докази у приміщенні: сліди крові, використана зброя.
- Криміналістичні докази, отримані від постраждалої/потерпілої особи та/або імовірного кривдника: взяття зразка тканини/мазок з нігтів
- Фотографії травм, наприклад: травми передпліч внаслідок захисту, приховані сліди хапання за верхню частину рук, синці на голові, відсутність клаків волосся, ознаки удушення
- Одяг
- Записи або розшифровки записів дзвінків на номери екстрених служб
- Відеоспостереження вдома / у громадських місцях / інших місцях, тобто у місцях роботи / ресторанах
- Спосіб життя та домогосподарство, у тому числі фотографічні докази з місця події
- Записи щодо взаємодії з такими службами, як служба підтримки (навіть якщо частина цих записів стосується подій, що відбулися раніше, ніж було вчинене нове правопорушення, на їх зміст, тим не менш, за певних обставин можна покладатися у доказах)
- Медичні записи
- Показання свідків, наприклад, члени родини та друзі постраждалої/потерпілої особи можуть надати дані щодо наслідків та впливу ізоляції постраждалої/потерпілої особи від родини та/або друзів
- Докази, отримані від колег по роботі
- Опитування на місці: сусіди, особи, які регулярно роблять доставку, поштар, молочник, мийник вікон тощо
- Банківські дані для демонстрації фінансового контролю
- Загрози у минулому на адресу дітей або інших членів родини
- Щоденник постраждалої / потерпілої особи
- Докази ізоляції, наприклад відсутність контактів з родиною та друзями, відмова постраждалої/потерпілої особи від активного життя та відомості щодо того, чи не знаходиться житло постраждалої особи у ізольованому місці
- Контакти з іншими відомствами; спеціалізованими відомствами, у структурі та поза структурою поліції
- Записи/розшифровки записів співбесіди (співбесід)
- Аспекти співбесіди (співбесід) з дітьми
- Зразок ДНК імовірного кривдника
- Збережені/відновлені докази на цифрових носіях інформації
- Записи щодо житла для підтвердження проживання

Прикладами таких злочинів є насильство/жорстокість в ім'я честі та шкідлива практика, наприклад калічення жіночих статевих органів, та дитячі, ранні і примусові шлюби. Додаткова інформація щодо цих злочинів і притаманних їм ознак міститься у **Додатку 2 «Насильство/жорстокість в ім'я честі та згубна практика»**.

Свідки можуть надати цінні докази, і, як і у випадку усіх доказів, їхні докази можуть підтвердити або спростувати висунуте звинувачення. Функція ваших співробітників полягає у тому, щоб представити усі докази, а винесення рішення щодо вини або невинуватості кривдника є задачею суду. Тому обов'язково необхідно знайти потенційних свідків максимально оперативно, і *співробітники оперативного реагування*, які реагують на будь-який інцидент або виїжджають на місце злочину, мають докласти усіх можливих зусиль для отримання відомостей

про усіх осіб, присутніх на місці злочину або поблизу, навіть якщо вони кажуть, що нічого не бачили.

У міру з'ясування нової інформації у ході розслідування до таких людей можна навідатися повторно, за наявності переконання у тому, що вони можуть надати докази на підтвердження чогось, що не було очевидним свого часу. Отримувати відомості про таких осіб необхідно проявляючи повагу до їхньої гідності та шанобливе ставлення, дотримуючись встановлених законодавством норм та забезпечуючи захист їхніх прав. Крім того, деякі свідки можуть потребувати специфічної підтримки та/або присутності, щоб вони змогли надати цінні докази. Такі потреби можуть виявитися у випадку свідків з різними видами інвалідності або свідків похилого чи дуже юного віку. Дівчата мають унікальні потреби відповідно до свого віку, незалежно від того, чи є вони постраждалими(потерпілими) особами чи свідками.

Блок 10

Контрольний список мінімальних стандартів первинних заходів реагування

- Негайно відокремити постраждалу/потерпілу особу від імовірного кривдника та забезпечити її безпеку. Оскільки у ситуації інциденту часто йдеться про застосування влади та контролю, співробітники поліції зобов'язані забезпечити, щоб сторони не бачили та не чули одна одну, та завжди надавати пріоритетного значення безпеці співробітників.
- Виявити та взяти під контроль будь-яку зброю, що може трапитися під руку, щоб забезпечити захист усіх присутніх.
- Якщо на місці події присутній імовірний кривдник, то ізолювати, оглянути і затримати його - видалити з місця події.
- Організувати надання медичної допомоги усім пораненим особам.
- Встановити обставини подій, що відбулися, і визначити правопорушення.
- Розпочати виявлення і збір усіх потенційних доказів правопорушення.
- Провести першу співбесіду з постражданою(потерпілою) особою (поглиблену співбесіду можна провести пізніше, у тому числі взяти офіційну письмову заяву).
- Провести співбесіди з усіма свідками та зібрати письмові заяви, за необхідності.
- Організувати вжиття будь-яких необхідних наступних заходів / вторинного розслідування (наприклад, криміналістичні експертизи, медичний огляд).
- Зв'язатися зі службами для постраждалих(потерпілих) осіб (за наявності), щоб отримати допомогу із доглядом за постражданою(потерпілою) особою та наданням їй підтримки.
- Розпочати документальне оформлення розслідування, доказів і заяв.

Джерело: [Handbook on Effective Police Responses to Violence Against Women](#) [Посібник «Ефективне реагування поліції на насильство щодо жінок»] (УНЗ ООН, 2010 рік).

Див. Розділ 4 «Перший контакт» та Розділ 9 «Комунікація» для ознайомлення з рекомендаціями щодо розмови з дітьми, літніми людьми, жінками та дівчатами з інвалідністю, а також іншими особами з особливими потребами. Див. також Розділ 2 для ознайомлення з визначенням терміну «інтерсекціональність».

Особливої уваги потребують випадки, за яких постраждалими(потерпілими) особами або свідками є літні люди, дуже молоді люди або особи з інвалідністю, оскільки у них можуть бути особливі потреби. Наприклад, якщо постраждалою(потерпілою) особою є літня людина, він/вона може погано чути. У такому випадку переконайтеся, що ваші співробітники спілкуються з такою особою у тихому місці з обмеженим фоновим шумом. Якщо людина має короткозорість, то з такою особою слід розмовляти у добре освітленому приміщенні, можливо, там, де є додаткове освітлення.

Крім того, у людей можуть бути проблеми з пам'яттю через їхній вік, і ці проблеми можуть загостритися внаслідок психологічної травми, а отже ваші співробітники повинні проявляти терпіння та розуміння додаткових потреб таких людей. Ваші співробітники мають переконатися, що вони не лишають поза увагою жоден вид інвалідності, можливо наявний у постраждалої(потерпілої) особи, щоб забезпечити врахування особливих потреб кожної постраждалої(потерпілої) особи та внесення відповідних коригувань.

Жінки та дівчата з інвалідністю, які стикаються з насильством та дискримінацією, також зустрічають перешкоди на шляху до правосуддя через згубні стереотипи, дискримінаційне ставлення і відсутність процедурних та спеціальних пристосувань, що може призвести до сумнівів у їхній достовірності та відкидання їхніх звинувачень⁹.

9 Lisa Adams and Yumi Sera, 'Gender Guidelines'. *Disability Rights Fund & Disability Rights Advocacy Fund* (2018) [Ліса Адамс та Юмі Сера, «Рекомендації щодо врахування ґендерних аспектів», *Фонд захисту прав осіб з інвалідністю та Фонд відстоювання прав осіб з інвалідністю* (2018 рік)].

З додатковими корисними рекомендаціями щодо проведення співбесід з імовірними постраждалими(потерпілими) особами з інвалідністю можна ознайомитися у публікації ПРООН «Розслідування, захист та заходи підтримки постраждалих від ГЗН.

*Довідковий посібник: досвід та рекомендації поліції Кореї» (2019 рік)*¹⁰. Стосовно до проведення співбесід з особами з інвалідністю (у тому числі з дітьми), у цьому Довідковому посібнику наводяться загальні рекомендації щодо наступних питань: 1) організація співбесіди; 2) вербальна та невербальна комунікація; та 3) відмінні риси інвалідності, щоб допомогти співробітникам поліції зрозуміти аспекти, які необхідно враховувати у процесі співбесіди.

Зокрема, у Довідковому посібнику ПРООН зазначається, що з дітьми необхідно працювати з урахуванням їхнього віку, адже вони проходять різні стадії розвитку, і діти до 10 років є особливо уразливими.

Під час роботи зі справами, у яких постраждала/потерпіла особа або свідок є особою з інвалідністю, необхідні спеціальні пристосування та інші особливі організаційні заходи, щоб усунути бар'єри, з якими стикаються постраждалі/потерпілі з інвалідністю у процесі правосуддя¹¹.

10 Investigation, Protection, and Support Measures for GBV Victims - Resource Book: Experience and Guidelines of the Korean Police (UNDP Seoul Policy Centre, 2019) [«Розслідування, захист та заходи підтримки постраждалих від ГЗН. Довідковий посібник: досвід та рекомендації поліції Кореї» (Центр політичних досліджень ПРООН у місті Сеул, 2019 рік)].

11 Submission to the Special Rapporteur on the Rights of Persons with Disabilities: Good Practices for Increasing Effective Access to Justice for Women and Girls with Disabilities, August 9, 2019, *Women Enabled International* [Подання Спеціальному доповідачу з прав осіб з інвалідністю: позитивні напрацювання у сфері розширення ефективного доступу до правосуддя жінок та дівчат з інвалідністю, 9 серпня 2019 року, організація «Women Enabled International»].

Наприклад, програма SAVE, яку реалізує організація «Cape Mental Health» у Південній Африці, спрямована на підтримку постраждалих(потерпілих) осіб з інтелектуальною інвалідністю¹². З додатковими рекомендаціями можна ознайомитися у публікації Фонду ООН у галузі народонаселення та організації «Women Enabled International» «Рекомендації щодо надання ґендерно відповідальних послуг, орієнтованих на захист прав, у зв'язку з проблемою ґендерно зумовленого насильства та сексуальним і репродуктивним здоров'ям та правами у цій сфері»¹³.

З додатковою інформацією щодо того, як спілкуватися з постраждалими(потерпілими) і свідками дитячого віку, можна ознайомитися у Розділі 9 «Комунікація».

У Блоці 11 нижче наводяться деякі рекомендації¹⁴ щодо того, як ваші співробітники можуть продемонструвати повагу гідності та співчуття по відношенню до дітей, які постраждали/потерпіли від злочину або стали його свідками:

Ваша роль як керівника і лідера - забезпечити, щоб від самого початку та протягом усього розслідування інцидентів насильства щодо жінок та дівчат цей процес був орієнтований на потреби постраждалих(потерпілих). Для цього необхідно спостерігати за розслідуванням та процесом ведення справ, забезпечуючи здійснення належного нагляду.

¹² Див. <https://www.westerncape.gov.za/facility/cape-mental-health>.

¹³ 'Women and Young Persons with Disabilities: Guidelines for Providing Rights-Based and Gender-Responsive Services to Address Gender-Based Violence and Sexual and Reproductive Health and Rights', (UNFPA-WEI, 2018) [«Жінки та молоді люди з інвалідністю: рекомендації щодо надання ґендерно відповідальних послуг, орієнтованих на захист прав, у зв'язку з проблемою ґендерно зумовленого насильства та сексуальним і репродуктивним здоров'ям та правами у цій сфері» (Фонд ООН у галузі народонаселення - організація «Women Enabled International», 2018 рік), див.: <https://www.womenenabled.org/wei-unfpa-guidelines.html>.

¹⁴ 'Training Programme on the Treatment of Child Victim/Survivors and Child Witnesses of Crime' (UNODC, 2015) [«Навчальна програма «Поводження з дітьми, які постраждали/потерпіли від злочину або стали його свідками» (УНЗ ООН, 2015 рік)], див.: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Training_Programme_on_the_Treatment_of_Child_Victims_and_Child_Witnesses_of_Crime_-_Law_Enforcement.pdf, стор. 44.

Нагляд необхідний для того, щоб забезпечити проведення розслідування у відповідності до етичних норм і стандартів доброчесності. Як лідер ви повинні заохочувати і підтримувати співробітників, бути відкритим для спілкування з ними, але все таки бути здатним притягувати окремих осіб до відповідальності у відповідних випадках.

- Як ви забезпечуєте, щоб ваші співробітники працювали відповідно до ваших очікувань та очікувань вашої організації?
- Як ви забезпечуєте недоторканість приватного життя та дотримання конфіденційності?

Для отримання додаткової інформації щодо того, що собою являє «підхід, орієнтований на потреби постраждалої(потерпілої) особи», див. Розділ 2 «Роль керівника і лідера команди».

Дайте відповідь на наступні запитання:

- Як ви забезпечуєте нагляд за матеріалами справ до їх подання на наступний етап процесу правосуддя?
- Чи знаєте ви, що за недоліки можуть бути у розслідуванні, які можуть призвести до припинення процесу притягнення до відповідальності або виправдання в суді?
- Наскільки ефективно, порівняно з колегами, працює ваша поліцейська дільниця або департамент?
- Чи проводите ви або ваші співробітники регулярні зустрічі з прокурорами або посадовими особами судів, щоб обговорити ваші відповідні потреби та очікування? Передовою практикою є залучення інших органів правосуддя за першої ж нагоди під час підготовки матеріалів справи. У деяких країнах підрозділи поліції та прокуратури, які працюють над справами насильства щодо жінок та дівчат, знаходяться у одному приміщенні. Це створює можливості для підтримання постійного діалогу між співробітниками і зміцнення спеціальних навичок, що призводить до зменшення кількості випадків виправдання у суді. Крім того, доцільно зменшити кількість співбесід з постраждалими

Блок 11

Демонстрація поваги гідності та співчуття по відношенню до дітей, які постраждали/потерпіли від злочину або стали його свідками

Безпека	Оберіть безпечні та зручні умови для зустрічі та/або проведення співбесіди з дитиною. За відсутності таких умов, оберіть максимально зручне місце, яке підходить для дітей.
Ніякої «халепи»	Запевніть дитину, особливо якщо він/вона дуже маленькі, що він/вона не зробили нічого поганого і «не потрапили в халепу». Маленькі постраждали/потерпіли та свідки часто відчують, що їх можуть звинуватити у проблемах та/або що вони відповідальні за те, що вони пережили. Чітко поясніть дитині, що особа, яка завдала їй/йому шкоди, порушила закон. Дитина не несе відповідальності - і не повинна відчувати відповідальність - за поведінку і протиправні дії інших осіб.
Довіра та взаєморозуміння	Не поспішайте і створіть атмосферу довіри та взаєморозуміння, перш ніж обговорювати деталі справи або інциденту. Найкращий спосіб це зробити - слухати дитину, дати йому/їй можливість поставити запитання та розповісти будь-що, що він/вона побажає. Зазвичай у постраждалих(потерпілих) та свідків дитячого віку є багато запитань, переживань та страхів. Вони з більшою імовірністю підуть на співпрацю та почуватимуться комфортно, якщо відчуватимуть, що фахівці прислухаються до їхніх переживань та ідей.
Емпатія	Утримайтеся від засудження та виявляйте емпатію по відношенню до дитини.
Повага	Внаслідок віктимізації постраждали/потерпіли та свідки дитячого віку можуть дуже різко реагувати на будь-які найдрібніші прояви неповаги. Слід дуже ретельно добирати слова.
Унікальність	Поводьтеся з дитиною як з особою, яка має власні потреби, побажання, почуття та переживання. Ніколи не порівнюйте дитину з іншими дітьми, навіть для прикладу.
Враховання вікових особливостей	Усвідомте, що у стресових ситуаціях постраждали/потерпіли і свідки дитячого віку, як правило, регресують у емоційному плані. Вони можуть поводитися, як молодші за них діти. Наприклад, 8-річна постраждала/потерпіла особа може знову почати смоктати свій великий палець.
Належна мова	Використовуйте мову, яка підходить для віку дитини. Уникайте «дитячої мови».
Ігри	Дозвольте маленьким постраждалим/потерпілим і свідкам, а також, у відповідних випадках, і старшим дітям, пограти. Заохочуйте їх пояснювати, що сталося, у ігровій формі, наприклад використовуючи ляльку, м'яку іграшку або малювання.
Не поспішати і слухати	Не поспішайте і слухайте дитину, щоб зрозуміти, що з ним/нею сталося. Якщо дитина зможе сказати усе, що побажає, ситуацію можна буде врегулювати належним чином.
Брати до уваги думку дитини	За можливості, залучайте дитину до обговорень у зв'язку з прийняттям рішень та розв'язанням проблем. Дізнайтеся усі його/її запитання та терпляче відповідайте на них, щоб він/вона могли виразити обґрунтовану точку зору та занепокоєння.

- ми(потерпілими) особами і таким чином знизити вірогідність їх вторинної віктимізації та сприяти розбудові довіри і упевненості постраждалих(потерпілих) у системі правосуддя.
 - Як ви забезпечуєте «навчання на помилках» будь-яких справ, які не відповідають критеріям для притягнення винних до відповідальності?
 - Який показник «відсіву» справ про насильство щодо жінок та дівчат, направлених до суду?
 - З яких причин відбувається «відсів» справ?
 - Щоб мати можливість відповісти на ці запитання, ви маєте проаналізувати дані, які ви можете запросити у прокурорів або посадових осіб судів у рамках механізмів координації та співпраці (**Див. Розділ 8 «Координація діяльності органів правосуддя»**).
- До проведення аналізу даних щодо матеріалів справ наскільки ви можете бути впевнені у тому,

що розслідування поліції було надійним, без жодних прогалин у доказах? Є певні прості зміни, які ви можете внести, наприклад дати нові вказівки своїм співробітникам; але до тих пір, поки ви не вивчите дані, ви можете не знати про будь-які проблеми.

Щоб забезпечити постійне підвищення професійної кваліфікації, ви маєте знати про слабкі місця у зоні вашої відповідальності, і приймання та розгляд скарг населення є одним з механізмів отримання цієї інформації. Знов-таки, зрозумівши суть проблем, ви матимете кращі можливості для надання чітких рекомендацій вашим співробітникам і зміни ситуації на краще, у відповідних випадках, та досягнення кінцевої мети, яка полягає у розбудові довіри та упевненості серед мешканців вашої місцевої громади.

- Які процедури впроваджені для надання можливості постраждалим/потерпілим подати офіційну скаргу на дії або бездіяльність поліції стосовно до їхнього повідомлення?
- Наскільки просто скористатися цією процедурою та чи повідомляли про неї громадам у вашій місцевості?

Управління розслідуваннями та нагляд за ними не передбачає мікроуправління вашими співробітниками, але ви підзвітні вашим керівникам вищої ланки, а також місцевій громаді за результати розслідувань. Ви маєте продемонструвати відчутне лідерство - давати відчуття впевненості своїм співробітникам та розширяти їхні можливості за допомогою навчання, наставництва і, за потреби, притягнення їх до відповідальності за їхні дії або бездіяльність. Вживаючи цих заходів, ви чітко та рішуче дасте їм зрозуміти свої очікування, і вони усвідомлять, що від них вимагається.

ПОДОЛАННЯ ТРУДНОЩІВ У ПРОЦЕСІ РЕАГУВАННЯ НА НАСИЛЬСТВО ЩОДО ЖІНОК ТА ДІВЧАТ ПОЧИНАЄТЬСЯ З ВИЗНАЧЕННЯ НЕДОЛІКІВ У РОБОТІ ВАШОЇ КОМАНДИ

Нижче наводиться перелік, складений на основі масштабного глобального аналізу позитивних напрацювань і прогалин потенціалу організацій поліції під час реагування на випадки насильства щодо жінок та дівчат. Зокрема, цей аналіз передбачав роботу з декількома співробітниками поліції на дійсній службі чи у відставці, співробітниками ООН з досвідом роботи з поліцією, а також неурядовими організаціями, які спеціалізуються на вирішенні проблеми насильства щодо жінок та дівчат. Назви категорій мають допомогти читачеві усвідомити основну проблему виявленої прогалини потенціалу; однак, усі вони застосовні та/або є додатковими до кожного пункту:

Ставлення

- Поширене уявлення про те, що розслідувати зґвалтування надто складно або що це спеціалізована задача¹⁵.
- Людей з інвалідністю часто уявляють як інфантильних, залежних та нездатних приймати самостійні рішення, що поглиблює стигматизацію та страхи.

Гендерна упередженість

- Віра у міфи навколо насильства щодо жінок та дівчат, наприклад, що начальство знає про заяви щодо сексуального насильства, яке вчиняють співробітники поліції, але ця проблема не вирішується (див. нижче інформацію щодо загальних результатів гендерної упередженості сил поліції, виявлених Міністерством юстиції Сполучених Штатів Америки).

¹⁵ Erin Gallagher, 'SGBV Investigation Planning', *Institute for International Criminal Investigations (IICI) and the Justice Rapid Response* (2015) [Ерін Галлагер, «Планування розслідування СГЗН», Інститут міжнародних кримінальних розслідувань (IICI) та асоціація «Justice Rapid Response» (2015 рік)].

- Міфи щодо «ідеальної поведінки постраждалої(потерпілої) особи, особливо стосовно до злочинів сексуального насильства щодо жінок та дівчат, впливають на співробітників поліції», а отже і на якість розслідування.
- Співробітники поліції можуть винуватити постраждалих(потерпілих), вважаючи, що вони спровокували напад своїм одягом або поведінкою.
- Співробітники можуть ставити на перше місце розслідування, а не благополуччя постраждалої(потерпілої) особи, використовуючи таких осіб лише як джерело інформації або доказів¹⁶.
- Протоколи обміну інформацією з іншими відомствами кримінального правосуддя, призначені для своєчасного обміну актуальною інформацією, зазвичай не підлягають моніторингу з метою перевірки їх дотримання та навчання.

Вторинна віктимізація

- Постраждалих(потерпілих) неодноразово допитують чоловіки-поліцейські, а коли вони подають заяви до них ставляться зневажливо.

Неналежна практика роботи

- Слідчі поліції часто покладають на постраждалу/потерпілу особу обов'язок довести, що їй погрозували насильством або що вона зазнала насильства (тобто не давала згоди), у випадку сексуального насильства, а не зосереджуються на діях імовірного кривдника, щоб довести отримання ним згоди від постраждалої особи.
- Неправильна кваліфікація випадків сексуального або домашнього насильства чи неповідомлення про такі випадки, недоречний висновок про необґрунтованість справ про сексуальне насильство. Наприклад, у випадках повідомлення про зникнення жінок та дівчат-підлітків поліція часто чекає на підтвердження того, що фактично був вчинений злочин, перш ніж реагувати на такі повідомлення.
- Недостатність ресурсів, наприклад транспорту для доставки постраждалих(потерпілих) за призначенням, призводить до того, що поліція вимагає гроші у постраждалих(потерпілих), щоб, по суті, виконати свої функції у процесі запобігання насильству щодо жінок та дівчат та розслідування випадків такого насильства.
- Системи ведення справ недостатньо інтегровані, не оновлюються на постійній основі та є важкодоступними для відомств кримінального правосуддя, відповідальних за наступні заходи щодо постраждалих(потерпілих).

Дискримінація

- Постраждалі/потерпілі особи з інвалідністю або неграмотні часто не отримують належної підтримки, повідомляючи про випадки насильства щодо жінок та дівчат, особливо під час підписання ними заяв, які мають серйозні юридичні наслідки¹⁷.

Прогалини у навчанні та підготовці

- Співробітники поліції мають обмежені знання щодо того, як надавати підтримку особам, які пережили зґвалтування, протягом звичайного 72-годинного періоду для вжиття заходів реагування (запобігання ВІЛ, вагітності тощо), які наявні уже в лікарні.
- Підготовка з питань здійснення втручань з урахуванням аспектів, пов'язаних з психологічною травмою, часто не включена до програми навчання та підготовки усіх співробітників, які потенційно працюватимуть з постраждалими(потерпілими) від насильства щодо жінок та дівчат.
- Поширена відсутність розуміння співробітниками поліції національного законодавства щодо захисту персональних даних.

¹⁶ Nathan Birdsall, Stuart Kirby & Michelle McManus (2017), 'Police–victim engagement in building a victim empowerment approach to intimate partner violence cases', *Police Practice and Research* [Нейтан Бірдсол, Стюарт Кірбі та Мішель Макманус (2017 рік), «Робота поліції з постраждалими особами у процесі напрацювання підходу, орієнтованого на розширення можливостей постраждалих осіб, у випадках насильства з боку інтимного партнера», журнал *Police Practice and Research*], 18:1, 75-86, DOI: 10.1080/15614263.2016.1230061.

¹⁷ 'A Practitioner's Toolkit on Women's Access to Justice Programming (UN Women et al. 2018) [«Збірник інформаційно-методичних матеріалів для практикуючих спеціалістів з питань доступу жінок до розробки програм у сфері правосуддя» (ООН Жінки та ін., 2018 рік)].

Блок 12

Загальні результати ґендерної упередженості сил поліції*

- Певним постраждалим/потерпілим особам, залежно від їх ґендеру, надається менш ефективний захист.
- Не здійснюється реагування на злочини, які непропорційно шкодять особами певного ґендеру.
- Пропонується менший обсяг послуг або менш ефективні послуги через покладання на ґендерні стереотипи.
- Неправильна кваліфікація випадків сексуального або домашнього насильства або неповідомлення про такі випадки.
- Недоречні висновки про необґрунтованість справ про сексуальне насильство.
- Не здійснюється перевірка наборів для постраждалих від сексуального насильства.
- З постраждалими/потерпілими та свідками скоріше проводять допит, а не співбесіду.
- До домашнього насильства ставляться як до родинної справи, а не як до злочину.
- Не забезпечується виконання захисних приписів.
- До одностатевого домашнього насильства не ставляться як до злочину.
- Обмежуються можливості щодо встановлення фактів, кваліфікації інциденту як злочину та побудови справи для підтримки ефективного кримінального переслідування та притягнення кривдника до відповідальності.

* Джерело: Міністерство юстиції США, 2015 рік.

ВИЗНАЧЕННЯ ТА ОСНОВНІ ЗАСАДИ

У Пакеті базових послуг міститься опис процесу поліцейського розслідування інциденту насильства щодо жінок та дівчат, який включає наступні види діяльності:

- Вивчення справи та розслідування - як правило, здійснюється у системі кримінального правосуддя.
- Робота на місці події.
- Планування розслідування.
- Проведення співбесід з постраждалою(потерпілою) особою та свідками.
- Визначення, оцінка та управління ризиками.
- Збір, обробка та аналіз доказів.
- Судово-медичні експертизи.
- Розвідувальна аналітика щодо імовірних кривдників та місць неодноразового вчинення злочинів.
- Встановлення особи імовірного кривдника, проведення з ним співбесіди, арешт та оформлення.
- Документальне оформлення висновків та вжитих заходів.

Дуже важливим для цього процесу є проведення розрізнення між тим, хто є імовірним кривдником, а хто постраждалою(потерпілою) особою, щоб згодом ставитися до цих відносин відповідним чином¹⁸. Така практика сприятиме тому, що слідчі опікуватимуться виявленням різних аспектів страждань, яких зазнала постраждала/потерпіла особа, та обумовлених цими стражданнями потреб у захисті; є важливим етапом у разі впровадження підходу, орієнтованого на потреби постраждалої(потерпілої) особи¹⁹. Крім того, це допоможе слідчим приділити увагу виявленню повторюваних етапів аб'юзивної поведінки імовірного кривдника та зовнішніх змінних, які впливають на природу насильства.

¹⁸ У Посібнику визнається, що багато осіб, які вчиняють насильство, самі є або були жертвами насильства.

¹⁹ Відповідно до основних засад Пакету базових послуг, підхід, орієнтований на потреби постраждалої/потерпілої особи, передбачає приділення основної уваги у процесі надання послуг правам, потребам і побажанням жінок та дівчат. Для цього необхідно враховувати численні потреби постраждалих і потерпілих, різноманітні ризики та уразливі ознаки, вплив рішень та вжитих заходів, а також забезпечити адаптацію послуг відповідно до унікальних вимог кожної окремої жінки та дівчинки. Послуги повинні відповідати їхнім потребам.

Блок 13

Приклади застосування принципу «Не нашкодь»*

Співробітники поліції повинні звертати увагу на те, чи не зміцнюють ненароком вжиті ними заходи та комунікація неконструктивні традиційні стереотипи щодо чоловіків та жінок, які сприяють насильству щодо жінок та дівчат.

Співробітники поліції повинні діяти обачно, щоб мимоволі не створити інші дискримінаційні установки за ознакою ґендеру (наприклад, коли чоловіки відчувають, що мають «захищати» жінок, та обмежують їхню мобільність, свободу або право на недоторканість приватного життя) та уникнути несприйняття рівності (наприклад, гомофобія), що іноді відбувається.

Як не завдати шкоди:

- Переконайтеся, що втручання зосереджені на гарантуванні безпеки та благополуччя постраждалої/потерпілої особи, засновані на різноманітному досвіді жінок та дівчат у громаді та інформації експертів у сфері проблеми насильства щодо жінок та дівчат.
- Переконайтеся у прийнятності підходів та заходів з культурної точки зору, залучивши місцеві організації та осіб (як чоловіків, так і жінок), які знають контекст та результати минулих втручань.
- Залучайте хлопців та чоловіків до розробки ідей кампаній, інформаційних матеріалів та інших важливих продуктів або втручань.
- Перевіряйте на місцях усі інформаційні матеріали із залученням конкретної цільової аудиторії (наприклад, підгрупа осіб певного віку, група осіб, які розмовляють певною мовою, група осіб певної етнічної належності або група, визначена за іншою важливою ознакою).
- Постійно здійснюйте моніторинг та оцінку втручань.
- Включайте зауваження жінок до оцінки (наприклад, на підтвердження змін у ставленні чи поведінці чоловіків, про які вони повідомляють самі).

*За матеріалами 'Do No Harm' UN Women [Принцип «Не нашкодь», ООН Жінки] (2010 рік).

Озброївшись цією інформацією, співробітники поліції можуть визначити пропорційність заходів реагування, щоб досягти належного балансу між забезпеченням безпеки і поваги гідності постраждалих(потерпілих) під час усього процесу та виконанням вимог щодо доказів та розслідування для доведення злочинного акту та/або акту насильства. Важливе значення для цього, як відзначалося раніше, матиме застосування принципу «Не нашкодь». Див. нижче приклади можливого застосування поліцією принципу «Не нашкодь» під час реагування на випадки насильства щодо жінок та дівчат:

Реагування поліції, яке відбувається оперативно, з проявом делікатності і уважності, дотриманням принципів «Не нашкодь» і об'єктивності, а також без будь-якої дискримінації, матиме ключове зна-

чення для застосування підходу, орієнтованого на потреби постраждалої(потерпілої) особи, у **розслідуванні, сфокусованому на кривднику**.

Розслідування, орієнтоване на потреби постраждалої(потерпілої) особи та сфокусоване на кривднику, передбачає вжиття трьох основних заходів:

1. Починається з довіри до постраждалої(потерпілої) особи (проведення розслідування у силу наявних повноважень (*ex officio*)).
2. Забезпечується недопущення завдання додаткової шкоди постраждалим/потерпілим особі та іншим членам родини, а також недопущення можливості завдання шкоди імовірному кривднику іншими особами або самим кривдником.

3. Ґрунтується на своєчасному та з використан-ням усіх наявних засобів зборі матеріальних²⁰ та біологічних/криміналістичних доказів з метою встановлення елементів або фактів справи²¹.

4. Спрямовується на побудову обґрунтованої справи, у якій на постраждалу/потерпілу особу, як на єдине джерело доказів, не покладається надмірний тягар і докази не базуються на свідченнях, отриманих під примусом, у тому числі від імовірних кривдників або свідків.

Наприклад, у випадках сексуального насильства щодо жінок та дівчат, у ході розслідування, сфокусованого на кривднику, увага зосереджується на імовірному кривднику, щоб об'єктивно встановити, чи була насправді отримана згода постраждалої(потерпілої), на відміну від ситуації, за якої на постраждалу/потерпілу особу покладається обов'язок довести, що їй погрожували насильством або що вона зазнала насильства (тобто не давала згоди).

У такому випадку визначення того, яким чином повторювані етапи аб'юзивної поведінки імовірного кривдника укладаються у схвалену експертами модель циклу насильства, відповідатиме безсторонньому і об'єктивному слідчому підходу, відповідно до пропагованої найкращої світової практики.

Згода визначається як інформоване рішення особи вільно і добровільно щось зробити. Згода відсутня,

20 Матеріальні докази не слід зводити лише до фізичних доказів, до них слід включати вплив насильства та психологічної травми на постраждалу/потерпілу особу та її поведінку, наприклад залишення у відносинах з інтимним партнером, який вчиняє насильство.

21 Див.: Nathan Birdsall, Stuart Kirby & Michelle McManus (2017), 'Police-victim engagement in building a victim empowerment approach to intimate partner violence cases,' *Police Practice and Research* [Нейтан Бірдсол, Стюарт Кірбі та Мішель Макманус (2017 рік), «Робота поліції з постраждалими особами у процесі напрацювання підходу, орієнтованого на розширення можливостей постраждалих осіб, у випадках насильства з боку інтимного партнера», журнал «*Police Practice and Research*»], 18:1, 75-86, DOI: 10.1080/15614263.2016.1230061, та Ellison, L. (2002), 'Prosecuting domestic violence without victim participation', *Modern Law Review* [Л. Еллісон (2002 рік), «Притягнення до відповідальності за вчинення домашнього насильства без участі постраждалої особи», журнал «*Modern Law Review*»], 65, 834 – 858.

Блок 14

«У відповідних випадках, забезпечення відповідальності кривдника потребує наявності базових послуг з метою ефективного притягнення кривдників до відповідальності із забезпеченням справедливості заходів реагування у сфері правосуддя. Базові послуги мають сприяти підтримці та спрощенню участі постраждалої/потерпілої особи у процесі правосуддя, розширенню її спроможності до дій або свободи вибору. При цьому обов'язок або відповідальність за відновлення справедливості покладається не на постраждалу/потерпілу особу, а на державу».

Об'єднана програма Організації Об'єднаних Націй з базових послуг для жінок та дівчат, які зазнали насильства (2015 рік)

якщо вона отримується з використанням погроз, сили, примусу, шахрайства, обману або введення в оману²².

Враховуючи це визначення, співробітники поліції мають бути особливо уважними під час встановлення обставин згоди у випадку сексуального насильства, якщо на момент вчинення відповідного акту імовірна постраждала/потерпіла особа страждала від будь-якого психічного чи фізичного дефекту, який впливає на здатність надавати згоду.

Більше того, згоду за жодних обставин не слід розглядати як один з факторів, якщо постраждала/потерпіла особа не досягла передбаченого у національному законодавстві мінімального віку,

Блок 15

«Ціль встановлення мінімального віку сексуальної згоди - захистити підлітків від сексуальних зловживань та наслідків ранніх сексуальних відносин на їхні права і розвиток».

Мінімальний вік сексуальної згоди (ЮНІСЕФ)

22 'Gender-based Violence Resource Pack: A Standardized Training Tool for Duty Bearers, Stakeholders, and Rights Holders' (UN Women, 2019) [«Комплект матеріалів щодо проблеми гендерно зумовленого насильства: стандартизований навчальний посібник для носіїв обов'язків, зацікавлених сторін та носіїв прав» (ООН Жінки, 2019 рік)].

Малюнок 1:

Підхід, орієнтований на потреби постраждалої(потерпілої) особи, - розслідування, сфокусоване на кривднику

починаючи з якого особа вважається достатньо дорослою, щоб надавати згоду на участь у сексуальних відносинах.

Відповідно до позиції ЮНІСЕФ, у міжнародних стандартах не визначається мінімальний вік сексуальної згоди.²³ Однак, Комітет з прав дитини вважає 13 років «дуже низьким» порогом.

Більше того, Комітет з прав дитини вимагає, щоб держави-члени враховували розвиток здібностей дитини і через це не встановлювали надто високий рівень мінімального віку. В якості одного з критеріїв держави повинні враховувати різницю у віці між партнерами (як одну з ознак балансу влади між ними) та розглядати випадки за участю двох непо-

вполітніх підлітків²⁴.

Див. Розділ 9 «Комунікація» для ознайомлення з прикладами того, що становить і не становить згоду.

Проактивний збір таких доказів має важливе значення для забезпечення співпраці постраждалої(потерпілої) особи з поліцією, оскільки чинить кумулятивний ефект: полегшує тягар доведення, покладений на постраждалу/потерпілу особу, за рахунок підтверджуючих доказів та додає достовірності акту насильства, якого зазнала така особа, і забезпечує проведення поліцією розслідування за

23 'Legal minimum ages and the realization of adolescents' rights' (UNICEF) [«Законодавчо встановлений мінімальний вік та реалізація прав підлітків» (ЮНІСЕФ)], див.: <https://www.unicef.org/lac/media/2806/file>.

24 Див. General comment No. 4 of the Convention on the Rights of the Child [Зауваження загального порядку №4 до Конвенції про права дитини] (CRC/GC/2003/4 2003 року) та General Comment No. 21 of Committee on the Elimination of Discrimination against Women [Зауваження загального порядку №21 Комітету з ліквідації дискримінації щодо жінок] (CEDAW/C/GC/21 від 1994 року).

наявності від самого початку реалістичної перспективи притягнення кривдника до відповідальності²⁵.

На жаль, дослідження свідчать про те, що явні та неявні упередження співробітників поліції, які беруть участь у заходах реагування на насильство щодо жінок та дівчат, відіграють важливу роль, визначаючи, як вони вестимуть справи²⁶. Деякі співробітники поліції та інші суб'єкти сектору правосуддя не тільки дотримуються дискримінаційних поглядів, але і самі можуть вчиняти насильство щодо жінок та дівчат або потурати такому насильству іншим чином.

У деяких випадках ґендерні упередження, особливо стосовно стереотипів щодо ґендерних ролей, сексуального і домашнього насильства, призводять до того, що поліція нечітко визначає або навіть міняє категорію чи статус постраждалої особи - кривдника.

У таких випадках співробітники, які реагують на інцидент, можуть почати сумніватися у достовірності постраждалої(потерпілої) особи, навіть винити її за вчинене насильство, коли, на їхню думку, вони отримують неточну або неузгоджену інформацію. У результаті, уповноважений слідчий поліції, як правило, відволікається від розслідування поведінки та діяльності імовірного кривдника і, контрпродуктивно, перемикає увагу на поведінку постраждалої(потерпілої) особи, водночас применшуючи відповідальність імовірного кривдника та злочинний характер імовірного акту насильства.

25 Див. Nathan Birdsall, Stuart Kirby & Michelle McManus (2017), 'Police-victim engagement in building a victim empowerment approach to intimate partner violence cases', *Police Practice and Research* [Найтан Бірдсол, Стюарт Кірбі та Мішель Макманус (2017 рік), «Робота поліції з постраждалими особами у процесі напрацювання підходу, орієнтованого на розширення можливостей постраждалих осіб, у випадках насильства з боку інтимного партнера», журнал «*Police Practice and Research*», 18:1, 75 - 86, DOI: 10.1080/15614263.2016.1230061.

26 Huhtanen, H., Lonsway, K.A., Archambault, J. (2017), 'Gender Bias in Sexual Assault Response and Investigation'; Training Bulletin Series: Part 1-4. *End Violence Against Women International* (EVAWI) [Х. Хутанен, К. А. Лонсвей, Д. Арчамболт (2017 рік), «ґендерна упередженість у процесі реагування на сексуальне насильство та розслідування відповідних випадків», Серія навчальних бюлетенів: Частина 1 - 4. Організація «*End Violence Against Women International*» (EVAWI)].

Щоб пом'якшити деструктивні наслідки ґендерної упередженості у діяльності поліції, організації поліції мають на інституційному рівні серйозно взятися за зміну мислення та ставлення до насильства щодо жінок та дівчат і підтримувати цю діяльність за допомогою обґрунтованої політики та механізмів підзвітності. Така зміна мислення та ставлення має відбуватися із визнанням того, що насильство щодо жінок та дівчат є а) порушенням прав людини та б) системною проблемою, внаслідок якої ізолюються та маргіналізуються певні групи суспільства і створюються перешкоди для соціальної згуртованості, інтеграції і сталого розвитку²⁷.

У документі 2010 року «*Оновлені типові стратегії*» рекомендується розробляти застосовні на практиці стандарти роботи та поведінки і кодекси поведінки, а також забезпечувати притягнення посадових осіб поліції до відповідальності за будь-яке порушення цих норм за допомогою належних механізмів нагляду та підзвітності²⁸.

Див. Розділ 10 «Розбудова інституції для забезпечення ефективного і відповідального реагування поліції на насильство щодо жінок та дівчат» та Розділ 11 «Труднощі та стратегії здійснення ґендерно відповідальної діяльності поліції» для отримання рекомендацій щодо розробки та впровадження політики і механізмів забезпечення ґендерно відповідальної діяльності поліції.

Можуть бути ситуації, особливо у випадках насильства з боку інтимного партнера, коли проти особи, яка подала первісну скаргу до поліції, висувуються контрзвинувачення. До таких ситуацій потрібно

27 'Investigation, Protection, and Support Measures for GBV Victims', Resource Book: Experience and Guidelines of the Korean Police (UNDP Seoul Policy Centre, 2019)NDP Seoul Policy Centre [«Розслідування, захист та заходи підтримки постраждалих від ГЗН, Довідковий посібник: досвід та рекомендації поліції Кореї» (Центр політичних досліджень ПРООН у місті Сеул, 2019 рік)].

28 'Updated Model Strategies and Practical Measures on the Elimination of Violence against Women in the Field of Crime Prevention and Criminal Justice' (2011, General Assembly resolution 65/228, annex) [«Оновлені Типові стратегії та практичні заходи з викорінення насильства щодо жінок у сфері запобігання злочинності та кримінального правосуддя» (2011 рік, Резолюція Генеральної Асамблеї 65/228, додаток)].

ставитися обережно та не потрапляти у пастку, вважаючи, що обидві особи «варті одне одного», і не відхиляти з цієї причини обидві скарги.

У такій ситуації «слово однієї особи проти слова іншої» співробітники поліції можуть шукати інші ознаки того, хто є постраждалою(потерпілою) особою, а хто імовірним кривдником, щоб з'ясувати владну динаміку домашнього насильства. Нижче наводяться приклади ознак поведінки постраждалої(потерпілої) особи:

- **Страх** - постраждала/потерпіла особа, скоріше за все, боїться свого партнера або наслідків залучення поліції і виражає такий страх вербально або за допомогою невербальної комунікації, на що мають звертати увагу співробітники поліції.
- **Відповідальність** - постраждали/потерпілі особи часто виправдовують насильницьку або аб'юзивну поведінку своїх партнерів і беруть на себе відповідальність за те, що розлютили партнера, або за те, що не зробили того, що від них очікували. Імовірні кривдники можуть визнавати свою насильницьку або аб'юзивну поведінку та виправдовувати її.
- **Деталі інциденту** - імовірні кривдники, скоріше за все, не наводять чітко подробиць події, натомість постраждали/потерпілі особи, за умови, що вони отримали не надто важку психологічну травму, з більшою вірогідністю детально опишуть те, що сталося.

Враховуючи ці прості ознаки, оперативні керівники мають критично оцінити передісторію, заяви, місце події, травми та вірогідний механізм нанесення цих травм, щоб виявити «головного агресора». Запитання «хто є головним агресором» корисно використовувати у випадках насильства з боку інтимного партнера, коли ситуація може здаватися неоднозначною через заяви «він сказав / вона сказала» і наявність травм у обох сторін.

Керівники поліції та члени їхніх команд мають швидко втручатися у випадки насильства щодо жінок та дівчат, усвідомлюючи, що головна відпові-

дальність щодо ініціації розслідування і притягнення винних до відповідальності покладається на поліцію та органи прокуратури, а не на постраждалих / потерпілих, а також що не існує ієрархії насильства для визначення якості заходів реагування поліції²⁹.

Натомість, поліції варто розглядати насильство щодо жінок та дівчат як циклічне явище, для кожної стадії якого характерні певні види поведінки. Здійснюючи ефективне втручання ближче до «початку» такого циклу, у момент, який характеризується менш тяжкою формою насильства, поліція може запобігти застосуванню насильства у подальшому.

Такий спосіб є більш ефективним для розслідування поліцією випадків насильства щодо жінок та дівчат, але він потребує розуміння циклу насильства та видів поведінки імовірного кривдника, пов'язаних з кожною стадією циклу.

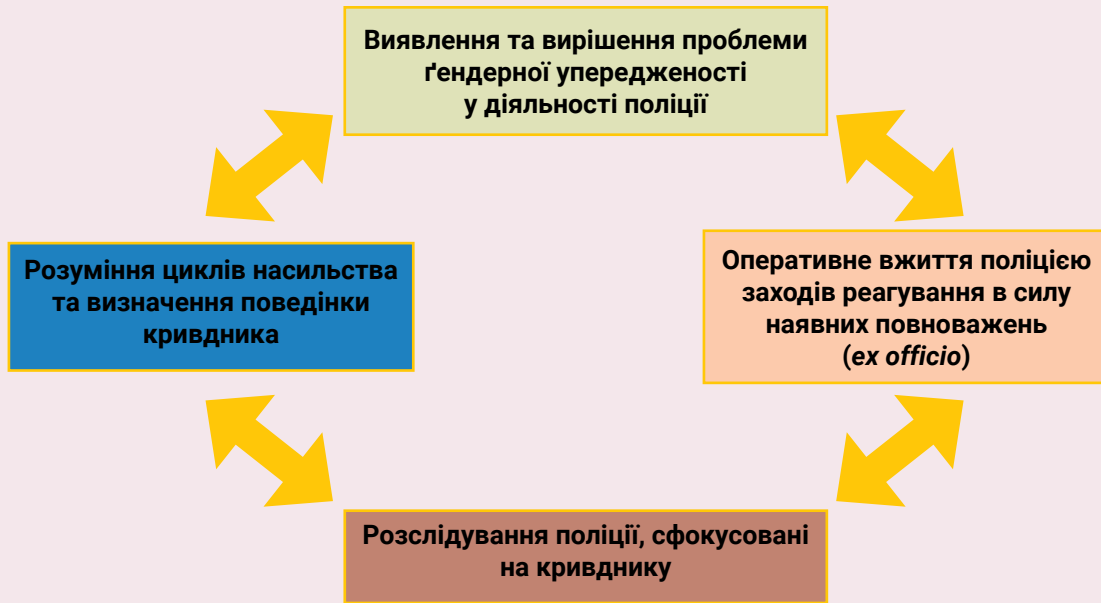
Застосування моделей циклу насильства у розслідуваннях випадків насильства щодо жінок та дівчат є головною стратегією, на якій ґрунтується розслідування, сфокусоване на кривднику. На малюнку нижче проілюстровано, як ці елементи поєднуються та разом сприяють проведенню ефективного та результативного розслідування випадків насильства щодо жінок та дівчат, сфокусованого на імовірному кривднику («Чотирипунктна модель» Фернандеса-Таунслі).

«Чотирипунктна модель» Фернандеса-Таунслі застосовна до розслідування усіх форм насильства щодо жінок та дівчат, від домашнього насильства до кіберпереслідування і торгівлі людьми, і актуальна для умов, які характеризуються як наявністю, так і відсутністю конфлікту. «Чотирипунктну модель» Фернандеса-Таунслі слід розглядати як наочне представлення основних елементів, необхідних для того, щоб підхід, орієнтований на потреби постраждалої(потерпілої) особи, вплинув на застосування протоколів організації і практику розслідування поліцією випадків насильства щодо жінок та дівчат.

²⁹ Насправді, акти насильства щодо жінок та дівчат можуть не призводити до завдання фізичної шкоди, а отже не лишати фізичних доказів, але, тим не менш, вони є однією з форм насильства і цю проблему слід ефективно вирішувати.

Малюнок 2:

«Чотирипунктна модель» Фернандеса-Таунслі

Стратегія або методи проведення розслідування, реактивні або проактивні³⁰, залежать від, власне, злочину та елементів, які необхідні для притягнення винних до відповідальності. В зв'язку з цим, у документі 2010 року «Оновлені типові стратегії» рекомендується розробити такі техніки проведення розслідування, за яких забезпечується повага гідності жінок, які зазнали насильства, та мінімізується втручання у їхнє життя, а також дотримуються стан-

дарту збору найкращих доказів³¹. Для отримання додаткових рекомендацій щодо процедур автори Посібника рекомендують звернутися до таких допоміжних джерел, як національні протоколи та процедури, міжнародні документи щодо стандартів розслідування поліцією випадків насильства щодо жінок та дівчат, перелічені у пункті «Міжнародні протоколи» Додатку 2.

Важливо підкреслити, що розуміння поведінки кривдника та циклу(-ів) насильства, які призводять чи ні до фізичного насильства, також відіграватиме значну роль у запобіганні завдання шкоди постраждалій/потерпілій особі, її близьким родичам або друзям і навіть може допомогти завадити імовірному кривднику завдати шкоди собі. Оперативні втручання поліції з урахуванням аспектів, пов'язаних з психологічною травмою, допомагають

30 Згідно з матеріалами Коледжу поліції Великобританії, підходи до ініціації поліцією розслідування можна розділити на наступні дві категорії: 1) **реактивний підхід**, за якого інформація переважно отримується з повідомлень громадськості, звернень інших відомств, розвідувальних матеріалів, пов'язаних з іншими злочинами (серія пов'язаних злочинів), повторного розслідування внаслідок отримання нової інформації або вжиття поліцією інших заходів; або 2) **проактивний підхід**, за якого інформація отримується, як правило, з матеріалів розвідувальної аналітики, наприклад аналізу злочинної практики, аналізу мереж, оцінки оперативних розвідувальних даних, профілів проблем або тактичної оцінки тощо. Див.: 'Investigation Process', UK College of Policing [«Слідчий процес», Коледж поліції Великобританії].

31 'Updated Model Strategies and Practical Measures on the Elimination of Violence against Women in the Field of Crime Prevention and Criminal Justice' (2011, General Assembly resolution 65/228, annex) [«Оновлені Типові стратегії та практичні заходи з викорінення насильства щодо жінок у сфері запобігання злочинності та кримінального правосуддя» (2011 рік, Резолюція Генеральної Асамблеї 65/228, додаток)].

попереджати насильство щодо жінок та дівчат і супутні злочини.

Див. Розділ 11 «Труднощі та стратегії здійснення ґендерно відповідальної діяльності поліції» для ознайомлення з рекомендаціями щодо розуміння циклів влади і контролю/домінування.

ОСНОВНІ КОМПЕТЕНЦІЇ КЕРІВНИКІВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СФОКУСОВАНOSTІ НА КРИВДНИКУ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ВИПАДКІВ НАСИЛЬСТВА ЩОДО ЖІНОК ТА ДІВЧАТ

Оскільки явні та неявні ґендерні упередження є невід'ємною частиною нашої культури, керівникам поліції дуже непросто пом'якшувати наслідки негативних і антипродуктивних припущень та стереотипів щодо постраждалих(потерпілих) осіб, які добиваються доступу до правосуддя в зв'язку з пережитим ними насильством.

Для цього потрібна готовність співробітників поліції протистояти можливому несвідомому потягу вважати, що постраждала/потерпіла особа повинна поводитися так, як, на їхню думку, поводитиметься «хороша постраждала особа», у тому числі що така особа повинна бути «поважною» та здатною надавати реальні і логічні докази, які можна з легкістю представити для притягнення винного до відповідальності.

Для вирішення проблеми ґендерної упередженості також знадобиться підвищувати рівень обізнаності із сучасними дослідженнями щодо поліцейської служби, які свідчать про те, що у випадках насильства щодо жінок та дівчат традиційні методи розслідування, зокрема практика проведення співбесід, зазвичай є неідеальними з точки зору збору

доказів і не завжди орієнтованими на потреби постраждалої(потерпілої) особи (див. **Розділ 4 «Початковий контакт» для отримання інформації щодо розслідування з урахуванням аспектів, пов'язаних з психологічною травмою**).

У багатьох випадках неявна та явна ґендерна упередженість може заважати слідчим дотримуватися передової практики або взагалі ініціювати розслідування.

Щоб подолати ґендерну упередженість, керівники поліції можуть прийняти та пропагувати принципи проведення розслідування, відповідно до яких можна оцінювати роботу членів команди. Наприклад, у Канадській провінції Британська Колумбія уряд провінції опублікував набір керівних принципів щодо неупередженої діяльності поліції, розроблених за результатами роботи з зацікавленими сторонами і громадськими організаціями після низки звинувачень на адресу поліцейських щодо їхньої упередженої поведінки, особливо по відношенню до громад корінних народів або членів громади перших народів.

Ці звинувачення в упередженості сил поліції провінції Британська Колумбія також лунали через те, що співробітники поліції не розслідували належним чином повідомлення про зникнення жінок у провінції, які за походженням, у переважній більшості, були представницями перших народів³². У Блоці нижче наводяться принципи, які лежать в основі

³² За період з 1997 до 2002 року у регіоні Метро-Ванкувер провінції Британська Колумбія, Канада, зникли 67 жінок. Багато з цих жінок були знайдені вбитими, а інші лишаються зниклими без вісті. Зниклі жінки відносилися до дуже маргіналізованої і уразливої групи жінок у Британській Колумбії. У 2010 році було створено Слідчу комісію з питань зникнення жінок (MWCJ) з метою вивчення заходів реагування системи правосуддя на повідомлення про зникнення жінок за цей період часу. Комісія встановила, що у деяких аспектах рішень та стратегій поліції відбиваються поширені у громаді стереотипи щодо уразливих та маргіналізованих жінок. У фінальному звіті, опублікованому у 2012 році, наводиться декілька рекомендацій для вирішення цих проблем. Для отримання додаткової інформації див. 'Unbiased Policing from the Provincial Government of British Columbia' [«Неупереджена діяльність поліції. Уряд провінції Британська Колумбія»], доступ за адресою: <https://engage.gov.bc.ca/unbiasedpolicing/missing-women-commission-of-inquiry/>.

Блок 16

Принципи неупередженої діяльності поліції

У Британській Колумбії, Канада, уряд провінції прийняв керівні принципи щодо неупередженої діяльності поліції. Це сталося за результатами роботи з громадськістю, в ході якої урядовці проводили зустрічі з зацікавленими сторонами і громадськими організаціями, після висунутих звинувачень в упередженості діяльності поліції. Рекомендації* цього вивчення діяльності поліції були перетворені на принципи і використовуються для просування стандартів неупередженої діяльності поліції у провінції. Ці принципи включають наступні моменти:

- Визнання упередженості - це важливий крок до усунення її негативних наслідків.
- Для забезпечення ефективної, справедливої та безпечної діяльності поліції громадськість повинна довіряти поліції.
- Довіра людей до поліції зростає, коли вони упевнені, що поліція діє справедливо та безсторонньо.
- Діяльність поліції, заснована на стереотипах або дискримінаційній практиці, є неефективною, несправедливою та небезпечною.
- Політика і практика роботи мають ґрунтуватися на розумінні минулого та поточного стану відносин між поліцією та громадою, а також першопричин маргіналізації.
- Деякі категорії населення стикаються з більшою небезпекою зазнати та насильства та з меншою вірогідністю повідомляють про такі випадки.
- Поліція зобов'язана забезпечити рівність у процесі надання послуг та здійснення доступу до правосуддя.
- Забезпечення рівності передбачає вжиття заходів для недопущення упередженості та зміни процесів, за необхідності, для нівелювання бар'єрів.

*Джерело: [Unbiased Policing, Provincial Government of British Columbia](#) [Неупереджена діяльність поліції. Уряд провінції Британська Колумбія].

стандартів неупередженої діяльності поліції Сил поліції провінції Британська Колумбія³³:

Проте, керівники поліції мають також знати, які основні компетенції, тобто спостережувані здібності, навички, знання, мотивація або риси характеру, необхідні для того, щоб переконатися у виконанні цих принципів та у своєчасності і об'єктивності проведення розслідувань.

Наприклад, дуже важливим моментом є володіння спеціальними знаннями щодо випадків сексуального насильства, які дозволяють усвідомити, що

³³ Див. також: <https://engage.gov.bc.ca/unbiasedpolicing/work-to-date/>.

у таких випадках виділення місця постраждалих/потерпілій особі для отримання медичної допомоги, розмови зі співробітниками поліції, перевдягання із збереженням доказів та отримання психологічної підтримки може спричинити позитивний вплив на постраждалу/потерпілу особу і розслідування.

Експерти у сфері кримінології, поліцейських та поведінкових наук постійно звертають увагу на те, що коли філософія реагування поліції на насильство щодо жінок та дівчат ґрунтується на розширенні прав та можливостей постраждалої(потерпілої) особи (за рахунок значимої участі такої особи у застосуванні підходу, орієнтованого на потреби постраждалої особи), це підвищує

рівень задоволеності та впевненості постраждалої(потерпілої) особи³⁴. Це, у свою чергу, заохочує постраждалу/потерпілу особу до співпраці³⁵. Крім того, ті самі експерти зазначають, що розширення прав та можливостей постраждалої(потерпілої) особи також сприяє створенню ефективної мережі підтримки³⁶, оскільки постраждала/потерпіла особа з більшою вірогідністю вважатиме співробітників поліції більш авторитетними особами, які заслуговують на довіру³⁷.

У публікації Бірдсола та ін. (2017 рік) додається, що цей досвід різко контрастує з ситуацією інших постраждалих(потерпілих), коли обвинувачення у вчиненні злочину знімаються через відсутність доказів або коли система кримінального правосуддя вимагає притягнення до відповідальності імовірного кривдника та активно працює всупереч

явним бажанням постраждалої(потерпілої) особи³⁸.

Нижче наводиться неповний перелік основних компетенцій, на які можуть посилатися керівники поліції для забезпечення ефективного та безстороннього проведення розслідування випадків насильства щодо жінок та дівчат. Керівники повинні забезпечити, щоб співробітники, які реагують на інцидент, були здатні:

Наявність та доступність

- Демонструвати стратегічне мислення стосовно до запобігання насильству щодо жінок та дівчат, переслідуючи не тільки власні цілі та враховуючи, як успіх розслідування вплине на ширше соціальне та економічне середовище.
- Розуміти, як робота співробітника поліції з постраждалими(потерпілими) сприяє службі поліції у ширшому сенсі.
- Вжити заходів, які дозволять іншим співробітникам взяти на себе фактичну відповідальність у разі делегування права прийняття рішень, та у той же час допомогти підлеглим підвищити ефективність їхньої роботи.
- Активно заохочувати та підтримувати навчання членів команд та колег за результатами розслідування.

34 Wilson, S., & Jasinski, J. (2004), 'Public satisfaction with the police in domestic violence cases: The importance of arrest, expectations, and involuntary contact' *American Journal of Criminal Justice* [С. Уілсон та Я. Ясінські (2004 рік), «Задоволення громадськості роботою поліції у справах про домашнє насильство: важливість арешту, очікувань та недобровільного контакту», видання *«American Journal of Criminal Justice»*], 28, 235 – 254.

35 Nathan Birdsall, Stuart Kirby & Michelle McManus (2017,) 'Police-victim engagement in building a victim empowerment approach to intimate partner violence cases', *Police Practice and Research* [Найтан Бірдсол, Стюарт Кірбі та Мішель Макманус (2017 рік), «Робота поліції з постраждалими особами у процесі напрацювання підходу, орієнтованого на розширення можливостей постраждалих осіб, у випадках насильства з боку інтимного партнера», журнал *«Police Practice and Research»*], 18:1, 75-86, DOI: 10.1080/15614263.2016.123006.

36 Hohl, K., Bradford, B., & Stanko, E. (2010), 'Influencing trust and confidence in the London metropolitan police: Results from an experiment testing the effect of leaflet drops on public opinion', *British Journal of Criminology* [К. Хол, Б. Бредфорд та Е. Станко (2010 рік), «Вплив на довіру та впевненість у Миській поліції Лондона: результати експериментальної перевірки наслідків роздачі листівок на громадську думку», видання *«British Journal of Criminology»*], 50, 491 – 513.

37 Tyler, T. (2004), 'Enhancing police legitimacy', *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* [Т. Тайлер (2004 рік), «Підвищення авторитету поліції», у публікації *«Аннали Американської академії політичних і соціальних наук»*], 593, 84 – 99.

38 Nathan Birdsall, Stuart Kirby & Michelle McManus (2017), 'Police-victim engagement in building a victim empowerment approach to intimate partner violence cases', *Police Practice and Research* [Найтан Бірдсол, Стюарт Кірбі та Мішель Макманус (2017 рік), «Робота поліції з постраждалими особами у процесі напрацювання підходу, орієнтованого на розширення можливостей постраждалих осіб, у випадках насильства з боку інтимного партнера», журнал *«Police Practice and Research»*], 18:1, 75-86, DOI: 10.1080/15614263.2016.1230061. Див. також Harris-Short, S., & Miles, J. (2011), *Family LAW* (2nd ed.), Oxford: Oxford University Press [С. Гарріс-Шорт та Д. Майлз (2011 рік), *Сімейне право* (2-га ред.), Оксфорд: Видавництво Оксфордського університету]; та Payne, D., & Wermeling, L. (2009), 'Domestic violence and the female victim: The real reason women stay!', *Journal of Multicultural, Gender and Minority Studies* [Д. Пейн та Л. Вермелінг (2009 рік), «Домашнє насильство та постраждала жінка: реальна причина, з якої жінки залишаються!», видання *«Journal of Multicultural, Gender and Minority Studies»*], 3, 1 – 6.

Ефективна комунікація та участь зацікавлених сторін у розробці, реалізації та оцінці послуг:

- Розуміти та інформувати про різницю між запобіганням випадкам насильства щодо жінок та дівчат та врегулюванням таких випадків.
- Інформувати про зв'язок загального бачення та конкретних планів і цілей розслідування, щоб співробітники, які беруть участь у розслідуванні, були вмотивовані та чітко розуміли цілі розслідування, сфокусованого на кривднику.
- Надавати чітке уявлення про процес, у тому числі чого можна очікувати у процесі, максимально точно та зрозуміло для постраждалої(потерпілої) особи³⁹.
- Визначати повторювані етапи насильства щодо жінок та дівчат, тематику та зв'язки між численними різноманітними джерелами інформації і найкращі наявні докази.

Адаптивність

- Визнавати, як упередження, пов'язані з ґендером та інвалідністю, наприклад припущення та стереотипи щодо постраждалих(потерпілих), впливають на повсякденне прийняття рішень.

Доречність

- Розвіювати міфи та помилкові уявлення, обумовлені ґендерними упередженнями щодо постраждалих(потерпілих) від насильства щодо жінок та дівчат, зокрема, в першу чергу, уявлення про те, що більшість повідомлень насправді являють собою неправдиві звинувачення.

39 Training Programme on the Treatment of Child Victims and Child Witnesses of Crime for Law Enforcement Officials (UNODC, 2015) [«Навчальна програма «Поводження з дітьми, які постраждали/потерпіли від злочину або стали його свідками, для посадових осіб правоохоронних органів» (УНЗ ООН, 2015 рік)].

- Визначати основні причини, мотиви або інциденти, які обумовили вчинення актів насильства, наприклад мати практичні знання щодо моделей циклу насильства, владної динаміки та загальних ознак поведінки, пов'язаних з різними актами насильства щодо жінок та дівчат, які притаманні постраждалим/потерпілим особам та імовірним кривдникам.

- Усвідомлювати значення фраз «з урахуванням інтересів дітей» та «право на гідне та співчутливе ставлення», особливо під час роботи з постраждалими(потерпілими) і свідками дитячого віку⁴⁰.

Забезпечення безпеки у першочерговому порядку - оцінка ризиків та планування заходів безпеки

- Шукати та ув'язувати інформацію про характеристики постраждалих(потерпілих) осіб, такі як ґендер, сексуальна орієнтація, інвалідність, етнічна належність, релігія та вік, з циклами насильства щодо жінок та дівчат і повторюваними етапами поведінки кривдника.

- Отримавши інформацію від постраждалих(потерпілих) від насильства щодо жінок та дівчат, застосовувати принципи безсторонності та пропорційності з метою забезпечення негайного і належного реагування на потреби у захисті⁴¹.

- Забезпечити ефективне використання ресурсів для надання належного захисту постраждалим/потерпілій особі та встановлення належної співпраці з такою особою⁴².

40 Там само.

41 У випадках повідомлення про зникнення жінок та дівчат поліції не слід чекати на підтвердження того, що фактично був вчинений злочин, перш ніж реагувати на такі повідомлення.

42 'More than just a ramp: A guide for women's refugees to develop disability discrimination act action plans', Women with Disabilities Australia (WWDA) (2007) [«Не просто пандус: керівництво для жіночих притулків з питань розробки планів дій з протидії дискримінації за ознакою інвалідності», організація «Women with Disabilities Australia» (WWDA) (2007 рік)].

Блок 17

Розслідування поліції з урахуванням інтересів дітей*

Нижче наводяться особливі фактори, які мають брати до уваги правоохоронці, працюючи з постраждалими/свідками дитячого віку, що вони можуть виправдати як особливо чутливий підхід (також називається «диференційоване поводження»):

- Фактори, пов'язані з особистими обставинами дитини: вік, побажання, здатність до розуміння, ґендер, сексуальна орієнтація.
- Фактори, пов'язані з особливими потребами дитини: стан здоров'я, здібності, можливості, інші особливі потреби.
- Фактори, пов'язані з соціальним середовищем дитини: етнічне та культурне походження, релігія, мовне середовище та соціальне походження, каста.
- Фактори, пов'язані з соціально-економічним становищем сім'ї дитини: соціально-економічні умови, імміграційний статус, статус біженця.

*Джерело: Training Programme on the Treatment of Child Victims and Child Witnesses of Crime for Law Enforcement Officials (UNODC, 2015) [«Навчальна програма «Поводження з дітьми, які постраждали/потерпіли від злочину або стали його свідками, для посадових осіб правоохоронних органів» (УНЗ ООН, 2015 рік)].

Взаємодія з іншими секторами та відомствами через механізми перенаправлення і координації

- Коригувати методологію розслідування випадків насильства щодо жінок та дівчат, наприклад співбесіди з постраждалими(потерпілими) особами і рекомендовані заходи підтримки постраждалих(потерпілих) осіб, щоб врахувати перенесений такими особами травматичний досвід і забезпечити їх значиму участь у процесі розслідування.

Збір даних та управління інформацією

- Діяти об'єктивно, безсторонньо та скрупульозно, відповідно до протоколу, заповнюючи необхідні документи стосовно повідомлення про інцидент, у тому числі належним чином кваліфікувати акт насильства.

- Забезпечити прозорість процедур повідомлення, у тому числі отримання повідомлень, першого прийому і реагування на повідомлення⁴³.
- Брати на себе відповідальність за доведення розслідування до задовільного завершення і за оперативне та відкрите усунення будь-яких проблем.

Інформована згода та конфіденційність

- Визначати загальні відправні моменти вторинних форм віктимізації постраждалої(потерпілої) особи під час розслідування.
- Відображати точку зору постраждалих(потерпілих) осіб точно і послідовно, що означає наявність належних процедур для ознайомлення з думкою постраждалих(потерпілих) осіб, навіть якщо вони стикаються з комунікаційними бар'єрами або є недієздатними.

У 2015 році Міжнародна асоціація керівників поліції (IACP) підготувала публікацію «Рекомендації щодо політики і змісту навчальної програми з питань реагування на випадки сексуального насильства». Ця публікація призначена для того, щоб правоохоронці отримали відомості про питання, процедури і рекомендації, які їм слід враховувати під час розробки політики щодо реагування на сексуальне насильство та змісту супутньої навчальної програми⁴⁴.

У цих Рекомендаціях Міжнародна асоціація керівників поліції висвітлила ключову роль ефективного нагляду у забезпеченні комплексного реагування на злочини насильства щодо жінок та дівчат, наприклад сексуального насильства,

43 Відомості щодо цих процедур мають бути опубліковані і доступні для громадськості, усіх секторів уряду та інших відомств кримінального правосуддя. Для отримання додаткових рекомендацій щодо ведення справ, будь ласка, ознайомтеся з матеріалами публікації 'Strengthening Crime Prevention and Criminal Justice Response to Violence against Women' [«Зміцнення заходів у сфері запобігання злочинності і кримінального правосуддя з метою боротьби з насильством щодо жінок»] (УНЗ ООН, 2014 рік).

44 Див. також: <https://www.theiacp.org/resources/sexual-assault-response-policy-and-training-content-guidelines>.

Блок 18

Роль куратора у справах про сексуальне насильство*

- На прохання співробітника або за потреби допомагати співробітникам, які розслідують інциденти сексуального насильства.
- Співробітники мають реагувати об'єктивно, професійно та без осуду; куратори повинні переконатися у тому, що профільні співробітники знають про ці очікування.
- Допомагати у пошуку ресурсів у відомстві та у громаді для ефективного розслідування випадку насильства.
- Заохочувати партнерства з метою вирішення проблем між департаментом та громадськими організаціями, наприклад кризові центри для постраждалих від зґвалтування і програми криміналістичних експертиз, для сприяння співпраці та забезпечення кращої підтримки постраждалих осіб.
- Переглядати усі звіти поліції про сексуальне насильство на предмет їх точності, узгодженості та орієнтованості заходів реагування на потреби постраждалих(потерпілих) осіб.
- Заохочувати співробітників до викриття супутніх та пов'язаних злочинів під час реагування на випадок сексуального насильства.
- Переконатися, що співробітники та слідчі розуміють суть кодування справ та належним чином кодують справи про сексуальне насильство.
- Проводити аналіз вжитих заходів та аудит справ про сексуальне насильство з метою забезпечення проведення співробітниками та слідчими комплексного розслідування, орієнтованого на потреби постраждалої/потерпілої особи та сфокусованого на кривднику.
- Створити можливості для постійного навчання членів департаменту з метою підвищення рівня кваліфікації, необхідної для належного розслідування випадків сексуального насильства. Працювати над розширенням комунікації між правоохоронцями та прокурорами з метою полегшення для постраждалих(потерпілих) осіб переходу від етапу розслідування до етапу притягнення до відповідальності.
- Включити питання щодо послуг для постраждалих осіб та реагування на повідомлення осіб, постраждалих від сексуального насильства, до оцінки роботи, а також відзначати та сприяти виконанню рекомендацій членів департаменту.
- Притягати до відповідальності членів департаменту, коли вони поведуться всупереч цінностям і місії департаменту щодо розслідування справ про сексуальне насильство.
- Постійно надавати інформацію щодо послуг для постраждалих(потерпілих) осіб на перекличці та інструктажі співробітників. Це навчання та підготовку слід проводити постійно і можна проводити зі співробітниками на місцях, коли вони не відповідають на виклики.
- Гідно оцінювати та відзначати співробітників за ефективне надання послуг постраждалим/потерпілим особам.

*Джерело: International Association of Chiefs of Police Sexual Assault Response Policy and Training Content Guidelines (2015) [Міжнародна асоціація керівників поліції, «Рекомендації щодо політики і змісту навчальної програми з питань реагування на випадки сексуального насильства» (2015 рік)].

та розслідування таких злочинів. Відповідно до рекомендацій Міжнародної асоціації керівників поліції, куратори на найвідповідальніших напругах мають демонструвати глибоке розуміння проблем постраждалих(потерпілих) осіб і забезпечувати належне реагування своїх підлеглих⁴⁵. На підкріплення наданих рекомендацій Міжнародна асоціація керівників поліції передбачила для правоохоронців перелік основних заходів, що їх мають

вживати куратори у справах про сексуальне насильство, які можуть бути до певної міри застосовні до усіх форм насильства щодо жінок та дівчат:

45 Там само.

ДОВІДКОВІ ПОКАЗНИКИ ДЛЯ СТРУКТУР ПОЛІЦІЇ, ЯКІ НАДАЮТЬ БАЗОВІ ПОСЛУГИ: РОЗСЛІДУВАННЯ

Як розглядалося у Розділі 2, у Пакеті базових послуг пропонується, щоб усі послуги у сфері правосуддя та підтримки для постраждалих(потерпілих) осіб мали низку загальних характеристик та передбачали низку загальних заходів для забезпечення максимального ефекту. Ці послуги та заходи застосовні незалежно від того, у якому конкретно «секторі» вживаються заходи реагування на потреби жінок та дівчат, які стикаються з насильством.

Наведений нижче перелік складений на основі матеріалів Пакету базових послуг щодо загальних характеристик та заходів; у ньому пропонується приклади довідкових показників діяльності поліції, орієнтованої на ефективне виконання вимог щодо доказів і розслідування у процесі реагування на випадки насильства щодо жінок та дівчат. Така діяльність передбачає своєчасне та професійне проведення розслідувань і використання у процесі усіх наявних засобів для забезпечення притягнення кривдника до відповідальності та запобігання повторному вчиненню правопорушення. Керівники поліції можуть користуватися цими показниками, якщо вони передбачені, а якщо ні, то заохочувати керівників вищої ланки до врахування цих показників.

1. Наявність та доступність: Питома вага або частка позитивних відгуків постраждалих(потерпілих) осіб та/або їхніх представників стосовно доступності послуг поліції як у плані якості, так і у плані кількості. Бажано, щоб відгук включав відомості щодо того, як поліція інформує постраждалих(потерпілих) осіб про статус розслідування протягом усього часу його проведення. На основі цих відомостей керівники можуть оцінити, наскільки правильно їх співробітники збирають контактну інформацію постраждалих(потерпілих) осіб та управляють цією інформацією.

2. Адаптивність та доступність: Питома вага або частка звітів стосовно справ про насильство

щодо жінок та дівчат, до яких включений аналіз поведінки кривдника відповідно до рекомендованих моделей циклу насильства. Результати цього аналізу повинні бути інформаційною основою для забезпечення сфокусованості розслідування на кривднику та забезпечення потреб постраждалої(потерпілої) особи у захисті.

3. Доречність та доступність: Питома вага або частка членів команди, які пройшли підготовку з питань вжиття заходів реагування стосовно до постраждалих(потерпілих) від насильства дітей. Така підготовка має включати спеціалізоване навчання для конкретних команд, а також загальне безперервне навчання для усіх співробітників. У ході підготовки слід надавати оновлену контактну інформацію для перенаправлення постраждалих(потерпілих); відомості щодо нового законодавства, у тому числі щодо кібернасильства та кіберзлочинів, насильства у школах та ролі соціальних мереж, а також щодо злочинної діяльності, яка зачіпає уразливі категорії населення, наприклад мігрантів.

4. Забезпечення безпеки у першочерговому порядку: Питома вага або частка захисних приписів, рекомендованих до винесення та виконаних поліцією у випадках насильства щодо жінок та дівчат, коли особа імовірного кривдника відома. Рівною мірою важливим показником буде питома вага або частка справ про насильство щодо жінок та дівчат, у яких захисні приписи не рекомендувалися до винесення та/або рекомендувалися, але не були виконані. Цей показник слід розглядати спільно з кількістю арештів, проведених у таких справах.

5. Інформована згода та конфіденційність і доступність: Питома вага або частка співробітників, які пройшли підготовку з питань застосування у діяльності поліції підходів, у яких враховуються аспекти, пов'язані з психологічною травмою. Ця підготовка повинна також охоплювати питання вікарної травми та входити до програми спеціалізованої підготовки конкретних команд, а також до програми загального безперервного навчання для усіх співробітників.

Блок 19

«Якість розслідування, його документальне оформлення та рішення слідчого мають дуже важливе значення для успішного результату. Наприклад, контроль за ланцюгом доказів, особливо криміналістичних доказів, має надважливе значення і є одним з тих аспектів, які першими оскаржуються у системі правосуддя».

Джеррі Кемпбелл, колишній головний суперінтендант-детектив Шотланд-Ярду.

6. Ефективна комунікація та участь зацікавлених сторін у розробці, реалізації та оцінці послуг:

Кількість постраждалих(потерпілих) осіб, з якими проведено бесіди та від яких отримані заяви. Хоча цей показник не надає інформації щодо якості спілкування співробітника поліції та постраждалої(потерпілої) особи або свідка, він має важливе значення для доповнення якісної оцінки, наданої у відгуку постраждалими(потерпілими) особами.

7. Збір даних та управління інформацією: Питома вага або частка справ, які зареєстровані та зберігаються належним чином, відповідно до протоколу або процедури ведення матеріалів справ. Фіксування цієї інформації свідчить про дотримання принципів підзвітності та добросовісності у процесі розслідування. Ця інформація включає записи про те, що після повідомлення про злочин постраждалі/потерпілі особи отримали письмове підтвердження отримання їхньої скарги поліцією, у якому зазначені основні елементи злочину, наприклад вид злочину, час, місце і будь-яка шкода, заподіяна в зв'язку з цим злочином. Таке підтвердження повинно містити номер справи, дату, відомості про поліцейську дільницю та ім'я посадової особи, яка прийняла повідомлення. Це підтвердження виступає у якості доказу повідомлення про злочин (наприклад, для вимог щодо компенсації)⁴⁶.

⁴⁶ Для отримання додаткових рекомендацій щодо ведення справ, будь ласка, ознайомтеся з матеріалами публікації 'Strengthening Crime Prevention and Criminal Justice Response to Violence against Women' [«Зміцнення заходів у сфері запобігання злочинності і кримінального правосуддя з метою боротьби з насильством щодо жінок»] (УНЗ ООН, 2014 рік).

8. Взаємодія з іншими секторами та відомствами через механізми координації: Питома вага або частка справ про насильство щодо жінок та дівчат, які були направлені до сторонніх відомств і партнерів. Рівною мірою важливо фіксувати питому вагу або частку справ, у яких постраждала/потерпіла особа відмовилася від пропозиції про надання підтримки або здійснення перенаправлення.

Блок 20

Ефективне лідерство у поліції: домашнє насильство

На думку Міністерства внутрішніх справ Великої Британії, ефективне лідерство з метою боротьби з домашнім насильством або насильством з боку інтимного партнера у цій сфері означає наступне*:

- Надання проблемі домашнього насильства пріоритетного значення, забезпечення того, щоб співробітники розуміли, що це означає на практиці.
- Надання чіткого сигналу про те, що домашнє насильство стосується кожного, а не тільки спеціалізованих підрозділів.
- Зміцнення позитивної культури та ставлення.
- Відзначення і гідна оцінка людей, які підтримують постраждалих(потерпілих) від домашнього насильства, із заохоченнями від подяки до перспектив підвищення. У нас є «нагороди за хоробрість для поліцейських» - чи не повинно бути «нагороди за допомогу постраждалим особам»?
- Забезпечення сфокусованості на цій сфері та ефективного управління роботою у цій сфері.
- Забезпечення наявності ефективного нагляду для зміцнення професійності та компетентності.

*Джерело: 'Everyone's business: Improving the police response to domestic abuse' (Her Majesty's Inspectorate of Constabulary (HMIC, 2014) [«Стосується кожного: вдосконалення реагування поліції на випадки домашнього насильства»] (Інспекторат Корпусу констеблів її Величності, 2014 рік)].

ДОДАТОК 1

ВИЗНАЧЕНІ СТАДІЇ НАСИЛЬСТВА У ВІДНОСИНАХ

Грем Гулден, шеф-інспектор поліції (у відставці), Скотланд-Ярд

Хоча співробітники поліції не завжди помічають ознаки зловживань, їм варто знати ці стадії і як може поводитися постраждала/потерпіла особа, коли вони реагують на виклик.

Грумінг. Багато кривдників можуть бути чарівними на ранніх етапах відносин. Вони можуть бути «ідеальними партнерами». Їх часто бачитимуть друзі та члени родини постраждалої(потерпілої) особи.

На ранніх стадіях кривдник застосовує тактику, спрямовану на ізоляцію постраждалої(потерпілої) особи від друзів та родини. Це може вважатися проявом турботи та любові.

Процес грумінга постраждалої(потерпілої) особи часто є поетапним і створює для кривдника кращі можливості для початку застосування більш серйозних зловживань і фізичного насильства.

Співробітники поліції можуть отримувати дзвінки від членів родини або друзів, які переживають через певну людину.

Явні ознаки - «червоні прапорці»

- Ізоляція від родини та друзів
- Рання фінансова залежність - позики, взяті на ім'я постраждалої(потерпілої) особи
- Вагітність на ранніх етапах відносин
- Спільне проживання на ранніх етапах відносин
- Друзі можуть описувати кривдника як ідеального партнера

Примітка: Визнається, що зазначені вище «червоні прапорці» не завжди є прикладами грумінгу. Розслідуючи справу про домашнє насильство, співробітник поліції повинен враховувати можливість постановки запитань щодо ранніх етапів відносин.

Управління ситуацією. Коли випадки зловживань та/або фізичного насильства стають частішими, деякі постраждалі/потерпілі можуть піти від кривдника. Багато з них цього не роблять через рівень контролю, встановлений на стадії грумінгу. Постраждалі/потерпілі часто намагаються знайти пояснення зловживанням і не відкидають можливості того, що все покращиться.

Постраждала/потерпіла особа віднайде стратегії, щоб впоратися з кривдником та особливими ситуаціями, найчастіше це відбувається за рахунок зміни поведінки такої особи. Таким чином, стандарти кривдника накладають свій відбиток на відносини, і зловживання стають частиною відносин.

Якщо викликається поліція, то, скоріше за все, це одна із стратегій для подолання зловживань у відносинах. Якщо постраждалі/потерпілі особи не бажають взаємодіяти на цьому етапі, вони не чинять навмисно перешкод та не виявляють незговорливості - вони просто справляються з ситуацією таким чином, щоб почуватися максимально безпечно.

На цій стадії важливо, щоб співробітники поліції ставили запитання, які дозволять постраждалій особі побачити, наскільки вона змінила та обмежила свою власну поведінку, щоб підлаштуватися під поведінку кривдника.

Явні ознаки - «червоні прапорці»

- Ізоляція від друзів та родини
- Самозвинувачення з боку постраждалої/потерпілої особи
- Невихід на роботу через травми
- Визначений набір жорстких правил, дотримання яких вимагає кривдник (наприклад, вечеря, прибирання, охайність постраждалої(потерпілої) особи, одяг, який належить носити, тощо)

- **Кривдник перевіряє пересування постраждалої(потерпілої) особи. Співробітники поліції повинні враховувати, що кривдники можуть використовувати технології для встановлення контролю**
- **Пошкодження майна**

Викривлення точки зору/реальності. Поведінка, яка характеризується застосуванням примусу та контролю, включає багато різних та перехресних тактик. У поєднанні ці тактики призводять до того, що постраждала/потерпіла особа живе у страху. Скоріше за все, такі особи будуть занепокоєними та наляканими.

Кривдники намагатимуться перекласти вину та відповідальність за зловживання на постраждалу/потерпілу особу. Деякі постраждалі/потерпілі особи даватимуть відсіч та чинитимуть спротив. У якості копінг-механізмів часто застосовується алкоголь та інші речовини, в зв'язку з чим розум постраждалої(потерпілої) може бути затуманеним і здаватиметься, що вона не допомагає або «вони обоє варті одне одного».

Основні заходи реагування поліції на цій стадії - спробувати викликати сумнів щодо питання вини, підкреслюючи, що постраждала/потерпіла особа не винна, а також ще раз спробувати змусити таку особу побачити, наскільки вона змінила свою поведінку, щоб підлаштуватися під кривдника.

Явні ознаки - «червоні прапорці»

Співробітникам поліції доцільніше запитувати постраждалу/потерпілу особу про те, як вона почувається у відносинах, ніж просто ставити запитання «Що сталося?».

У разі отримання викликів співробітники поліції повинні говорити з постраждалою(потерпілою) особою наодинці і знати, що контролююча поведінка може проявлятися навіть у їх присутності.

- **Постійний страх у відносинах через контролюючу поведінку**

- **Самозвинувачення**
- **Зловживання алкоголем/психоактивними речовинами**
- **Заяви друзів/членів родини/роботодавця**
- **Випадки критики на людях**
- **Кривдник повертається до стадії грумінгу, коли побоюється, що постраждала/потерпіла особа замислюється над тим, щоб піти**
- **Кривдник залишається з постраждалою(потерпілою) особою під час візитів до лікаря та інших зустрічей**
- **Місце події не таке, як ви очікували**

Виїжджаючи на виклики, співробітники поліції мають шукати неявні ознаки контролю та примусу. До таких ознак можуть відноситися наступні:

- **Жести, щоб змусити постраждалу/потерпілу особу замовкнути**
- **Кривдник винуватить постраждалу/потерпілу особу**
- **Кривдник претендує на статус постраждалої(потерпілої) особи**

У одному випадку, про який повідомлялося у Сполучених Штатах Америки, відзначалося, що постраждала/потерпіла особа замовкала, коли імовірний кривдник заходив до кімнати. Лише пізніше співробітники поліції дізналися, що це відбувалося, коли імовірний кривдник заходив до кімнати тримаючи білого рушника. Після опитування, пізніше, постраждала/потерпіла особа сказала, що цей рушник часто використовувався для її придушення.

Визначення зловживання. Часто лише після спливу певного часу постраждала/потерпіла особа визначає те, що відбувається, як зловживання, особливо якщо щодо неї не застосовується значне фізичне насильство або якщо «рівень» насильства низький, а застосовується примус.

Це може бути важкою стадією для постраждалої(потерпілої) особи, адже такій особі доведеться визнати свій статус постраждалої(потерпілої), а

також те, що її кохана людина є кривдником. Ця стадія також передбачатиме, принаймні до певної міри, визнання того, що зловживання тривають постійно, а не є «епізодичними» інцидентами.

Може бути корисним, якщо особа, яка реагує на повідомлення, допоможе постраждалій/потерпілій особі спростувати стереотипи щодо «постраждалих осіб» та імовірних «кривдників». Важливо, щоб співробітники поліції визнали пережите постраждалою(потерпілою) особою та позбавили її почуття провини. Яка-небудь фраза на кшталт «Це не твоя вина» на адресу постраждалої(потерпілої) особи може серйозно додати упевненості такій особі.

Явні ознаки - «червоні прапорці»

- **Детальні заяви постраждалої(потерпілої) особи із визначенням випадків зловживання, про які повідомляє постраждала/потерпіла особа**
- **Визнання статусу постраждалої(потерпілої) особи**
- **Визнання того, що партнер є кривдником**
- **Дзвінки від постраждалої(потерпілої) особи з приводу зловживань**

Переоцінка відносин. Коли постраждала(потерпіла) особа визнала, що те, що з нею відбувається, є зловживаннями, вона може почати переоцінювати усі відносини.

Вона може продовжити застосувати віднайдені стратегії для того, щоб справлятися зі зловживаннями. Залишення партнера, тимчасово або назавжди, та звернення до офіційних систем підтримки може стати більш реалістичним варіантом.

Втручання на цій стадії можуть бути спрямовані на дослідження практичних бар'єрів, які перешкоджають постраждалій особі піти від партнера.

Знов-таки, співробітники поліції повинні намагатися визнати пережите постраждалою(потерпілою) особою.

Явні ознаки - «червоні прапорці»

- **Самоаналіз постраждалої(потерпілої) особи**
- **Планування заходів забезпечення безпеки**
- **Комунікація зі службами для постраждалих(потерпілих) осіб**
- **Перебування з кривдником у вичікуванні безпечного моменту для того, щоб піти**
- **Розмови з другом/членом родини/співробітником поліції про те, щоб піти**

Припинення відносин. Дуже важливо пам'ятати, що багато постраждалих(потерпілих) осіб роблять численні спроби піти від аб'юзивного партнера, перш ніж насправді роблять це.

Причини, з яких відносини не припиняються, часто є практичними, до них відносяться наступні: численні види і тактики контролю та обіцянки змінитися; житло; економічна підтримка; діти; тиск з боку родини та побоювання, що члени родини не зможуть гарантувати безпеку.

Співробітники оперативного реагування мають знати вимоги щодо негайного планування заходів забезпечення безпеки і забезпечити направлення постраждалих(потерпілих) осіб до спеціалізованих служб підтримки, які можуть допомогти їм прийняти складні рішення щодо майбутнього.

Створення «простору для маневру» має дуже важливе значення, і співробітники реагування можуть відіграти надважливу роль у створенні цього простору, віддаливши кривдника та здійснивши його арешт, за наявності підстав.

Явні ознаки

- **Плани щодо забезпечення безпеки**
- **Обговорення зі службами для постраждалих(потерпілих) осіб**
- **Перебування з кривдником у вичікуванні безпечного моменту для того, щоб піти**

Припинення зловживання. Важливо відзначити, що припинення відносин не завжди означає припинення насильства і зловживань. Час після розриву відносин, насправді, може бути найнебезпечнішим. Багато постраждалих(потерпілих) осіб стикаються зі зловживаннями після розриву відносин, і співробітники реагування мають знати про підвищення небезпеки. Спілкування з дитиною може бути значною проблемою після розриву. Багато кривдників продовжують намагатися здійснювати контроль за допомогою спілкування з дитиною, і постраждалі/

потерпілі та діти ставали жертвами зловживань та вбивства під час призначених судом візитів для спілкування.

Явні ознаки

- **Підтримання контактів з кривдником у разі наявності дітей**
- **Кривдник виходить на контакт на роботі, через дзвінки мобільний телефон або друзів та членів родини**

ДОДАТОК 2

НАСИЛЬСТВО/ ЖОРСТОКІСТЬ В ІМ'Я ЧЕСТІ ТА ЗГУБНА ПРАКТИКА, НАПРИКЛАД ДИТЯЧІ, РАННІ ТА ПРИМУСОВІ ШЛЮБИ І КАЛІЧЕННЯ ЖІНОЧИХ СТАТЕВИХ ОРГАНІВ

Джеррі Кемпбелл MBE FCSI AFHEA, головний суперінтендант-детектив (у відставці), Скотланд-Ярд

Що таке насильство/жорстокість в ім'я честі?

Щоб дати визначення жорстокості в ім'я честі, важливо розуміти, що означає слово «честь». Можна стверджувати, що у культурах різних куточків світу діють ті чи інші кодекси честі.

Незмінним є те, що ці кодекси являють собою встановлені у нашому суспільстві правила, які визначають прийнятну та неприйнятну поведінку, що можна і не можна робити. У деяких культурах кодекс честі є скоріше способом життя.

Честь означає високу повагу або оцінку і, як позитивна риса, асоціюється з доброчесністю та хорошими моральними якостями. Осіб з такими якостями називають «поважними»⁴⁷, що надає, в тому числі, інших позитивних властивостей, таких як довіра та повага, а також асоціюється зі статусом та репутацією⁴⁸. Честь має важливе значення для самої людини, а також для його/її суспільства.

Джеррі Кемпбелл MBE FCSI AFHEA, головний суперінтендант-детектив (у відставці), Скотланд-Ярд

Цей аспект - важливість у культурі честі - нерозривно пов'язаний з репутацією особи, а отже зі статусом у громаді. Переконавання у тому, що мало місце порушення честі, може мати вкрай руйнівні наслідки і призвести до вчинення «насильницької відплати» з метою захисту честі особи або родини⁴⁹. Така насильницька відплата може бути стрімкою та здійснюватися з використанням немислимої сили, що призведе до втрати життя.

47 Vandello, J. A. & Cohen, D. (2003), 'Male honor and female fidelity: Implicit cultural scripts that perpetuate domestic violence', *Journal of Personality and Social Psychology* [Д. А. Ванделло та Д. Коен (2003 рік), «Чоловіча честь та жіноча вірність: неявні культурні сценарії, які увічнюють домашнє насильство», видання «*Journal of Personality and Social Psychology*», 84, стор. 997.

48 Julian Pitt-Rivers, 'Honor and Social Status,' in *Honour and Shame: The Values of Mediterranean Society* (ed. J. G. Peristiany, Weidenfeld and Nicolson, 1965) [Джуліан Пітт-Ріверс, «Честь та соціальний статус», у публікації «*Честь та сором: цінності середземноморського суспільства*» (ред. Д. Д. Перістіані, Вайнфілд та Ніколсон, 1965 рік)], стор. 21.

49 Там само.

БЛОК 21

ПРАКТИЧНИЙ ПРИКЛАД: ВБИВСТВО ПОКІЙНОЇ ПАНІ БАНАЗ МАХМУД (2006 РІК)

«Це був варварський та безжальний злочин... Її батько та дядько вирішили, що для відновлення так званої честі родини вона має померти, а пам'ять про неї має бути стерта» (суддя Брайан Баркер).

Покійна пані Баназ Махмуд народилася в Іракському Курдистані 16 грудня 1985 року. У 10-річному віці Баназ з родиною переїхала до Великобританії, де вони подали клопотання про надання притулку.

Коли Баназ виповнилося 17 років, вона вступила до договірною шлюбу з чоловіком, старшим за неї на 10 років. Через два роки, переживши сексуальне та фізичне насильство, Баназ покинула чоловіка та, за згоди батьків, повернулася жити до них у Лондонський район Мітчем. Після цього розриву з чоловіком у Баназ зав'язалися нові стосунки з іншим чоловіком, якого чоловіки-члени її родини вважали «непідходящим». За Баназ та її хлопцем слідували та спостерігали члени громади, і, очевидно, їх заскочили за поцілунком біля станції метро у Лондоні.

У грудні 2005 року дядько Баназ за батьківською лінією скликав сімейні збори або нараду у Лондонській квартирі, на якій було вирішено долю Баназ, оскільки, як вважалося, вона осоромила свою родину.

За період з вересня 2005 року до січня 2006 року Баназ п'ять разів зверталася до співробітників поліції з Міської поліції Лондона та Поліції Уест-Мідленда (Бірмінгем, Великобританія), висуваючи серйозні звинувачення, у тому числі щодо сексуального насильства та погроз вбивством. Незалежна комісія з розгляду скарг на дії поліції (нині - Незалежний офіс з питань дій поліції) пізніше виявить певні недоліки у тому, як деякі співробітники поліції розслідували ці звинувачення (Незалежна комісія з розгляду скарг на дії поліції, листопад 2008 року).

Одного разу, 31 грудня 2005 року, сусіди бабусі Баназ повідомили у поліцію, що скляна панель на її дверях була розбита. Баназ розбила скло у відчайдушній спробі втекти від батька, який напував її

бренді. Баназ забігла до кафе неподалік, і співробітники та відвідувачі бачили, що вона була засмучена і її руки кровоточили. Баназ сказала їм, що її змусили випити алкоголь, що на неї «полюють» люди і що їй довелося розбити вікно, щоб утекти. Після цього на місце події викликали службу швидкої допомоги та поліцію. Баназ сказала працівникам швидкої, що вона розбила вікно і що батько змусив її випити алкоголь, а також що він намагається її вбити. Вона також сказала, що «вони» збираються вбити її хлопця - пана Рахмата Сулеймані.

Рахмат стверджував, що Баназ казала співробітникам поліції, що вважає, що її батько та дядько хочуть її вбити.

Ввечері 22 січня 2006 року до хлопця Баназ підійшли чотири чоловіки. Вони запропонували йому піти з ними, а коли він відмовився, стали погрожувати, що заберуть його життя і життя Баназ. Він повідомив про це у поліцію. 23 січня Баназ з'явилася до поліцейської дільниці, щоб повідомити про цю погрозу. Вона назвала співробітнику поліції імена чоловіків, які погрожували її хлопцю. Незабаром після цього Баназ зникла. Її згвалтували, задушили та поклали тіло у валізу.

25 січня 2006 року про зникнення Баназ повідомив Рахмат, а не хто-небудь з членів її родини. Міська поліція Лондона почала дуже ризиковане розслідування випадку зникнення особи, яке тривало три місяці. 29 квітня 2006 року розкладене тіло Баназ було знайдено у валізі, закопаній на присадибній ділянці біля Бірмінгема, за 200 миль від дому її родини у Лондоні.

11 червня 2007 року батько Баназ, Махмуд Махмуд, її дядько за батьківською лінією, Арі Махмуд, та ще один родич, Мохаммед Хама, були визнані винними у її вбивстві та засуджені до довічного ув'язнення. Інші члени громади іракських курдів були визнані винними у злочинах, пов'язаних з вбивством Баназ, зокрема у дачі завідомо неправдивого показання та перешкоджанні законному та гідному похованню Баназ.

У березні 2016 року Рахмат Сулеймані, який перебував під захистом поліції більше 10 останніх років, помер у лікарні, очевидно, забравши власне життя. Повідомлялося, що раніше він вже двічі намагався вчинити самогубство.

Рахмат казав: «Мое життя залежало від неї. Вона була моїм теперішнім і майбутнім, моєю надією. Вона - це найкраще, що зі мною сталося. Мое життя припинилося із смертю Баназ. Життя немає. Єдине, що давало мені сили жити, це бажання побачити вчинення правосуддя для Баназ».

Рахмат є ще однією жертвою убивства Баназ в ім'я честі.

До того ж, певні аспекти честі та репутації [«ізнат» (честь) та «шарам» (сором) у південноазійських спільнотах, а також багато інших версій цих слів на різних мовах] значним чином впливають на поняття «честь». Честь та сором - це сильні емоції, які людина може відчувати сама або які нав'язуються їй іншими людьми. Такі емоції чинять потужний вплив на дії людини. Хоча жорстокість в ім'я честі є негативною реакцією особи на присоромлення або враження, що її соромлять, такі акти вчиняються і для того, щоб запобігти присоромленню або уникнути його. Хоча постраждати від насильства та жорстокості в ім'я честі можуть і жінки, і діти, і чоловіки, частіше за все страждають жінки та дівчата, внаслідок чого це правопорушення стає однією з форм ґендерно зумовленого насильства.

Щодо масштабів шкоди, то імовірні порушення кодексу честі, використовуваного у певній культурі або громаді, можуть передбачати вчинення усього спектру кримінальних правопорушень, наприклад, таких як: убивство, викрадення, ув'язнення, зґвалтування, серйозні фізичні напади (у тому числі із застосуванням кислоти та зброї), погрози вбивством, домагання, переслідування, залякування і т. д. За оцінками ООН, щороку 5 000 жінок стають жертвами вбивства в ім'я честі⁵⁰. Реальність така, що набагато більше жінок зникають, і про їх зник-

нення так і не повідомляють та/або їх ніколи не знаходять або органи влади не реєструють відповідні повідомлення⁵¹. Крім того, є такі жертви, які гинуть внаслідок «примусового самогубства», самоспалення, ножових поранень та інших причин.

За результатами дослідження УНЗ ООН 2018 року встановлено, що у 2017 році 87 000 жінок по всьому світу стали жертвами умисного убивства⁵². Більше половини постраждалих (58%, або 50 000 жінок) стали жертвами убивства від рук інтимних партнерів або членів родини. Це означає, що кожного дня у світі гине 137 жінок від рук членів їхньої власної родини. Більше третини жінок (30 000), умисно убитих у 2017 році, загинули від рук інтимного партнера, з яким вони перебували у відносинах на момент убивства або раніше. Така статистика у цілому відповідає даним дослідження масштабів насильства, проведеного у 2018 році Всесвітньою організацією охорони здоров'я. У цьому дослідженні також відзначаються убивства жінок в ім'я честі та у зв'язку з приданим, а також убивства жінок та дівчат, пов'язані з чаклунством⁵³; ще одна форма згубної практики.

Згубна практика

Таке насильство та зловживання щодо жінок є багатограним явищем, яке співіснує у континуумі множинних і взаємопов'язаних наскрізних тем різного соціального, економічного, культурного та політичного контексту⁵⁴. Насильство щодо жінок є водночас причиною та наслідком ґендерної нерівності і дискримінації⁵⁵, а також однією з найбільших перешкод для досягнення ґендерної рівності⁵⁶.

51 Global Study on Homicide, Gender related killing of women and girls (UNODC, 2018) [Глобальне дослідження з проблеми вбивств, ґендерно зумовлені вбивства жінок та дівчат (УНЗ ООН, 2018 рік)].

52 Там само.

53 Там само.

54 Там само.

55 UN Secretary General's In-depth study of all forms of violence against women [Поглиблене дослідження Генерального секретаря з питань усіх форм насильства щодо жінок], (A/61/122/Add.1 (2006 рік), пункт 65, стор. 27).

56 UN Secretary General's In-depth study of all forms of violence against women [Поглиблене дослідження Генерального секретаря з питань усіх форм насильства щодо жінок], (A/61/122/Add.1 (2006 рік), пункт 1, стор. 9).

50 UN News [Новини ООН] (4 березня 2010 року), доступ за адресою: <https://news.un.org/en/story/2010/03/331422>.

Традиції - це давно встановлені моделі дій або поведінки, які часто поколіннями передаються у родині та громадах. Ці звичаї засновані на дотримуваних переконаннях та цінностях. На захисті традицій часто постає табу, тобто суворі соціальні заборони, пов'язані з діяльністю людей або соціальними звичаями, які ґрунтуються на моральних судженнях та релігійних переконаннях. Це означає, що змінити традиції непросто, оскільки люди дотримуються цих моделей поведінки і вірять, що так робити правильно.

Традиції позитивно впливають на людей, родини та громади; однак, вони можуть бути і згубними. ООН називає наступні порушення прав людини згубною практикою, яка серйозним та руйнівним чином впливає на здоров'я, благополуччя і права людини жінок та дівчат: калічення жіночих статевих органів; примусове годування жінок; дитячі, ранні та примусові шлюби; віддання переваги синам; жіночий інфантицид; рання вагітність; та ціна приданого⁵⁷. До інших видів згубної практики відносяться убивства в ім'я честі, викуп нареченої, викрадення нареченої, кровна ворожнеча, «згладжування» / сплощування грудей та нанесення шрамів.

Жінки та дівчата з інвалідністю піддаються таким самим згубним практикам, як і ті, що застосовуються по відношенню до жінок та дівчат без інвалідності, при цьому наслідки застосування такої практики нерідко погіршують існуючі види інвалідності або призводять до виникнення нових, а також поглиблюють їхню уразливість та соціальну ізоляцію⁵⁸.

57 UN, Fact Sheet No.23, Harmful Traditional Practices Affecting the Health of Women and Children [ООН, Інформаційний бюлетень №23, Згубна традиційна практика, яка впливає на здоров'я жінок та дітей], доступ за адресою: <https://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet23en.pdf>.

58 A Submission Highlighting the Harmful Practices Targeted at Persons with Disabilities, and in Particular Women and Girls with Disabilities, (International Disability Alliance, 2017) [Подання щодо згубної практики, яка застосовується по відношенню до осіб з інвалідністю, зокрема по відношенню до жінок та дівчат з інвалідністю (Міжнародний альянс з питань інвалідності, 2017 рік)].

Блок 22

Примусовий шлюб - фактологічні дані

- 700 мільйонів жінок, що живуть сьогодні, вийшли заміж до свого 18-го дня народження. 250 мільйонів з цих жінок вийшли заміж до досягнення 15-річного віку.
- У 2019 році кожна п'ята жінка у віці 20 - 24 років вийшла заміж до досягнення 18-річного віку⁶⁰.
- Якщо кількість дитячих, ранніх та примусових шлюбів не зменшиться, до 2030 року 950 мільйонів жінок та дівчат будуть заміжні до свого 18-го дня народження. До 2050 року ця цифра сягне практично 1,2 мільярдів жінок та дівчат⁶¹.
- У світовому масштабі, кожна третя дівчинка-підліток у віці 15 - 19 років (84 мільйони) постраждала від емоційного, фізичного та/або сексуального насильства з боку свого чоловіка або партнера⁶².
- Ускладнення під час вагітності та пологів є однією з головних причин смертності дівчат у віці 15 - 19 років у країнах з низьким та середнім рівнем доходу⁶³.
- 115 мільйонів чоловіків одружилися до досягнення 18-річного віку; 23 мільйони з них одружилися до досягнення 15-річного віку⁶⁴.

59 60 61 62 63

59 Організація Об'єднаних Націй, Департамент з економічних і соціальних питань, Відділ статистики (2020 рік). Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат.

60 GirlsNotBrides [Глобальне партнерство «Дівчата - не наречені»], доступ за адресою: <https://www.girlsnotbrides.org/700-million-women-married-children-reveals-new-unicef-data/>.

61 World Health Organisation (WHO), Adolescents: health risks and solutions [Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), Підлітки: ризики для здоров'я та рішення] (13 грудня 2018 року), доступ за адресою: <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/adolescents-health-risks-and-solutions>.

62 Там само.

63 115 million boys and men around the world married as children - UNICEF United Kingdom [115 мільйонів хлопчиків та чоловіків по всьому світу одружилися у дитячому віці - ЮНІСЕФ у Великобританії], доступ за адресою: <https://www.unicef.org.uk/press-releases/115-million-boys-and-men-around-the-world-married-as-children-unicef/>.

Примусовий шлюб

Примусовий шлюб - це шлюб, у якому один або обидва подружжя (чоловік і жінка) не дають інформованої згоди на шлюб, а укладають його внаслідок застосування до них насильства, погроз, обману або інших видів примусу. Примус, який використовується для того, щоб змусити особу укласти шлюб, може набувати різних форм, у тому числі фізичного, психологічного, фінансового, сексуального та емоційного тиску⁶⁴.

Примусовий шлюб, як ще одна форма насильства щодо жінок та дівчат, є однією з форм зловживань по відношенню до дітей та дорослих, суттєвим порушенням прав людини жінок та дівчат і кримінальним правопорушенням у багатьох країнах та юрисдикціях.

Хоча визнається, що до укладання шлюбу примушують і жінок, і чоловіків, страждають або можуть постраждати від цієї згубної практики переважно жінки та дівчата. Після укладання примусового шлюбу постраждали особи позбавлені захисту і ризикують стикнутися або стикаються протягом свого життя з безліччю інших тяжких злочинів, фізичним та сексуальним насильством, психологічною та емоційною жорстокістю і підневільною працею у домашньому господарстві, що має далекосяжні наслідки для їхнього здоров'я.

Дитячий шлюб, тобто шлюб, який укладається до досягнення подружжям 18-річного віку, є практикою, яка застосовується у багатьох країнах світу, у тому числі у США та Великобританії.

Існують різні мотиви та регіональні варіації причин укладання примусових шлюбів, у тому числі збереження та/або забезпечення добробуту і статусу, бідність, безпека, запобігання ізоляції з боку громади, забезпечення піклувальника для хворої дитини, а також пов'язаність з іншими фор-

мами згубної практики, наприклад з викраденням нареченої.

Договірні шлюби

Традицію укладання договірних шлюбів вшановують в усьому світі, відповідно до неї члени родини, зокрема батьки, беруть на себе провідну роль у укладанні шлюбу. Однак, важливо розрізняти договірний шлюб та примусовий шлюб. Щоб шлюб насправді був договірним, він має ґрунтуватися на **сумісності, виборі та інформованій згоді** обох сторін союзу.

Реєстратори шлюбу, співробітники поліції, інші фахівці правоохоронних органів, члени розширеної сім'ї та члени громади мають враховувати, що примусовий шлюб може бути «завуальований» під договірний шлюб за згодою сторін. Тому дуже важливо, щоб, незважаючи на підтримку згубної практики з боку громади, національні та регіональні органи влади, наглядові органи та правоохоронні структури виявляли належну обачність з метою захисту дітей від усіх форм дискримінації.

У міжнародному масштабі, поліцейські та правоохоронні організації, а отже співробітники та посадові особи таких організацій, мають такі основні цілі: захищати життя, попереджати та розкривати злочини і підтримувати порядок та безпеку.

У Міжвідомчих рекомендаціях щодо проблеми примусового шлюбу Уряд Великобританії пропагує поняття «Правило єдиного шансу» стосовно до тих ситуацій, коли співробітники поліції та інші фахівці ведуть справи про примусовий шлюб⁶⁵. Це поняття передбачає, що в реальності фахівці мають «один шанс» убезпечити, захистити та врятувати особу від віктимізації або подальшої віктимізації. Йдеться про мотивування фахівців, щоб вони вживали позитивних заходів для убезпечення та захисту від шкоди реальних та потенційних постраждалих (потерпілих) осіб.

64 HM Government multi-agency practice guidelines, *Handling cases of Forced Marriage* [Уряд Її Величності, Міжвідомчі практичні рекомендації, Ведення справ про примусовий шлюб] (червень 2014 року).

65 HM Government, *Multi-agency practice guidelines: Handling cases of Forced Marriage* [Уряд Її Величності, Міжвідомчі практичні рекомендації: ведення справ про примусовий шлюб], (червень 2014 року), стор. 16.

Блок 23

Конвенція ООН про права дитини⁶⁶

Стаття 2:

1. Держави-учасниці поважають і забезпечують всі права, передбачені цією Конвенцією, за кожною дитиною, яка перебуває в межах їх юрисдикції, без будь-якої дискримінації, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного, етнічного або соціального походження, майнового стану, стану здоров'я і народження дитини, її батьків чи законних опікунів або яких-небудь інших обставин.

2. Держави-учасниці вживають всіх необхідних заходів для забезпечення захисту дитини від усіх форм дискримінації або покарання на підставі статусу, діяльності, висловлюваних поглядів чи переконань дитини, батьків дитини, законних опікунів чи інших членів сім'ї.

Хоча поняття «Правило єдиного шансу» було розроблено для випадків примусового шлюбу, його можна застосовувати у всіх сферах, пов'язаних з насильством щодо жінок та дівчат.⁶⁶

Калічення жіночих статевих органів/ обрізання

Операції калічення жіночих статевих органів/ обрізання лишаються серйозною проблемою для слідчих поліції та прокурорів у багатьох юрисдикціях світу, у яких ця практика криміналізована⁶⁷.

66 The United Nations Convention on the Rights of the Child [Конвенція Організації Об'єднаних Націй про права дитини] (1990 рік), доступ за адресою: https://downloads.unicef.org.uk/wp-content/uploads/2010/05/UNCRC_PRESS200910web.pdf?_ga=2.16687990.170076905.1577836147-1551955756.1577836147.

67 Thomson Reuters Foundation and 28TooMany, 'The Law and FGM, An Overview of 28 African Countries' [Організація «Thomson Reuters Foundation» та організація «28TooMany», «Законодавство та калічення жіночих статевих органів: огляд ситуації у 28 країнах Африки»], (вересень 2018 року).

Блок 24

Беа*, 14 років

Беа - чотирнадцятирічна дівчинка, мешканка Кенії, яку змусили пройти обрізання жіночих статевих органів під час шкільних канікул. Вона мала вийти заміж за 67-річного чоловіка, після того як її батьки продали її за 2 кг чайного листа та 10 кг цукру, тобто за ціну нареченої.

Недивно, що у той день, коли її майбутній чоловік прийшов, щоб її забрати, Беа кричала, що не піде з ним та не вийде за нього. Через деякий час чоловік пішов, сказавши батькові Беа, що повернеться за нею, коли вона заспокоїться. Коли майбутній чоловік Беа вийшов з дому, її батько, очевидно, відчував неабиякий сором та злість через те, що Беа зганьбила його, не підкорившись йому та відмовившись від заміжжя.

За те, що вона його не послухалась, Беа була покарана - брати притиснули її до землі, а батько за допомогою мачете відрізав їй мочки вух.

Як тільки її рани загоїлися, Беа видали заміж за цього 67-річного чоловіка. Згодом Беа врятували, і вона живе у безпеці у рятувальному центрі, разом з багатьма іншими дівчатами, яких було врятовано від примусового шлюбу, що чекав на них, або спіткала аналогічна доля.

*Ім'я постраждалої особи змінено

Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) дає наступне визначення терміну «Калічення жіночих статевих органів/ обрізання»: *усі процедури, які передбачають часткове або повне видалення зовнішніх жіночих статевих органів або нанесення інших пошкоджень жіночим статевим органам з немедичних міркувань*⁶⁸.

Калічення жіночих статевих органів / обрізання - це жахливе порушення прав людини жінок та дівчат, яке спричиняє тяжкі наслідки для їхнього здоров'я та благополуччя і навіть призводить до смерті⁶⁹.

68 Там само.

69 Там само.

Блок 25

Калічення жіночих статевих органів / обрізання - основні факти⁷⁰

- Калічення жіночих статевих органів / обрізання включають процедури, у ході яких з немедичних міркувань навмисно видозмінюються або пошкоджуються жіночі статеві органи.
- Ця процедура не приносить користі здоров'ю дівчат та жінок.
- Такі процедури можуть спричинити сильну кровотечу і проблеми з сечовиділенням, а пізніше призвести до виникнення кіст та інфекцій, а також до ускладнень під час пологів і підвищення ризику смерті немовлят.
- Більше 200 мільйонів дівчат та жінок, що живуть сьогодні, піддалися обрізанню у 30 країнах Африки, Близького Сходу та Азії, де переважно практикуються калічення жіночих статевих органів / обрізання.
- Калічення жіночих статевих органів / обрізання переважно проводяться маленьким дівчатам з раннього дитинства і до 15 років.
- Калічення жіночих статевих органів / обрізання - це порушення прав людини дівчат та жінок.
- Існує 4 типи операцій калічення жіночих статевих органів/ обрізання (див. нижче).

Важливо, щоб співробітники поліції та їхні лідери визнавали, що операції калічення жіночих статевих органів/обрізання завдають серйозної фізичної та психологічної шкоди постраждалим/потерпілим. Ці фізичні пошкодження аналогічні колотим/різаням ранам.⁷⁰

У 1997 році ВООЗ розділила операції калічення жіночих статевих органів/ обрізання на чотири великі групи:

- **Тип 1:** Часто називається **кліторідектомія**, передбачає повне або часткове видалення клітора (маленької, чутливої та еректильної частини жіночих статевих органів) і у дуже рідких випадках лише крайньої плоти (складки шкіри навколо клітора).
- **Тип 2:** Часто називається **ексцизія**, передбачає часткове або повне видалення клітора та малих статевих губ (внутрішні складки вульви) з ексцизією або без ексцизії великих статевих губ (зовнішні шкірні складки вульви).
- **Тип 3:** Часто називається **інфібуляція**, передбачає звуження вагінального отвору шляхом створення щільного кільця за рахунок обрізання та репозиції малих або великих статевих губ,

⁷⁰ Там само.

іноді за рахунок зшивання, з видаленням або без видалення клітора (кліторідектомія).

- **Тип 4:** Усі інші травматичні процедури на жіночих статевих органах з немедичними цілями, наприклад проколювання, пірсинг, виконання надрізів, вишкрібання та припікання області статевих органів.

Деінфібуляція - це практика розкриття закритого вагінального отвору жінки, яка перенесла інфібуляцію, що часто є необхідним заходом для покращення стану її здоров'я та благополуччя, а також уможливлення сексуального акту і полегшення пологів⁷¹.

Є чимало причин та мотивів, з яких родини та громади практикують операції калічення жіночих статевих органів/ обрізання, у тому числі контроль сексуальної незалежності жінок. Така практика «часто обумовлюється переконаннями щодо того, що вважається прийнятною сексуальною поведінкою»⁷².

Розслідування та/або притягнення до відповідальності у справах про калічення жіночих статевих органів / обрізання є більш складними процесами

⁷¹ Там само.

⁷² Там само.

внаслідок поєднання низки факторів, у тому числі⁷³:

- Час проведення операцій калічення жіночих статевих органів/ обрізання - від 0 до 15 років. Постраждала/потерпіла особа не пам'ятає, коли проводилася така операція та чи проводилася взагалі; до цього також додається проблема встановлення дати рубців травми.
- Причетність матерів та інших родичок іноді впливає на прийняття постраждалою(потерпілою) рішення щодо поліції, прокуратури та інших органів влади.
- Активна співпраця постраждалої(потерпілої) особи з поліцією або іншими органами влади може призвести до ізоляції з боку громади та суспільства.
- Небажання постраждалих(потерпілих) криміналізувати або демонізувати свою релігію. Хоча жодні релігійні тексти не передбачають такої практики, особи, які її здійснюють, часто вірять, що вона має підтримку у релігії.
- Місцеві владні структури та авторитетні суб'єкти, наприклад лідери громад, традиційні та релігійні лідери, особи, які здійснюють обрізання, та навіть деякі медичні працівники можуть сприяти підтриманню цієї практики, що додає тиску, що чиниться на постраждалих(потерпілих) осіб.

Зазначені вище фактори свідчать про те, що важливо, щоб керівники поліції середньої ланки та інші співробітники працювали у партнерстві та уклали партнерські угоди з членами громад, лідерами громад, активістами, традиційними та релігійними лідерами, прокурорами, фахівцями у сфері охорони здоров'я та соціального забезпечення. Комунікація та робота з постраждалими громадами та іншими фахівцями має дуже важливе значення для підвищення рівня обізнаності та розбудови довіри і впевненості для вжиття позитивних заходів і повідомлення про випадки операцій калічення жіночих статевих органів, та запобігання їх проведенню від самого початку.

⁷³ Там само.

Джеррі Кемпбелл MBE
FCMI AFHEA, головний
суперінтендант-детектив
(у відставці), Скотланд-
Ярд

Функції керівників поліції середньої ланки:

- Обговорювати з іншими організаціями та партнерами розробку протоколів, наприклад щодо розслідування та притягнення до відповідальності, угод про обмін інформацією тощо, та впливати на цей процес.
- Інформувати керівництво своєї організації про ці домовленості.
- Повідомляти своїм співробітникам про різноманітні протоколи та угоди та підвищувати їхню обізнаність щодо цих документів.
- Виділяти ресурси для ефективного виконання протоколів та угод про обмін інформацією.
- Забезпечувати ефективне виконання протоколів та угод про обмін інформацією.

Передова практика партнерської роботи у процесі розслідування і притягнення до відповідальності у справах про шкідливу практику

З основними прикладами партнерських угод щодо розслідування справ про жорстокість в ім'я честі, примусовий шлюб та калічення жіночих статевих органів, які мають просувати керівники поліції середньої ланки, можна ознайомитися у рекомендаціях Ради керівників національної поліції⁷⁴ та Королівської прокуратурської служби [Англія та Уельс]⁷⁵. Ці рекомендації включають наступні про-

⁷⁴ National Police Chiefs Council (UK) [Рада керівників національної поліції (Великобританія)], див.: <https://www.npcc.police.uk>.

⁷⁵ The Crown Prosecution Service (UK) [Королівська прокуратурська служба (Великобританія)], див.: <https://www.cps.gov.uk>.

токоли щодо розслідування та притягнення до відповідальності:

(1) Протокол Ради керівників національної поліції та Королівської прокурорської служби щодо розслідування та притягнення до відповідальності у справах про калічення жіночих статевих органів

- Протокол щодо роботи з правопорушеннями, які пов'язані з каліченням жіночих статевих органів, укладений між Радою керівників національної поліції та Королівською прокурорською службою⁷⁶.

(2) Протокол Ради керівників національної поліції та Королівської прокурорської служби щодо розслідування та притягнення до відповідальності у справах про жорстокість в ім'я честі та примусовий шлюб

- Протокол щодо роботи з правопорушеннями, які пов'язані з насильством/жорстокістю в ім'я так званої честі та примусовим шлюбом, укладений між Радою керівників національної поліції та Королівською прокурорською службою⁷⁷.

- Жорстокість в ім'я честі, примусовий шлюб та калічення жіночих статевих органів; Стратегія політики для Англії, Уельсу та Північної Ірландії - Викорінення разом практики жорстокості в ім'я честі, примусових шлюбів та каліченням жіночих статевих органів⁷⁸

Передова практика у процесі окремих розслідувань справ про шкідливу практику

Нижче наводяться деякі речі, які варто та не варто робити під час розслідування справ про **шкідливу** практику. Керівники поліції середньої ланки мають прийняти ці рекомендації, пропагувати їх виконання та закріплювати їх зі співробітниками оперативного реагування та слідчими.

Наступні матеріали ґрунтуються на передовій практиці:

⁷⁶ Protocol on the handling of Female Genital Mutilation (FGM) offences between the National Police Chiefs' Council and the Crown Prosecution Service (2016), National Police Chiefs Council (UK) [Протокол щодо роботи з правопорушеннями, які пов'язані з каліченням жіночих статевих органів, укладений між Радою керівників національної поліції та Королівською прокурорською службою (2016 рік), Рада керівників національної поліції (Великобританія)].

⁷⁷ Там само.

⁷⁸ 'Honour-based Abuse, Forced Marriage and Female Genital Mutilation: a Policing Strategy for England, Wales & Northern Ireland - Eradicating Honour Based Abuse, Forced Marriage and Female Genital Mutilation Together', National Police Chiefs Council (UK) [«Жорстокість в ім'я честі, примусовий шлюб та калічення жіночих статевих органів: стратегія діяльності поліції для Англії, Уельсу та Північної Ірландії - Викорінення разом практики жорстокості в ім'я честі, примусових шлюбів та калічення жіночих статевих органів», Рада керівників національної поліції (Великобританія)].

Блок 23

Варто робити	Не варто робити
Захищати постраждалу/потерпілу особу та не допускати вчинення додаткових злочинів	Робити суб'єктивні судження щодо постраждалої(потерпілої) особи, способу її/його життя, культури або релігії/віри тощо
Заспокоювати постраждалу/потерпілу особу та проявляти емпатію по відношенню до неї	Проводити співбесіду з постраждалою(потерпілою) особою у присутності кривдників та свідків. На місці події відокремити учасників, зокрема постраждалу/потерпілу особу, свідків та кривдника(-ів)
Забезпечувати захист, збереження та схоронність місць злочину та доказів свідків, щоб максимізувати обсяг знайдених доказів	Нічого не робити
Вести справу професійно, делікатно та із дотриманням конфіденційності	Зв'язуватися з родиною постраждалої(потерпілої) особи або намагатися взяти участь у будь-якому посередницькому процесі (оскільки це може підвищити ризики)
Переглядати ті аспекти оцінки та управління ризиками, які впливають на постраждалу/потерпілу особу та інших людей, наприклад на дітей, уразливих дорослих та осіб, які надають підтримку постраждалим/потерпілій особі. Розробити план управління ризиками або план забезпечення безпеки, який включає план втечі та безпечні способи контактування	Розкривати деталі справи будь-якій особі, яка не бере участі у проведенні розслідування або не входить до «кола довіри». До «кола довіри» входить незалежний радник з питань домашнього насильства (IDVA) ⁷⁹ , спеціальний соціальний працівник - НЕ член місцевої ради, мер, лідер громади, обраний політичний діяч або інші громадські діячі та/або особи, які обіймають владні посади.
Працювати, зберігати та передавати особисті дані постраждалої(потерпілої) особи з обережністю та конфіденційністю	Заявляти, що насильство щодо жінок та дівчат НЕ є роботою служби поліції
Вести справу надаючи людям тільки ту інформацію, яку їм необхідно знати	Запрошувати члена родини (особливо дитину), члена громади, друга або іншу неуповноважену особу для здійснення перекладу
Заспокоювати та підтримувати постраждалу/потерпілу особу, забезпечуючи своєчасне та регулярне надання оновленої інформації з використанням бажаного для постраждалої(потерпілої) особи способу контактування	Встановлювати прямі контакти з іноземними правоохоронними органами або державними службовцями, якщо правопорушення вчинене у іноземній юрисдикції. Робити це лише з використанням довірених джерел та дозволених процедур
Бути чесним, відкритим та нічого не приховувати від постраждалої(потерпілої) особи	Покладати на постраждалу/потерпілу особу обов'язок захистити себе чи своїх дітей без підтримки з боку поліції, інших правоохоронних органів або спеціальних організацій з надання підтримки
Забезпечувати повну доступність ваших послуг та застосовувати інклюзивну практику роботи під час ведення справ	

⁷⁹ Незалежний радник з питань домашнього насильства.

Варто робити	Не варто робити
Забезпечувати поінформованість керівника для надання рекомендацій, вказівок та ресурсної підтримки, наприклад радник з питань тактики, співробітник зі зв'язків з родиною, радник з питань співбесід, керівник з питань криміналістичної експертизи (в залежності від тяжкості та складності правопорушення)	
Аналізувати заходи, вжиті співробітником оперативного реагування Якщо дозволяє інфраструктура, знімати відбитки пальців, брати зразки ДНК та робити фотографію постраждалої(потерпілої) особи, за наявності інформованої згоди, та розробляти генеалогічне древо	
Направляти постраждалу/потерпілу особу до довіреної організації громадянського суспільства / НУО, яка відповідає культурним особливостям такої особи	
Направляти справу до спеціалізованого слідчого підрозділу поліції та/або спеціального прокурора	
Розглядати можливість запрошення експертів з культурних та інших питань для надання рекомендацій у процесі розслідування. Завжди виявляли належну обачність перевіряючи рекомендації експертів та перекладачів, що залучаються • забезпечувати запрошення правильного експерта з правильних причин	
Формувати штат поліцейських радників-спеціалістів для надання консультацій щодо стратегічних та/або оперативних підходів до вирішення проблеми ґендерно зумовленого насильства	
Очолювати та проводити спільні навчальні заняття з поліцейськими співробітниками оперативного реагування/першими слідчими, спеціальними слідчими та їхніми кураторами, щоб усі знали, яку роль вони відіграють у моделі реагування та розслідування.	
Включати до таких навчальних занять міжвідомчих партнерів.	

ПРИМІТКИ ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Investigation Process (College of Policing), see: <https://www.app.college.police.uk/app-content/investigations/investigation-process/>
2. Huhtanen, H., Lonsway, K.A., Archambault, J. (2017), 'Gender Bias in Sexual Assault Response and Investigation. Training Bulletin Series: Part 1', End Violence Against Women International (EVAWI).
3. Unbiased Policing (Provincial Government of British Columbia), see: <https://engage.gov.bc.ca/unbiasedpolicing/work-to-date/>
4. Malcolm K. Sparrow (2015), 'Measuring Performance in a Modern Police Organization in New Perspectives in Policing' (National Institute of Justice), see: <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/248476.pdf>
5. Erin Gallagher, SGBV Investigation Planning (2015), Institute for International Criminal Investigations (IICI) and the Justice Rapid Response.
6. Nathan Birdsall, Stuart Kirby & Michelle McManus (2017), 'Police-victim engagement in building a victim empowerment approach to intimate partner violence cases', *Police Practice and Research*, 18:1, 75-86, DOI: 10.1080/15614263.2016.1230061
7. Training Programme on the Treatment of Child Victim/survivors and Child Witnesses of Crime for Law Enforcement Officials (UNODC, 2015), see: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Training_Programme_on_the_Treatment_of_Child_Victim_survivors_and_Child_Witnesses_of_Crime_-_Law_Enforcement.pdf
8. United Nations Police *Gender Toolkit* (UN. Department of Peace Operations - DPO/DPET/Integrated Training Service, 2015).
9. 'A Handbook for Police Responding to Domestic Violence: Promoting Safer Communities by https://www.lfcc.on.ca/publication/handbook-for-police-responding-to-domestic-violence-2004/a-handbook-for-police-responding-to-domestic-violence--promoting-safer-communities-by-integrating-research--practice_toc/
10. Training Programme on the Treatment of Child Victim/survivors and Child Witnesses of Crime (UNODC, 2015), see: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Training_Programme_on_the_Treatment_of_Child_Victims_and_Child_Witnesses_of_Crime_-_Law_Enforcement.pdf
11. Training Manual for Police Officers Strengthening Program for the Security of Vulnerable Groups, (UNODC in partnership with the Government of Mexico, 2017), see: http://www.policia-mas.org/manuales/Manual_Policias_INGLES_PREVIO_090817.pdf
12. WHO Guidelines for Medico-Legal Care for Victim/Survivors of Sexual Violence (2003), see: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/42788>
13. Roberts, Campbell and Lloyd, 'Honor-Based Violence: Policing and Prevention' CRC Press (Taylor and Francis Group), 2013
14. Sexual Assault Response Policy and Training Content Guidelines. International Association of Chiefs of Police (2015), National Law Enforcement Leadership Initiative on Violence Against Women <https://www.theiacp.org/resources/sexual-assault-response-policy-and-training-content-guidelines>
15. Guidelines for Medico-legal Care for Victim/Survivors of Sexual Violence (World Health Organisation (2003), see: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/42788>
16. Training Programme on the Treatment of Child Victim/survivors and Child Witnesses of Crime for Law Enforcement Officials (UNODC, 2015), see: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Training_Programme_on_the_Treatment_of_Child_Victim_survivors_and_Child_Witnesses_of_Crime_-_Law_Enforcement.pdf
17. 'Do No Harm' (UN Women, 2010), see: <https://endvavnow.org/en/articles/200-do-no-harm.html>
18. 'Gender-based Violence Resource Pack - A Standardized Training Tool for Duty Bearers, Stakeholders, and Rights Holders (UN Women, 2019)
19. Lisa Adams and Yumi Sera, 'Gender Guidelines' (2018), Disability Rights Fund & Disability Rights Advocacy Fund, see: <https://disabilityrightsfund.org/wp-content/uploads/Gender-Guidelines.pdf>
20. 'More than just a ramp: A guide for Women's Refuges to develop Disability Discrimination Act Action Plans' (2007), Women with Disabilities Australia (WWDA), see: <https://awava.org.au/wp-content/uploads/2015/06/More-Than-Just-A-Ramp.pdf>
21. UN, Fact Sheet No.23, on Harmful Traditional Practices Affecting the Health of Women and Children, accessed via <https://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet23en.pdf>
22. A Submission Highlighting the Harmful Practices Targeted at Persons with Disabilities, and in Particular Women and Girls with Disabilities, International Disability Alliance (2017), see: <http://www.internationaldisabilityalliance.org/resources/submission-highlighting-harmful-practices-targeted-persons-disabilities-and-particular>
23. Nathan Birdsall, Stuart Kirby & Michelle McManus (2017), 'Police-victim engagement in building a victim empowerment approach to intimate partner violence cases', *Police Practice and Research*, 18:1, 75-86, DOI: 10.1080/15614263.2016.1230061.
24. Ellison, L. (2002), 'Prosecuting domestic violence without victim participation', *Modern Law Review*, 65, 834-858
25. Vandello, J. A. & Cohen, D., 'Male honor and female fidelity: Implicit cultural scripts that perpetuate domestic violence', [2003] *Journal of Personality and Social Psychology* 84 at p. 997.

26. Julian Pitt-Rivers, "Honor and Social Status," in *Honour and Shame: The Values of Mediterranean Society* (ed. J. G. Peristiany, Weidenfeld and Nicolson, 1965), p 21.
27. UN News (4 March 2010) access via <https://news.un.org/en/story/2010/03/331422>
28. Global Study on Homicide, Gender related killing of women and girls (UNODC, 2018), accessed via https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/GSH2018/GSH18_Gender-related_killing_of_women_and_girls.pdf p.31.
29. UN Secretary General's In-depth study of all forms of violence against women, A/61/122/Add.1 (2006), para 65, p27.
30. UN Secretary General's In-depth study of all forms of violence against women, A/61/122/Add.1 (2006), para 1, p9.
31. UN Fact Sheet No.23 on Harmful Traditional Practices Affecting the Health of Women and Children, accessed via <https://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet23en.pdf>
32. A Submission Highlighting the Harmful Practices Targeted at Persons with Disabilities, and in Particular Women and Girls with Disabilities (International Disability Alliance, 2017).
33. HM Government Multi-agency practice guidelines, *Handling cases of Forced Marriage* (June 2014)
34. GirlsNotBrides, accessed via <https://www.girlsnotbrides.org/700-million-women-married-children-reveals-new-unicef-data/>
35. World Health Organisation (WHO), Adolescents: health risks and solutions, 13 December 2018 accessed via <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/adolescents-health-risks-and-solutions>
36. 115 million boys and men around the world married as children - UNICEF United Kingdom, accessed via <https://www.unicef.org.uk/press-releases/115-million-boys-and-men-around-the-world-married-as-children-unicef/>
37. The United Nations Convention on the Rights of the Child, accessed via https://downloads.unicef.org.uk/wp-content/uploads/2010/05/UNCRC_PRESS200910web.pdf?_ga=2.16687990.170076905.1577836147-1551955756.1577836147
38. HM Government, Multi-agency practice guidelines: Handling cases of Forced Marriage, p.16, June 2014, accessed via https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/322307/HMG_MULTI_AGENCY_PRACTICE_GUIDELINES_v1_180614_FINAL.pdf
39. Thomson Reuters Foundation and 28TooMany, 'The Law and FGM, An Overview of 28 African Countries' (September 2018) accessed via [https://www.28toomany.org/static/media/uploads/Law%20Reports/the_law_and_fgm_v1_\(september_2018\).pdf](https://www.28toomany.org/static/media/uploads/Law%20Reports/the_law_and_fgm_v1_(september_2018).pdf)
40. World Health Organisation (WHO), Factsheet on Female genital mutilation, 31 January 2018, accessed via <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/female-genital-mutilation>
41. National Police Chiefs Council (UK), see: <https://www.npcc.police.uk>
42. The Crown Prosecution Service (UK), see: <https://www.cps.gov.uk>
43. Protocol on the handling of Female Genital Mutilation (FGM) offences between the National Police Chiefs' Council and the Crown Prosecution Service (National Police Chiefs Council UK), see: https://www.cps.gov.uk/sites/default/files/documents/legal_guidance/hbv_and_fm_protocol_nov_16.pdf
44. 'Honour-based Abuse, Forced Marriage and Female Genital Mutilation: A Policing Strategy for England, Wales & Northern Ireland - Eradicating Honour Based Abuse, Forced Marriage and Female Genital Mutilation Together' (National Police Chiefs Council UK), see: <https://www.npcc.police.uk/Publication/Final%20NPCC%20HBA%20strategy%202015%202018December%202015.pdf>

БЕЗПЕКА ТА ЗАХИСТ

«Насильство з боку інтимного партнера є найпоширенішою формою насильства щодо жінок у світі, з серйозними наслідками для здоров'я жінок та значними соціально-економічними витратами для сімей, громад та урядів».

Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй, 2006 рік

МЕТА РОЗДІЛУ

Поліція забезпечує можливість постраждалим (потерпілим) від насильства щодо жінок і дівчат отримати доступ до правосуддя, ефективно здійснюючи ретельно продумані заходи захисту, які є доступними і не залежать від будь-якого порушення справи за кримінальним, цивільним чи сімейним законодавством та дають їм змогу безпечно брати участь у процесі відправлення правосуддя.

Основні тези та навчальні моменти:

- Насильство з боку інтимного партнера є основним компонентом роботи поліції, а отже усі працівники підрозділів реагування поліції повинні вміти застосовувати принцип «не нашкодити»;
- Безпека та захист постраждалих (потерпілих) має бути центральним аспектом прийняття рішень;
- Оцінка ризиків, планування та коригування питань безпеки повинні здійснюватися постійно, починаючи з того моменту, коли постраждала (потерпіла) особа починає брати участь у процесі відправлення правосуддя;
- Плани забезпечення безпеки є інструментами превентивними, а не прогнозними, і їх слід розробляти разом з постраждалою (потерпілою) особою, щоб вони відповідали конкретним обставинам;
- Заходи захисту повинні контролюватися та застосовуватися пропорційно загрози і забезпечувати ширші можливості для постраждалих (потерпілих);
- Перегляд та аналіз інструментів оцінки ризиків мають надзвичайно важливе значення для виявлення недостатньої ефективності роботи поліції та сприяння професіоналізму;
- М'які навички і компетенції, що передбачають вміння активно слухати, діяти неупереджено та проявляти повагу до гідності інших людей, сприяють успішній роботі поліції;
- Аналіз непропорційного характеру окремих актів насильства і дискримінації в поєднанні з контекстуальними обставинами є основоположним аспектом впровадження заходів захисту.

ВСТУП

В документі «Оновлені типові стратегії та практичні заходи ліквідації насильства щодо жінок у сфері запобігання злочинності та кримінального правосуддя» (2010 р.) передбачається, що працівники системи кримінального правосуддя, наприклад поліція та адвокати постраждалих (потерпілих), повинні проводити оцінку ризиків, що виявляє рівень або масштаб шкоди, якої може бути завдано постраждалим (потерпілим), з огляду на їх уразливе

Фото люб'язно надано ООН Жінки/Джашім Салам (Бангладеш)

положення, загрози, яким вони піддаються, наявність зброї, а також з урахуванням інших визначальних факторів.

У зв'язку з цим Комісія ООН з попередження злочинності та кримінального правосуддя виділяє кілька факторів ризику, які можуть бути пов'язані з ґендерно зумовленим насильством (ГЗН)¹.

Це такі фактори: неграмотність; економічна нерівність; культурні норми та соціально-звичаєві практики; відсутність у жінок доступу до безпечного і фінансово доступного житла і позбавлення можливості успадкування майна; відсутність або

¹ Приклади ґендерно зумовленого насильства: сексуальне насильство, у тому числі сексуальна експлуатація/неправомірні дії сексуального характеру та примусова проституція; домашнє насильство; торгівля жінками і дівчатами; шкідливі традиційні практики, такі як калічення жіночих статевих органів/обрізання; вбивства «в ім'я честі»; а також дитячий, ранній та примусовий шлюб.

Блок 1

ґендерно зумовлене насильство (ГЗН) – це узагальнюючий термін для всіх видів згубних дій, що вчиняються проти волі певної особи на ґрунті приписаних соціумом (ґендерних) відмінностей між чоловіками та жінками. Характер та масштаби конкретних форм ГЗН варіюються в залежності від культури, країни та регіону.

Джерела: ЮНІСЕФ, ЮНФПА, ПРООН, ООН Жінки.

неефективність послуг і ресурсів для жінок; відсутність або неефективність політики забезпечення ґендерної рівності; соціальні норми, що підтримують насильство, ґендерна нерівність і привілейованість прав чоловіків; слабкі громадські заходи покарання за вчинення насильства; неефективна система правосуддя; слабка муніципальна інфраструктура; а

також зловживання алкоголем і наркотиками².

Інші фактори включають інституційні та/або суспільно прийнятні форми дискримінації за такими ознаками як етнічна приналежність, сексуальна орієнтація, національне походження та/або інвалідність, які ставлять жінок і дівчат у положення підвищеної уразливості.

У наступному розділі розглядаються ключові елементи заходів захисту, необхідних для ефективного та належного втручання поліції у випадках насильства щодо жінок і дівчат, коли ймовірний кривдник певною мірою відомий постраждалій (потерпілій) особі та/або поліції.

Залежно від національної нормативно-правової бази певної країни, поліція матиме різні інструменти та процедури, які можуть використовуватися для забезпечення захисту у випадках вчинення насильства щодо жінок і дівчат, наприклад, можливість видачі приписів щодо застосування заходів або захисних приписів від імені постраждалої (потерпілої) особи. Активне застосування таких інструментів і процедур може кардинально покращити ситуацію для жінок і дівчат, які шукають захисту.

У національному огляді, проведеному Департаментом соціальних служб уряду Австралії щодо порядку притягнення кривдників до відповідальності в усіх системах надання базових послуг, підкреслюється, що можливість поліції видавати приписи щодо застосування заходів від імені постраждалих (потерпілих) має надзвичайно важливе значення. У цій доповіді також визнається необхідність забезпечення захисту жінок та їхніх дітей від подальшої шкоди, пов'язаної зі зверненням постраждалих по видачу приписів щодо застосування заходів (наприклад, заподіяної внаслідок актів помсти з

2 Див. Програма ООН з населених пунктів та Комісія Хуайру, «Глобальна оцінка щодо безпеки жінок. Попередні результати дослідження», проєкт робочого документу, вересень 2007 року, стор. 8. в документі «Аспекти насильства щодо жінок, які безпосередньо стосуються Комісії з попередження злочинності й кримінального правосуддя, Комісія ООН з попередження злочинності й кримінального правосуддя», V.08-52191 (E) *0852191* Сімнадцята сесія, Відень, 14-18 квітня 2008 рік.

боку кривдників), а також зменшення об'єму навантаження і відповідальності для постраждалих (потерпілих) щодо забезпечення власного захисту³. З урахуванням згаданих аспектів, у доповіді зазначається, що до заходів забезпечення захисту та безпеки, які впроваджуються надавачами базових послуг, мають застосовуватися такі стандарти:⁴

- Безпека жінок та їхніх дітей повинна бути основним міркуванням при застосуванні заходів щодо кривдників;
- До кривдників своєчасно застосовуються належні заходи;
- Кривдники постають перед правосуддям і стикаються з юридичними наслідками, якщо вони вчиняють насильство;
- Кривдники беруть участь у програмах та послугах, які дають їм можливість змінити свою агресивну поведінку та моделі поведінки;
- Заходи щодо кривдників обґрунтовані переконливими доказами та постійно вдосконалюються;
- Особи, які працюють у системах застосування заходів щодо кривдників, володіють відповідними навичками та здатні реагувати на динаміку і наслідки насильства у сім'ї, домашнього насильства та сексуального насильства.

У цьому розділі увага буде приділятися просуванню таких стандартів, вироблених за результатами фінансованих урядом досліджень, а також ключових принципів розробки заходів забезпечення поліцією захисту, які зазначені у Пакеті базових послуг, щоб такі заходи могли розроблятися конкретно для кожної постраждалої (потерпілої) особи

3 Див. the National Outcome Standards for Perpetrator Interventions or NOSPI Baseline Report (2015-2016)[Базова доповідь про стратегічні національні стандарти для вжиття заходів щодо кривдників (NOSPI)], Міністерство соціальних послуг Австралії, 2017 рік, за посиланням: https://plan4womenssafety.dss.gov.au/wp-content/uploads/2015/04/nospi_coag_paper.pdf

4 Там само.

та давали їм відчуття контролю над процесом.

Важливо наголосити, що поліція має так само забезпечити заходи захисту постраждалим (потерпілим) від насильства щодо жінок і дівчат, які вирішують не проходити через процеси системи правосуддя.

На додаток до цього розділу поліції рекомендується переглянути розділ 8 «Безпека та захист» Модуля 3 Пакету базових послуг, що має назву «Правосуддя та охорона правопорядку»

Цей розділ щодо забезпечення безпеки та захисту є особливим з-поміж інших, оскільки в ньому увага в основному приділяється випадкам насильства з боку інтимного партнера⁵, коли у переважній більшості випадків ймовірний кривдник, який вчинив насильство, уже відомий або став відомий постраждалій (потерпілій) особі безпосередньо внаслідок вчинення такого діяння. У Пакеті базових послуг насильство з боку інтимного партнера описується так:

«найбільш поширеною формою насильства, якому піддаються жінки у всьому світі... і включає в себе низку примусових дій сексуального, психологічного та фізичного характеру, які застосовуються щодо дорослих жінок і дівчат-підлітків з боку нинішнього чи колишнього інтимного партнера без її згоди. Фізичне насильство – це умисне застосування фізичної переваги, сили або зброї з метою заподіяння шкоди або травми жінці. Сексуальне насильство включає в себе аб'юзивний сексуальний контакт, примушування жінки до вступу в інтимний зв'язок без її згоди, а також спробу вчинення або вчинення статевого акту з жінкою, яка є хворою, інвалідом, перебуває під тиском чи під впливом алкоголю або інших наркотичних речовин. Психоло-

5 Для цілей даного Посібника автори віддають перевагу терміну «насильство з боку інтимного партнера», а не «домашнє насильство» чи «насильство у сім'ї», і тому в тексті переважно вживається термін «насильство з боку інтимного партнера», окрім випадків, коли в першоджерелах використовується саме термін «домашнє насильство».

гічне насильство включає в себе контроль, ізоляцію жінки, а також її приниження або непристойну поведінку щодо неї. Економічне насильство означає відмову жінці у доступі до основних матеріальних ресурсів та контролі над ними»⁶. Доповідь Генерального секретаря ООН (2006 рік).

Насильство з боку інтимного партнера являє собою основний компонент роботи працівників підрозділів реагування поліції, і всі поліцейські підрозділи реагування повинні вміти застосовувати **принцип «не нашкодити»**, який починається з поваги до прав постраждалої (потерпілої) особи, включаючи її приватність та потребу в конфіденційності⁷. Принцип «не нашкодити» також може означати, що втручання поліції не повинно призводити до ескалації ситуації або загострення проблеми, яка розглядається, і не повинно становити небезпеку для відповідних родин і громад⁸. Проведення всіх бесід, оцінок та опитувань з постраждалими (потерпілими) в безпечній обстановці є прикладом дотримання принципу недопущення заподіяння шкоди.

Запропонований структурою ООН Жінки трикутник «Безпека, згода та конфіденційність» (наведений нижче) є вдалим прикладом, який варто враховувати при забезпеченні безпеки та захисту постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат. Цей трикутник відображає такі аспекти: органи влади є ключовими суб'єктами

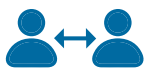
6 Доповідь Генерального секретаря, Поглиблене дослідження стосовно всіх форм насильства щодо жінок, Організація Об'єднаних Націй, A/61/122/Add.1, 6 липня 2006 року, пункти 111-112.

7 Існують можливі виключення з принципу дотримання конфіденційності. У документі Поліції ООН «Посібник з гендерних питань» наводяться відповідні приклади, зокрема у випадку підозри, що має місце жорстоке поводження з дітьми чи недогляд, у ситуаціях загрози життю, якщо є підозра щодо суїцидальних намірів або серйозна загроза заподіяння шкоди іншим. Як зазначається в посібнику Поліції ООН, у таких випадках поліція може вжити дій за наявності обґрунтованих підстав доказово підтвердити ці ситуації і звернутися за консультацією до медичних працівників та психологів. Див: UN Police Gender Toolkit [Поліція ООН, Посібник з гендерних питань], Департамент миротворчих операцій ООН – DPO/DPET/Об'єднана служба навчальної підготовки, 2015 рік.

8 A Practitioner's Toolkit on Women's Access to Justice Programming [Практичний посібник щодо розробки програм забезпечення доступу жінок до правосуддя], ООН Жінки та ін., 2018 рік.

забезпечення захисту жінок і дівчат, які зазнають насильства вдома; акцентується увага на тому, що необхідно отримати їхню згоду, перш ніж вживати заходів; а також зберігати конфіденційність їх особи та пережитого ними досвіду. Важливо вживати дій лише з дозволу відповідних осіб. Виключенням є випадки, коли життю відповідної особи загрожує небезпека.

КОЛЕГІАЛЬНА ПІДТРИМКА

Поліція є ключовим партнером у системі правосуддя, коли йдеться про забезпечення безпеки та захисту постраждалих (потерпілих) на початку та в ході всього процесу. Тому ви як співробітники поліції відіграєте життєво важливу роль у здійсненні співпраці з іншими установами та надавачами послуг.

Співпраця поліції з іншими партнерами сприятиме посиленню та підтримці вашої ролі у розслідуванні злочинів, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат, а також забезпеченню безпеки та захисту постраждалим (потерпілим) відповідно до їхніх конкретних потреб. Щоб визначити потреби в безпеці та захисті постраждалої (потерпілої) особи, спочатку потрібно визначити конкретні ризики для цієї особи. Така оцінка ризику буде специфічною для кожної окремої постраждалої (потерпілої) особи залежно від її індивідуальних обставин, і така особа має бути в центрі процесу оцінки ризиків.

У Додатку 1 «Стандартна оцінка ризиків і небезпек: оцінка ризику летального наслідку та ризику повторного вчинення насильства» надається корисний контрольний список факторів ризику з посібника УНЗ ООН та ООН Жінки «Ефективні заходи реагування системи правосуддя на насильство щодо жінок і дівчат». Важливо розуміти, що наявність будь-якого з ризиків може свідчити про більш високу небезпеку серйозних травм або летального наслідку; так само, відсутність цих факторів не означає відсутності небезпеки летального наслідку.

Результатом будь-якої оцінки ризику має бути план безпеки, який розробляється спільно вами, вашими співробітниками та постраждалою (потерпілою) особою. Ваша роль полягає в тому, щоб організувати розробку такого плану, і хоча у плані безпеки не можна передбачити, коли в майбутньому може статися будь-яке насильство, він створюється з метою запобігання насильству за рахунок зменшення рівня небезпеки та посилення безпеки постраждалої (потерпілої) особи.

План безпеки має бути сфокусований на пом'якшенні будь-яких виявлених ризиків, і цього можна досягти у співпраці з іншими надавачами базових послуг, які часто можуть забезпечити додаткові послуги підтримки, яких немає у вашому розпорядженні. Як і у випадку оцінки ризиків, план безпеки буде специфічним для кожної постраждалої (потерпілої) особи, оскільки індивідуальні обставини кожної окремої особи будуть відрізнятися за складністю. У Блоці 2 наведено приклади заходів зменшення ризику у випадках насильства щодо жінок і дівчат:

Так само, як це стосується усіх аспектів реагування у випадках постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат, зміст як оцінки ризиків, так і подальшого плану безпеки не підлягає розголошенню і має залишатися конфіденційним, причому лише представники різних надавачів послуг, які займаються забезпеченням захисту постраждалої (потерпілої) особи, мають доступ до такої інформації.

Блок 2

Що ви та ваші співробітники можете зробити, щоб зменшити ризики, з якими стикаються постраждалі та їхні близькі?

Можливі заходи:

- Звернення до суду щодо видачі захисних приписів, приписів, які забороняють контактувати з постраждалими тощо;
- Робота з постраждалими (потерпілими) для виявлення факторів ризику та створення персонального плану безпеки;
- Перенаправлення жінок або супровід їх до притулків;
- Прийняття положення щодо обов'язкового арешту у всіх випадках ймовірного вчинення або підозри на вчинення домашнього насильства;
- Вимога, у разі необхідності, щодо суворих умов звільнення правопорушників, включно з такими заходами як встановлення комендантської години, заборона контактувати з постраждалою особою, утримання від вживання алкоголю, заборона зброї, а також звернення за консультацією та відвідування консультацій психолога;
- Моніторинг та дотримання умов застави/звільнення та умов післясудового звільнення, повідомлення постраждалих (потерпілих) перед звільненням правопорушника;
- Проведення оцінки ризиків та впровадження планів управління загрозами для зменшення ризику майбутніх нападів.

Джерело: Handbook on Effective Police Responses to Violence Against Women [Посібник з ефективних заходів реагування поліції на насильство щодо жінок], УНЗ ООН, 2010 рік

Вище представлений корисний інструмент під назвою [Блок-схема «Оцінка ризиків»](#), який було взято з публікації *PROTECT II 'Capacity Building in Risk Assessment and Safety Management to Protect High Risk Victims – A Learning Resource'* [Навчальний посібник. Зміцнення потенціалу щодо оцінки ризиків та забезпечення безпеки для захисту жертв насильства, яким загрожує підвищена небезпека], Відень, 2012 рік, стор. 105.

Стосовно будь-яких конкретних дій поліції:

- Яким чином ви забезпечуєте, щоб безпека постраждалих (потерпілих) була головним міркуванням при прийнятті вами рішення?
- Яким чином ви забезпечуєте, щоб особа, яка приймає рішення, наприклад, співробітники місць тримання під вартою, отримали всю доступну інформацію для прийняття обґрунтованого рішення, наприклад, щодо арешту, звільнення або продовження тримання під вартою ймовірного кривдника?

- Яким чином ви забезпечуєте перегляд оцінки ризиків, якщо було видано захисний припис або вам повідомили про порушення діючого захисного припису, а також, за необхідності, оновлення плану безпеки?
- Які у вас є механізми перегляду?
- Як ви контролюєте плани безпеки та виконання судових приписів?

Будь-які зміни в обставинах постраждалої (потерпілої) особи або ймовірного кривдника повинні враховуватися у ході постійного процесу оцінки ризиків та потребують постійного моніторингу плану безпеки. У Блоці 3 наведено приклад процесу оцінки ризиків з моделі DASH (Domestic Abuse, Stalking and Harassment), яка використовується для оцінки ризиків щодо домашнього насильства, переслідування і домагань:

**Безпечність
місця
знаходження**

Повідомте постраждалим мету оцінки ризику та наголосіть на конфіденційності цієї інформації.

Ставте запитання, які будуть відображати повагу та розуміння чутливості теми, а також обізнаності та компетентності у питаннях домашнього насильства. (Чи є хтось, хто завдає вам шкоди або кого ви боїтесь? Ви відчуваєтеся вдома в безпеці?)

Забезпечте безпечне та усамітнене місце для розмови, де жінка зможе вільно говорити. Зважайте та поважайте різноманітність.

**Застосуйте
системний
підхід**

Оцінка ризиків повинна базуватися на чітких правилах та алгоритмах реагування організації під конструктивним наглядом керівництва.

Оцінка ризику повинна проводитися з кожною постраждалою відповідно до затверджених правил організації (базова оцінка ризику підрозділами загального реагування, поглиблена оцінка ризику – в спеціалізованих підрозділах чи службах підтримки жінок).

**Збирайте
важливу
інформацію**

Оцінку ризику слід проводити за допомогою переліку найважливіших аспектів разом з жінкою та з урахуванням відомих чинників ризику домашнього насильства щодо жінок.

Це також повинно включати збір необхідної інформації з декількох джерел.

Жінка матиме детальне розуміння власного становища та варіантів забезпечення своєї безпеки, які безпосередньо відповідають її унікальній ситуації.

Необхідно запевнити жінку у довірі її словам.

**Висновок
експерта**

Професійне судження формується на основі досвіду роботи з постраждалими від домашнього насильства. Тому необхідне залучення спеціалістів.

Якщо ви формуєте свою професійну думку лише на основі інтуїції, ви повинні розуміти, що це дуже суб'єктивно. Існує мало доказів того, що рішення, які прийняті інтуїтивно будуть однаковими для спеціалістів однієї професії (Харт, 2008).

Професійне судження повинно базуватися також на оцінці характеру та тяжкості останнього випадку насильства, характеру потенційних наслідків, а також контексту та індивідуальної ситуації жінки.

**Планування
безпеки**

Заходи забезпечення безпеки, які спрямовані на мінімізацію ризиків, з якими стикається жінка, та посилюють її безпеку, повинні бути вжиті після оцінки ризиків.

Ті, хто проводить оцінку ризиків, повинні знати, що робити далі, і які організації можуть допомогти жінці якнайкраще.

При можливості застосування спільного реагування на випадок домашнього насильства з іншими організаціями, перелік питань оцінки ризиків може стати основою для перенаправлення.

Рис. 1

Блок-схема оцінки ризиків (PROTECT II, 2012)

Блок 3

DASH – Домашнє насильство, переслідування та «насильство в ім'я честі» – модель для виявлення і оцінки ризиків та управління ризиками

У березні 2009 року Рада Асоціації старших офіцерів поліції схвалила модель DASH, яка запроваджувалася в усіх поліцейських службах Великобританії. Контрольний список DASH надає офіцерам і співробітникам поліції практичний інструмент для допомоги у виявленні ризиків на ранніх етапах. Він складається з 27 питань. За наявності відповідної підготовки застосування контрольного списку DASH дає змогу офіцерам і співробітникам поліції виявляти випадки високого ризику та виявляти небезпечних і серійних злочинців. Після початкового виявлення та оцінки ризиків випадки класифікуються на три рівні ризику:

- **Стандартний** – наявні докази не вказують на ймовірність заподіяння серйозної шкоди;
- **Середній** – виявлені ознаки ризику заподіяння серйозної шкоди. Правопорушник потенційно може завдати серйозної шкоди, але навряд чи вдасться до таких дій, якщо не зміняться обставини – це, наприклад, відсутність лікування, втрата житла, розрив стосунків та зловживання наркотиками чи алкоголем;
- **Високий** – виявлені ознаки ризику заподіяння серйозної шкоди. Потенційна подія може статися в будь-який момент часу і наслідки будуть серйозними.

Ризик заподіяння серйозної шкоди визначається так: «Ризик, який становить загрозу для життя та/або призводить до травматизації, при цьому можна очікувати, що відновлення, чи то фізичне чи фізіологічне, буде важким або неможливим» (Джерело: Міністерство внутрішніх справ Великобританії та система оцінки правопорушників, 2006 рік.

Джерело: Everyone's Business: Improving the Police Response to Domestic Violence – HMIC [Стосується кожного: вдосконалення методів реагування поліції на випадки домашнього насильства], Інспекторат Корпусу констеблів Її Величності, 2014 рік : вдосконалення заходів реагування поліції на домашнє насильство], 2014 рік

Поширені моделі оцінки ризиків, такі як DASH⁹ (Великобританія) та B-SAFER¹⁰ (Канада) спрямовані на те, щоб надати системний, стандартизований і практичний механізм збору і врахування інформації при прийнятті рішень щодо безпеки насильства. Їх можна описати як контрольний список або інструкція, які призначені для того, щоб допомогти поліції та іншим надавачам базових послуг, які першими здійснюють реагування у випадках вчинення насильства, при проведенні оцінки ризиків та виявленні насильства з боку інтимного партнера в рамках як кримінального, так і цивільного судочинства.

Ці моделі та механізми розроблені з використанням наукових та професійних літературних джерел

9 Модель DASH – Domestic Abuse, Stalking and 'Honour'-Based Violence (2019 р.) Risk Identification and Assessment and Management Model [Модель для виявлення і оцінки ризиків та управління ризиками щодо домашнього насильства, переслідування та насильства «в ім'я честі», 2019 рік], див.: <https://www.dashriskchecklist.co.uk/>

10 Модель B-SAFER – Brief Spousal Assault Form for the Evaluation of Risk [Стисла форма для оцінки ризику насильства з боку подружнього партнера], див.: https://www.justice.gc.ca/eng/rp-pr/fl-f/famil/rr05_fv1-rr05_vf1/index.html

з тематики насильства з боку інтимного партнера, оцінки ризиків та планування безпеки постраждалих (потерпілих)¹¹ і в широких колах співробітників поліції вважаються корисними інструментами. Наприклад, невдовзі після запровадження в 2014 році подібного механізму для застосування на практиці поліція штату Меріленд (США) повідомила про зниження на 30% кількості смертних випадків внаслідок насильства з боку інтимного партнера¹².

Важливо відзначити, що модель DASH постійно переглядається фахівцями, а результати публікуються в інтернеті. Оскільки жодна модель не є досконалою, такі процеси перегляду мають вирішальне значення для виявлення недостатньої ефективності моделі та сприяння професіоналізму

11 Див UN *Police Gender Toolkit* [Поліція ООН, Посібник з гендерних питань], Департамент миротворчих операцій ООН – DPO/ DPET/Об'єднана служба навчальної підготовки, 2015 рік.

12 Див. 16 запитань, які використовуються у випадку постраждалих від домашнього насильства, щодо яких є ризик убивства, за посиланням: <https://www.cbsnews.com/news/16-questions-used-to-id-domestic-abuse-victims-likely-to-be-killed/>

її користувачів. До того ж, той факт, що результати подібного перегляду – в даному випадку моделі DASH – публікуються в інтернеті, свідчить про прагнення до прозорості та підзвітності. Див. Практичний приклад з Великобританії «Інструмент оцінки ризиків DASH» в кінці цього розділу¹³.

Для забезпечення співробітниками поліції ефективного захисту постраждалим (потерпілим) від насильства щодо жінок і дівчат, необхідно буде також враховувати наступні аспекти:

- Яку роль виконує поліція щодо захисних приписів (якщо вони передбачені) у цивільному та/або кримінальному провадженні?
- Як швидко можна отримати захисні приписи?
- З якими проблемами ви або ваші співробітники стикаєтесь під час процесу звернення із заявою про видачу захисного припису, чи таке звернення здійснює інший орган?
- Що потрібно для виявлення та подолання проблем?
- Які повноваження, якщо такі є, ви маєте, щоб ініціювати видачу термінових захисних приписів? Які вимоги мають бути виконані, і чи знаєте ви та ваші співробітники про такі вимоги?

Якщо ви або ваші співробітники не знають відповіді на наведені вище запитання, як ви можете надати детальну і точну інформацію постраждалим (потерпілим), аби пояснити їм, чого варто очікувати, та дати їм можливість, в рамках підходу, орієнтованого на потреби постраждалих (потерпілих), прийняти усвідомлені рішення щодо того, якою на їхню думку має бути справедливість? Якщо постраждалій (потерпілій) особі загрожує небезпека або вона боїться, вам необхідно буде забезпечити безпеку такої особи, перш ніж вона вирішить подати скаргу на ймовірного кривдника, особливо у випадках домашнього насильства/насильства з боку інтимного партнера.

13 Див. також Emily Turner, Juanjo Medina, Gavin Brown, 'Dashing Hopes? The Predictive Accuracy of Domestic Abuse Risk Assessment by Police', [Емілі Тернер, Хуано Медіна, Гавін Браун, «Невиправдані сподівання? Прогнозна точність оцінки поліцією ризиків домашнього насильства», Журнал *The British Journal of Criminology*, Том 59, Випуск 5, вересень 2019 рік, сторінки 1013–1034.

Приклад позитивного досвіду співпраці з іншими надавачами послуг з метою зниження ризиків для постраждалих (потерпілих) та їхніх родин є у Великобританії, де поширена практика проведення **Міжвідомчої конференції з оцінки ризиків (MARAC)**¹⁴. **Міжвідомча конференція з оцінки ризиків щодо проблеми насильства з боку інтимного партнера** – це захід, на якому різні агенції та установи обговорюють будь-які ризики заподіяння шкоди у майбутньому тим особам, які зазнають насильства з боку інтимного партнера, та у відповідних випадках – їхнім дітям, з подальшим створенням плану забезпечення безпеки, який допоможе нівелювати ризик¹⁵. У Блоці 4 наведено приклади факторів, які слід враховувати при створенні плану безпеки у випадках насильства щодо жінок і дівчат:

Щоб ознайомитися з додатковою інформацією про підхід, орієнтований на потреби постраждалої (потерпілої) особи, див. Розділ 2: «Роль керівника і лідера команди»

Поліцію слід повідомити про видачу охоронних приписів, як у тому районі, де мешкає постраждала (потерпіла) особа, так і в районі проживання ймовірного кривдника, якщо це різні поліцейські райони.

- Як отримати доступ до такої інформації?
- Де до неї можна отримати доступ і як часто вона контролюється на відповідність? Наприклад, якщо правопорушник зобов'язаний проживати за встановленою адресою, чи регулярно перевіряють ваші співробітники його місцезнаходження на предмет відповідності?

14 Щодо колегіального обговорення в рамках Міжвідомчої конференції, див. Rachel Robbins, Hugh McLaughlin, Concetta Banks, Claire Bellamy, Debbie Thackray (2014), 'Domestic violence and multiagency risk assessment conferences (MARACs): A Scoping Review', *The Journal of Adult Protection*, Vol. 16 Iss 6 pp. 389 – 398n.

15 З оглядом щодо ролі Міжвідомчої конференції MARAC, який підготувала організація SafeLives, можна ознайомитися за посиланням: <http://www.safelives.org.uk/sites/default/files/resources/MARAC%20FAQs%20General%20FINAL.pdf>

- Як забезпечується інформування постраждалих (потерпілих)? Пам'ятайте, що зв'язок із постраждалою (потерпілою) особою необхідно підтримувати протягом усього процесу здійснення правосуддя.
- Наскільки широко деталі будь-яких захисних приписів повідомляються вашим співробітникам, щоб можна було швидко виявити будь-які порушення? Звичайно, доцільно забезпечити інформування про такі деталі співробітників місць тримання під вартою на випадок, якщо ймовірний кривдник знову буде арештований за причетність до інциденту подібного або іншого характеру.

Ви повинні працювати активно, отримуючи відповідну інформацію стосовно будь-яких заходів захисту або наказів чи приписів, виданих судом, іншими органами юстиції, та співпрацюючи і узгоджуючи свою діяльність з партнерами поліції у системі правосуддя.

Як ви забезпечуєте, щоб ваші співробітники негайно доповіли про порушення захисних приписів і вживали позитивних кроків для захисту постраждалих (потерпілих)? Ви повинні надавати чіткі інструкції щодо ваших очікувань від співробітників стосовно подачі таких рапортів. Обмін оперативними даними та інформацією між надавачами послуг є ключовим елементом забезпечення безпеки та захисту постраждалих (потерпілих).

Можна скласти ширше уявлення про справу, якщо кожен надавач послуг поділиться інформацією щодо будь-якого спілкування з постраждалою (потерпілою) особою, або з кривдником. Наприклад, медичні, освітні та соціальні служби можуть мати важливу інформацію та оперативні дані, які можуть допомогти під час розслідування, а також сприяти забезпеченню безпеки та захисту постраждалої (потерпілої) особи. Які у вас є протоколи обміну інформацією та/або оперативними даними з іншими надавачами послуг? Якщо таких протоколів немає, вам слід розглянути можливість їх розроблення.

Більш докладно див. Розділ 9: «Комунікація» та Розділ 8: «Координація між органами сектору правосуддя».

На додачу до участі в процесі проведення міжвідомчої конференції MARAC та застосування механізму оцінки ризиків DASH Міська поліція Лондона (Велика Британія) застосовує в рамках своєї моделі оцінки ризиків щодо домашнього насильства моделі управління ризиками RARA (Risk Appetite and Risk Attitude)¹⁶.

У Блоці 5 наведено уривок з публікації Richards, L. 2003, 'Metropolitan Police Service Domestic Violence Risk Assessment Model' [Річардз Л., 2003 р., «Модель оцінки ризиків щодо домашнього насильства Міської поліції Лондона»], у якій Міська поліція Лондона описує основні види ризиків та відповідні дії:

¹⁶ Див. Richards, L. (2003), MPS Domestic Violence Risk Assessment Model (Metropolitan Police Service, London) [Річардз Л., 2003 р., «Модель оцінки ризиків щодо домашнього насильства», Міська поліція Лондона].

Блок 5

Модель управління ризиками RARA

Вид ризику	Відповідна дія
Усунення ризику:	шляхом арешту ймовірного кривдника та отримання дозволу на застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою
Уникнення ризику:	шляхом переселення постраждалої (потерпілої) особи чи важливих свідків або розміщення таких осіб в притулку/безпечному місці для тимчасового проживання у невідомій ймовірному кривднику локації
Зменшення ризику:	шляхом спільного планування безпеки постраждалої (потерпілої особи), цілеспрямоване посилення та використання захисного законодавства
Прийняття ризику:	регулярне звернення до оцінки ризиків, постійне планування заходів спільно з іншими відомствами, підтримка та згода постраждалої (потерпілої) особи та застосування цілеспрямованих заходів щодо правопорушника

ПОДОЛАННЯ ВИКЛИКІВ У ПРОТИДІЇ НАСИЛЬСТВУ ЩОДО ЖІНОК І ДІВЧАТ ПОЧИНАЄТЬСЯ З ВИЗНАЧЕННЯ ПРОГАЛИН У РОБОТІ ВАШОЇ КОМАНДИ

Як стверджує Логар у своєму звіті від 2005 року Відділу ООН з покращення становища жінок, однією з найсерйозніших помилок, яких припускаються у заходах в сфері протидії насильству щодо жінок, є недооцінювання потенційної небезпеки¹⁷.

Блок 6

“Одна з найсерйозніших помилок, яких припускаються у заходах в сфері протидії насильству щодо жінок, є недооцінювання потенційної небезпеки”.

Досвід Австрійської моделі заходів реагування у випадках домашнього насильства

¹⁷ Logar, Rosa., 'Violence against women: Good practices in combating and eliminating violence against women': [Логар Роза, «Насильство щодо жінок: позитивний досвід протидії та припинення насильства щодо жінок». Австрійська модель заходів реагування у випадках домашнього насильства] Звіт на засіданні експертної групи Відділу ООН з покращення становища жінок у співпраці з Управлінням ООН з питань наркотиків і злочинності, Відень, Австрія, 2005 рік.

У тому самому звіті Логар також зазначає, що, незважаючи на існування кількох інструментів для оцінювання небезпеки, які використовує поліція, найважливіший інструмент – це слухати постраждалих (потерпілих), вірити їм і сприймати їх всерйоз¹⁸.

Логар зазначає, що для того, щоб уникнути недооцінювання поліцією ризику, з яким стикаються постраждалі (потерпілі) від насильства щодо жінок і дівчат, важливо почати із застосування основних навичок міжособистісного спілкування при взаємодії з постраждалими (потерпілими): **ставитися з повагою та уважно слухати.**

На жаль, часто згадується, що таких навичок міжособистісного спілкування зазвичай бракує співробітникам поліції, або вони не застосовуються системно при взаємодії з постраждалими (потерпілими) від насильства щодо жінок і дівчат. Керівництво поліції має забезпечити обізнаність своїх співробітників про те, наскільки важливе значення мають «м'які навички» – наприклад, вміння активно слухати, діяти неупереджено та проявляти

¹⁸ Логар (2005 р.) на основі дослідження Гондольфа (1999 рік) щодо програм для чоловіків, що вдаються до насильства. Див: Golding JM., 'Intimate Partner Violence as a R Factor for Mental Disorders: A Meta-Analysis', *Journal of Family Violence* [Голдінг Дж.М., «Мета-аналіз: насильство з боку інтимного партнера як фактор виникнення психічних розладів, Журнал з проблеми насильства в сім'ї], 1999 рік; 14:99–132.

повагу до гідності інших людей – сприяють успішній діяльності поліції. **Див. Розділ 9 «Комунікація».**

Крім того, застосування «м'яких навичок» зокрема стосовно жінок і дівчат з інвалідністю, матиме важливе значення для розуміння особливих потреб щодо належних (безпечних) умов розміщення, які підходять для таких осіб. Без повноцінних навичок **належного спілкування**, наявних у працівників підрозділів реагування, неможливо оцінити небезпеку та вжити відповідних заходів щодо осіб зазначеної вище категорії.

Належні базові послуги для жінок і дівчат – це ті послуги, які надаються у прийнятний для них спосіб: коли поважається їхня гідність, гарантується конфіденційність, враховуються їхні потреби і думки і мінімізується вторинна віктимізація.

Далі наведено перелік, створений на основі широкого аналізу провідних практик і прогалин в потенціалі поліцейських служб різних країн світу при наданні заходів захисту і забезпеченні безпеки постраждалим (потерпілим) від насильства щодо жінок і дівчат. Аналіз включав спілкування з кількома офіцерами поліції, які перебувають на діючій службі, та поліцейськими у відставці, представниками громадянського суспільства, а також зі співробітниками ООН, які мають досвід роботи з поліцією та неурядовими організаціями, що спеціалізуються на вирішенні проблеми насильства щодо жінок і дівчат. Назви категорій мають допомогти читачеві зрозуміти ключові проблеми виявленої прогалини в потенціалі; але, по суті, всі вони можуть застосовуватися та/або доповнювати кожен пункт:

Професійна некомпетентність

- Інтерпретація та реєстрація інциденту працівниками груп реагування поліції не завжди відповідає національному законодавству. Сюди також відноситься здійснення оцінки ризиків без відома по-

страждалої (потерпілої) особи¹⁹;

- Співробітники поліції зазвичай фокусуються на фізичному насильстві та травмах з метою виявлення кримінальних правопорушень, а також під час проведення початкового та вторинного етапів оцінки ризику;
- В інструментах оцінки ризиків, призначених для допомоги працівникам оперативних груп, не приділяється достатня увага моделям аб'юзивної поведінки;
- Поліція зазвичай фіксує фізичне насильство та те, що сталося під час інциденту, випускаючи з уваги нефізичні форми насильства, включаючи примус і контроль, які є рушіями такого насильства. Ця початкова вузька оцінка загалом негативно впливає на наступні оцінки ризику;
- Поліцейські, як правило, заповнюють форми оцінки ризиків через кілька годин після того, як вони залишили місце вчинення насильства з боку інтимного партнера, а не на місці події, і ця практика впливає на якість інформації, оскільки підвищує ймовірність того, що з постраждалими (потерпілими) не будуть проведені консультації²⁰;
- У справах, пов'язаних з серйозними злочинами, такими як торгівля жінками з метою сексуальної експлуатації за участі організованих злочинних груп, перед поліцією постає складна задача забезпечити можливість отримання захисних приписів також для членів сім'ї постраждалої (потерпілої) особи, яким можуть загрожувати акти помсти;
- Поліція, зрештою, часто проводить розслідування одиничних випадків і не розглядає аб'юзивні стосунки в цілому.

¹⁹ Адаптовано на основі публікації Kropp, R.P, Hart, S.D., (2004) "The Development of the Brief Spousal Assault Form for the Evaluation of Risk (B-SAFER): A Tool for Criminal Justice Professionals", *Family Violence Initiative Research and Statistics Division*, Department of Justice, Canada [Кропп Р.П., Харт С.Д., 2004 рік, «Розробка стислої форми оцінки ризиків щодо насильства з боку подружнього партнера (B-SAFER): Посібник для фахівців у сфері кримінальної юстиції», *Відділ дослідження та статистичних даних щодо насильства у сім'ї*, Міністерство юстиції, Канада].

²⁰ Dowling, C., Morgan, A., Boyd, C., Voce, I., (2018) 'Policing Domestic Violence: A Review of the Evidence', Australian Institute of Criminology, Research Report 13 [Доулінг К., Морган А., Бойд Х., Воус І., Реагування поліції на домашнє насильство: огляд наукових даних], Австралійський Інститут Кримінології, Дослідницька доповідь 13, 2018 рік.

Прогалини у навчанні та підготовці

- Реагування поліції на насильство щодо жінок і дівчат, і зокрема на насильства з боку інтимного партнера, надто зумовлене процедурними вимогами. Працівники підрозділів реагування поліції часто не розуміють, для чого проводиться виявлення та оцінка ризиків, і як наслідок, – не можуть визначити різноманітні ознаки ризику²¹ та/або точно й послідовно зафіксувати інформацію;
- Працівникам підрозділів реагування поліції зазвичай бракує розуміння аспектів контролюючої поведінки кривдника із застосуванням примусу, або розуміють, але не враховують належним чином ці аспекти при оцінці ризиків²²;
- Працівники підрозділів реагування неохоче використовують форми оцінки ризику, оскільки вважають, що цей процес вимагає від них «суджень і припущень» щодо кривдника та постраждалої (потерпілої) особи, що виходить за рамки функції поліцейського²³;
- Особливі виклики постають перед поліцейськими, коли вони розуміють ризики, з якими стикаються жінки-іммігрантки, які є постраждалими (потерпілими) внаслідок вчинення щодо них насильства з боку інтимного партнера. У багатьох випадках жінки-мігрантки у соціальному та економічному відношенні залежать від свого інтимного партнера, тому план безпеки, розроблений поліцією, має

21 У багатьох випадках поліцейські мало обізнані про деякі категорії ризику, наприклад ті, що стосуються психічного розладу. Див. Risk-led policing of domestic abuse and the DASH risk modelx [Діяльність поліції з урахуванням ризиків щодо домашнього насильства та модель оцінки ризиків DASH], Поліцейський коледж (Великобританія), за посиланням: https://www.college.police.uk/News/College-news/Documents/Risk-led_policing_of_domestic_abuse_and_the_DASH_risk_model.pdf

22 Як зазначає Робінсон та ін. (2016 рік), брак розуміння примусової та контролюючої моделей аб'юзивної поведінки може мати наслідки у випадках, які класифікуються як домашнє насильство, і тому має здійснюватися оцінка ризиків.

23 Адаптовано на основі публікації Kropp, R.P, Hart, S.D (2004) 'The Development of the Brief Spousal Assault Form for the Evaluation of Risk (B-SAFER): A Tool for Criminal Justice Professionals', Family Violence Initiative Research and Statistics Division, Department of Justice, Canada [Кропп Р.П., Харт С.Д., 2004 рік, «Розробка стислої форми оцінки ризиків щодо насильства з боку подружнього партнера (B-SAFER): Посібник для фахівців у сфері кримінальної юстиції», Відділ дослідження та статистичних даних щодо насильства у сім'ї, Міністерство юстиції, Канада].

Блок 7

«При розробці плану безпеки для жінок-іммігранток і дівчат, які постраждали від насильства, необхідно враховувати, що рідна мова постраждалої не є мовою країни, де вона проживає/знає шкоди, що постраждала може мати невизначений імміграційний статус та може належати до спільноти меншини».

Джеррі Кемпбелл, головний суперінтендант-детектив у відставці, Скотланд-Ярд

передбачати дозвіл на проживання та дозвіл на роботу, незалежно від їхніх інтимних партнерів, щоб постраждала (потерпіла) особа могла розірвати аб'юзивні стосунки;

- Навчальні програми для поліції часто не враховують ризики та конкретні потреби, що мають стосунок до жінок з інвалідністю та інших жінок з груп ризику, які зазнали насильства. Це, зокрема, необхідність отримати інформовану згоду, питання конфіденційності, коли у спілкуванні треба покладатися на родича, а також потенційний фактор примусу з боку піклувальника, який іноді також може бути кривдником. Співробітники поліції часто випускають з уваги, що жінки з інвалідністю залежать від своїх родичів або піклувальників, і цією залежністю зумовлені певні ризики для

Блок 8

Держави повинні засудити насильство щодо жінок і не повинні посилатися на жодні звичаї, традиції чи релігійні міркування для ухилення від виконання своїх зобов'язань щодо його викорінення. Держави повинні невідкладно приступити до виконання всіма належними засобами політики викорінення насильства щодо жінок і з цією метою повинні:

с) проявляти належну сумлінність для запобігання і розслідування актів насильства щодо жінок та покарання за нього відповідно до національного законодавства, незалежно від того, чи вчиняються вони державою чи приватними особами;

Стаття 4: Декларація про викорінення насильства щодо жінок (1993 рік)

таких жінок. Як наслідок, вони не повідомляють про насильство щодо них, і це ставить під загрозу будь-яку соціальну реінтеграцію.

- Policijski službenici često zanemaruju da su žene sa invaliditetom zavisne od svoje rodbine ili osoba koje o njima brinu, što ih dovodi u rizik. To im s druge strane onemogućava da prijave događaj i podriiva bilo kakav vid društvene integracije.

ВИЗНАЧЕННЯ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ

У пакеті базових послуг зазначається, що заходи захисту для жінок, які зазнали насильства з боку інтимного партнера та інших форм сексуального насильства, мають вирішальне значення для припинення насильства і попередження його повторення, ескалації та загрози скоєння насильства у майбутньому.

Це означає що, незалежно від контексту чи категорії вчиненого злочину, поліція має негайно вжити дій та пропорційно загрозі забезпечити захист і безпеку постраждалої (потерпілої) особи. Крім того, заходи захисту повинні бути доступними незалежно від будь-якого порушення справи за кримінальним, цивільним чи сімейним законодавством.

У «Пакеті базових послуг» також підтверджується, що заходи захисту мають розроблятися таким чином, щоб надати можливість постраждалим (потерпілим) отримати доступ до правосуддя та безпечно брати участь у процесі відправлення правосуддя²⁴.

24 Див. Модуль 3 «Правосуддя та охорона правопорядку» публікації «Пакет базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства: Основоположні елементи і керівні положення щодо забезпечення якості», (Спільна глобальна програма Організації Об'єднаних Націй з базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства, 2015 рік) <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2015/12/essential-services-package-for-women-and-girls-subject-to-violence>, стор. 28.

Після початкового екстреного реагування поліція має у своєму розпорядженні кілька інструментів, як, наприклад форми оцінки ризиків для груп *першого реагування*²⁵ та інформацію (якщо наявна) щодо аб'юзивої поведінки у минулому, які можуть допомогти визначити пропорційність необхідних заходів захисту як екстрених або термінових.

Як зазначається у Пакеті базових послуг:

- **Екстрені заходи** – це ті заходи, які можна вжити в односторонньому порядку, без попереднього повідомлення ймовірного кривдника, без необхідності збору повноцінних доказів, рішення про які приймається на основі наявності «балансу вірогідностей». Це, як правило, заходи захисту на короткостроковий період.

- **Термінові заходи** – це заходи направлення до суду без зволікань, наприклад, за допомогою прискорених процедур, однак рішення приймаються на підставі повноцінного слухання доказів. Термінові заходи захисту, як правило, розраховані на більш тривалий період часу²⁶.

Незалежно від його класифікації та від того, чи це відповідає цивільному або кримінальному праву, ключовим компонентом ефективних та належних заходів захисту є знання того, які елементи визначають пропорційність та ефективність заходів захисту для забезпечення **негайного припинення насильства**, якого зазнає жінка, та одночасно надання постраждалій (потерпілій) особі можливості **вимагати захисту своїх прав та ініціації відповідно до закону повного та неупередженого розслідування акту або актів насильства**.

Для забезпечення ефективності заходів захисту та їх відповідності міжнародним стандартам

25 З прикладом форми оцінки ризиків щодо насильства з боку інтимного партнера можна ознайомитися у розділі «Професійні поради колег» щодо врахування ризиків у роботі поліції та застосування британської моделі оцінки ризиків DASH.

26 Див. п. 24.

належної сумлінності,²⁷ оцінка пропорційності²⁸, що застосовується поліцією для рекомендування та забезпечення виконання заходів захисту має бути ширшою, а не просто заснованою на безпосередніх обставинах (включаючи психологічне насильство, тероризування або переслідування), які очевидні з актів насильства, щодо яких ведеться розслідування.

Міжнародні норми передбачають, що заходи поліції, зокрема заходи захисту для постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат, повинні обов'язково розроблятися з урахуванням контекстуальних обставин²⁹. Це означає, що при проведенні оцінки ризиків на всіх етапах розслідування поліцейські мають розуміти та враховувати фактор культури насильства та дискримінації, яких

27 Концепцію **належної сумлінності** можна охарактеризувати як механізм, що встановлює стандарт обов'язку проявляти ретельність, або стандарт ретельності, що використовується для визначення того, чи держава ефективно дотримується своїх зобов'язань на арені національного та міжнародного права. Держава несе відповідальність за запобігання заподіяння шкоди іншим і надання ефективного засобу правового захисту відповідно до своїх договірних зобов'язань у разі заподіяння шкоди. Див. R. Higgins, *Problems and Process*, (Clarendon Press, Oxford, 1994) [Р. Хігінс, Проблеми та процес, Clarendon Press, Оксфорд, 1994 р.], стор. 153-54, на стор. 153. Держава повинна усунути перепони, які перешкоджають ефективному доступу постраждалих (потерпілих) до правосуддя, вжити заходів, спрямованих на те, щоб допомогти їм відстояти свої права, а також оцінити вплив дій, здійснених від імені постраждалих (потерпілих). Див. також: Training Manual for Police Officers Strengthening Program for the Security of Vulnerable Groups [Навчальний посібник для поліції щодо вдосконалення програм забезпечення безпеки уразливих груп], УНЗ ООН у співпраці з урядом Мексики, 2017 рік.

28 Див. принципи необхідності та пропорційності, принцип 5: Основні принципи використання сили та вогнепальної зброї співробітниками правоохоронних органів (1990 р.), прийняті на Восьмому Конгресі Організації Об'єднаних Націй щодо попередження злочинності та поведіння з правопорушниками, Гавана (Куба), 27 серпня – 7 вересня 1990 р.

29 Див. справи *Maria da Penha v. Brazil* [Марія да Пена проти Бразилії], Міжамериканська комісія з прав людини, 2000 р., *Gonzalez et al. (Cotton field) vs. Mexico* [Гонзалез та ін. (Коттонфілд) проти Мексики], Міжамериканський суд з прав людини (2009 р.), *Oruz v Turkey* [Оруз проти Туреччини], Європейський суд з прав людини (2009 р.), *A. T. v. Hungary* [А. Т. проти Угорщини], Комітет з ліквідації дискримінації щодо жінок (2003 р.), *Ostap v. UK* [Осман проти Великої Британії], Європейський суд з прав людини (1998), *Jessica Lenahan v. United States (2011)* [Джессіка Ленахан проти США], Міжамериканська комісія з прав людини, *Fatima Yildirim v. Austria* [Фатіма Йлдірім проти Австрії], Комітет з ліквідації дискримінації щодо жінок (2007 р.) та інші.

зазнають жінки і дівчата, а також примус і агресивну поведінку ймовірного кривдника.

Див. Додаток 1 у Розділі 5: «Розслідування», щоб ознайомитися з детальними прикладами контролюючої поведінки із застосуванням примусу.

Контекстуальна інформація у поєднанні з подіями, які призводять до втручання поліції, також повинна охоплювати безпеку членів сімей постраждалих (потерпілих), щоб захистити їх від залякування та актів помсти.

Ця об'єднана інформація має також повідомлятися всім, хто працює в системі правосуддя – суддям, прокурорам, поліції та іншим правоохоронним органам, щоб забезпечити урахування ризиків, які впливають на безпеку постраждалої (потерпілої) особи, при прийнятті рішень щодо звільнення кривдника (кривдників) та вжиття відповідних заходів для сприяння наданню свідчень постраждалими (потерпілими) у кримінальному провадженні. Заходи можуть бути у формі збільшення кількості відвідувань місцевими патрулями поліції місця проживання постраждалої (потерпілої), здійснення відвідування дітей кривдником під наглядом або передбачення жорсткіших умов у обмежувальних приписах.

Дотримуючись стандартів «належної сумлінності», поліція здійснює реагування відповідно до позитивних зобов'язань у сфері прав людини діючи «пропорційно тяжкості правопорушення» та у напрямку «досягнення правомірної цілі»³⁰.

Гендерна нерівність зумовлює вчинення конкретних актів насильства та дискримінації щодо жінок і дівчат у суспільстві (**див. «Вступ»**). У кожному суспільстві зі своїми контекстуальними умовами будуть свої власні прояви насильства та дискримінації, з якими стикаються жінки і дівчата, і ці прояви є одночасно схожими та відрізняються між собою.

30 Принцип 5 *Основних принципів використання сили та вогнепальної зброї співробітниками правоохоронних органів* (1990 р.), прийняті на Восьмому Конгресі Організації Об'єднаних Націй щодо попередження злочинності та поведіння з правопорушниками, Гавана (Куба), 27 серпня – 7 вересня 1990 р.

Блок 9

Контекстуальний чинник 1

Загалом, полігамія та дитячий шлюб – це два фактори, які призводять до випадків домашнього насильства. Дівчата, які виходять заміж у ранньому віці, частіше стають жертвами домашнього насильства, оскільки вони безсилі з огляду на фінансову залежність від чоловіка, низький рівень освіти, що давав би їм право на роботу, емоційну незрілість щодо подолання насильства та свій ніжний репродуктивний вік.

Висновки зі звіту «Міжсекторальні заходи реагування на гендерно зумовлене насильство на окружному рівні у Непалі», Звіт про фінальну оцінку проекту, 2009 рік.

Див. Блоки 9-11, у яких наведені контекстуальні чинники, щоб ознайомитися з прикладами форм непропорційних проявів насильства та дискримінації, з якими стикаються жінки і дівчата.

Здатність поліцейського пов'язати непропорційний характер конкретних актів насильства та дискримінації з контекстом не є такою вже очевидною.

Підвищення обізнаності поліцейських про контекстуальні чинники має ґрунтуватися на фактажі та відображати дані й офіційну статистику, зібрані іншими надавачами базових послуг, які демонструють поширеність різних форм насильства щодо жінок і дівчат та поведінкові моделі кривдників.

Цей фактор відіграє ключову роль у загальному попередженні злочинності; він також відіграватиме важливу роль при плануванні цільових заходів, таких як розробка та виконання заходів захисту, щоб вони належним чином відповідали зростаючим потребам у безпеці постраждалих (потерпілих) та попереджали вчинення подальшого насильства щодо них.

Блок 10

Контекстуальний чинник 2

Такі шкідливі традиційні практики, як ранній та примусовий шлюб і операції калічення жіночих статевих органів (КЖСО) є часто непомітними. Поліція не повинна недооцінювати фізичне та психічне насильство, пов'язане з такими практиками. За оцінками ЮНІСЕФ, біля 750 мільйонів дівчат та жінок по всьому світу зараз виходять заміж у дитячому віці, та понад 200 мільйонів були піддані операціям калічення жіночих статевих органів.

ЮНІСЕФ

Ще одна складна ситуація, з якою стикається поліція, – це забезпечення адекватних заходів захисту постраждалим (потерпілим) від насильства щодо жінок і дівчат, пов'язаного з використанням електронних технологій, наприклад переслідування в інтернеті або піклування з метою підготовки до сексуальної експлуатації.

У таких випадках близькість кривдника до постраждалих (потерпілих) спочатку є віртуальною, але з метою досягнення певної форми особистого контакту.

Найпоширеніші моделі поведінки кривдника – це насильницькі дії з елементом примусу та психологічного тиску. Про ці нефізичні форми насильства, які також проявляються в циклах моделей насильства, поліцейським необхідно бути обізнаними для попередження вчинення подальшого насильства та забезпечення адекватних заходів захисту.

Див: Розділ 11 «Проблеми та стратегії впровадження ґендерно чутливого підходу в роботу поліції», щоб докладніше ознайомитися з моделями циклів насильства у випадках насильства щодо жінок і дівчат

У Модулі 12 курсу УНЗ ООН «Навчання для працівників системи правосуддя з питань міжособистісної кіберзлочинності»³¹ надається інформація про масштаб насильства щодо жінок і дівчат, пов'язаного з інтернетом та інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ), і про його негативні наслідки для жінок і дівчат:

«Жінки в різних частинах світу набагато частіше стикаються з різними формами насильства в інтернеті, особливо жінки з певних релігійних, етнічних або расових груп, жінки певної сексуальної орієнтації, жінки у певному економічному становищі та жінки з інвалідністю. Проведене у 2017 році організацією «Amnesty International» опитування показало, що приблизно одна чверть із 4 тис. жінок, опитаних у Сполучених Штатах, Великій Британії, Данії, Швеції, Іспанії, Італії та Польщі принаймні один раз зазнали певної форми насильства в інтернеті (як, наприклад, кібер-харасмент (анг. cyber-harassment) – тобто утиски й гоніння в інтернеті). Більше того, 41% цих жінок, які зазнали насильства в інтернеті, боялися за свою особисту безпеку через таке насильство й гоніння (Amnesty International, 2017 рік). Жінки отримували повідомлення із залякуванням, погрози насильством та текстові повідомлення, електронні листи, зображення та відео відверто сексуального характеру через сайти знайомства, соціальні мережі та інші онлайн-платформи, а також у чатах та службах обміну миттєвими повідомленнями».

Насильство щодо жінок і дівчат, пов'язане з конфліктом, особливо сексуальне насильство, також

31 Гендерно зумовлена міжособистісна кіберзлочинність, УНЗ ООН, див.: <https://www.unodc.org/e4j/en/cybercrime/module-12/key-issues/gender-based-interpersonal-cybercrime.html>. Див. також Доповідь 2018 року Спеціального доповідача з питань насильства щодо жінок, його причин та наслідків стосовно насильства щодо жінок і дівчат в інтернеті з точки зору прав людини (A/HRC/38/47) та «Amnesty» викриває негативний вплив насильства щодо жінок в інтернеті», 2017 рік, за посиланням: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2017/11/amnesty-reveals-alarming-impact-of-online-abuse-against-women/>

Блок 11

Контекстуальний чинник 3

Насильство щодо жінок і дівчат та наявність стрілецької зброї і легкого озброєння вдома. Через наявність стрілецької зброї та легкого озброєння вдома насильники отримують ідеальне знаряддя для встановлення повного контролю та збереження влади на своїм інтимним партером – що, власне, є метою насильства з боку інтимного партнера. Сам факт наявності стрілецької зброї та легкого озброєння вдома, навіть якщо вони не використовуються, може зменшити шанси для жінок повідомити про насильство і послаблює їхню здатність до спротиву. Крім того, дослідження свідчать про те, що існує пряма залежність між наявністю стрілецької зброї та легкого озброєння вдома і феміцидом (вбивством жінок). Згідно з даними Інформаційного центру Південно-Східної та Східної Європи з контролю над стрілецькою зброєю і легким озброєнням (SEESAC), вбивство, вчинене членом сім'ї, є найпоширенішою формою феміциду в Південно-Східній Європі, причому знаряддям вбивства часто виступає вогнепальна зброя. Центр SEESAC повідомляє, що в цьому регіоні 61% усіх вбитих жінок позбавили життя члени сім'ї, тоді як щодо вбитих (членом сім'ї) чоловіків цей показник становить 12,4%. Ще більша відмінність між чоловіками і жінками спостерігається стосовно насильства, вчиненого інтимним партнером: 38,6 % усіх вбитих жінок та 1,2 % усіх вбитих чоловіків загинули від руки інтимного партнера.

Takve statistike lako može pogoršati širenje lakog i Така статистика може ще більше погіршитися внаслідок поширення стрілецької зброї та легкого озброєння в результаті збройного конфлікту у даній чи сусідній країні.

Джерело: Bozanic, D, 'The Hidden Pandemic: Firearms and Intimate Partner Violence Killing Women' [Бозанік Д., Прихована пандемія: вогнепальна зброя, вбивство жінок як насильство з боку інтимного партнера], ПРООН, SEESAC, 2020 рік

становить особливі труднощі для поліції з точки зору забезпечення захисту. У таких контекстах поліція та інші державні силові органи часто не можуть забезпечити належний захист постраждалих (потерпілих) та/або свідків насильства щодо жінок і дівчат або самі потурають насильству або навіть причетні до ймовірних актів насильства. Важливо приділити особливу увагу поширенню стрілецької

Блок 12

Контекстуальний чинник 4

Внутрішнє переміщення населення посилює ризик для жінок і дівчат зазнати насильства з боку інтимного партнера. Центр моніторингу внутрішнього переміщення (IDMC) повідомляє, що декілька національних досліджень свідчать про збільшення рівня вчинення насильства з боку інтимного партнера. Наприклад, у Колумбії більше половини переміщених жінок зазнали якоїсь із форм насильства з боку інтимного партнера, а щодо жінок, які не є переміщеними особами, цей показник складав 41%. В Афганістані дві третини переміщених жінок повідомляли про домашнє насильство. Більше 12% осіб повідомили, що воно відбувалося частіше, ніж до переміщення.

*Джерело: Інформаційний документ: 'Sex matters-A gender perspective on internal displacement' [Стать має значення – гендерний аспект при внутрішньому переміщенні], Центр моніторингу внутрішнього переміщення, 2019 рік

зброї та легкого озброєння, позаяк це ще більше підвищує небезпеки для жінок і дівчат, а також становить ризик для працівників підрозділів реагування поліції.

Більше того, потоки біженців, які шукають захисту від збройних конфліктів або інших форм масштабних криз у сусідніх країнах, також становлять значну проблему для поліції та її партнерів, що надають базові послуги, оскільки незареєстровані випадки переміщення населення, у тому числі постраждалих (потерпілих) та ймовірних кривдників, обмежують вплив заходів захисту поліції. Питання захисту та безпеки постраждалих (потерпілих) внаслідок насильства щодо жінок і дівчат, пов'язаного з конфліктом, розглядаються у **Розділі 13: «Проблеми, які виникають під час розслідування випадків насильства щодо жінок і дівчат».**

КЛЮЧОВІ УПРАВЛІНСЬКІ КОМПЕТЕНЦІЇ ДЛЯ ВПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЙ БЕЗПЕКИ ТА ЗАХИСТУ СТОСОВНО ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З НАСИЛЬСТВОМ ЩОДО ЖІНОК І ДІВЧАТ

Стосовно захисту і безпеки після проведення початкової оцінки ризиків співробітники поліції повинні мислити ширше надаючи точну інформацію про варіанти компенсації шкоди постраждалим (потерпілим) від насильства щодо жінок і дівчат. Тут можуть бути розглянуті загальні фактори, що призводять до вчинення подальшого насильства та/або злочинів щодо постраждалих після повідомлення ними про насильство та/або злочини. Це, зокрема, такі фактори:

- Акти помсти з боку кривдника або кривдників у вигляді фізичного, психологічного (наприклад, погрожування дітям або погрози забрати дітей), фінансового тиску, навіть тиску з боку соціально-культурного середовища шляхом ізоляції у громаді чи соціальних мережах;
- Насильство, що постійно вчиняється кількома дуже вмотивованими кривдниками та різними суб'єктами в регіонах, що постраждали від конфлікту;
- Насильство, що вчиняється новим зловмисником внаслідок уразливості, що стала наслідком початкового акту або актів насильства, у тому числі самими поліцейськими;
- Шкода, заподіяна постраждалій (потерпілій) особі в результаті початкових дії або дії.

У багатьох випадках на підтримку викликаються спеціалізована поліція або підрозділи, що переймають на себе повноваження у справах чи інцидентах. Ці спеціалізовані фахівці зазвичай краще підготовлені щодо доступу до системи перенаправлення постраждалих (потерпілих) і мають кращі зв'язки з

партнерами у сфері надання базових послуг. Крім того, у цих спеціалізованих підрозділах зазвичай працює більше жінок-поліцейських, ніж в інших підрозділах, що може бути важливим фактором налагодження початкового взаєморозуміння постраждалих (потерпілих) з поліцією.

Однак, як згадувалося в попередній частині Посібника, спеціалізовані підрозділи не завжди є у наявності та не завжди мають достатні ресурси для ефективного супроводу всіх випадків насильства щодо жінок і дівчат. Отже, ключова компетенція, якою мають володіти усі співробітники поліції незалежно від їхнього звання – це здатність розуміти, що означає надавати постраждалим (потерпілим) від насильства щодо жінок і дівчат можливість брати конструктивну участь у прийнятті рішень щодо їхньої безпеки та захисту.

Блок 13

«Особи з інвалідністю, які не можуть розповісти свою історію, можуть також піддаватися підвищеному ризику. Ця проблема особливо постає перед особами з порушенням інтелектуальних або психологічних функцій, а також з порушенням комунікаційної функції».

Рекомендації щодо врахування потреб осіб з інвалідністю у гуманітарній діяльності, 2019 рік

Використання моделей та механізмів оцінки ризиків (які зазначалися вище), призначених для допомоги поліцейським у визначенні потреб, пов'язаних із забезпеченням безпеки та захисту постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат, стає все більш поширеним, оскільки працівники підрозділів реагування зазвичай визнають корисність таких інструментів.

Однак, як зазначається у Посібнику Поліції ООН з гендерних питань від 2015 року, ці інструменти не є заміною професійної обачності. Це твердження Поліції ООН має важливе значення, оскільки у ньому наголошується, що співробітники поліції повинні мати належні компетенції при оцінюванні ризиків та ефективно передавати свої висновки

неупереджено та оперативно іншим надавачам базових послуг у секторі правосуддя. Огляд інструменту DASH, наведений у цьому розділі, також підтверджує цей висновок Поліції ООН.

Так, керівництво поліції, включно з керівниками середньої ланки, відіграє дуже важливу роль у забезпеченні того, щоб працівники підрозділів реагування володіли певним набором компетенцій та «м'яких навичок», необхідних для ефективної оцінки ризиків та повідомлення своїх висновків у неупереджений та оперативний спосіб.

Аби забезпечити, щоб реагування з боку поліції ґрунтувалося на оцінці ризиків та узгоджувалося з гендерно відповідальними провідними практиками, які орієнтовані на постраждалих і передбачають врахування взаємопов'язаних факторів, таких як етнічна приналежність, неграмотність, інвалідність, сексуальна орієнтація серед інших чинників, у цьому розділі наводиться перелік поведінкових компетенцій, на який керівники поліції можуть посылатися коли вони дають вказівки або здійснюють нагляд за своїми співробітниками під час реагування на насильство щодо жінок і дівчат, особливо на випадки насильства з боку інтимного партнера.

Так само як у попередніх розділах, рекомендовані компетенції адаптовані на основі інших документів ООН, таких як документ УНЗ ООН «План дій: план заходів для систем кримінального правосуддя стосовно запобігання та протидії насильству щодо жінок» (міститься у публікації під назвою «Посилення заходів попередження злочинності та реагування на насильство щодо жінок у системі кримінального правосуддя») (2015 р.), Посібник з гендерних питань Поліції ООН (2015 р.) та інших. Це орієнтовний перелік, призначений для надання основних прикладів очікувань, що витікають із міжнародних стандартів³², який водночас доповнює і посилює політику національної поліції вашої країни щодо цінностей, етичних принципів та доброчесності. Керівники поліції повинні забезпечити, щоб працівники під-

³² Див: Див. Кодекс поведінки для співробітників правоохоронних органів (прийнятий резолюцією Генеральної Асамблеї 34/169 від 17 грудня 1979 року).

розділів реагування приділяли пріоритетну увагу оцінці ризиків щодо безпеки та плануванню безпеки постраждалих, демонструючи здатність:

Наявність:

- Визначати та застосовувати наявні заходи захисту незалежно від здатності чи бажання постраждалої (потерпілої) особи брати участь у кримінальному процесі;
- Збирати необхідні докази на підтвердження прийнятих судом заходів захисту незалежно від порушення кримінальної справи чи цивільного провадження щодо кривдника;
- Застосовувати інструменти оцінки ризиків відповідно до протоколу, отримуючи якомога більше інформації про ситуацію та причетних осіб.

Ефективна комунікація та участь заінтересованих сторін у розробці, реалізації та оцінці послуг:

- Приділяти особливу увагу на кожній стадії кримінального процесу забезпеченню безпеки та захисту постраждалих (потерпілих). Це передбачає, зокрема, моніторинг та дотримання умов застави/звільнення та умов післясудового звільнення та повідомлення постраждалих (потерпілих) до звільнення правопорушника;
- Визнати транснаціональні виміри потреб у захисті та відзначити необхідність запровадження відповідних механізмів і процесів для забезпечення визнання і виконання охоронних приписів та забезпечення гармонізації методів роботи поліції в різних юрисдикціях, а також на регіональних національних та міжнародних кордонах;
- Застосування таких методів проведення розслідування, які не принижують гідність жінок і дівчат, що зазнали насильства, і мінімізують втручання в їхнє життя, зберігаючи при цьому стандарти збору найбільш переконливих доказів³³. Це передбачає здатність фіксувати твердження постраждалих (потерпілих) в точності

тими словами, якими вони висловлюються, а також контактувати з надавачами послуг, які були задіяні у випадках, коли розглядалися попередні інциденти насильства;

- Далі керівник готує стислий виклад доказів і передає матеріали справи прокурору, додаючи такі матеріали: заяви постраждалої (потерпілої) особи, показання свідків та свідчення ймовірних кривдників.

Адаптивність:

- Вміння визначати фактори уразливості постраждалих (потерпілих) під час реагування на насильство щодо жінок і дівчат та розуміти їх взаємозв'язок з ризиками та управлінськими рішеннями, результатом яких є розподіл та координація ресурсів, які відображають потреби постраждалих (потерпілих). Це, зокрема, судові захисні приписи, приписи, що забороняють контакт з потерпілою особою, жорсткі умови для звільнення правопорушників, у тому числі комендантська година, приписи, що забороняють контакти з потерпілою особою, утримання від вживання спиртного, заборона зброї та відвідання сеансів з психологом тощо;
- Здатність демонструвати глибоке розуміння того, які групи жінок можуть бути більш уразливими або піддаються більшому ризику певних форм насильства, та які фактори уразливості можуть вплинути на безпеку і якість життя цих жінок. Наприклад, розглянути, чи становить проблему у даній країні практика сексуального цькування (наприклад «секстинг») або підвищена небезпека зазнати серйозних ушкоджень чи смерті для працівників секс-індустрії;³⁴
- Запровадити та/чи посилити заходи, які можуть за необхідності бути вжиті для забезпечення безпеки родин постраждалих (потерпілих) і захисту їх від залякування;
- Запровадити та/чи посилити заходи для забезпечення повної підтримки і захисту найбільш уразливих категорій жінок і дівчат, наприклад, неписьменних жінок, жінок з інвалідністю та жінок, які перебувають у тяжкому економічному положенні;

³³ Взято з публікації 'Strengthening Crime Prevention and Criminal Justice Response to Violence against Women' (UNODC, 2014) [Посилення заходів попередження злочинності та реагування на насильство щодо жінок у системі кримінального правосуддя], Поліція ООН, 2014 рік.

³⁴ Там само.

- Забезпечити, щоб плани безпеки, які доповнюють судові приписи (наприклад, приписи, що забороняють контактувати з постраждалою особою) у кримінальних чи цивільних справах, були персоналізованими, а також реалістичними і комплексними.

Доречність:

- Реагувати негайно та максимально чутливо, коли надходить повідомлення про вчинення насильства щодо жінок і дівчат, та вживати невідкладних заходів для забезпечення безпеки і здоров'я (постраждалих (потерпілих) та їхніх близьких членів сім'ї, якщо це необхідно).

Взаємодія з іншими секторами та відомствами шляхом перенаправлення та координації діяльності:

- Координувати з надавачами базових послуг моніторинг змін у зовнішньому середовищі, які можуть негативно вплинути на безпеку постраждалих (потерпілих), щодо яких вживаються заходи захисту;
- Залучати відповідні групи допомоги постраждалим (потерпілим) або їхніх адвокатів до розробки планів безпеки або направляти їх до цих груп, щоб допомогти постраждалим (потерпілим) у плануванні безпеки. До таких груп відносяться спеціалізовані служби для жінок, у тому числі ті, які мають досвід у боротьбі з конкретними формами насильства щодо жінок і дівчат та/або очолюються маргіналізованими групами і представляють їхні інтереси, наприклад, спеціалізовані служби, очолювані жінками та дівчатами з інвалідністю, що представляють їхні інтереси.

Збір даних та управління інформацією:

- Визначати та повідомляти у разі неузгодженості існуючих інструментів для оцінки ризиків та практичних реалій діяльності оперативних підрозділів поліції задля того, аби можна було їх скоригувати і провести додаткове навчання відповідного персоналу з метою підвищення ефективності та забезпечення надання зручних для користувачів послуг;

- Застосовувати інструменти оцінки ризиків відповідно до протоколів, отримуючи якомога більше інформації про ситуацію та причетних осіб.

Інформована згода та конфіденційність:

- Забезпечити постраждалим (потерпілим) відчуття контролю над процесом, надаючи їм максимально можливу кількість інформації та дозволяючи їм контролювати свою власну участь у процесі.
- Розробити план безпеки разом з постраждалими (потерпілими), щоб визначити доступні варіанти та ресурси для використання, а також надання постраждалим (потерпілим) можливості захистити себе, своїх дітей та інших членів родини в різноманітних умовах та обставинах³⁵.

РЕФЕРЕНТНІ ПОКАЗНИКИ ДЛЯ НАДАННЯ ПОЛІЦІЄЮ БАЗОВИХ ПОСЛУГ: БЕЗПЕКА ТА ЗАХИСТ

Як і у випадку збору загальних даних для статистики щодо злочинності та ефективності діяльності поліції, інформація поліції про насильство щодо жінок і дівчат так само ефективна, як і інформація, зафіксована в системах оперативними підрозділами поліції та іншими надавачами базових послуг.

Якщо інформація працівниками оперативних підрозділів фіксується коректно, об'єктивно й тактовно, вона може використовуватися не лише для розроблення операцій та стратегій, а й сприятиме розвінчанню ґендерно упереджених міфів навколо насильства щодо жінок і дівчат, включно з тими, що стосуються насильства з боку інтимного партнера, які згадувалися у попередніх розділах.

Якісна інформація, що її збирає поліція, може дати уявлення про позитивний вплив, який може мати на постраждалих (потерпілих) підтримка працівників

³⁵ Там само.

підрозділів реагування. Наприклад, облік кількості правильно оброблених і заповнених форм оцінки ризиків, що використовуються поліцією під час реагування на насильство з боку інтимного партнера, може відображати ефективні взаємовідносини між працівником оперативного підрозділу і постраждалою (потерпілою) особою.

Ця інформація, що досліджувалася на основі результатів опитувань стосовно надання поліцейських послуг у випадках насильства з боку інтимного партнера (коли позитивне сприйняття зростає), може свідчити про більшу кількість повідомлень про випадки насильства з боку інтимного партнера завдяки тому, що жінки і дівчата відчувають себе достатньо впевнено, щоб звернутися до поліції, а не про збільшення рівня поширеності насильства щодо жінок і дівчат.

Правильно заповнені форми оцінки ризиків, теоретично, мають сприяти тому, що постраждала (потерпіла) особа менше разів має розповісти свою історію, а також з меншою кількістю людей їй доведеться мати справу, і що їй буде забезпечено підтримку відповідних фахівців. Більше того, цей захід може надати уявлення про практику поліції перенаправлення постраждалих (потерпілих) до послуг посередництва в якості альтернативи офіційній системі кримінального судочинства. Тим самим підтверджується, що поліцейські не повинні самі виступати в ролі медіаторів.

Європейський інститут із ґендерної рівності (EIGE) надає корисні рекомендації для вдосконалення фактологічно обґрунтованих методів оцінки ризиків (див. у Блоці 14):

Блок 14

Рекомендації для вдосконалення фактологічно обґрунтованих методів оцінки ризиків³⁶

У своєму «Посібнику для поліції щодо оцінки ризиків та управління ризиками у випадках насильства щодо жінок з боку інтимного партнера (2019 рік), Європейський інститут із ґендерної рівності пропонує включати до системи моніторингу і управління ризиками дані з адміністративних джерел та розподіляти такі дані відповідно до нормативно-правової бази ЄС таким чином:

- Кількість та вид зафіксованих злочинів;
- Кількість, вік і стать постраждалих (потерпілих);
- Кількість розслідуваних справ;
- Кількість осіб, яких було притягнуто до відповідальності;
- Кількість осіб, яким було винесено вироки.

Крім того, необхідно розмежовувати дані, як мінімум, за такими ознаками:

- стать постраждалої (потерпілої) особи та кривдника;
- вік постраждалої (потерпілої) особи та кривдника;
- вид насильства;
- відносини, у яких перебували кривдник та постраждала (потерпіла) особа;
- географічна локація;
- інші відповідні фактори, такі як раса, інвалідність та інші характеристики

³⁶ Див: Risk assessment and risk management by police [«Оцінка ризиків та управління ризиками у поліції»], Європейський інститут із ґендерної рівності, за посиланням: <https://eige.europa.eu/gender-based-violence/risk-assessment-risk-management/principle-3-establishing-evidence-based-approach>

Ретельно оцінюючи ризики, з яким стикаються постраждалі (потерпілі), працівники підрозділів реагування поліції будуть проявляти більшу готовність використовувати офіційну систему правосуддя, щоб зменшити подальшу шкоду та домогтися співмірних санкцій за вчинені акти насильства.

Авторки Роллінгс і Тейлор (2008 р.) наводять ще один приклад корисної довідкової інформації, припускаючи, що зменшення кількості правопорушників, які продовжують вчиняти насильство у сім'ї або насильство щодо інтимного партнера після виклику поліції на інциденти, буде свідчити про те, що попереднє втручання поліції мало певний вплив на подальшу неправомірну поведінку кривдника³⁷.

Як зазначалося в попередніх розділах, у Пакеті базових послуг пропонується наступне: всі послуги правосуддя та підтримки для постраждалих (потерпілих) повинні мати коло спільних характеристик і спільних видів діяльності для досягнення максимального результату. Вони застосовуються незалежно від конкретного «сектору», який здійснює реагування у випадках вчинення насильства щодо жінок і дівчат. Наведений далі список створено на основі загальних характеристик і видів діяльності, зазначених у Пакеті базових послуг; у ньому пропонуються деякі приклади референтних показників для надання поліцією ефективного захисту та заходів безпеки, які дають постраждалим (потерпілим) від насильства щодо жінок і дівчат можливість отримати доступ до правосуддя та дозволяють їм безпечно брати участь у процесі відправлення правосуддя.

Це показники, на які можуть посилалися керівники поліції, якщо такі показники існують, а за їх відсутності варто рекомендувати керівництву вищого рівня їх передбачити:

³⁷ Kiah Rollings and Natalie Taylor, "Measuring police performance in domestic and family violence" for *Trends & issues in Crime and Criminal Justice* No. 367 December 2008 (Australian Government/Australian Institute of Criminology, 2008) [Кіа Роллінгс і Наталі Тейлор, «Оцінювання ефективності дій поліції при реагуванні на домашнє насильство та насильство у сім'ї», для *Trends & issues in Crime and Criminal Justice*, №367, грудень 2008 р., Уряд Австралії/Австралійський Інститут кримінології, 2008 р.].

Блок 15

«За нашими спостереженнями, тренінги з підвищення обізнаності більш ефективними, якщо їх проводять люди з недостатньо представлених груп, які розповідають про власний життєвий досвід».

Елена Ратой,
керівник програм, ООН Жінки (Молдова)

1. Адаптивність та доступність. Кількість тренінгів або офіційних консультацій з різноманітними місцевими спільнотами. Сюди відносяться групи, які представляють осіб з інвалідністю, внутрішньо переміщених осіб і спільноти меншин, для надання інформації щодо контекстуальних та культурних чинників, які варто враховувати поліції при проведенні оцінки ризиків. Необхідно докладати зусиль для забезпечення того, щоб програми навчання для співробітників поліції відображали різноманітність регіональних культурних відмінностей та відповідні потреби в безпеці.

2. Доречність та доступність. Співвідношення правильно заповнених співробітниками форм оцінки ризиків до кількості заходів реагування на насильство щодо жінок і дівчат, здійснених членами команди (особливо у випадках насильства з боку інтимного партнера). Цей показник також повинен давати уявлення про те, наскільки зрозумілою для постраждалої (потерпілої) особи мовою спілкуються співробітники поліції. Розподілення кількості форм оцінки ризиків відповідно до статі співробітника, звання і підрозділу забезпечить також надання інформації про інші чинники, що впливають на якість спілкування між співробітником поліції та постраждалою (потерпілою) особою.

3. Пріоритезація безпеки. Співвідношення заходів захисту та планів безпеки, запроваджених

та реалізованих до повного завершення згідно з рекомендаціями надавачів базових послуг у сфері соціального забезпечення, охорони здоров'я та правосуддя і в консультаціях з постраждалою (потерпілою) особою, до заходів захисту, рекомендованих та/або запитуваних для запровадження. Цей показник дозволить отримати уявлення про методи роботи поліції з метою регулярного та послідовного оцінювання безпеки жінок і дівчат.

4. Інформована згода, конфіденційність і доступність. Відсоток заходів захисту та планів безпеки, запроваджених співробітниками поліції по відношенню до кількості випадків рецидиву/повторного правопорушення чи порушення заходів з боку кривдника³⁸. Або, співвідношення заходів захисту, які застосовуються до завершення, узгодженого з постраждалою (потерпілою), до кількості випадків рецидиву/повторного правопорушення з боку кривдника та/або арештів. Цей показник надасть уявлення про вплив захисних заходів у разі якщо вони застосовуються в повному обсязі у порівнянні з ситуацією коли вони застосовуються частково або не застосовуються взагалі. Цей показник передбачає, що значуща участь постраждалої (потерпілої) особи в плануванні власної безпеки та захисту підвищить ймовірність застосування поліцією заходів захисту до їх узгодженого завершення.

5. Ефективна комунікація та участь заінтересованих сторін у розробці, реалізації та оцінці послуг. Опитування на місцевому рівні щодо надання послуг поліцією, які проводяться зі службовими особами безпечних притулків і

³⁸ Роллінгс і Тейлор (2008 р.) пропонують, щоб, як варіант, поліція застосовувала показник зменшення кількості повторних виїздів на одну адресу, оскільки це означає, що у даному випадку втручання поліції мало позитивний вплив. Авторка також відзначає, що цей показник ефективності необхідно відстежувати з часом, щоб визначити, чи зменшується частка домогосподарств, до яких здійснюються повторні виїзди поліції; його можна вимірювати за допомогою наявних у поліції статистичних даних. Див. публікацію «Measuring Police Performance in Domestic and Family Violence» [Оцінювання ефективності поліції у випадках домашнього насильства та насильства у сім'ї], 2008 р.

мешканцями громади для забезпечення задоволеності постраждалих (потерпілих) заходами реагування поліції. Такі опитування можна започаткувати на рівні відділків, і вони повинні бути спрямовані на узгодження методологій співпраці з урахуванням національних, регіональних або місцевих стратегічних цілей запобігання насильству щодо жінок і дівчат. Цей показник надасть уявлення про поведінку та ставлення поліції під час інформування постраждалих (потерпілих) про варіанти захисту і взаємодії зі своїми партнерами з надання безпечного притулку. Ці опитування мають надавати інформацію про те, наскільки поліція демонструє чутливість щодо певних аспектів, наприклад, здатність надавати точну інформацію про те, що відбувається з дітьми, коли мати перебуває в притулку, а також які щоденні заходи захисту будуть надаватися дітям, що вимушені залишатися у родичів і продовжують відвідувати школу.

6. Збір даних та управління інформацією. Кількість арештів, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат, по відношенню до кількості постраждалих (потерпілих), яких було опитано щодо особистого сприйняття ризику та перенаправлення до зовнішніх установ для надання заходів захисту. Цю інформацію слід вважати мінімальною з точки зору збору даних, її слід збирати на рівні відділку для введення в національну систему збору даних.

7. Взаємодія з іншими секторами та установами шляхом координації діяльності. Щорічне зростання рівня позитивного сприйняття запроваджених поліцією заходів захисту, за результатами опитувань, проведених з іншими місцевими надавачами базових послуг або партнерами. Цей показник має надати інформацію із зовнішніх джерел про здатність поліції поважати та дотримуватися протоколів перенаправлення та провідних практик. Дуолінг та інші автори у своїй доповіді від 2018 року повідомляють, що загалом задоволеності постраждалих (потерпілих) оцінкою ризиків не приділяється значної уваги. Однак, нечисленні проведені дослідження свідчать про те, що постраждалі (потерпілі)

зазвичай висловлювали розчарування щодо інструментів оцінки ризиків, які, на їхню думку, склалися в основному з недоречних запитань, які ставилися повторно і у знеособленій формі, особливо при частих зверненнях до поліції³⁹. Доулінг та ін. також підкреслюють, що розчарування постраждалих (потерпілих) внаслідок використання цих інструментів може виникнути через відсутність розуміння того, чому вони мають важливе значення для забезпечення їхньої безпеки; таким чином, поліція та інші оператори базових послуг повинні забезпечити, щоб постраждалі розуміли і підтримували цей процес⁴⁰.

39 Dowling, C., Morgan, A., Boyd, C., Voce, I., 'Policing Domestic Violence: A Review of the Evidence' [Доулінг К., Морган А., Бойд Х., Воус І., Реагування поліції на домашнє насильство: огляд наукових даних], Австралійський Інститут кримінології, Дослідницька доповідь 13, 2018 р.

40 Там само.

ПРАКТИЧНИЙ ПРИКЛАД

АНАЛІЗ БРИТАНСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ ОЦІНКИ РИЗИКІВ DASH

Поліцейським відомствам часто складно забезпечити, щоб усі співробітники, які здійснюють реагування на злочини, пов'язані з насильством щодо жінок і дівчат, мали належну компетенцію для проведення оцінки ризиків відповідно до стандартів та протоколів, щоб такі інструменти, як, наприклад, B-SAFER та DASH застосовувалися з використанням усіх їх можливостей.

При перегляді моделі DASH 2016 року⁴¹, яка широко використовується силами поліції у Великій Британії, було виявлено багато труднощів, з якими стикаються співробітники оперативних підрозділів поліції під час здійснення заходів реагування у випадках насильства з боку інтимного партнера, коли вони намагаються застосувати цю модель. Це такі моменти⁴²:

- Незважаючи на широку підтримку оцінки ризиків як поліцією, так і партнерами, інструмент ризику DASH не застосовувався послідовно в оперативній діяльності;
- Співробітники поліції іноді на свій розсуд вирішували не подавати форму, конкретні запитання змінювалися або пропускалися, а інформація іноді фіксувалася непослідовно або не повністю;
- Під час першого реагування немає необхідності запитувати всю інформацію, яка наразі міститься в інструменті DASH, що складається з 27 пунктів. У

його нинішньому вигляді інструмент DASH на практиці обходять і при вторинній оцінці ризиків надаються суперечливі дані;

- Співробітники поліції, судячи з усього, пріоритетну увагу приділяли кримінальним правопорушенням і особливо фізичному насильству та травмам, завданим в результаті інциденту, про який іде мова, як на початковому, так і на вторинному етапі оцінки ризиків;

З урахуванням цих висновків, перегляд моделі DASH дав певні результати для її майбутнього оновлення, які можуть застосовуватися до більшості, якщо не до всіх моделей і механізмів оцінки ризиків. Далі наведено перелік рекомендацій щодо практики оцінки ризиків у поліцейській діяльності, зокрема, результати для майбутнього використання моделі DASH, отримані в ході перегляду інструменту DASH⁴³:

- **Необхідно застосовувати фактологічно обґрунтований підхід до поліцейської діяльності, орієнтованої на врахування ризиків.** Вона має бути підкріплена навчанням, що стосується конкретно оцінки ризиків, їх виявлення та подолання. У поліції варто намагатися звести до мінімуму неформальне навчання на робочому місці, яке зазвичай проводиться за відсутності навчальної підготовки. Більше поширення повинні отримати механізми супервізії і зворотного зв'язку, які можуть підкріплювати будь-яке навчання.

- **Розуміння контролюючої поведінки кривдника із застосуванням примусу має бути невід'ємною частиною підходу, орієнтованого на врахування ризиків.** Працівники підрозділів реагування, які виїжджають на місце події, повинні краще розпізнавати аспекти домашнього насильства. Хоча дослідження свідчать про те, що контролююча поведінка кривдника із застосуванням примусу є важливим фактором ризику на побутовому ґрунті, поліція при здійсненні оцінки ризиків часто не цілком визнає

41 Модель для виявлення і оцінки ризиків та управління ризиками щодо домашнього насильства, переслідування та «насильства в ім'я честі» була запроваджена в усіх поліцейських службах Великої Британії з березня 2009 року і схвалена Радою Асоціації старших офіцерів поліції (зараз Національна Рада керівників поліції (NPCC). Див. Модель DASH для оцінки ризиків <https://www.dashriskchecklist.co.uk/>

42 Risk-led policing of domestic abuse and the DASH risk model. Amanda L. Robinson, Andy Myhill, Julia Wire, Jo Roberts and Nick Tilley for the College of Policing (2016) [Діяльність поліції з урахуванням ризиків щодо домашнього насильства та модель оцінки ризиків DASH. Аманда Л. Робінсон, Енді Майхілл, Джулія Вайе, Джо Робертс та Нік Тіллі для Поліцейського коледжу, 2016 рік], <https://pdf4pro.com/amp/view/risk-led-policing-of-domestic-abuse-and-the-dash-risk-model-480cf9.html>

43 Там само.

значення контролюючої поведінки.

- **У переглянутому інструменті оцінки ризиків для працівників оперативних підрозділів більший акцент треба робити на моделях аб'юзивної поведінки.** Більш цілеспрямований інструмент для оперативних підрозділів може ефективніше переорієнтувати співробітників від сфокусованості на інцидентах до виявлення моделей аб'юзивної поведінки, включаючи контролюючу поведінку із застосуванням примусу.

- **Більш ретельну оцінку ризиків/потреб оптимально проводять фахівці, які мають спеціальну підготовку.** Необхідні спеціалісти з питань насильства щодо жінок і дівчат для виявлення потенційних факторів високого ризику (наприклад, розставання з кривдником) у випадку кривдника, який проявляє надзвичайні ознаки контролюючої поведінки. Такі фахівці здатні ефективно провести більш ретельну оцінку ризиків/потреб для забезпечення надійної основи для обрання подальших заходів у випадках постійного вчинення неправомірних дій. Функції поліції та її структур полягають у забезпеченні своєчасних та ретельних переглядів початкової оцінки ризиків та вчасного перенаправлення до спеціалізованих служб підтримки.

Так само, як Поліція ООН зазначає важливість професійного розсуду при проведенні оцінки ризику вчинення насильства з боку інтимного партнера, рекомендації, надані після перегляду моделі DASH, підкреслюють не лише важливість наявності у поліцейських необхідних

компетенцій для оцінки ризиків у випадках насильства з боку інтимного партнера, але й необхідність забезпечення належної підготовки та моніторингу, аби не підривати зусилля ціною безпеки постраждалих (потерпілих) та їхніх близьких родичів.

Навчальна підготовка та моніторинг мають також охоплювати питання застосування та розповсюдження вогнепальної зброї, як легальної, так і нелегальної, у випадках насильства щодо жінок

і дівчат. Неправомірне застосування стрілецької зброї та легкого озброєння, можливо, не є надто поширеним у Великій Британії, проте у багатьох інших країнах та регіонах кривдники неправомірно застосовують вогнепальну зброю для здійснення влади і контролю над постраждалими (потерпілими), що потребує реагування відповідних органів.

Підвищення загальної обізнаності про взаємозв'язок між стрілецькою зброєю та легким озброєнням має бути частиною усвідомленого розуміння в поліції природи насильства, його причин та наслідків, а також його відмінного та непропорційного впливу на жінок і дівчат. Наявність вогнепальної зброї у контексті насильства з боку інтимного партнера значно підвищує небезпеку смертельного наслідку для постраждалих.

У цьому відношенні інформаційний центр Південно-Східної і Східної Європи з питань контролю над стрілецькою зброєю і легким озброєнням (SEESAC) підготував у 2019 році регіональну настанову у своїй публікації «Неправомірне застосування вогнепальної зброї у контексті домашнього насильства в Південно-Східній Європі: Стислі факти». Ця настанова отримала підтримку Європейського Союзу шляхом Рішення Ради ЄС (CFSP) 2016/2356 на забезпечення діяльності центру SEESAC у сфері роззброєння та контролю за озброєнням у Південно-Східній Європі⁴⁴.

⁴⁴Неправомірне застосування вогнепальної зброї у контексті домашнього насильства в південно-східній Європі: стислі факти, 2019 р., Інформаційний центр Південно-Східної і Східної Європи з питань контролю над стрілецькою зброєю і легким озброєнням (SEESAC), див.: https://www.seesac.org/f/docs/News-SALW/Misuse-of-firearms-in-SEE-ENG_WEB_FINAL.pdf

ДОДАТОК 1

УНЗ ООН (2014 рік), Стандартна оцінка ризиків і небезпек:

Оцінка ризику летального наслідку та ризику повторного насильства.⁴⁵

Попередній досвід пережитого насильства	• Тип, тяжкість і частота насильства• Дата останнього випадку насильства• Серйозні травми під час попередніх випадків• Історія та характер насильства, вчиненого у минулому щодо цієї постраждалої (потерплого) особи• Чи існує певна модель регулярності випадків залякування, примусу та насильства?• Ким і щодо кого застосовується така модель?• Який ступінь тяжкості насильства?• Хто був травмований та як?• Хто боїться кого та наскільки сильний цей страх?• Чи постраждала (потерпіла) зазнала насильницьких дій під час вагітності чи невдовзі після пологів?• Охоронні приписи у поточний час або в минулому• У минулому звинувачення у вчиненні домашнього насильства зняті, попередні контакти з поліцією чи прокуратурою у зв'язку з домашнім насильством
Проблеми у кривдника з алкоголем чи наркотиками	• Зловживання алкоголем чи наркотиками
Обсесивна/ позесивна поведінка кривдника та надмірна ревнивість	• Ревнощі чи контролююча поведінка кривдника• Залякування постраждалої (потерплого), якщо вона звертається по допомогу• Природа контролюючої поведінки: погрози майбутньою травматизацією чи смертю (чим конкретніша загроза, тим більша небезпека), погрози застосуванням зброї, погрози викраденням дитини або позбавленням права відвідування дитини, відкриті погрози у присутності інших людей• Які види погроз чи примусу застосовувалися, щоб змусити постраждалу (потерпілу) особи відмовитися від участі в кримінальному провадженні?• Хто є найбільш уразливим до постійних погроз та примусу?

⁴⁵ Handbook on Effective Prosecution Responses to Violence Against Women and Girls [Посібник щодо заходів ефективного судового переслідування у випадках насильства щодо жінок], УНЗ ООН та ООН Жінки, 2014 рік, див.: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Handbook_on_effective_prosecution_responses_to_violence_against_women_and_girls.pdf, стор. 54.

Психологічний анамнез кривдника (тобто суїцидальні настрої, плани, погрози та спроби у минулому)	• Погрози вбивством або самогубством з боку кривдника • Докази депресії кривдника • Докази параноїдального мислення кривдника • Психологічний анамнез або емоційні проблеми кривдника
Погрози кривдника вбити постраждалу (потерпілу) особу або її дітей	• Погроза заподіяти шкоду постраждалим (потерпілим) або дітям • Чи завдав кривдник шкоди дітям, і якщо так, то яким чином? • Чи погрожував кривдник заподіяти шкоду дітям? Яким чином? • Чи побоюється постраждала (потерпіла), що кривдник забере дітей як акт помсти за співпрацю з прокурорами? • Чи були діти свідками правопорушення, іншого насильства чи погроз?
Застосування кривдником насильства поза межами дому	• Судимості кривдника та чи існують інші незавершені обвинувачення • Історія та природа насильства, вчиненого щодо інших людей у минулому (тобто історія насильства в попередніх стосунках)
Докази ескалації насильства або залякування	• Переслідування; застосування зброї; сексуальне насильство; жорстоке поводження з тваринами; пошкодження майна або погроза майбутнім пошкодженням майна; захоплення заручників; підвищена уразливість постраждалої (потерпілої) через вік, інвалідність, вагітність
Навички та досвід володіння зброєю у кривдника, доступ до зброї, наскільки захоплюється зброєю	• Можливість переозброєння/доступність зброї
Готовність кривдника поважати правила суду	• Попередні порушення судових приписів • Попередні порушення правил досудового звільнення або пробації • Попередня участь у програмі лікування осіб, схильних до насильства
Стан стосунків	• Постраждала (потерпіла) особа і кривдник проживають окремо, розходяться чи віддалилися? • Чи знаходиться постраждала (потерпіла) особа у процесі втечі? • Який статус будь-якої справи з сімейних питань чи іншої судової справи? • Неминучий розрив відносин, розставання або розлучення, ініційовані постраждалою (потерпілою) особою; неминуча зміна в опіці над дитиною та/або неминуча зміна місця проживання постраждалої (потерпілої) особи

ПРИМІТКИ ТА ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Report of the Secretary-General, 'In-depth study on all forms of violence against women', United Nations, A/61/122/Add.1, (6 July 2006) paras. 111- 112 [Доповідь Генерального секретаря, Поглиблене дослідження стосовно всіх форм насильства щодо жінок, Організація Об'єднаних Націй, A/61/122/Add.1, 6 липня 2006 року, пункти 111-112].
2. National Outcome Standards for Perpetrator Interventions (NOSPI) Baseline Report 2015-2016; Australian Department for Social Sciences [Базова доповідь про Національні стратегічні стандарти для вжиття заходів щодо кривдників (NOSPI), Міністерство соціальних послуг Австралії], див.: <https://plan4womenssafety.dss.gov.au/wp-content/uploads/2018/08/nationaloutcomestandardsreportweb.pdf>
3. Haskell, L. and Randell, M., 'The Impact of Trauma on Adult Sexual Assault Victims', Report Submitted to: *Justice Canada* (2019) [Хаскелл Л. та Ранделл М., «Налідки психологічної травми для дорослих-постраждалих від сексуального насильства, подано Міністерству юстиції Канади, 2019 рік], див.: <https://www.justice.gc.ca/eng/rp-pr/jr/trauma/trauma-eng.pdf>
4. 'Why Do Some Men Use Violence Against Women and How Can We Prevent It? Quantitative Findings from the United Nations Multi-Country Study on Men and Violence in Asia and the Pacific' Partners For Prevention (2013) [«Чому деякі чоловіки вдаються до насильства щодо жінок і як ми можемо цьому запобігти? Кількісні висновки міжнародного дослідження Організації Об'єднаних Націй «Чоловіки та насильство» в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, 2013 рік], див.: <https://www.undp.org/content/dam/rbap/docs/Research%20%20Publications/womens-empowerment/RBAP-Gender-2013-P4P-VAW-Report.pdf> Партнери у діяльності із запобігання насильству ПРООН, Фонд ООН у галузі народонаселення, ООН Жінки та регіональна спільна програма ООН Волонтери щодо запобігання гендерно-зумовленому насильству в Азійсько-Тихоокеанському регіоні.
5. Ellsberg, M., H. A. F. M. Jansen, L. Heise, C. H. Watts and C. García Moreno (2008), 'Intimate partner violence and women's physical and mental health in the WHO multi-country study on women's health and domestic violence: An observational study' *The Lancet*, vol. 371, pp. 1165-1172.
6. Ethical and Safety Recommendations for Interviewing Trafficked Women (WHO, 2003) [Рекомендації щодо етичних принципів та забезпечення безпеки при опитуванні жінок, які стали жертвами торгівлі людьми ВООЗ, 2003 рік], див. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/42765>
7. Guidelines on the Protection of Child Victims of Trafficking (UNICEF, 2006) [Рекомендації щодо забезпечення захисту дітей, які стали жертвами торгівлі людьми, ЮНІСЕФ, 2006 рік], <https://gdc.unicef.org/resource/guidelines-protection-child-victims-trafficking>
8. R. Higgins., 'Problems and Process' (Clarendon Press, Oxford, 1994.), pp. 153-54, at, p. 153 [Р. Хігінс, Проблеми та процес, Clarendon Press, Оксфорд, 1994 р., стор. 153-54, на стор. 153].
9. Basic Principles on the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials (1990), adopted by the Eighth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, 27 August – 7 September 1990 [Основні принципи використання сили та вогнепальної зброї співробітниками правоохоронних органів (1990 рік), прийняті на Восьмому Конгресі Організації Об'єднаних Націй щодо попередження злочинності та поведження з правопорушниками, Гавана (Куба), 27 серпня – 7 вересня 1990 р., див.: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/useofforceandfirearms.aspx>
10. United Nations Police *Gender Toolkit* (UN Department of Peace Operations – DPO/ DPET/Integrated Training Service, 2015) [Поліція ООН, Посібник з гендерних питань, Департамент миротворчих операцій ООН – DPO/ DPET/ Об'єднана служба навчальної підготовки, 2015 рік].
11. A Practitioner's Toolkit on Women's Access to Justice Programming (UN Women et al., 2018) [Практичний посібник щодо розробки програм забезпечення доступу жінок до правосуддя, ООН Жінки та ін., 2018 рік]. <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2018/5/a-practitioners-toolkit-on-womens-access-to-justice-programming>
12. 'Multi-Sectoral Gender Based Violence Response at the District Level in Nepal', End of Project Evaluation Report (August 2009 August – July 2013) supported by The UN Trust Fund to Eliminate Violence against Women [«Міжсекторальні заходи реагування на гендерно зумовлене насильство на окружному рівні у Непалі», Звіт про фінальну оцінку проекту, серпень 2009 р. – липень 2013 р., див.: <https://www2.unwomen.org/-/media/field%20office%20untf/publications/2018/evaluation%20digital%20library/3%20nplunfcompressed.pdf?la=en&vs=832>
13. Briefing Paper: 'Sex matters – A gender perspective on internal displacement' (2019), The Internal Displacement Monitoring Centre [Інформаційний документ: стаття має значення – гендерний аспект при внутрішньому переміщенні, Центр моніторингу внутрішнього переміщення, 2019 рік], див.: <http://www.internal-displacement.org/sites/default/files/publications/documents/201902-gender-dimension.pdf>
14. Quintero and Culler, 'IDP health in Colombia: Needs and Challenges,' *Forced Migration Review* (2009) [Квінтеро і Коллер, «Здоров'я ВПО у Колумбії: потреби та проблеми», *Forced Migration Review*, 2009 рік].
15. Bozanic, D., 'The Hidden Pandemic: Firearms and Intimate Partner Violence Killing Women (UNDP SEESAC, 2020) [Бозанік Д., Прихована пандемія: вогнепальна зброя, вбивство жінок як насильство з боку інтимного партнера, ПРООН, SEESAC, 2020 рік], див.: <https://www.eurasia.undp.org/content/rbec/en/home/blog/2020/hidden-pandemic-firearms-killing-women.html>
16. 'Challenges of IDP Protection – Research study on the protection of internally displaced persons in Afghanistan' (Joint IDP Profiling Service, November 2012) [«Проблеми

захисту ВПО – дослідження з питань захисту внутрішньо переміщених осіб в Афганістані», Спільна служба профайлінгу ВПО, листопад 2012 р.].

17. Kiah Rollings and Natalie Taylor, 'Measuring Police Performance in Domestic and Family Violence', *Trends and Issues in Crime and Criminal Justice*, No. 367 December 2008, (Australian Government/Australian Institute of Criminology) [Кіа Роллінгс і Наталі Тейлор, «Оцінювання ефективності дій поліції при реагуванні на домашнє насильство та насильство у сім'ї», для Trends & issues in Crime and Criminal Justice, №367, грудень 2008 р., Уряд Австралії/Австралійський Інститут кримінології, 2008 р.], див.: <https://aic.gov.au/publications/tandi/tandi367>
18. Logar, Rosa, 'Violence against women: Good practices in combating and eliminating violence against women: Austrian Model of Intervention in Domestic Violence Cases. Report to the Expert Group Meeting at the UN Division for the Advancement of Women, in collaboration with UN Office on Drugs and Crime, Vienna, Austria, 2005) [Логар Роза, «Насильство щодо жінок: позитивний досвід протидії та припинення насильства щодо жінок». Австрійська модель заходів реагування у випадках домашнього насильства, Звіт на засіданні експертної групи Відділу ООН з покращення становища жінок у співпраці з Управлінням ООН з питань наркотиків і злочинності, Відень, Австрія, 2005 рік].
19. Golding JM., 'Intimate partner violence as a risk factor for mental disorders: a meta-analysis' *Journal of Family Violence*, 1999;14:99–132 [Голдінг Дж.М., «Мета-аналіз: насильство з боку інтимного партнера як фактор виникнення психічних розладів, Журнал з проблеми насильства в сім'ї, 1999 р.; 14:99–132].
20. Dowling, C., Morgan, A., Boyd, C., Voce, I., 'Policing Domestic Violence: A Review of the Evidence (Research Report 13). Australian Institute of Criminology, 2018) [Доулінг К., Морган А., Бойд Х., Воус І., Реагування поліції на домашнє насильство: огляд наукових даних, Австралійський Інститут Кримінології, Дослідницька доповідь 13, 2018 рік], див.: <https://www.aic.gov.au/publications/rr/rr13>
21. Training Manual for Police Officers Strengthening Program for the Security of Vulnerable Groups (UNODC in partnership with the Government of Mexico 2017) [Навчальний посібник для поліції щодо вдосконалення програм забезпечення безпеки уразливих груп, УНЗ ООН у співпраці з урядом Мексики, 2017 рік], див.: https://www.unodc.org/mexicoandcentralamerica/es/sectors/Programa_fortalecer_seguridad_grupos_situacion_vulnerabilidad.html
22. Guidelines on Inclusion of Persons with Disabilities in Humanitarian Action (The Inter-Agency Standing Committee (IASC) Task Team on Inclusion of Persons with Disabilities in Humanitarian Action. Inter-Agency Standing Committee, 2019) [Рекомендації щодо врахування потреб осіб з інвалідністю в гуманітарній діяльності, Міжвідомчий постійний комітет (МПК), Робоча група з питань врахування потреб осіб з інвалідністю в гуманітарній діяльності, 2019 рік], див.: <https://interagencystandingcommittee.org/iasc-task-team-inclusion-persons-disabilities-humanitarian-action/documents/iasc-guidelines>
23. 'Everyone's business: Improving the police response to domestic abuse (2014). Her Majesty's Inspectorate of Constabulary (HMIC) [Стосується кожного: вдосконалення методів реагування поліції на випадки домашнього насильства», Інспекторат Корпусу констеблів Її Величності, 2014 рік : вдосконалення заходів реагування поліції на домашнє насильство, 2014 рік]. <https://www.gov.uk/government/news/major-review-of-police-response-to-domestic-violence>
24. 'Handbook on effective prosecution responses to violence against women and girls' (UNODC in partnership with UN Women 2014) [Посібник щодо заходів ефективного судового переслідування у випадках насильства щодо жінок, УНЗ ООН та ООН Жінки, 2014 рік], див.: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/14-02565_Ebook_new.pdf
25. 'Capacity Building in Risk Assessment and Safety Management to Protect High Risk Victims' – A Learning Resource, (PROTECT II, Vienna 2012) [Навчальний посібник. Зміцнення потенціалу щодо оцінки ризиків та забезпечення безпеки для захисту жертв насильства, яким загрожує підвищена небезпека, PROTECT II, Відень, 2012 рік]
26. Часті запитання на Міжвідомчих конференціях з оцінки ризиків (MARAC) Порятунком життів, див.: <https://safelives.org.uk/sites/default/files/resources/MARAC%20FAQs%20General%20FINAL.pdf>
27. Модель оцінювання ризиків DASH, за посиланням: <https://www.dashriskchecklist.co.uk/>
28. A Guide to Risk Assessment and Risk Management of Intimate Partner Violence against Women for Police (European Institute for Gender Equality, 2019) [Посібник для поліції з оцінки ризиків та управління ризиками стосовно насильства щодо жінок з боку інтимного партнера, Європейський інститут із гендерної рівності, 2019 рік] див.: https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/20191701_mh0119277enn.pdf.pdf
29. 2018 Report of the Special Rapporteur on violence against women, its causes and consequences on online violence against women and girls from a human rights perspective(A/HRC/38/47) [Доповідь 2018 року Спеціального доповідача з питань насильства щодо жінок, його причин та наслідків стосовно насильства щодо жінок і дівчат в інтернеті з точки зору прав людини (A/HRC/38/47) 2017 рік], за посиланням: http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/38/47
30. Щодо колегіального обговорення в рамках Міжвідомчої конференції, див. Rachel Robbins, Hugh McLaughlin, Concetta Banks, Claire Bellamy, Debbie Thackray (2014), 'Domestic violence and multiagency risk assessment conferences (MARACs): A Scoping Review', *The Journal of Adult Protection*, Vol. 16 Iss 6 pp. 389 – 398, дата звернення: https://www.researchgate.net/publication/280194675_Domestic_violence_and_multi-agency_risk_assessment_conferences_MARACs_A_scoping_review
31. Emily Turner, Juanjo Medina, Gavin Brown, 'Dashing Hopes? The Predictive Accuracy of Domestic Abuse Risk Assessment by Police', *The British Journal of Criminology*, Volume 59, Issue 5, September 2019, Pages 1013–1034 [Емілі Тернер, Хуан Медіна, Гавін Браун, «Невиправдані сподівання? Прогнозна точність оцінки поліцією ризиків домашнього насильства, Журнал *The British Journal of Criminology*, Том

- 59, Випуск 5, вересень 2019 р., сторінки 1013–1034], дата звернення: <https://doi.org/10.1093/bjc/azy074>
32. Risk assessment and Risk Management by Police (European Institute for Gender Equality) [«Оцінка ризиків та управління ризиками у поліції», Європейський інститут із гендерної рівності], за посиланням: <https://eige.europa.eu/gender-based-violence/risk-assessment-risk-management/principle-3-establishing-evidence-based-approach>
33. Amnesty reveals alarming impact of online abuse against women (2017) [«Amnesty» викриває негативний вплив насильства щодо жінок в інтернеті», 2017 рік], див.: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2017/11/amnesty-reveals-alarming-impact-of-online-abuse-against-women/>
34. 'Misuse of Firearms in Domestic Violence in South East Europe: Fast Facts', South Eastern and Eastern Europe Clearinghouse for the Control of Small Arms and Light Weapons (SEESAC) (2019) [Неправомірне застосування вогнепальної зброї у контексті домашнього насильства в південно-східній Європі: стислі факти, Інформаційний центр Південно-Східної і Східної Європи з питань контролю над стрілецькою зброєю і легким озброєнням (SEESAC), 2019 рік], див.: https://www.seesac.org/f/docs/News-SALW/Misuse-of-firearms-in-SEE_ENG_WEB_FINAL.pdf
35. Domestic Abuse Stalking and Harassment and 'Honour'-Based Violence (DASH) (2011) [Модель для виявлення і оцінки ризиків та управління ризиками щодо домашнього насильства, переслідування та насильства «в ім'я честі»]. Скоординована кампанія проти домашнього насильства (CAADA), Велика Британія (зараз *SafeLives*, Велика Британія)
36. Hart, S. D. (2008) 'Preventing violence: The role of risk assessment and management' in: A. C. Baldry & F. W. Winkel (Eds.), *Intimate partner violence prevention and intervention: The risk assessment and management approach* (pp. 7-18). Hauppauge, NY: Nova Science Publishers [Харт С. Д., 2008 рік, «Запобігання насильству: значення оцінки ризиків та управління ризиками» у публікації А. К. Болдрі та Ф. В. Вінкель (ред.) «Запобігання насильству з боку інтимного партнера та реагування на нього: підхід до оцінки ризиків і управління ризиками», стор. 7-18, Hauppauge, NY: Nova Science Publishers].

ПІДТРИМКА ТА ДОПОМОГА

«Якщо ми визнаємо, що насильство щодо жінок і дівчат коріниться в нерівності, яка закріпилася в нашому суспільстві та зберігається в усьому світі, ми повинні також враховувати, що всі форми насильства щодо жінок і дівчат насправді є «шкідливою практикою», тобто практикою, що завдає шкоди. Якщо ми потім вирішимо встановити зв'язок між цими шкідливими практиками та традиціями, ми маємо спочатку запитати себе: «Що може бути більш «традиційним», ніж широко поширена, вкорінена нерівність?»

Мараї Ларасі (прибічниця концепції припинення насильства щодо жінок, активістка, консультантка та просвітниця у цій сфері)

МЕТА РОЗДІЛУ

Забезпечення співробітниками поліції постраждалим (потерпілим) від насильства щодо жінок і дівчат можливості приймати власні зважені рішення, надаючи їм інформацію про їхні права та варіанти правосуддя практичним, точним, доступним та всестороннім способом.

Основні тези та навчальні моменти :

- Співробітники поліції повинні пояснювати хід процесу розслідування постраждалим (потерпілим) та інформувати їх стосовно кожного етапу процесу правосуддя;
- Співробітництво з іншими надавачами послуг є ключем до надання ефективної підтримки та допомоги постраждалим (потерпілим), а також до забезпечення того, щоб поліція могла зосередитися на своїй основній ролі (розслідуванні). Пріоритетом при будь-якому співробітництві мають бути потреби постраждалої (потерпілої) особи;
- Роль поліції полягає не у тому, щоб засуджувати постраждалих (потерпілих), таким чином, відповідальні співробітники поліції не мають зазнавати впливу жодних упереджень або стереотипів;
- Коли співробітники поліції розглядають послуги з допомоги та підтримки у широкому контексті, це надає постраждалим (потерпілим) від насильства щодо жінок і дівчат можливість для співробітництва;
- Повноцінна участь постраждалих (потерпілих) на всіх етапах процесу є рівнозначною зміцненню довіри серед громад;
- Поліція та інші надавачі базових послуг повинні розглядати постраждалих (потерпілих) як партнерів, яким належить надати можливості, а не розглядати їхню уразливість як ознаку фізичної чи психічної вади;
- Інформованість стосовно контексту є вкрай важливою для співробітників поліції, якщо їм потрібно зрозуміти потреби постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат стосовно підтримки та допомоги;
- Принцип збереження поваги та гідності повинен поширюватися на всіх ймовірних кривдників, особливо на жінок та дівчат, які самі стали жертвами та/або скоюють дії на грані закону.

A photograph showing a woman in a blue police uniform with a shoulder patch, talking to an elderly woman wearing a black headscarf and a grey jacket. They are outdoors, with other people and trees in the background.

ВСТУП

Підтримка постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат та допомога їм з боку поліції є невід'ємною частиною процесу розслідування, починається із першого повідомлення про акт та триває на всіх етапах процесу здійснення правосуддя. Саме на цьому початковому етапі поліції потрібно активно планувати повноцінну участь постраждалих (потерпілих) у розслідуванні. Дослідження¹ показують, що, коли працівники поліції надають постраждалим (потерпілим) точну та своєчасну інформацію про їхні права та юридичні можливості зрозумілим, доступним та шанобливим способом, вони будуть проявляти більшу схильність до використання офіційних засобів правового захисту з метою запобігання подальшому насильству та покарання кривдника.

Фото люб'язно надано Об'єднаною місією ООН у Східно-Тиморі/Бернардіно Соарешом (Східний Тимор)

У наступному розділі увага зосереджується на наданні вказівок керівникам поліції, які прагнуть посилити потенціал свого колективу з метою забезпечення повноцінної участі постраждалих (потерпілих) у розслідуванні ймовірного акту насильства, а також запобігання подальшим актам насильства щодо постраждалої, інших близьких їй осіб, рідних та свідків.

Запропоновані настанови будуть сприяти дослідженню того, що означає повноцінна участь для постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат та як розширення їхніх прав і можливостей у процесі прийняття рішень щодо підтримки та допомоги, яку вони отримують, може призвести до кращого вирішення ситуації для всіх залучених

¹ Наприклад, див. матеріали про роль непальських співробітниць поліції, які реагують на ґендерно зумовлене насильство, у звіті про кінець оцінки проекту «Multi-Sectoral Gender Based Violence Response at the District Level in Nepal» [Міжсекторальне реагування на ґендерно зумовлене насильство на рівні районів у Непалі] (проектний період: серпень 2009 – липень 2013 року) за підтримки Цільового фонду ООН з ліквідації насильства щодо жінок та дівчат. Також див. Wilson, S., & Jasinski, J. (2004). Public satisfaction with the police in domestic violence cases: The importance of arrest, expectations, and involuntary contact [Вільсон С., Ясінські Я. (2004). Задоволеність населення діями поліції при розгляді випадків домашнього насильства: важливість арешту, очікувань та примусового контакту]. Журнал «American Journal of Criminal Justice». Т. 28. С. 235–254, Nathan Birdsall, Stuart Kirby & Michelle McManus (2017) Police–victim engagement in building a victim empowerment approach to intimate partner violence cases [Бердсолл Н., Кірбі С., Макманус М. (2017). Взаємодія між співробітниками поліції та жертвами насильства при розробці підходу з розширення прав і можливостей жертви насильства з боку інтимного партнера]. Журнал «Police Practice and Research». Т. 18. №1. С. 75–86, Hohl, K., Bradford, B., & Stanko, E. (2010). Influencing trust and confidence in the London metropolitan police: Results from an experiment testing the effect of leaflet drops on public opinion [Хол К., Бредфорд Б., Станко Б. (2010). Вплив на рівень довіри та впевненості у муніципальній поліції Лондона: результати експерименту стосовно впливу поширення листівок на громадську думку]. Журнал «British Journal of Criminology». Т. 50. С. 491–513 і Tyler, T. (2004). Enhancing police legitimacy [Тайлер Т. (2004). Посилення легітимності дій поліції]. Журнал «The Annals of the American Academy of Political and Social Science». Т. 593. С. 84–99.

сторін. Як і в інших розділах, читачу у зв'язку з даним розділом рекомендується до огляду базова послуга 9 у підрозділі «Підтримка та допомога» Модулю 3 «Правосуддя та охорона правопорядку» Пакету базових послуг.

ПРОФЕСІЙНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ КОЛЕГ

Вам і вашим співробітникам потрібно розглянути, яку підтримку та допомогу ви можете надати для задоволення індивідуальних потреб кожної постраждалої (потерпілої) особи з моменту отримання повідомлення про акт насильства щодо жінок і дівчат.

Підхід, орієнтований на постраждалу (потерпілу), вимагає інформування постраждалої (потерпілої) у ході розслідування. Для забезпечення цього буде добре, якщо для виконання цього обов'язку буде призначено спеціального співробітника поліції. Це забезпечує постійний характер інформування та сприяє подальшому зміцненню довіри між постраждалою (потерпілою) та співробітниками поліції. У міру розвитку відповідних відносин співробітник, призначений для підтримки постраждалої (потерпілої), може збирати інформацію та дані, що може бути дуже корисним для слідчого. У Великій Британії цю роль виконують спеціально підготовлені співробітники зі зв'язків із сім'ями (СЗС), і на міжнародному рівні це визнано провідною практикою (див. Блок 1).

Для отримання більш детальної інформації про те, що являє собою підхід, «орієнтований на постраждалу (потерпілу) особу, див. розділ 2 «Роль керівника і лідера команди».

Для того, щоб це було зрозуміло вашим співробітникам, вам потрібно врахувати та повідомити їм інформацію з наступних питань:

- Якою інформацією, за вашими очікуваннями, мають поділитися з постраждалою (потерпілою) ваші співробітники, і як вони забезпечують оновлення інформації у ході розслідування?
- Як вони забезпечують підтримання зв'язку з постраждалими (потерпілими), які є особливо уразливими?

Вам потрібно забезпечити, щоб жінки та діти, обвинувачені у скоєнні злочинів, які зазнали насильства, також були визначені як постраждалі (потерпілі) і щоб до них ставилися відповідним способом, наприклад, жінки і дівчата, які стали об'єктами торгівлі людьми, ті, які зазнали експлуатації з боку інших осіб, і навіть ті, які, можливо, вчинили акт насильства, оскільки у них була довгострокові психологічно травмуючі наслідки, спричинені роками жорстокого поводження.

Ви та ваші співробітники маєте допомагати, а не засуджувати, тому важливо, щоб будь-які упередження, стереотипи та інші думки або переконання, яких дотримуетесь ви чи ваші співробітники, не відображалися у словах чи поведінці щодо постраждалої (потерпілої).

Слід визнати, що поліція може не мати всіх ресурсів для задоволення індивідуальних потреб постраждалої (потерпілої), як-от: емоційна або психологічна підтримка, умови для осіб із різними типами інвалідності (наприклад, сурдоперекладу), охорона здоров'я, медичні та соціальні послуги, притулки тощо, тому ваше співробітництво з іншими надавачами послуг із підтримки у вашому районі буде корисною не лише для постраждалої (потерпілої), але й для ефективного розподілу ваших співробітників. Це дозволить вам зосередитися на основній для поліції функції розслідування з метою забезпечення підготовки найбільш вагомих доказів для наступного етапу процесу кримінального правосуддя.

Блок 1

Співробітники зі зв'язків із сім'ями (СЗС), які працюють у рамках підходу, орієнтованого на постраждалу (потерпілу) (Велика Британія)

Співробітник зі зв'язків із сім'ями (СЗС) є невід'ємним членом слідчої групи, який підтримує сім'ю на всіх етапах процесу розслідування до завершення судового процесу. Його роль полягає в тому, щоб надавати підтримку старшому слідчому (СтС) та інформувати сім'ю про хід розслідування.

Спочатку ця посада була введена у відповідь на відсутність зв'язків із сім'ями постраждалих (потерпілих), що спричинило прогалини у процесі розслідування, що, у свою чергу, призвело до появи негативних повідомлень у ЗМІ та того, що навіть важлива інформація, яка іноді все ще знаходилася на розгляді суду, надавалася ЗМІ, а не поліції.

Професійний співробітник зі зв'язків із сім'ями повинен мати здатність вислуховувати та співчувати і при цьому підтримувати достатню відстороненість, щоб відповідати критеріям до своєї посади, як-от: наявність чіткої стратегії виходу, і це потрібно пояснювати з самого початку. Йому потрібно демонструвати чесність та порядність у рамках своєї посади, будучи учасником розслідування. Наприклад, замість того, щоб сказати сім'ї: «Я не знаю», він скаже щось на зразок цього: «Наразі я не маю можливості надати цю інформацію». З самого початку сім'ї дають зрозуміти, що, хоча обов'язком СЗС є підтримка сім'ї, він залишається в першу чергу співробітником поліції та членом слідчої групи.

Від співробітників зі зв'язків із сім'ями очікується, що вони будуть відвідувати більшість нарад, пов'язаних із розслідуванням, але їм потрібно бути обережними, щоб не сказати постраждалій (потерпілій) особі нічого такого, що могло б скомпрометувати справу. У разі потреби вони повинні відсторонитися від участі у нараді, іноді їм для збереження певного рівня порядності у відношенні до родини краще не знати певних подробиць. Однак від СЗС очікується, що він буде підтримувати безпосередній зв'язок із СтС, що особливо актуально, якщо підозрюваними є члени сім'ї постраждалої (потерпілої) особи.

СЗС НЕ є консультантом, і від нього очікується, що за необхідності він буде спрямовувати сім'ю до інших установ із надання підтримки. Він також буде надавати настанови та підтримку сім'ї шляхом проведення прес-релізів та інтерв'ю.

За рахунок своїх відносин із сім'єю СЗС має можливість надавати важливу інформацію про сім'ю слідчій групі і таким чином сприяти розслідуванню. Вони є ключовою ланкою для забезпечення важливого двостороннього зв'язку між СтС, слідчими та сім'єю.

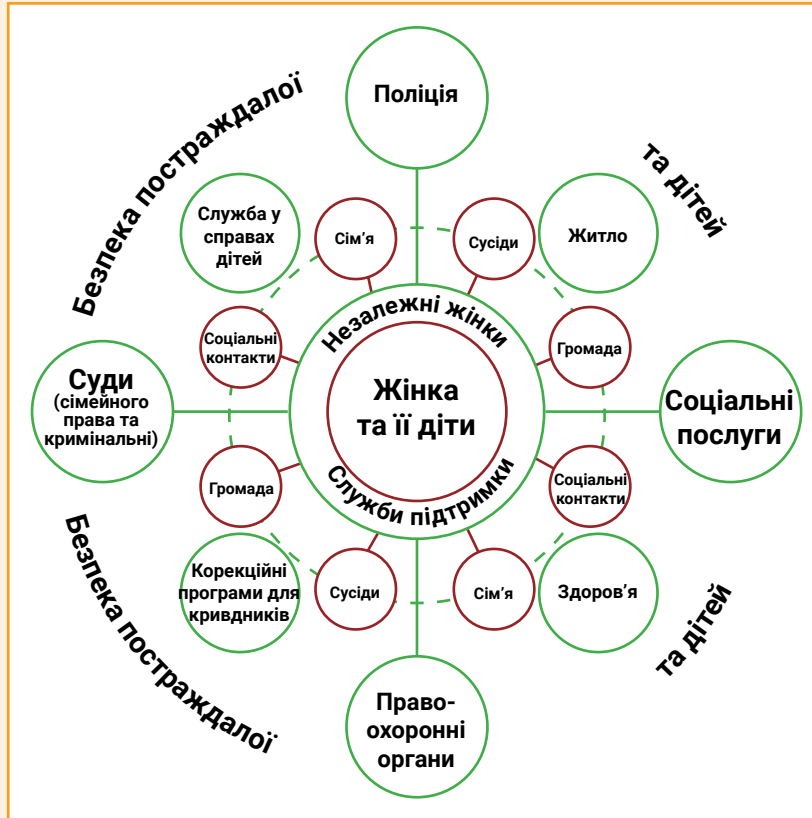
Професійний СЗС може зміцнити довіру та підтримувати добрі відносини із сім'єю, що справляє позитивний вплив на інших членів місцевої громади.

Відповідно до положень Поліцейського коледжу Великої Британії головним призначенням співробітників зі зв'язків із сім'ями (СЗС) є виконання функції слідчого. Його роль полягає в зборі доказів та інформації від сім'ї з метою сприяння розслідуванню та збереження цілісності сім'ї. СЗС також надає підтримку та інформацію делікатним та співчутливим способом, забезпечуючи впевненість та довіру з боку сімей потерпілих від злочинів.

Джерело: співробітник зі зв'язків із сім'єю (Поліцейський коледж Великої Британії), доступ за посиланням: <https://profdev.college.police.uk/professional-profile/family-liaison-officer-flo/#role-purpose>

Рисунок 1:

Колесо партнерства (Protect II 2012)²

Щоб скористатися процедурою спільного надання підтримки та допомоги постраждалим (потерпілим) з боку різних установ, вам спершу слід:

- Визначити, які послуги з підтримки доступні в районі діяльності вашого відділу поліції;
- Як ці установи можуть допомогти вам у задоволенні потреб постраждалих (потерпілих);
- Які у вас відносини (якщо є) із визначеними установами?

Якщо наразі нема жодних відносин, вам потрібно проявляти активність стосовно розвитку хороших робочих відносин.

Розвиток надання послуг із боку різних установ не обов'язково має бути дорогим, ключовим аспектом є те, що всі залучені сторони працюють над досягненням спільної мети – підтримки постраждалих (потерпілих).

2 The Partnership Wheel – Protect II – Capacity Building in Risk Assessment & Safety Planning to Protect High Risk Victims [Коло партнерських відносин – Дослідження «Protect II» – Розбудова потенціалу у сфері оцінки ризиків та планування безпеки з метою захисту жертв у групі високого ризику (Відень, 2012 рік)], http://files.wave-network.org/trainingmanuals/PROTECTII_Risk_Assessment_and_Safety_2012_English.pdf, ст. 47

Корисний інструмент (шаблони даних), який допоможе вам у зіставленні доступних послуг у вашому регіоні, можна знайти на сторінці 15 наступного документа: «Зіставлення послуг з підтримки постраждалих від насильства щодо жінок відповідно до стандартів Стамбульської конвенції: методологія та інструменти»³.

У Великій Британії Національна служба охорони здоров'я (NHS) та поліція розробили концепцію центрів консультативної допомоги жертвам сексуального насильства (ЦДЖСН), щоб об'єднати в одній організації базові послуги для постраждалих (потерпілих) від сексуального насильства. Відповідно до позиції NHS⁴, «ЦДЖСН сприяють досягненню низки місцевих і національних пріоритетів і політик стосовно покращення здоров'я та добробуту, боротьби з насильством і жорстоким поведінням, зменшення нерівності та боротьби з дискримінацією».

Типовий порядок для ЦДЖСН⁵ спирається на співробітництво між партнерськими установами для забезпечення безпечного та ефективного догляду. Нижче наведено невичерпний список партнерів, включених у межах Великої Британії:

- Поліція
- Комісар з питань поліції та кримінальних справ
- Головний (-і) комісар (-и) з питань охорони здоров'я
- Місцеві органи влади
- NHS Англії, групи введення в дію клінічних алгоритмів
- Служба громадського здоров'я Англії
- Місцеві послуги для дітей
- Служби з підтримки психічного здоров'я дітей та підлітків
- Служби з підтримки психічного здоров'я дорослих
- Королівська прокурорська служба
- надавачі послуг судово-медичної наукової експертизи
- Організації третього сектору, у тому числі ті, які підтримують саме осіб з інвалідністю.
- Служби з охорони сексуального здоров'я
- Установи з надання соціальної допомоги
- Інші зацікавлені сторони, у тому числі Міністерство юстиції та Міністерство внутрішніх справ, які надають гранти на підтримку ЦДЖСН та терапевтичну підтримку з боку третього сектору.

Хоча зацікавлені сторони та взаємозв'язки можуть відрізнятися від тих, які були визначені вище в інших країнах, у ряді країн, зокрема в Європі та Південній Америці, тривав і триває процес створення ЦДЖСН.

Див. Приклад 1 стосовно створення ЦДЖСН в Болгарії.

Метою діяльності ЦДЖСН є надання постраждалим (потерпілим):

1. Невідкладної медичної допомоги та підтримки із застосуванням стратегій, що відповідають віку;
2. Послуг із комплексної судово-медичної експертизи;

3 Kelly, L., Chair, R., (2018), 'Mapping Support Services for Victims of Violence against Women In Line with the Istanbul Convention Standards Methodology and Tools [Keppi Л., Чер Р. (2018). Зіставлення послуг з підтримки жертв насильства стосовно жінок відповідно до стандартів Стамбульської конвенції: методологія та інструменти] (Лондонський міський університет). У посібнику також рекомендується документ «Боротьба з насильством щодо жінок: мінімальні стандарти для послуг з підтримки», авторами якого є Келлі Л., Чер Р. та Дюбуа Л. (Лондонський міський університет, 2008 рік) і який призначено для Генерального управління з прав людини та правових питань Ради Європи (штаб-квартира – м. Страсбург), див. за посиланням: [https://www.coe.int/t/dg2/equality/domesticviolencecampaign/Source/EG-VAW-CONF\(2007\)Study%20rev.en.pdf](https://www.coe.int/t/dg2/equality/domesticviolencecampaign/Source/EG-VAW-CONF(2007)Study%20rev.en.pdf)

4 Порядок введення в дію послуг центрів консультативної допомоги жертвам сексуального насильства (ЦДЖСН) для дорослих та дітей (NHS Англії, 2015 рік).

5 Наразі Національний інститут досліджень у сфері охорони здоров'я (NIHR) інвестує 1,3 млн фунтів стерлінгів з метою оцінки роботи центрів консультативної допомоги жертвам сексуального насильства (ЦДЖСН) в Англії. Оцінка проводиться Університетом Ковентрі в партнерстві з кількома іншими університетами та центрами консультативної допомоги жертвам сексуального насильства.

3. Подальші послуги, які задовольняють медичні, психосоціальні та поточні потреби клієнта;
4. Прямий доступ або направлення до незалежного консультанта з питань сексуального насильства (НКСН).

Якщо у вашому районі немає кризового центру для постраждалих/комплексного кризового центру, то чому б його не створити? Це продемонструвало б ваше лідерські якості та відданість справі забезпечення якісного реагування стосовно постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат і було б прикладом для ваших ровесників та старших керівників.

Див. Приклад 2 в кінці розділу про створення першого комплексного центру підтримки жертв насильства (ЦПЖН) у м. Дакка (Бангладеш).

Хоча вам, можливо, не вдасться створити комплексний центр із повним набором послуг із самого початку, дізнайтеся, що знадобиться для створення такого центру, що надавав би базові послуги, які потім можна було б розвивати та доповнювати іншими у міру того, як створюється центр та встановлюються партнерські відносини. Ви можете знайти НУО та/або ОГС, які могли б посприяти вам у встановленні партнерських відносин з іншими надавачами послуг у формі проекту з відповідними положеннями стосовно моніторингу та оцінки з метою визначення того, що працює найкращим способом та може відтворюватися в інших місцях.

Хоча це може вимагати деяких зусиль з вашого боку у коротко- та середньостроковій перспективі, довгострокові переваги можуть бути величезними. Такий центр міг би надавати постраждалим (потерпілим) деякі з необхідних послуг для задоволення їхніх індивідуальних потреб, пропонуючи відповідну підтримку та допомогу, щоб вони змогли впоратися із психічними травмами та впливом насильства.

Для вас і ваших співробітників процес розслідування може полегшитися, якщо постраждала (потерпіла) має доступ до послуг, які ви не можете надавати, але

які можуть підтримати її як у фізичному, так і в емоційному відношенні у ході процесу розслідування з метою запобігання вторинній віктимізації з боку поліції у зв'язку із відсутністю доступних ресурсів. Наприклад, співпраця з організаціями осіб з інвалідністю також допоможе вам забезпечити всю необхідну підтримку постраждалих (потерпілих) із різними типами функціональних порушень з метою отримання ними доступу до правосуддя⁶.

Забезпечуючи постійну підтримку постраждалої (потерпілої) та допомогу їй шляхом співробітництва з іншими надавачами послуг, ваші співробітники можуть і надалі зосереджуватися на зборі доказів з метою висунення обґрунтованого обвинувачення ймовірному кривднику та домогтися справедливості для постраждалої (потерпілої). Це також зміцнить довіру постраждалої (потерпілої), сім'ї, друзів та громади до поліції та впевненість стосовно неї, а позитивним результатом стане більша кількість постраждалих (потерпілих), які впевнено повідомляють про такі злочини.

Як правило, багато жінок і дівчат з інвалідністю не повідомляють про насильство, оскільки вони обізнані стосовно відсутності доступної підтримки у відділеннях поліції. Пропонування доступної підтримки призведе до підвищення рівня впевненості стосовно поліції серед жінок і дівчат з інвалідністю.

У результаті від громад можна отримати більше потенційної інформації та даних, що дозволить вам і вашим співробітникам аналізувати такі злочини та визначати запобіжні заходи у партнерстві з іншими установами та самими громадами.

Для отримання більш детальної інформації про запобіжні заходи див. Розділ 3 «Запобігання насильству».

Під час створення ЦДЖСН/центру допомоги постраждалим (ЦДЖ) вам буде потрібно розро-

⁶ Див. статтю 13 Конвенції про права осіб з інвалідністю щодо доступу до правосуддя за посиланням: <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities/article-13-access-to-justice.html>.

Фото люб'язно надано ООН Жінками/Еллісон Джойс (Бангладеш)

бити різні протоколи взаємодії між установами/надавачами послуг, які залежно від рівня співробітництва можуть бути неофіційними або офіційними. Безумовно, для обміну даними та інформацією між партнерами знадобляться офіційні протоколи, а для визначення того, які послуги або ресурси може надавати кожен партнер, будуть потрібні угоди.

Можливо, вам потрібно отримати повноваження від ваших старших керівників, щоб ви могли виділяти будь-які ресурси поліції для проекту, тому вам буде потрібно надавати їм приклади потенційних довгострокових переваг як для діяльності вашого відділу поліції, так і для національної поліції (за потреби) при забезпеченні захисту та безпеки громадян країни.

Вам також буде потрібно узгодити з іншими надавачами послуг те, які механізми консультативної допомоги наразі є або будуть для постраждалих (потерпілих), як про це буде повідомлятися і як будуть розподілятися будь-які витрати (за потреби).

Можливо, вам також потрібно зміцнити довіру та впевненість з боку інших надавачів послуг та у відносинах між ними і при цьому переконалися, що ви посилаєтеся на які-небудь національні стратегії стосовно насильства щодо жінок і дівчат, особливо на які-небудь політики, що описують механізми консультативної допомоги та координації.

Якщо у них відсутнє розуміння ролі поліції, повноважень, які ви маєте, і проблем, з якими ви стикаєтеся, вони можуть не проявляти особливого бажання до заохочення постраждалих (потерпілих), щоб ті якомога раніше повідомляли про акти насильства, якщо у них взагалі є таке бажання.

Як ви можете заохочувати осіб, щоб ті якомога раніше повідомляли про акти насильства до поліції, а ви уникнули будь-якої потенційної втрати доказів з боку постраждалої (потерпілої), свідків, доказів із місця злочину і навіть з боку ймовірного кривдника? Вам потрібно розглянути, які практичні кроки можна здійснити для збору та збереження доказів

за першої можливості, навіть якщо постраждала (потерпіла) не бажає звертатися зі скаргою в поліцію. Це робиться для того, щоб була можливість представити важливі докази, якщо особа пізніше вирішить повідомити про акт насильства. Простим способом може бути підвищення рівня обізнаності інших установ/надавачів послуг стосовно:

- Типів доказів;
- Визначення та захист потенційних доказів;
- Що являє собою місце злочину;
- Важливість захисту та збереження потенційних доказів на місці злочину;
- Того, як зберігати докази, зокрема потенційні докази у рамках судово-медичної експертизи, у тому числі тілесні рідини.

Хоча ви хочете, щоб ці ключові аспекти розслідування контролювалися поліцією, при підвищеному усвідомленні того, що від вас вимагається, надавачі інших послуг, ставши більш обізнаними стосовно ваших вимог, зможуть надавати вам більшу підтримку у ваших зусиллях щодо досягнення справедливості для постраждалої (потерпілої).

Пам'ятайте, що головним питанням у рамках будь-якого спільного підходу має бути задоволення потреб постраждалої (потерпілої).

Немає нічого в тому, що, наприклад, в лікарні є комплексний кризовий центр, якщо служби екстреного реагування не знають, що він там є або що вони можуть допомогти постраждалим (потерпілим) дібратися до нього, тому розгляньте наступні питання:

- Наскільки доступними⁷ та належними⁸ є послуги для жінок і дівчат там, де послуги з підтримки вже існують?
- Чи можуть вони надавати підтримку дітям та дорослим?
- Чи всі ваші співробітники обізнані стосовно того, які інші послуги доступні, де вони розташовані і чи можна отримати доступ до них?⁹

Вирішення проблем стосовно реагування на насильства щодо жінок і дівчат починається із визначення прогалин у роботі вашої команди

Нижче наведено список, створений на основі широкого зіставлення передових практик та прогалин у потенціалі поліцейських установ у всьому світі при реагуванні на акт насильства щодо жінок і дівчат. У число заходів у рамках цього зіставлення входило

7 Під **доступністю** мається на увазі те, що послуги з підтримки будуть фізично (послуги знаходяться в межах безпечної фізичної досяжності для всіх жінок і дівчат), економічно (доступними за ціною) та лінгвістично (інформація надається різними мовами та в різних форматах) доступними. Джерело: «Пакет базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства: основоположні елементи та керівні положення щодо забезпечення якості» (Спільна глобальна програма Організації Об'єднаних Націй з базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства, 2015 рік), див. за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2015/12/essential-services-package-for-women-and-girls-subject-to-violence>

8 Під **доречністю** мається на увазі те, що послуги з підтримки надаються із повагою до гідності постраждалої (потерпілої); гарантують її конфіденційність; враховують її потреби та думку; і зводять до мінімуму вторинну віктимізацію. Див. *Пакет базових послуг* (№ 7).

9 Див. Training Handbook of the UN Police Gender Toolkit: Standardised Best Practices on Gender Mainstreaming in Peacekeeping - Module 3, Capacity Building of Host State Police on Preventing and Investigating SGBV, Lesson 4 Adopting a Victim-Centred Approach, Establishing a Victim Referral Network [Навчальний посібник із гендерної проблематики для поліції ООН: Стандартизовані передові практики з гендерного інтегрування в миротворчу діяльність – Модуль 3 («Розбудова потенціалу поліції приймаючої держави стосовно запобігання та розслідування СГЗН»), урок 4 («Застосування підходу, орієнтованого на постраждалу, створення мережі консультативної допомоги постраждалим»)], див. за посиланням: <http://repository.un.org/handle/11176/387374>

поширення інформації серед кількох чинних та відставних співробітників поліції, а також до нього долучилися співробітники ООН, організацій громадянського суспільства, які мають безпосередній досвід роботи з поліцією, і неурядових організацій, що спеціалізуються на боротьбі із насильства щодо жінок і дівчат.

Перелічені нижче прогалини у потенціалі справляють негативний вплив на зусилля поліції на всіх етапах процесу розслідування, але в цьому випадку вони особливою мірою дають зворотний ефект для стратегій підтримки постраждалих (потерпілих) та допомоги їм з боку співробітників поліції.

Цей список має на меті допомогти керівникам поліції у визначенні та зміні поведінки, дій та поглядів, які заважають співробітникам поліції надавати постраждалим (потерпілим) від насильства щодо жінок і дівчат можливість приймати власні зважені рішення, надаючи їм інформацію про їхні права та варіанти правосуддя практичним, точним, доступним та всестороннім способом. Назви категорій мають на меті допомогти читачеві зрозуміти суть ключової проблеми, пов'язаної з виявленою прогалиною у потенціалі; однак насправді всі вони мають місце та/або доповнюють одна одну:

Гендерна упередженість

- Часто співробітники поліції будуть сприймати посередницьку діяльність як відгалуження від офіційного правосуддя, тому що вони вважають її зручним рішенням для всіх.

Вторинна віктимізація

- Якщо ви не поділитесь інформацією або зробите це неналежним способом, це може піддавати серйозному ризику постраждалих (потерпілих) від насильства з боку інтимного партнера та їхніх дітей. Послідовний підхід до обміну особистою інформацією з боку всіх установ може значно покращити якість базових послуг для постраждалих

(потерпілих) від з боку інтимного партнера з точки зору запобігання непотрібному повторенню неприємних матеріалів справи різним фахівцям та заощадження значного обсягу часу. Перш за все, у якості керівного принципу повинні бути закладеними захист та повноцінна участь постраждалих (потерпілих)¹⁰;

- Впевненість, яку прагнуть зміцнити співробітники поліції при наданні підтримки та допомоги, може бути легко підірваною, якщо постраждалі (потерпілі) відчують, що під час інтерв'ю їх допитують.

Некомпетентність

- Поліція намагається інформувати постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат про хід розгляду їхньої справи, включаючи статус ймовірного кривдника;
- Поліція часто не звертає увагу на координацію з групами меншин, групами осіб з інвалідністю, молодіжними групами або жінками, у яких є проблеми із законом з метою покращення якості базових послуг;
- Експерти поліції не відвідують поточні судові процеси, навіть якщо мають на це повноваження;
- Співробітники поліції намагаються проводити попередні оцінки ризику послідовним способом, особливо коли мова йде про ймовірного кривдника. Поліція, як правило, не дотримується послідовності, висуваючи умови для обмеженого звільнення (тобто після внесення застави), які вимагають від правопорушника триматися подалі від постраждалої та свідків, у тому числі від співмешканців, колег та родичів постраждалої (потерпілої), а та-

¹⁰ Ідею взято з документа «Aspects of violence against women that pertain directly to the Commission on Crime Prevention and Criminal Justice» [Аспекти насильства стосовно жінок, які безпосередньо стосуються Комісії з питань запобігання злочинності та кримінального правосуддя] (Комісія з питань запобігання злочинності та кримінального правосуддя, V.08-52191 (E) *0852191*, 17-та сесія, м. Відень, 14-18 квітня 2008 рік).

кож умови ретельного нагляд¹¹;

- Відсутність відповідальності за врегулювання проблеми з боку керівників поліції призводить до непослідовного розподілу часу, необхідного для ефективного та належного виконання роботи з боку слідчих. Як наслідок, «втома слідчого» стає все більш поширеною, що впливає на загальну якість розслідування справ із насильства щодо жінок і дівчат¹².

Прогалини в підготовці та освіті

- Співробітникам поліції потрібно бути більш уважними до того, як збираються та зберігаються докази, наприклад, до слідчих дій стосовно мобільного телефона постраждалої (потерпілої);
- Співробітники поліції часто відчують, що у них нема часу, досвіду або бажання для задоволення потреб постраждалих (потерпілих) від домашнього насильства у підтримці¹³.

ВИЗНАЧЕННЯ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ

«Пакет базових послуг» характеризує *вторинну віктимізацію* у якості процесу, що має місце не як прямий результат акту насильства, а у зв'язку з неналежним реагуванням установ та окремих осіб на становище постраждалої (потерпілої)¹⁴. Вторинна віктимізація може відбуватися протягом усього процесу правосуддя.

Блок 2

«Слідчі мають співпрацювати з постраждалими у ході процесу розслідування та поважати її право вимагати те, щоб певні слідчі дії не проводилися. Кримінальне розслідування повинне проводитися в темпі, який визначає постраждала, а не співробітник правоохоронних органів».

Sexual Assault Response Policy and Training Content Guidelines [Рекомендації стосовно політики та навчальних матеріалів із реагування на сексуальне насильство] (Міжнародна асоціація керівників поліції, 2015 рік)

Поліція відіграє основну роль у розширенні прав і можливостей жінок і дівчат, дозволяючи їм приймати власні зважені рішення на основі знання ними своїх прав та варіантів правосуддя.

Це може початися з того, що поліція запевняє постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат, що, згідно з міжнародними стандартами¹⁵, відповідальність за висування звинувачень та переслідування ймовірних кривдників покла-

11 Ідею взято з документа «Strengthening Crime Prevention and Criminal Justice Response to Violence against Women» [«Посилення заходів попередження злочинності та реагування на насильство щодо жінок у системі кримінального правосуддя» (Нью-Йорк, Управління ООН з питань наркотиків та злочинності, 2014 рік)].

12 Ідею взято з праці В. Т. Оппала «FORSAKEN. The Report of the Missing Women Commission of Inquiry» [Полишені. Звіт Слідчої комісії з питань зникнення жінок], т. II («Nobodies: How and Why We Failed the Missing and Murdered Women» [Зниклі: як та чому нам не вдалося знайти зниклих і врятувати вбитих жінок]), ч. 3-4 (2012 рік).

13 Gemma Hamilton, Lisa Harris & Anastasia Powell (2019): 'Policing repeat and high-risk family violence: police and service-sector perceptions of a coordinated model' [Дж. Гамільтон, Л. Харріс, А. Пауел (2019). Діяльність поліції стосовно повторного та особливо небезпечного домашнього насильства: погляди співробітників поліції та сектору послуг стосовно скоординованої моделі]. Журнал «Police Practice and Research». DOI: 10.1080/15614263.2019.1697267

14 Також див. документ «2010 Updated Model Strategies and Practical Measures on the Elimination of Violence against Women in the Field of Crime Prevention and Criminal Justice» [Оновлені типові стратегії та практичні заходи ліквідації насильства щодо жінок у сфері попередження злочинності та кримінального правосуддя (Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 65/228 (2010 рік))].

15 Див. документ «2010 Updated Model Strategies and Practical Measures on the Elimination of Violence against Women in the Field of Crime Prevention and Criminal Justice» [Оновлені типові стратегії та практичні заходи ліквідації насильства щодо жінок у сфері попередження злочинності та кримінального правосуддя (Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 65/228 (2010 рік)), додаток].

дається не тільки на них, але й на поліцію та прокуратуру.

Після цього слід інформувати постраждалу (потерпілу) особу про доступні послуги та засоби правового захисту незалежно від її статусу (мігрантка, біженка, особа без громадянства або об'єкт торгівлі людьми) та інших характеристик (ґендерна, етнічна приналежність, сексуальна орієнтація, країна походження та/або інвалідність) на безоплатній основі і зрозумілою для неї мовою.

Відповідно до положень «Пакету базових послуг», важливим елементом при гарантуванні доступу до правосуддя для всіх постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат є те, що послуги з підтримки та допомоги надаються практичним, точним, доступним та всестороннім способом¹⁶. У «Пакеті базових послуг» додається, що суб'єкти правосуддя, як-от: поліція, повинні розглядати послуги з допомоги та підтримки у широкому сенсі як такі, що охоплюють спеціалістів у сфері охорони здоров'я, притулків, соціальних служб та консультування, серед інших.

Такий комплексний і скоординований підхід до підтримки та допомоги надасть постраждалим (потерпілим) від насильства щодо жінок і дівчат можливість брати повноцінну участь у прийнятті комплексних рішень, які справляють вплив на їхні права та варіанти правосуддя, у тому числі ступінь безпеки та захисту, якої вони та їхні близькі родичі будуть вимагатимуть від співробітників поліції. Забезпечуючи поінформованість постраждалих (потерпілих), поліція не лише надає їм можливість брати повноцінну участь у процесі розслідування, а й зміцнює довіру з боку постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат та їхніх громад, що є ключем до ефективного співробітництва та позитивних результатів. Іншими словами, забезпечення повноцінної участі постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат є рівнозначним зміцненню довіри серед громад взагалі. Під час розробки стратегії розслідування або підходу до нього повноцінну участь слід розгля-

¹⁶ Див. далі «Пакет базових послуг».

дати як мету, а також як засіб при забезпеченні дотримання підходу, орієнтованого на постраждалу (потерпілу)¹⁷.

Виходячи з позиції Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ)¹⁸, повноцінна участь вимагає, щоб особи мали право брати участь у прийнятті рішень, які справляють на них безпосередній вплив, у тому числі в процесі розробки, реалізації та моніторингу заходів. Наприклад, постраждалі (потерпілі) від насильства щодо жінок і дівчат мають право подавати юридичні заяви щодо акту (-ів), які мають будуть розглянутими у ході процесу, та приймати зважені рішення, які справляють вплив на їхні права.

Сюди може входити будь-яке рішення постраждалої (потерпілої) вдатися (або не вдатися) до альтернативного врегулювання спорів або неофіційних систем, її рішення скористатись одним засобом правового захисту замість іншого¹⁹. Крім того, повноцінна участь може приймати різні форми, у тому числі (але не виключно) належної поінформованості збалансованою, доступною, об'єктивною інформацією з метою збереження високого ступеня контролю над ключовими рішеннями, які впливають на добробут, а також консультацій щодо процесу прийняття рішень для

¹⁷ Підхід, орієнтований на постраждалу (потерпілу), має на меті створити сприятливе середовище, у якому поважаються права постраждалої (потерпілої) особи та в якому до неї ставляться з гідністю та повагою. Цей підхід допомагає сприяти реабілітації постраждалої (потерпілої) особи та її здатності визначати і висловлювати потреби та бажання, а також посилювати її потенціал стосовно прийняття рішень щодо можливих заходів. Див. документ «Communities Care Programme: Transforming Lives and Preventing Violence» [Програма роботи громадських служб: трансформація життя та запобігання насильству], (ЮНІСЕФ, м. Нью-Йорк, 2014 рік), див. за посиланням: <https://www.unicef.org/documents/communities-care>

¹⁸ Participation: Gender, equity and human rights [Участь: ґендер, рівність та права людини]. Всесвітня організація охорони здоров'я, див. за посиланням: <https://www.euro.who.int/en/publications/abstracts/participation-as-a-driver-of-health-equity-2019>

¹⁹ Mapping and Analysis of Domestic Legal Remedies to issues of Violence against Women (VAW) [Зіставлення та аналіз внутрішніх засобів правового захисту щодо проблем насильства стосовно жінок (НСЖ)] (Бюро з законних прав та прав людини жінок (БЗППЛЖ) та ООН Жінки, 2010 рік).

розробки альтернатив та визначення рішень²⁰.

По суті, повноцінна участь постраждалої (потерпілої) від насильства щодо жінок і дівчат у процесі розслідування надає їй певні можливості, якщо вона може діяти у своїх інтересах та від свого імені при відстоюванні своїх прав. Бюро з законних прав та з прав людини жінок (БЗППЛЖ) та ООН Жінки рекомендують три способи оцінки ступеня того, наскільки повноцінною є участь постраждалої (потерпілої), коли вона прагне отримати доступ до правосуддя²¹:

1. Чи обізнана постраждала (потерпіла) про свої права відповідно до національного та міжнародного законодавства;
2. Чи допускають правова система та носії обов'язків²² активну, повноцінну та видиму участь постраждалої (потерпілої) у своїй справі;
3. Чи залучає цей процес в цілому постраждалу (потерпілу) до системи.

При плануванні повноцінної участі постраждалої (потерпілої) від насильства щодо жінок і дівчат співробітники поліції повинні враховувати різні

фактори²³ профілю постраждалої (потерпілої), що перетинаються та дублюються, а також те, як соціальна ідентичність та обставини ситуації можуть поєднуватися (перетинатися) з точки зору впливу на повноцінну участь жінок і дівчат, як описано в трьох пунктах вище.

Сюди може входити так зване насильство в ім'я честі²⁴, що випливає з ґендерної нерівності, пов'язаної з культурними або релігійними переконаннями чи тлумаченнями. Іншими прикладами факторів, що перетинаються, є інвалідність, у тому числі психічна та психосоціальна інвалідність, наркотична залежність, проблеми із законом та/або приналежність до певної меншини²⁵.

20 Див. документ «Participation: Gender, Equity and Human Rights [Участь: ґендер, рівність та права людини] (ВООЗ) за посиланням: <https://www.euro.who.int/en/publications/abstracts/participation-as-a-driver-of-health-equity-2019>

21 Mapping and Analysis of Domestic Legal Remedies to issues of Violence against Women (VAW) [Зіставлення та аналіз внутрішніх засобів правового захисту щодо проблем насильства стосовно жінок (НСЖ)] (Бюро з законних прав та прав людини жінок (БЗППЛЖ) та ООН Жінки, 2010 рік).

22 Носіями обов'язків є зазвичай державні суб'єкти (наприклад, поліція) або суб'єкти, що діють від імені держави, які мають особливий обов'язок або відповідальність стосовно поваги до прав людини, сприяння їм та їхньої реалізації і утримання від порушень прав людини. Залежно від контексту приватні збройні сили, окремі особи (наприклад, батьки), місцеві організації, приватні компанії, донори допомоги та міжнародні установи також можуть бути носіями обов'язків. Див.: Glossary of Terms and Concepts [Словник термінів та понять], Регіональне бюро ЮНІСЕФ у Південній Азії, листопад 2017 рік, посилання: <https://www.unicef.org/rosa/media/1761/file/Gender%20glossary%20of%20terms%20and%20concepts%20.pdf%20>.

23 Вперше поняття інтерсекційності вжила у 1989 році активістка з прав чорношкірих жінок і вчена Кімберле Креншоу. З того часу він застосовується для розуміння досвіду жінок при перетині ряду факторів утиску, у тому числі (але не виключно) раси, класу, касты, ґендерної, етнічної приналежності, сексуальності, інвалідності, місцезнаходження, імміграційного статусу, географічного положення та релігії. Див.: Hill Collins, P., 'Black Feminist Thought: Knowledge, Consciousness, and the Politics of Empowerment' [Хілл Коллінз П., Ідеологія чорного фемінізму: знання, усвідомлення та політика розширення прав та можливостей] (видавництво «Routledge», м. Нью-Йорк, 1990 рік); цитується у документі організації «Imkaan» та ООН Жінок «The Value of Intersectionality in Understanding Violence against Women and Girls» [Значення інтерсекційності для розуміння насильства щодо жінок і дівчат] (2019 рік) за посиланням: <https://www2.unwomen.org/-/media/field%20office%20eca/attachments/publications/2019/10/the%20value%20of%20intersectionality%20in%20understanding%20violence%20against%20women%20and%20girls.pdf?la=en&vs=3339>

24 Насильство щодо жінок і дівчат в ім'я честі зазвичай відображає три базові елементи: 1) контроль або бажання здійснювати контроль над поведінкою жінки; 2) почуття сорому чоловіка за втрату контролю або припустиму втрату контролю над поведінкою постраждалої (потерпілої) особи; 3) посилення відчуття сорому та зусилля щодо його подолання з боку громади або сім'ї.

25 «Imkaan», жіноча організація у Великій Британії «міноритизацію» як процес, що створює та підтримує соціальні, політичні, економічні та інші умови, які призводять до того, що до певних груп людей ставляться як до меншин і що їх визначають як таких, наприклад, «етнічна меншина» та «приналежний до етнічної меншини». Крім того, міноритизація є постійним та активним процесом, який маргіналізує певні групи за «расовою», етнічною приналежністю та іншими ознаками. Див. 'From Survival to Sustainability: Critical Issues for the Specialist Black and 'Minority Ethnic' Ending Violence against Women and Girls Sector in the UK' [Від виживання до стабільності: важливі проблеми для спеціалістів у сфері припинення насильства стосовно чорношкірих жінок і дівчат та представниць «етнічних меншин» у Великій Британії] (організація «Imkaan», 2018 рік).

При визначенні актів насильства щодо жінок і дівчат як насильство в ім'я честі важливо приймати до уваги, що цей термін може бути спірним, оскільки він є непропорційно спрямованим щодо певних громад, що, можливо, призведе до посилення нагляду та поліцейської діяльності стосовно громад, оскільки у громадах вводяться програми, які не пов'язані з ефективним реагуванням на насильства щодо жінок і дівчат²⁶. При реагуванні співробітників поліції на насильство в ім'я честі рекомендується, щоб вони уникали стереотипізації та дискримінаційної категоризації іншого характеру, спрямованих на окремих осіб і громади²⁷.

Різні фактори, що перетинаються та дублюються, значним способом впливають на уразливість особи або групи до насильства, особливо якщо за їхнім зовнішнім виглядом помітно, що у даному суспільстві вони є представниками меншин.

Для цілей цього посібника автори будуть посила-тися на наступне визначення²⁸ **уразливих груп**, згідно із яким:

«Уразливі особи визначаються як ті особи, для яких у зв'язку із віком, ґендером, фізичним або психічним станом чи з соціальними, економічними, етнічними та/або культурними обставинами особливо важко повною мірою реалізувати свої права стосовно системи правосуддя, визнані відповідно до закону. Причинами уразливості можуть бути наступні фактори: вік, інвалідність, належність до корінних громад або меншин, віктимізація, міграція та внутрішнє перемі-

26 Там само.

27 Там само.

28 Див. документ «Brasilia Regulations Regarding Access to Justice for Vulnerable People» [Бразильські правила стосовно доступу до правосуддя людей з уразливих груп] за посиланням: <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2018/11/Brasilia-rules-vulnerable-groups.pdf>, який цитується у тематичному документі «Abuse of a Position of Vulnerability and other "Means" within the Definition of Trafficking» [Зловживання уразливим положенням та інші «засоби» у рамках визначення торгівлі людьми] (УНЗ ООН, 2013 рік), див. за посиланням: https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/2012/UNODC_2012_Issue_Paper_-_Abuse_of_a_Position_of_Vulnerability.pdf

Фото люб'язно надано Місією ООН в Ліберії/Крістофером Хервігом (Ліберія)

щення, бідність, ґендер та позбавлення волі. Конкретне визначення уразливих осіб у кожній країні буде залежати від їхніх специфічних характеристик та навіть від рівня соціального чи економічного розвитку».

Відповідно до положень Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ), спільною рисою всіх уразливих груп є те, що вони значною мірою піддаються ризику злочинів стосовно них на основі того, ким вони «є»²⁹.

ОБСЄ додає, що певні групи зазнають віктимізації у зв'язку зі своїми сексуальними уподобаннями чи кольором шкіри або з тим, що вони не можуть захистити себе, домогтися розуміння з боку інших осіб чи реалізувати свої права. Таким чином, ці акти є злочином не лише проти особи, а й часто стосовно її походження, культури, спадщини та ідентичності (злочини на ґрунті ненависті)³⁰.

Тим не менше, вкрай важливо, щоб поліція та інші надавачі базових послуг не розглядали уразливість

29 Lindgren, M and Nikolić-Ristanović, V, Crime Victims: International and Serbian Perspective [Ліндгрєн М., Ніколич-Ристанович В. Жертви злочинів: міжнародний та сербський досвід]. Організація з безпеки та співробітництва в Європі, Місія до Сербії, Адміністративно-правовий департамент (2011 рік).

30 Там само.

як ознаку фізичної чи психічної вади.

Жінки і дівчата часто позначаються як «уразлива» група стосовно певних злочинів, як-от: примусова сексуальна експлуатація. Це пов'язано з їхнім непропорційним представленням як постраждалих (потерпілих) від таких злочинів і насильства порівняно з чоловіками і хлопцями. Часто вони опиняються в уразливому положенні в результаті дискримінації, пов'язаної з ґендерною нерівністю.

Наприклад, у деяких країнах законом забороняється безпосереднє успадкування землі жінками, тому їм важко здобути самостійність і припинити насильницькі відносини. В інших прикладах роботи, які вважаються жіночими, як-от: домашня праця чи догляд за дітьми, часто є малооплачува-

ними, займають багато часу і розташовані у більш віддалених та заможних частинах міст. Довша тривалість роботи в поєднанні з великим обсягом часу у дорозі часто призводить до того, що жінкам і дівчатам доводиться їздити громадським транспортом у темну пору доби (тобто рано вранці або пізно ввечері), що підвищує їхню уразливість до злочинів, у тому числі до сексуального насильства.

Розглядаючи потреби уразливих груп або меншин у наданні допомоги та підтримки, поліція повинна вкладати свої ресурси в розуміння того, як соціальна ідентичність та обставини ситуації (що відображають те, як люди реагують на різне середовище) у певних умовах можуть ставити жінок і дівчат в уразливе становище, а не в проведення заходів на основі збору інформації, які зосереджу-

Блок 3

Поради стосовно роботи із уразливими групами

У своїх «Рекомендаціях стосовно політики та навчальних матеріалів із реагування на сексуальне насильство» (2015 рік)* Міжнародна асоціація керівників поліції (IACP) пропонує перелік порад стосовно роботи з представниками уразливих груп у випадках сексуального насильства:

- Не завжди інвалідність є помітною. У постраждалих (потерпілих) можуть бути фізична, сенсорна чи розумова інвалідність або їхнє поєднання;
- Різні погляди стосовно «сексуального насильства» та ставлення до правоохоронних органів. Майте на увазі, що переконання щодо ґендерної ідентичності, сексуальності, сексуальної орієнтації, раси, релігії тощо можуть сильно відрізнятися в різних культурах;
- Питання про сексуальне насильство є дуже інтимними, їх може бути важко обговорювати. Така особиста травма може викликати почуття збентеження та сорому. Ці почуття можуть посилюватися у представниць деяких культур, у тому числі тих, у яких втрата невинності до шлюбу може мати руйнівні соціальні наслідки для особи;
- У деяких громадах можуть бути власні закони щодо сексуального насильства на додаток до відповідних законів адміністративно-територіальної одиниці чи федеральних законів або замість них;
- Якщо постраждала (потерпіла) не володіє вашою мовою, запропонуйте організувати неупереджений незалежний переклад; Не довіряйте функцію перекладача членам сім'ї, дітям, підозрюваному або будь-яким іншим особам, пов'язаним із постраждалою (потерпілою);
- Ті, хто є представниками ЛГБТКІ, можуть мати певні потреби у конфіденційності, залежно від того, чи знає оточення особи її сексуальну орієнтацію. Делікатність та обізнаність стосовно даних проблем.

*Джерело: [Sexual Assault Response Policy and Training Content Guidelines](#) [Рекомендації стосовно політики та навчальних матеріалів із реагування на сексуальне насильство] (Міжнародна асоціація керівників поліції, 2015 рік)

ються на її поведінці та/або припустимій поведінці. Див. нижче у вставці 3 поради стосовно роботи з уразливими групами.

Таким чином, здатність залишатися інформованими стосовно контексту³¹ і застосовувати відповідний аналіз щодо втручань, у тому числі аналіз ризиків та оцінку потреб, стає важливою компетенцією для співробітників поліції, якщо вони прагне здійснювати ефективне реагування на насильства щодо жінок і дівчат взагалі.

Для отримання більш детальної інформації про пропорційне реагування з боку поліції на насильства щодо жінок і дівчат див. Розділ 6 «Безпека та захист», а для отримання інформації про конкретні приклади поведінки співробітників поліції, що відображають належне дотримання принципу пропорційності, див. Розділ 5 «Розслідування».

Автори посібника закликають поліцію та її партнерів із надання базових послуг звертатися до «Декларації основних принципів правосуддя для жертв злочинів і зловживання владою» з метою отримання рекомендацій при взаємодії з постраждалими (потерпілими).

Ці базові принципи також поширюються на ймовірних кривдників, особливо в тих випадках, коли вони самі стали жертвами. Окрім постраждалих (потерпілих), які скоюють дії на межі закону, як-от: осіб, яких примусили до сексуального рабства у комерційних цілях, до числа уразливих груп також входять мігранти без документів, які стали об'єктами торгівлі людьми, і навіть особи, які вчинили серйозний напад або вбивство в результаті багаторічного насильства.

Сюди входить право на: повагу та гідність з боку поліції; негайне пояснення причини арешту/затримання; презумпцію невинуватості; захист від надмірного насильства з боку держави (тобто

³¹ Місцеві організації громадянського суспільства є чудовим ресурсом для зміцнення розуміння з боку співробітників поліції місцевого контексту та того, як певні обставини ситуацій фактично є актуальними тенденціями.

насильницьких практик поліції) або недержавних суб'єктів; те, щоб не свідчити проти себе; приватність та конфіденційність; доступ до юридичної консультації; оскарження будь-якої постанови про тримання під вартою та справедливий судовий розгляд³². Це повинно стосуватися жінок і дівчат, які утримуються в адміністративних установах, наприклад, нелегальні мігрантки, які чекають на депортацію, жінки, які утримуються в закладах із примусового лікування наркоманії чи психіатричних закладах³³.

Блок 4

Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів і зловживання владою

Прийнята Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 40/34 від 29 листопада 1985 року

Жертвами є

«особи, які індивідуально чи колективно зазнали шкоди, у тому числі фізичних або психічних травм, емоційних страждань, економічних втрат чи значних утисків своїх основних прав, через дії чи бездіяльність, що порушують кримінальне законодавство, яке діє в державах-членах, у тому числі тих законів, що забороняють зловживання владою у сфері кримінального правосуддя».

У поєднанні з «Базовими принципами правосуддя для жертв злочинів і при зловживанні повноваженнями» керівництво поліції повинне рівною мірою забезпечити дотримання відповідальними співробітниками поліції принципів щодо застосування сили, як передбачено національним законодавством, протоколами установ та міжнародними стандартами, як, наприклад, «Базові принципи застосування сили та вогнепальної

³² 'Strengthening Crime Prevention and Criminal Justice Response to Violence against Women' [«Посилення заходів попередження злочинності та реагування на насильство щодо жінок у системі кримінального правосуддя» (Нью-Йорк, Управління ООН з питань наркотиків та злочинності, 2014 рік)].

³³ Там само.

зброї працівниками правоохоронних органів»³⁴ при залученні до процесу розслідування ймовірного кривдника чи кривдників.

«Базові принципи застосування сили та вогнепальної зброї працівниками правоохоронних органів» визначають наступні принципи, які лежать в основі застосування сили:

- Пропорційність;
- Законність;
- Підзвітність;
- Необхідність.

Особливу увагу слід приділяти ефективності механізмів контролю над застосуванням сили, щоб у число доказів, зібраних відповідальними співробітниками поліції (або іншими представниками служб екстреного реагування, як-от: військовослужбовцями) не входили свідчення або зізнання ймовірного кривдника чи кривдників або пов'язаних із ними підозрюваних, зроблених під тиском.

Поважне та гідне ставлення до осіб під слідством збільшує шанси на співробітництво, тоді як інформація, отримана під тиском, дає зворотний ефект з точки зору запобігання злочинності, оскільки вона взагалі не є достовірною і суперечить основним правам людини у мирний та воєнний час відповідно до міжнародного права у сфері прав людини³⁵ та міжнародного гуманітарного права³⁶.

Відповідно до заяви Асоціації за запобігання катувань (АРТ, штаб-квартира – м. Женева), дослі-

34 'Basic Principles on the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials' [Базові принципи застосування сили та вогнепальної зброї працівниками правоохоронних органів] (прийнято на 8-му Конгресі ООН щодо запобігання злочинності та поведження з правопорушниками (м. Гавана (Куба), 27 серпня – 7 вересня 1990 року).

35 Наприклад, див. Конвенцію проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження і покарання (прийнята та відкрита для підписання, ратифікації і приєднання відповідно до Резолюції Генеральної Асамблеї ООН 39/46 від 10 грудня 1984 року, вступила у силу 26 червня 1987 року відповідно до статті 27.1).

36 Див. загальну статтю 3 Женевських конвенцій 1949 року та Додаткових протоколів до них.

дження показують, що під катуваннями або навіть під загрозою катувань людина буде говорити або робити що завгодно виключно з метою уникнення болю. В результаті немає способу дізнатися, чи дійсно отримані показання є правдивими.³⁷

Для запобігання неправомірному застосуванню сили з боку відповідальних співробітників поліції при розслідуванні справ із насильства щодо жінок і дівчат, АРТ рекомендує керівництву поліції усунути будь-які чинники, які підштовхували б відповідальних співробітників поліції до неправомірного застосування сили. До числа інших більш практичних заходів, рекомендованих АРТ, входять³⁸:

- Виключення всіх зізнань, отриманих співробітниками, які не є посадовими особами судових органів або при відсутності адвоката затриманої;
- Виключити докази з будь-якого допиту, які не були записані або зафіксовані у відеоматеріалах;
- Заборонити застосування чохла на голову або пов'язок на очі на допитах;
- Гарантувати право на те, щоб особа не свідчила проти себе та забезпечити поінформованість обвинуваченого про це право;
- Узгодити чітку процедуру перевірки зізнання на те, чи не отримане воно в результаті катувань.

Крім того, у випадках з боку інтимного партнера у постраждалої (потерпілої) може зберігатися емоційна прив'язаність до ймовірного кривдника, яка має особистий характер або має місце в результаті того, що вона є матір'ю або опікункою спільних дітей. У таких випадках жорстоке поведження з ймовірним кривдником з боку відповідальних співробітників поліції може призвести до того, що постраждала (потерпіла) не буде йти на контакт, співпрацювати з поліцією або звертатися за її захистом у разі повторного правопорушення з боку кривдника.

37 Виключення доказів, отриманих шляхом катувань, Асоціація за запобігання катувань, див. за посиланням: https://cti2024.org/wp-content/uploads/2021/01/CTI-Exclusionary-Rule_Tool_8-2020_FINAL_.pdf

38 Там само.

КЛЮЧОВІ КОМПЕТЕНЦІЇ У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЙ ПІДТРИМКИ ТА ДОПОМОГИ ПРИ ЗЛОЧИНАХ, ПОВ'ЯЗАНИХ З НАСИЛЬСТВОМ ЩОДО ЖІНОК І ДІВЧАТ

Досвід австрійської моделі втручання у випадки домашнього насильства³⁹ виявив, що для надання ефективної підтримки та допомоги жінкам недостатньо покладатися лише на законодавство. Експерти з даних питань вказали, що доступ до правових заходів часто є проблемою для багатьох постраждалих (потерпілих), і що необхідна широка підтримка для того, щоб вони могли дати відсіч партнеру, який вдається до насильства, або покинути ймовірного кривдника.

У багатьох випадках економічна залежність є надзвичайно складним фактором, оскільки жінки, які разом зі своїми дітьми економічно залежать від кривдника стосовно житла, грошей тощо продовжують терпіти насильства.

Блок 5

«Уважне вислуховування є способом вислуховувати іншу людину та реагувати на її потреби, за якого покращується взаєморозуміння. Це перший важливий крок для розрядження ситуації та знаходження рішення проблем».

Що є уважним вислуховуванням? (Інститут миру США)

За таких обставин поліція повинна володіти компетенцією, щоб мати можливість виявляти такі складнощі та адаптувати своє реагування пропо-

³⁹ Див. експертний документ авторства Розі Логар, представлений на засіданні Експертної групи ООН: «Violence against women: Good practice in Combating and Eliminating Violence against Women» [Насильство стосовно жінок: позитивна практика у сфері боротьби та ліквідації насильства щодо жінок, Відень, 17–20 травня 2005 року].

рційно та у координації з соціальними службами. Важливою компетенцією, необхідною для надання допомоги постраждалим (потерпілим) від насильства щодо жінок і дівчат з боку співробітників поліції, є вміння уважно слухати з метою надання послуг у співробітництві з іншими установами та відповідно до потреб і побажань постраждалої (потерпілої).

Кожен випадок є індивідуальним. Не всі жінки і дівчата сприймають поліцію однаковим способом, не всі жінки і дівчата однаково піддаються уразливості, і не всі жінки і дівчата відчувають себе достатньо впевнено, щоб звернутися до співробітників поліції чи довіряти їм.

Уразливість постраждалої (потерпілої) особи може посилюватися такими проблемами, як неписьменність, один або кілька видів інвалідності, статус мігрантки – легальної або нелегальної – та будь-які мовні бар'єри, які може спричинити даний статус, похилий або дитячий вік.

У Непалі представники структури ООН Жінки помітили, що постраждалі (потерпілі) зазвичай переважно звертаються за першою підтримкою та порадою стосовно дій у випадку акту насильства, скоєного проти них, до членів сім'ї та/або громади⁴⁰. Зазвичай у таких випадках члени громади збираються і намагаються вирішити проблему між собою, перш ніж звертатися до органів місцевої влади.

Відповідно до позиції ООН Жінок в Непалі, члени громади пропонують і допомагають постраждалим (потерпілим) звернутися за офіційними засобами правового захисту лише тоді, коли справа вимагає більш серйозної уваги. Бувають випадки, коли постраждала (потерпіла) відчуває, що не отримує належних засобів правового захисту від цих неофіційних груп, і тоді вона звертається безпосередньо

⁴⁰ Кінець оцінки проекту «Multi-Sectoral Gender-Based Violence Response at the District Level in Nepal» [Міжсекторальне реагування на ґендерно зумовлене насильство на рівні районів у Непалі] (проектний період: серпень 2009 – липень 2013 року) за підтримки Цільового фонду ООН з ліквідації насильства стосовно жінок та дівчат.

до поліції⁴¹.

Плануючи надати допомогу при такому розвитку подій, співробітники поліції повинна ретельно розглянути те, як відреагує на постраждалу (потерпілу) її громада, якщо та вдасться до альтернативних варіантів. Так само поліція повинна враховувати позитивну роль, яку може відігравати громада постраждалої (потерпілої) в довгостроковій перспективі, при плануванні заходів підтримки та допомоги (з урахуванням будь-якого потенційного ризику заподіяння їм шкоди в даному процесі).

Спосіб включення ролі, яку громада буде відігравати у підтримці та допомозі постраждалим (потерпілим) від насильства щодо жінок і дівчат, має в кінцевому підсумку вирішувати сама постраждала (потерпіла), і цього можна досягти лише за тієї умови, якщо її участь у процесі розслідування буде дійсно повноцінною.

Блок 6

«Ефективний нагляд відіграє ключову роль у забезпеченні комплексного реагування на акти сексуального насильства та їхнього розслідування».

Міжнародна асоціація керівників поліції, 2015 рік.

Нижче з метою сприяння поліції у підтримці та допомозі постраждалим (потерпілим) від насильства щодо жінок і дівчат наведено список компетенцій стосовно поведінки, на які можуть посилатися керівники поліції при створенні команд із забезпечення повноцінної участі постраждалих (потерпілих) у процесі розслідування.

Подібно до попередніх розділів, наступний невичерпний список рекомендованих компетенцій створений на основі відповідних стандартів і норм ООН, як-от: «Оновлені типові стратегії» (2010 рік) і «Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів і зловживання владою» (1985 рік). Цей список також доповнює та посилює політики

⁴¹ Там само.

національних поліцейських організацій стосовно цінностей, етики та порядності. Керівники повинні переконатися, що відповідальні співробітники поліції можуть:

Доступність

- Переконайтеся, що звіти доступні для постраждалих (потерпілих) з метою допомогти їм отримати доступ до ордерів на захист, цивільних засобів правового захисту, імміграційних петицій, страхових виплат та компенсацій.

Ефективна комунікація та участь заінтересованих сторін у розробці, реалізації та оцінці послуг

- Заохочуйте жінок і дівчат, які зазнали насильства, подавати офіційні скарги та брати участь у процесі їхнього розгляду і допомагайте їм шляхом забезпечення захисту та повідомлення про те, що відповідальність за висунення звинувачень та переслідування кривдників покладається на поліцію та прокуратуру;
- Надавайте жінкам і дівчатам, які зазнали насильства, відповідну інформацію щодо: прав, засобів правового захисту, послуг з підтримки постраждалих та того, як їх отримати, а також інформацію про їхню роль та можливості для участі у кримінальному провадженні та складанні відповідного графіку; ходу і остаточного рішення за провадженням, а також будь-які ордери стосовно правопорушника;
- Доносьте та закріплюйте норму, згідно з якою співробітники поліції та/або слідчі не будуть вимагати від постраждалих (потерпілих), які зазнали сексуального насильства, проходити перевірку на поліграфі чи за допомогою інших пристроїв для встановлення правди.

Адаптивність

- Визнавайте, що діти, які стали свідками насильства стосовно одного із батьків або іншої особи, з якою вони мають близькі відносини, також є

постраждалими (потерпілими) від насильства і потребують захисту, піклування та підтримки;

- Утримуйтеся самі та відмовляйте інших від покарання постраждалих (потерпілих), які стали об'єктами торгівлі людьми, за те, що вони нелегально в'їхали в країну або були залучені до незаконної діяльності, яку вони були змушені здійснювати;
- Забезпечуйте врахування прав осіб обвинувачених у насильстві, та їхніх потреб у підтримці і розумійте, що ефективність заходів із захисту постраждалих (потерпілих) підвищиться, якщо таке врахування буде забезпечено⁴².

Доречність

- Вживайте належних заходів із запобігання труднощів у ході процесу виявлення, розслідування та переслідування, щоб забезпечити гідне та поважне ставлення до постраждалої (потерпілої), незалежно від того, чи беруть вони участь у кримінальному провадженні;
- Визначайте ситуації, за яких жінка або дівчина може не повністю знати свої законні права, та допомагайте їй шляхом полегшення доступу до послуг із правової допомоги, які можуть сприяти підвищенню рівня їхньої особистої безпеки, особливо коли постраждалим (потерпілим) може знадобитися допомога при запиті та подачі судових розпоряджень стосовно стримування кривдника;
- Будьте обізнані про звичаї, яких дотримуються місцеві громади.

Пріоритезація оцінки ризиків для забезпечення та планування безпеки

- Переконайтеся, що заходи зі стримування ймо-

вірних кривдників та їхнього видалення з дому супроводжуються додатковими процедурами, які гарантують, що кривдники, які скоїли насильства щодо жінок і дівчат, не залишаться без притулку або допомоги.

Взаємодія з іншими секторами та відомствами шляхом перенаправлення та координації діяльності

- Отримуйте доступ до додаткових послуг та заходів, наприклад, притулків та безпечного житла, у тому числі тих приміщень, які надаються/знаходяться під управлінням неурядових організацій, організацій для людей з інвалідністю, жіночих або релігійних організацій та інших суб'єктів громадянського суспільства.

Інформована згода та конфіденційність

- Постійно працюйте з отриманою інформацією конфіденційним способом (наприклад, цифровими записами, фотографіями та звітами, які стосуються всіх постраждалих (потерпілих), свідків і правопорушників), якщо при виконанні службових обов'язків або відповідно до потреб правосуддя не ставляться обов'язковим способом інші вимоги;
- Забезпечуйте вжиття заходів із захисту приватності та конфіденційності всіх постраждалих (потерпілих) і свідків, у тому числі дітей, а також жінок і дівчат з інвалідністю, з метою зменшення отриманих психічних травм та запобігання подальшій віктимізації.

⁴² Окремі настанови взято з документа «Sexual Assault Response Policy and Training Content Guidelines» [Рекомендації стосовно політики та навчальних матеріалів із реагування на сексуальне насильство] (Міжнародна асоціація керівників поліції, 2015 рік), за посиланням: <https://www.theiacp.org/resources/sexual-assault-response-policy-and-training-content-guidelines>

Блок 7

Коли зусилля спрацьовують: які заходи співробітники поліції назвали ефективними

У дослідженні, проведеному за спонсорської підтримки Управління поліцейських послуг для громадськості Міністерства юстиції США (2006 рік)*, яке було розроблено з метою збору описових даних від поліцейських департаментів на всій території США, що співпрацюють із громадами у сфері боротьби з домашнім насильством, було відзначено наступні ключові елементи ефективного реагування поліції на домашнє насильства:

- Ставтеся до актів домашнього насильства як до будь-якого іншого злочину, тобто реагуйте належним способом з метою проведення ретельного розслідування (із застосуванням належного збору доказів) та здійснійте арешти;
- Будьте готові співпрацювати з громадою з метою спільного вирішення проблеми. У ці партнерські відносини можуть входити зусилля з раннього втручання за участі шкіл, надавачів притулків і консультативних установ. Партнерські відносини з громадськими організаціями та волонтерами є потрібними, оскільки правоохоронні органи не можуть вирішити цю проблему самостійно. Партнерські відносини з районною прокуратурою та судом також є важливими.
- Зосередьтеся на постраждалих (потерпілих) та ситуації, у якій вони знаходяться, та будьте обізнаними стосовно них. Співробітники поліції мають бути делікатними стосовно цієї ситуації та виявляти співчуття та жалість до постраждалих (потерпілих). Орієнтованість на постраждалу (потерпілу) особу також передбачає сфокусованість на забезпечення їм захисту.
- Ґрунтовно дізнавайтеся про те, що спричиняє домашнє насильство, як насильство з боку партнера може бути циклічним і чому деякі партнери не можуть легко припинити насильницькі відносини. Такі знання можуть виявити як необхідність арешту, так і складність факторів, у зв'язку з якими арешт не завжди може бути найбільш ефективною стратегією реагування.
- Надайте достатньо можливостей для того, щоб постраждала (потерпіла) дізналася від вас про різноманітні варіанти. Важливо, щоб постраждала (потерпіла) знала, що робляться певні зусилля і що у неї є вибір.
- Зосереджуйтеся на тому, щоб переконати співробітників поліції у цінності політик та процедур, які вони використовують для реагування на скарги на домашнє насильство.

*Джерело: Reuland, M., Schaefer-Morabito, M., Preston, C., Cheney, J. 'Police-Community Partnerships to Address Domestic Violence' [Роланд М., Шефер-Морабіто М., Престон К., Джейсон Ч. Партнерські відносини між поліцією та громадами у сфері боротьби з домашнім насильством (Управління поліцейських послуг для громадськості Міністерства юстиції США, 2006 рік)].

РЕФЕРЕНТНІ ПОКАЗНИКИ ДЛЯ НАДАННЯ БАЗОВИХ ПОСЛУГ ПОЛІЦІЄЮ: ПІДТРИМКА ТА ДОПОМОГА

Як обговорювалося в попередніх розділах, у Пакеті базових послуг пропонується, щоб усі послуги з правосуддя та підтримки для постраждалих (потерпілих) мали загальні характеристики та види діяльності з метою забезпечення максимального впливу. Вони застосовуються незалежно від конкретного «сектору», що може реагувати на потреби жінок і дівчат, які зазнають насильства. Наступний список створено на основі загальних характеристик та спільних видів діяльності з «Пакету базових послуг»; він пропонує деякі приклади довідкових показників для співробітників поліції, якщо вони намагаються надати постраждалим (потерпілим) від насильства щодо жінок і дівчат можливість приймати власні зважені рішення, надаючи їм інформацію про їхні права та варіанти правосуддя практичним, точним, доступним та всестороннім способом.

Це показники, на які керівники поліції можуть посперитися, якщо вони є; однак старші керівники можуть також виявити бажання розглянути їх у тих випадках, у яких вони наразі не застосовуються:

1. Наявність та доступність. Дослідження стосовно знань співробітників поліції про системи підтримки, доступні постраждалим (потерпілим) від насильства щодо жінок і дівчат у їхньому відділенні. Це дослідження має проводитися раз на два роки міждисциплінарною групою, яка охоплює кадри, підготовку, освіту та посадових осіб з питань інспекції.

2. Адаптивність та доступність. Кількість спільних планів співробітництва з місцевими установами та/або місцевими неурядовими організаціями, які надають підтримку та допомогу жінкам і дівчатам, у яких є проблеми із законом. У ці плани повинні входити організації, які займаються питаннями торгівлі людьми, сексуальної екс-

плуатації, контрабанди людей, пенітенціарні та пробаційні служби. Метою цього заходу є надання інформації про кількість можливостей, які має поліція для прийняття зважених рішень при адаптації підтримки та допомоги постраждалим (потерпілим) у ситуації потенційно високого ризику.

3. Доречність і ефективна комунікація та участь заінтересованих сторін у розробці, реалізації та оцінці послуг. Дані, які вказують на середню кількість інтерв'ю (у тому числі заяв) або запитів на отримання інформації від постраждалих (потерпілих) як з метою роботи з особистих даних, так і з метою ведення облікових записів про акти співробітниками того самого підрозділу або відділення поліції стосовно кожного зафіксованого випадку насильства щодо жінок і дівчат. Інформація повинна бути розподіленою за статтю як для постраждалої (потерпілої), так і для залученого (-их) співробітника (-ів) поліції. Ця інформація повинна давати уявлення про ефективність практики інтерв'ю в поліції, у тому числі про ризики вторинної віктимізації, особливо коли особа постраждалої (потерпілої) також враховується як змінна⁴³.

4. Пріоритезація безпеки. Відсоток постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат у випадках, про які повідомили до відділення поліції, до яких здійснили додаткові візити або з якими співробітники поліції встановили безпосередній подальший зв'язок з метою оновлення ситуації із їхньою безпекою. До цієї інформації повинні входити відповідні заходи безпеки

⁴³ Як зазначається в Розділі 4: У розділі, присвяченому первинному контакту, який є аналізом даних, зібраних у ході поліцейських втручань стосовно насильства щодо жінок і дівчат, мають бути обережні формулювання з метою уникнення припущень про те, що повторне інтерв'ю постраждалих (потерпілих) буде вторинною формою віктимізації. У 2018 році УВКПЛ ООН зазначало, що сам процес може бути корисним для особи та надавати їй можливість, якщо інтерв'ю проводиться належним способом. Див. далі документ «Integrating a Gender Perspective into Human Rights Investigations: Guidance and Practice» [Інтеграція гендерної перспективи в розслідування у сфері прав людини: керівництво та практика] (Управління Верховного комісара ООН з прав людини, м. Нью-Йорк та Женева, 2018 рік).

відповідно до оцінки ризику, зробленої співробітниками поліції через різні проміжки часу при взаємодії з постраждалою (потерпілою). Для цього довідкового показника важливо зазначити те, у зв'язку з чим співробітники поліції поінформували належним способом постраждалу (потерпілу) про фактичний статус її справи та статус ймовірного кривдника.

5. Інформована згода та конфіденційність. Відсоток або співвідношення випадків, коли слідчі відділення звернулися за підтримкою громади, у тому числі, наприклад, традиційних і релігійних лідерів, жіночих організацій та організацій людей з інвалідністю з метою охоплення постраждалих (потерпілих) від сексуального насильства на їхнє прохання. Це число слід розглядати у співвідношенні з кількістю випадків сексуального насильства, про які було повідомлено і щодо яких цей запит було запропоновано, але його відхилила постраждала (потерпіла). Послання про те, що вони є частиною громади та приймаються нею, може бути дуже важливим кроком до покращення стану постраждалих (потерпілих), а також для того, щоб почати говорити та обговорювати те, що вони пережили⁴⁴. Цей захід дасть уявлення про роль, яку може відігравати поліція (у співробітництві з громадами, особливо з лідерками жіночої спільноти) у підтримці постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат.

6. Збір даних та управління інформацією. Річний огляд розгляду справ стосовно насильства щодо жінок і дівчат на рівні відділень поліції. Цей огляд повинен розглядати як якість, так і кількість інформації щодо управління розслідуванням стосовно насильства щодо жінок і дівчат, у тому числі її конфіденційність. До цього огляду повинні входити координація збору доказів, опитування постраждалої (потерпілої) та свідків, подальші заходи, ідентифікація та затримання кривдника. Метою огляду повинне бути надання уявлення про практичні питання, які вирішують важливу проблему управління часом, як-от: «втома слідчого», послідовність оцінки керівника та сумісність з іншими надавачами базових послуг.

Встановлення зв'язків з іншими секторами та установами шляхом координації: Щорічна кількість справ із координацією дій з різними правоохоронними органами та надавачами базових послуг, які беруть участь у програмах захисту свідків, пов'язаних із насильствам щодо жінок і дівчат. Ця кількість повинна відповідати кількості випадків, які вважаються співробітниками поліції та/або надавачами базових послуг випадками із високим ризиком подальшого насильства. Метою більш якісного огляду цих справ повинна бути перевірка того, чи мали співробітники поліції доступ до досвіду сферах захисту дітей, соціального житла, пенітенціарних служб та прикордонного контролю, серед іншого, у відповідний час

⁴⁴ Відповідно до даних УВКПЛ ООН за 2018 рік, у деяких випадках традиційні та релігійні лідери можуть підтримувати постраждалих (потерпілих), які не були одруженими на момент ймовірного злочину, встановлюючи рамки, за якими вони все ще можуть одружуватися відповідно до приписів свого віросповідання, а одружені жінки, які зазнали насильства, швидше за все, будуть прийняті своїми чоловіками і родичами та отримають їхню підтримку. Дивіться приклад впливу залучення громади до процесу підтримки та допомоги у документі «They came to destroy: ISIS Crimes Against the Yazidis» [Вони прийшли руйнувати. Злочини ІДІЛ проти езидів], Порядок денний 32-ї сесії Ради з прав людини, пункт 4, Ситуація з правами людини (A/HRC/32/CRP.2, розповсюдження попереднього варіанту, 2016 рік).

Блок 8

Поради для керівників поліції, які здійснюють нагляд за реагуванням на насильство щодо жінок і дівчат

У своїх «Рекомендаціях стосовно політики та навчальних матеріалів із реагування на сексуальне насильство» (2015 рік)^{*} Міжнародна асоціація керівників поліції пропонує рекомендації щодо забезпечення дотримання політики відділення та відповідальності за проблеми постраждалих (потерпілих), а також належного реагування з боку підлеглих співробітників поліції. Інспектори мають:

- Реагувати з метою допомоги співробітникам поліції, які розслідують акти сексуального насильства, на їхнє прохання або тоді, коли це вважається необхідним;
- Співробітники поліції мають реагувати об'єктивним, професійним, неупередженим способом; інспектори мають переконатися, що оперативні співробітники поліції обізнані про ці очікування;
- Допомогати у пошуку ресурсів установ та громад для ефективного розслідування акту насильства, який мав місце;
 - Заохочувати партнерські відносини проблем між відділенням (поліції) та громадськими організаціями, як-от: центри допомоги особам, які постраждали від зґвалтування, та програми криміналістичної експертизи, з метою сприяння співпраці та кращій підтримці постраждалих (потерпілих);
- Переглядати всі звіти співробітників поліції про сексуальне насильство на предмет точності, послідовності та реагування, орієнтованого на постраждалу (потерпілу);
- Заохочувати співробітників поліції шукати супутні та взаємопов'язані злочини при реагуванні на сексуальне насильство;
- Переконатися, що співробітники поліції та слідчі розуміють кодування справ і кодують випадки сексуального насильства належним способом;
- Проводити огляд результатів дій та перевірку актів сексуального насильства, щоб переконатися, що співробітники поліції та слідчі проводять комплексні розслідування, орієнтовані на постраждалу (потерпілу) та кривдника;
- Створювати можливості для постійної підготовки членів відділення з метою покращення навичок, необхідних для належного розслідування актів сексуального насильства;
 - Працювати над розширенням комунікації між правоохоронними органами та прокурорами з метою полегшення переходу постраждалих (потерпілих) від етапу розслідування до обвинувачення;
 - Включати питання надання послуг постраждалим (потерпілим) та реагування на потреби постраждалих (потерпілих) від сексуального насильства в оцінку результативності, а також у рекомендації стосовно нагородження та підвищення по службі членів відділу;
- Притягувати членів до відповідальності, якщо вони поведуться таким способом, який не відповідає цінностям та місії відділення з розслідування актів сексуального насильства;
- Постійно ділитися інформацією про послуги для постраждалих і потерпілих під час перекличок та нарад для співробітників. Така освіта та підготовка повинні бути постійними, а також їх можна проводити на місцях зі співробітниками поліції, коли вони не відповідають на виклики;
- Забезпечте визнання та винагородження співробітників поліції за надання ефективних послуг постраждалим (потерпілим).

^{*}Джерело: Sexual Assault Response Policy and Training Content Guidelines [Рекомендації стосовно політики та навчальних матеріалів із реагування на сексуальне насильство] (Міжнародна асоціація керівників поліції, 2015 рік)

ПРИКЛАД 1

ПРИКЛАД: ПІДТРИМКА ТА ДОПОМОГА

ЦЕНТР КОНСУЛЬТАТИВНОЇ ДОПОМОГИ ЖЕРТВАМ СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА (ЦДЖСН) У М. БУРГАС (БОЛГАРІЯ)

Елісон Ітон⁴⁵ (старша інспекторка поліції у відставці)

Семінар з питань ЦДЖСН у Болгарії. Фото люб'язно надано Елісон Ітон

Посольство Великої Британії в Софії, (Болгарія), співпрацювало з асоціацією неурядових організацій «Деметра» та заручилося підтримкою органів влади міста Бургас, Бургаської обласної поліції, регіонального директора Міністерства внутрішніх справ та державної лікарні в Бургасі з метою створення ЦДЖСН за британським зразком, який з того часу зробив значний внесок у підтримку постраждалих (потерпілих) від сексуального насильства на території області.

Проект було започатковано у 2013 році з метою створення ЦДЖСН для надання медичної допомоги, кризової підтримки та допомоги постраждалим

Фото люб'язно надано Елісон Ітон. Перші етапи створення ЦДЖСН у Болгарії

(потерпілим) при розслідуванні та переслідуванні стосовно актів сексуального насильства. Ініціатива розпочалася з спільного семінару Посольства Великої Британії та поліції Болгарії стосовно «ефективної роботи з постраждалими (потерпілими) від сексуального насильства». До заходів семінару входила презентація старшої інспекторки поліції Елісон Ітон, експертки та радниці з питань поліції Великої Британії, стосовно британської моделі ЦДЖСН. Поліція Болгарії та «Деметра» брали участь у конференції та були зацікавлені в організації семінару для допоміжних співробітників у сфері базових послуг у Болгарії з метою підвищення обізнаності про цю модель.

⁴⁵ Елісон Ітон є колишньою старшою інспекторкою, яка протягом тридцяти років служила в поліції Сассекса. Вона працювала старшою слідчою (SIO) зі спеціалізацією на охороні та розслідуванні домашнього насильства та жорстокого поводження, жорстокого поводження з дітьми та зґвалтування дітей/сексуального насильства стосовно дітей. Вона також співпрацювала з Міністерством внутрішніх справ Великої Британії у сфері створення національних міжвідомчих вказівок стосовно процесу публікації огляду вбивств на побутовому підґрунті (DHR). Вона продовжує співпрацювати з Посольством Великої Британії в Болгарії у сфері розширення надання послуг ЦДЖСН і зараз надає підтримку Румунії, Уганді та Перу стосовно подібних проектів.

У 2014 році Посольства Великої Британії в Болгарії за підтримки Елісон Ітон організувало візит двох посадових осіб Міністерства внутрішніх справ для відвідування «Saturn Centre», ЦДЖСН в Сассексі (Велика Британія). У 2015 році в Болгарії за участі ключових зацікавлених сторін у сфері послуг відбувся семінар стосовно ЦДЖСН з метою створення першого ЦДЖСН у м. Бургас (Болгарія). У липні 2016 року було офіційно відкрито ЦДЖСН «Вселена».

З моменту відкриття ЦДЖСН Посольство Великої Британії в Болгарії в Болгарії продовжує надавати підтримку місцевій поліції та партнерам, організуючи ряд семінарів та навчальних програм для співробітників поліції, прокурорів та представників інших партнерських установ. Цей досвід продемонстрував успішність співпраці співробітників поліції та партнерів. Також було створено керівну раду ЦДЖСН.

ЦДЖСН «Вселена» розташований поруч із головною лікарнею м. Бургас.

ЦДЖСН «Вселена» є безпечним місцем, куди постраждалі (потерпілі) від сексуального насильства можуть прийти і там в умовах конфіденційності розповісти про свій досвід і отримати дуже необхідну допомогу, підтримку та розуміння з боку фахівців з метою сприяння їхній реабілітації. Це також покращує процес розслідування та переслідування стосовно цих злочинів. Підтримка у рамках послуги надається постраждалим (потерпілим) як з Болгарії, так і з-за кордону.

З моменту відкриття ЦДЖСН «Вселена» угоду про подальший розвиток центру підписали додаткові партнери, до числа яких входять прокуратура Бургаського району, муніципалітети Созополь, Карнобат, Поморіє, Несебир та Приморськ.

Стабільність, дії на місцевому рівні та нагляд

Зараз успіх ЦДЖСН «Вселена» привертає велику увагу не тільки в Болгарії, але й у Румунії. У жовтні 2018 року в Бургасі та Пловдиві відбулися дві успішні конференції, присвячені запобіганню, захисту та переслідуванню стосовно сексуального насильства, з метою розширення обсягу послуг з боку ЦДЖСН в обох країнах.

Що стосується фінансування, спочатку фінансування для ЦДЖСН надавали органи влади Бургаської області; однак згодом приєдналося більше партнерів з районної прокуратури та інших муніципалітетів.

Перші етапи створення ЦДЖСН у Болгарії. Фото люб'язно надано Елісон Ітон

ЦДЖСН у м. Бургас пройшов три перевірки якості під керівництвом Елісон Ітон за допомогою інструменту аудиту ЦДЖСН у Великій Британії. Керівна рада ЦДЖСН проводить щорічний огляд ЦДЖСН.

ПОРАДИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ З РОЗВИТКУ ЦДЖСН

Місце розташування:

- Важливо візуалізувати ЦДЖСН як концепцію, а не будівлю;
- ЦДЖСН приносять переваги, якщо вони розташовані в лікарнях та інших приміщеннях органів охорони здоров'я (наприклад, якщо вони інтегровані в послуги із сексуального здоров'я).

Доступ до ЦДЖСН:

- Вивіски ззовні та зсередини повинні бути зрозумілими (розгляньте можливість розміщення вивісок на різних мовах);
- Карта ЦДЖСН має бути доступною в Інтернеті та для надсилання електронною поштою;
- Стоянка для поліції, співробітників та постраждалих (потерпілих) повинна бути поблизу, позначеною та доступною цілодобово;
- Зони доступу повинні бути чистими та добре освітленими;

- Відеотелефон/відеоспостереження полегшать доступ для постраждалих (потерпілих), забезпечуючи безпеку співробітників вночі.

Приміщення

- Вхід до ЦДЖСН має бути обмеженим, наприклад, за кодом на замку або магнітною картою;
- У ЦДЖСН повинно бути принаймні одне або кілька приміщень для проведення судово-медичної експертизи, а також можуть бути приміщення для подальшого спостереження;
- Рівень конфіденційності підвищується завдяки можливості прямого доступу до ЦДЖСН, а не необхідності проходити через інші приміщення;
- Безпека приміщень і співробітників, наприклад, системи сигналізації, є важливою частиною планування роботи ЦДЖСН.

До числа приміщень ЦДЖСН повинні входити:

- Приймальня;
- Приміщення для очікування результатів судово-медичної експертизи;
- Кімната для проведення комплексної судово-медичної експертизи;
- Туалет та душ;
- Кімната для проведення інтерв'ю співробітниками поліції.

Додаткові приміщення:

- На момент судово-медичної експертизи можна призначати зустрічі;
- Окремий вхід до додаткового приміщення з метою уникнення того, щоб відтворювався перший досвід відвідування судово-медичної експертизи;
- До числа додаткових приміщень повинні входити:
 - Приймальня;
 - Зал очікування зі зручними сидіннями;
 - Кімната для консультування;
 - Кімната для перевірки;
 - Туалет та душ;
 - Кімната для проведення інтерв'ю співробітниками поліції/психологом.

Приміщення для проведення судово-медичної експертизи/цілісність процедури

- Приміщення для очікування результатів судово-медичної експертизи (у якому зручно протирати стільці та мити підлогу);
- Усі приміщення мають бути чітко позначеними відповідно до їхнього призначення, наприклад, кімната для медичного огляду, зал очікування, санвузол;
- З метою повного дотримання процедури прибирання у приміщенні для проведення судово-медичної експертизи повинні бути двері, які можна замкнути, і вони залишатимуться замкненими, коли приміщення не використовується;
- На зовнішній стороні всіх дверей приміщень для проведення судово-медичної експертизи повинні бути двосторонні ламіновані вивіски;
- Вирішіть, чи потрібен холодильник/морозильна камера в медичній кімнаті для зберігання зразків;
- Протокол прибирання приміщень для проведення судово-медичної експертизи.

Фіксація подробиць стосовно кожної постраждалої (потерпілої), яка відвідує ЦДЖСН:

- Щоразу, коли хтось відвідує ЦДЖСН, загальний журнал має бути у наявності та заповнюватися наступними відомостями:
 - Номер візиту;
 - Дата і час відвідування;
 - Ім'я;
 - Проведення інтерв'ю співробітниками поліції;
 - Проведення судово-медичної експертизи;
 - Запит на прибирання;
 - Проведення прибирання (час, дата, ім'я);
 - Запит на поповнення запасів;
 - Поповнення запасів (час, дата, ім'я);
- Довідкова папка, що містить настанови стосовно протоколів прибирання, винесення брудної білизни з санвузлу, поради щодо утилізації голок;
- Деталі закупівель щодо поповнення запасів медичного кабінету та сантехніки.

Догляд за постраждалою (потерпілою):

- Надайте кожній постраждалій (потерпілій) від сексуального насильства одноразові предмети гігієни, наприклад, гель для душу, зубну пасту, зубну щітку та гребінець;
- Одяг, який не підлягає поверненню, білизна, взуття у якості змінного одягу, якщо у постраждалої (потерпілої) нема при собі останнього;
- Листівка, що містить поради для постраждалих (потерпілих), які зазнали сексуального насильства, з інформацією про відповідні організації з підтримки;
- Надайте контактні дані ЦДЖСН, у тому числі імена співробітників, які надавали допомогу постраждалій (потерпілій), та інформацію про будь-які ліки, надані їй;
- Надайте постраждалій (потерпілій) особі інформаційний лист щодо екстреної контрацепції.

Співробітники:

- За можливості здійсніть приблизну оцінку кількості жертв, які звернуться до ЦДЖСН з метою визначення необхідної кількості співробітників.

Ключові посади:

- Керівник ЦДЖСН – повний робочий тиждень;
- Адміністратор ЦДЖСН – повний робочий тиждень;
- Працівник із питань кризової підтримки/психолог/медична сестра – повний робочий тиждень;
- Директор клініки – два дні на тиждень;
- Судово-медичний (-и) експерт (-и) (дослідження, проведені у Великій Британії, свідчать, що більшість постраждалих (потерпілих) від зґвалтування надають перевагу тому, щоб огляд здійснювала судово-медична експертка);
- Співробітники поліції, які пройшли підготовку з розслідування правопорушень сексуального характеру;
- Керівна рада.

Ключові компетенції, які вимагаються від працівника з питань кризової підтримки:

- Кваліфікована медична сестра, досвідчений радник з питань охорони здоров'я або досвідчені/кваліфіковані консультанти;

- Розуміння потреб особи, яка зазнала сексуального насильства;
- Хороші навички усної та письмової комунікації;
- Здатність працювати у складі групи з фахівців у різних сферах.

Потреби у підготовці:

- Підготовка з розслідування правопорушень сексуального характеру;
- Підготовка з участі у судових засіданнях;
- Підготовка з роботи над першими доказами;
- Екстрене реагування;
- Співробітникам поліції буде потрібна чітка інформація/якісна підготовка стосовно роботи з ЦДЖСН.

Комунікація:

- Ефективна комунікація є важливою складовою успішної роботи ЦДЖСН:
 - Призначте співробітника зі зв'язку з поліцією, який може бути головним суб'єктом комунікації з поліцією;
 - Призначте співробітника зі зв'язку з системою охорони здоров'я, який також може бути головним суб'єктом комунікації з органами охорони здоров'я;
 - Створіть керівну раду з відповідними членами, які представляють різні установи;
 - Погоджені протоколи обміну інформацією;
 - Необхідно створити та узгодити конкретні оперативні політики та процедури.

Аудит та якість:

- Важливо, щоб проводилися аудити та збиралася статистика стосовно різних аспектів надання послуг у ЦДЖСН, наприклад:
 - Можливості проведення судово-медичної експертизи;
 - Дослідження стосовно задоволеності користувачів послуг;
 - Управління інформацією;
- Це надасть докази їхньої ефективності та допоможе отримати довгострокове фінансування.

ПРИКЛАД 2

ЦЕНТР ПІДТРИМКИ ЖЕРТВ НАСИЛЬСТВА: ШЛЯХ ДО ПРАВОСУДДЯ У БАНГЛАДЕШ

Шаміма Бегум, додаткова заступниця генерального інспектора⁴⁶ поліції Бангладеш (нагороджена медаллю поліції від імені президента)

Centar za podršku žrtvama. Fotografija preuzeta sa Facebook stranice Policije Bangladeša

Насильство над жінками та дітьми є гострою проблемою суспільства. У Бангладеш поліція об'єднала зусилля з місцевими неурядовими організаціями з метою колективного реагування на випадки насильства щодо жінок і дівчат за допомогою моделі **Центру підтримки жертв** (ЦПЖ). Перший ЦПЖ був створений у 2009 році в рамках проекту ПРООН із реформування поліції і став новаторською ініціативою для поліції та неурядових організацій Бангладеш.

Яким чином

ЦПЖ зосереджується на забезпеченні оперативного реагування та реінтеграції постраждалих (потерпілих) у громаду. Маючи у своїх рядах виключно фахівчинь, як-от: співробітниць поліції, адвокаток, консультанток і лікарток, та отримуючи їхню підтримку, центр надає комплексну підтримку, у тому числі притулок, консультування, правову допомогу, невідкладну допомогу та посередництво. Спільно з 10 партнерськими неурядовими організаціями він

⁴⁶ Саме так перекладається українською мовою абревіатура «Addl DIG» (Additional Deputy Inspector General). Шаміма Бегум є чинною віце-президенткою Мережі співробітниць поліції Бангладеш (BPWN) та координаторкою регіону 22 відповідно до класифікації Міжнародної асоціації співробітниць поліції (IAWP).

Центр підтримки жертв. Фото люб'язно надано поліцією Бангладеш з облікового запису у Facebook

надає цілодобову допомогу постраждалим (потерпілим) від насильства щодо жінок і дівчат.

ЦПЖ також веде базу даних з метою захисту жінок і дівчат від повторної віктимізації, і пропонує номер телефону гарячої лінії, посилання на обліковий запис муніципальної поліції Дакки у Facebook та веб-сайт (www.dmpwsid.gov.bd) для підтримки поліції у реагуванні на потреби постраждалих (потерпілих) більш ефективним способом.

До числа інших спільних заходів за участю поліції та ЦПЖ входять:

Кампанії в навчальних закладах, які заохочують розробку інформаційних програм стосовно сексуальних домагань, експлуатації та інших форм насильства щодо жінок і дівчат для студентів;

- Дні відкритих дверей у відділеннях поліції;
- Організація кіоску на місцевому ярмарку для підвищення обізнаності серед громад;
- Поширення листівок та брошур.

У період з 2009 по 2014 рік ЦПЖ муніципальної поліції Дакки надав підтримку понад 3 тис. постраждалих (потерпілих).

Які послуги сприяють змінам на краще?

ЦПЖ пишається тим, що приймає жінок і дівчат та ставиться до них з гідністю і повагою, забезпечуючи сприятливе середовище, в якому співробітники поліції реєструють скарги та реагують на їхні безпосередні потреби. Якщо говорити конкретно, то ЦПЖ:

- Допомагає з першим інформаційним звітом (FIR), надає постраждалим (потерпілим) інформацію щодо процесів правосуддя, невідкладної медичної допомоги та за відповідних обставин сприяє візитам постраждалих (потерпілих) до медичного центру з метою лікування;
- Допомагає в процесах розслідування, інформує постраждалих (потерпілих) про процеси, у тому числі надання інформації по телефону (за потреби) та психосоціальне консультування;
- Надає консультативну допомогу як державним установам, так і неурядовим організаціям для отримання довгострокової допомоги, як-от: реабілітація, правова допомога, додаткова медична та психологічна підтримка і реінтеграція в сім'ю з метою запобігання повторній віктимізації постраждалих (потерпілих).

«Що спрацювало»: активні кроки, до яких вдається керівництво поліції у ЦПЖ

Забезпечення фінансової стабільності: Старший менеджер поліції у ЦПЖ лобював уряд та розробив пропозицію стосовно фінансування, яку направили до Міністерства фінансів через головне управління поліції Дакки. Це призвело до того, що з іншого фонду державного бюджету було виділено фінансування, що в результаті дозволило ЦПЖ пропонувати лікування, їжу та одяг і покривати інші витрати, пов'язані з розглядом випадків. Додаткове фінансування також сприяло найму більшої кількості співробітниць поліції, які зараз залучені до розслідування справ та роботи з постраждалими.

Розвиток чіткої стратегії: Однією зі стратегій, впроваджених муніципальною поліцією Дакки (ЦПЖ), було створення групи оперативного реагування

Центр підтримки жертв. Фото люб'язно надано поліцією Бангладеш з облікового запису у Facebook

(ГОР), яка може оперативного реагувати на інцидент та надавати допомогу. ГОР складається з одного молодшого інспектора у якості керівника ГОР, помічника молодшого інспектора та двох констеблів як членів групи. Усі члени групи є співробітницями поліції.

Забезпечення залучення потрібних підрозділів поліції Керівництво поліції у ЦПЖ об'єднало співробітників, які володіють усіма відповідними навичками та є фахівцями, із підрозділу підтримки постраждалих, слідчого підрозділу та групи оперативного реагування з метою забезпечення надання широкого спектру кваліфікованих послуг та підтримки постраждалим (потерпілим).

Вплив ЦПЖ з 2009 року

ЦПЖ був новаторською ініціативою як у Бангладеш, так і в Південній Азії, а зараз він вважається першопроходцем у сприянні доступу до правосуддя для жінок і дівчат, які зазнали насильства. З того часу, як муніципальною поліцією Дакки було відкрито перший ЦПЖ, було створено ще 8 центрів надання підтримки постраждалим (потерпілим) у Бангладеш.

ПРИМІТКИ ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. 'Participation: Gender, Equity and Human Rights (WHO) [Участь: ґендер, рівність та права людини (ВООЗ)], за посиланням: <https://www.euro.who.int/en/publications/abstracts/participation-as-a-driver-of-health-equity-2019>
2. 'Good Practices in Supporting Victims of Terrorism within the Criminal Justice Framework' (UNODC, 2015) за посиланням: https://www.unodc.org/documents/terrorism/Publications/Good%20practices%20on%20victims/good_practices_victims_E.pdf
3. Updated Model Strategies and Practical Measures on the Elimination of Violence against Women in the Field of Crime Prevention and Criminal Justice (2011, General Assembly resolution 65/228, annex) [Оновлені типові стратегії та практичні заходи ліквідації насильства щодо жінок у сфері попередження злочинності та кримінального правосуддя (Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 65/228, 2011 рік)]
4. Essential services Package for Women and Girls subject to Violence: Core Elements and Quality Guidelines (United Nations Joint Global Programme on Essential Services for Women and Girls Subject to Violence, 2015) [Пакет базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства: основоположні елементи та керівні положення щодо забезпечення якості (Спільна глобальна програма Організації Об'єднаних Націй з базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства), 2015 рік], за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2015/12/essential-services-package-for-women-and-girls-subject-to-violence>
5. Mapping and Analysis of Domestic Legal Remedies to issues of Violence against Women (VAW), (Women's Legal and Human Rights Bureau and UN Women, 2010) [Зіставлення та аналіз внутрішніх засобів правового захисту щодо проблем насильства щодо жінок (НСЖ)] (Бюро з законних прав та прав людини жінок (БЗППЛЖ) та ООН Жінок, 2010 рік).
6. Hill Collins, P., 1990. Black Feminist Thought: Knowledge, Consciousness, and the Politics of Empowerment. Routledge, New York; cited in Imkaan and UN Women (2019), the Value of Intersectionality in Understanding Violence against Women and Girls [Хілл Коллінз П., Ідеологія чорного фемінізму: знання, усвідомлення та політика розширення прав та можливостей] (видавництво «Routledge», м. Нью-Йорк, 1990 рік); цитується у документі організації «Imkaan» та ООН Жінок «The Value of Intersectionality in Understanding Violence against Women and Girls» [Значення інтерсекціональності для розуміння насильства щодо жінок і дівчат (2019 рік)], за посиланням: <https://www2.unwomen.org/-/media/field%20office%20eca/attachments/publications/2019/10/the%20value%20of%20intersectionality%20in%20understanding%20violence%20against%20women%20and%20girls.pdf?la=en&vs=3339>
7. 'Abuse of a position of vulnerability and other "means" within the definition of trafficking in persons', Issue Paper (UNODC, 2013) [Зловживання положенням уразливості та інші «засоби» у визначення торгівля людьми], Тематичний документ (УНЗ ООН, 2013 рік)], за посиланням: https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/2012/UNODC_2012_Issue_Paper_-_Abuse_of_a_Position_of_Vulnerability.pdf
8. Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power (adopted by General Assembly resolution 40/34 of 29 November 1985) [Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів і зловживання владою, Прийнята Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 40/34 від 29 листопада 1985 року]
9. Strengthening Crime Prevention and Criminal Justice Response to Violence against Women, (UNODC, 2014) [«Посилення заходів попередження злочинності та реагування на насильство щодо жінок у системі кримінального правосуддя» (Нью-Йорк, Управління ООН з питань наркотиків та злочинності, 2014 рік)].
10. Dowling, C., Morgan, A., Boyd, C., Voce, I., 'Policing Domestic Violence: A Review of the Evidence' (Australian Institute of Criminology, Research Report 13, 2018) [Доулінг К., Морган А., Бойд Х., Воус І., Реагування поліції на домашнє насильство: огляд наукових даних, Австралійський Інститут Кримінології, Дослідницька доповідь 13, 2018 рік], за посиланням: <https://www.aic.gov.au/publications/rr/rr13>
11. Sexual Assault Response Policy and Training Content Guidelines (The International Association of Chiefs of Police 2015) [Рекомендації стосовно політики та навчальних матеріалів із реагування на сексуальне насильство (Міжнародна асоціація керівників поліції, 2015 рік)] за посиланням: <https://www.theiacp.org/sites/default/files/all-ij/IACP%20Sexual%20Assault%20Response%20Policy%20and%20Training%20Content%20Guidelines.2017.3.23.pdf>
12. Lindgren, M and Nikolić-Ristanović, V., (2015), 'Crime Victims: International and Serbian Perspective' (Organization for Security and Cooperation in Europe, Mission to Serbia, Law Enforcement Department) [Ліндгрєн М., Ніколич-Ристанович В. (2015 рік). «Жертви злочинів: міжнародний та сербський досвід», Організація з безпеки та співробітництва в Європі, Місія до Сербії, Адміністративно-правовий департамент], за посиланням: <https://www.osce.org/serbia/85268?download=true>
13. Logar, Rosa, 'The Austrian Model of Intervention in Cases of Domestic Violence', Paper presented at the UN Expert Group Meeting on Violence against women: Good practice in Combating and Eliminating Violence against Women (Vienna, 17–20 May 2005) [Логар Роса, «Австрійська модель реагування у випадках домашнього насильства», документ представлений на засіданні експертної групи ООН: Насильство щодо жінок: Успішна практика подолання та ліквідації насильства щодо жінок, Відень, 17–20 травня 2005 року].
14. Reuland, M., Schaefer-Morabito, M., Preston, C., Cheney, J., (2006) 'Police-Community Partnerships to Address Domestic Violence', U.S. Department of Justice Office of Community Oriented Policing Services [Роланд М., Шефер-Морабіто М., Престон К., Джейсон Ч. Партнерські відносини між поліцією та громадами у сфері боротьби з домашнім

- насильством (Управління поліцейських послуг для громадськості Міністерства юстиції США, 2006 рік)], за посиланням: <https://cops.usdoj.gov/RIC/Publications/cops-p091-pub.pdf>
15. 'The Partnership Wheel - Protect II – Capacity Building in Risk Assessment and Safety Planning to Protect High Risk Victims', (Vienna, 2012) [Коло партнерських відносин – Дослідження «Protect II» – Розбудова потенціалу у сфері оцінки ризиків та планування безпеки з метою захисту жертв у групі високого ризику (Відень, 2012 рік)], за посиланням: http://fileservers.wave-network.org/trainingmanuals/PROTECTII_Risk_Assessment_and_Safety_2012_English.pdf
 16. 'Research will review support offered to sexual assault victims' (University of Birmingham, 2018) [«У ході дослідження будуть переглянуті заходи підтримки, що пропонуються жертвам сексуального насильства (Університет Бірмінгему, 2018 рік)], за посиланням: <https://www.birmingham.ac.uk/university/colleges/mds/news/2018/08/Research-sex-assault-victims-support.aspx>
 17. Barker, N., Gregware., P.R., Cassidy, M.A., (1999), 'Family Killing Fields: Honor Rationales in the Murder of Women.' [Баркер Н., Грегвер П. Р., Кассіді М.А. (1999 рік), «Питання вбивств у сім'ї: міркування честі у вбивстві жінок»]
 18. 'From the Margin to the Centre: Addressing Violence Against Women and Girls: Alternative Bill (Imkaan, October,2018) [«Від краю до центру: альтернативний законопроект стосовно вирішення проблеми насильства щодо жінок і дівчат», організація «Imkaan», жовтень 2018 року)], за посиланням: https://829ef90d-0745-49b2-b404-cbea85f15fda.filesusr.com/ugd/2f475d_91a5eb3394374f24892ca1e1ebfeea2e.pdf
 19. The Family Liaison Officer (College of Policing, UK), за посиланням: <https://profdev.college.police.uk/professional-profile/family-liaison-officer-flo/#role-purpose>
 20. What is Active Listening? (The United States Institute of Peace) [Що таке активне слухання? (Інститут миру США)], за посиланням: <https://www.usip.org/public-education/educators/what-active-listening>
 21. 'Basic Principles on the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials' (adopted by the Eighth UN Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, 27 August to 7 September 1990) [Базові принципи застосування сили та вогнепальної зброї працівниками правоохоронних органів (прийнято на 8-му Конгресі ООН щодо запобігання злочинності та поводження з правопорушниками (м. Гавана (Куба), 27 серпня – 7 вересня 1990 року)]
 22. Exclusion of Evidence Obtained through Torture (Association for the Prevention of Torture) [Виключення доказів, отриманих шляхом катувань, Асоціація за запобігання катувань], за посиланням: https://cti2024.org/wp-content/uploads/2021/01/CTI-Exclusionary_Rule_Tool_8-2020_FINAL_.pdf

КООРДИНАЦІЯ МІЖ ОРГАНАМИ СЕКТОРУ ПРАВОСУДДЯ

«Координація – потенційний шлях до вирішення цієї проблеми, якщо громадські організації, захисники прав потерпілих, надавачі послуг та органи системи кримінальної юстиції узгоджують свої дії в рамках спільної платформи».

Огляд провідних світових практик щодо запобігання зґвалтуванням та допомоги жінкам, які постраждали від зґвалтування (Європейський парламент, 2013 рік).

МЕТА РОЗДІЛУ

Надання поліцією якісних базових послуг в ефективний спосіб, що забезпечує найкращий результат для постраждалих (потерпілих). Досягається шляхом активного дотримання стандартів та задоволення очікувань різних органів сектору правосуддя та надавачів послуг у скоординованій діяльності з реагування на насильство щодо жінок і дівчат з урахуванням потреб постраждалих (потерпілих) та ґендерних аспектів.

Основні тези та навчальні моменти:

- Залучення зовнішніх заінтересованих сторін до нагляду за співробітництвом різних органів у наданні базових послуг має важливе значення для забезпечення прозорості та легітимності;
- Координація діяльності може допомогти уникнути дублювання зусиль, суперечності між діями або перешкоджання роботі різних органів сектору правосуддя, а також зменшити ризик вторинної віктимізації постраждалих (потерпілих);
- Інформація, що надається постраждалим (потерпілим), має бути послідовною в усіх органах сектору правосуддя щоб забезпечити ефективне управління їхніми очікуваннями;
- Забезпечення нагляду зовнішніх заінтересованих сторін у процесах координації розслідування фактів насильства щодо жінок і дівчат з одночасним збереженням цілісності самого розслідування є надзвичайно важливим фактором;
- Керівники поліції середньої ланки можуть відігравати важливу роль у створенні та/або зміцненні системи нагляду за механізмами координації;
- До процесу вибору партнерів у протидії злочинності необхідно застосовувати принцип «не нашкодзь», оскільки певним групам може надаватися певний статус, а отже його можуть позбавлятися ті, хто не визначені як такі.

ВСТУП

У зв'язку зі своїми основними обов'язками та територіальною присутністю поліція й інші правоохоронні органи є загалом першою лінією правосуддя для постраждалих (потерпілих) від злочинів та насильства. Однак, незважаючи на те, що поліція – це найбільш помітний орган у секторі правосуддя, вона не є, і в жодному разі не повинна бути єдиною службою, на яку може розраховувати постраждала (потерпіла) від насильства щодо жінок і дівчат, шукаючи правосуддя.

Фото люб'язно надано Місією ООН зі стабілізації в Гаїті/
Логан Абасці (Гаїті)

Підтримка порядку та справедливості на певній території, над якою вона має ефективний контроль, є обов'язком держави та різних її організацій, що представляють сектори правосуддя, охорони здоров'я, соціального забезпечення та інші. Отже, служби поліції та органи сектору правосуддя повинні мати декілька можливостей співпраці та механізмів координації для зміцнення спільної теоретичної бази з питань насильства щодо жінок і дівчат, спрямованої на досягнення найкращого результату для постраждалих (потерпілих).

Ці можливості та механізми координації існують на національному, регіональному¹ та місцевому муніципальному рівнях управління і зазвичай вони покладаються на широкую міжсекторальну структуру, коли кожен суб'єкт, включаючи поліцію,

¹ Залежно від країни цей субнаціональний рівень може означати районний, відомчий, територіальний рівень, рівень кантону або провінції.

відіграє узгоджену роль відповідно до своєї сфери компетенції у системі правосуддя.

Зазвичай правоохоронні органи мають протоколи або меморандуми про взаєморозуміння щодо міжвідомчої співпраці та регулярно зустрічаються з іншими органами сектору безпеки і надавачами базових послуг на національному, регіональному та місцевому рівнях для стратегічного узгодження діяльності за допомогою рад або комітетів безпеки національного, регіонального чи муніципального рівнів.

Що стосується керівників середньої ланки поліції, можливості для забезпечення сприяння інтегрованої та скоординованої діяльності з реагування на насильство щодо жінок і дівчат можна віднайти на місцевому муніципальному рівні та на рівні громад. Комунікаційні платформи з питань охорони правопорядку у громаді та/або місцеві (муници-

Фото люб'язно надано Об'єднаною місією ООН у Східному Тиморі/Мартін Перре (Східний Тимор).

пальні) ради безпеки забезпечують багато вхідних точок на цьому рівні, і їхній успіх залежить від того, наскільки добре місцева поліція, її партнери у системі (секторі) правосуддя та місцеві заінтересовані сторони поділяють спільне розуміння того, що являє собою насильство щодо жінок і дівчат, а також які стратегічні дії необхідні для ефективного реагування на поширеність цього явища.

Саме на цих спільних комунікаційних майданчиках, платформах чи радах поліція та її партнери в системі правосуддя можуть активно віднаходити можливості вибудовування партнерських зв'язків із зовнішніми заінтересованими сторонами для зміцнення систем підтримки. Такі партнерські зв'язки також можуть використовуватися для колективного навчання з метою досягнення більш ефективної співпраці між надавачами базових послуг, у тому числі між поліцією та іншими органами сектору правосуддя.

Залучаючи зовнішніх місцевих суб'єктів і компетентних заінтересованих сторін до нагляду за координацією надання базових послуг, поліція та її партнери в секторі правосуддя привносять таку необхідну прозорість та легітимність у надзвичайно технічний і складний процес, якому часто бракує регулярного контролю, моніторингу та оцінки.

Мета цього розділу – надати рекомендації керів-

никам поліції, які виконують функції координації діяльності на місцевому рівні з іншими органами системи правосуддя за участі **заінтересованих сторін** у громаді з метою ефективного надання базових послуг для жінок і дівчат. Посібник зорієнтовує читача на застосування успішних практик координації зусиль під контролем поліції, які спрямовані на досягнення найкращого результату для постраждалих (потерпілих) та відповідності стандартам і очікуванням різних органів та установ системи правосуддя і надавачів послуг при реагуванні на насильство щодо жінок і дівчат.

У цьому розділі будуть досліджуватися компетенції та навички поліції, які необхідні для ефективної взаємодії і координації з органами та установами системи правосуддя і заінтересованими сторонами як всередині самої системи, так і поза її межами, з метою застосування узгодженого підходу, орієнтованого на врахування потреб постраждалих (потерпілих) у реагуванні на насильство щодо жінок і дівчат. Оскільки основна увага в цьому розділі приділяється тому, що саме поліція може і повинна контролювати з точки зору координації, координаційна роль інших суб'єктів системи правосуддя тут не розглядається. Це питання більш детально обговорюється у Розділі 12 «Процес здійснення правосуддя».

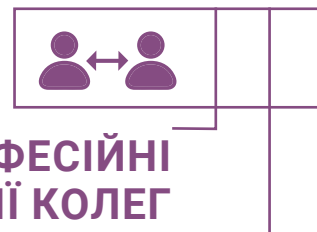
Інформація в цьому розділі подається виходячи з припущення, що механізми для скоординованих дій з реагування на насильство щодо жінок і дівчат між органами та установами системи правосуддя вже існують у країні на різних рівнях управління і кожен з них має свої встановлені протоколи та процедури. У цьому розділі також пропонуються рекомендації колег-поліцейських, які мають доповнити існуючі національні інструменти, підкріплюючи загальні аспекти та принципи, зазначені в документі «Пакет базових послуг» стосовно координації між різними суб'єктами системи правосуддя.

Як і в попередніх розділах, читачеві рекомендується вивчати цей розділ у поєднанні з матеріалами розділу 11 «Координація між органами сектору правосуддя» (Модуль 3 «Правосуддя та правоохоронна

діяльність») та Модуля 5 «Координація та управління процесом координації» Пакету базових послуг. Читачеві також рекомендується разом з цим розділом переглянути такі документи: УНЗ ООН *Blueprint for Action: an Implementation Plan for Criminal Justice Systems to Prevent and Respond to Violence against Women* [План дій: впровадження плану для систем кримінальної юстиції щодо запобігання та протидії насильству щодо жінок], що міститься у публікації під назвою *Strengthening Crime Prevention and Criminal Justice Response to Violence against Women* [Посилення заходів з попередження злочинності та реагування системи кримінальної юстиції на насильство щодо жінок і дівчат]; *Guidelines for Integrating Gender-Based Violence Interventions in Humanitarian Action* [Рекомендації щодо інтегрування заходів боротьби з ґендерно зумовленим насильством у гуманітарну діяльність], підготовлений Міжвідомчим постійним комітетом у 2015 році,² у якому конкретно згадується підхід, орієнтований на використання можливостей громад, який підтримує МПК; підготовлений у 2015 році документ УНКБ ООН *A Study for Creating a Multidisciplinary Response Mechanism to Violence Against Women in Egypt* [Дослідження щодо створення мультидисциплінарного механізму реагування на насильство щодо жінок у Єгипті] стосовно світового досвіду віднайдення скоординованих рішень у реагуванні на насильство щодо жінок і дівчат; а також документ УНКБ ООН *Thematic study on the issue of violence against women and girls and disability* [Тематичне дослідження з проблеми насильства щодо жінок і дівчат з інвалідністю], у якому містяться рекомендації з усіх аспектів, пов'язаних з доступом до правосуддя жінок з інвалідністю³.

2 'Guidelines for Integrating Gender-Based Violence Interventions in Humanitarian Action: Reducing risk, promoting resilience and aiding recovery' [Рекомендації щодо інтегрування заходів боротьби з ґендерно зумовленим насильством у гуманітарну діяльність: зменшення ризиків, підтримка стійкості та сприяння відновленню], Міжвідомчий постійний комітет, 2015 рік.

3 'Thematic study on the issue of violence against women and girls and disability' [Тематичне дослідження з проблеми насильства щодо жінок і дівчат з інвалідністю], Доповідь Управління Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини, A/HRC/20/5, 30 березня 2012 рік.

ПРОФЕСІЙНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ КОЛЕГ

Для проведення ефективного розслідування вкрай важливо забезпечити координацію між органами сектору правосуддя з метою уникнення дублювання зусиль або вжиття дій, які можуть суперечити діям інших органів сектору правосуддя чи перешкоджати таким діям. Координація також має надзвичайно важливе значення для забезпечення підходу, орієнтованого на потреби постраждалої (потерпілої) особи, при здійсненні розслідування, кримінального провадження та винесення вироків за вчинення злочинів, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат, а також для зниження ризику вторинної віктимізації, що тим самим збільшує можливості забезпечення правосуддя для постраждалих (потерпілих).

Якщо координації між органами сектору правосуддя поки що відсутня або вона недостатньо налагоджена у вашій зоні діяльності, вам необхідно взяти на себе ініціативу з метою запровадження позитивних змін. Забезпечення правосуддя – це командна робота, і жоден орган сектору правосуддя не зможе досягти вищої мети підтримання законності та забезпечення постражданим доступного, ефективного і справедливого правосуддя, якщо всі органи та установи не будуть працювати зважено, тактовно, з дотриманням етичних принципів, з повагою та гідністю, і передусім – всі разом як партнери.

Для початку вам треба буде визначити, **хто** саме є вашими партнерами (заінтересованими сторонами) в секторі правосуддя. Це можуть бути правники, адвокати, юристи, прокурори, магістрати, судді та – у відповідних випадках – старійшини громад і поборники місцевих законів чи вірувань. Після того, як ви визначили заінтересованих сторін, вам треба визначити, як кожна з них сприяє процесу відправлення правосуддя, які у них вимоги та очікування

Фото люб'язно надано Об'єднаною місією ООН у Східному Тиморі/Мартін Перре (Східний Тимор).

від поліції і, так само, які у вас вимоги та очікування від них. Було б доцільно зібрати разом представників кожного з таких суб'єктів, щоб обговорити, як вони розуміють ролі і функції один одного, а також повідомити, які очікування, потреби та проблеми є у відповідних органів та установ. Таким чином ви сприятимете підвищенню рівня поінформованості серед органів та установ і забезпечите платформу для налагодження співпраці.

Наприклад, якщо ви і ваші співробітники повністю розумієте вимоги прокурорів, щоб вони могли представити в суді переконливі аргументи, ви можете зменшити кількість справ, скасованих прокурорами

ще до потрапляння таких справ до судової системи. Так само, прокурорам треба розуміти вимоги судів для того, щоб отримати успішний вирок, і ця інформація може перенаправлятися вам, аби ви могли пояснити її своїм співробітникам.

Краще розуміючи, що необхідно для винесення успішного вироку в суді, ваші співробітники зможуть знайти та отримати найефективніші докази якомога раніше.

Щоб допомогти зрозуміти взаємні очікування між поліцією та прокуратурою, структура ООН Жінки надала корисні та стислі поради:

Блок 1

Швидкі поради: Очікування поліції та кримінальне судочинство⁴

Суб'єкт	Очікування сторін
Поліція очікує, що прокуратура:	• Повідомить про те, чи правильно складений обвинувальний акт;• Повідомить, чи необхідно зафіксувати додаткові заяви;• Повідомить, чи потрібно проводити додаткові розслідування;• Надасть суду поліцейські протоколи щодо кривдника;• Якщо необхідно – заперечуватиме проти звільнення кривдника під заставу та забезпечить розгляд випадків насильства щодо жінок і дівчат у пріоритетному порядку, особливо коли кривдник знаходиться в суді;• Буде опитувати свідків у суді;• Організує зв'язок з Агентством із захисту свідків.
Прокуратура очікує, що поліція:	• Проводитиме належне розслідування випадків насильства щодо жінок і дівчат;• Здійснить арешт підозрюваного;• Ретельно зафіксує заяви потерпілих, свідків і підозрюваних;• Супроводжуватиме потерпілих та підозрюваних до лікарні для медичного огляду;• Складе обвинувальний акт з належним описом вчиненого правопорушення та подробицями обвинувачення;• Підтримуватиме належний порядок зберігання доказів;• Збиратиме та належним чином зберігатиме докази;• Доставить підозрюваних до суду протягом 24 годин;• Пред'явить та надасть речові докази в суді;• Залучатиме свідків та забезпечить їх явку до суду;• Проводитиме додаткові розслідування, якщо це необхідно;• Повідомить про фіксацію додаткових заяв;• Відстежуватиме місцеположення підозрюваних та/або поручителів, якщо необхідно;• Забезпечуватиме порятунок потерпілих, що належать до уразливих категорій. Представить попередні протоколи підозрюваному;• Надасть матеріали справ прокуратурі принаймні за три дні до дати засідання;• Свідчитиме в суді;• Надасть свідчення для використання при заявленні заперечення проти застосування застави.

⁴ 'Gender-based Violence Resource Pack. A Standardized Training Tool for Duty Bearers, Stakeholders, and Rights Holders [«Стандартизований навчальний посібник для компетентних органів, заінтересованих сторін та носіїв прав»], ООН Жінки, 2019 рік, стор. 92-93.

Вторинна віктимізація виникає не як прямий наслідок злочинного діяння, а через неналежне реагування відповідних відомств та окремих осіб на потреби постраждалої (потерпілої) особи

Координація між органами сектору правосуддя може мінімізувати можливість вторинної віктимізації постраждалої (потерпілої) особи шляхом зменшення кількості разів, коли їй доведеться розповідати свою історію – в ідеалі, вона повинна її розповісти один раз. Координація дій також сприятиме побудові довіри і впевненості в діях всіх органів сектору правосуддя і таким чином – розширення діапазону обміну інформацією та оперативними даними. Це дозволить отримувати більш точні дані та в кінцевому підсумку дасть більше можливостей для запобігання насильству.

Процес оцінки ризиків має бути скоординований між відповідними відомствами. Якщо кожне відомство проводить власну оцінку ризиків, є більша ймовірність того, що важлива інформація буде упущена, а будь-який наступний план безпеки буде мати прогалини в заходах щодо зниження ризиків.

Ефективна координація спирається на чітко узгоджену та прозору систему методів роботи, де є спільні обов'язки та спільні показники ефективності, розроблені у співпраці з усіма заінтересованими сторонами. Така скоординована робота також вимагатиме розробки протоколів, що визначають сфери відповідальності кожного відомства, а також обов'язки як окремих відомств, так і спільні обов'язки заінтересованих сторін.

Фундаментальним аспектом структури та процесу координації є виконання вимог щодо правової недоторканості приватного життя та конфіденційності і, передусім, забезпечення потреб постраждалої (потерпілої) особи є головним чинником для будь-яких показників ефективності. Загальною метою завжди має бути досягнення найкращого результату для постраждалих (потерпілих).

За наявності ефективної координації між органами сектору правосуддя будь-яка інформація, що надається постраждалим (потерпілим) буде послідовною, такою, що унеможливило б суперечливі повідомлення, що можуть трактуватися неоднозначно. Ефективна координація полегшує спілкування щодо очікувань постраждалої (потерпілої) особи та всіх тих, хто залучений до процесу здійснення правосуддя.

Координація між органами сектору правосуддя також може включати крос-юрисдикційні питання між поліцейськими службами. Якщо постраждала (потерпіла) особа звертається до вас або ваших співробітників, щоб повідомити про випадок насильства щодо жінок і дівчат, але цей випадок стався в іншій поліцейській дільниці, районі або області відповідальності, такий постраждаль (потерпілий) треба приділити увагу, як ніби інцидент стався на території вашої юрисдикції. Будь-яку подальшу передачу даних про злочин або розслідування слід здійснювати виключно в порядку адміністративного процесу, а постраждалу (потерпілу) особу не слід відправляти в іншу поліцейську дільницю або район, що лише загострить вже завдану їй психологічну травму. Такі дії можуть призвести до вторинної віктимізації і не будуть відповідати критеріям підходу, орієнтованого на потреби постраждалої (потерпілої) особи, або гендерно відповідальної діяльності поліції.

ПОДОЛАННЯ ТРУДНОЩІВ У ПРОТИДІЇ НАСИЛЬСТВУ ЩОДО ЖІНОК І ДІВЧАТ ПОЧИНАЄТЬСЯ З ВИЗНАЧЕННЯ ПРОГАЛИН У РОБОТІ ВАШОЇ КОМАНДИ

Злочинці не дотримуються територіальної юрисдикції поліцейських служб. Навпаки, вони можуть цілеспрямовано уникати виявлення, здійснюючи свою діяльність за межами зони відповідальності поліції та використовуючи прогалини в традиційних

Блок 2

Процес обміну інформацією у розслідуваннях фактів домашнього насильства виконує дві важливі функції:

1. Забезпечення ефективного моніторингу випадків домашнього насильства з метою врахування цієї інформації для розробки заходів реагування і виділення ресурсів;
2. Ефективне врегулювання деяких випадків домашнього насильства, які потребують термінового реагування кількох відомств.

Комісія ООН з попередження злочинності й кримінального правосуддя (2008 рік)

процесах розслідування правоохоронних органів. Багатоюрисдикційні розслідування може спіткати невдача, навіть якщо між поліцейськими службами налагоджена плідна співпраця та канали комунікації⁵.

Як зазначено вище, недоліки в скоординованих зусиллях надавачів базових послуг є поширеною причиною вторинної віктимізації постраждалих (потерпілих), оскільки відповідальність за невдачі важко передбачити і ще важче визначити.

Координація обміну інформацією між поліцією та іншими правоохоронними органами і органами сектору правосуддя є стратегічним процесом, який через бюрократичні причини може бути складним для виконання.

Одна з проблем – це те, що механізми внутрішнього контролю в поліції не враховують процеси зовнішньої координації через технічні труднощі гармонізації систем та особливості, пов'язані з веденням справ.

5 The Honourable Wally T. Oppal, 'FORSAKEN The Report of the Missing Women Commission of Inquiry: VOLUME IIB "Nobodies": How and Why We Failed the Missing and Murdered Women, Parts 3, 4 and 5' (2012) [Високоповажний Уоллі Т. Оппал. ЗАБУТІ. Доповідь Комісії з розслідування випадків зникнення жінок: ТОМ IIB «Ніхто: Як і чому ми підвели зниклих безвісти та вбитих жінок, частини 3, 4 та 5» (2012 рік)].

Внаслідок цього найбільше втрачають через прогалини у координації між правоохоронними саме постраждалі (потерпілі) від злочинів і насильства, оскільки вони не мають контролю над цим процесом, і провину зазвичай покладають на різні компетентні органи, а не колективно.

Те, як поліція координує свої дії у справах про насильство щодо жінок і дівчат із суб'єктами сектору правосуддя, включаючи інші правоохоронні органи, значною мірою залежить від системи управління в країні. Це міркування також стосується того, як такі процеси координації контролюються з метою підвищення якості та продуктивності.

Наприклад, у службах поліції Гондурасу та Росії, які мають один централізований орган поліції, контроль якості роботи, у тому числі координації із зовнішніми суб'єктами сектору правосуддя, покладається суто на наступного профільного керівника, при цьому ризик зазвичай не розподіляється між партнерськими відомствами з подібними компетенціями⁶. Як наслідок, керівники поліції середньої ланки значною мірою покладаються на підтримку колег та вищого рівня для забезпечення ефеквної та дієвої координації між підрозділами поліції, іншими правоохоронними органами, експертами з цивільної криміналістики чи медичної юридичної служби та іншими суб'єктами сектору правосуддя.

Це означає, що якщо не створені централізованих механізми контролю якості для системи координації, або вони не перевіряються періодично і ретельно вищим керівництвом поліції, тоді ефективність та результативність координації інформації чи заходів реагування з іншими органами сектору правосуддя залежатиме від окремих особистостей, а не від організації. Це уможливило численні невдачі або прогалини у захисті, що шкодить усім постражданим (потерпілим) від злочинів і насильства, а не лише жінкам і дівчатам, які зазнали насильства.

6 Osse, Anneke, 'Understanding Policing: A Resource for Human Rights Activists', for Amnesty International (2006) at: https://www.amnesty.nl/content/uploads/2017/01/book_1_0.pdf?x30221

У більш децентралізованих моделях поліції все більше поширені очікування, що поліція у своїй роботі із запобігання та розслідування випадків насильства щодо жінок і дівчат буде прагнути вибудувати робочі відносини з місцевими органами влади, громадами та іншими потенційно важливими заінтересованими сторонами на місцевому рівні⁷ з метою вдосконалення процесу здійснення правосуддя. Теоретично це означає, що механізми координації діяльності поліції, у тому числі між іншими органами сектору правосуддя, мають підлягати більш ретельному контролю.

Як наслідок, інформація про контроль якості систем координації поліції може бути отримана з кількох джерел, залежно від відносин, які поліція вибудувала з місцевими заінтересованими сторонами, які часто співпрацюють з надавачами базових послуг.

Якщо поліція не вибудувала необхідних взаємовідносин з ключовими заінтересованими сторонами, як це зазвичай передбачається в децентралізованій моделі діяльності поліції (включаючи стратегії щодо поліції громад), тоді системні прогалини, які підривають ефективну та дієву координацію поліції з іншими суб'єктами у секторі правосуддя, стають звичайною практикою, а не поодинокими явищами.

Пошук правильного балансу між розширенням кола місцевих заінтересованих сторін (включаючи інших надавачів базових послуг), які мають бути залучені до контролю якості процесів координації розслідування випадків насильства щодо жінок і дівчат, зберігаючи при цьому цілісність самого розслідування, являє собою складне, але надзвичайно важливе завдання.

Знайшовши цей баланс, керівники поліції не лише зменшать ризик вторинної віктимізації, з якою зазвичай стикаються постраждалі (потерпілі) під час проходження етапів процесу здійснення правосуддя – це ще й покращить імідж поліції в цілому як

7 Потенційно важливі заінтересовані сторони на місцевому рівні можуть включати приватні охоронні компанії, що діють в районах з обмеженою присутністю держави, або великі приватні підприємства зі значним впливом у громадах, наприклад, великі гірничодобувні компанії.

Фото люб'язно надано організацією «Force International» (Бангладеш)

легітимного правоохоронного органу.

Далі наведено перелік знакових «провалів» у координації між поліцією та іншими органами сектору правосуддя під час реагування на випадки насильства щодо жінок і дівчат. Цей перелік в основному ґрунтується на матеріалах публікації *'FORSAKEN, the Report of the Missing Women Commission of Inquiry* [«ЗАБУТІ. Доповідь Комісії з розслідування випадків зникнення жінок] адміністрації провінції Британської Колумбії у Канаді, який уважно вивчав загальну скоординовану реакцію поліції Британської Колумбії у випадках зникнення жінок, більшість постраждалих (потерпілих) були жінки та дівчата з корінних народів⁸.

Далі наведено неповний перелік, створений на основі широкого аналізу провідних практик і прогалин в потенціалі поліцейських відомств різних країн світу у координації заходів реагування на насильство щодо жінок і дівчат. Аналіз включав спілкування з кількома офіцерами поліції, які перебувають на діючій службі, та поліцейськими у відставці, представниками громадянського суспільства, а також зі співробітниками ООН, які мають досвід роботи з поліцією та неурядовими організа-

8 The Honourable Wally T. Oppal., 'FORSAKEN: The Report of the Missing Women Commission of Inquiry VOLUME IIB Nobodies: How and Why We Failed the Missing and Murdered Women, Parts 3, 4 and 5' (2012) [Високоповажний Уоллі Т. Опала, «ЗАБУТІ. Доповідь Комісії з розслідування випадків зникнення жінок, ТОМ IIB «Ніхто: як і чому ми підвели зниклих безвісти та вбитих жінок», частини 3, 4 та 5 (2012 рік)].

ціями, що спеціалізуються на вирішенні проблеми насильства щодо жінок і дівчат.

Цей перелік має допомогти керівництву поліції швидко і своєчасно визначити прогалини в потенціалі до того, як постраждалим (потерпілим) від насильства щодо жінок і дівчат буде заподіяна подальша шкода. Назви категорій мають допомогти читачеві зрозуміти ключові проблеми виявленої прогалини в потенціалі; але, по суті, всі вони можуть застосовуватися та/або доповнювати кожен пункт:

Ставлення

- Управління механізмами координації становить складність для надавачів базових послуг, оскільки різні відомства та установи зазвичай уникають конфронтації одне з одним у випадках невдалих дій.

Вторинна віктимізація

- Поліція намагається забезпечити, щоб постраждала (потерпіла) особа залишалася в центрі процесу в умовах конкуруючого тиску з боку внутрішніх бюрократичних процесів та вимог інших органів сектору правосуддя.

Професійна некомпетентність

- У скоординованих зусиллях надавачі базових послуг часто роблять занадто великий акцент на криміналізації, що призводить до того, що випускаються з уваги інтереси постраждалих (потерпілих);
- Прогалини в координації між прокуратурою та поліцією впливають на якість ведення справ про насильство щодо жінок і дівчат;
- У справах про серйозні злочини, пов'язані з насильством щодо жінок і дівчат (наприклад, зникнення безвісти осіб), слідчі групи зазвичай складаються з працівників різних підрозділів поліцейського відомства і тому знаходяться поза межами звичайних каналів звітування. Необхід-

Блок 3

«Відповідальність передусім лежить на командирі групи, який матиме найбільші повноваження, відповідальність/підзвітність за [слідчу групу], її ресурси (людські та фізичні) та її мандат. Командир групи повинен залишатися в стороні від основних обов'язків розслідування, щоб мати можливість керувати загальною ініціативою. Зазвичай так не відбувається, а командир групи доводиться часто жонглювати кількома іншими конкуруючими пріоритетами, піддаючи ризику контроль якості координації зусиль поліції».

Високоповажний Уоллі Т. Оппала, у публікації «ЗАБУТІ. Доповідь Комісії з розслідування випадків зникнення жінок (2012 рік)

ність визначених відносин щодо звітування та нагляду має особливо важливе значення при проведенні розслідувань, що охоплюють декілька юрисдикцій⁹;

- Відсутність внутрішньовідомчої співпраці призводить до недоліків у веденні документації, недостатньо ретельного вивчення матеріалів справ для контролю системи оцінки ризиків/звітності; слідчі дії, які на систематичній основі не документуються у стандартному порядку, що спричиняє труднощі в процесі перегляду та відсутність безперервності процесів розслідування фактів насильства щодо жінок і дівчат;
- Особи, відповідальні за координацію, часто не мають належної структури звітування та комунікаційної практики, і ці недоліки спричиняють негативні впливи на розслідування;
- Неспроможність поліцейських відомств належним чином вирішувати міжюрисдикційні питання може стати критичним провалом поліції, що суттєво обмежує ефективність розслідування. Поліція часто не має постійних листів-угод між різними підрозділами, які можна активувати негайно, і,

⁹ Там само.

натомість, часто витрачає дорогоцінний час, який необхідний для розслідування, на владження детальних адміністративних домовленостей між підрозділами¹⁰;

- Комунікація порушується, коли між слідчими виникають розбіжності щодо довіри до інформаторів¹¹. Надання надлишкової інформації може також поставити під загрозу безпеку постраждалих або свідків.

ВИЗНАЧЕННЯ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ

У Пакеті базових послуг відзначається, що **координація** є головним елементом реагування на насильство щодо жінок і дівчат. Існує три рівні координації, які необхідно узгодити, щоб забезпе-

чити якісне та ефективне надання базових послуг постраждалим (потерпілим) від насильства щодо жінок і дівчат.

Ці три рівні координації відбуваються на національному, регіональному/відомчому та місцевому муніципальному рівнях управління. На кожному рівні враховуються різні повноваження кожного органу сектору правосуддя, у тому числі частково співпадаючі компетенції правоохоронних органів (залежно від характеру виявлених випадків насильства та злочинів) та зростаюча роль зовнішніх заінтересованих сторін, які можуть впливати на скоординовані заходи реагування на насильство щодо жінок і дівчат.

На національному рівні вище керівництво та керівники середньої ланки поліції долучаються разом зі своїми колегами від інших суб'єктів сектору правосуддя до стратегічного планування скоординованого реагування надавачів базових послуг для

Рис.1:

Рівні координації та заінтересовані сторони

Рівні урядової координації

Національний
(стратегічний)

Відомчий, територіальний та регіональний
(стратегічний)

Місцевий Муніципальний
(стратегічний та оперативний)

Приклади реагування основних заінтересованих сторін на насильство щодо жінок і дівчат

Міністерство/поліція, представники комітету національної безпеки, агенцій з надання міжурядової допомоги, міжнародної допомоги, наукових кіл, ЗМІ та національних наглядових органів.

Губернатор або префект, міністерство/поліція, представники регіонального комітету безпеки, ЗМІ, державні установи, регіональні громадські об'єднання та великі приватні підприємства

Міський голова, державні установи, місцеві ради безпеки, громадянське суспільство, муніципальна (громадська) поліція, судові органи, місцеві експерти, лікарні/клініки, лідери громад, містобудівники, ЗМІ та місцевий бізнес

10 Там само.

11 Там само.

постраждалих (потерпілих)¹². Саме на цьому рівні серед надавачів базових послуг початково досягається спільне розуміння поняття «насильство щодо жінок і дівчат» і формується філософська концепція реагування на насильство щодо жінок і дівчат.

Згодом укладаються та/або оновлюються угоди про обмін інформацією між надавачами базових послуг вищого рівня, у тому числі між вищими керівниками правоохоронних органів з різними, але доповнючими компетенціями. Основні результати угод про обмін інформацією включають **меморандуми про взаєморозуміння** між суб'єктами, **рекомендації щодо контролю якості**¹³ та **спільні повідомлення про зобов'язання в сфері** реагування на насильство щодо жінок і дівчат. Ці документи про обмін інформацією стають важливими, навіть надважливими, інструментами для керівників середньої ланки, які управляють підрозділами оперативного реагування.

Керівники середньої ланки, чії співробітники взаємодіють з постраждалими (потерпілими) від насильства щодо жінок і дівчат та/або беруть участь у розслідуванні фактів насильства щодо жінок і дівчат, відіграють ключову роль в ефективності **рекомендацій щодо контролю якості**. Залежно від звання та моделі поліцейської діяльності, керівники поліції середньої ланки можуть

відігравати важливу роль у створенні та/або зміцненні системи нагляду за механізмами координації.

Блок 4.

«Основні заінтересовані сторони – це всі державні органи і відомства, а також організації громадянського суспільства, які роблять свій внесок у протидію насильству щодо жінок і дівчат на всіх рівнях держави і громадянського суспільства».

Пакет базових послуг ООН

При створенні механізмів для забезпечення скоординованих заходів реагування на насильство щодо жінок і дівчат, включаючи механізм контролю якості, у Пакеті базових послуг поліції рекомендується задіяти **міждисциплінарні команди**. У Пакеті базових послуг також зазначається, що міждисциплінарні команди мають складатися з широкого кола заінтересованих сторін, які уклали робочі угоди або мають позитивний вплив на забезпечення скоординованого реагування на випадки насильства щодо жінок і дівчат разом з поліцією та іншими суб'єктами сектору правосуддя. Див. Блок 10 «Перспективні ініціативи координації в Іллінойсі та Ороміні», щоб ознайомитися з прикладами міждисциплінарних команд за участі заінтересованих сторін.

У Пакеті базових послуг поліції рекомендується розглядати заінтересованих сторін в координації базових послуг як такі, що об'єднують постраждалих (потерпілих) та їх представників, соціальні служби, сектор охорони здоров'я, надавачів правової допомоги, представників поліції, прокурорів, суддів, служби захисту дітей та сектор освіти та інших суб'єктів¹⁴. Залучення заінтересованих сторін, у тому

¹² Європейський Союз наголошує на тому, що національні плани дій щодо вирішення проблеми протиправних дій, пов'язаних з насильством щодо жінок, і пов'язані з ними механізми координації вважаються ключовими елементами в реалізації законів і політики. Більше того, Посібник ООН із законодавства про насильство щодо жінок 2010 року вважає національні плани дій основним засобом гарантування всебічного та скоординованого підходу до виконання відповідного законодавства. Див: «Огляд провідних світових практик щодо запобігання зґвалтуванням та допомоги жінкам, які постраждали від зґвалтування» (Європейський парламент, 2013 рік).

¹³ У Пакеті базових послуг зазначається, що рекомендації з якості підтримують надання та впровадження основних елементів базових послуг для забезпечення їх ефективності та достатньої якості для задоволення потреб жінок і дівчат. Інструкції з якості надають «як» для надання послуг у рамках підходу, заснованого на правах людини, культурно обізнаного та розширення прав і можливостей жінок. Вони ґрунтуються на міжнародних стандартах і доповнюють їх і відображають визнані найкращі методи реагування на насильства щодо жінок і дівчат.

¹⁴ У Пакеті базових послуг стверджується, що ці заінтересовані сторони можуть і повинні бути представлені в усіх координаційних органах на всіх рівнях влади, щоб забезпечити застосування, впровадження та/або дотримання національних законів, стратегій, протоколів та угод для ефективного реагування на насильство щодо жінок і дівчат. Див. Модуль 5: «Координація та управління процесом координації», Пакет базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства: Основні елементи і керівні положення щодо забезпечення якості, (Спільна глобальна програма Організації Об'єднаних Націй з базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства, 2015 рік).

числі громадських організацій, які можуть привнести експертні знання щодо управління справами у разі приналежності постраждалої (потерпілої) особи до груп ризику (наприклад, жінки і дівчата з інвалідністю), забезпечити якість послуг, які надаються, та можливість доступу до правосуддя¹⁵.

Блок 5

«Жінки з інвалідністю не є однорідною групою. Щоб забезпечити ефективні дії проти насильства щодо жінок і дівчат, необхідно враховувати специфічні потреби певних груп. Жінки та дівчата з інвалідністю, які стикаються з насильством та дискримінацією, також стикаються з перешкодами у доступі до правосуддя через шкідливі стереотипи, дискримінаційне ставлення та відсутність процесуальних механізмів і розумних пристосувань, що може призвести до того, що достовірність їхніх показів ставиться під сумнів, а їхні звинувачення можуть бути відхилені. Перешкоди для повідомлення про злочини та/або випадки дискримінації починаються в громаді, де через ставлення членів сім'ї, представників громади та місцевих судових органів у постраждалих можуть виникати побоювання або небажання добиватися правосуддя».

Рекомендації з гендерних питань (Фонд за права осіб з інвалідністю та Фонд захисту прав осіб з інвалідністю, 2018 рік)

Як засіб використання системи контролю якості для забезпечення ефективного та дієвого скоординованого реагування на насильство щодо жінок і дівчат з іншими органами сектору правосуддя та заінтересованими сторонами, керівники середньої ланки можуть використовувати механізми місцевого самоврядування, такі як місцеві ради безпеки на муніципальному рівні або «МРБ».

МРБ – це платформи для діалогу, де різні установи, які заінтересовані у забезпеченні громадської безпеки, можуть обмінюватися думками, виявляти проблеми та узгоджувати місцевий план для

¹⁵ Наприклад, організація «Cape Mental Health» реалізує програму «SAVE» для надання психологічної допомоги постраждалим з розумовими порушеннями для свідчення в суді. Див: <https://www.westerncape.gov.za/facility/cape-mental-health>

попередження нестабільності у сфері безпеки¹⁶. Виходячи з цього, МРБ мають потенціал взяти на себе функцію здійснення контролю якості координації дій за участі поліції та її партнерів у секторі правосуддя, у тому числі при реагуванні на насильство щодо жінок і дівчат.

Оскільки до складу МРБ зазвичай входять посадовці місцевих органів влади, представники органів місцевого самоврядування, працівники органів сектору правосуддя, а іноді й представники громадянського суспільства та співробітники поліції, такі ради можуть генерувати надзвичайно важливі колективні ідеї для напрацювання досвіду скоординованого реагування на насильство щодо жінок і дівчат¹⁷. Це може, наприклад, включати доручати проведення аналізу та зовнішньої оцінки координації заходів реагування у випадках насильства щодо жінок і дівчат.

Такий відкритий і прозорий консультативний процес для здійснення контролю якості із задіянням повноважень поліції суттєво сприяє формуванню авторитету поліції в очах населення, якому вона служить і надає захист.

Більш докладна інформація про МРБ міститься у Практичному прикладі «Місцеві ради безпеки: Конго, Еквадор та Мексика» у Розділі 3 «Запобігання насильству».

¹⁶ 'Understanding local security councils in two minutes', Coginta for Police Reforms [Зрозуміти місцеві ради безпеки за дві хвилини, організація Coginta за реформування поліції, 2015 рік], за посиланням: https://www.youtube.com/watch?v=7fGF0_nteGA

¹⁷ Механізми подібні МРБ існують на кожному континенті. У Франції та Республіці Гвінея вони називаються «місцевими радами безпеки для попередження правопорушень»; у Демократичній Республіці Конго; вони відомі як «ради безпеки місцевих громад»; в Еквадорі мають назву «муніципальні ради безпеки». Залежно від моделі та чисельності населення місцевої громади, старші офіцери місцевої поліції можуть бути головними представниками поліції в МРБ. Див: На основі публікації Fernandez, M., Piaget, K., Hernandez, T., and Berthoud, S. (2017), 'Decentralisation of Security Governance: ISSAT HRBA Working Group Paper 3 (3, and 'Guide pratique conseil local de sécurité et de prévention de la délinquance en république de guinée' (Coginta за реформування поліції, 2017 рік). Подання Спеціального доповідача з питань прав осіб з інвалідністю: Успішні практики розширення

ОСНОВНІ УПРАВЛІНСЬКІ КОМПЕТЕНЦІЇ ДЛЯ КООРДИНАЦІЇ ДІЙ З ОРГАНАМИ СЕКТОРУ ПРАВОСУДДЯ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО РЕАГУВАННЯ НА НАСИЛЬСТВО ЩОДО ЖІНОК І ДІВЧАТ

Громадські інтереси найкраще задовольняються, коли поліція обмінюється інформацією та ефективно координує роботу з надавачами базових послуг для визначення та досягнення спільних цілей діяльності з реагування на насильство щодо жінок і дівчат.

Міжнародні стандарти вимагають, щоб координація між поліцією та надавачами базових послуг, включаючи партнерів в органах сектору правосуддя, була всеохоплюючою, міждисциплінарною, скоординованою, систематичною та постійною¹⁸.

Процеси здійснення правосуддя можуть бути складними і бюрократичними за своїм характером. Без ефективної координації цих складних процесів є вірогідність, що потреби та інтереси постраждалих (потерпілих) осіб не будуть враховані і вони можуть зазнати вторинної віктимізації.

Постраждалим (потерпілим) з особливими потребами слід приділяти особливу увагу і, щоб їм не було відмовлено в координації правосуддя, необхідно усувати перешкоди, з якими стикаються постраждалі (потерпілі) з інвалідністю під час судового провадження¹⁹.

Вторинна віктимізація відбувається на будь-якому етапі процесу здійснення правосуддя. У Блоці 7 наведено список приблизних прогалин у координації та приклади їх впливу з точки зору вторинної віктимізації:

Блок 7

Прогалини в координації	Вплив вторинної віктимізації
Поліція часто робить занадто великий акцент на криміналізації, а не на інтересах постраждалих (потерпілих)	Постраждала (потерпіла) особа припиняє співпрацю через побоювання втратити доходи від батька чи співопікуна її дітей внаслідок потенційного обвинувачення у здійсненні кримінального правопорушення. Постраждала (потерпіла) особа ставить благополуччя своїх дітей вище свого власного.
До справи долучаються лікарі, судді та поліцейські, які не мають відповідної підготовки для роботи з такими справами.	Повторювані практики опитування або зобов'язання щодо надання свідчень, які повторно травмують постраждалу особу, впливають на її здатність згадувати події в очікуваному хронологічному порядку або призводять до того, що вона відмовляється від пережитого, щоб уникнути будь-якого подальшого негативного спілкування з непідготовленими надавачами базових послуг.

¹⁸ Див: Модуль 1: «Вступ» Основоположні елементи і керівні положення щодо забезпечення якості (Спільна глобальна програма Організації Об'єднаних Націй з базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства, 2015 року). Також див. розділ про співпрацю та координацію між відповідними установами та службами в документі «Оновлені типові стратегії» (2011 рік).

¹⁹ Подання Спеціального доповідача з питань прав осіб з інвалідністю: Успішні практики розширення Ефективного доступу до правосуддя жінки і дівчат з інвалідністю (Організація «Women Enabled International», 9 серпня 2019 року)

Відсутність внутрішньовідомчої співпраці призводить до помилок у веденні документації, недостатньо ретельного вивчення матеріалів справи для контролю системи оцінки ризиків/звітності.	Відсутність подальшої взаємодії поліції та інших надавачів базових послуг із постраждалою (потерпілою) особою призводить до страху за особисту безпеку та безпеку інших членів сім'ї.
Управління механізмами координації є проблемою для надавачів базових послуг, оскільки різні відомства та установи зазвичай уникають конфронтації одне з одним у випадках невдалих дій.	Судді вимагають додаткових доказів, які важко надати, що змушує поліцію необґрунтовано тиснути на постраждалу (потерпілу) з метою отримати інформацію, або поліція просто виступає посередником, щоб спробувати переконати постраждалу (потерпілу) відмовитися від заяви або відкликати свою скаргу.
Поліція намагається забезпечити, щоб постраждала (потерпіла) залишалася в центрі процесу в умовах конкуруючого тиску з боку внутрішніх бюрократичних процесів та вимог інших органів сектору правосуддя.	Постраждалі (потерпілі) змушені оплачувати медичні, юридичні, поліцейські послуги тощо, щоб мати можливість продовження розгляду справи, або змушені перебувати в «безпечних» приміщеннях, які є неприйнятними для них ²⁰ .

Крім того, необхідно приділити особливу увагу процесу вибору партнерів при координації діяльності з протидії злочинності, застосовуючи принцип «ненашкодити», оскільки певним групам може надаватися певний статус, а отже його можуть позбавлятися ті, хто не визначені як такі²¹. Департамент миротворчих операцій ООН (ДОПМ ООН) зазначає, що робота з громадами або координація з громадськими організаціями, які представляють громади, може бути надзвичайно корисною для поліції; однак поліція повинна бути чутливою до впливу її роботи на громади.

У своєму посібнику з поліцейської діяльності, орієнтованій на громаду, ДОПМ ООН рекомендує поліції залучати всі групи населення, інакше одна або кілька груп можуть звинуватити поліцію в дискримінації та надто тісних стосунках з іншими групами у тій самій громаді²². Контрольний список Поліції ООН однаково застосовується до громадських організацій, які представляють громади, коли

поліція шукає партнерів у координації заходів реагування на насильство щодо жінок і дівчат.

Система правосуддя є основою координації, узгодженості та відповідності між постраждалими (потерпілими) та всіма органами сектору правосуддя.

У цьому відношенні ДОПМ ООН надає корисний контрольний список для залучення партнерів і заінтересованих сторін²³ (див. Блок 8):

У посібнику «Пакет базових послуг» зазначається, що скоординована діяльність між відомствами у системі правосуддя має важливе значення, оскільки вона є більш ефективною з точки зору забезпечення захисту постраждалих (потерпілих) від насильства і притягнення правопорушників до відповідальності, ніж розрізнена робота різних секторів суспільства окремо один від одного над

²⁰ Важливо підкреслити, що альтернативні витрати стають вищими, коли жінки є єдиними годувальниками своєї сім'ї/дітей, а звернення до суду створює труднощі; тому вони можуть вирішити не підтримувати переслідування їхніх справ.

²¹ [Посібник щодо діяльності поліції, орієнтованій на громади, у миротворчих операціях ООН \(Департамент миротворчих операцій ООН, 2018 рік\).](#)

²² [Там само.](#)

²³ Поліція ООН, Посібник з ґендерних питань: Стандартизовані кращі практики інтегрування ґендерних підходів у миротворчу діяльність. Добірка проектних інструментів (2015 рік)

Блок 8

Контрольний список Поліції ООН для залучення партнерів та заінтересованих сторін у громаді

- Чи визначили ми партнерів та заінтересованих сторін у громаді (та у який спосіб вони можуть оптимально сприяти здійсненню проектної діяльності) відповідно до наявних у них ресурсів?
- Чи чітко ми повідомили відповідну інформацію і узгодили взаємодію з партнерами та заінтересованими сторонами у громаді, їхню роль та управління їхніми очікуваннями?
- Чи створили ми систему координації та зворотного зв'язку, наприклад регулярні зустрічі та звіти про проведену роботу?
- Чи створили ми ефективну систему комунікації для інформування партнерів у громаді, заінтересованих сторін, осіб, які приймають рішення, донорів та інших суб'єктів щодо стану виконання проектних заходів, труднощів та досягнутих успіхів?

розв'язанням цієї проблеми²⁴.

Загальним показником ефективної координації між органами правосуддя є систематичний розподіл ризиків та створені механізми для забезпечення колективної відповідальності за якість та ефективність базових послуг.

У Великій Британії запроваджено наступні заходи для покращення координації діяльності між різними відомствами у сфері правосуддя, що здійснюють реагування на насильство щодо жінок і дівчат²⁵:

- Уряд Великої Британії розробив низку стратегічних керівних документів, які призначені для посилення співпраці різних відомств у відповідних сферах, у тому числі щодо проблем примусового шлюбу, калічення жіночих статевих органів (КЖСО) та сексуальної експлуатації дітей. Ці документи надають цінну інформацію спеціалістам, що працюють з даними питаннями, стосовно того, що треба і що не треба робити, а також стосовно

ознак та симптомів для виявлення постраждалих від неправомірних дій;

- Для досягнення зазначеної мети Королівська прокуратура разом з поліцією провели спільні навчальні заняття і розробили спільні протоколи, зокрема з питань розслідування та кримінального судочинства щодо випадків зґвалтування, насильства «в ім'я честі», примусового шлюбу та операцій калічення жіночих статевих органів.

Щоб допомогти поліції надавати базові послуги таким чином, щоб забезпечити найкращі результати для постраждалих (потерпілих), у цьому розділі буде наведено перелік поведінкових компетенцій, на які поліцейські керівники можуть посилатися, коли намагаються координувати заходи реагування на насильство щодо жінок і дівчат з іншими органами сектору правосуддя із забезпеченням орієнтованості на постраждалу (потерпілу) особу та урахуванням ґендерних аспектів. Ці компетенції також можна застосовувати до проектів партнерства між поліцією і населенням, у тому числі з місцевими заінтересованими сторонами, для скоординованих рішень на рівні громади стосовно насильства щодо жінок і дівчат.

Так само, як і в попередніх розділах, перелік компетенцій складено на основі матеріалів ООН, це,

²⁴ Модуль 5: «Координація та управління процесом координації», Пакет базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства – Основоположні елементи і керівні положення щодо забезпечення якості (Спільна глобальна програма Організації Об'єднаних Націй з базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства, 2015 рік).

²⁵ Посібник щодо законодавства, яке стосується протидії насильству щодо жінок, прийнятого в Англії і Уельсі, Греції, Ірландії, Італії, Північній Ірландії, Польщі та Іспанії (Європейська правнича фундація, 2018 рік).

зокрема *Оновлені типові стратегії* (2011 рік), успішні практики створення проєктів партнерства між поліцією і населенням Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ), *Стратегічні керівні принципи миротворчої діяльності з використанням міжнародних поліцейських сил*²⁶ та інші. Це неповний перелік, призначений для доповнення та посилення організаційної політики національної поліції та протоколів щодо координації з іншими органами у системі правосуддя. Керівники повинні забезпечити, щоб співробітники поліції, які виконують координаційні функції, були спроможні:

Наявність і доступність (з точки зору управління, нагляду та підзвітності)

- Відігравати роль у координації зв'язків між суб'єктами сектору правосуддя та громадськими захисниками. Вони доповнюють роботу поліцейських, дають зворотний зв'язок, проводять навчання. Вибудовуючи партнерські відносини із захисниками прав людини²⁷, прав жінок та осіб з інвалідністю, поліція може зміцнити свій авторитет у суспільстві.

Ефективна комунікація та участь заінтересованих сторін у розробці, реалізації та оцінці послуг:

- Заохочувати і надавати допомогу жінкам і дівчатам, які зазнали насильства, у поданні та просуванні офіційних скарг, забезпечуючи захист постраждалих (потерпілих) та повідомляючи їм, що відповідальність за висунення звинувачень і притягнення до відповідальності правопорушників покладається на поліцію та прокуратуру. Забезпечувати належну підтримку жінкам і дівчатам з особливими потребами.

²⁶ Документ Strategic Guidance Framework for International Police Peacekeeping (SGF) [Стратегічні керівні принципи миротворчої діяльності з використанням міжнародних поліцейських сил] спрямований на те, щоб посилити ефективність миротворчої діяльності поліції ООН шляхом застосування більш послідовних, узгоджених підходів до забезпечення громадської безпеки, реформи поліції та підтримки поліцейських служб приймаючої держави]. Див: <https://police.un.org/en/sgf>

²⁷ Сюди відносяться захисники прав осіб з інвалідністю та іншими особистими характеристиками, які ставлять людей в уразливе становище.

Адаптивність

- Виступати на підтримку прийняття суворих та чітких правил і політики в питаннях координації для вирішення потенційних етичних дилем або негативних наслідків тісних відносин між громадою та поліцією, які можуть призводити до того, що постраждалі (потерпілі) жінки і дівчата не повідомлятимуть про випадки насильства та не співпрацюватимуть з поліцією й іншими органами сектору правосуддя;
- Знаходити можливості обмінюватися досягненнями, виявляти недоліки та розробляти і впроваджувати стратегії для покращення охоплення та реагування.

Блок 9

«Основною метою координації завжди має бути підвищення безпеки постраждалих. Координація заходів реагування без зосередження на безпеці потерпілих насправді може бути шкідливою для постраждалих».

Переваги координації – Зупиніть насильство щодо жінок:
Проєкт правозахисників

Доречність

- Спрямовувати координаційні зусилля таким чином, щоб інтереси жінок і дівчат залишалися у центрі уваги заходів реагування на випадки гендерно зумовленого насильства та зґвалтування²⁸.

Взаємодія з іншими секторами та відомствами шляхом перенаправлення та координації

- Працювати з органами сектору правосуддя та заінтересованими сторонами у громадах, щоб досягти широкого консенсусу та зобов'язань щодо розподілу відповідальності та потреби у тісній співпраці;

²⁸ Огляд провідних світових практик щодо запобігання зґвалтуванням та допомоги жінкам, які постраждали від зґвалтування (Генеральне управління з питань внутрішньої політики Департамент політики С Права громадян та конституційні питання Гендерна рівність, Європейський парламент, 2013).

- Дотримуватися підходу до вирішення проблем, співпрацюючи із заінтересованими сторонами, щоб забезпечити, щоб постраждали (потерпілі) від насильства щодо жінок і дівчат відчують, що можуть брати конструктивну участь у всіх аспектах розслідування. Наприклад, разом з іншими суб'єктами сектору правосуддя запровадити процес співпраці з лідерами громад та місцевими ЗМІ в рамках зусиль, спрямованих на недопущення стигматизації чи соціальної ізоляції постраждалих (потерпілих) від сексуального насильства, і публічно заявити про це зобов'язання;
- Координувати моніторинг заходів щодо домашнього насильства або перегляд певних підходів (збір даних) та інструментів разом з іншими суб'єктами сектору правосуддя та заінтересованими сторонами у громадах. Спільно виявляти прогалини у наданні послуг, а також проводити заходи з підвищення обізнаності. Прагнення спільно покращувати послуги – це одна з цілей координації для поліції²⁹.

Збір даних та управління інформацією

- Координація з органами сектору правосуддя щодо етичного обміну конфіденційною інформацією для розробки превентивних стратегій, з широким колом заінтересованих сторін у громаді, як, наприклад, приватні охоронні служби, з метою перевірки кримінального минулого, особливо у справах про сексуальні злочини³⁰.

²⁹ Logar, Rosa, 'The Austrian model of intervention in cases of domestic violence' [Логар Роза, «Австрійська модель реагування у випадках домашнього насильства», документ представлений на засіданні експертної групи ООН: Насильство щодо жінок: Успішна практика подолання та ліквідації насильства щодо жінок] (Відень, 17–20 травня 2005 року).

³⁰ Guidelines for Private Security Providers on Preventing and Addressing Sexual Exploitation and Abuse (International Code of Conduct Association for Private Security Services Providers, 2019) [Рекомендації для приватних охоронних служб щодо запобігання та протидії сексуальній експлуатації та сексуальним зловживанням (Міжнародна асоціація кодексу поведінки для постачальників приватних охоронних послуг, 2019 рік)].

Інформована згода та конфіденційність

- Розвивати та підтримувати робочі стосунки з широким колом заінтересованих сторін для отримання результату розслідування, розважливо приймати рішення, щоб збалансувати цілісність розслідування, включаючи право постраждалих (потерпілих) на поведінку з повагою до гідності та конфіденційності;
- Забезпечити, що процес отримання інформованої згоди узгоджений і добре відомий всім заінтересованим сторонам у судовому процесі, особливо у випадках, коли жінкам відмовляють у їх правоздатності самостійно приймати рішення.

Референтні показники для надання поліцією базових послуг: координація між органами сектору правосуддя

Координація приймає різні форми, деякі з них більш формалізовані та мають значніший вплив на розробку політики; інші менш формалізовані і спрямовані на більш ефективну взаємодію з окремими постраждалими (потерпілими). Скоординовані дії з реагування мають важливе значення, оскільки вони є більш ефективними для захисту постраждалих (потерпілих) від насильства та притягнення до відповідальності правопорушників, ніж коли різні сектори суспільства працюють ізольовано для вирішення цієї проблеми. Координація приносить користь постраждалим (потерпілим), відомствам та установам, які здійснюють реагування на насильство щодо жінок, а також громадам³¹.

Як зазначалося у Розділі 2, у Пакеті базових послуг пропонується наступне: всі послуги правосуддя та підтримки для постраждалих (потерпілих) повинні мати коло спільних характеристик і спільних видів діяльності для досягнення максимального результату. Вони застосовуються незалежно від конкретного «сектору», який здійснює реагування у

³¹ Див. Модуль 5: «Координація і управління процесом координації», Пакет базових послуг (2015 рік).

випадках вчинення насильства щодо жінок і дівчат. Далі наведено перелік, створений на основі загальних характеристик і видів діяльності, визначених у Посібнику базових послуг. У ньому пропонуються деякі референтні показники для діяльності поліції, що ставить за мету надання базових послуг у скоординований спосіб з орієнтованістю на постраждалих (потерпілих), сфокусованістю на кривднику та з урахуванням ґендерних аспектів в рамках реагування на насильство щодо жінок і дівчат.

Це показники, на які можуть посылатися керівники поліції, якщо такі показники існують, а за їх відсутності варто рекомендувати керівництву вищого рівня їх передбачити:

1. Наявність та доступність. Відсоток дільничних працівників поліції, які регулярно беруть участь або брали участь у формальних та/або неформальних процесах координації з органами сектору правосуддя у справах про насильство щодо жінок і дівчат. Цей показник повинен передбачати розподіл співробітників поліції за статтю, званням, підрозділом і перевіряти, чи пройшли вони відповідну підготовку щодо доступу до інших надавачів базових послуг, включаючи органи сектору правосуддя. Цей показник також надаватиме інформацію про те, як часто дільничні поліцейські виконують роль *оперативного* працівника у випадках насильства щодо жінок і дівчат.

2. Адаптивність та доступність. Відсоток координаційних процесів за участі підрозділів місцевої поліції, які покладаються на значущу участь організацій громадянського суспільства (ОГС), наприклад, організацій з питань захисту прав жінок. Ці механізми повинні активно залучати жіночі організації, незалежно від таких їхніх ознак як етнічна приналежність, вік³², релігія, інвалідність, мова та сексуальна орієнтація, оскільки соціально-культурне різноманіття представників

32 Механізми координації мають забезпечити врахування думок молодих жінок і дівчат, приділення уваги факторам уразливості, з якими вони стикаються. Так само, механізми координації мають забезпечити врахування конкретних потреб та перешкод, з якими стикаються жінки та дівчата з інвалідністю під час доступу до правосуддя.

суспільства у таких механізмах може забезпечити більш точне визначення проблем. Низький відсоток конструктивної участі ОГС може означати відсутність довіри, відсутність логістичного планування або і те й інше одночасно.

3. Доречність та доступність. Відсоток координаційних процесів за участі підрозділів місцевої поліції, які покладаються на фахівців з ґендерних питань. Фахівці з ґендерних питань відіграють важливу роль у вивченні проблеми насильства щодо жінок і дівчат у контексті разом з основними надавачами послуг, включно з поліцією, і допомагають забезпечити, що як поліція, так і громада розуміють проблему насильства щодо жінок і дівчат і реагують на нього. Фахівці з ґендерних питань також можуть допомогти забезпечити формування спільної філософської концепції проблеми насильства щодо жінок і дівчат серед надавачів базових послуг.

4. Пріоритезація безпеки. Відсоток координаційних процесів за участі підрозділів місцевої поліції, в рамках яких створено головну контактну особу або координатора, який здійснює нагляд за протоколами безпеки та захисту постраждалих (потерпілих) (див. Блок 10 про наглядову роль Координаційних рад у штаті Іллінойс). Контактна особа або координатор має виконувати роль, виконання якої доручається по черзі кожному зі спеціалізованих надавачів базових послуг, з метою забезпечення потоку інформації, зокрема щодо оцінки ризиків, та координації заходів забезпечення безпеки та захисту в рамках різних розслідувань. Ця роль також повинна передбачати зміцнення спільного розуміння функцій, які виконують різні суб'єкти, і розуміння існуючих прогалин у системі³³.

33 Адаптовано з публікації 'Overview of the worldwide best practices for rape prevention and for assisting women victims of rape (Directorate General for Internal Policies Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs Gender Equality, European Parliament, 2013) [Огляд провідних світових практик щодо запобігання зґвалтуванням та допомоги жінкам, які постраждали від зґвалтування, Генеральний директорат з питань внутрішньої політики, Департамент політики С: Права громадян та конституційні справи, ґендерна рівність, Європейський парламент, 2013 рік].

5. Інформована згода, конфіденційність і доступність. Відсоток координаційних процесів за участі підрозділів місцевої поліції, в рамках яких переглядаються стандартизовані правила, процедури та протоколи стосовно заходів реагування у випадках насильства щодо жінок і дівчат. Необхідно приділяти значну увагу дотриманню етичних принципів згоди та конфіденційності з боку поліції та інших надавачів базових послуг – у випадках всіх жінок і дівчат – включаючи тих, хто має порушення інтелектуального розвитку, навчальні труднощі або сенсорні порушення.

6. Ефективна комунікація та участь заінтересованих сторін у розробці, реалізації та оцінці послуг. Кількість/за рік проведених спільних відомчих тренінгів щодо координаційних процесів за участі дільничних працівників поліції. Передбачає зміцнення загального розуміння проблеми насильства щодо жінок і дівчат, загальних визначень, підтвердження очікувань і провідних практик, а також того, як втручання кожного сектору сприяють підвищенню безпеки постраждалих (потерпілих).

7. Збір даних та управління інформацією. Відсоток підрозділів поліції, які провели базові дослідження для використання їхніх результатів при оперативному плануванні та виявленні перешкод на шляху до успішної координації. Моніторинг та оцінка дають можливість зрозуміти та дізнатися, як функціонують скоординовані системи. Обмін результатами моніторингу та оцінки дає можливість покращити скоординовані заходи реагування, а заінтересованим сторонам брати участь і приймати рішення щодо покращень

8. Взаємодія з іншими секторами та установами шляхом координації діяльності. Кількість незалежних (але конфіденційних) оцінок або оглядів партнерських зв'язків поліції за участі підрозділів місцевої поліції, які охоплюють стратегії реагування на насильство щодо жінок і дівчат. Висновки, зроблені за результатами проведення таких оцінок або оглядів, можуть надати інформацію про ефективність координації між відомствами та установами або методів реагування на насильства щодо жінок і дівчат. Оцінка може здійснюватися шляхом:

- проведення опитувань громадської думки та інтерв'ю у фокус-групах щодо ефективності роботи поліції, а також щодо ситуації з безпекою та захистом в громаді;
- ведення звітів щодо внутрішнього та громадського нагляду за діяльністю поліції; аналіз повідомлень ЗМІ;
- ведення записів про спільні заходи між поліцією та громадами;
- аналіз сталого функціонування офіційних та неформальних громадських форумів тощо³⁴.

³⁴ Див. Good Practices in Building Police-Public Partnerships by the Senior Police Adviser to the OSCE Secretary General [Успішні практики налагодження співпраці між поліцією та населенням, документ підготовлений Старшим радником з питань поліції Генерального секретаря ОБСЄ], Організація з безпеки і співробітництва в Європі, 2008 рік.

Блок 10

Перспективні ініціативи для координації діяльності з протидії домашньому насильству в Іллінойсі та Оромії

Координаційні ради для протидії насильству в сім'ї у штаті Іллінойс (США)*

Координаційні ради для протидії насильству в сім'ї у штаті Іллінойс (Координаційні ради) були започатковані в 1990 році під егідою Верховного суду штату Іллінойс як для рівня штату, так і для місцевого/окружного рівнів. Координаційні ради скликаються та очолюються головними і окружними суддями та складаються з осіб, які приймають рішення на рівні політики. Члени координаційних рад представляють відомства та служби, які вживають заходи для протидії та запобіганню насильству в сім'ї. До складу координаційних рад входять представники поліції, інших органів сектору правосуддя та громадських організацій.

Координаційні ради слугують комунікаційною платформою для покращення реагування відповідних відомств, фахівців та громадськості на насильство в сім'ї. Вони забезпечують професійну освіту та здійснюють превентивну діяльність, координують заходи та послуги щодо постраждалих (потерпілих) та кривдників, а також сприяють вдосконаленню правової системи і здійсненню правосуддя.

Для здійснення координаційної діяльності організовуються регулярні засідання координаційного комітету за участю органів судової системи, прокуратури, поліції штату, відповідних урядових відомств та громадських організацій.

Робочі групи, що складаються з членів Консультативного комітету, працівників координаційних рад штату Іллінойс, координаторів місцевих рад та місцевих членів Координаційної ради для протидії насильству в сім'ї, розглядають протоколи, оновлені нормативно-правові акти та розробляють нові ресурси для протоколів з координації і реагування, займаються іншими дотичними питаннями. Наприклад, у 2018 році координаційні ради брали участь у перегляді Прокурорського протоколу для реагування на потреби постраждалих з інвалідністю та осіб похилого віку, які стикаються з сексуальним насильством, домашнім насильством, жорстоким ставленням, недоглядом та експлуатацією.

Джерело: Координаційні ради для протидії насильству в сім'ї та Прокурорський Протокол для реагування на потреби постраждалих з інвалідністю та осіб похилого віку, які стикаються з сексуальним насильством, домашнім насильством, жорстоким ставленням, недоглядом та експлуатацією(штат Іллінойс, Управління Іллінойсу з інформації щодо кримінального судочинства).

Єдині центри надання послуг, Ефіопія

Єдині центри надання послуг в регіоні Оромія вперше були запроваджені урядом за підтримки ЮНІСЕФ в 2013 році у місті Адама. Центри пропонують медико-правові (криміналістичні) та психосоціальні послуги постраждалим (потерпілим) від сексуального насильства, які також можуть отримати скоординовані послуги поліції та прокуратури – все в одному місці.

Згодом було створено ще два центри в містах Шашамане і Джимма. Відтоді ці центри були стандартизовані урядом шляхом розробки стандартних операційних процедур (СОП) і стратегій.

У місті Адама, регіон Оромія* єдиний центр надання послуг укомплектований штатом спеціалістів, до складу якого входять соціальний працівник, прокурор, співробітники поліції, медичний працівник, адміністративний працівник, лікар та професійний психіатр. Усі спеціалісти центру мають відповідну підготовку та професійний рівень. Центр підтримує зв'язок з Бюро у справах жінок, дітей та молоді Генеральної прокуратури, поліцією, Вищим спеціалізованим судом та місцевими неурядовими організаціями.

Нагляд за роботою центру здійснює Генеральна прокуратура через координаційний комітет, що складається з представників різних секторів. Комітет здійснює керівництво та координацію щодо надання основних послуг, таких як поліцейські розслідування, психологічне консультування, медичне лікування та надання безоплатної правової допомоги.

Єдині центри надання послуг входять до складу національного координаційного органу з питань запобігання та протидії насильству щодо жінок і дівчат, який очолює Федеральний генеральний прокурор. Діяльність цього органу забезпечується такими оперативними інструментами, як п'ятирічна національна стратегія та план дій.

Наразі ініціативи уряду за підтримки структури ООН Жінки включають об'єднання трьох секторів сфери правосуддя (поліції, державної прокуратури та судової системи) для проведення стандартизованого навчання з питань координації діяльності та реагування на насильство щодо жінок і дівчат. Ця ініціатива була започаткована у 2016 році в одному зі штатів з метою посилення координації та підвищення показників розслідування справ, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат в регіоні, та притягнення винних до відповідальності.

*Джерело: Kefetew, K. 'Providing a coordinated response to survivors of sexual violence in the Oromia Region, Ethiopia' [Забезпечення скоординованих заходів реагування для потерпілих від сексуального насильства в регіоні Оромія (Ефіопія)], ЮНІСЕФ, 2019 рік

ПРИМІТКИ ТА ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Good Practices in Building Police-Public Partnerships by the Senior Police Adviser to the OSCE Secretary General [Успішні практики налагодження співпраці між поліцією та населенням, документ підготовлений Старшим радником з питань поліції Генерального секретаря ОБСЄ, Організація з безпеки і співробітництва в Європі, 2008 рік]. <https://www.osce.org/secretariat/32547?download=true>
2. Anneke Osse, Understanding Policing: A Resource for Human Rights Activists (Amnesty International, (2006) [Анкеке Оссе, Розуміння діяльності поліції: матеріали для активістів-правозахисників, 2006 рік]
3. Community-Oriented Policing in United Nations Peace Operations Manual (UN DPO, 2018) [Посібник «Діяльність поліції, орієнтована на громади, у миротворчих операціях Організації Об'єднаних Націй», ДОПМ ООН, 2018 рік], див.: <https://police.un.org/sites/default/files/manual-community-oriented-policing.pdf>
4. Guidelines for Integrating Gender-Based Violence Interventions in Humanitarian Action: Reducing risk, promoting resilience and aiding recovery (Inter-Agency Standing Committee, 2015) [Рекомендації щодо інтегрування заходів боротьби з гендерно зумовленим насильством у гуманітарну діяльність: зменшення ризику, сприяння стійкості та відновленню, Міжвідомчий постійний комітет, 2015 рік], див.: https://gbvguidelines.org/wp/wp-content/uploads/2015/09/2015-IASC-Gender-based-Violence-Guidelines_lo-res.pdf
5. Module 5: *Coordination and Governance of Coordination, Essential Services Package for Women and Girls subject to Violence: Core Elements and Quality Guidelines* (United Nations Joint Global Programme on Essential Services for Women and Girls Subject to Violence, 2015), [Модуль 5: «Координація та управління процесом координації», Пакет базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства – Основоволожні елементи і керівні положення щодо забезпечення якості (Спільна глобальна програма Організації Об'єднаних Націй з базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства, 2015 рік)] див.: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2015/12/essential-services-package-for-women-and-girls-subject-to-violence>
6. Good Practices in Building Police-Public Partnerships by the Senior Police Adviser to the OSCE Secretary General (The Organization for Security and Co-operation in Europe, 2008) [Успішні практики налагодження співпраці між поліцією та населенням, документ підготовлений Старшим радником з питань поліції Генерального секретаря ОБСЄ, Організація з безпеки і співробітництва в Європі, 2008 рік].
7. 'Understanding local security councils in two minutes' *Coginta for Police Reforms* [Зрозуміти місцеві ради безпеки за дві хвилини, організація Coginta за реформування поліції, 2015 рік], див.: https://www.youtube.com/watch?v=7fGF0_nteGA
8. Qu'est ce qu'un CLSPD – CISPD? (Government of France), див.: <http://www.isere.gouv.fr/Politiques-publiques/Securites/Securite-publique/Prevention-de-la-delinquance2/Qu-est-ce-qu-un-CLSPD-CISPD>
9. 'Guide pratique conseil local de sécurité et de prévention de la délinquance en république de guinée' (Coginta for Police Reform, 2017), див.: <http://94.23.195.75/uploads/documents/cedd246fbc7d133bcf29135bec8a66d561202ae4.pdf>
10. Fernandez, M., Piaget, K., Hernandez, T., and Berthoud, S., "Decentralisation of Security Governance: Facilitator of a Human Rights-based Approach (HRBA) to SSR?" *ISSAT HRBA Working Group Paper 3* (2017), див.: <https://issat.dcaf.ch/download/111714/2027474/HRBA%20Working%20Group%20Paper%203.pdf>
11. 'Aspects of violence against women that pertain directly to the Commission on Crime Prevention and Criminal Justice', *Commission on Crime Prevention and Criminal Justice V.08-52191 (E) *0852191** (Seventeenth session, Vienna, 14-18 April 2008) [Аспекти насильства щодо жінок, які безпосередньо стосуються Комісії з питань попередження злочинності й кримінального правосуддя, Комісія з питань попередження злочинності й кримінального правосуддя, V.08-52191 (E) *0852191* Сімнадцята сесія, Відень, 2018 рік].
12. UN Women: Flagship Programme Initiatives [ООН Жінки: Флагманські програмні ініціативи], див.: <https://www.unwomen.org/en/how-we-work/flagship-programmes>
13. Benefits of Coordination. Stop Violence against Women: A Project of The Advocates for Human Rights [Переваги координації. Зупиніть насильство щодо жінок: Проект правозахисників], див.: http://www.stopvaw.org/Benefits_of_Coordination.html
14. A Study for Creating a Multidisciplinary Response Mechanism to Violence Against Women in Egypt (UNODC, 2015) [Дослідження щодо створення мультидисциплінарного механізму реагування на насильство щодо жінок у Єгипті, УНЗ ООН, 2015 рік].
15. Manual on the law relating to violence against women, England and Wales, Greece, Ireland, Italy, Northern Ireland, Poland, Spain (European Lawyers Foundation, 2018) [Посібник щодо законодавства, яке стосується протидії насильству щодо жінок, прийнятого в Англії і Уельсі, Греції, Ірландії, Італії, Північній Ірландії, Польщі та Іспанії (Європейська правнича фундація, 2018 рік)], див.: <https://elf-fae.eu/wp-content/uploads/2018/06/Manual-on-the-law-relating-to-violence-against-women.pdf>
16. Thematic study on the issue of violence against women and girls and disability, Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, 30 March 2012, (A/HRC/20/5) [Тематичне дослідження з проблеми насильства щодо жінок і дівчат з інвалідністю, Доповідь Управління Верховного комісара ООН з прав людини, 30 березня 2012 року (A/HRC/20/5)], за посиланням: https://www2.ohchr.org/english/issues/women/docs/A_HRC.20.5.pdf

17. Submission to the Special Rapporteur on the Rights of Persons with Disabilities: Good Practices for Increasing Effective Access to Justice for Women and Girls with Disabilities, (Women Enabled International, August 9, 2019) [Подання Спеціального доповідача з питань прав осіб з інвалідністю: Успішні практики розширення ефективного доступу до правосуддя жінки і дівчат з інвалідністю, Організація «Women Enabled International», 9 серпня 2019 року], за посиланням: <https://womenenabled.org/reports/wei-access-to-justice-good-practices-submission-to-un-special-rapporteur-on-persons-with-disabilities/>
18. Manual on Community-Oriented Policing in United Nations Peace Operations (UN DPO, 2018) [Посібник «Діяльність поліції, орієнтована на громади, у миротворчих операціях Організації Об'єднаних Націй», ДОПМ ООН, 2018 рік], див.: <https://police.un.org/en/manual-community-oriented-policing-in-peace-operations>
19. UN Police Gender Toolkit: Standardised Best Practices on Gender Mainstreaming in Peacekeeping: Compendium of Project Tools (2015) [Поліція ООН, Посібник з гендерних питань: *Стандартизовані кращі практики інтегрування гендерних підходів у миротворчу діяльність*. Добірка проєктних інструментів, 2015 рік], див.: <http://repository.un.org/bitstream/handle/11176/387374/United%20Nations%20Police%20Gender%20Toolkit%20Compendium%20of%20Project%20Tools.pdf?sequence=55&isAllowed=y>
20. Prosecutor Protocol for Responding to Victims with Disabilities and Older Adults who Experience Sexual Assault, Domestic Violence, Abuse, Neglect or Exploitation, (State of Illinois, Illinois Criminal Justice Information Authority) [Прокурорський Протокол для реагування на потреби постраждалих з інвалідністю та осіб похилого віку, які стикаються з сексуальним насильством, домашнім насильством, жорстоким ставленням, недоглядом та експлуатацією (штат Іллінойс, Управління Іллінойсу з інформації щодо кримінального судочинства)], за посиланням: http://www.icjia.state.il.us/assets/ifvcc/Model%20Protocols/PWD_OA_Prosecutor_Protocol_113018.pdf
21. Family Violence Coordinating Councils (IFVCC), Illinois [Координаційні ради для протидії насильству в сім'ї у штаті Іллінойс (США)*], див.: <http://www.icjia.state.il.us/ifvcc>
22. Prosecutor Protocol for Responding to Victims with Disabilities and Older Adults who Experience Sexual Assault, Domestic Violence, Abuse, Neglect or Exploitation, (State of Illinois, Illinois Criminal Justice Information Authority) [Прокурорський Протокол для реагування на потреби постраждалих з інвалідністю та осіб похилого віку, які стикаються з сексуальним насильством, домашнім насильством, жорстоким ставленням, недоглядом та експлуатацією (штат Іллінойс, Управління Іллінойсу з інформації щодо кримінального судочинства)], за посиланням: http://www.icjia.state.il.us/assets/ifvcc/Model%20Protocols/PWD_OA_Prosecutor_Protocol_113018.pdf
23. Kefetew, K. 'Providing a coordinated response to survivors of sexual violence in the Oromia Region, Ethiopia' [Кефету К., «Забезпечення скоординованих заходів реагування для потерпілих від сексуального насильства в регіоні Оромія (Ефіопія)», ЮНІСЕФ, 2019 рік], за посиланням: <https://www.unicef.org/ethiopia/stories/providing-coordinated-response-survivors-sexual-violence-oromia-region>

КОМУНІКАЦІЯ

«Комунікація є ключем до посилення довіри та ефективного досягнення цілей»

Поліція ООН, Посібник з ґендерних питань (2015 рік).

МЕТА РОЗДІЛУ

Сприяти тому, щоб поліція розширювала права та можливості постраждалих (потерпілих) від насильства жінок і дівчат в рамках усієї системи правосуддя шляхом комунікації та вислуховування таким чином, щоб забезпечити почуття безпеки, врахування їхніх мінливих потреб щодо правосуддя та підтримання відносин, заснованих на конфіденційності та недоторканості приватного життя.

Основні тези та навчальні моменти

- Виявлення та усунення будь-яких ґендерних та інших взаємопов'язаних негативних упереджень, які проявляють співробітники поліції, входить до обов'язків керівника підрозділу/лідера групи;
- Застосування навичок «активного» слухання є надзвичайно важливою складовою спілкування з постраждалими (потерпілими) – «слухач» не засуджує їх, коли вони розповідають свою історію;
- Необхідно налагодити стосунки довіри та взаєморозуміння з постраждалою (потерпілою) особою, щоб вона почувалася впевнено, розповідаючи свою історію, запевняти і переконувати її в тому, що вона не винна;
- Необхідно детально пояснити процес розслідування і здійснення правосуддя та підтримувати зв'язок з постраждалими для забезпечення надання оновленої і узгодженої інформації;
- Слабкі навички комунікації з постраждалими (потерпілими) від насильства щодо жінок і дівчат, мають довготривалі травматичні наслідки для психіки і в цілому призводять до замовчування випадків насильства;
- Ґендерна упередженість зумовлена нерозумінням того факту, що дискримінація непропорційною мірою впливає на жінок і дівчат;
- Відсутність згоди є передвісником сексуального насильства та злочинів на ґрунті статевої приналежності.

ВСТУП

Крім повсякденної взаємодії з громадами та постраждалими (потерпілими), поліція повинна взаємодіяти з широким колом органів сектору правосуддя та місцевих зацікавлених сторін для забезпечення надання базових послуг. Внаслідок цього широкий спектр навичок міжособистісного спілкування, що дозволяє поліції здійснювати ефективне спілкування, є, можливо, важливішим, ніж будь-коли.

Фото люб'язно надано Тимчасовими силами ООН в Лівані/Паскаль Горрів (Ліван)

Щодо зовнішніх зв'язків, то оперативні підрозділи поліції взаємодіють з постраждалими (потерпілими) та зацікавленими громадянами з усіх прошарків суспільства. Така взаємодія вимагає прояву почуття емпатії, співчуття, навичок невербальної комунікації та активного слухання, а також вміння адаптувати стиль спілкування до потреб різних співрозмовників залежно від їхнього віку, рівня освіти, здатності чути та/або розуміти.

На індивідуальному рівні такі навички мають ключове значення для того, щоб дати надію постраждалим (потерпілим), заспокоїти людей,

зменшити масштаби насильства, забезпечити ясність при повідомленні інформації про ролі та процеси (адаптованої до співрозмовника), а також налагодження робочих стосунків або співпраці для вирішення питань громадської безпеки.

На інституційному рівні всі працівники поліції, незалежно від їхнього звання, мають бути готовими до ефективної взаємодії з представниками громад, громадянського суспільства, правоохоронних органів та інших надавачів базових послуг. В процесі такої взаємодії повідомлення поліції стосовно очікувань та функцій мають бути прозорими і чіткими, послідовними, орієнтованими на досягнення рішень і застосування комплексного підходу та співпрацю.

Всередині організації міжособистісна комунікація між співробітниками поліції визначається кодексами поведінки, нормативними засадами щодо доброчесності (відповідно до доктрини) та очі-

Блок 1

«Комунікація передбачає необхідність взаємодіяти з громадами, дослухатися до думок людей і вживати такі заходи, які покращують роботу поліції та якість послуг, що надаються».

Коледж поліції Великої Британії

куваннями керівництва щодо відповідальності командування. Керівники поліції повинні щодня працювати зі своїми співробітниками, добираючи правильні слова, та підсилювати ці кодекси, нормативні засади і очікування, щоб забезпечити дисципліну та сумлінність, що лежать в основі ефективності та результативності оперативної діяльності.

Це передбачає забезпечення ясності у тих випадках, коли товариші по службі або група співробітників поліції не розуміють або навіть ставлять під сумнів національну політику або інституційні рішення. Проблема насильства щодо жінок і дівчат та інших форм ґендерно зумовленого насильства пов'язана з численними прихованими та явними шкідливими упередженнями, оскільки це явище нерозривно пов'язане з відповідними соціальними та культурними нормами, які є патріархальними і дискримінаційними за своїм характером.

Оскільки багато співробітників поліції, можливо, є недостатньо обізнаними про шкоду, якої може бути завдано діяльності поліції внаслідок явних або прихованих упереджень, вони нерідко ставлять під сумнів доречність та/або застосовність політики і відповідних стратегій щодо ґендерної рівності, які вимагають від них змін поведінки.

Керівники поліції повинні показувати приклад і бути готовими виявляти будь-які ґендерні та інші взаємо-

ґендерна упередженість – це схильність до упередженого ставлення чи упереджене ставлення до однієї ґендерної групи порівняно з іншою (іншими). ґендерні упередження, чи то приховані (неусвідомлені) чи явні (усвідомлені, формуються та підживлюються ґендерними стереотипами і поглядами, які визначають різні характеристики, ролі та поведінку для чоловіків порівняно з жінками – і це включає сексуальні ролі та поведінку.

Блок 2

«Поліція повинна забезпечувати, щоб жінки отримували своєчасну, актуальну, надійну та перевірену інформацію. Інформація, яка передається таким чином, може сприяти скороченню злочинності. І навпаки, якщо громада чи поліція не обмінюється інформацією, це може негативно вплинути на скорочення злочинності».

Посібник з ґендерних питань Поліції ООН (2015 рік).

пов'язані шкідливі упередження¹ і вирішувати такі питання або ставитися до їх виникнення з усією серйозністю, чітко інформуючи про нормативні засади, задачі відповідної політики або кодексу щодо суспільної безпеки, блага для громад і поліції в цілому, а також про наслідки у випадку їх недотримання.

Вкрай важливо забезпечити у програмах підготовки співробітників поліції та системах організаційної підтримки (як-от програми наставництва) навчання навичкам і методам міжособистісного спілкування при підготовці співробітників поліції до відповідальності командирів, щоб вони могли більш ефективно пом'якшувати наслідки негативних упереджень, що підривають зусилля поліції у розслідуванні та попередженні випадків насильства щодо жінок і дівчат.

ґендерна чутливість означає врахування особливих потреб та думок постраждалої (потерпілої) особи, повагу до її гідності та недоторканості і мінімізацію втручання, дотримуючись при цьому стандартів збору матеріалів для криміналістичної експертизи.

Такі системи професійної підготовки і підтримки потребують інституційної політики та стратегій, які мають бути розроблені та посилені керівниками, налаштованими приділяти пріоритетну увагу навичкам **ґендерно чутливої** комунікації, які є

¹ Упередження, що впливають на ставлення та поведінку, пов'язані з різними іншими факторами, такими як стать, вік, інвалідність, етнічна приналежність, сексуальна орієнтація та соціально-економічний стан.

ключовими навичками у повсякденній роботі поліції. Це міркування має особливо важливе значення з урахуванням кількості інцидентів, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат, на які щодня реагує поліція, і того факту, що насильство з боку інтимного партнера не є одиначною, разовою подією, тому поліція часто повторно контактує з тими самими постраждалими (потерпілими) та кривдниками.

Ситуація ще більше ускладнюється з огляду на щоденну необхідність оперативних співробітників поліції ефективно взаємодіяти з людьми з різних прошарків суспільства в найрізноманітніших і часто непередбачуваних умовах.

Такі політики та стратегії повинні мати трансформаційний характер і переслідувати чітку мету здійснення інституційних перетворень, щоб поліція як державна структура та орган влади більшою мірою враховувала ґендерну проблематику². Центральне місце в процесі перетворень займає впровадження ґендерно відповідальних професійних компетенцій і навичок, як, наприклад, навички ґендерно чутливої комунікації.

Як наслідок, політика і стратегії перетворень повинні бути відображені у формулюванні місії та концепції поліцейської організації, а потім і в її стратегічних цілях на найвищих рівнях. Це стане основою для того, щоб керівники середньої ланки могли робити вагомий внесок у бажані перетворення, сприяючи розвитку навичок ґендерно чутливої комунікації у цьому процесі. Більше інформації стосовно проведення інституційних змін, необхідних для перетворення поліції див. Розділ 10: «Інституційне вдосконалення для ефективного реагування на насильство щодо жінок і дівчат та підзвітності

2 ґендерно відповідальна система кримінальної юстиції означає, що закони, інститути кримінального судочинства, процеси кримінального судочинства та результати кримінального судочинства не допускають дискримінації будь-кого за ознакою статі або ґендерної приналежності. Див.: Skinnider, Eileen, 'Towards Gender-Responsive Criminal Justice: Good Practices from Southeast Asia in responding to violence against women (Thailand Institute of Justice, 2018) [Скінідер, Айлін, «У напрямку ґендерно відповідального кримінального судочинства: позитивний досвід Південно-Східної Азії у боротьбі з насильством щодо жінок», Інститут правосуддя Тайланду, 2018 рік].

поліції» і Розділ 11: «Проблеми та стратегії впровадження ґендерно чутливого підходу в роботу поліції».

Наступний розділ призначений для того, щоб надати рекомендації керівникам поліції стосовно ґендерно чутливої комунікації з постраждалими (потерпілими) від насильства щодо жінок і дівчат, аби дати їм можливість почуватися впевненіше і брати конструктивну участь у поліцейському розслідуванні.

У цьому посібнику також розглядаються проблеми, з якими стикаються керівники поліції у пропагуванні розвитку навичок ґендерно чутливої комунікації для спілкування з постраждалими (потерпілими), представниками їхніх громад чи захисниками.

Комунікація з іншими органами сектору правосуддя у цьому розділі не розглядається, оскільки це питання детальніше розглядається у Розділі 8: «Координація між органами сектору правосуддя» і Розділ 12: «Процес здійснення правосуддя». Як і в попередніх розділах, читачеві рекомендується вивчати цей розділ разом з Базовою послугою 10: «Комунікація та інформація» в Модулі 3 «Правосуддя та охорона правопорядку» Пакету базових послуг.

Разом з цим розділом читачу також рекомендується ознайомитися з Посібником Департаменту миротворчих операцій ООН, Стратегічними керівними принципами діяльності міжнародної поліції з підтримання миру та документом УНЗ ООН «Посилення заходів попередження злочинності та реагування на насильство щодо жінок у системі кримінального правосуддя» (2014 рік).

ПРОФЕСІЙНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ КОЛЕГ

Ефективна комунікація, є, мабуть, одним з найважливіших аспектів роботи з постраждалими (потерпілими) та свідками насильства щодо жінок і дівчат. Мова тіла – Невербальна комунікація (далі – НВК) відіграє ключову роль у донесенні до постраждалих (потерпілих) позитивної чи негативної інформації, а «активне» слухання – це навичка,

Фото люб'язно надано Об'єднаною місією Організації Об'єднаних Націй у Східному Тиморі /Мартін Перре (Східний Тимор)

яку необхідно розвивати всім, хто контактує з постраждалими (потерпілими) та свідками насильства щодо жінок і дівчат.

Ефективність надання будь-якої інформації залежить від слів, тону голосу та мови тіла. Дослідження показують, що саме співвідношення, у якому ці три елементи поєднуються, найбільше впливає на те, що саме із сказаного засвоїть слухач.

Це співвідношення може здивувати вас, оскільки в успішному донесенні думки до слухача лише 7% складають слова, які вживаються мовцем, 38% – тон голосу і 55% – мова тіла. Якщо ви не усвідомлюєте власну мову тіла або якщо не проявляєте співчуття чи чутливості у голосі – це матиме наслідки для вас і ваших співробітників.

Стиль спілкування є запорукою формування довіри та взаєморозуміння з постраждалими (потерпілими), а це сприятиме тому, що вони якнайбільш детально розповідатимуть свою історію. Пам'ятайте, що постраждала може бути налякана, боятися

наслідків звернення до поліції, переживати вплив психологічної травми або мати особливі фактори уразливості чи потреби. Не менш важливе значення має використання відповідної мови, адже позитивна мова визначає можливості, вибір та шанси, а негативна – неможливість досягнути чогось.

Активне слухання – це цінна навичка, яка підтримується позитивним використанням мови тіла: зоровий контакт, кивання головою, розташування у такому положенні до постраждалої (потерпілої), що викликає прихильність.

У випадку осіб з певних культурних контекстів необхідно бути обережним, і якщо постраждала (потерпіла) не може підтримувати зоровий контакт через культурні норми та/або будь-яку травму, яку вона пережила чи все ще переживає, це не означає, що вона говорить неправду.

Нехай ваші співробітники ставлять себе на місце постраждалої (потерпілої). Як вони почуваються, коли намагаються сказати комусь щось важливе

Блок 3

«Діти – це не маленькі дорослі. Вони переживають події, думають, говорять і поведяться по-своєму, у їхній манері поведінки відображається вік і можливості, що ще розвиваються. Якщо ми хочемо, щоб діти могли брати конструктивну участь у процесах відправлення правосуддя та були захищені від подальшої шкоди, ми повинні адаптувати нашу мову та поведінку при спілкуванні з ними».

Посібник з ефективних заходів реагування поліції на насильство щодо жінок (УНЗ ООН, 2015 рік)

для них, а інша людина, схоже, не слухає? Наприклад, на людину не дивляться або відволікаються на телефонний дзвінок чи радіопередачу?

Див. Розділ 4: «Первинний контакт», щоб отримати додаткову інформацію про спілкування з постраждалими (потерпілими).

Ваші співробітники повинні об'єктивно вислухати постраждалу (потерпілу) особу і забезпечити, щоб будь-які їхні можливі упередження, суб'єктивні міркування або судження не доводилися до відома постраждалої (потерпілої). **Пам'ятайте, що їхня задача – не засуджувати постраждалу (потерпілу), і тому якщо дати їй можливість висловитися, це сприятиме побудові довіри з її боку.** Для формування довіри та взаєморозуміння з постраждалою (потерпілою) потрібен час залежно від таких факторів, як ступінь психологічної травми, яку вони, можливо, пережили, або страх, який вони відчувають.

Дуже важливо, щоб ваші співробітники демонстрували підтримку, коли постраждала (потерпіла) розкаже про пережите, оскільки відомо, що постраждалі (потерпілі) часто звинувачують себе в тому, що сталося. Використовуючи висловлювання, які допомагають зняти вину з постраждалої (потерпілої), ви також сприяєте побудові довіри. Одна з найпотужніших речей, яку ваші співробітники можуть сказати постраждалим (потерпілим): «Ви не винні в тому, що сталося».

Ваші співробітники повинні прийняти те, що каже постраждала (потерпіла), а потім зібрати докази, як вони зробили б це щодо будь-якого іншого злочину, пам'ятаючи, що неправдиві повідомлення насправді трапляються дуже рідко. Натомість вам слід зосередити увагу на тому факті, що у всьому світі дані про випадки насильства щодо жінок і дівчат значно занижені.

Необхідно забезпечити виконання вашими співробітниками таких основних стандартів:

- Вибрати відповідне місце для розмови з постраждалими (потерпілими), яке забезпечувало б конфіденційність та приватність і не посилювало б їхні побоювання або психологічні переживання;
- Представитися і роз'яснити процеси, які можуть відбуватися, такі як охорона безпеки постраждалої (потерпілої), конфіденційність інформації, допоміжні послуги, якщо такі є, криміналістична експертиза/медичне обстеження тощо;
- Дати їм можливість розповісти свою історію у вільній формі, не перебиваючи;
- Використовувати відкриті запитання – хто, коли, де і як – щоб спонукати їх надати додаткову інформацію стосовно їхньої історії. Будьте дуже обережними, запитуючи «Чому?», оскільки психологічно травмована постраждала (потерпіла), ймовірно, вже багато разів ставила собі це запитання, і почуте знову, воно може лише посилити травму та почуття власної провини.
- Розпочати процес оцінки ризиків та розглянути початкові елементи плану забезпечення безпеки постраждалої (потерпілої).

Детальніша інформація щодо спілкування з дітьми міститься в Розділі 5: «Розслідування».

Після того, як постраждала (потерпіла) почала брати участь у процесі здійснення правосуддя, подавши скаргу в поліцію, вкрай важливо підтримувати з нею постійний зв'язок. Необхідно надавати

Блок 4

Поради щодо спілкування з дітьми*

Позитивна практика у цій сфері передбачає, що дитину, яка зазнала фізичного насильства, не повинен забирати співробітник поліції/слідчий і не повинен ніяк фізично контактувати з нею. Як доросла стороння особа, ви можете погіршити психологічну травму, у зв'язку з чим можете стикнутися з критикою на вашу адресу в суді за здійснення надмірного впливу. Рекомендується використовувати приміщення, у якому не дуже багато відволікаючих факторів (наприклад, іграшки, шуми), не використовуйте концентровані парфуми або лосьйони після гоління, розгляньте можливість використання анатомічно коректних ляльок для демонстрації та розуміння.

Крім того, коли дитина говорить з вами, знаходячись у нижчій площині, переконайтеся, що знаходитесь на тому самому рівні, забезпечуючи горизонтальний зоровий контакт (наприклад, сядьте або станьте навколішки).

Переконайтеся, що вивчили мову дитини (запитайте батьків) та спілкуєтеся з дитиною не мовою дорослих, особливо щодо чоловічих та жіночих статевих органів. Треба з'ясувати чи можуть вони відрізнити, що правильно, а що неправильно, що брехати це погано? Чи обіцяють вони говорити тільки правду? Чому вони радіють? Що їх засмучує...? Це стосується заяви про те, що це була гра і що дитина спровокувала певні дії.

Чого не треба робити	Що треба робити
Не вживати довгі речення	Вживати короткі речення
Не вживати складні й закручені речення	Вживати прості речення
Не розмовляти лінивим або роздратованим голосом	Розмовляти спокійним та динамічним голосом
Не вживати заперечні речення («Ти нікому не розповідала?»)	Вживати стверджувальні речення («Ти комусь розповідала про це?»)
Не ставити багатозначні запитання («Що ти тоді відчувала?»)	Ставити однозначні запитання («Ти була зла тоді?»)
Не допускати виразу обличчя або жестів, що передають негативні емоції	Вираз обличчя і жести мають передавати позитивні емоції

*Взято з [Handbook on Effective Responses to Violence Against Women and Girls](#) (UNODC, 2010)
[Посібник з ефективних заходів реагування поліції на насильство щодо жінок, УНЗ ООН, 2010 рік]

їй оновлену інформацію по ходу розгляду справи, включаючи інформацію про затримання будь-якого ймовірного кривдника та будь-які умови звільнення чи відомі порушення будь-яких умов.

Вона має знати, що робити та як зв'язатися з поліцією, якщо боїться за свою безпеку. Необхідно

Інтерсекціональність вимагає від нас усвідомлення, що ідентичність та соціальне становище жінок і дівчат визначаються одночасно декількома факторами, що створюють унікальний досвід та перспективи.

також підтримувати зв'язок з постраждалою (потерпілою), щоб проводити регулярний аналіз результатів оцінки ризиків та плану безпеки.

Див. Розділ 7 «Підтримка та допомога», щоб ознайомитися з прикладами позитивної практики підтримання контакту з постраждалими (потерпілими) та їхніми сім'ями – це співробітники зі зв'язків із сім'ями (анг. Family Liaison Officers (FLO)).

Постійний зв'язок з постраждалими (потерпілими) повинен координуватися з іншими органами сектору правосуддя, щоб забезпечити узгодженість повідомлень. Для підтримки комунікації між орга-

нами сектору правосуддя, ймовірно, знадобиться наявність протоколів, оскільки вона може передбачати обмін інформацією конфіденційного або приватного характеру про постраждалу (потерпілу).

Узгоджений протокол забезпечить конфіденційність інформації, що дозволить отримати доступ до неї лише тим, хто безпосередньо займається цією справою. Перш ніж ділитися будь-якою інформацією, що стосується постраждалої (потерпілої), вам необхідно переконатися, що ваші співробітники отримали її інформовану згоду. Варто пояснити їй, чому потрібен обмін такою інформацією з працівниками органів сектору правосуддя і яким чином ця інформація захищатиметься і зберігатиметься. Підхід, орієнтований на постраждалу (потерпілу), означає, що постраждала (потерпіла) має бути повністю поінформована, і її думка повинна враховуватися під час прийняття будь-яких рішень у справі.

Чи є у вас протоколи обміну даними або інформацією між працівниками органів сектору правосуддя? Якщо ні, зверніться до них з проханням забезпечити, щоб процес відправлення правосуддя у вашому районі був більш ефективним. Дані, інформація або повідомлення про справу, отримані від інших органів сектору правосуддя, могли б допомогти вашим співробітникам забезпечити ретельне та повне розслідування, тим самим підвищуючи ймовірність успішного результату для постраждалої (потерпілої), що, зрештою, призведе до зростання довіри до поліції у вашій громаді.

Додаткова інформація про координацію та протоколи міститься в Розділі 7: «Підтримка та допомога», Розділі 8: «Координація між органами сектору правосуддя» і Розділі 12: «Процес здійснення правосуддя».

Вирішення проблем, пов'язаних з реагуванням на насильство щодо жінок і дівчат, починається з виявлення прогалин в роботі вашої команди

Як зазначалося в Розділі 2, явні та приховані упередження вкорінилися в наших культурах, але якщо мова заходить про ґендерні та інші взаємопов'язані шкідливі упередження в роботі поліції, то існують форми дискримінації, які можуть легко вплинути на якість базових послуг, що надаються постраждалим (потерпілим) від насильства щодо жінок і дівчат, та призвести до вторинних форм віктимізації³. Починається все зазвичай з неякісної комунікації між поліцією і постраждалою (потерпілою) під час первинного контакту і може продовжуватися протягом всієї взаємодії особи з поліцією та іншими органами сектору правосуддя.

Мотиви, які спричиняють явні та приховані упередження, у різних людей різні, але вони можуть бути шкідливими для постраждалих (потерпілих) жінок і дівчат, які зазнали насильства. Наприклад, співробітник, який виступає у ролі медіатора з примирення у випадку вчинення домашнього насильства або насильства у сім'ї, не оформляючи офіційного протоколу, може вважати, що у довгостроковій перспективі він діє в найкращих інтересах постраждалої (потерпілої) (та її дітей). Тим не менш, такі дії фактично передають неправильний меседж про те, що існує терпимість до таких злочинів, відкриваючи можливість для повторного вчинення правопорушення з боку інтимного партнера.

В інших, більш виражених випадках, негативні упередження з боку поліції можуть бути більш явними і призводити до засудження, перекладення вини, приниження та навіть до звинувачення постраждалої (потерпілої) у неправдивому повідомленні або зраді культурних чи соціальних норм. Такі слабкі навички комунікації з постраждалими (потерпілими) від насильства щодо жінок і дівчат, мають довготривалий психологічно травмуючий вплив і в цілому призводять до того, що про випадки насильства не повідомляється. Замовчування про випадки насильства є упущеною нагодою для:

³ Визначення терміну «вторинна віктимізація» міститься в документі ООН «Оновлені типові стратегії та практичні заходи». Це віктимізація, яка не є прямим наслідком діяння, а спричиняється неналежним реагуванням на потреби постраждалої (потерпілої) з боку інституцій та окремих осіб.

Посередництво може бути надзвичайно проблематичним і навіть небезпечним у випадках насильства щодо жінок і дівчат з наступних причин:

- Випадки насильства щодо жінок пов'язані з нерівністю владних відносин між сторонами, що ґрунтується на актах насильства, залякуванні із застосуванням насильства та/або контролю, аб'юзивній поведінці чи приниженні;
- Посередництво передбачає, що сторони підходять до процесу з рівними ресурсами та повноваженнями, чого часто не відбувається у таких ситуаціях.

- Визначення та забезпечення спеціалізованої допомоги постраждалим, потерпілим, які повторно зазнали насильства, та їх сім'ям;
- Виявлення небезпечних осіб, які неодноразово вчиняли небезпечні та насильницькі дії;
- Виявлення повторних небезпечних місць та локацій.

Явні та приховані ґендерні упередження також проявляються між співробітниками поліції чоловічої та жіночої статі, що часто призводить до того, що жінка-колега змінює свою поведінку (наприклад, тримається подалі від роботи у певних підрозділах), щоб не стикатися з сексистською, навіть женоненавистницькою риторикою. Неконтрольовані сексистські та упереджені висловлювання зрештою не дають жінкам-поліцейським реалізувати свій професійний потенціал та негативно впливають на те, як поліція залучає до роботи постраждалих (потерпілих) жінок.

Див. Розділ 2: «Роль керівника і лідера команди» і Розділ 5: «Розслідування», щоб отримати додаткову інформацію про ґендерні упередження.

У багатьох випадках негативні, а саме ґендерні упередження, обумовлені недостатнім розумінням

проблем, які непропорційною мірою впливають на жінок і дівчат. Це може призвести до того, що співробітники поліції будуть ставити під сумнів, навіть відкрито заперечувати конкретні закони, політику та/або стратегії, спрямовані на посилення захисту жінок і дівчат у тих випадках, коли вони надто часто стають жертвами насильства або злочинів через те, що суспільство «ставить» їхню стать у позицію уразливості. Такі акти насильства, що непропорційно впливають на жінок і дівчат, включають, зокрема, ґендерно мотивовані вбивства жінок і дівчат (відомі також як «феміцид» або «фемініцид»), вбивства з боку сексуального партнера чи з мотивом «в ім'я честі»⁴. Вбивство інтимного партнера є найбільш поширеною та задокументованою формою ґендерно мотивованого вбивства жінок і дівчат, згідно з Глобальним дослідженням УНЗ ООН з питань убивств (2019 рік)⁵.

Багато співробітників поліції можуть вважати, що такі закони, політика та/або стратегії, спрямовані на задоволення потреб жінок і дівчат у безпеці, призводять до дискримінації чоловіків, яких вони вважають групою, що непропорційною мірою потерпає від злочинності та насильства загалом, особливо це стосується убивств⁶.

У випадках, коли упереджене ставлення до чоловіків і жінок у поліцейських органах призводить до того, що вони сприймаються як жертви зворотної дискримінації, і ця проблема не усувається і не повідомляється їхнім керівниками, негативне ставлення і поведінка впливатимуть на ефективність та результативність роботи поліції, особливо при реагуванні на факти насильства щодо жінок і дівчат та інших форм ґендерного насильства.

4 Рекомендується, щоб у випадках, коли поліція реагує на насильство, мотивоване «захистом честі», вона виявляла обережність, покладаючись на стереотипи та інші дискримінаційні класифікації, спрямовані проти окремих осіб та громад.

5 Див. Global Study on Homicide (UNODC, 2019) [Глобальне дослідження з питань убивств (УНЗ ООН, 2019 рік)].

6 Негативна реакція на ґендерну рівність та права жінок і дівчат. Права жінок і ґендерна рівність. Головне управління з питань внутрішньої політики, прав громадян та конституційних справ Генерального управління РЕ 604.955, червень, 2018 рік.

Блок 5

Зростає кількість випадків убивства жінок сексуальними партнерами чи членами сім'ї

«У 2017 році було навмисно вбито близько 87 тис. жінок і дівчат, що складає меншу кількість, ніж у 2012 році. Водночас, частка жінок, убитих сексуальними партнерами або іншими членами сім'ї, зросла з 47% від загальної кількості жінок, які стали жертвами вбивств у 2012 році до 58% у 2017 році, а загальна кількість жінок, які загинули внаслідок цього виду вбивств, зросла з 48 тис. жертв у 2012 році до 50 тис. у 2017 році. Домівка залишається найбільш небезпечним місцем для жінок, які, як і раніше, несуть найважчий тягар смертельної віктимізації внаслідок нерівності та ґендерних стереотипів».

УНЗ ООН, Глобальне дослідження з питань убивств (2019 рік).

У дослідженні Гарвардського бізнес-огляду (2016 рік) під назвою «Чому все більше американських чоловіків відчувають на собі дискримінацію» робиться висновок, що навіть якщо чоловіки загалом привілейовані в суспільстві, достатньо лише думки, що це не так, щоб викликати зворотну реакцію, яка призводить до **підвищення їх самоідентифікації як ґендерної групи, зниження самооцінки, крайньої роздратованості і навіть випадків, коли ті можуть накинутись на групу, яку вони вважають такою, що здійснює утиски щодо них**⁷.

Вдалою відправною точкою є наявність внутрішньої комунікаційної стратегії, що передбачає участь усього керівництва поліції та спрямування своїх сил на упереджувальне подолання негативного сприйняття законів, політик та/або стратегій, що сприяють ґендерній рівності. Комунікаційна стратегія теоретично повинна бути орієнтована на всі рівні організаційної структури, включаючи нижчі рівні, щоб забезпечити узгодженість на практиці, а також підзвітність. Не менш важливим є те, що про-

7 Cassino, D., 'Why More American Men Feel Discriminated Against', Harvard Business Review, September 29, 2016 [Казіно, Д., «Чому все більше американських чоловіків відчувають на собі дискримінацію», Гарвардський бізнес-огляд, 26 вересня 2016 року], за посиланням: <https://hbr.org/2016/09/why-more-american-men-feel-discriminated-against>

грами підготовки та навчання співробітників поліції повинні відображати та зміцнювати внутрішню комунікаційну стратегію для забезпечення її сталого впровадження.

Впровадження такої комунікаційної системи, чи то з ініціативи організації, чи в рамках зусиль на рівні колективу, також може мати важливе значення для забезпечення абсолютної нетерпимості до сексуальних домагань та інших проявів сексизму в колективі.

Далі наводиться орієнтовний перелік недоліків у роботі поліції при спілкуванні з постраждалими (потерпілими), які зазнали насильства щодо жінок і дівчат. Цей перелік має надати приклади, взяті з аналізу передових практик і прогалин в потенціалі поліцейських служб різних країн світу при реагуванні на насильство щодо жінок і дівчат. Цей аналіз включав спілкування з кількома офіцерами поліції, які перебувають на діючій службі, та поліцейськими у відставці, а також співробітниками ООН, які мають досвід роботи з поліцією та неурядовими організаціями, що спеціалізуються на вирішенні проблеми насильства щодо жінок і дівчат.

Цей перелік покликаний підвищити поінформованість про загальні прогалини у внутрішній та зовнішній комунікації в роботі поліції під час реагування на насильство щодо жінок і дівчат. Назви категорій мають допомогти читачеві у вирішенні одного з ключових питань, пов'язаного із виявленою прогалиною у потенціалі; проте всі пункти застосовні та/або доповнюють один одного:

Ставлення

- Поліцейські, які не входять до складу спеціалізованих підрозділів, часто не відчувають симпатії або співчуття до постраждалої (потерпілої). Наприклад, вони не визнають найскладніші аспекти проблеми і не пояснюють, навіщо потрібні ці деталі, якщо потрібні взагалі. Керівникам поліції слід розглянути питання щодо залучення спеціальних співробітників для сприяння розширенню знань у межах їхніх груп (підрозділів);

Блок 6

«Вкрай важливо, щоб ви, як керівники поліції, були здатні ефективно демонструвати особисту підтримку у справі запобігання і припинення всіх форм насильства та жорстокого поводження, включно з різними формами ґендерно зумовленого насильства. Ви повинні демонструвати помітне лідерство в тому сенсі, що слова, які ви використовуєте у боротьбі з таким насильством та поводженням, обов'язково повинні доповнюватися вашими власними діями та поведінкою. Якщо ви не «переходите від слів до справ», то вам не довірятимуть ваші співробітники, які можуть втратити до вас довіру».

Джейн Таунслі, колишня Головна інспекторка Британської транспортної поліції (Велика Британія), наразі є Виконавчою директоркою Міжнародної асоціації жінок-поліцейських.

- Недостатньо серйозне ставлення до сексуальних домагань, виражених у вербальній формі;
- Про ґендерну рівність говорять у негативному ключі чи не беруть до уваги, навіть характеризують її як політичну програму, спрямовану на дискримінацію, відчуження і навіть заподіяння шкоди чоловікам.

ґендерні упередження

- На постраждалих (потерпілих) чинять тиск, щоб вони не подавали офіційних скарг на подружнє зґвалтування («Ви збираєтеся зруйнувати його життя, бідний хлопець, це не так вже й важливо, подумайте про ваших дітей»);
- Поліція вважає, що на формування власної думки постраждалої (потерпілої) впливають поради та вказівки стосовно того, що і як вони повинні робити⁸;
- Найбільш проблематичним аргументом, наведеним різними співробітниками поліції на виправдання того, чому вони не попереджали місцеві громади про конкретних ґвалтівників, є те, що це

8 Поліція не може знати, чи вплинув хтось на рішення та думки постраждалої (потерпілої), тому краще надати їй інформацію, необхідну для прийняття власних рішень. Це також показує, що ви поважаєте та довіряєте думкам та рішенням постраждалої (потерпілої). Див.: UN Police Gender Toolkit (UN. Department of Peace Operations – DPO/DPET/Integrated Training Service, 2015) [Поліція ООН, Посібник з ґендерних питань (Департамент миротворчих операцій ООН – ДМО/Об'єднана служба навчальної підготовки, 2015 рік).

Блок 7

«Деякі національні дослідження показують, що до 70% жінок протягом свого життя зазнали фізичного та/або сексуального насильства з боку інтимного партнера».

ООН Жінки, Факти та цифри: припинення насильства щодо жінок

не змінило б поведінки жінки⁹.

Вторинна віктимізація

- У ході опитування постраждалих (потерпілих) співробітники поліції можуть часто перебивати та/або прискіпливо дивитися на них, робити припущення про те, що вони хочуть сказати, поспішно проводити бесіду або змушувати їх повторювати свою історію різним людям;
- Погляди, переконання, думки та емоції постраждалих (потерпілих) часто не поважаються; постраждалим (потерпілим) радять припинити плакати або заспокоїтися;

9 Inspired from The Honourable Wally T. Oppal, 'FORSAKEN. The Report of the Missing Women Commission of Inquiry VOLUME IIB Nobodies: How and Why We Failed the Missing and Murdered Women Part 3, 4 and 5 (2012)' [На основі книги високоповажного Уоллі Т. Оппала [ЗАБУТІ «Ніхто: як та чому ми провалили розслідування фактів зникнення та убивства жінок. Частина 3, 4 та 5», 2012 рік], за посиланням: https://www2.gov.bc.ca/assets/gov/law-crime-and-justice/about-bc-justice-system/inquiries/forsaken-vol_2b.pdf

- Відсутність таких можливостей, як, до прикладу, фізичний простір можуть стати однією з причин, з яких постраждала (потерпіла) не змогла повністю розповісти свою історію, її не вислухали і не зробили точний запис її історії, і вона не мала змоги висловити свої потреби та проблеми відповідно до своїх особливостей, пов'язаних з віком, інтелектуальною зрілістю і потенціалом, що розвивається¹⁰.

Професійна некомпетентність

- Інформація про розслідування щодо тенденцій у сфері тяжких злочинів, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат, часто не доводиться до відома працівників, які взаємодіють з місцевими жінками і дівчатами на рівні громади¹¹. Варто розглянути можливість звернення до місцевих аналітиків/спеціалістів з проханням поділитися інформацією про тенденції стосовно злочинності і насильства щодо жінок і дівчат;
- У випадках зниклих безвісти жінок і дівчат відсутність внутрішньої комунікації призводить до затримок у належній оцінці взаємозв'язку між справами. Така недбалість щодо встановлення взаємозв'язку є звичайним явищем у справах, що стосуються кількох юрисдикцій¹².

Дискримінація

- Під час виконання службових обов'язків до сексистських висловлювань часто ставляться по-благливу, навіть заохочують у присутності жінок і дівчат.

Прогалини у професійній підготовці та навчанні

- Працівникам поліції, які не входять до складу спеціалізованих підрозділів, часто бракує співчуття. Наприклад, вони не знають, коли припинити ста-

¹⁰ Жінкам та дівчатам необхідно надати можливість розповісти свою історію, бути вислуханими і мати точний запис своєї історії, а також висловити свої потреби та проблеми відповідно до своїх особливостей, пов'язаних з віком, інтелектуальною зрілістю і потенціалом, що розвивається.

¹¹ Див. р. 9.

¹² Там само.

Блок 8

«Розподіл обов'язків у департаменті та розширення комунікації і співпраці між департаментами, а також між співробітниками оперативних підрозділів та їх керівниками ведуть до загального покращення умов роботи в поліцейських відомствах».

Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЕ)

вити певні питання або змінити тему;

- Поліцейські не приділяють достатньої уваги власній невербальній комунікації чи невербальній комунікації постраждалих (потерпілих);
- Під час бесід недостатньо використовуються чіткі й прості формулювання, а незнайомі терміни не пояснюються;
- Поліція не приділяє достатньої уваги виявленню та усуненню проблем/перешкод, з якими можуть стикатися постраждалі (потерпілі) при розумінні інструкцій/питань співробітників та відповідей на них. В таких ситуаціях співробітникам поліції необхідно відповідним чином пристосуватися до комунікаційних потреб постраждалої (потерпілої);
- Поліція не така відверта, як має бути, коли справа доходить до обміну інформацією з жінками та іншими членами громад про розслідування серйозних злочинів, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат. Проте, слідчі повинні зберігати певну інформацію в таємниці для просування розслідування. Водночас необхідно розглянути питання про належний баланс між подвійною метою – зловити кривдника та не допустити, щоб інша жінка постраждала від серйозного злочину¹³.

Будучи ветераном, який має більше, ніж тридцять років досвіду роботи в поліції Шотландії, старший інспектор у відставці Грем Гульден спостерігав за культурою чоловіків, включаючи колег, які змовчували, коли бачили неналежну поведінку по відношенню до жінок або дівчат. Часто, коли він вів

¹³ Там само.

розмову з людьми, які були свідками жорстокого поведіння та насильства, Грем чув такі слова: «Я знав/знала, що щось станеться». Отож старший інспектор у відставці Грем Г'юльден розробив ініціативи з розробки таких методик як «підхід оче-

видця»¹⁴, а також програм, що сприяють створенню умов, в яких хороші люди можуть вживати позитивні заходи у складних ситуаціях. Інформація про «Підхід очевидця» старшого інспектора у відставці Грема Г'юльдена міститься у Блоці 9.

Блок 9

Що таке «Підхід очевидця» і як він сприяє запобіганню насильству?

Зазвичай у підходах до реагування на насильство та жорстоке поведінню основна увага приділяється діям кривдників та постраждалих (потерпілих). Підхід очевидця, по-перше, усуває цей подвійний підхід, ідентифікуючи людей як друзів, однокласників, сусідів, товаришів по команді, колег по роботі або членів сім'ї, які відіграють певну роль у запобіганні жорстокому поведінню, що здійснюються щодо або з боку інших осіб.

Стосовно насильства щодо жінок і дівчат цей метод запобігання насильству орієнтований на хлопчиків і чоловіків, які не є кривдниками чи потенційними кривдниками, а є очевидцями, які можуть протистояти жорстким одноліткам і підтримати тих, хто зазнає насильства. Так само ця модель орієнтована на дівчат і жінок, які є не постраждалими або потенційними об'єктами домагань, зґвалтування і насильства, а є свідками, які мають сміливість і силу надати підтримку постраждалим одноліткам і протистояти тим, хто поводить жорстоко. У ході цих тренінгів, людей без будь-якого осудження спонукають до певної форми самоаналізу, допомагаючи їм замислитися над власною поведінкою.

Напис під фото: «Я закликаю вас подумати про те, як ви можете кинути виклик оточуючим вас людям, які роблять неправильні речі», ГРЕМ Г'ЮЛЬДЕН

Мета такого підходу не просто в тому, щоб навчити людей, як втрутитися на місці вчинення нападу. Це стратегія зміни соціальних норм у культурі між однолітками на всіх рівнях. Такий підхід спонукає людей висловлювати свою думку коли вони бачать аб'юзивну поведінку, до, під час або після інциденту. Це сприяє формуванню культури між однолітками, у межах якої зневажливе і жорстоке ставлення до жінок та інші види аб'юзивної поведінки розглядаються як неправильні та недопустимі. Зокрема, у випадку хлопчиків та чоловіків таке жорстоке поведіння розглядається як порушення соціальних норм маскуліності, а не як їхнє прийняття.

Просвітницька філософія в рамках цього підходу ґрунтується на викладанні основ соціальної справедливості: всі повинні відігравати свою роль у запереченні та зміні соціальних норм, що сприяють

¹⁴ Більш детальну інформацію про «Підхід очевидця» (анг.: 'Bystander Approach') старшого інспектора у відставці Грема Г'юльдена, що зараз є директором британської організації «Cultivating Minds», див. за посиланням: www.grahamgoulden.com

аб'юзивній поведінці, особливо особи, що належать до домінуючих чи привілейованих груп. Філософія цього підходу також визнає права, які люди мають право очікувати від суспільства.

Цей підхід сприяє обговоренню здорових норм, які існують у нашому суспільстві. Просто надання можливості для обговорення дозволить людям зрозуміти, що інші їхні однолітки найчастіше діляться своїми прогресивними поглядами і точками зору. Запобігання насильству – це наш спільний обов'язок.

Цей підхід є особливо корисним для залучення хлопчиків і чоловіків до діяльності із запобігання насильству, що дає їм можливість вести структуровану дискусію, що дозволяє іншим чоловікам діяти. Хлопчикам та чоловікам надається можливість репетирувати та практикувати втручання в умовах, коли вони отримують підтримку з боку однолітків та підтримку з боку інших чоловіків.

Ще одна мета полягає в тому, щоб допомогти людям перестати бути пасивними очевидцями, а вміти постояти за інших та бути активнішими, сприяючи тим самим зміні соціальних норм щодо прийнятності домагань, жорстокого поводження чи насильства.

Переходьте за наступним посиланням www.mvpstrat.com на веб-сайт доктора Джексона Каца. **Модель «Наставники у запобіганні насильству»** (НЗН) є провідною у світі науково обґрунтованою програмою допомоги очевидцям, яка відповідає наведеному вище опису програми тренінгів для очевидців. Вона успішно використовується у Сполучених Штатах, Великій Британії та Швеції.

Програма НЗН використовується в школах та університетах з метою запобігання насильству щодо жінок і дівчат, а також інших форм насильства в цих та інших контекстах.

ВИЗНАЧЕННЯ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ

Комунікація є однією з ключових тем у процесі здійснення правосуддя. У Пакеті базових послуг зазначено, що для постраждалої (потерпілої) надання базових послуг починається з того, щоб вислухати та зрозуміти її змінні потреби у сфері правосуддя, щоб їх можна було ефективно задовольнити.

Надання чіткої та доступної інформації, проявляючи співчуття, без упередженості та з урахуванням особливих потреб людини дає можливість постраждалій (потерпілій) особі приймати обґрунтовані рішення щодо її взаємодії із системою правосуддя. Це включає в себе запевнення постраждалої (потер-

пілої) в тому, що конфіденційність і недоторканність приватного життя є пріоритетними завданнями при обміні інформацією та спілкуванні з різними органами сектору правосуддя та іншими секторами.

Принципова та орієнтована на постраждалу (потерпілу) особу, культура спілкування між постраждалими (потерпілими) та поліцією може сприяти зведенню до мінімуму ризиків, з якими вони стикаються коли добиваються справедливості¹⁵.

Допомагаючи поліцейським органам краще спілкуватися з постраждалими (потерпілими) від злочинів та насильства, ООН рекомендує принципи, закріплені в *Декларації основних принципів правосуддя для жертв злочинів та зловживання владою* (1985 рік) для просування та дотримання правоохоронними органами.

¹⁵ Essential services package for women and girls subject to violence : Core Elements and Quality Guidelines (United Nations Joint Global Programme on Essential Services for Women and Girls Subject to Violence, 2015) [Пакет базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства: основоположні елементи та керівні положення щодо забезпечення якості (Спільна глобальна програма ООН надання базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства, 2015 рік)].

Ефективна комунікація зміцнює довіру, створює прозорість та сприяє створенню атмосфери взаємної поваги та співчуття - в офісі, чи на вулицях, чи в залі суду.

Для сприяння цьому процесу УНЗ ООН надає у розпорядження поліцейських органів численні інструменти, що дозволяють їм спілкуватися з постраждалими (потерпілими) з урахуванням ґендерних аспектів. Наприклад, з інформацією стосовно культури спілкування з постраждалими (потерпілими) під час їх опитування можна ознайомитися у *Посібнику з ефективних заходів реагування поліції на насильство щодо жінок* (УНЗ ООН, 2010 рік)¹⁶ та *Посібнику щодо заходів ефективного судового переслідування у випадках насильства щодо жінок* (УНЗ ООН та ООН Жінки, 2014 рік)¹⁷.

Що стосується спілкування з постраждалими (потерпілими) дітьми, які зазнали насильства, то спільна *Навчальна програма УНЗ ООН та ЮНІСЕФ щодо поводження з дітьми, які стали жертвами та свідками злочинів, для працівників правоохоронних органів (2015 рік)*¹⁸ містить чіткі вказівки для працівників правоохоронних органів щодо практичного застосування *Декларації основних принципів правосуддя для жертв злочинів та зловживання владою* під час роботи з дітьми, які постраждали від злочинів та насильства. Також забезпечує поінформованість стосовно доповнюючих *Керівних принципів, що стосуються правосуддя з питань, пов'язаних з участю дітей-жертв та свідків злочинів*¹⁹.

Це керівництво та зведення керівних принципів є дуже корисними, оскільки в них містяться чіткі

визначення постраждалих та дітей-постраждалих відповідно до міжнародних стандартів (Див. Таблицю 1). Така ясність дозволяє правоохоронним та поліцейським органам зрозуміти з ким вони взаємодіють і, відповідно, як вони мають структурувати свою комунікацію.

Наприклад, якщо вважається, що молода дівчина зазнала сексуального насильства, то зазвичай з нею проводиться криміналістичне інтерв'ю, в ідеалі, з фахівцем, який отримав спеціальну підготовку з проведення інтерв'ю з дітьми.

Загальний зміст цих двох вищезгаданих документів, схвалених Організацією Об'єднаних Націй, полягає в тому, що до постраждалих (потерпілих) слід ставитися зі співчуттям та повагою до їхньої гідності. Відповідно до національного законодавства вони мають право на доступ до механізмів правосуддя та на оперативне відшкодування заподіяної їм шкоди²⁰.

Одним із ключових елементів забезпечення співчуття та поваги до гідності постраждалих (потерпілих) жінок і дівчат від насильства, є пояснення того, яким чином їхнє центральне місце в цьому процесі дозволить забезпечити більш ефективне надання послуг. Послідовна практика отримання інформованої **згоди** постраждалої (потерпілої) відіграватиме ключову роль у тому, щоб постраждала (потерпіла) перебувала в центрі розслідування, що дозволить їй відчувати повагу та конструктивну участь.

16 Див. розділ про бесіди та заяви постраждалих в 'Handbook on Effective Police Responses to Violence against Women' (UNODC, 2010) [УНЗ ООН, Посібник з ефективних заходів реагування поліції на насильство щодо жінок, 2010 рік].

17 Див. розділ про оновлене керівництво та розмови з постраждалими в 'Handbook on Effective Prosecution Responses to Violence against Women and Girls' (UNODC, UN Women, 2014) [Посібник щодо заходів ефективного судового переслідування у випадках насильства щодо жінок, УНЗ ООН та ООН Жінки, 2014 рік].

18 UNODC Training Programme on the Treatment of Child Victims and Child Witnesses of Crime for Law Enforcement Officials (2015) [УНЗ ООН, Навчальна програма щодо поводження з дітьми, які стали жертвами та свідками злочинів, для працівників правоохоронних органів (2015 рік)].

19 Економічна і Соціальна Рада Організації Об'єднаних Націй у своїй резолюції 2005/20 від 22 липня 2005 року прийняла Керівні принципи, що стосуються правосуддя з питань, пов'язаних з участю дітей-жертв та свідків злочинів.

20 Див. р. 18.

Блок 10

«Постраждалі мають право на доступ до інформації. Постраждалі повинні отримувати відповідну інформацію та оновлені дані справи, щоб можна було приймати обґрунтовані рішення та оцінювати ризики. Залучаючи постраждалих до процесу прийняття рішень, відбувається розширення прав та можливостей постраждалих та забезпечується контроль над їх життям».

Поліція ООН Посібник з ґендерних питань, 2015.

Таблиця 1.

Визначення постраждалих відповідно до настанов ООН

Визначення постраждалих²¹

Згідно з Декларацією основних принципів правосуддя для жертв злочинів та зловживання владою (1985 року) «постраждали» це:	Згідно з Керівними принципами ООН щодо судочинства у питаннях дітей-жертв і дітей-свідків злочинів (2005 року) «діти, які постраждали та стали свідками» це:
Особи, яким індивідуально або колективно було завдано шкоди, включаючи фізичні або психічні збитки, емоційні страждання, економічні збитки або суттєве обмеження їх основних прав за допомогою дій або бездіяльності, які є порушенням кримінальних законів, які виконують держави-члени, включаючи закони, що забороняють злочинне зловживання владою. Відповідно до цієї Декларації особа може вважатися постраждалою незалежно від того, чи було встановлено, затримано, притягнуто до відповідальності чи засуджено кривдника, і незалежно від сімейних відносин між кривдником та постраждалою. Термін «постраждала» також включає, при необхідності, найближчих родичів або утриманців безпосередньої постраждалої та осіб, яким було завдано шкоди при втручанні з метою забезпечення безпеки постраждалим або для запобігання віктимізації.	Особи у віці до 18 років, які постраждали або стали свідками злочину незалежно від їхньої ролі у злочині або у кримінальному переслідуванні ймовірного кривдника або групи правопорушників.

Важливо, щоб співробітники поліції, які реагують на випадки насильства щодо жінок і дівчат, розуміли, що позбавлення постраждалої (потерпілої) права на згоду веде її прямим шляхом до вторинної віктимізації. Слід також зазначити, що позбавлення її права на згоду, ймовірно, відіграло значну роль у насильстві, яке вона спочатку зазнала.

Розуміння того, що отримання згоди відіграє ключову роль щодо поваги людської гідності, всеосяжності та прозорості має важливе значення для діяльності поліції²².

²¹ Там само.

²² Див. 'Community-Oriented Policing in United Nations Peace Operations Manual. Strategic Guidance Framework for International Police peacekeeping' (UN Department of Peacekeeping Operations Department of Field Support, 2018) [«Діяльність поліції, орієнтована на громаду в Посібнику з миротворчих операцій ООН. Стратегічні керівні принципи діяльності міжнародної поліції з підтримання миру» (Департамент операцій із підтримки миру, 2018 рік)].

Згода – це коли людина робить усвідомлений вибір вільно і добровільно щось зробити. Ні про яку згоду не може йти мова, якщо вона отримана за допомогою погроз, застосування сили, примусу, шахрайства, обману чи спотворення фактів.

Не менш важливо і те, щоб поліція чітко розуміла, що відсутність згоди є причиною сексуального насильства та злочинів на сексуальному ґрунті. **Під сексуальним насильством розуміється будь-яка сексуальна діяльність, яка не супроводжується вільною згодою.** Це має застосовуватись за будь-яких обставин, у тому числі між подружніми парами. Статеві відносини за взаємною згодою – це коли люди усвідомлено погоджуються з тим, що відбувається і мають свободу і можливість зробити

цей вибір²³.

принципів (Блок 11) для розуміння того, як виглядає та звучить згода у сексуальних відносинах:

ООН-Жінки пропонує дуже корисний набір керівних

Блок 11

ООН Жінки: коли мова йде про згоду, немає розмитих меж²⁴

Натхнена згода	• Згода з'явилася від душевних поривів. Замість того, щоб шукати чому «ні», переконайтеся, що є усвідомлене «так».• Якщо ваш партнер погоджується, але здається стурбованим чи невпевненим, він не згоден.• «Ні» або «Я не знаю» і мовчання – це не згода.
Добровільна згода	• Згода має бути надана без тиску. Це не нормально – обманювати, примушувати чи загрожувати комусь, щоб він погодився.• Ви не можете погодитися, якщо непритомні або в зміненому стані свідомості, наприклад, у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння.
Інформована згода	• Ви можете дати згоду лише за всієї повноти інформації. Наприклад, якщо партнер каже, що він користуватиметься захистом під час сексу, але він цього не робить, то це не секс за згодою.• Згода не може бути вільною і повною, якщо в ній беруть участь неповнолітні. Таким чином, шлюб у дитячому віці є актом, який здійснюється за згодою двох сторін.
Своєрідна згода	• Згода враховує певні особливості.• Ви маєте право погоджуватися на одне, а не на інше. Ви можете погодитися на поцілунки та обійми в один день, а на наступний день відмовитися. Те, на що ви погоджуєтеся, залежить від вас і ви можете це змінити.
Двостороння згода	• Згода може бути відкликана. Ви можете передумати у будь-який час. І згода важлива навіть для пар, які раніше займалися сексом.

Маючи чітке уявлення про те, що є і що не є згодою у сексуальних відносинах, поліція матиме більше можливостей для ефективного спілкування з постраждалими (потерпілими), які зазнали можливе сексуальне насильство. Якщо говорити конкретніше, це допоможе поліції визначати ймовірність статевих актів, вчинених проти особи без її згоди, не допитуючи її під час бесіди. Це допоможе пом'якшити негативні наслідки, з якими стикаються постраждалі (потерпілі) (вторинна віктимізація) при подачі офіційної скарги.

Міжнародний протокол із документування та розслідування сексуального насильства в конфлікті: Краща практика документування сексуального насильства як злочину або порушення міжнародного права (2017 рік)

містить додаткові приклади передової практики, пов'язаної із комунікацією з постраждалими, враховуючи їхні інтереси (Блок 12):

²³ 'What is rape and sexual assault?' Metropolitan Police UK [«Що таке зґвалтування та сексуальне насильство?» Міська поліція Великої Британії], за посиланням: <https://www.met.police.uk/advice/advice-and-information/rsa/rape-and-sexual-assault/what-is-rape-and-sexual-assault/>

²⁴ 'When it comes to consent, there are no blurred lines', UN Women, November 18, 2019 [«Коли справа доходить до згоди, не має розмитих меж», ООН-Жінки, 18 листопада, 2019 рік], за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/news/stories/2019/11/feature-consent-no-blurred-lines>

Блок 12

Як варто та не варто комунікувати²⁵

Варто	Не варто
• Повністю зосередитися на співрозмовниці та показати це за допомогою активного слухання: підтримувати ввічливий зоровий контакт, кивати або казати: «Ммм хмм» для підтримки зв'язку та заохочувати постраждалу/свідка продовжувати розмову;• Дозволити постраждалій/свідку вільно говорити без втручання;• Зберігати спокій і не дозволяти своїм емоціям порушити процес розмови; дозволити постраждалій контролювати темп та ступінь розкриття інформації;• Втішати, підтримувати та вселяти впевненість;• Чітко сформулювати прості відкриті питання; ставити одне питання за один раз;• Використовувати чіткі прості формулювання та переконатися у ясності будь-яких незнайомих термінів;• Визначити проблемні питання справи та пояснити, чому ці деталі необхідні, якщо вони справді необхідні;• Приділяти увагу невербальній комунікації; знати, коли припинити ставити певні питання або змінити тему;• Поважати погляди, переконання, думки та емоції постраждалих/свідків, не казати їй/йому перестати плакати чи заспокоїтися.	• Перебивати постраждалу/свідка;• Тиснути на постраждалу/свідка і запитувати одне і теж знову і знову;• Змушувати постраждалу/свідка повторювати її/його розповідь про жорстоке поводження різним людям;• Злитися чи змушувати постраждалих/свідків говорити;• Пристально дивитися на постраждалу/свідка;• Висловлювати недовіру, огиду, несхвалення, роздратування чи шок;• Вважати, що ви знаєте, що постраждала/свідок хоче сказати;• Пришвидшувати розмову або завершальний етап розмови.

Ключові управлінські компетенції для ефективної комунікації з метою запобігання насильству щодо жінок і дівчат

Як зазначалося раніше, навички міжособистісного спілкування мають вирішальне значення для ефективної роботи поліції та необхідні для ефективного спілкування з постраждалими (потерпілими), товаришами по службі, підлеглими, вищим керівництвом,

членами громад, іншими департаментами та юрисдикціями, а також судовими системами. За даними Коледжу поліції Великої Британії комунікація передбачає взаємодію з громадами, вислуховування їхніх думок та ідей і вжиття заходів для підвищення ефективності роботи поліції та якості послуг²⁶.

Як і в попередніх розділах, на сферу компетенції вплинули такі документи ООН, як Поліція ООН Посібник з ґендерних питань (2015 рік), Оптимальна практика налагодження відносин між поліцією та громадськістю у рамках Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ), Стратегічні керівні

²⁵ Див. Вставку 1 в Розділі 11 «Розмови» [International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict. Best Practice on the Documentation of Sexual Violence as a Crime or Violation of International Law](#) 72re видання: Сара Ферро Рібейро та Дане ван дия Стратен Понтоз від імені Міністерства закордонних справ та у справах Співдружності, Велика Британія, березень 2017 року.

²⁶ Комунікація: Залучення та комунікація. Коледж поліції Великої Британії в Англії та Уельсі, за посиланням: <https://www.app.college.police.uk/app-content/engagement-and-communication/communications/>

Блок 13

«Ефективна комунікація визначає характер надання послуг з урахуванням потреб громадськості. Різні способи спілкування поліції повинні відповідати потребам і вимогам різних громад, яким вони служать».

Коледж поліції Великої Британії

принципи діяльності міжнародної поліції з підтримання миру (SGF²⁷) і Керівні принципи щодо заходів втручання у випадках ґендерного насильства під час проведення гуманітарних заходів (2015 рік)²⁸.

Нижче наводиться орієнтовний перелік основних професійних якостей, на які можуть посылатися співробітники поліції, якщо вони прагнуть, щоб співробітники, які реагують на випадки насильства, розширювали права та можливості постраждалих (потерпілих), які зазнали насильства щодо жінок і дівчат, через спілкування та слухання таким чином, щоб забезпечити почуття безпеки, відображати мінливі потреби у правосудді, підтримувати відносини, засновані на конфіденційності та недоторканості приватного життя. Керівники повинні забезпечити, щоб співробітники, які реагують на випадки насильства, могли наступне:

Наявність та доступність (з точки зору управління, нагляду та підзвітності)

- Забезпечити регулярне подання повідомлень та доповідей про насильство щодо жінок і дівчат місцевим зацікавленим сторонам, у тому числі тим, яким надається підтримка у гуманітарних ситуаціях, з використанням різних форматів та

27 Стратегічні керівні принципи діяльності міжнародної поліції з підтримання миру (SGF) спрямовані на підвищення ефективності діяльності поліції ООН щодо підтримки миру на основі більш послідовних та узгоджених підходів до забезпечення безпеки громадськості, реформ поліції та підтримки поліцейських служб приймаючої держави.

28 Guidelines for Integrating Gender-Based Violence Interventions in Humanitarian Action: Reducing risk, promoting resilience and aiding recovery (Inter-Agency Standing Committee, 2015) [Керівні принципи щодо заходів втручання у випадках ґендерного насильства під час проведення гуманітарних заходів: Зниження ризику, підвищення стійкості та сприяння відновленню (Постійно діюча міжвідомча комісія, 2015 рік)].

мов для забезпечення доступності (наприклад, шрифт Брайля, великий шрифт, мова жестів, зручний для читання формат, спрощені повідомлення, такі як піктограми та картинки тощо).

Ефективна комунікація та участь зацікавлених сторін у розробці, реалізації та оцінці послуг:

- Підтримувати ефективний зв'язок із жіночими та дитячими групами з метою посилення та підтримання довіри. Це має включати проведення часу з такими групами та їхніми безпосередніми громадами, регулярне піше патрулювання, систематичні зустрічі, отримання відгуків, проведення опитувань, організацію громадських форумів, отримання підтримки високого рівня та дій з урахуванням конкретних причин;

Блок 14

«Усі комунікаційні стратегії повинні відповідати стандартам конфіденційності та захисту даних при використанні історій, зображень або фотографій постраждалих з метою поширення інформації».

Поліція ООН Посібник з ґендерних питань, 2015 рік

- Визначити свою роль у комунікаційних кампаніях з інформування населення, якого це торкається, про тенденції та заходи реагування на випадки насильства щодо жінок і дівчат.

Адаптивність

- Зрозуміти і звернути увагу на мову тіла, уникати таких відволікаючих факторів, як шум, залишити осторонь будь-які упередження і власну думку стосовно справи, перепитувати для уточнення інформації лише після того, як постраждала розповіла свою історію повністю і перефразувати або повторювати, щоб перевірити правильність розуміння інформації²⁹;

29 UN Police Gender Toolkit 2015. UN. Department of Peace Operations – DPO/ DPET/Integrated Training Service [Поліція ООН Посібник з ґендерних питань, 2015 рік. Департамент миротворчих операцій ООН – ДМО/Об'єднана служба навчальної підготовки, 2015 рік], за посиланням: <http://repository.un.org/handle/11176/387374>

- Зрозуміти та адаптуватись у міру того, як члени громади по-різному реагують на дії співробітників поліції чоловічої та жіночої статі, особливо, залежно від злочинів, від яких вони постраждали;
- Зрозуміти та адаптувати комунікаційну динаміку на форумах громадськості чи аналогічних форумах, щоб усі голоси були почуті. Це включає усвідомлення того, що на великих зборах можуть виступати тільки представники конкретних груп, у той час як інші, особливо вразливі групи, такі як жінки та діти, можуть зберігати мовчання. Можуть знадобитися різні підходи в залежності від умов³⁰.

Доречність

- Активне слухання. Це означає, що необхідно зосередитись на співрозмовниці та спробувати зрозуміти, що вона пережила, перш ніж тлумачити та оцінювати сказане³¹. Тлумачити те, що говорить людина, замість того, щоб послухати і зрозуміти, може бути непродуктивно, оскільки цілком ймовірно, що слухач «тлумачитиме» сказане на основі своїх власних упереджень/досвіду.

Блок 15

«Коли поліція дає жінкам поради щодо безпеки, необхідно переконатися, що ці поради сформульовані таким чином, щоб не допускати думки про винну жінок»

Звіт про злочини на ґрунті ненависті, який фінансується Управлінням Комісара поліції та боротьби зі злочинністю в Ноттінгемширі (2018 рік)

- Обмінюватися інформацією з дітьми у зрозумілій їм формі, зокрема зручними для дітей варіантами напрямів до фахівців та іншої важливої інформації;
- Залучати (при необхідності окремо) місцевих жінок, дівчат, чоловіків та хлопчиків до розробки інформаційних матеріалів та стратегій їх поширення, щоб вони відповідали віку, статі та культурі;
- Виявляти співчуття до постраждалих (потерпілих) і членів громад, особливо до тих, хто часто піддається соціальній маргіналізації. Стосовно постраждалих (потерпілих), то співпереживання заспокоїть їх і дозволить слідчим відновити ситуацію, що призвела до травматичної події.

Блок 16

Що можна і чого не можна робити для залученням постраждалих (потерпілих) з інвалідністю, які зазнали насильства щодо жінок і дівчат³²

Що не можна робити	Що можна робити
Не розмовляти з перекладачем або через допоміжний персонал, інших опікунів чи членів сім'ї.	Розмовляти безпосередньо з людиною, дивлячись їй в обличчя, навіть якщо вона має порушення зору.
Не чіпати допоміжний засіб пересування людини без дозволу.	Щоразу, під час розмови із людиною з порушенням зору, представити спочатку себе (наприклад, «Співробітник поліції Х розмовляє з вами»).
Недооцінювати людей з порушеннями мовленнєвого розвитку. Особа з порушенням слуху може також ефективно спілкуватися за допомогою ручки/олівця та паперу.	Коли йдеться про особу з порушеннями слуху та мовленнєвого розвитку – запитати чи знає ця особа перекладача жестової мови, якому вона довіряє і чи хотіла б, щоб цей перекладач приєднався до розмови.

³⁰ Там само.

³¹ Там само.

³² З ініціативи Олени Ратої, керівника програми ООН-Жінки у Молдові та Міжнародної організації інвалідів, за посиланням: <https://www.hi-us.org/>

Ставитися до особи як до «інваліда». Не використовувати фрази «такі, як ви» або інші типи фраз, з яких можна зробити висновок, що ви відносите людину до іншої категорії.	Звертатися до людини на ім'я.
Виявляти нетерпіння.	Розуміти потреби інших людей.
Задавати негативні питання на кшталт «Що з вами?» або «Ви завжди були такими?»	Задавати позитивні питання: «Чи стикаєтеся ви з будь-якими труднощами у зв'язку з різними видами діяльності?» або «Чи потрібні вам умови для повноцінної участі?»
Припускати, що всі люди з інвалідністю не можуть потиснути руку.	Простягніть свою руку для рукостискання. Ви можете спочатку запитати чи це допустимо або повідомити особу з поганим зором, яка не бачить вашої руки, про свій намір потиснути руку.
Припускати, що всі люди з інвалідністю потребують допомоги, і що ви знаєте, як допомогти.	Запитати чи людина потребує допомоги і як ви можете допомогти.

Приділення пріоритетної уваги оцінці ризиків у сфері безпеки та планування заходів щодо забезпечення безпеки

- Підвищувати поінформованість різних громад про загальну безпеку та зниження ризику насильства щодо жінок і дівчат;
- Створювати та підтримувати різні канали зв'язку з постраждалими (потерпілими) до завершення розгляду справи та забезпечення її благополуччя;

Фото люб'язно надано Об'єднаною місією Організації Об'єднаних Націй у Східному Тиморі /Мартін Перре (Східний Тимор))

Взаємодія з іншими секторами та установами шляхом перенаправлення та координації діяльності

- Використовувати основні матеріали стосовно попередження насильства щодо жінок і дівчат у конкретних громадах шляхом проведення заходів з метою поширення інформації та просвітницької діяльності;
- Забезпечити, щоб заходи просвітницької діяльності включали інформацію про запобігання, права постраждалих (потерпілих) (включаючи конфіденційність на рівні надання послуг та на рівні громад), місця, де можна повідомляти про ризики та як отримати допомогу у разі випадку насильства щодо жінок і дівчат;
- Заохочувати місцевих чоловіків та хлопчиків до активної участі у дискусіях щодо боротьби з насильством щодо жінок і дівчат;

Збір даних та управління інформацією

- Запитувати та враховувати думки жінок-поліцейських та жінок у громаді, якщо запропоновані заходи поліції щодо боротьби з насильством щодо жінок і дівчат є тим, що очікується від поліції;
- Збирати та постійно оновлювати інформацію про можливості реагування на випадки насильства щодо жінок і дівчат та варіанти направлення до фахівців і активно ділитися цією інформацією з основними зацікавленими сторонами, щоб вони могли спрямовувати будь-яких постраждалих (потерпілих) за відповідними каналами підтримки/реагування.

Інформована згода та конфіденційність

- Дотримуватись стандартів обміну інформацією, які сприяють конфіденційності та забезпечують анонімність постраждалих (потерпілих). Це стосується початкових етапів надзвичайної ситуації, коли послуги можуть бути обмежені.

РЕФЕРЕНТНІ ПОКАЗНИКИ ДЛЯ НАДАННЯ ПОЛІЦІЄЮ БАЗОВИХ ПОСЛУГ: КОМУНІКАЦІЯ

У Пакеті базових послуг рекомендується зробити інформацію про правосуддя та поліцейські послуги простою та доступною, як основні елементи комунікації. У зв'язку з такою інформаційною діяльністю поліція повинна мати чітку мету заохочення поваги та визнання гідності постражданої (потерпілої). Це має включати постійний зв'язок поліції з постражданою (потерпілою), а також регулярну та ефективну комунікацію з їхніми партнерами під час процесу відправлення правосуддя.

Для підкріплення цих основних елементів Пакету базових послуг пропонується, щоб усі органи сектору правосуддя та підтримки постраждалих (потерпілих) мали загальні характеристики і низку загальних заходів для забезпечення максимального впливу. Ці загальні характеристики і низка загальних заходів перераховані у Розділі 2: «Роль керівника і лідера команди».

Для кращого розуміння того, яким чином загальні характеристики і низка загальних заходів Пакету базових послуг можуть бути включені до місцевих комунікаційних стратегій реагування на насильство щодо жінок і дівчат з метою розширення прав та можливостей постраждалих (потерпілих) у рамках усієї системи правосуддя, у довіднику наводяться приклади показників, на які можуть посилатися керівники поліції, якщо такі існують, але водночас рекомендується залучати їх до роботи зі старшими співробітниками у тих випадках, якщо вони цього не роблять:

1. Наявність та доступність. Відсоток місцевого населення, яке задоволене інформацією, наданою поліцією, про роль поліції у наданні базових послуг постраждалим (потерпілим), які зазнали насильства щодо жінок і дівчат.

Фото люб'язно надано ЮНАМІД/ Альберт Гонсалес Фарран (регіон Дарфур, Судан)

Будь-яке опитування має бути ініціативно спрямоване на охоплення груп, які зазвичай маргіналізовані або піддаються більшому ризику насильства, щоб забезпечити зрозумілість та всеосяжність будь-якої інформації, яка їм надається. Важливим джерелом інформації, яке слід враховувати в цьому показнику, є скарги громадян, які визначають міжособистісну комунікацію між співробітниками поліції як проблематичну.

2. Адаптивність та доступність. Відсоток працівників місцевої поліції, які задоволені актуальністю та своєчасністю інформації, переданої їм ще до початку розгляду справи про випадки домашнього насильства або насильства з боку інтимного партнера. Для того, щоб поліція могла належним чином реагувати на інциденти, пов'язані з насильством у сім'ї, важливо, щоб працівники, які реагують на випадки насильства, знали про будь-які культурні проблеми, конкретні потреби або про наявність у поліції попередніх матеріалів, пов'язаних з насильством у цій сім'ї та інформації про те, чи може право-

порушник бути схильним до насильства³³. Щодо оцінки ефективності роботи, то необхідно здійснювати регулярний контроль за адекватністю інформації, що надається патрульним офіцерам. Такий збір даних про результати роботи серед працівників повинні здійснювати керівники підрозділів або секцій у координації зі слідчими, які проводять розслідування на регулярній основі. Він може бути включений у вигляді «зауважень» чи рекомендацій до матеріалів справи. Потім

³³ Внутрішня поліцейська комунікація повинна забезпечувати оперативність та точність визначення і надання основної інформації патрульним співробітникам. Підвищення ефективності роботи в цій галузі дозволить підвищити наявну та ймовірну безпеку працівників, які потрапляють у ситуації домашнього насильства, а також покращити їхню підготовку у разі наявності будь-яких психічних чи фізичних обмежених можливостей чи інших особливих потреб. Див.: 'Measuring police performance in domestic and family violence (2008)', Kiah Rollings and Natalie Taylor for Trends & issues in Crime and Criminal Justice No. 367 December 2008., Australian Institute of Criminology [«Оцінка ефективності діяльності поліції щодо боротьби з побутовим та сімейним насильством (2008)», Kiah Роллінгс та Наталі Тейлор за Тенденціями та питаннями в галузі злочинності та кримінального правосуддя № 367, грудень, 2008 рік, Австралійський інститут кримінології].

ця інформація повинна використовуватись для контролю якості роботи координаційних механізмів та варіантів напрямів, як внутрішньо, так і зовнішньо, на ряду з наданням базових послуг, включаючи інші правоохоронні органи.

3. Доречність. Число скарг на дії співробітників поліції у зв'язку з неправомірними діями у випадках насильства щодо жінок і дівчат, частка задоволених скарг та частка співробітників, які зазнали дисциплінарних стягнень у зв'язку з такими скаргами. Створення бази даних є відправною точкою для пошуку шляхів підвищення якості послуг, прийнятних для постраждалих (потерпілих). Демонструвати на практиці необхідність вдосконалення та розвитку оптимальної практики в галузі ефективної міжособистісної комунікації між поліцією та жіночим населенням. Керівники поліції можуть спрямувати своїх співробітників на допомогу постраждалим (потерпілим), замість того, щоб піддавати їх вторинній віктимізації.

Називати етнічні меншини так, як люди самі позиціонують себе (наприклад, у випадку населення ромської національності у деяких мовах існують інші терміни для визначення цієї етнічної групи, як, наприклад, «циган» чи «циганка», які роми вважають дискримінаційним і яких рекомендується уникати).

4. Пріоритезація безпеки. Відсоток чи співвідношення оновлених справ про насильство щодо жінок і дівчат (оновлених протягом останніх двох тижнів) та справ залежно від додаткової інформації (більше ніж за два тижні). Наявність такої інформації дозволяє керівникам визначати кількість випадків насильства щодо жінок і дівчат, які можуть не підтримувати постійний зв'язок із постраждалою (потерпілою). Більш ретельний розгляд тих випадків, які вважаються застарілими, повинен з'ясувати, наскільки постраждала (потерпіла) може наражатися на значний ризик продовження насильства з боку правопорушника, чи було поінформовано затримання підозрюва-

ного у справі, чи було поінформовано про втечу, чи розглядається питання про звільнення, чи був звільнений під заставу або умовно-дострокове звільнення, і чи має постраждала (потерпіла) засоби зв'язку або можливість доступу до необхідних служб підтримки. Дані повинні також вимагатися на щомісячній, щоквартальній та щорічній основі для проведення порівнянь.

Якщо людина не володіє мовою, запитайте її перед тим, як надати послуги перекладача.

5. Інформована згода, конфіденційність та доступність. Відсоток поліцейських ділень, де діє процедура надання поліцейських рапортів постраждалим (потерпілим) та/або їх адвокатам для сприяння вжиття заходів з відповідних правових питань. Ці процеси повинні ґрунтуватися на етичному кодексі обміну інформацією (відповідно до чинного законодавства), включаючи якою інформацією можна обмінюватися, як вона поширюватиметься, як її слід надійно зберігати і з ким можна нею поділитися. Поліції та іншим надавачам базових послуг слід приділяти особливу увагу принципу згоди та конфіденційності.

6. Ефективна комунікація та участь зацікавлених сторін у розробці, реалізації та оцінці послуг і взаємодія з іншими секторами та установами шляхом координації діяльності. Кількість/щорічно організованих спільних навчальних курсів з питань міжвідомчої координації за участю співробітників місцевої поліції з метою ефективного обміну інформацією між надавачами послуг у галузі правосуддя. Співробітники поліції повинні бути навчені методам належного обміну інформацією відповідно до вимог недоторканності приватного життя та конфіденційності, забезпечувати отримання інформованої згоди на розкриття інформації, яку необхідно отримати від постраждалої (потерпілої) та/або батьків (опікунів) і законного представника у всіх можливих випадках і дотримуватися протоколів і процедур передачі справ/

варіантів напрямів, що сприяють своєчасному та ефективному обміну інформацією між надавачами послуг у галузі правосуддя.

7. Збір даних та управління інформацією. Опитування громадської думки є частиною процесу управління справами, які стосуються насильства щодо жінок і дівчат. Досвід роботи поліції Великої Британії свідчить про те, що поліції необхідно працювати більше, щоб отримати зворотній зв'язок від постраждалих (потерпілих), які зазнали

домашнього насильства. Згідно з дослідженням, проведеним під егідою уряду, поліція реагує на домашнє насильство у Великій Британії, для того, щоб розуміти причини, чому деякі постраждалі неохоче контактують з ними, зробити узгоджені зусилля для отримання зворотного зв'язку, щоб діяти з метою задоволення потреб постраждалих і виявити сфери, які потребують поліпшення³⁴.

³⁴ The Police Response to Domestic Abuse: An update report, Her Majesty's Inspectorate of Constabulary and Fire and Rescue Services (HMICFRS), February 2019 [Заходи реагування поліції на випадки домашнього насильства: Оновлена доповідь, Королівська військова поліція та Інспекція пожежної служби Її Величності (HMICFRS), лютий, 2019 рік].

ПРАКТИЧНИЙ ПРИКЛАД

ПОЛІЦІЯ НОТТІНГЕМШИРА СТАВЛЕННЯ ДО НАСИЛЬСТВА ЩОДО ЖІНОК ЯК ДО ЗЛОЧИНІВ НА ҐРУНТІ НЕНАВИСТІ

У 2016 році поліція Ноттінгемшира стала першою у Великій Британії поліцією, яка дозволила жінкам і дівчатам повідомляти про випадки женоненависництва, надавати підтримку постраждалим (потерпілим) та розслідувати справи ймовірних злочинців. Поліція Ноттінгемшира розглядала женоненависницькі дії щодо жінок і дівчат як злочини на ґрунті ненависті, а зовнішню оцінку прогресу було опубліковано у 2018 році.

Відповідно до цієї політики, *Злочини на ґрунті женоненависництва* визначаються як «випадки насильства щодо жінок, які зумовлені ставленням чоловіків до жінок і включають поведінку чоловіків, яка спрямована проти жінок просто за ознакою їх статі»³⁵.

Відповідно до законодавства **Великої Британії**, злочини на ґрунті ненависті – це низка злочинних діянь, коли правопорушник мотивований ворожістю або виявляє ворожість по відношенню до інвалідності, раси, релігії, сексуальної орієнтації або трансґендерної ідентичності постраждалої³⁶. Королівська прокурорська служба **Великої Британії** додає, що злочини на ґрунті ненависті можуть включати словесні образи, залякування, погрози, утиски, напади та булінг, а також заподіяння шкоди майну. Крім того, кривдник може бути також другом, опікуном або знайомим, який використовує

35 Nottinghamshire Police records misogyny as a hate crime. BBC [Поліція Ноттінгемшира реєструє женоненависництво як злочин на ґрунті ненависті BBC], за посиланням: <https://www.bbc.com/news/uk-england-nottinghamshire-36775398>

36 Це загальне визначення було узгоджене у 2007 році поліцією, Королівською прокурорською службою, Пенітенціарною службою (нині Національна служба роботи з правопорушниками) та іншими установами, що входять до системи кримінальної юстиції. Див.: Hate Crime, England and Wales, 2017/18 Statistical Bulletin 20/18 16 October 2018. Home Office Crime and Policing Statistics [Злочини на ґрунті ненависті, Англія та Уельс, 2017/18 Статистичний бюлетень 20/18 16 жовтня 2018 року. Статистика злочинності та діяльності поліції Міністерства внутрішніх справ].

Блок 17

«Те, з чим стикаються жінки, часто-густо щодня, є абсолютно неприйнятним і викликає тривогу. Дуже важливим аспектом є загальна робота щодо боротьби зі злочинами на ґрунті ненависті, яка дозволить зробити Ноттінгемшир безпечнішим місцем для всіх жінок».

Головний начальник поліції Ноттінгемшира (у відставці) Сью Фіш

свої відносини з постраждалою (потерпілою) з метою отримання фінансової вигоди або іншої злочинної цілі³⁷.

Поліцейські сили в Англії, Уельсі та Північній Ірландії щорічно здійснюють контроль за п'ятьма видами злочинів на ґрунті ненависті за такими ознаками: інвалідність, ґендерна ідентичність, расова, етнічна чи національна приналежність, релігія, віра чи переконання та сексуальна орієнтація³⁸. За даними міської поліції, наявність елемента ненависті не є обов'язковим. Постраждалі не повинні особисто сприймати інцидент як злочин на ґрунті ненависті, оскільки було б достатньо, щоб інша особа, свідок чи навіть співробітник поліції вважали, що інцидент було вчинено на ґрунті ненависті³⁹.

Важливо зазначити, що політика **поліції Ноттінгемшира** щодо злочинів на ґрунті женоненависництва не змінює та не доповнює жодного з чинних зако-

37 Hate Crime. The Crown Prosecution Service (CPS) United Kingdom [Злочини на ґрунті ненависті. Королівська прокурорська служба (CPS) Великої Британії], за посиланням: <https://www.cps.gov.uk/hate-crime>

38 Поліція Ноттінгемшира реєструє женоненависництво як злочин на ґрунті ненависті, за посиланням: <https://www.bbc.com/news/uk-england-nottinghamshire-36775398>

39 Що таке злочин на ґрунті ненависті? Міська поліція Великої Британії, за наступним посиланням: <https://www.met.police.uk/advice/advice-and-information/hco/hate-crime/what-is-hate-crime/>

нів, оскільки вона узгоджується з визначенням злочинів на ґрунті ненависті, вже передбаченим законодавством **Великої Британії**⁴⁰.

сексуальних злочинів), і очікувалося, що однією з переваг стане підвищення довіри жінок до поліції та покращення показників звітності.

Блок 18

Поведінка Злочинів на ґрунті женоненависництва

У рамках цієї політики поведінка, яку поліція Ноттінгемшира визнала злочином на ґрунті женоненависництва, полягала в наступному:

- Свист
- Похитливі погляди
- Поплескування
- Сексуальні зловживання
- Стеження за будинком
- Зйомка небажаних фотографій на мобільний телефон
- «Підглядання під спідницю»*
- Відверті висловлювання сексуального характеру
- Погрозлива/агресивна поведінка/ залякування
- Непристойне оголення
- Небажані сексуальні домагання
- Зловживання онлайн

*У законодавстві Великої Британії, «підглядання під спідницю» як правило, передбачає, що кривдники роблять без дозволу фотографії під жіночою спідницею, що фіксує зображення її вагіни та нижньої білизни.

Додаткова особливість політики **поліції Ноттінгемшира** полягає в тому, що ймовірні постраждалі від *злочинів на ґрунті женоненависництва* можуть повідомляти про інциденти, які можуть не вважатися злочином за законодавством **Великої Британії**, але поліція проведе розслідування. Поліція Ноттінгемшира зобов'язана вивчити питання про те, чи можна підтримати постраждалу (потерпілу) або що-небудь зробити для того, щоб вона не стала об'єктом насильства повторно⁴¹.

Це було особливо важливо для підвищення поінформованості та заохочення жінок і дівчат до того, щоб вони повідомляли про агресивну поведінку, яку вони не завжди вважали злочинною за своїм характером, тобто домагання (Розділи 4 або 5 Закону про громадський порядок, Непристойний напад). Багато жінок загалом не повідомляють про випадки злочинності (особливо насильницьких та

Така зміна стратегії боротьби з женоненависницькими діями **поліції Ноттінгемшира** вплине на уявлення жінок про які випадки злочинів вони можуть заявити. У **Великій Британії** поліція може включити до свого власного визначення злочину на ґрунті ненависті кілька нещодавно доданих підрозділів⁴².

В результаті, реєстрація женоненависництва як злочину на ґрунті ненависті дасть поліції більш детальну картину того, як часто, коли і де це відбувається. Крім того, це свідчить про дуже тверду рішучість стосовно того, що поліція серйозно ставитиметься до дій, пов'язаних з женоненависництвом, тим самим вселяючи в жінок і дівчат впевненість у необхідності повідомляти про правопорушення. Варто зазначити, що домашнє насильство не було зареєстроване як злочин на ґрунті женоненависництва в рамках введеної поліцейської процедури, оскільки вона має свою власну процедуру⁴³.

40 Six things we've learned about misogyny as a hate crime (2016), Bates, L. for The Guardian [Шість речей, які ми дізналися про женоненависництво як злочин на ґрунті ненависті (2016), Бейтс, Л. для британської газети The Guardian], за посиланням: <https://www.theguardian.com/lifeandstyle/womens-blog/2016/sep/22/six-things-weve-learned-about-misogyny-as-a-hate>

41 Поліція Ноттінгемшира реєструє женоненависництво як злочин на ґрунті ненависті, за посиланням: <https://www.bbc.com/news/uk-england-nottinghamshire-36775398>

42 Поліція Ноттінгемшира реєструє женоненависництво як злочин на ґрунті ненависті, за посиланням: <https://www.bbc.com/news/uk-england-nottinghamshire-36775398>

43 Це було визначено після масштабних консультацій з місцевими зацікавленими сторонами, які займаються питаннями домашнього насильства, та ухваленням рішення, що відображає їхню думку. Див. Поліція Ноттінгемшира реєструє женоненависництво як злочин на ґрунті ненависті, за посиланням: <https://www.bbc.com/news/uk-england-nottinghamshire-36775398>

Крім того, як показує досвід Ноттінгемшира, співробітники поліції, які зазвичай погано розуміються на злочинах на ґрунті ненависті, демонструють більш глибоке розуміння досвіду жінок і дівчат щодо женоненависницької поведінки. Як наслідок, до постраждалих всіх видів злочинів на ґрунті ненависті виявляють більше співчуття та співпереживання і відразу ж після завершення навчальної програми задоволеність постраждалих підвищилася, особливо завдяки співчуттю з боку співробітника поліції та довіри до їхньої історії⁴⁴.

Позитивна практика: громадська оцінка політики поліції щодо женоненависництва як злочину на ґрунті ненависті

У 2018 році на замовлення Ноттінгемського жіночого центру та за фінансової підтримки Ноттінгемширського управління поліції та Комісара по боротьбі зі злочинністю була проведена оцінка, результати якої показали високу громадську думку про політику. Оцінка показала, що понад 87% опитаних вважають, що зміна політики була гарною ідеєю⁴⁵.

Незважаючи на позитивну реакцію громадськості на цю політику, Ноттінгемський жіночий центр та інші недержавні партнери, які брали участь в експерименті, зазнали зловживань з боку засобів масової інформації як на національному, так і на міжнародному рівні, що варіювалося від несхвалення до загрозливих образ женоненависництва.

З початку експерименту кілька інших поліцейських підрозділів **Великої Британії** запровадили аналогічну політику. Проте, головний керівник поліції Ноттінгемшира порадив, щоб будь-яка аналогічна майбутня робота з самого початку включала вбудовані стратегії забезпечення підтримки у боротьбі з зловживаннями онлайн, яких зазнали члени Ноттінгемського жіночого центру.

44 Особисте спостереження тодішнього головного начальника поліції Ноттінгемшира Сюзанни Фіш (2020).

45 Масштабна громадська підтримка політики боротьби зі злочинами на ґрунті женоненависництва (2018 рік), Ноттінгемський університет.

Блок 19

«Ми дуже серйозно ставимося до всіх повідомлень про злочини на ґрунті ненависті, і приємно чути, що увага, яку поліція та партнери приділяють цим конкретним злочинам на ґрунті ненависті з 2016 року, дала жінкам впевненість повідомляти про інциденти. Наша мета полягає не в тому, щоб притягнути людей до кримінальної відповідальності або активізувати кримінальне провадження, а в тому, щоб чітко дати зрозуміти, що поведінка із застосуванням залякування, погроз, приниження жінок або спрямована проти них, є абсолютно недопустимою.

Проте ми, безумовно, добиватимемося притягнення до відповідальності кривдників у відповідних випадках. Як показано в доповіді, переважна більшість чоловіків, зрозуміло, обурені такою поведінкою і це фантастика – мати можливість запропонувати точку зору постраждалої, щоб просвітити і заборонити жінкам бути мішенню для злочинів на ґрунті ненависті через їхню стать».

Рейчел Барбер, Заступниця начальника поліції Ноттінгемшира та стратегічного керівництва поліції щодо боротьби зі злочинами на ґрунті ненависті

Додаткові рекомендації стосовно здійснення політики щодо злочинів на ґрунті женоненависництва можна знайти у зовнішній оцінці⁴⁶ здійснення цієї політики, що фінансується Управлінням поліції та Комісаром з питань боротьби зі злочинністю у Ноттінгемширі.

Рекомендації щодо підвищення ефективності роботи поліції

Рекомендації стосувалися майбутньої підготовки співробітників поліції з питань злочинів на ґрунті женоненависництва, при цьому багато з них зосере-

46 Misogyny Hate Crime Evaluation Report for Nottingham Women's Centre Funded by the Office of Nottinghamshire Police and Crime Commissioner. Mullany, L. and Trickett, L. June 2018 [Доповідь про оцінку злочинів на ґрунті женоненависництва для Ноттінгемського жіночого центру, що фінансується Управлінням поліції та Комісаром по боротьбі зі злочинністю у Ноттінгемширі. Л. Маллані та Л. Трікет, червень, 2018 рік], за посиланням: <https://www.nottingham.ac.uk/lipp/documents/misogyny-evaluation-report.pdf>

дили увагу на тому, як найкращим чином донести цю політику до всіх, щоб отримати підтримку від працівників поліції з самого початку, намагаючись запобігти потенційному опору. Рекомендації включають:

- Навчання у формі семінарів за участю постраждалих (потерпілих) та зовнішніх установ. В ході опитування з питань оцінки співробітники поліції висловили незадоволення щодо підготовки з питань злочинів на ґрунті ненависті (загалом) і часто критикували як зміст, так і формат підготовки, зокрема онлайн-підготовку. **Співробітники поліції, які брали участь у тренінгах, заявили, що вони хотіли б, щоб внесок також робили постраждалі та зовнішні установи⁴⁷;**
- Поведінку, яка охоплюється цією політикою, необхідно пояснювати тим, що вона не є новою і значною мірою охоплюється кримінальними злочинами. Навпаки, ця політика дійсно спрямована на покращення обліку і реагування на злочини та інциденти, про які нині не повідомляється;
- Чітко пояснити, що одна з цілей політики полягає в реєстрації деяких інцидентів, щоб заспокоїти громадськість, надати підтримку постраждалим (потерпілим) та покращити збір розвідувальних даних;
- Слід організувати курси підвищення кваліфікації з питань злочинів на ґрунті ненависті в більш загальному плані, наголосивши, що вони ширші, ніж ненависть і не забути звернути увагу на упередженість, що ґрунтується на особистих якостях і найчастіше передбачає утвердження своєї сили;
- Увага звертається на те, що злочини на ґрунті ненависті включають реєстрацію інцидентів і що політика боротьби з женонависництвом дотримується цього формату. Занадто багато уваги з боку співробітників приділялося політиці боротьби з женонависництвом, яка насправді не пов'язана із злочинами на ґрунті ненависті, тому акцент на тому, чому така поведінка свідчить про зневагу до

⁴⁷ Підготовка співробітників поліції Ноттінгемшира проводилася відповідно до оптимальної практики особистого навчання і включала використання відеоматеріалів та обмін інформацією між жінками, що дозволяло проводити дискусії та поглиблювати розуміння складних та делікатних питань.

Блок 20

«Показання постраждалих і тих, хто не повідомив про інциденти, свідчать про те, що співробітникам поліції необхідно продовжували виявляти співчуття та співпереживання до постраждалих жінок і серйозно ставитися до них – це має вирішальне значення, навіть якщо не вдається виявити кривдників – для представників громадськості ключовим моментом є те, що до них ставляться серйозно, і часто вони реалістично розуміють, що відсоток обвинувальних вироків буде низьким, оскільки більшість інцидентів відбувається дуже швидко і є небагато часу, щоб розгледіти кривдника тощо».

Звіт про злочини на ґрунті ненависті, який фінансується Управлінням Комісара поліції та боротьби зі злочинністю в Ноттінгемширі (2018 рік)

жінок і може також включати прояви ворожості має важливе значення;

- Забезпечити, щоб співробітники поліції пройшли підготовку з питань, що стосуються важливості політики для інтересів жінок у суспільстві в цілому, її негативного впливу на жінок та порушення їх основних прав, включаючи їхнє повсякденне здоров'я та добробут, а не просто розглядати її через призму діяльності поліції (з точки зору того, що це означає для робочого навантаження тощо);
- Політика повинна описуватися і розумітися як багатоплановий ґендерний досвід, який носить міжсекторальний характер та підкреслює різний досвід різних груп. Ця діяльність може здійснюватися за допомогою різноманітних навчальних засобів (фільмів, відеоматеріалів, соціальних мереж тощо);
- Не зосереджувати увагу на одному індивідуальному досвіді, щоб уникнути звинувачень в особистій «кампанії» і натомість зосередитись на множинному досвіді різних міжсекторальних груп жінок і дівчат;
- Необхідно заохочувати ширше обговорення ґендерної віктимізації жінок і чоловіків у суспільстві в цілому, при цьому головна ідея полягає в тому, що дії поліції є частиною ширшої соціальної картини, в якій всі ми покликані зіграти свою роль.

ПРИМІТКИ ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Cassino, D. Why More American Men Feel Discriminated Against. Harvard Business Review. September 29, 2016 [«Чому все більше американських чоловіків відчувають на собі дискримінацію», Гарвардський бізнес-огляд, 26 вересня, 2016 рік], за посиланням: <https://hbr.org/2016/09/why-more-american-men-feel-discriminated-against>
2. The Honourable Wally T. Oppal., The Report of the Missing Women Commission of Inquiry VOLUME IIB Nobodies: How and Why We Failed the Missing and Murdered Women Part 3, 4 and 5 (2012) [Високоповажний Уоллі Т. Оппал. Доповідь Комісії з розслідування випадків зникнення жінок: Як і чому ми підвели зниклих безвісти та вбитих жінок, частина 3, 4 та 5 (2012 рік)], за посиланням: https://www2.gov.bc.ca/assets/gov/law-crime-and-justice/about-bc-justice-system/inquiries/forsaken-vol_2b.pdf
3. Global Study on Homicide (UNODC, 2019) [Глобальне дослідження з питань убивств (УНЗ ООН, 2019 рік)], за посиланням: <https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/gsh/Booklet1.pdf>
4. Global Study on Homicide: Gender-related killing of women and girls (UNODC, 2018) [Глобальне дослідження з питань убивств: Глобальне дослідження з питань убивств жінок і дівчат (УНЗ ООН, 2018 рік)], за посиланням: <https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/GSH2018/GSH18-Gender-related-killing-of-women-and-girls.pdf>
5. Backlash in Gender Equality and Women's and Girls' Rights. Women's Rights & Gender Equality. Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs Directorate General for Internal Policies of the Union PE 604.955–June 2018 [Протидія ґендерній рівності та правам жінок і дівчат. Права жінок та ґендерна рівність. Департамент з цивільних прав та конституційних питань, Генеральний директорат з питань внутрішньої політики Європейського Союзу, PE 604.955– червень, 2018 рік], за посиланням: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604955/IPOL_STU\(2018\)604955_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604955/IPOL_STU(2018)604955_EN.pdf)
6. Communication: Engagement and communication. UK College of Policing [Комунікація: Залучення та комунікація. Коледж поліції Великої Британії], за посиланням: <https://www.app.college.police.uk/app-content/engagement-and-communication/communications/>
7. Kehn, A, and Ruthig, J.C. Perceptions of Gender Discrimination across Six Decades: The Moderating Roles of Gender and Age. 16 June 2013 # Springer Science+Business Media New York 2013 [Kehn, A. та Ruthig, J.C, Сприйняття ґендерної дискримінації протягом шістдесяти років: поміжшувальні ролі статі та віку: Стримуюча роль ґендеру та віку. 16 червня 2013 # Видавнича компанія Springer Science+Business Media New York, 2013 рік].
8. United Nations Police Gender Toolkit,(UN Department of Peace Operations – DPO/ DPET/Integrated Training Service, 2015) [Поліція ООН Посібник з ґендерних питань (Департамент миротворчих операцій ООН – ДМО/Об'єднана служба навчальної підготовки, 2015 рік).
9. See United Nations Police Gender Toolkit Standardised Best Practices on Gender Mainstreaming in Peacekeeping Compendium of Project Tools (2015) [Поліція ООН, Інформаційно-методичний посібник з ґендерних питань «Стандартизовані кращі практики інтегрування ґендерних підходів у миротворчу діяльність», 2015 рік], за посиланням: <http://repository.un.org/bitstream/handle/11176/387374/United%20Nations%20Police%20Gender%20Toolkit%20Compendium%20of%20Project%20Tools.pdf?sequence=55&isAllowed=y>
10. International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict. Best Practice on the Documentation of Sexual Violence as a Crime or Violation of International Law 2nd Edition: Sara Ferro Ribeiro and Danaé van der Straten Ponthoz on behalf of the UK Foreign and Commonwealth Office, March 2017 [Міжнародний протокол з документування та розслідування випадків сексуального насильства в умовах конфлікту. Провідна практика документування сексуального насильства як злочину чи порушення міжнародного права, 2-га редакція: Sara Ferro Ribeiro і Danaé van der Straten Ponthoz від імені Міністерства закордонних справ та справ Співдружності Великої Британії, березень 2017 року], за посиланням: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/598335/International_Protocol_2017_2nd_Edition.pdf
11. Lee P. (1989), Community Policing: A Practical Guide for Police Officials (U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, Washington, DC 1989), [Охорона громадського порядку в громадах: Практичне керівництво для співробітників поліції (Міністерство юстиції США, Управління програмами у галузі правосуддя, Вашингтон, округ Колумбія 1989 рік)], за посиланням: <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/118001.pdf>
12. Good Practices in Building Police-Public Partnerships by the Senior Police Adviser to the OSCE Secretary General (The Organization for Security and Co-operation in Europe, 2008) [Позитивний досвід налагодження партнерських відносин між поліцією та громадськістю під редакцією Старшого поліцейського радника Генерального секретаря ОБСЄ (Організація з безпеки та співробітництва в Європі, 2008 рік)], за посиланням: <https://www.osce.org/secretariat/32547?download=true>
13. What is rape and sexual assault? Metropolitan Police UK [«Що таке зґвалтування та сексуальне насильство?» Міська поліція Великої Британії], за посиланням: <https://www.met.police.uk/advice/advice-and-information/rsa/rape-and-sexual-assault/what-is-rape-and-sexual-assault/>
14. 'When it comes to consent, there are no blurred lines' UN Women, November 18, 2019 2019 [«Коли справа доходить до згоди, не має розмитих меж», ООН-Жінки, 18 листопада, 2019 рік], за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/news/stories/2019/11/feature-consent-no-blurred-lines>
15. 'Measuring police performance in domestic and family violence', Kiah Rollings and Natalie Taylor for *Trends and Issues in Crime and Criminal Justice* No. 367 December 2008, Australian Institute of Criminology [«Оцінка ефективності

- діяльності поліції щодо боротьби з побутовим та сімейним насильством (2008)», Кіах Роллінгс та Наталі Тейлор за Тенденціями та питаннями в галузі злочинності та кримінального правосуддя № 367, грудень, 2008 рік, Австралійський інститут кримінології]: <https://aic.gov.au/publications/tandi/tandi367>
16. The Police Response to Domestic abuse: An Update Report, Her Majesty's Inspectorate of Constabulary and Fire & Rescue Services (HMICFRS). February 2019 [Заходи реагування поліції на випадки домашнього насильства: Оновлена доповідь, Королівська військова поліція та Інспекція пожежної служби її Величності (HMICFRS), лютий, 2019 рік], за посиланням: <https://www.justiceinspectorates.gov.uk/hmicfrs/wp-content/uploads/the-police-response-to-domestic-abuse-an-update-report.pdf>
 17. 'Nottinghamshire Police records misogyny as a hate crime' [Поліція Ноттінгемшира реєструє женоненависництво як злочин на ґрунті ненависті], за посиланням: <https://www.bbc.com/news/uk-england-nottinghamshire-36775398>
 18. Mullany, L. and Trickett, L. (June 2018): 'Misogyny Hate Crime Evaluation Report for Nottingham Women's Centre', funded by the Office of Nottinghamshire Police and Crime Commissioner 2018 [Доповідь про оцінку злочинів на ґрунті женоненависництва для Ноттінгемського жіночого центру, що фінансується Управлінням поліції та Комісаром по боротьбі зі злочинністю у Ноттінгемширі. Л. Маллані та Л. Трікет, червень, 2018 рік], за посиланням: <https://www.nottingham.ac.uk/lipp/documents/misogyny-evaluation-report.pdf>
 19. 'Six things we've learned about misogyny as a hate crime', Bates, L (2016), for *The Guardian* [Шість речей, які ми дізналися про женоненависництво як злочин на ґрунті ненависті (2016), Бейтс Л. для британської газети *The Guardian*], за посиланням: <https://www.theguardian.com/lifeandstyle/womens-blog/2016/sep/22/six-things-weve-learned-about-misogyny-as-a-hate>
 20. Overwhelming public support for Misogyny Hate Crime Policy (2018). University of Nottingham [Масштабна громадська підтримка політики боротьби зі злочинами на ґрунті женоненависництва (2018 рік), Ноттінгемський університет], за посиланням: <https://www.nottingham.ac.uk/news/pressreleases/2018/july/overwhelming-public-support-for-misogyny-hate-crime-policy.aspx>
 21. Hate Crime. The Crown Prosecution Service (CPS) United Kingdom [Злочини на ґрунті ненависті. Королівська прокурорська служба (CPS) Великої Британії], за посиланням: <https://www.cps.gov.uk/hate-crime>
 22. Hate Crime, England and Wales, 2017/18 Statistical Bulletin 20/18 16 October 2018. Home Office Crime and Policing Statistics [Злочини на ґрунті ненависті, Англія та Уельс, 2017/18 Статистичний бюлетень 20/18 16 жовтня 2018 року. Статистика злочинності та діяльності поліції Міністерства внутрішніх справ], за посиланням: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/748598/hate-crime-1718-hosb2018.pdf
 23. What is hate crime? Metropolitan Police United [Що таке злочин на ґрунті ненависті? Миська поліція Великої Британії], за наступним посиланням: <https://www.met.police.uk/advice/advice-and-information/hco/hate-crime/what-is-hate-crime/>
 24. 'Upskirting' now a specific crime as bill receives Royal Assent (Ministry of Justice, UK, 2019) [«Підглядання під спідницю» в даний час кваліфікується як окремий злочин, який отримав королівську санкцію], за посиланням: <https://www.gov.uk/government/news/upskirting-now-a-specific-crime-after-bill-receives-royal-assent>
 25. Handbook on Effective Police Responses to Violence against Women (UNODC, 2010) [Посібник з ефективних заходів реагування поліції на насильство щодо жінок, УНЗ ООН, 2010 рік], за посиланням: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Handbook_on_Effective_police_responses_to_violence_against_women_English.pdf
 26. Handbook on Effective Prosecution Responses to Violence against Women and Girls (UNODC, UN Women, 2014) [Посібник щодо заходів ефективного судового переслідування у випадках насильства щодо жінок, УНЗ ООН та ООН Жінки, 2014 рік], за посиланням: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/14-02565_Ebook_new.pdf
 27. Skinnider, Eileen. 'Towards Gender-Responsive Criminal Justice: Good Practices from Southeast Asia in responding to violence against women' (2018: Thailand Institute of Justice) [Скінідер, Айлін, «У напрямку ґендерно відповідального кримінального судочинства: позитивний досвід Південно-Східної Азії у боротьбі з насильством щодо жінок» (Інститут правосуддя Тайланду, 2018 рік).

ІНСТИТУЦІЙНЕ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО ТА ВІДПОВІДАЛЬНОГО РЕАГУВАННЯ ПОЛІЦІЇ НА НАСИЛЬСТВО ЩОДО ЖІНОК І ДІВЧАТ

«Збільшення кількості жінок у поліції та їхня підготовка на належному рівні – перший важливий крок у відновленні довіри з боку потерпілих та відчуття того, що їхня скарга сприймається зі всією серйозністю на кожному етапі того, що може бути складним процесом. Прогрес також вимагає від нас успішної боротьби з багатьма інституційними та структурними бар'єрами, патріархальними системами та негативними стереотипами щодо ґендерних аспектів, які існують в органах безпеки, поліції та юстиції, як і в інших відомствах».

Фумзіле Мламбо-Нгука, заступниця Генерального секретаря ООН та виконавча директорка структури ООН Жінки, із заяви до Міжнародного дня боротьби за ліквідацію насильства щодо жінок (25 листопада 2019 року)

МЕТА РОЗДІЛУ

1. Надати рекомендації керівництву поліції, яке прагне створити сприятливі умови для своїх колективів у пошуку більш ефективного реагування на насильство щодо жінок і дівчат.
2. Надати керівництву поліції рекомендації щодо зміцнення культури інституційного аналізу роботи та навчання у співпраці із зовнішніми зацікавленими сторонами для підвищення рівня професійності та підзвітності служби поліції.

ВСТУП

Відповідно до стандартів ООН, кожна поліцейська служба або інший правоохоронний орган повинні представляти громаду, якій вони служать, відповідати перед такою громадою та бути їй підзвітними¹. Це – найважливіші елементи, щоб відомство сприймали як легітимного надавача послуг у сфері правосуддя.

Фото люб'язно надано Місією ООН зі стабілізації в Гаїті/Логан Абассі (Гаїті)

Враховання ґендерних аспектів відіграє визначальну роль у сприйнятті поліції як легітимного органу, до якого є довіра, особливо коли мова йде про реагування на насильство щодо жінок і дівчат та інші форми **ґендерно зумовленого насильства**. Однак це передбачає, що поліція спочатку має «перейнятися проблемою» насильства щодо жінок і дівчат. Це означає, що реагування² на його вчинення є основним обов'язком поліції.

По суті, перейматися проблемою насильства щодо жінок і дівчат означає, що поліція входить до числа тих, кого найбільше торкнулося і стурбувало її існування. Найважливішим є те, що покладаючи на себе відповідальність за вирішення проблеми насильства щодо жінок і дівчат означає, що поліцейська служба прагне знайти рішення для досягнення

позитивних результатів щодо постраждалих (потерпілих).

Щоб змінити ситуацію, вищому керівництву поліції потрібно замислитися над тим, чому перш за все потрібна трансформація. Наприклад, які потреби навчання необхідно охопити та які сприятливі умови необхідні для трансформації поліцейських, щоб вони враховували ґендерні аспекти та знаходили рішення для зменшення поширеності насильства щодо жінок і дівчат?

Мета розділу – надати рекомендації вищому керівництву поліції та її керівникам середньої ланки, які прагнуть створити сприятливі умови для того, щоб співробітники, які здійснюють реагування, могли зробити свій внесок у підвищення рівня врахування ґендерних аспектів і, таким чином, покращити **ефективність** роботи служби поліції.

Цей розділ також спрямований на просування

1 Резолюція Генеральної Асамблеї 34/169 від 17 грудня 1979 р.

2 Для цілей цього Посібника, реагування на насильство щодо жінок і дівчат передбачає як заходи запобігання так і заходи реагування поліції.

Блок 1 Гендерно зумовлене насильство

«Гендерно зумовлене насильство – це загальний термін для будь-якого згубного акту, що вчиняється проти волі особи і пояснюється соціальними (гендерними) відмінностями між чоловіками і жінками. Характер та масштаб конкретних видів гендерно зумовленого насильства відрізняються в різних культурах, країнах і регіонах. До прикладів відноситься сексуальне насильство, зокрема сексуальна експлуатація/протиправні дії сексуального характеру та примусова проституція; домашнє насильство; торгівля людьми; примусовий/ранній шлюб; шкідливі традиційні практики, такі як калічення жіночих статевих органів; вбивства в ім'я честі; та спадкування вдів».

Джерело: ЮНІСЕФ, ЮНФПА, ПРООН, ООН Жінки. «Гендерна рівність, узгодженість дій в системі Організації Об'єднаних Націй і ви».

культури інституційного аналізу та навчання за допомогою проведення гендерно чутливої політики та розвитку компетенцій співробітників, які є особливо важливими для керівників поліції середньої ланки, щоб вони могли сприяти трансформації діяльності поліції з урахуванням гендерних аспектів. Це включатиме висвітлення важливої ролі, яку відіграють заходи з підзвітності при підтримці керівництва середньої ланки в процесі трансформації, а також того, як прозорі відносини із зовнішніми зацікавленими сторонами³ додадуть не лише стійкості та легітимності процесу, але й посилять професійне зростання та модернізують поліцейської служби.

Сприятливі умови для керівників середньої ланки мають бути у формі політики проведення трансформації та структур, які сприяють різноманітності та інклюзивності практик, що заохочують до стратегічно важливого усвідомлення гендерних ролей

3 Зацікавлені сторони – це всі урядові та громадські організації та установи, які відіграють роль у реагуванні на насильство щодо жінок і дівчат на всіх рівнях влади та громадянського суспільства. До основних зацікавлених сторін відносяться постраждалі та потерпілі, а також їхні представники, соціальні служби, сектор охорони здоров'я, юридичні служби, поліція, прокуратура, судді, служби захисту дітей та сектор освіти, серед інших.

і норм. Це включатиме розгляд способів зміни шкідливих гендерних норм, щоб сприяти більшій рівномірності владних відносин між жінками і чоловіками, а також між жінками та іншими представниками суспільства.

Рекомендації щодо сприятливих умов, які керівництво поліції має розглянути для більш ефективного та кумулятивного реагування на насильство щодо жінок і дівчат, розділені на наступні підрозділи

1. Встановлення загального розуміння проблеми насильства щодо жінок і дівчат;
2. Політики та стратегії, які сприяють діяльності поліції з врахуванням гендерних аспектів;
3. Побудова стратегічного партнерства;
4. Навчання, підготовка та підвищення кваліфікації;
5. Людські ресурси;
6. Збір, аналіз та використання даних в роботі поліції з врахуванням гендерних аспектів;
7. Моніторинг та оцінка ефективності діяльності поліції з врахуванням гендерних аспектів.

І нарешті, настійно рекомендуємо користувачам цього Посібника вивчати цей розділ у поєднанні з нещодавніми рекомендаціями, які містяться в переробленій редакції Збірника інформаційно-методичних матеріалів «Гендерні питання у секторі безпеки» у Посібнику 2: Гендерні питання у поліції (2019 р.)⁴, який був підготовлений Женевським центром з питань урядування в секторі безпеки (DCAF) у партнерстві з Організацією з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЕ)/Бюро з демократичних інститутів і прав людини (БДІПЛ) та структурою ООН Жінки. За даними DCAF, цей Посібник спрямований на проведення загальної політики, а не на оперативну діяльність, і стосується вищої ланки поліції, підрозділів з гендерних питань та тих, хто зацікавлений у підвищенні ефективності роботи поліції шляхом інтеграції гендерної проблематики

4 Посібник 2 «Гендерні питання у поліції» Збірника інформаційно-методичних матеріалів «Гендерні питання у секторі безпеки» (Женева: DCAF, ОБСЕ/БДІПЛ, ООН Жінки, 2019 р.).

ВСТАНОВЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОГО РОЗУМІННЯ ПРОБЛЕМИ НАСИЛЬСТВА ЩОДО ЖІНОК І ДІВЧАТ

Починаючи з загального розуміння проблеми

Жінки і дівчата всюди повинні мати рівні права та можливості, а також мати можливість жити без насильства та дискримінації. Гендерна рівність вимагає дій з боку всіх державних структур, в тому числі поліції, щоб усунути численні першопричини дискримінації, які все ще обмежують права жінок у приватному та громадському житті. Гендерна нерівність – це дискримінація.

Трансформації діяльності політики з врахуванням гендерних аспектів вимагатиме від керівництва поліції створити добре поінформоване⁵ **розуміння всією службою того, як природа насильства, його причини та наслідки впливають на жінок і дівчат, а також того, що воно по-іншому та непропорційно впливає на жінок і дівчат**⁶. Якщо бути добре поінформованим⁷, отримуючи відомості з боку найбільш постраждалих та уразливих категорій населення, таке розуміння проблеми дозволить керівництву поліції визначити інституційні прогалини. Такі прогалини, ймовірно, будуть у формі проведення невичерпної політики та стратегій, які обмежені за обсягом та діапазоном, та неефективних заходів з підзвітності, що формують практику, поведінку та упередженість поліції, які є шкідливо дискримінаційними, особливо щодо жінок і дівчат.

5 Для цілей Посібника «добре поінформований» означає враховувати відповідні обставини та регулярно отримувати матеріали, які складаються з якісних та кількісних даних, наданих експертами поліції та зовнішніми зацікавленими сторонами, такими як надавачі базових послуг та/або організації громадянського суспільства.

6 Особливу увагу слід приділити в ситуації збройного конфлікту або гуманітарної кризи.

7 «Добре поінформований» означає враховувати відповідні обставини та регулярно отримувати матеріали від внутрішніх і зовнішніх зацікавлених сторін з якісними та кількісними даними.

Фото люб'язно надано Місією ООН зі стабілізації в Гаїті/Логан Абассі (Гаїті)

Дивіться «Вступ», щоб дізнатися про природу насильства щодо жінок і дівчат, його причини та наслідки, а також про те, що воно по-іншому та непропорційно впливає на жінок і дівчат, а також Розділ 11 «Проблеми та стратегії впровадження гендерно чутливого підходу в роботу поліції» стосовно поширених інституційних труднощів.

Виявивши ці інституційні прогалини, керівництво поліції може запровадити політику та стратегії, у тому числі для зміцнення добросовісності та підзвітності поліції, з метою припинення дискримінаційної практики та здійснити трансформацію служби поліції з **врахуванням гендерних аспектів**.

Блок 2

Термін «гендерна проблематика» – це спосіб бачити або аналізувати вплив гендерного питання на можливості, соціальні ролі та взаємодію людей.

ООН Жінки

Поліцейська служба, яка враховує гендерні аспекти – це та, яка прагне впроваджувати принципи гендерної рівності та відсутності дискримінації у своїх політиці та на практиці, у тому числі, але не обмежуючись, застосовуючи **гендерну проблематику** у рамках свого навчання та професійного зростання.

Застосування **ґендерної проблематики** дозволить поліції краще розумітися на відмінностях в житті чоловіків і жінок і те, наскільки по-різному на них можуть впливати прийняття рішення та обставини. Зроблений аналіз дозволить належним чином зрозуміти проблему насильства щодо жінок і дівчат, наприклад, насильство з боку інтимного партнера, врахувати його історію, контекст, значення, вплив та наслідки. Бачення насильства щодо жінок і дівчат з точки зору ґендерного питання допоможе поліції розібратися в його контексті, природі, масштабі та наслідках, щоб зрозуміти, як краще на нього реагувати.

Добре поінформоване розуміння природи насильства щодо жінок і дівчат, його причин, наслідків та непропорційного впливу також забезпечить основу, на якій поліція зможе працювати у координації з іншими основними службами забезпечення правосуддя та побудувати в процесі правильні партнерські відносини із зовнішніми зацікавленими сторонами.

Блок 3 містить таблицю, в якій відображається роль керівництва поліції у перейманні проблемою насильства щодо жінок і дівчат:

Підвищення обізнаності та проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи на шляху вперед

Трансформація діяльності поліцейської служби з врахуванням ґендерних аспектів передбачає, що запобігання насильству щодо жінок і дівчат є інституційним пріоритетом, а реагування на його скоєння у формі розслідування відповідає міжнародним стандартам, згідно з якими перевага віддається добробуту ймовірних постраждалих (потерпілих), а кривдники притягуються до відповідальності.

Крім того, поліція, яка враховує ґендерні аспекти, просуває заходи та дії, які вживають співробітники та/або групи співробітників, котрі здійснюють

Блок 3

Переймання проблемою насильства щодо жінок і дівчат: Роль керівництва поліції

Створення в рамках служби:	Забезпечити сприятливе середовище для співробітників, які здійснюють реагування? щоб:	Забезпечити підзвітність:
Поінформоване розуміння природи насильства щодо жінок і дівчат, його причин та наслідків, а також того, що воно по-іншому та непропорційно впливає на жінок і дівчат	Проактивно співпрацювати та координувати свою діяльність із зацікавленими сторонами, у тому числі з організаціями, які працюють у сфері захисту прав жінок, для кращого розуміння проблем, донесення меседжу про відсутність терпимості до насильства щодо жінок і дівчат та щоб продемонструвати серйозну налаштованість вживати необхідних заходів у разі вчинення такого насильства. →	Конструктивна участь постраждалих (потерпілих) є усталеною практикою під час реагування на насильство щодо жінок і дівчат.
	Продемонструвати налаштованість застосовувати підхід, сфокусований на кривднику та орієнтований на потреби постраждалої особи, до насильства щодо жінок і дівчат у координації з надавачами базових послуг. →	
	Застосовувати інформативне навчання та проводити широке коло консультації з питань запобігання насильству щодо жінок і дівчат та розслідування фактів такого насильства з фокусом на дотримання прав людини, з урахуванням ґендерних аспектів та психологічних наслідків для постраждалих осіб. →	

Аналіз, навчання, трансформація та модернізація →

Блок 4

«Прагнення до ґендерної рівності є одночасно міжнародно-правовим обов'язком та необхідним фактором для досягнення національних цілей розвитку».

Посібник 2 «ґендерні питання у поліції» Збірника інформаційно-методичних матеріалів «ґендерні питання у секторі безпеки»

реагування, ефективно та вчасно з глибоким розумінням того, що у більшості зареєстрованих випадків насильства щодо жінок кривдники до відповідальності не притягуються.

Ці пріоритети мають бути сформульовані та доведені до відома виконавчим керівництвом поліції у якості відправної точки, відштовхуючись від якої можна знайти рішення відносно реагування на насильство щодо жінок і дівчат, а у подальшому вони мають бути підкріплені з боку всього командного складу.

Ключем в роботі поліції з врахуванням ґендерних аспектів у випадках заподіяння насильства щодо жінок і дівчат є стратегічне зобов'язання щодо забезпечення **конструктивної участі** постраждалої (потерпілої) особи⁸ у розслідуванні, оскільки це вплине на хід самого розслідування. Це буде меседжем для запобігання подальшому насильству, оскільки поліція буде віддана забезпеченню безпеки та захисту постраждалих (потерпілих), і те, що з ними сталося, буде сприйматися з усією серйозністю.

Зобов'язання поліції щодо конструктивної участі постраждалої (потерпілої) особи для забезпечення поінформованого реагування має застосовуватися

⁸ «Конструктивна участь» передбачає, що особи мають право брати участь у прийнятті рішень, які безпосередньо стосуються їх, у тому числі в розробці, реалізації та моніторингу процесу реагування. Це може приймати різні форми, у тому числі як надання постраждалим (потерпілим) збалансованої та об'єктивної інформації, щоб вони зберігали повний контроль над ключовими рішеннями, які впливають на їхній добробут, а також у вигляді консультацій з ними для отримання зворотного зв'язку щодо процесу прийняття рішень, у тому числі що стосується розробки альтернатив та визначення рішень.

до цивільних справ в тій самій мірі, як це робиться у кримінальних судових процесах. Для вирішення своєї проблеми в будь-якій законній формі постраждала (потерпіла) особа може звернутися лише в суди, які розглядають цивільні справи. Поліція також повинна ефективно та належним чином реагувати на обмежувальні приписи у випадках насильства з боку інтимного партнера або забезпечити виконання розпоряджень про припинення подальших протиправних дій, які мають на меті запобігти подальшій публікації та поширенню особистих зображень в Інтернеті.

Фото люб'язно надано відділом зв'язків з громадськістю поліції Нігерії

Оскільки поліція часто є відображенням суспільства, якому вона служить, внутрішня позиція про зобов'язання щодо конструктивної участі постраждалої (потерпілої) особи також повинна чітко визнавати, що постраждалі (потерпілі) та кривдники, які скоїли насильство щодо жінок і дівчат, також можуть бути членами поліцейської служби. Міжнародні дані свідчать про те, що 1 з 3 жінок⁹ зазнає у своєму житті певної форми домашнього/сексуального насильства, а це означає, що в рядах самої поліцейської служби, ймовірно, існують як кривдники, так і постраждалі (потерпілі) від насильства, яке пов'язане з ґендерним питанням.

⁹ Приголомшливо те, що кожна третя жінка стає жертвою протиправних дій фізичного та сексуального характеру. Центр новин ООН, 24 листопада 2019 р. <https://news.un.org/en/story/2019/11/1052041>

Результати дослідження та практичної діяльності свідчать, що то, як поліція забезпечує виконання таких законів, в значній мірі впливає на ефективність цих законів¹⁰. Таким чином, питання про конструктивну участь постраждалих (потерпілих) у розслідуванні, як засіб і мета ефективного реагування на насильство щодо жінок і дівчат, слід мати на увазі всім поліцейським та сповіщати про це Застосування **підходу, орієнтованого на дотримання прав людини**, та його **принципу «не нашкодити»** до залучення постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат є найбільш визначеним способом забезпечити їхню конструктивну участь у розслідуванні.

Питання важливості застосування підходу, орієнтованого на дотримання прав людини, для конструктивної участі постраждалих (потерпілих) у розслідуваннях має бути невід'ємною частиною підвищення обізнаності та навчання щодо визначення рішень для реагування на насильство щодо жінок і дівчат. Таке чітке формулювання від вищого та виконавчого керівництва поліції буде дуже важливим для керівників середньої ланки, котрі регулюють роботу співробітників, які здійснюють реагування, керуючись міжнародними стандартами, а також для забезпечення конструктивної участі постраждалої (потерпілої) особи у розслідуванні та для зниження ризику неналежного виконання службових обов'язків, наприклад, участь у неофіційних процедурах посередництва.

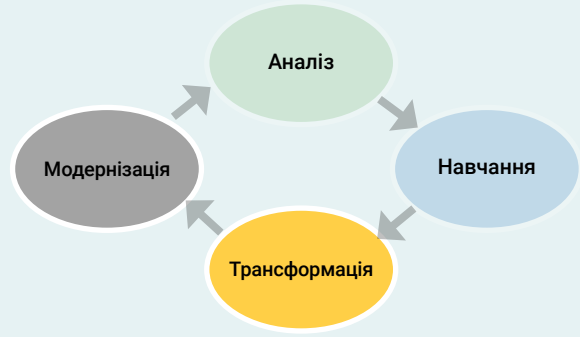
Враховуючи позитивний вплив, який може мати конструктивна участь постраждалих (потерпілих) у розслідуванні випадків насильства щодо жінок і дівчат, важливо, щоб поліцейські служби взяли на себе зобов'язання контролювати її якість, особливо коли відбувається недотримання політики та стандартів з боку співробітників, які здійснюють реагування. Прихильність керівництва поліції накопиченню інституціональних знань у формі перегляду, оцінки та моніторингу зусиль, спрямованих

¹⁰ Пакет базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства: Основоположні елементи і керівні положення щодо забезпечення якості (Спільна глобальна програма Організації Об'єднаних Націй з базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства, 2015 рік).

на реагування на насильство щодо жінок і дівчат, є однією з форм інституційної відповідальності, яка допоможе мінімізувати ризик помилки чи неналежного виконання службових обов'язків та покращити механізми, підходи та стратегії, що використовуються.

Трансформація у сучасну поліцейську службу, яка враховує ґендерні аспекти, не може бути досягнута без інституційного самоаналізу та бажання вчитися, особливо з точки зору тих, хто найбільше стикається з діями поліції (див. Рисунок 1).

Рис. 1
Процес трансформації

Сучасна поліцейська служба повинна мати можливість розраховувати на своє керівництво поліції на різних рівнях, запропонувавши проведення внутрішнього перевірок роботи, використовуючи матеріали, які отримані зовні від різних громад і груп населення, особливо груп більш вразливої категорії.

Для того, щоб це відбулося, вищому і виконавчому керівництву слід підвищити рівень обізнаності та провести інформаційно-роз'яснювальну роботу щодо того, як навчання за допомогою внутрішніх перевірок роботи може принести користь поліцейській діяльності в цілому, особливо за підтримки зовнішніх та компетентних зацікавлених сторін. Під час цього процесу слід підкреслити важливість побудови та підтримки партнерських відносин з широким колом зацікавлених сторін, які мають компетенцію у пошуку рішень проблеми насильства щодо жінок і дівчат. Вищому та виконавчому керівництву необхідно розглянути питання щодо інвестування в навчання чи професійний розвиток

Зацікавлені сторони – це всі урядові та громадянські організації та установи, які відіграють роль у реагуванні на насильство щодо жінок і дівчат на всіх рівнях влади та громадянського суспільства. До основних зацікавлених сторін відносяться постраждалі та потерпілі, а також їхні представники, соціальні служби, сектор охорони здоров'я, юридичні служби, поліція, прокуратура, судді, служби захисту дітей та сектор освіти, серед інших.

у побудові партнерських відносин для керівників середньої ланки як важливий сприятливий фактор.

Що стосується діяльності поліції з врахуванням ґендерних аспектів, у керівництва поліції є кілька варіантів, за допомогою яких можна заохочувати до навчання за допомогою компетентних зацікавлених сторін. До таких варіантів може відноситись встановлення стандартів роботи поліції із передбаченими періодичними внутрішніми перевірками, які проводяться відділом з питань стандартів роботи поліції, наприклад, як це визначено в Системі стандартів роботи поліції, яка використовується під егідою Міністерства громадської безпеки та Генерального соліситора уряду провінції Британська Колумбія, Канада¹¹.

Наприклад, у 2020 році уряд провінції Британська Колумбія запровадив свої Стандарти роботи поліції для сприяння неупередженій поліцейській діяльності, які спрямовані на зменшення ризику упереджених перевірок осіб на вулиці представниками поліції, які місцеві громадські організації описували як історичне переслідування корінного населення та расових меншин у непропорційній формі¹²

11 Закон про поліцію 1996 року дозволяє уряду провінції створювати обов'язкові стандарти для діяльності поліції та оцінювати відповідність роботи поліції цим стандартам Див. Стандарти роботи поліції провінції. Уряд провінції Британська Колумбія за посиланням: <https://www2.gov.bc.ca/gov/content/justice/criminal-justice/policing-in-bc/policing-standards>

12 Передмова до п. 6.2. Стандартів роботи поліції провінції Британська Колумбія: Зупинка представниками поліції. Стандарти роботи поліції провінції. Уряд провінції Британська Колумбія за посиланням: <https://www2.gov.bc.ca/assets/gov/law-crime-and-justice/criminal-justice/police/standards/6-2-foreword-police-stops.pdf>

До інших варіантів відноситься встановлення стандартів щодо проведення періодичних перевірок діяльності більш оперативного характеру, наприклад методів проведення бесід, які використовуються співробітниками, котрі здійснюють реагування, застосовності та/або ефективності інструментів оцінки ризику зазнати насильства з боку інтимного партнера, а також стратегій втручання з урахуванням психологічних наслідків для постраждалих осіб.

Підвищення рівня обізнаності та підготовка персоналу для сприяння трансформації діяльності поліції з врахуванням ґендерних аспектів, також має бути зорієнтованим на зміцнення позитивних чоловічих рис характеру та поведінки в суспільстві, щоб поліція розглядалася як приклад для наслідування для чоловіків і хлопців, які впевнені та надійні і можуть розуміти важливість соціально-культурного різноманіття. Позитивні чоловічі риси характеру та поведінки можна охарактеризувати як підкреслення того, що турбота, співчуття і повага не є природженими жіночими рисами, а є цінними якостями, які виховуються в кожній людині. Не менш важливо, щоб позитивні чоловічі риси характеру та поведінки, не відтворювали уявлення про чоловіків як агресивних, сильних або домінуючих. Позитивні чоловічі риси характеру та поведінки відіграють важливу роль у вирішенні проблеми зменшення випадків насильства щодо жінок і дівчат.

У зв'язку з цим Посібник ООН з ґендерних питань надає деякі передові методи залучення чоловіків-поліцейських:¹³

- Підкреслювання переваг ґендерної рівності та політик, які враховують інтереси сім'ї як для чоловіків, так і для жінок;
- Апелювання до почуття справедливості у поліцейських;

13 UN Police Gender Toolkit (UN Department of Peace Operations – DPO/ DPET/Integrated Training Service [Посібник з ґендерних питань Поліції Організації Об'єднаних Націй, Департамент миротворчих операцій ООН – DPO/ DPET/Об'єднана служба навчальної підготовки], 2015 рік).

- Призначення жінок-поліцейських у якості наставниць для співробітників чоловіків;
- Звернення до представників командного складу, які виступають за ґендерну рівність;
- Запрошення поліцейських до дискусій у групах, які складаються лише з чоловіків-поліцейських та чоловіків і жінок поліцейських;
- Знайдення прихильників ґендерної рівності, які можуть бути прикладом для наслідування для інших поліцейських (див. Блок 5);
- Організація семінарів з підвищення рівня обізнаності.

Щоб допомогти співробітникам, які здійснюють реагування, дотримуватись підходу, орієнтованого на врахування ґендерних аспектів, вище керівництво поліції має забезпечити, щоб їхні керівники середньої ланки могли розраховувати на інституційне розуміння про наступне:

- Природа насильства щодо жінок і дівчат, його причини та наслідки, а також того, що воно по-іншому та непропорційно впливає на жінок і дівчат;

Блок 5

Поліція та рух HeForShe («Він для Неї»)

Ініціатива структури ООН Жінки, the HeForShe («Він за неї») – рух солідарності, який забезпечує системний підхід та цільову платформу, до якої можуть залучатися чоловіки і хлопчики та стати провідниками змін у напрямку досягнення ґендерної рівності.

HeForShe («Він для Неї») – це запрошення чоловікам і людям будь-якої статі стати солідарними з жінками, щоб створити сміливу, видиму та об'єднану силу для забезпечення ґендерної рівності. Рух пропагує, що чоловіки не повинні бути сторонніми спостерігачами з питань прав людини, серед яких питання ґендерної рівності. Члени цього руху вживають заходів по створенню значущих змін у своїх громадах або округах.

Серед членів руху – прихильники ініціативи «ІМПАКТ», які займають вищі керівні посади у своїх країнах і роблять ґендерну рівність інституційним пріоритетом, виконуючи три сміливі переломні зобов'язання для просування та досягнення ґендерної рівності. У якості прикладу представників вищого керівництва поліції виступає Радник ООН з питань поліції Луїс Каррільо (див. фото).

Як захисник руху «HeForShe», пан Каррільо зобов'язується сприяти посиленню співпраці між органами ООН у сфері поліцейської діяльності з урахуванням ґендерних аспектів, щоб гарантувати, що високоякісне реагування поліції та правосуддя, як частина колективних зусиль ООН, існує і доступно для всіх жінок і дівчат, які зазнали насильства, особливо найбільш маргіналізованим категоріям.

«Більша кількість жінок у поліцейській миротворчій службі це просто більш ефективна миротворча діяльність. Від імені 11000 співробітників поліції, які служать під прапором Організації Об'єднаних Націй, я пишаюся тим, що є захисником руху «HeForShe»... «З цією великою честю приходить величезна відповідальність за посилення нашого зобов'язання підвищити довіру до ООН у країнах, де ми служимо і зробити ще більший позитивний вплив на життя людей сьогодні і на майбутнє».

Джерело: Прес-реліз ООН Жінки оголосили Радника ООН з питань поліції Луїса Каррільо захисником руху «HeForShe», який сприяє ґендерній рівності. HeForShe («Він для Неї»)

Радник ООН з питань поліції Луїс Каррільо

- Важливість в оперативній роботі підходу, орієнтованого на дотриманні прав людини, для забезпечення конструктивної участі постраждалих (потерпілих) у реагуванні на насильство щодо жінок і дівчат;
- Важливість в оперативній роботі дотримуватись концепції «не нашкодити»;
- Спілкування з громадами для запевнення та зміцнення довіри і впевненості в тому, що реагування поліції на насильство щодо жінок і дівчат у пріоритеті;
- Робота поліції з врахуванням ґендерних аспектів вимагає, щоб поліцейські на керівних ролях у всій службі просували етику, орієнтовану на постраждалу (потерпілу) особу, забезпечуючи мінімальний рівень підготовки УСІХ поліцейських;
- Робота поліції з врахуванням ґендерних аспектів вимагає безперервної, прозорої роботи та широкого колу консультації щодо самоаналізу та навчання;
- Дотримання поліцією міжнародних стандартів і норм призводить до того, що її сприймають як законного та надійного надавача базових послуг.

Підвищення рівня обізнаності на зовнішньому рівні

Поліція, яка прагне трансформуватися у службу, яка враховує ґендерні аспекти, також повинна взяти на себе зобов'язання щодо зовнішнього процесу взаємодії, який є прозорим та інклюзивним. Повідомлення, які адресовані на зовнішньому рівні громадам, що представляють різноманітність місцевого населення, настільки ж важливі, як і внутрішній обмін повідомленнями всередині служби. Незалежно від того, чи спілкується керівництво поліції усно, у цифровій чи візуальній формі, представлення поліції в офіційних повідомленнях, у тому числі під час кампанії з набору кадрів, повинні відображати бачення трансформації та кроки, які поліція вживає, переймаючись проблемою насильства щодо жінок і дівчат.

Розуміння та «переймання» проблемою насильства щодо жінок і дівчат означає, що ви і ваша команда визнаєте потреби найбільш постраждалих категорій населення та реагуєте на них. Таким чином, ви прагнете бути частиною рішення та змінюватися на краще.

Зовнішня комунікація керівництва поліції щодо процесу трансформації повинна демонструвати прихильність до прозорості. Це може бути у формі публікації результатів перевірок роботи поліції щодо політик, стратегій, підходу та інструментів для реагування на насильство щодо жінок і дівчат в Інтернеті. Такі перевірки, безсумнівно, виявлять прогалини в можливостях, але вони також повинні передбачати детальне навчання та просування вперед. Це посилить усвідомлену легітимність прихильності поліції до трансформації, що допоможе надихнути на співпрацю постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат, а також громад їх проживання.

Фото люб'язно надано Міжнародною асоціацією жінок-поліцейських (Бангладеш)

Загалом, підвищення рівня обізнаності поліцейської служби, будь то внутрішнє чи зовнішнє, має сприяти ґендерній рівності у якості рішення з реагування на насильство щодо жінок і дівчат та його причини, наслідки та на те, як воно по-іншому та непропорційно впливає на жінок та дівчат. Це означає, що

всім рівням керівництва поліції слід постійного підкріплювати меседж про те, що потреби та інтереси всієї громади не допускаючи дискримінації є основою сучасної поліції.

Більш детальна інформація про зовнішні комунікації, які відображають діяльність поліції з врахуванням ґендерних аспектів представлена в Розділі 9 «Комунікація».

ПОЛІТИКИ ТА СТРАТЕГІЇ, ЯКІ СПРИЯЮТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ З УРАХУВАННЯМ ҐЕНДЕРНИХ АСПЕКТІВ

Керівники середньої ланки відіграють украй важливу роль у процесі трансформації з метою забезпечення діяльності поліції з урахуванням ґендерних аспектів, але для цього необхідно, щоб вище та виконавче керівництво поліції забезпечило їм належне сприятливе середовище для вирішення проблеми насильства щодо жінок і дівчат. Це буде мати місце у формі інституційних політик та стратегій, які за своєю суттю ґрунтуються на нормах, мають достатні ресурси та включають механізми притягнення людей до відповідальності.

За умови прийняття політик на основі норм всі співробітники мають поважати їх у якості доктрини, і вони мають супроводжуватися чіткими протоколами або стандартними оперативними процедурами (СОП). Не є виключенням політики, які

сприяють діяльності поліції з врахуванням ґендерних аспектів.

Згідно з Поліцією ООН, політика та СОП стосовно насильства щодо жінок і дівчат є важливими, оскільки ці керівні документи окреслюють проблеми, які вважаються основними для поліцейської організації, та замінюють розуміння з боку окремих людей, стереотипи та уявлення щодо цих проблем інституційним стандартом. Крім того, вони передбачають підзвітність залучених співробітників та їхніх керівників¹⁴.

Блок 7

Якщо співробітники досягають нормативних показників за стандартами і перевищують їх, цих співробітників слід винагородити. Якщо вони не досягають цих показників, їх потрібно притягнути до відповідальності і, якщо це доречно, застосувати до них дисциплінарні стягнення. Тільки за рахунок наявності сильних лідерів, які притягують до відповідальності своїх співробітників, ми можемо досягти прогресу, якого заслуговує громадськість.

Посібник для фахівців з питань доступу жінок до правосуддя (ООН Жінки та ін., 2018 рік)

Інвестування у створення обґрунтованих протоколів, поліцейських стандартів або СОП дозволить відповідальним співробітникам зрозуміти свої обов'язки та надасть їм необхідні кроки для застосування інтерсекційних підходів та підходів на основі прав до розслідування із забезпеченням того, щоб не було розбіжностей з точки зору знання цих кроків.

Див. додаток 2 розділу 5 «Розслідування» та розділ 12 «Процес здійснення правосуддя» для отримання інформації про позитивну практику в поліцейських протоколах у сфері співпраці з іншими установами стосовно реагування на насильство щодо жінок і дівчат.

¹⁴ UNPOL *Gender Toolkit Standardised Best Practices on Gender Mainstreaming in Peacekeeping Compendium of Project Tools* [Поліція ООН, Посібник з ґендерних питань, Стандартизовані приклади кращої практики з ґендерного інтегрування у сфері підтримки миру, Збірник проектних інструментів] (2015 рік).

Блок 6

Політики та СОП не є лише «декорацією» і повинні бути спрямованими на виконання і досягнення того, для чого вони були створені. Керівники середньої ланки поліції відіграють основну роль у керівництві реалізацією, активацією та забезпеченням дії такої політики.

Джеррі Кемпбелл (кавалер ордена Британської імперії, науковий співробітник Інституту дипломованого управління, старший науковий співробітник за системою Академії вищої освіти) – детектив, головний суперінтендант (у відставці), Скотланд-Ярд

Запровадження нових політик та подальших протоколів чи СОП вимагає спеціального обміну повідомленнями з метою охоплення широкого ряду співробітників усіх рангів. Керівництво поліції не має покладатися виключно на підготовку, щоб забезпечити розуміння такої політики, яка ґрунтується на нормах, і кодексів поведінки, пов'язаних із цим. Дані свідчать про те, що люди, які є прикладами для наслідування та/або виконують наставницькі ролі, насправді справляють більший вплив на моделі поведінки ровесників та підлеглих, ніж сама підготовка, особливо якщо підготовка є спеціально спрямованою на зміну ставлення¹⁵.

Наприклад, прищеплюючи інституційну культуру нульової терпимості стосовно сексуальної та ґендерно зумовленої дискримінації, домагань, булінгу і насильства в поліцейській організації, керівництво поліції має постійно засуджувати

таку поведінку, де б вона не мала місце або де б про неї не повідомлялося. Керівники також мають активувати органи внутрішнього контролю та нагляду оперативним і прозорим способом, а також забезпечити безпечне і конфіденційне сприятливе середовище для свідків таких випадків та/або скаржників стосовно них. Така поведінка, продемонстрована керівництвом поліції, забезпечує керівникам середньої ланки вкрай важливу легітимність, необхідну для розвитку, посилення компетенцій та заохочення за компетенції, які

15 Див. Jenni Cross, '3 Myths of Behavior Change and Other Challenges for Sustainability' [Кросс Дж., 3 міфи про зміну поведінки та інші проблеми сталого розвитку] (2014 рік), Центр з питань енергетики та поведінки, Інститут з питань антропогенного навколишнього середовища, Державний університет Колорадо, і Bohent, I, 'What Works: Gender Equality by Design' [Бонет І., Що працює: ґендерна рівність за своїм замислом] (видавництво Гарвардського університету, 2016 рік). Див. також розділ «Психологічні та соціологічні теорії» в документі Фленаган Е. Е. і Таннера Дж. К. «A Framework for Evaluating Behavior Change in International Development Operations» [Рамкова програма з оцінки змін у поведінці у ході операцій з міжнародного розвитку], Група з питань незалежної оцінки, робочий документ (2016 рік/№2) (Світовий банк, 2018 рік).

потрібні для ефективного реагування на насильство щодо жінок і дівчат.

Х'юман Райтс Вотч також надає корисні настанови щодо запровадження гарантій проти сексуальних домагань та інших форм насильства на робочому місці. Документ організації «*Безпека та гідність на роботі: керівництво до Конвенції МОП 2019 року про викорінення насильства та домагань (№190)*»¹⁶ містить чіткі визначення та дії, у тому числі стосовно механізмів подання скарг та контролю, які державні установи, як-от: поліція, можуть здійснювати в рамках своїх зусиль із запобігання такому насильству та реагування на нього¹⁷.

Загалом політика на основі норм має встановлювати, робити обов'язковими для виконання та/або посилювати¹⁸:

Протоколи

- Чіткі СОП та кодекси поведінки, які відображають інституційну політику для співробітників, які самі є потерпілими (потерпілими) від насильства з боку інтимного партнера та інших форм насильства щодо жінок і дівчат або кривдника-

Генеральний директор з питань громадської безпеки Алтін Кято та директор Албанської державної поліції Хакі Чако долучилися до руху #HeForShe. Фото люб'язно надано Офісом ООН Жінок в Албанії/Бесніком Бакою

16 21 червня 2019 року члени Міжнародної організації праці (МОП) – уряди, профспілки та асоціації роботодавців – переважною більшістю проголосували за прийняття Конвенції МОП про викорінення насильства та домагань у сфері праці (Конвенція про викорінення насильства та домагань, №190).

17 'Safety and Dignity at Work: A Guide to the 2019 ILO Violence and Harassment Convention, No. 190' [Безпека та гідність на роботі: керівництво до Конвенції МОП 2019 року про викорінення насильства та домагань (№190)] (Х'юман Райтс Вотч, 2020 рік), за посиланням: https://www.hrw.org/sites/default/files/media_2020/06/ILO_advocacy_brochure_0620.pdf

18 'The Trial of Rape. Understanding the Criminal Justice System Response to Sexual Violence in Thailand and Viet Nam' [Судовий процес у справах про зґвалтування. Розуміння реагування системи кримінального правосуддя на сексуальне насильство у Таїланді та В'єтнамі] (ООН Жінки, ПРООН та Управління ООН з питань наркотиків та злочинності, 2017 рік).

ми, які скоїли таке насильство. Такі заходи є вкрай важливою частиною контролю над проблемою та серйозного ставлення до насильства щодо жінок і дівчат, оскільки вони підтримують співробітників, встановлюють стандарти та допомагають притягнути організацію до відповідальності¹⁹:

- Обов'язкові поліцейські стандарти із вбудованою системою періодичної оцінки відповідності;
- Система контролю, за якою оцінюється послідовне застосування протоколів/СОП за участі спеціалізованих організацій з метою забезпечення їхньої інклюзивності (як-от: організацій, які представляють потреби людей з інвалідністю);
- Комплексні протоколи та рекомендації, які сприяють послідовним і уніфікованим ґендерно орієнтованим підходам до розгляду та розслідування випадків сексуального насильства. Це має включати настанови, які вимагають, щоб співробітники поліції пояснювали постраждалій/потерпілій процес правосуддя, її права та доступні послуги²⁰. За ідеальних умов протоколи мають підкреслювати, що у жінок повинна бути можливість вибору того, співробітнику поліції якої статі вони будуть повідомляти про акт насильства/зі співробітником поліції якої статі вони будуть працювати;
- Спільні робочі угоди стратегічного рівня з суб'єктами переслідування та іншими установами, у тому числі надавачів послуг, наприклад, соціальних, медичних, освітніх тощо.

¹⁹ Наприклад, Служба столичної поліції (MPS), сили територіальної поліції, які несуть відповідальність за правоохоронну діяльність у поліцейському окрузі Великого Лондона, надає в режимі онлайн свій контрольний список обов'язкових дій, якщо співробітники підозрюються у домашньому насильстві, зґвалтуванні або інші тяжких правопорушеннях сексуального характеру: <https://www.met.police.uk/SysSiteAssets/foi-media/metropolitan-police/policies/strategy-governance--mps-employee-domestic-abuse-policy>

²⁰ 'Police as an Entry Point to End Violence Against Women and Girls. Lessons from Civil Society Organizations Funded by the UN Trust Fund to End Violence Against Women [Поліція як відправна точка для ліквідації насильства щодо жінок і дівчат. Знання організацій громадянського суспільства, які фінансуються Цільовим фондом ООН з ліквідації насильства щодо жінок]. Цільовий фонд ООН з ліквідації насильства щодо жінок, м. Нью-Йорк, 2019 рік.

Професійні стимули

- Успіх команди має визначатися спільними зусиллями, спрямованими на зниження загальної поширеності насильства щодо жінок і дівчат, що пов'язано зі збільшенням кількості повідомлень до поліції на початковому етапі. Керівництво поліції має утримуватися від встановлення цілі стосовно скорочення зафіксованих злочинів у сфері насильства щодо жінок і дівчат, оскільки багато поліцейських організацій визнають, що показник повідомлень про правопорушення у цій сфері є доволі недостатнім²¹.

- Стимули для професійного визнання співробітників поліції, які демонструють володіння ґендерно орієнтованими компетенціями в розслідуваннях стосовно насильства щодо жінок і дівчат. Створення таких стимулів і можливостей для кар'єрного зростання підвищує ступінь відданості як співробітників, так і співробітниць поліції справі вирішення проблеми насильства щодо жінок і дівчат, що проявляється, у тому числі, у повноцінній участі постраждалої (потерпілої) у розслідуванні. Такі стимули також посилять ґендерну рівність і реагування на насильство щодо жінок і дівчат у якості пріоритетних напрямів;

- Співробітники середньої та вищої ланки мають брати активну участь у громадських кампаніях, які стосуються ґендерних/соціальних норм і стереотипів, як-от: кампанія «HeForShe». У 2020 році сили поліції Великої Британії спільно оприлюднили свій «Перший щорічний звіт про ґендерну рівність у діяльності поліції Великої Британії» в рамках на-

²¹ Див. 'Everyone's business: Improving the police response to domestic abuse' [Справа кожного: покращення реагування поліції на домашнє насильство] (Інспекція Корпусу констеблів її Величності, 2014 рік) для отримання інформації про досвід поліцейських організацій Великої Британії у відході від встановлення цілі стосовно скорочення зафіксованих злочинів у сфері домашнього насильства.

Фред Йіґа, комісар поліції МООНПС, долучився до кампанії «HeForShe». Фото люб'язно надано МООНПС (Південний Судан)

ціональної кампанії «HeForShe». Звіт підкреслює значну відданість і прогрес, досягнутий усіма силами поліції Великої Британії у сприянні ґендерній рівності в їхніх відповідних поліцейських організаціях, у тому числі вирішальну роль, яку відіграють чоловіки-співробітники поліції вищої ланки у справі вирішення проблеми ґендерної нерівності у якості ключової проблеми для поліції²².

- Стимули для керівників середньої ланки, особливо на рівні відділень поліції, для розвитку ініціатив/партнерських відносин з іншими агентствами, громадами, а також державних та/або приватних ініціатив, як-от: благодійні організації, що підтримують постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат;
- Підвищення статусу представників служб екстреного реагування, щоб вони розуміли вкрай важливу роль, яку вони відіграють у зміцненні довіри та впевненості стосовно поліції з боку місцевих громад.

²² Gender Equality in UK Policing First Annual Report [Перший щорічний звіт про ґендерну рівність у діяльності поліції Великої Британії] (2020 рік). Діяльність відділу зв'язків із громадськістю поліції Сассекса у 2019 році на підтримку руху солідарності ООН Жінок за ґендерну рівність «HeForShe», див.: <https://www.sussex.police.uk/SysSiteAssets/media/downloads/sussex/about-us/governance-and-processes/equality-and-diversity/heforshe-annual-report-2019.pdf>

Спеціалізовані підрозділи

- Спеціалізовані підрозділи, до складу яких входять багатoproфільні спеціалісти, у тому числі судово-медичні експерти, медичні працівники, соціальних працівників, консультантів тощо. У деяких країнах, як-от: в Індії і Танзанії, спеціалізовані підрозділи поліції очолюються жінками, і вони можуть складатися зі 100% жінок. Частиною їхньої роботи є допомога у зміцненні довіри з боку громад стосовно повідомлень про випадки. Наприклад, «Жіночі групи», створені у м. Хайдарабад (Індія), залучаються до вирішення проблеми знущання та переслідування поміж інших форм насильства щодо жінок і дівчат.
- Відповідальні співробітники поліції, які пройшли підготовку під керівництвом спеціалістів з метою долучення до комплексних центрів, як-от: «Соняшникові центри» в Республіці Корея (див. Блок 9), центри підтримки жертв (ЦПЖ) у Бангладеш або Центр консультативної допомоги жертвам сексуального насильства (ЦДСН) у Болгарії (див. приклади у Розділі 7 «Підтримка та допомога»)²³.
- Спеціальні підрозділи із захисту та відділи з ґендерних питань у відділеннях поліції, на які покладено завдання забезпечити ґендерно орієнтовані процедури, допомагають уникнути вторинної віктимізації та стигматизації;
- Спеціальні групи для обробки звітів з різних точок 24 години на добу і 365 днів на рік, наприклад, у режимі онлайн, через SMS і телефони довіри, щоб це було організовано більш простим та конфіденційним способом.

²³ Для отримання додаткової інформації про приклади комплексних центрів див. розділи про ПАР (центри з догляду «Тутузела» та відділення жіночої поліції (Delegacias Especiais de Atendimento à Mulher (DEAM) у Бразилії у документі «Progress of the World's Women 2011–2012: Families in a Changing World» [Глобальний прогрес жінок у 2011-2012 роках: жінки у мінливому світі] (ООН Жінки, 2011 рік).

Блок 9

Комплексні «Соняшникові центри» у Республіці Корея

Вперше «Соняшникові центри» були створені у 2004 році. Станом на 2019 рік у всій країні налічується 39 «Соняшникових центрів». Центр є сукупністю інтегрованих центрів послуг на основі лікарень для постраждалих (потерпілих) від ґендерно зумовленого насильства (ГЗН), які надають медичну, консультаційну, слідчу та правову підтримку в рамках однієї організації.

«Соняшникові центри» надають інтегровані послуги завдяки офіційному партнерству між Міністерством з питань ґендерної рівності та сімей, органами місцевого самоврядування, поліцією та лікарнями.

Що стосується підтримки з боку поліції, до Центру у цілодобовому режимі направляється співробітниця поліції зі спеціальною підготовкою стосовно питань ґендерно зумовленого насильства та прийомів проведення інтерв'ю з постраждалими (потерпілими).

До числа обов'язків співробітниці поліції входить проведення інтерв'ю з постраждалими (потерпілими) у середовищі, де ті почуваються в безпеці. Результати інтерв'ю (тобто перевірена заява) разом із судово-медичними доказами, зібраними медичною групою, направляються до відділення поліції для подальшого розслідування. Центри також пропонують спеціалізовану підтримку дітям та особам з інвалідністю. Центри зробили обов'язковим відеозапис для постраждалих (потерпілих) віком до 19 років. Це позбавляє постраждалих (потерпілих) необхідності неодноразово давати свідчення.

До числа ключових висновків з досвіду «Соняшникових центрів» в Республіці Корея входять:

- Координація та офіційна домовленість між відповідними зацікавленими сторонами є політичними процесами та потребують часу. Важливою є мобілізація політичної підтримки на високому рівні; рекомендується залучення різних зацікавлених сторін та посадових осіб із самого початку;
- Координація з наявним механізмом підтримки: важливим було залучення НУО до розробки концепції інтегрованого центру послуг.

Комітети з нагляду

- Відданість вищого та виконавчого керівництва справі надання послуг, орієнтованих на постраждалих (потерпілих). Наприклад, залучення офіцерів вищої ланки до участі в комітетах на місцевому рівні, які займаються питаннями ґендерно зумовленого насильства, у тому числі насильства щодо жінок і дівчат²⁴.

²⁴ У кількох країнах, як-от: у Демократичній Республіці Конго, уряд створив комітети з питань ґендерно зумовленого насильства, до складу яких входять представники уряду, організацій громадянського суспільства, лідерів громад та партнерів у сфері розвитку, які мають повноваження контролювати та рекомендувати виправні заходи для покращення системи кримінального правосуддя.

Просвітницька діяльність

- Забезпечте комунікацію на стратегічному рівні між поліцією та громадами і взаємодію на всіх рівнях організації.
- Дайте чіткі вказівки всім співробітникам стосовно очікувань під час реагування поліції у рамках різних ролей.
- Інформаційні буклети для громад з метою розвіяння будь-яких міфів та помилкових упереджень стосовно насильства щодо жінок і дівчат, яких може притримуватися широка громадськість.

Чітко визначена політика на основі норм, яка сприяє досягненню цілей ґендерної рівності, буде відображати демократичну діяльність поліції та приклади кращої практики стосовно найму, розміщення, переміщення, підготовки та добробуту співробітників. Реалізація таких дій дозволить жінкам брати участь у трансформації та реструктуризації служби в поліції і користуватися результатами цих процесів нарівні з чоловіками.

Для отримання інформації про додаткові приклади політики на основі норм, що сприяють ґендерно-чутливій діяльності поліції з урахуванням ґендерних аспектів, див. документ DCAF [«Посібник 2: «ґендерні питання у поліції»](#) (2019 рік) Збірника інформаційно-методичних матеріалів «ґендерні питання у секторі безпеки». Також для отримання інформації див. «Посібник ООН Жінок із законодавства» (2012 рік) та [План дій Управління ООН з питань наркотиків та злочинності: план реалізації систем кримінального правосуддя для запобігання насильству щодо жінок і реагування на нього](#) (міститься у публікації

під назвою *«Посилення запобігання злочинності та реагування кримінального правосуддя на насильство щодо жінок»* (2014 рік).

Політика, яка забезпечує інклюзивність та враховує різноманітність

Діяльність поліції з урахуванням ґендерних аспектів потребує трансформаційної політики, яка спрямована на посилення підзвітності поліції для ефективного та адекватного реагування на насильство щодо жінок і дівчат, а також на забезпечення того, щоб їхні дії сприяли ширшій стратегії запобігання, яка стримує подальші акти насильства, що непропорційно впливають на жінок та дівчат. Така політика має трансформувати нерівні ґендерні відносини в поліцейській організації, з метою сприяння інклюзивному розподілу влади та різноманітності у прийнятті рішень, а також підтримці у розширенні прав і можливостей жінок в рамках організації.

Фото люб'язно надано Місією ООН зі стабілізації в Гаїті/Марко Дорміно (Гаїті)

Один із способів початку процесу полягає у заміні або перегляді наявних політик та структур, які сприяють шкідливим упередженням та дискримінаційним практикам в рамках організації, і запровадження замість них таких, які сприяють інклюзивності та різноманітності та заохочують за них. Наприклад, чітко визначена політика проти сексуальних домагань, експлуатації та насильства на робочому місці дозволяє поліцейській організації виконувати свої обов'язки стосовно принципу рівних можливостей як для співробітниць, так і для співробітників.

Фото люб'язно надано Міжнародною асоціацією співробітниць поліції (Абу-Дабі)

У своєму «Посібнику з ґендерних питань» (2019 рік) Женевський центр з питань управління сектором безпеки (DCAF) стверджує, що для зміни інституційної культури поліції в напрямі інклюзивності, різноманітності, толерантності та поваги, політика та пов'язані з процесом директиви ма-

ють бути спрямованими на створення професійного робочого середовища, в якому враховується внесок усіх співробітників²⁵. Нижче на основі «Посібника з ґендерних питань» DCAF наведено список прикладів такої інституційної політики, спрямованих на те, щоб поліція враховувала ґендерні аспекти:

- Ефективна політика «нульової терпимості» стосовно дискримінації, переслідування, булінгу та зловживань;
- Обов'язкова підготовка всіх співробітників з метою забезпечити розуміння політики боротьби з переслідуванням та дискримінацією;

²⁵ Посібник 2 «ґендерні питання у поліції» Збірника інформаційно-методичних матеріалів «ґендерні питання у секторі безпеки» (Женева: DCAF, ОБСЄ/БДІПЛ, ООН Жінки, 2019 рік).

- Копії політики мають бути доступними у всіх відділеннях поліції, також мають розповсюджуватися рекламні матеріали;
- Реальне і відкрите залучення на постійній основі поліцейських асоціацій та організацій громадянського суспільства, які представляють жінок і групи меншин, з метою аналізу їхнього досвіду стосовно того, що працює, а що не працює при створенні позитивного робочого середовища;
- Керівництво поліції має публічним і послідовним способом говорити про цінність різноманітності робочої сили та відмову від дискримінації, відчуження, булінгу та переслідування або поглядів, які культивують такі явища;
- Стратегії розвитку когнітивних навичок та управління стресом для всіх оперативних співробітників поліції.

Співробітники, які відчувають, що їх цінують, зокрема за їхню доброчесність, як правило отримують більший обсяг позитивного досвіду в результаті взаємодії з іншими. У такому випадку керівники середньої ланки, які відчувають, що їх цінують в поліцейській організації, будуть із більшою ймовірністю демонструвати дотримання поліцейських принципів, норм і стандартів, у тому числі тих, що стосуються боротьби з дискримінацією та підзвітності. Саме ці керівники будуть подавати приклад і надихати на зміни у рамках своїх груп.

Керівництво поліції може відігравати певну роль у боротьбі зі шкідливими стереотипами та упередженнями, які у минулому підривали зусилля поліції у сфері насильства щодо жінок і дівчат.

Керівництво на основі норм є вкрай важливим для діяльності поліції з урахуванням ґендерних аспектів. І навпаки, якщо керівництво поліції не подає приклад і не відповідає критеріям стандартів, професіоналізм, компетенції та поведінка, що є вкрай важливими для діяльності поліції, ізолюють оперативного керівника (середньої ланки) або керівників груп, відданих справі просування нової політики, які вбачають цінність в

інклюзивних та різноманітних групах з реагування на злочинність і насильство загалом.

Згідно з DCAF, дискримінація та переслідування з більшою ймовірністю мають місце в організаціях, де групи меншин є недостатньо представленими взагалі або в управлінні чи ряді спеціальностей²⁶. Таким чином, стабільність трансформації у напрямі ґендерно орієнтованої поліцейської організації має бути закладена у процес створення професійного робочого середовища, в якому враховується внесок усіх співробітників та активним і послідовним способом здійснюється протидія шкідливим упередженням стосовно груп меншин не заохочуються.

Співробітники поліції, які відчувають, що їх цінують за їхню добросовісність і відповідність стандартам, мають однаковою мірою відчувати, що їхнє здоров'я та благополуччя є важливим для старших

керівників. Серед співробітників поліції, які роками розглядають справи у сфері насильства щодо жінок і дівчат, спостерігається високий рівень вигорання, і у них відсутні стимули або просування по службі.

Нижче у Блоці 10 наведено цікавий приклад зусиль Комісії з питань національної безпеки уряду Мексики та Управління ООН з питань наркотиків та злочинності стосовно вирішення проблеми стресу, пов'язаного з професійною діяльністю, який **непрямим способом** може легко призвести до **психічної травми**.

Психічну травму, отриману непрямим способом, можна описати як негативну реакцію, яка може виникнути, коли ви чуєте про травматичний досвід іншої особи. Вплив емоцій, спогадів та образів травмованої людини може викликати реакції у надавачів базових послуг, які нагадують посттравматичний стресовий розлад (ПТСР)²⁷.

Блок 10

Управління ООН з питань наркотиків та злочинності та Мексика об'єднують зусилля з метою ліквідації ґендерно зумовленого насильства

У 2017 році Управління ООН з питань наркотиків та злочинності і Мексика об'єднали зусилля та створили програму під назвою «Посилення безпеки для вразливих груп» у спробі подолати ґендерне насильство.

Будучи реалізованою офісом Управління ООН з питань наркотиків та злочинності у Мексиці та Комісією з питань національної безпеки, програма мала на меті підготувати 8 тис. співробітників поліції і 1 тис. операторів для прийняття екстрених викликів у 19 штатах з метою виявлення та надання допомоги жертвам ґендерно зумовленого насильства.

Управління ООН з питань наркотиків та злочинності також розробило посібник з управління стресом та когнітивних здібностей для державних службовців, які зазнали високого рівня насильства. Аналогічним способом інші інформаційні матеріали, як-от: буклети, відео та плакати, були розроблені у якості навчальних інструментів для кращого навчання.

У поєднанні з тренінгами інформаційні матеріали дозволяють учасникам скористатися необхідними навичками для виявлення та подолання ґендерно зумовленого насильства в Мексиці.

Джерело: [UNODC joins forces with Mexico to eliminate gender-based violence](#) [Управління ООН з питань наркотиків та злочинності та Мексика об'єднують зусилля з метою ліквідації ґендерно зумовленого насильства].

²⁶ Посібник 2 «ґендерні питання у поліції» Збірника інформаційно-методичних матеріалів «ґендерні питання у секторі безпеки» (Женева: DCAF, ОБСЄ/БДІПЛ, ООН Жінки, 2019 рік).

²⁷ Див. Розділ 12 «Травми та самопоміага» у документі «Manual on Human Rights Monitoring» [Посібник з контролю виконання прав людини] (УВКПЛ, 2011 рік).

Висока схильність співробітників поліції до психічних травм, отриманих непрямым способом, є цілком реальним фактором, який потребує додаткової уваги в рамках поліцейських організацій. Розвиток навичок, які лежать в основі самосвідомості, з метою розпізнавання сильних і проблемних емоцій, які, за повідомленнями співробітників поліції, ті часто відчують при розгляді випадків насильства щодо жінок і дівчат, та управління ними є кроком у правильному напрямі. Політика та пов'язані з процесом директиви, які приділяють особливу увагу управлінню стресом і благополуччю співробітника поліції, можуть посилити почуття емпатії з боку співробітника поліції щодо травматичного досвіду, тим самим дозволяючи йому кращим способом надавати допомогу постраждалим (потерпілим) від насильства щодо жінок і дівчат.

У 2019 році під час незалежної оцінки програми «Посилення безпеки для вразливих груп» у Мексиці, описаної у Блоці 10, було помічено, що зацікавлені сторони з боку поліції вважали навчальні матеріали з когнітивних навичок та управління стресом дуже актуальними для використання ними²⁸. Іншими словами, співробітники мексиканської поліції, які пройшли консультації, побачили додаткову цінність у поєднанні когнітивних навичок та управління стресом з більш ефективним реагуванням поліції на насильство щодо жінок і дівчат та інші ґендерно зумовлені злочини.

Без заходів підзвітності політика не є трансформаційною

Поліцейською організацією, яка вважається легітимною в очах широкої громадськості, якій вона служить та яку вона захищає є така, що дотримується принципу підзвітності. Цей принцип передбачає систему внутрішніх і зовнішніх стримуючих та урівноважуючих сил, спрямованих на забезпечення того, щоб співробітники поліції виконували покладені на них функції на високому рівні і

28 Незалежна/поглиблена оцінка проекту «Fortalecimiento para la Seguridad de Grupos en situación de vulnerabilidad» [Посилення безпеки для вразливих груп], код MEXZ93-2018-005, м. Мехіко, квітень 2019 року

несли відповідальність за їхнє невиконання²⁹.

У зв'язку з цим Управління ООН з питань наркотиків та злочинності³⁰ підсумовує фактори, які включає в себе ефективна підзвітність, у чотирьох частинах:

1. Настанови для поліції стосовно того, що і як робити (до акту);
2. Нагляд за поліцією та обізнаність стосовно необхідності у підзвітності (під час акту);
3. Виправлення ситуації з неправомірними діями та бездіяльністю поліції (після акту);
4. Зворотній зв'язок і можливості аналізувати набуті знання (після акту).

Ці заходи щодо підзвітності однаково застосовуються до поведінки співробітників поліції та засад доброчесності. Це також стосується політики та пов'язаних з нею директив, які сприяють ґендерній рівності та санкціям за неналежну поведінку, яка має дискримінаційний характер.

Зокрема, трансформація у напрямі діяльності поліції з урахуванням ґендерних аспектів вимагає від усіх співробітників поліції рішучих дій стосовно будь-яких дисциплінарних питань, пов'язаних із дискримінацією, переслідуванням, булінгом або насильством³¹. DCAF попереджає, що жарти, розіграші, наклепницькі висловлювання, акти знущань («дідівщини») або інші практики, які вважаються неістотними або незначними, можуть створити культуру, у якій допускаються дискримінація та відчуження³².

29 Handbook on Police Accountability, Oversight and Integrity [Посібник з підзвітності, нагляду та доброчесності у системі поліції] (Управління ООН з питань наркотиків та злочинності, 2011 рік), див.: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/crimeprevention/PoliceAccountability_Oversight_and_Integrity_10-57991_Ebook.pdf

30 Там само.

31 Там само.

32 Посібник 2 «ґендерні питання у поліції» Збірника інформаційно-методичних матеріалів «ґендерні питання у секторі безпеки». Женева: DCAF, ОБСЄ/БДІПЛ, ООН Жінки.

З метою надання вказівок державам «Оновлені типові стратегії» (2010 р.)³³ містять рекомендації стосовно заходів внутрішньої підзвітності для їхніх поліцейських організацій:

- Розробити обов'язкові стандарти практики і поведінки та/або кодекси поведінки з метою уникнення та усунення явних і неявних упереджень з боку співробітників поліції, залучених до реагування на насильство щодо жінок і дівчат;
- Контролювати реалізацію таких стандартів практики і поведінки та кодексів поведінки;
- Притягувати офіцерів до відповідальності за будь-які порушення таких стандартів практики і поведінки та кодексів поведінки за рахунок встановлених механізмів нагляду та підзвітності.

Інші корисні заходи, які можна включити в цей список:

- Розробка та виконання чітких вказівок щодо застосування посередництва та інших практик вільного правосуддя у сфері насильства щодо жінок і дівчат відповідно до міжнародних стандартів та рекомендацій агентств ООН, як описано в цьому Посібнику;
- Забезпечити підготовку для всіх керівників щодо того, як виявляти шкідливі упередження в їхніх групах і протидіяти їм. При випадках явних та свідомих упереджень мають застосуватися дисциплінарні стягнення, а випадки неявних упереджень слід обговорювати зі співробітниками поліції з метою уникнення повторення³⁴.

Ці заходи зміцнюють доброчесність поліції, необхідну для діяльності поліції з урахуванням ґендерних аспектів та модернізації поліції загалом.

33 Updated Model Strategies and Practical Measures on the Elimination of Violence against Women in the Field of Crime Prevention and Criminal Justice [Оновлені типові стратегії та практичні заходи стосовно ліквідації насильства щодо жінок у сфері запобігання злочинності та кримінального правосуддя] (Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 65/228, додаток, 2011 рік).

34 Глобальна мережа жінок-миротворниць <https://gnwp.org/>

Для отримання додаткової інформації про заходи підзвітності для поліції цей Посібник рекомендує наступні інструменти, розроблені DCAF у партнерстві з ОБСЄ та Бюро з демократичних інститутів і прав людини (БДІПЛ):

- Ґендерне інтегрування у сфері внутрішнього поліцейського нагляду (2014 р.)³⁵;
- Інтегрування ґендерної перспективи у сферу внутрішнього нагляду у збройних силах (2014 р.)³⁶

Корупція та її вплив на діяльність поліції з урахуванням ґендерних аспектів

Подібно до заходів, які пропагують кодекси поведінки стосовно доброчесності поліції, заходи контролю якості діяльності поліції з урахуванням ґендерних аспектів є вразливими щодо корупції. Згідно із Глобальною мережею жінок-миротворниць (GNWP), корупція має документально підтверджений негативний вплив на права людини, у тому числі на права жінок. Корупція також є проблемою у сфері безпеки, оскільки вона може спровокувати конфлікт та посилити наявну нестабільність, особливо для груп, які вважаються вразливими у зв'язку з соціальною дискримінацією, у тому числі жінок і дівчат³⁷.

35 Bastick, M., Integrating Gender into Internal Police Oversight [Бастік М., Ґендерне інтегрування у сфері внутрішнього поліцейського нагляду] (DCAF, ОБСЄ, ОБСЄ/БДІПЛ, 2014 рік).

36 Там само.

37 Глобальна мережа жінок-миротворниць <https://gnwp.org/>

Важливо, що корупція обмежує можливість жінок і дівчат брати повноцінну участь у прийнятті рішень, у тому числі в поліцейських розслідуваннях. Вона виступає у якості перепони і заважає постраждалим (потерпілим) повідомляти про злочини у сфері насильства щодо жінок і дівчат, особливо якщо кривдник є впливовим громадським діячем, співробітником поліції або сил безпеки. Корупція також заважає свідкам повідомляти про правопорушення у зв'язку зі страхом того, що їхні дані будуть розкриті і що вони та/або їхні родини зазнають переслідування з боку корумпованих службовців. Також корупція призводить до розкриття факту перебування постраждалих (потерпілих) у притулках, а також участь осіб у схемах захисту свідків.

Глобальна мережа жінок-миротворниць (GNWP) зафіксувала кілька випадків, коли співробітники поліції та медичні працівники вимагали оплати за послуги, надані постраждалим (потерпілим) від сексуального ґендерно зумовленого насильства (СГЗН), навіть якщо вони мають надаватися безкоштовно. В інших випадках, коли сексуальне ґендерно зумовлене насильство було скоєне дуже впливовим членом громади, поліція оминала інцидент увагою, в результаті чого ймовірний кривдник не притягувався до відповідальності у зв'язку зі своїм становищем. У таких випадках, коли на поліцію впливають особи, які займають керівні посади, ті, хто є співробітниками поліції та судової системи, часто налаштовані стосовно жінок ворожим або недовірливим способом³⁸.

GNWP підкреслює, що попри широке поширення корупції в силах безпеки загалом жінки, зокрема громадянське суспільство, очолюване жінками, можуть бути ключовими суб'єктами у справі запобігання корупції та боротьби з нею.

38 Глобальна мережа жінок-миротворниць <https://gnwp.org/>

Вирішення проблеми корупції не входить у сферу охоплення цього Посібника, але у ньому рекомендується документ DCAF «Посібник із доброчесності у системі поліції» (2019 р.)³⁹, який зосереджується на корупції в поліції та дає вказівки відповідальним співробітникам поліції та посадовим особам стосовно адекватної реакції, коли у сферах їхньої діяльності в поліції проявляється корупція.

ПОБУДОВА СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА

Діяльність поліції з урахуванням ґендерних аспектів вимагає динамічного та цілісного підходу та має включати внесок з боку міністерств, наприклад, міністерств освіти, охорони здоров'я, національної безпеки та юстиції. Вони мають співпрацювати як надавачі базових послуг або **носії обов'язків**⁴⁰ з метою запобігання насильству щодо жінок і дівчат та задоволення потреб постраждалих (потерпілих) таким способом, щоб вони відображали їхні зобов'язання стосовно основних норм і стандартів прав людини. У рамках цих зобов'язань поліція, як і інші державні установи, має свої конкретні компетенції та спільні обов'язки, які у сукупності забезпечують цілісне реагування на насильство щодо жінок і дівчат.

Ефективність такого цілісного реагування на насильство щодо жінок і дівчат залежить від того, наскільки добре ці носії обов'язків можуть координувати свої конкретні компетенції з метою забезпечення якомога кращого результату для постраждалих (потерпілих) і притягнення до відповідальності тих, хто скоює насильство та злочини. Документ «Пакет базових послуг для жінок та дівчат, які зазнали насильства: основоположні елементи та керівні положення щодо забезпечення якості» забезпечує основу для спільної координації та втручання з боку носіїв обов'язків, які виходять

39 'Toolkit on Police Integrity' [Посібник із доброчесності у системі поліції] (Женевський центр з питань управління сектором безпеки, 2019 рік)

40 Держави несуть основну відповідальність за повагу, захист і виконання прав людини.

із принципів та загальних характеристик на основі прав. Конкретна роль поліції в цій цілісній конфігурації реагування більш детально обговорюється в розділах 2-9 цього Посібника.

Розділ 8 «Координація між органами сектору правосуддя» містить настанови для керівників середньої ланки щодо визначення відправних точок для партнерства з надавачами базових послуг та ключовими зацікавленими сторонами, які представляють інтереси правовласників.

Щоб цілісне реагування на насильство щодо жінок і дівчат було комплексним та на основі прав, потрібно встановлювати та підтримувати стратегічні двосторонні партнерства з ключовими зацікавленими сторонами, які представляють інтереси **носіїв прав**⁴¹ (у даному випадку жінок та дівчат).

Як підкреслюється в цьому посібнику, жінки та дівчата зазнають насильства та злочинів різними способами, що перетинаються. Діяльність поліції з урахуванням ґендерних аспектів має бути перехресною, що полягає у тому, що вона має на меті зрозуміти досвід жінок при перетині ряду факторів утиску, у тому числі (але не виключно) раси, класу, касти, ґендерної, етнічної приналежності, сексуальності, інвалідності, місцезнаходження, імміграційного статусу, географічного положення, релігії тощо⁴². Спосіб, у який поліцейська організація встановлює свої стратегічні партнерські відносини з іншими надавачами базових послуг та ключовими зацікавленими сторонами, має відображати цей інтерсекційний підхід до розуміння того, як природа насильства щодо жінок і дівчат, його причини та наслідки впливають на жінок і дівчат.

Більше того, оскільки поліція має національні та міжнародні зобов'язання стосовно ефективного та адекватного реагування на насильство щодо жінок і дівчат, саме вона має встановлювати та іні-

ціювати заходи для охоплення зацікавлених сторін, зокрема тих, хто перебуває у вразливому становищі та/або у багатьох випадках не має довіри до поліції. Таким чином, охоплення зацікавлених сторін має починатися з вищого рівня, коли керівництво поліції допомагає встановити цілі та створити дорожню карту для реалізації спільних зобов'язань, у тому числі стосовно відповідних механізмів контролю якості. Це закладе основу для того, щоб керівники середньої ланки встановлювали та підтримували партнерські відносини, необхідні для діяльності поліції з урахуванням ґендерних аспектів.

Нижче наведено список прикладів цілей встановлення партнерських відносин, які при їхньому досягненні керівниками поліції/вищим керівництвом, дозволять керівникам середньої ланки та їхнім групам більш ефективним способом реагувати на насильство щодо жінок і дівчат:

Стратегічне партнерство з іншими надавачами базових послуг

- Протоколи обміну стратегічними даними/інформацією з партнерами у процесі правосуддя;
- Протоколи обміну стратегічною інформацією з іншими надавачами послуг;
- Об'єднані ресурси, у тому числі співробітники та приміщення для забезпечити належного ставлення до постраждалих. Це включає підвищення кількості, доступності та якості безпечних будинків;
- Спільний нагляд за процесами розслідування має місце, і співробітники несуть відповідальність за нього. Це має включати спільний дибріфінг та обмін набутими знаннями;
- Спільні механізми скарг, які є ефективними, доступними та орієнтованими на постраждалих (потерпілих);
- Комунікація на стратегічному рівні між усіма партнерами з числа установ правосуддя, у тому числі інших правоохоронних органів.

41 Носіями прав є всі люди.

42 The Value of Intersectionality in Understanding Violence against Women and Girls (VAWG) [Значення інтерсекційності в розумінні насильства щодо жінок і дівчат] (організація «Imkaan», ООН Жінки, Європейський союз, липень 2019 року).

Стратегічні партнерські відносини з ключовими зацікавленими сторонами

- Відносини з адвокатами постраждалих (потерпілих) з метою посилення зв'язку між громадою та поліцейською організацією. Адвокати доповнюють роботу співробітників поліції, дають зворотний зв'язок та забезпечують підготовку⁴³. Поліція має бачити можливість у налагодженні партнерських відносин із захисниками прав людини та прав жінок для зміцнення довіри до них з боку суспільства;
- Розвиток робочих партнерських відносин із навчальними установами, аналітичними центрами та іншими організаціями, заснованими на знаннях, може бути корисним для інформування та посилення загального розуміння насильства щодо жінок і дівчат, його причин та наслідків і того, як воно різним і непропорційним способом впливає на жінок і дівчат. Це може включати поліцейські організації, що укладають меморандуми про взаєморозуміння з організаціями, заснованими на знаннях, які можуть надавати поліції контекстну інформацію про розповсюдження стрілецької зброї та легких озброєнь, про поведінку кривдників, які скоїли насильство щодо жінок і дівчат, та постраждалих (потерпілих) від такого насильства під час кризи громадського здоров'я, як-от: пандемія COVID-19, а також про психічні травми, отримані непрямим способом, у тому числі через можливий взаємозв'язок між цими факторами поміж інших причин. Така організація, заснована на знаннях, також може бути вкрай важливим зовнішнім партнером при контролі та оцінці політики, стратегій та дій поліції;
- Призначення співробітників зі зв'язків з громадою з метою скоординованого реагування на базових послуг та тих, які демонструють виняткову компетентність у встановленні партнерських відносин та міжособистісному спілкуванні;

⁴³ З метою забезпечення того, щоб підготовку, орієнтовану на постраждалих (потерпілих), було включено в усі програми базової та спеціалізованої підготовки стосовно розслідування.

- Адекватна підготовка керівників з питань розслідування стосовно залучення родин, які несуть відповідальність за ефективне спілкування з постраждалими (потерпілими) та їхніми родинками.

НАВЧАННЯ, ПІДГОТОВКА ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ У ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ З ВРАХУВАННЯМ ҐЕНДЕРНИХ АСПЕКТІВ

Діяльність поліції з урахуванням ґендерних аспектів полягає у застосуванні знань, навичок та ставлення, за якими є розуміння і врахування соціальних та культурних чинників ґендерно зумовленого відчуження та дискримінації, які виникають у всіх аспектах суспільного та приватного життя. У сукупності вони формують **ґендерно орієнтовані компетенції**. Ґендерно орієнтовані компетенції є ключовими для ефективного залучення постраждалих (потерпілих) від насильства та встановлення робочих відносин з цілим рядом зацікавлених сторін, які можуть впливати на базові послуги, що надаються.

Прищеплення та/або зміцнення ґендерно орієнтованих компетенцій у програмах підготовки, освіти та професійного розвитку поліції починається із самоаналізу. Самоаналіз має впливати з розуміння того, як природа насильства, його причини та наслідки різним і непропорційним способом впливають на жінок і дівчат. Таке загальне розуміння, закладене вищим та виконавчим керівництвом поліції, має відобразитися в усіх програмах підготовки з базового та спеціалізованого розслідування, а також в освітніх програмах для старших співробітників поліції та науково-навчальних або подібних програмах для співробітників поліції.

Блок 11

Поліція співпрацює з ОГС для людей з інвалідністю в Малаві⁴⁴

У 2017 році поліція Малаві в Центральному регіоні підписала Меморандум про взаєморозуміння з ОГС «Африканські жінки з інвалідністю» (DIWA) з метою покращення процедури розгляду з боку поліції та правової системи випадків насильства щодо жінок і дівчат за участю постраждалих (потерпілих) з інвалідністю. Згідно з цим Меморандумом про взаєморозуміння, DIWA зобов'язується повідомляти про випадки насильства та здійснювати підготовку співробітників поліції, тоді як поліція зобов'язується більш оперативним способом реагувати на насильство щодо жінок і дівчат, яке стосується жінок та дівчат з інвалідністю.

Меморандум про взаєморозуміння було укладено в результаті базового дослідження, проведеного DIWA у 2014 році, яке підтвердило, що багато жінок та дівчат з інвалідністю, які зазнали насильства та злочинів, не повідомляють про акти навіть із найпростіших причин, як-от: через те, що вони не знають, куди повідомляти.

«До проходження підготовки під керівництвом DIWA ми не почували себе впевнено стосовно проблем інвалідності: ми знали лише про фізичну інвалідність і не знали, як поводитися з особою із психічною інвалідністю та/або невидимими формами інвалідності»

Джейн Мкангала, інспекторка Підрозділу з питань громадської діяльності поліції та підтримки жертв (поліція Малаві).

Джерело: Організація «Африканські жінки з інвалідністю» (DIWA).

Блок 12

Розбудова довіри і співробітництва між поліцією та громадою в Британській Колумбії

Королівська канадська кінна поліція (RCMP) має відділ з питань діяльності стосовно корінного населення (NAPS) у Британській Колумбії, який тісно співпрацює з групами корінного населення з метою розробки інноваційних підходів до діяльності поліції, що задовольняють їхні особливі потреби.

Встановлення, налагодження та розширення таких партнерських відносин з жінками на місцевому рівні дає потенціал для визначення та вирішення їхніх конкретних потреб у доступі до правосуддя від підвищення обізнаності про послуги до забезпечення спеціальної підготовки з питань ґендерної та культурної чутливості, розвитку місцевих мереж консультативної допомоги та підтримки і забезпечення ґендерно орієнтованого реагування та розслідування, тим самим підвищуючи рівень довіри між жінками та чоловіками та впевненості стосовно їхній відносин у цих громадах та поліції.

Джерело: 'Serving Canada's Indigenous People' [Служба корінному населенню Канади] (Королівська канадська кінна поліція), за посиланням: <https://www.rcmp-grc.gc.ca/en/indigenous-policing>

44 'DIWA curbs violence against women and girls with disabilities' [DIWA приборкує насильство щодо жінок і дівчат з інвалідністю], див.: <http://www.diwafrica.org/> та захід «Promoting a safer, Gender-Based Violence free environment for women and girls with disabilities» [Сприяння більш безпечному середовищу, вільному від ґендерно зумовленого насильства, для жінок та дівчат з інвалідністю] у м. Лілонґве (Малаві). Організація «Африканські жінки з інвалідністю» (DIWA).

45 Матеріал взято з документа «Enhancing Access to Justice for Women Living in Rural and Remote Areas of British Columbia: Reviewing Practices from Canada and Abroad to Improve Our Response» [Розширення доступу до правосуддя для жінок, які живуть у сільській місцевості та віддалених районах Британської Колумбії: перегляд практики у Канаді та за кордоном з метою покращення нашого реагування] (Міжнародний центр з реформи кримінального права та політики у сфері кримінального правосуддя, 2017 рік). (ICCLR).

Блок 13

Ефективне розслідування сексуального насильства вимагає неупереджених, кваліфікованих, чуйних, добре підготовлених і досвідчених слідчих, які ретельно фіксують усі деталі злочину та належним чином збирають усі наявні докази.

Міжнародна асоціація керівників поліції, 2005 рік

Щоб таке загальне розуміння стало основою для підготовки та професійного розвитку, про нього необхідно постійно інформувати. Діалог і прямий внесок постраждалих (потерпілих), вразливих груп, громад та експертів, як науковців, так і практичних спеціалістів, які можуть внести різні точки зору стосовно надання базових послуг, є одним із способів, за яким програми підготовки та освітні програми для співробітників поліції можуть продовжувати залишатися актуальними для задоволення оперативних потреб діяльності поліції з урахуванням ґендерних аспектів.

Внутрішні та зовнішні комітети також можуть бути корисними для збору такої інформації. Наприклад, міжвідомчі комісії або робочі чи цільові групи з питань ґендерно зумовлених злочинів є чудовим джерелом інформації для виявлення прогалин і набутих знань, а також позитивної практики, якою варто ділитися.

Інший спосіб збереження актуальності підготовки, освіти та професійного розвитку поліції полягає в тому, щоб керівництво поліції робило внесок у внутрішні цикли навчання та сприяло їм з метою перегляду та оцінки поточних інструментів і підходів, які застосовуються при втручанні у випадки насильства щодо жінок і дівчат. Зручність і практичність інструментів втручання стосовно насильства щодо жінок і дівчат, як-от: форм оцінки ризику насильства з боку інтимного партнера або системи управління справами, можуть значно підвищитися за рахунок внеску в ці навчальні цикли, оскільки вони надають відповідну точку для відповідальних співробітників і керівників їхніх груп з метою надання інформації або зворотного зв'язку. Забезпечення внеску у навчання з боку як зацікавлених сторін, так і відповідальних співробітників поліції матиме характер доповнення та взаємопідсилення.

Іншим джерелом для навчання, яке зробить внесок у процес трансформації в напрямі діяльності поліції з урахуванням ґендерних аспектів, є внутрішні та зовнішні механізми подання скарг або наглядові органи, як-от: національні правозахисні установи. Часто наглядові органи, як-от: національні правозахисні установи, можуть допомогти у визначенні партнерів, які, у свою чергу, можуть допомогти у підготовці, освіті та професійному розвитку в напрямі діяльності поліції з урахуванням ґендерних аспектів.

Не менш важливим є відстеження або контроль ефективності циклів навчання. Одним із способів контролю ефективності таких циклів навчання є кількість/відсоток вказівок, включених до програми підготовки поліції, які впливають із оглядів або оцінок інструментів оцінки ризику⁴⁶ та планування безпеки, які використовуються співро-

⁴⁶ Загальний підхід, який використовується для перевірки інструментів оцінки ризику насильства з боку інтимного партнера, як правило, включає використання статистичних методів, які оцінюють ймовірність того, що інструмент надасть вищу прогнозовану ймовірність повторного злочину або рецидиву стосовно тих кривдників, які фактично скоюють наступне правопорушення, порівняно з кривдниками, які цього не роблять. Див. Dowling, C., Morgan, A., Boyd, C., Voce, I., 'Policing Domestic Violence: A Review of the Evidence' [Даулінг К., Морган А., Бойд Х., Воус І., Діяльність поліції стосовно домашнього насильства: огляд доказів], Австралійський інститут кримінології, дослідницька доповідь №13 (2018 рік).

Фото люб'язно надано організацією «Міжнародні сили» (Бангладеш)

Фото люб'язно надано Місією ООН зі стабілізації в Гаїті/Логан Абассі (Гаїті)

бітниками поліції з питань екстреного реагування та/або під час першого контакту.

Розвиток стійкості моделей поведінки, які є чинниками трансформації

Оскільки самоаналіз є початком процесу трансформації, він вимагає відкритого діалогу з метою вирішення основних соціальних проблем. При трансформації у напрямі ґендерно орієнтованої поліцейської організації необхідні відкрите та прозоре обговорення шкідливих упереджень в інституційній поліцейській культурі. У таких випадках ідеальним варіантом є очна підготовка та освіта, як підкреслили опитані поліцейські організації, що пройшли підготовку з різних форм насильства щодо жінок і дівчат⁴⁷. Для трансформаційного навчання Поліція ООН, наприклад, рекомендує заходи, які сприяють твор-

⁴⁷ Дивіться приклад стосовно поліції Ноттінгемшира «Ставлення до насильницької поведінки щодо жінок як до злочинів на ґрунті ненависті» у розділі 9 «Комунікація» у якості зразка реагування з боку опитаних співробітників поліції на підготовку стосовно насильства щодо жінок і дівчат.

чому та аналітичному мисленню, а практичні сценарії слугують стимулом для навчання учасника⁴⁸.

З метою забезпечення обґрунтованого обговорення поліція має включати ключові зацікавлені сторони, щоб допомогти у сприянні та розробці навчальних модулів і внеску в освітні програми для гарантування того, що усталене спільне розуміння насильства щодо жінок і дівчат фактично інтегрується належним способом для всіх рівнів курсантів поліцейських академій та співробітників-початківців.

Враховуючи те, що трансформація у напрямі ґендерної орієнтованості пов'язана зі зміною моделей поведінки, ініціативами з підготовки та освітніми ініціативами, поліція має шукати рекомендації для себе у науках про поведінку, які можуть зробити

⁴⁸ UNPOL *Gender Toolkit Standardised Best Practices on Gender Mainstreaming in Peacekeeping Compendium of Project Tools* [Поліція ООН, Посібник з ґендерних питань, Стандартизовані приклади кращої практики з ґендерного інтегрування у сфері підтримки миру, Збірник проектних інструментів] (2015 рік).

Фото люб'язно надано Місією ООН зі стабілізації в Малі/Марко Дорміно (Малі)

вагомий внесок. Положення психології, соціології та поведінкової економіки можуть допомогти у забезпеченні сталості та стійкості стосовно трансформації у формі колективних знань та позитивної практики. Наприклад, експерти в галузі поведінкових наук можуть сприяти навчанню на основі доказів з метою допомогти в пристосуванні навчання та освіти для сприяння змінам у поведінці, які можна виміряти та досягти⁴⁹.

Що стосується змін у поведінці, які можна виміряти та досягти, звіт Європейської комісії про діяльність поліції «Положення поведінкових наук на службі запобіганню та протидії насильству щодо жінок» (2016 р.)⁵⁰ рекомендує надавачам базових послуг, зокрема поліції, прагнути до змін у поведінці їхніх спеціалістів, в результаті чого постраждали (потерпілі) з метою повідомлення про те, що вони зазнали насильства, будуть робити наступні кроки:

1. Позитивним способом оцінювати можливість повідомлення про насильство;
2. Вірити, що інші схвалять їхню поведінку (тобто вважатимуть її нормою);

49 Sara Rafael Almeida, Joana Sousa Lourenço, François J. Dessart and Emanuele Ciriolo, 'Insights from behavioural sciences to prevent and combat violence against women' [Алмейда С. Р., Лоренсу Ж. С., Дессар Ф. Ж., Чіріоло Е., «Положення поведінкових наук на службі запобіганню та протидії насильству щодо жінок»], EUR 28235 EN, doi:10.2788/412325

50 Там само.

3. Думати, що вона справді здатна зробити це (є самоефективною);
4. Знати про поведінку і протидіяти обмеженням з боку оточення (тобто враховувати навички, знання та обмеження з боку оточення).

У Блоці 14 наведено деякі поради зі сфери поведінкових наук щодо сприяння зміні поведінки:

Крім того, звичайним є явище, коли трансформаційні процеси в поліцейських організаціях стикаються з неприйняттям або явною відмовою від їх виконання чи навіть зривом з боку співробітників, у тому числі тих, хто займає керівні посади. Окрім кодексів поведінки та відповідних заходів щодо підзвітності чи посилення процесу, стійкість до неприйняття або зриву підготовки до переходу поліції на діяльність з урахуванням ґендерних аспектів, відповідної освіти та професійного розвитку потребує допоміжних механізмів. Одним із таких механізмів підтримки можуть бути програми з наставництва у системі поліції та підтримки з боку колег.

Поліція ООН описує наставництво як комплексні довгострокові особисті відносини та процес, що передбачає сприяння професійному зростанню, коли одна особа вкладає час, енергію та особисті знання у процес допомоги іншій особі у справі зростання

Фото люб'язно надано Міжнародною асоціацією співробітниць поліції (саміт «Припинення сексуального насильства в ході конфліктів», м. Лондон, 2014 р.)

Блок 14

Поради стосовно підготовки та освіти з метою зміни поведінки

- **Порівняйте втрати та здобутки.** Забезпечте, щоб співробітники-стажисти та курсанти поліцейських академій розуміли важливість профілактики з точки зору проблем для суспільства та того, як на них особисто впливають такі проблеми в результаті поширення насильства щодо жінок і дівчат;
- **Поведінка свідчить про ставлення, але ставлення не свідчить про поведінку.** Розробіть процес підготовки, освіти та професійного розвитку, спрямований на очікувану, а не на поточну поведінку. Коли очікувана поведінка нормалізується, відбудуться бажані зміни у ставленні;
- **Зробіть інформацію зрозумілою та персоналізованою.** Наведіть приклади діяльності поліції з урахуванням ґендерних аспектів, які мають демонстративні результати, щоб співробітники-стажисти могли ознайомитися з досвідом колег у подібних складних умовах;
- **Сприяйте відданості справі та опишіть, що це означає.** Чітко визначте поведінкові очікування стосовно діяльності поліції з урахуванням ґендерних аспектів та як на інституційному рівні цінується та винагороджується відповідність цим очікуванням. Див. додаток 1 «Залучення чоловіків до запобігання» у розділі 3 «Запобігання насильству» для отримання інформації про приклади дій, які відображають відданість діяльності поліції з урахуванням ґендерних аспектів»;
- **Встановіть зв'язок із цінностями.** Чітко демонструйте зв'язки між очікуваною поведінкою, встановленою в кодексах поведінки, доброчесністю в системі поліції та прикладами кращої практики діяльності поліції, а також цілями діяльності поліції з урахуванням ґендерних аспектів;
- **Визначайте та використовуйте мотиваційні приклади для наслідування.** Включайте приклади для наслідування або досвід людей, які є такими прикладами, у програми підготовки та освітні програми у якості прикладу. Співробітники поліції не відрізняються від інших спеціалістів у тому сенсі, що вони отримують більшу мотивацію, якщо бачать, що впливові люди на власному прикладі демонструють бажану зміну поведінки.

Джерело: Jenni Cross, '3 Myths of Behavior Change and Other Challenges for Sustainability' [Кросс Дж., 3 міфи про зміну поведінки та інші проблеми сталого розвитку] (2014 рік), Центр з питань енергетики та поведінки, Інститут з питань антропогенного навколишнього середовища, Державний університет Колорадо, за посиланням: https://sustain.uccs.edu/sites/g/files/kjihxj1306/files/inline-files/Myths%20of%20Behavior%20Change_UCCS2015_1.pdf

та отримання здібностей. Поліція ООН додає, що це довгострокові відносини, які зосереджуються на професійному розвитку підопічного шляхом наставництва, інструктажу, вказівок та заохочення⁵¹.

Створення жіночих поліцейських асоціацій/мереж в рамках організації також може сприяти розвитку стійкості до підготовки та освіти, отриманої

⁵¹UNPOL Gender Toolkit Standardised Best Practices on Gender Mainstreaming in Peacekeeping Compendium of Project Tools [Поліція ООН, Посібник з ґендерних питань, Стандартизовані приклади кращої практики з ґендерного інтегрування у сфері підтримки миру, Збірник проектних інструментів] (2015 рік).

з питань діяльності поліції з урахуванням ґендерних аспектів. Асоціації/мережі можуть допомогти вплинути на зміни політики, і, коли враховуються потреби ґендерних меншин та прав людини, служба поліції стає представленою більш широким способом для громад, у яких вона служить.

Асоціації/мережі співробітниць поліцейських також існують для забезпечення того, щоб жінки мали право голосу та отримали визнання за свій внесок. Вони також можуть виступати в якості консультативної бази для реагування на ґендерні злочини та подальші проблеми, з якими стикаються постражда-

дали (потерпілі) жінки. Жіночі асоціації/мережі впливають на зміни та допомагають поліцейським організаціям досягати постійного вдосконалення на користь процесу надання послуг громаді.

Загалом жіночі асоціації/мережі можуть бути важливими партнерами для урядів у справі виконання міжнародних зобов'язань стосовно ґендерної рівності, наприклад:

- КЛДЖ – Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (1979 рік)
- Резолюція Ради Безпеки ООН 1325
- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН про заходи у сфері запобігання злочинності та кримінального правосуддя з метою ліквідації насильства щодо жінок (1998 рік)
- Цілі сталого розвитку, зокрема Ціль 5 «ґендерна рівність» та Ціль 16 «Мир, справедливість та сильні інститути»

Дивіться приклади в кінці цього розділу про те, як жіночі поліцейські асоціації/мережі можуть підтримати реалізацію діяльності поліції з урахуванням ґендерних аспектів.

Нижче наведено невичерпний список рекомендацій стосовно вдосконалення підготовки, освіти та професійного розвитку поліції в напрямі діяльності з урахуванням ґендерних аспектів:

Основа підготовки

- Перегляньте навчальний план і структуру тренінгів та освітніх програм, які закладають основу для майбутньої роботи нових співробітників та тих, хто служить протягом тривалого часу. Увага має зосереджуватися на емпатії та моральних принципах із підходом, орієнтованим на постраждалу (потерпілу). Це допоможе створити поліцейську організацію із повноваженнями, яка зможе більш ефективним способом виконувати свої обов'язки – без упереджень та дискримінації.
- Включіть у навчальні модулі та навчальну про-

граму процес розслідування випадків насильства щодо жінок і дівчат, орієнтований на злочинців та постраждалих (потерпілих), щоб усі офіцери, які вчаться у школах підготовки співробітників поліції, мали базові знання з цього питання;

- Проводьте міждисциплінарну підготовку, де це можливо, і підготовку у сфері розвитку у тісній співпраці з надавачами базових послуг, групами із захисту прав жінок і громадянським суспільством;
- Залучайте експертів із відповідних питань на постійній основі, щоб підготовка було постійною та актуальною, як-от: судово-медичних експертів, представників центрів сексуального насильства, груп із захисту постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат, дослідників з питань такого насильства та слідчих у сфері кіберзлочинності;
- Обмежте залежність від електронного навчання як засобу підготовки співробітників з питань насильства щодо жінок і дівчат. Можна організувати очний інструктаж стосовно насильства щодо жінок і дівчат без значних додаткових внесків або відволікання співробітників від виконання обов'язків на передовій ланці. Хорошим варіантом є короткі тренінги у якості частини їхнього щоденного інструктажу;
- Готуйте приклади та сценарії в режимі реального часу на основі місцевого досвіду, які показують співробітникам результати їхніх дій при розгляді випадків насильства щодо жінок і дівчат;
- Не завдайте шкоди. Насильство щодо жінок і дівчат не є підставою для дискримінації, і співробітники поліції не застраховані від нього. При підготовці та навчанні стосовно насильства щодо жінок і дівчат потрібно мати на увазі, що співробітники поліції може бути як постраждалими (потерпілими) від насильства, так і кривдниками, які його скоїли. Під час підготовки слід заохочувати чутливість;
- Включіть до підготовки питання реальної відданості справі з боку керівництва поліції. Це може відбуватися за допомогою дистанційних або особистих

повідомлень від старших співробітників на початку підготовки або шляхом їхньої участі в програмі підготовки з іншими співробітниками;

- Розробіть спеціалізовані/інформаційні/коротко- та довгострокові курси про злочини проти жінок і дівчат, у тому числі про кіберзлочинність та нефізичні форми насильства;
- Розгляньте обов'язкові курси з посттравматичних практик;
- Розробіть навчальні матеріали, пов'язані виключно з жінками та дівчатами, постраждалими (потерпілими) від фізичного та кіберсексуального насильства;
- Розгляньте можливість експрес-курсів перепідготовки, надаючи пріоритет районам із більшою концентрацією вразливих жінок і дівчат та представниць меншин;
- Забезпечте, щоб кожен слідчий пройшов ґрунтовний вступний курс;
- Розробіть програми підготовки та освітні програми для охоплення керівників поліції передової ланки, старших слідчих та інших керівників середньої ланки.

Компетенції (знання, навички та ставлення)

- Надайте пріоритет міжособистісним якостям, як от: гендерна орієнтованість, надійність, відданість, мотивація, комунікабельність, чуйність, здатність підбадьорювати, справедливість, неупередженість та неосудливість;
- Зосередьтеся на повазі до конфіденційності та благополуччя постраждалих (потерпілих). Постраждалі (потерпілі) мають бути в центрі підготовки. Наприклад, підготовка детективів має приділяти більше уваги роботі з постраждалою (потерпілою), ніж з доказами;

Блок 15

Емоційна компетентність вимагає розвитку основних соціальних навичок з метою розпізнавання, тлумачення та конструктивного реагування на емоції в собі та інших. Це означає розвиток вміння проводити інтерв'ю з постраждалими таким способом, щоб вони усвідомили свої права і можливості та заспокоїлися, завдяки чому вони зможуть надавати більш точні, зв'язні, послідовні та переконливі свідчення».

Вплив психічної травми на дорослих, які постраждали від сексуального насильства (Міністерство юстиції Канади, 2019 рік.)

- Зосередьтеся на поведінці кривдника, яка має примусовий та контролюючий характер. Ця форма насильства часто є складною стосовно реагування з боку поліції, оскільки воно часто має нефізичний та вербальний характер. Нерозуміння поведінки, яка має примусовий та контролюючий характер і пов'язана з насильством щодо жінок і дівчат, зазвичай призводить до стереотипізації та звинувачення постраждалої (потерпілої);
- Заохочуйте відкрите обговорення шляхом боротьби з поточними ставленнями та упередженнями співробітників. Використання сценаріїв у режимі реального часу з подальшим колективним обговоренням рішень сприяє самоаналізу;
- Розробіть стратегію інформування для «нечутливих» офіцерів. Природа насильства, його причини та наслідки різним і непропорційним способом впливають на жінок і дівчат, і проблема часто вирішується кращим способом, якщо вислухати самих постраждалих (потерпілих);
- Забезпечте, щоб підготовка та освіта включали поради стосовно того, як визначити фізичні перепони, перепони щодо ставлення та спілкування, з якими зазвичай стикаються жінки та дівчата з різними типами інвалідності;
- Сприяйте діалогу, який ставить під сумнів концепцію ідеальної жертви, за рахунок різних прикладів, у тому числі ідеальних випадків;

- Забезпечте, щоб поліцейські мали знання та розуміння прогалин у законодавстві та соціальних нормах у рамках інформування про природу насильства, його причини та наслідки, які різним і непропорційним способом впливають на жінок і дівчат.

ЛЮДСЬКІ РЕСУРСИ

Потенціал, який пропонують співробітниці

Діяльність поліції з урахуванням ґендерних аспектів вимагає як представлення, так і інклюзивності в рамках поліцейської організації. Жінки роблять свій внесок у підвищення ґендерної орієнтованості поліцейської організації, а різноманітність серед жінок-поліцейських посилює ефективність реагування. Обидва компоненти є вкрай важливими для покращення роботи з вирішення проблеми насильства щодо жінок і дівчат. Однак збільшення кількості жінок у поліцейських організаціях не обов'язково призведе до зменшення кількості випадків насильства щодо жінок і дівчат, особливо якщо співробітниці не представляють громади, у яких вони служать і які вони захищають.

Блок 16

Поліція, яка складається з представників різних верств суспільства, якому вона покликана служити, в тому числі з точки зору ґендерного складу, є більш доступною та користується більшою довірою суспільства.

Посібник 2 «ґендерні питання у поліції» Збірника інформаційно-методичних матеріалів «ґендерні питання у секторі безпеки» (D-CAF, ОБСЄ/БДІПЛ, ООН Жінки, 2019 рік).

Набір та утримання жінок у поліцейській організації стане вкрай важливою частиною трансформації у напрямі діяльності поліції з урахуванням ґендерних аспектів. Згідно із DCAF, окрім привнесення більш широких ідей, навичок та досвіду в поліцейську організацію, співробітниці поліції, як правило, також мають певні якості, як-от: менший ступінь застосування сили, менша кількість скарг від громадян, ніж у спів-

робітників, часто у них краще розвинені комунікативні навички, і скаргники вважають їх більш співчутливими⁵². У США один ґендерний аналіз звинувачень і випадків надмірного застосування сили з боку поліції засвідчив, що лише 5% скарг громадян стосовно надмірного застосування сили та 2% підтверджених звинувачень у такому правопорушенні у великих поліцейських установах стосуються співробітниць⁵³.

Більше того, жінки і дівчата та навіть чоловіки і хлопчики, які є постраждалими (потерпілими) від ґендерно зумовленого насильства, постійно воліють повідомляти про інциденти співробітницям⁵⁴. Це не дивно, враховуючи, що переважна більшість кривдників, які скоїли насильство щодо жінок і дівчат, є чоловіками та хлопчиками і що історично інституційна культура поліції не була дуже сприятливою для практики поліції з урахуванням ґендерних аспектів та її прибічників.

У 2011 році ООН Жінки об'єднали дані про представництво поліції з 39 країн, зібраних Управлінням ООН з питань наркотиків та злочинності (2009 рік) разом із повідомленнями про сексуальне насильство, підрахованими в рамках Міжнародного опитування постраждалих від злочинів (ICVS) з метою демонстрації того, що наявність співробітниць позитивно співвідноситься з повідомленнями про сексуальне насильство⁵⁵. Цей аналіз посилює уявлення про те, що набір та утримання жінок у поліцейських організаціях відіграє важливу роль в ефективному реагуванні на насильство щодо жінок і дівчат (див. Рисунок 2).

52 Посібник 2 «ґендерні питання у поліції» Збірника інформаційно-методичних матеріалів «ґендерні питання у секторі безпеки» (Женева: DCAF, ОБСЄ/БДІПЛ, ООН Жінки, 2019 рік).

53 Men, Women, and Police Excessive Force: 'A Tale of Two Genders a Content Analysis of Civil Liability Cases, Sustained Allegations and Citizen Complaints' [Чоловіки, жінки та надмірне застосування сили з боку поліції: нарратив про два ґендери. Змістовий аналіз справ про цивільну відповідальність, підтвержені звинувачення та скарги громадян] (Національний центр з питань жінок та діяльності поліції, 2002 рік).

54 Welch, J and Mason, F., 'Rape and Sexual Assault' [Уелч Дж. і Мейсон Ф., Зґвалтування та сексуальне насильство], видавництво «British Medical Journal», 2007 рік; т. 334; ст. 1154-1158

55 Progress of the World's Women 2011–2012: Families in a Changing World [Глобальний прогрес жінок у 2011-2012 роках: жінки у мінливому світі] (ООН Жінки, 2011 рік).

Блок 17

Албанія: вплив жінок на вищих керівних посадах у поліції

У 2016 році організація «Міжнародні сили» провела аналіз ініціативи позитивних дій стосовно інтеграції співробітниць на оперативні командні посади в Державній поліції Албанії (ASP). Ініціативу підтримали ICITAP, посольство США та інші стратегічні партнери в Албанії. Загальною метою огляду було налагодження позитивної підготовки в плануванні та управлінні виконанням таких програм позитивних дій у майбутньому. Під час огляду мали місце консультації з членами сільських громад Албанії (жінок) стосовно впливу першої керівниці районної поліції. Цільові групи були створеними через 3 місяці після того, як керівниця обійняла свою посаду.

Коментарі жінок з громади зосереджувалися значною мірою на залученні громади та впливі вищої керівниці на них і їхнє відчуття безпеки. У ході консультації відзначалося, що для жінок з громади зустріч із посадовою особою, подібною до них, підвищила ступінь їхньої довіри до поліції та впевненості у ній, тим самим посилюючи аргументи на користь посилення видимості жінок у діяльності поліції. Нижче наведено приклади відгуків, наданих жінками з громади під час консультаційного процесу:

- *«Тепер жінки і дівчата з громади частіше йдуть на контакт із поліцією...»*
- *«Наявність жінок на керівних і командних посадах призводить до змін на краще для жінок і дівчат з громади, це змінює їхню самооцінку»*
- *«Наявність жінки на керівній посаді підвищить ступінь їхньої довіри та впевненості, це важливо, коли ми бачимо людину, подібну до нас»*
- *«Наявність жінок на керівних і командних посадах призводить до змін на краще для жінок і дівчат з громади, це змінює їхню самооцінку. Це впливає на всіх нас, було б добре, якби у комісаріаті було повно жінок»*

Джерело: Анонімне джерело, як цитується в Townsley, J. (2016:40) *Initiative for Mid-Ranking Women Officers to take on Operational Command Roles within the Albanian State Police: Review*, Castleford: Force International Ltd. [Таунслі Дж., Ініціатива стосовно зайняття співробітницями середньої ланки оперативних командних посад у державній поліції Албанії: огляд, Каслфорд: організація «Міжнародні сили», 2016 рік, ст. 40] (Документ не знаходиться у відкритому доступі).

Європол також розглядав подібні дослідження, коли проводив роботу з інституційного розвитку. Наприклад, Європол з'ясував, що ґендерно збалансовані групи керівників значно покращують якість прийняття рішень, а робочі місця, збалансовані за ґендерною ознакою, також працюють краще⁵⁶. В результаті Європол зробив внесок у подальше дослідження того, як більш різнома-

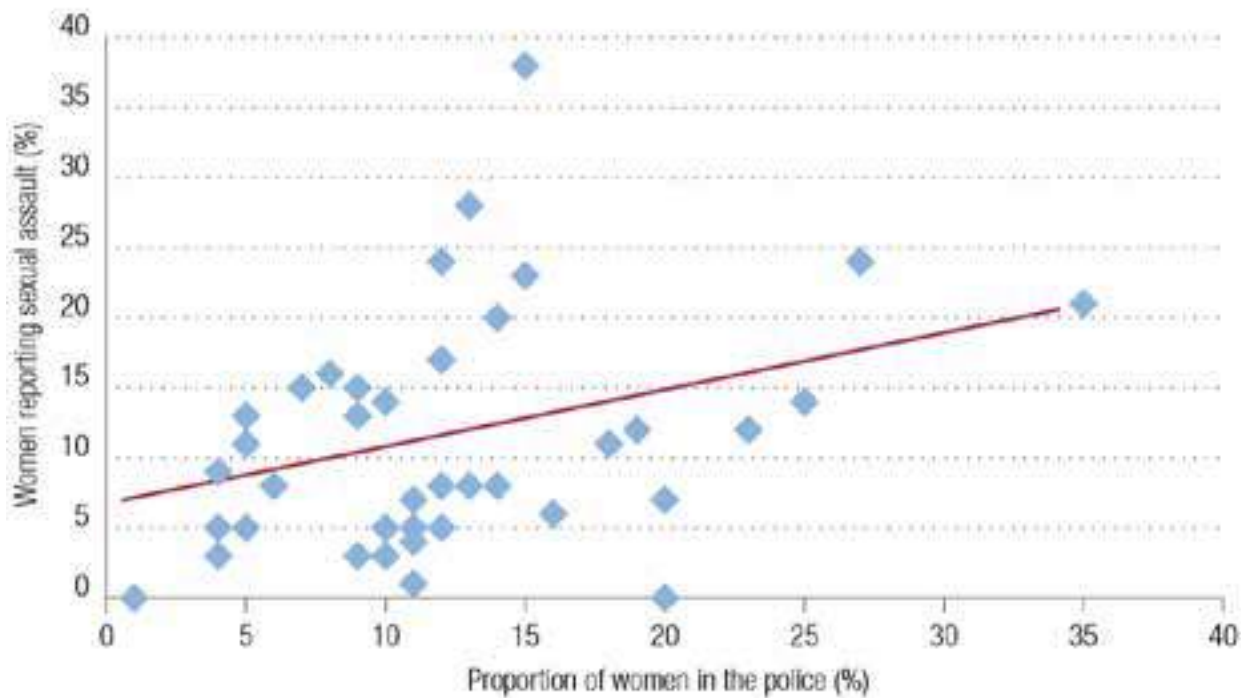
нітна та збалансована робоча сила покращить їхню продуктивність та результати, за рахунок запуску власного проекту з питань ґендерної збалансованості (2012 р.) з метою з'ясувати, чому серед співробітників структури, особливо на рівні керівництва, має місце дисбаланс⁵⁷. Цей проект мав на меті покращити ситуацію із цим ґендерним дисбалансом, підвищити обізнаність стосовно ґендерної рівності та розробити підхід для забезпечення того, щоб ґендерна рівність стала невід'ємною характе-

56 Wittenberg-Cox, A, 'How Women Mean Business: A Step by Step Guide to Profiting from Gender Balanced Business (2010)' [Віттенберг-Кокс А., Як жінки розуміють бізнес: покрокове керівництво з отримання прибутку від ґендерно збалансованого бізнесу, 2010 рік] у документі «The Female Factor Gender Balance in Law Enforcement» [Жіночий фактор. Ґендерний баланс у правоохоронній діяльності] (Європол, 2013 рік), див.: <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/female-factor-gender-balance-in-law-enforcement>

57 The Female Factor Gender Balance in Law Enforcement [Жіночий фактор. Ґендерний баланс у правоохоронній діяльності] (Європол, 2013 рік), див.: <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/female-factor-gender-balance-in-law-enforcement>

Рисунок 2

Співвідношення між наявністю співробітниць поліції та повідомленнями про сексуальне насильство

Жінки в поліції та повідомлення про сексуальне насильство (с. 59) в документі [«Глобальний прогрес жінок у 2011-2012 роках»](#)

ристикой робочого середовища у Європолі⁵⁸.

Набір та утримання співробітників для ґендерно орієнтованої поліцейської організації

По суті, незважаючи на меншість в поліцейських організаціях, співробітниця поліції мають величезний потенціал зі сприяння тому, щоб поліція сприймалася як законна та надійна структура. Створення образу законної та надійної структури є важливою складовою діяльності сучасної поліцейської організації.

У результаті набір та утримання жінок у поліцейській організації є вкрай важливою складовою своєрідного гену діяльності поліції з урахуванням ґендерних аспектів. Однак це ще далеко не остаточна гарантія успіху. Досвід показує, що забезпечення потенціалу

⁵⁸ Там само.

з надання базових послуг належним чином за рахунок ресурсів та належна підготовка і мотивація всіх співробітників є так само важливою, як збільшення та збереження присутності співробітниць⁵⁹.

«Оновлені типові стратегії та практичні заходи стосовно ліквідації насильства щодо жінок у сфері запобігання злочинності та кримінального правосуддя» містять заклик до держав стосовно:

- Забезпечити ґендерно справедливе представництво в поліції та інших установах системи правосуддя, зокрема на рівнях прийняття рішень та керівництва;
- Надати постраждалим від насильства, де це можливо, право звернутися до співробітниця, чи то по-

⁵⁹ Progress of the World's Women 2011–2012: Families in a Changing World [Глобальний прогрес жінок у 2011-2012 роках: жінки у мінливому світі] (ООН Жінки, 2011 рік).

Фото люб'язно надано Місією ООН зі стабілізації в Гаїті (Гаїті)

ліції, чи то будь-якої установи системи кримінального правосуддя⁶⁰;

Однак слід проявляти обережність, якщо метою є лише збільшення представництва в поліцейських службах, оскільки може бути ризик закріплення поліцейською організацією стереотипу про те, що тільки співробітниця мають бути ґендерно орієнтованими та нести відповідальність за постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат⁶¹.

Натомість при наборі, утриманні та просуванні по службі всіх офіцерів поліції загалом має надаватися пріоритет та здійснюватися сприяння тим кандидатам, які постійно демонструють компетенції, що відображають діяльність поліції з урахуванням ґендерних аспектів. Ця діяльність за своєю суттю є інтерсекційною та ґрунтується на правах.

Також реалізація такої ґендерно орієнтованої політики набору має відбуватися паралельно з підготовкою співробітників з прав людини та ґендерних питань, розвитку інфраструктури з метою зменшення ризиків для жінок і людей з різною ґен-

60 A/Res/65/228, додаток, п. 16 (k-l). Див. також: UNODC's Education For Justice Module on Gender in the Criminal Justice System, [Topic 4 – Gender diversity in the criminal justice workforce](#) [Модуль Управління ООН з питань наркотиків та злочинності «Освіта для правосуддя» з питань ґендеру в системі кримінального правосуддя, Тема 4 – ґендерна різноманітність робочої сили у системі кримінального правосуддя].

61 Там само.

дерною ідентичністю та процесами із захисту від дискримінації та реагування на неї⁶².

«Посібник з ґендерних питань» DCAF (2019 р.) надає приклади компетенцій для посадових інструкцій для співробітників поліції, які відповідають діяльності поліції з урахуванням ґендерних аспектів (Блок 19):

Крім того, «Посібник з ґендерних питань» Поліції ООН (2015 рік)⁶³ містить додаткові рекомендації стосовно процесів набору та утримання в поліції, які доповнюють та посилюють рекомендації DCAF (наведені вище) стосовно набору на різноманітну службу поліції. Однак усі рекомендації, запропоновані та рекомендовані в цьому Посібнику, можна легко підірвати без супутніх заходів із підзвітності та політик, які усувають дискримінаційні перепони.

Наприклад, жінки, які реалізують діяльність поліції, стикаються з перепонами, яких уникають чоловіки, як-от: вішання ярликів та сексуальні домагання. Більше того, дані свідчать про те, що ці співробітниця поліції приймають рішення не домагатися кар'єрного просування у зв'язку зі структурними очікуваннями та нормами стосовно сімейних ролей⁶⁴. В результаті політика, яка вимагає перегляду процедур набору до поліції з урахуванням ґендерної перспективи, є важливою для визначення того, чи є вони дискримінаційними щодо жінок. У зв'язку з цим, ООН Жінки рекомендують, щоб політики набору до поліції забезпечували наступні умови⁶⁵:

62 Gordon, E., McHugh, C., and Townsley, J., 'Risks versus Transformational Opportunities in Gender-Responsive Security Sector Reform' [Гордон Е., Мак'ю К., Таунслі Дж., Зіставлення ризиків і трансформаційних можливостей у ґендерно орієнтованому реформуванні сектору безпеки], видавництво «Journal of Global Security Studies», т. 0(0), 2020 рік, ст. 1-16, doi: 10.1093/jogss/ogaa028.

63 Див.: Розділ 1 «Допомога поліції держави у наборі співробітниць» («Посібник з ґендерних питань» Поліції ООН, 2015 рік).

64 Graue T.M., Hildie, R.E., and Weatherby, G.A., 'Women in Modern Policing' [Грауе Т. М., Хілді Р. Е., Везербай Дж. Е., Жінки в сучасній діяльності поліції]. Кафедра соціології та кримінального правосуддя, Університет Гонзага (м. Спокан, штат Вашингтон (США), видавництво «Journal of Social Sciences and Humanities», 2016 рік, т. 2, №3, ст. 51-62, ISSN: 2381-7763 (Print); ISSN: 2381-7771.

65 'A Practitioner's Toolkit on Women's Access to Justice Programming' [Посібник для фахівців з питань доступу жінок до правосуддя] (ООН Жінки та ін., 2018 рік).

Блок 19

компетенції у посадових інструкціях для співробітників поліції

- Розвинені навички міжкультурного спілкування з різними групами населення (чоловіками, жінками, дівчатами, хлопчиками, особами різної сексуальної орієнтації та з різною ґендерною ідентичністю і її вираженням, різного віку, етнічної приналежності, релігії тощо);
- Емпатія, розвинене вміння слухати;
- Здатність до деескалації нестабільних ситуацій та посередництва в суперечках;
- Здатність до досягнення консенсусу між тими, хто має різні інтереси;
- Здатність до роботи в режимі багатозадачності та визначення пріоритетів серед вимог, що суперечать одна одній;
- Здатність до координації та співробітництва з рядом державних департаментів та інших зацікавлених сторін;
- Активність у розробці запобіжних підходів до злочинності та соціальних проблем;
- Повага та ввічливість;
- Консультації стосовно цінностей та встановлення відносин;
- Чесність та відданість справі належного ведення процесу;

Джерело: Посібник 2 «ґендерні питання у поліції» Збірника інформаційно-методичних матеріалів «ґендерні питання у секторі безпеки», (Женева: DCAF, ОБСЄ/БДІПЛ, ООН Жінки, 2019 рік).

1. Жінки мають чіткий алгоритм для зайняття посад, пов'язаних із прийняттям рішень;
2. Плани розподілу людських ресурсів підтримують стале зростання жіночої робочої сили;
3. Існують умови та стимули для утримання співробітниць.

Іншим позитивним заходом є створення внутрішніх комітетів або робочих груп, на які покладено завдання виявляти перепони, в результаті яких має місце дискримінація жінок та груп меншин. Однак ці комітети або робочі групи мають самі дотримуватися принципів ґендерної рівності та

Блок 20

Співробітниця поліції в Ліберії виступає за розширення керівної ролі

За підтримки ООН Жінок Ліберійська асоціація жіночих правоохоронних органів провела симпозиум, на якому зібралися всі зацікавлені сторони, залучені до сектору безпеки, у тому числі вищі керівники. Серед ключових моментів було обговорення проблем, з якими стикаються жінки в установах безпеки. Наприклад, у Національній поліції Ліберії не було жінок на керівних посадах і лише 16 жінок (з 126 чоловіків) виконували наглядову роль, а серед робочої сили було 78 випускниць академій.

Асоціації вдалося лобювати призначення двох старших співробітниць як у Національній поліції Ліберії, так і в Службі охорони президентської резиденції, у тому числі співробітниця, яка наразі має третій ранг у Національній поліції Ліберії.

Джерело: 'Analysis of Country Annual Reports' [Аналіз річних звітів за країнами] (ООН Жінки, 2016 рік). (Не оприлюднено).

справедливості у рамках своєї структури. Більше того, їм слід виділяти належні ресурси, а вище і виконавче керівництвом поліції має їх підтримувати з метою досягнення бажаного впливу. У

Блоці 20 наведено приклад з Ліберії стосовно того, як колектив поліції вплинув на позитивні досягнення для співробітниць:

Блок 21

Мережа співробітниць поліції у Південно-Східній Європі (WPON)

Іншим позитивним прикладом є Мережа співробітниць поліції у Південно-Східній Європі (WPON), яка у період з початку свого існування до 2013 року змогла створити впливовий дорадчий орган та мережу для поліцейських служб регіону з питань, пов'язаних із ґендерною рівністю та діяльністю поліції. З цієї теми WPON також розробила дуже корисні «Рекомендації стосовно діяльності поліції з урахуванням ґендерних аспектів з акцентом на наборі, відборі та професійному розвитку жінок у службі поліції» (2012 рік).

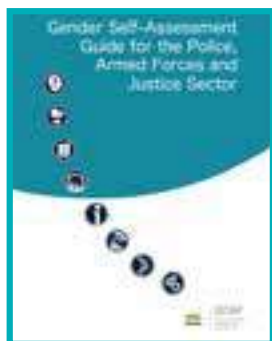
Ці рекомендації було розроблено у якості посібника для керівників поліції на всіх рівнях, особливо тих, хто працює у відділах, відповідальних за освіту, людські ресурси та зв'язки з громадськістю, або інших посадових осіб Міністерства внутрішніх справ та поліції, які займаються набором, прийняттям, відбором та професійним розвитком. Вони пропонують набір простих і бюджетних заходів, які допоможуть службам поліції залучати та утримувати більш кваліфікованих жінок і просувати ґендерну рівність.

Джерело: 'Guidelines for Gender Sensitive Policing, with an Emphasis on Recruitment, Selection and Professional Development of Women in Police Services' [Рекомендації стосовно діяльності поліції з урахуванням ґендерних аспектів з акцентом на наборі, відборі та професійному розвитку жінок у службі поліції], Мережа співробітниць поліції у Південно-Східній Європі (WPON) – Інформаційний центр з контролю над стрілецькою зброєю та легкими озброєннями у Південно-Східній та Східній Європі (SEESAC, 2012 рік), див.: <https://www.seesac.org/f/tmp/files/publication/812.pdf>

Внутрішня ґендерна оцінка

Згідно з DCAF, проведення внутрішньої оцінки перепон і відправних точок для ґендерної рівності має стати першим кроком у трансформації у напрямі діяльності поліції з урахуванням ґендерних аспектів. Внутрішня ґендерна оцінка може допомогти в наступних питаннях:

- Визначення інституційних ресурсів, які ви вже маєте для вирішення ґендерних питань, з точки зору навичок, знань, повноважень, політик та процедур;
- Визначення того, що працює, а що не працює належним способом для задоволення потреб жінок, чоловіків, дівчат і хлопців у грома-

дах, у яких ви служите;

- Визначення потреб у підготовці та обладнанні;
- Отримання базових даних, на основі яких можна контролювати та оцінювати прогрес;
- Демонстрація співробітникам своєї відданості справі забезпечення чудових умов праці та справедливих можливостей;
- Розуміння того, чому співробітники та співробітниці залишають роботу;
- Визначення наявної позитивної практики з підтримки рівності у наборі, утриманні та просуванні жінок і чоловіків;
- Демонстрація місцевій громаді, уряду та іншим зацікавленим сторонам своєї відданості справі дотримання зобов'язань стосовно прав людини та ґендерної рівності;

- Посилення партнерських відносин з громадами, неурядовими організаціями (НУО) та надавачами додаткових послуг;
- Розробка реалістичних цілей та практичних стратегій з метою досягнення більшої ґендерної орієнтованості.

Посібник рекомендує документ DCAF [«Рекомендації із ґендерної самооцінки для поліції, збройних сил та сектору правосуддя»](#) (2011 рік) для розгляду внутрішньої оцінки перепон та відправних точок для діяльності поліції з урахуванням ґендерних аспектів.

ЗБІР, АНАЛІЗ ТА ВИКОРИСТАННЯ ДАНИХ ДЛЯ УРАХУВАННЯ ҐЕНДЕРНИХ АСПЕКТІВ В ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

Показники довіри населення для урахування ґендерних аспектів в діяльності поліції

Після завершення внутрішньої ґендерної оцінки поліція може визначити вихідні показники, щоб визначити чи правильно вона чинить і як впливають її дії на поширеність насильства щодо жінок і дівчат. Довіра громадськості відіграватиме ключову роль у тому, наскільки ефективно поліція реагуватиме на насильство щодо жінок і дівчат, оскільки це буде надійним показником готовності громадськості залучати поліцію до повідомлень про злочини та насильство. Тому поліції слід відповідним чином розробити вихідні показники та методології збору даних, щоб знати, чи знаходяться вони на правильному шляху до ефективного реагування на поширеність випадків насильства щодо жінок і дівчат.

Існують численні моделі виміру довіри громадськості до поліції. Наприклад, Станко та Бредфорд рекомендують поліції збирати дані, які відповідати-

ґендерний аналіз – це критичний аналіз того, як відмінності в ґендерних ролях, видах діяльності, потребах, можливостях та правах/пільгах впливають на чоловіків, жінок, дівчат та хлопчиків у певних ситуаціях чи контекстах.

муть наступним якісним показником: а) сприйняттю ефективності роботи поліції; б) справедливості по відношенню до людини; в) рівню взаємодії поліції з громадою та г) стурбованість місцевого населення щодо порушень громадського порядку, оскільки всі вони мають сильний вплив на рівень «загальної» довіри з поліцією⁶⁶.

Проте, для забезпечення обліку ґендерно чутливих цілей у діяльності поліції, Станко та Бредфорд рекомендують використовувати якісні показники, які вимагають додаткової розбивки, щоб можна було провести **ґендерно чутливий аналіз** взаємопов'язаних факторів, що впливають на потреби жінок і дівчат у сфері безпеки.

У нижченаведеному блоці наводяться приклади того, яким чином чотири заходи стосовно посилення довіри громадськості до поліції, вжиті Стенко і Бредфордом (2009 рік), можуть мати додаткову розбивку, щоб забезпечити проведення аналізу, що більшою мірою враховує ґендерно чутливі аспекти, для контролю за діяльністю поліції з реагування на насильство щодо жінок і дівчат:

Важливо підкреслити, що показники діяльності поліції є складними та багатограними, тому всі

Дані, які не мають розбивки за ознакою статі та іншими взаємопов'язаними факторами не є репрезентативними

⁶⁶ Stanko, E.A., and Bradford, B. (2009), "Beyond Measuring 'How Good a Job' Police Are Doing: The MPS Model of Confidence in Policing", *Policing*, Volume 3, Number 4, pp. 322–330. Oxford University Press [Станко Е.А. та Бредфорд Б. (2009 рік), «Поза межами вимірювання «наскільки добре» працює поліція: Модель Служби столичної поліції (MPS) стосовно довіри до поліції», *Діяльність поліції*, том 3, номер 4, ст. 322-330. Видавництво Оксфордського університету].

Блок 22

Довіра громадськості до поліції ⁶⁷	Сприйняття ефективності роботи поліції	Справедливість по відношенню до людини	Стурбованість місцевого населення щодо порушень громадського порядку	Рівень взаємодії поліції з громадою
Якісні показники Розбивка за віком та іншими соціально-економічними показниками, де це можливо	Підвищення рівня довіри жінок та дівчат до поліцейських служб Підвищення ефективності передачі справ у поліцію надавачами базових послуг	Постраждали (потерпілі) та/або їхні сім'ї повідомляють про те, що вони менше страждають від вторинної віктимізації ⁶⁸ Скорочення кількості скарг на співробітників поліції, які здійснюють первинне реагування на випадки насильства щодо жінок і дівчат	Підвищення рівня задоволеності постраждалих (потерпілих) та/або їхніх сімей, які вважають, що їхня участь була значущою і в результаті вони почуваються у більшій безпеці	Підвищення рівня довіри у організації громадянського суспільства щодо виконання базових функцій поліції
Кількісні показники Розбивка за віком та іншими соціально-економічними показниками, де це можливо	Збільшення кількості звернень до відповідних надавачів базових послуг % постраждалих, які зазнали насильства і яким довелося скористатися послугами фахівців боротьби з насильством щодо жінок і дівчат, які можуть повідомити про повне припинення всіх видів насильств	Зниження показників набору кадрів у розбивці за етапами безперервності відправлення правосуддя (первинні контакти, розслідування, досудові розгляди тощо)	Збільшення кількості постраждалих (потерпілих), які зазнали насильства і повідомляють про випадки насильства щодо жінок і дівчат у поліцію % скорочення кількості повторних правопорушень, скоєних окремими особами	Число громадських організацій, які співпрацюють з поліцією з метою надання інформації про насильство щодо жінок і дівчат Число молодих людей, поінформованих про насильство щодо жінок і дівчат поліцією в школах, інших навчальних закладах та громадах

рекомендовані в Посібнику показники не повинні розглядатися як вичерпні, а мають вивчатися у поєднанні один з одним, а не окремо.^{67 68}

Крім того, крім нагальної потреби у базовій інформації, на основі якої можна було б проводити оцінку ефективності роботи, у системах збору даних поліції необхідно розглянути питання про запровадження

унікального ідентифікатора постраждалої для вжиття наступних заходів у справах, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат⁶⁹.

У разі насильства з боку інтимного партнера поліцейські системи збору даних з унікальними іден-

⁶⁷ Згідно з Станко Е.А. та Бредфордом Б. (2009 рік).

⁶⁸ Вторинну віктимізацію було визначено в Updated Model Strategies and Practical Measures [Оновлених Типових стратегія та практичних заходах ООН] як віктимізацію, яка є не прямим результатом дій, а результатом неадекватного реагування установ та окремих осіб на постраждалу.

⁶⁹ Measuring police performance in domestic and family violence (2008). Rollings, K. and Taylor, N. for Trends & issues in crime and criminal justice No. 367 December 2008. Australian Government. Australian Institute of Criminology [Оцінка ефективності діяльності поліції у боротьбі з домашнім насильством (2008 рік). Кіах Роллінгс та Наталі Тейлор за Тенденціями та питаннями в галузі злочинності та кримінального правосуддя № 367 грудень 2008 р. Уряд Австралії. Австралійський інститут кримінології].

тифікаторами постраждалих можуть відслідковувати вплив заходів захисту, активованих для забезпечення безпеки та захисту постраждалих (потерпілих), які зазнали насильства щодо жінок та дівчат, а також поширеність повторних правопорушень. У зв'язку з цим Роллінгс і Тейлор вважають, що вживання заходів щодо підозрюваних з часом дозволить належним чином оцінити та зіставити повторні правопорушення з іншими даними, такими як набір кадрів або ставлення жінок і дівчат до поліцейської служби⁷⁰.

Щодо збору поліцейських даних для моніторингу поведінки підозрюваних, то останнім часом Велика Британія рекомендувала поліції запровадити такі цільові показники⁷¹:

- Скорочення кількості серійних порушників, які вчиняють насильство з боку інтимного партнера;
- Скорочення кількості повторюваних та нових постраждалих (потерпілих);
- Зменшення шкоди, заподіяної постраждалим (потерпілим) та дітям;
- Оперативніше реагування з метою захисту сімей, які живуть з особами, які вчиняють домашнє насильство з високим ризиком і шкодою.

В іншому прикладі, у Блоці 23 наводиться цікаве базове дослідження Департаменту суспільних наук Австралії, яке проводиться під керівництвом уряду, в якому основна увага приділяється поведінці осіб, які вчиняють сімейне та побутове насильство (FDV). У ході базового дослідження було також розроблено низку показників, які поліція може використати для відстеження поведінки підозрюваних. Отримані базові дані матимуть ключове значення при проведенні розслідувань, орієнтованих на підозрюваних, що є одним із ключових елементів ґендерно чутливого підходу у роботі поліцейських.

⁷⁰ Там же.

⁷¹ Взято з 'Evaluation of the Drive Project – A Three-year Pilot to Address High-risk, High-harm Perpetrators of Domestic Abuse' (Centre for Gender and Violence Research, University of Bristol, 2019) [«Оцінка проекту боротьби з насильством – Трирічний пілотний проект для вирішення проблем з особами, які вчиняють домашнє насильство з високим ризиком і шкодою. (Центр досліджень з ґендерних питань та проблем насильства, Брістольський університет, 2019 рік)].

Визначення поширеності насильства щодо жінок і дівчат

Збір даних про **поширеність насильства щодо жінок і дівчат** є складним, але корисним завданням, оскільки для цього потрібно провести обстеження репрезентативних вибірок жінок і дівчат у тій чи іншій групі населення, щоб з'ясувати чи піддавалися вони насильству.

Для цілей цього Посібника поширеність насильства щодо жінок і дівчат буде визначатися як статистична концепція, що відобразить число випадків ґендерного насильства, які завдають або можуть заподіяти фізичну, сексуальну чи психологічну шкоду або страждання жінкам і дівчатам, включаючи загрози вчинення насильства, примусу або довільного позбавлення волі як у суспільному, так і у приватному житті того чи іншого прошарку населення⁷².

Демографічне дослідження щодо збору даних про поширеність насильства, якщо вони проводяться належним чином і з належним урахуванням якості та етичних норм, є найкращим джерелом даних для оцінки загального характеру насильства щодо жінок і дівчат та допомагають пролити світло на масштаби цього явища, характер та наслідки більшості видів насильства щодо жінок та дівчат⁷³.

Наявність даних про поширеність насильства щодо жінок та дівчат дасть надавачам базових послуг, включаючи поліцію, більш реалістичний показник того, чи приносять їх зусилля стосовно боротьби з

⁷² Крім того, вважається, що насильство щодо жінок і дівчат включає, але не обмежується фізичним, сексуальним та психологічним насильством, яке стається в сім'ї, у суспільстві в цілому і вчиняється державою або за її потурання. Дивися The Declaration on the Elimination of Violence Against Women (General Assembly resolution 48/104 of 20 December 1993). [Декларація про викорінення насильства по відношенню до жінок (Резолюція Генеральної Асамблеї № 48/104 від 20 грудня 1993 року)].

⁷³ Guidelines for Producing Statistics on Violence against Women— Statistical Surveys (UN New York. Department of Economic and Social Affairs Statistics Division. 2014) [Керівні принципи підготовки статистичних даних про насильство щодо жінок – Статистичні обстеження (ООН у Нью-Йорку. Статистичний відділ Департаменту з економічних та соціальних питань, 2014 рік)].

Блок 23

Збір даних, необхідних для інформування про розслідування, орієнтованих на підозрюваних

В Австралії Департамент суспільних наук опублікував базову доповідь за 2015-2016 роки, під назвою «Національні підсумкові стандарти щодо результатів дій підозрюваних (NOSPI)» для моніторингу та оцінки результатів національних заходів, спрямованих на зміну відношення та поведінки осіб, які вчиняють сімейне та побутове насильство (FDV).

Ця доповідь була підготовлена на основі зібраних у масштабах усєї країни даних про діяльність системи підозрюваних, яка включала профілактичну роботу щодо притягнення винних до відповідальності та забезпечення того, щоб вони стикалися з наслідками свого насильства, а також надання послуг щодо роботи з ними з метою зміни їхньої поведінки та ставлень. Доповідь «Національні підсумкові стандарти щодо результатів дій підозрюваних» використовувала та рекомендувала низку показників, які поліція може використати для забезпечення належного інформування про заходи, які вживаються у зв'язку з насильством щодо жінок і дівчат. Сюди входить наступне:

- Частка зареєстрованих випадків сімейного та побутового насильства, коли було проведено оцінку ризику для постраждалої;
- Частка зареєстрованих поліцією випадків сімейного та побутового насильства, коли постраждалі були направлені у відповідні служби або програми для проведення оцінки;
- Частка співробітників поліції, які брали участь у випадках сімейного та побутового насильства, коли поліція видавала розпорядження про втручання від імені постраждалої;
- Частка постраждалих, які звернулися до спеціалізованих служб боротьби з сексуальними домаганнями;
- Частка повідомлень про захист дітей у зареєстрованих випадках сімейного та побутового насильства;
- Частка жінок (та їх дітей), які відчували себе у безпеці а) до та б) під час або після втручання підозрюваного;
- Частка жінок, які протягом 12 місяців піддаються повторній віктимізації одним і тим самим підозрюваним;
- Частка дітей, які протягом 12 місяців піддаються повторній віктимізації;
- Частка випадків сімейного та побутового насильства, коли підозрюваний був направлений до відповідної служби або програми для проведення оцінки;
- Частка випадків сімейного та побутового насильства або сексуального насильства, про які було повідомлено або зареєстровано поліцією, де були пред'явлені звинувачення (за необхідності);
- Частка підозрюваних, які вчинили злочин уперше;
- Частка підозрюваних, які вчинили сімейне та побутове насильство і знову вчиняють нові злочини сімейного та побутового або сексуального насильства протягом 12 місяців після завершення програми зміни поведінки (або вжиття інших заходів проти підозрюваних).

*Джерело: 'National Outcome Standards for Perpetrator Interventions (NOSPI) Baseline Report 2015-2016', Australian Department for Social Sciences [«Національні підсумкові стандарти щодо результатів дій підозрюваних (NOSPI) Базова доповідь 2015-2016 роки», Департамент суспільних наук Австралії], див.: <https://plan4womenssafety.dss.gov.au/wp-content/uploads/2018/08/nationaloutcomestandardsreportweb.pdf>

насильством щодо жінок і дівчат бажані результати. Водночас збір даних про поширеність насильства щодо жінок і дівчат не може бути залишений на розсуд поліції, оскільки поліція, як правило, може надати лише таку інформацію, як кількість повідом-

лених випадків, правова класифікація злочинів та (як правило) застосування фізичного насильства.

Опитування жінок і дівчат (підлітків) стосовно пережитого насильства включає, але не обмежується

частотою та обставинами здійснення насильства, наслідками для здоров'я та діями, які вони роблять, щоб звернутися за допомогою, адже таке делікатне питання часто вимагає довіри⁷⁴. Довіра є життєво важливим елементом, на який не всі поліцейські служби можуть розраховувати від жінок і дівчат, особливо якщо вони походять з меншин та/або громад, яких не помічають. Таким чином, збір даних про поширеність вимагає цілісного підходу за участю кількох компетентних державних установ та їхніх зацікавлених партнерів.

Забезпечення обліку частоти випадків насильства щодо жінок і дівчат на кожну постраждалу (потерпілу) при проведенні таких обстежень має особливо важливе значення, оскільки це може заповнити загальну прогалину в системі даних криміналь-

ного правосуддя.

«Керівні принципи ООН щодо підготовки статистичних даних про насильство щодо жінок» (2014 рік) попереджає про те, що, як правило, дані системи кримінального правосуддя не є репрезентативними для всіх випадків насильства щодо жінок та дівчат, оскільки постраждалі (потерпілі) як правило, звертаються до поліції лише в крайньому випадку і після того, як інші стратегії, спрямовані на припинення насильства, зазнали невдачі⁷⁵. У керівних принципах також вказується, що це посилюється тим фактом, що насильство щодо жінок та дівчат належать до тих злочинів, про які повідомляється найменше.

Проте поліцейські служби, як і раніше, намагаються з'ясувати поширеність насильства щодо жінок та дівчат шляхом вимірювання кількості повідомлених інцидентів, що є зручнішою мірою вимірювання, оскільки одиницею обліку є зареєстрований інцидент або випадок, а не постраждала особа (жінка чи дівчина)⁷⁶.

74 Там же.

75 Там же.

76 Там же.

Цей показник не тільки не відображає всієї картини з точки зору масштабів, серйозності та характеру насильства, але й значною мірою залежить від якості та повноти повідомлень поліції про інциденти. Це ще більше ускладнюється тим фактом, що судова статистика часто є ще більш обмеженою внаслідок того, що поліція та прокурори часто користуються своїм дискреційним правом не займатися такими справами, і що дані поліції часто не пов'язані із системою збору даних у судах⁷⁷.

Оскільки поліція повинна прагнути до скорочення розриву між оцінками поширеності та повідомленими випадками, вона зацікавлена у тому, щоб поліцейські служби встановили робочі відносини з недержавними організаціями та іншими надавачами базових послуг з метою пропаганди загальнодержавних підходів стосовно дослідження проблеми поширеності насильства щодо жінок і дівчат.

Крім того, для проведення досліджень з питань поширеності насильства щодо жінок і дівчат може виявитися корисним ширше вивчення ставлень суспільства до проблем насильства щодо жінок і дівчат (повідомлення про такі випадки, звинувачення постраждалих, терпимість, пригнічення, замовчування). Поліція може відігравати важливу роль як зацікавлений партнер у інформуванні про такі дослідження, а також отримати оперативну користь для забезпечення результатів. Наприклад, ширше вивчення ставлень суспільства, у тому числі поліції, до насильства щодо жінок і дівчат може сприяти аналізу та поширенню якісних і кількісних даних про екстремальні форми насильства щодо жінок і дівчат, таких як ґендерно мотивовані вбивства жінок або фемініцид, які були б інформаційною основою для методологій оцінки ризику насильства з боку інтимного партнера, заходів щодо захисту та забезпечення безпеки співробітників поліції, а також стратегій попередження.

77 Там же і див.: V. Jaquier, H. Johnson and B.S. Fisher, 'Research methods, measures and ethics', in *Sourcebooks on Violence against Women*, 2nd ed., C.M. Renzetti, J.L. Edleson and R.K. Bergen, eds. (SAGE Publications, 2010) [В. Жак'є, Х. Джонсон, Б. С. Фішер, «Методи, заходи та етика досліджень» в Довідниках з питань насильства щодо жінок, 2ге видання, С. М. Ренцетті, Дж.Л. Едлесон і Р.К. Берген (ред). (Публікації SAGE, 2010 рік)].

Однак для того, щоб бути адекватними, більш широкі дослідження поширеності насильства щодо жінок і дівчат повинні враховувати такі фактори, як вік, расове та етнічне походження, злочинне минуле підозрюваних, взаємини між постраждалою (потерпілою) та підозрюваним, методи роботи, контекст та мотиви, а також надання особливої уваги включенню повідомлень про насильство в сільських та маргіналізованих районах та положенню конкретних груп жінок та постраждалих (потерпілих)⁷⁸. Участь у таких дослідженнях у партнерстві із зовнішніми зацікавленими сторонами забезпечить поліції платформу для налагодження стратегічних партнерських зв'язків, а також дозволить зробити крок уперед у вирішенні цієї проблеми.

МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ҐЕНДЕРНО ЧУТЛИВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

Моніторинг впливу

Те, як поліцейська служба оцінює свою власну діяльність і, у свою чергу, як поліцейське керівництво вимагає від своїх співробітників звіту за виконання пріоритетних завдань та досягнення відповідних цілей, є важливим елементом, що визначає повсякденну роботу поліції.

Взаємообумовленість пояснює, як по-різному жінки та дівчата зазнають насильства і як вони стають потерпілими.

За даними УВК ООН (2014 рік), для забезпечення ефективного виконання пріоритетних завдань з охорони правопорядку потрібні нагляд, моніторинг та оцінка. Усі ефективні заходи повинні підкріплюва-

⁷⁸ Recommendations for action against gender-related killing of women and girls (UNODC and UN Women, 2015) [Рекомендації щодо боротьби з ґендерно мотивованими вбивствами жінок та дівчат (УВК ООН і ООН Жінки, 2015 рік)].

тися точними емпіричними даними про масштаби та наслідки злочинності і насильства про те, наскільки ефективно поліція забезпечує притягнення до відповідальності підозрюваних та задоволення потреб населення⁷⁹. УВК ООН додає, що при розробці внутрішніх механізмів контролю та нагляду за діяльністю поліції слід керуватися принципами прозорості та підзвітності перед постраждалими (потерпілими). Реагування на насильство щодо жінок і дівчат не є винятком.

Як згадувалося раніше, контроль за впровадженням ґендерних аспектів у діяльність поліції, вимагає вихідних даних для оцінки впливу, а також організаційного зростання та розвитку. Маючи в своєму розпорядженні добре обґрунтовані вихідні дані, поліцейські служби можуть приступити до моніторингу та оцінки своєї політики та стратегій з впровадження ґендерних аспектів у свою діяльність з метою її узгодження із зобов'язаннями держав, такими як Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 року, яким наголошується на необхідності досягнення ґендерної рівності та розширення прав та можливостей усіх жінок та дівчат у всіх державних секторах, включаючи поліцію⁸⁰.

Враховання ґендерної проблематики буде одним з найважливіших елементів у розробці трансформаційної політики та стратегій, що враховують ґендерні аспекти, включаючи **систему моніторингу**, яка супроводжуватиме цей процес.

Систему моніторингу можна охарактеризувати як безперервну функцію, спрямовану перш за все на те, щоб керівники та основні зацікавлені сторони отримували регулярний зворотний зв'язок та завчасно

⁷⁹ Handbook on Effective Prosecution Responses to Violence against Women and Girls (UN Women, UNODC 2014) [Довідник щодо ефективних заходів судового переслідування у зв'язку з насильством щодо жінок та дівчат (ООН Жінки, УВК ООН 2014 рік)].

⁸⁰ Див. 'Integrating Gender in Project Design and Monitoring for the Security and Justice Sector', Tool 15: *Gender and Security Toolkit* (DCAF, OSCE/ODIHR and UN Women, 2019) [«Інтегрування ґендерної перспективи в процеси розробки та моніторингу виконання проєктів для сектору безпеки та правосуддя», Інструмент 15: Посібник із ґендерних питань та питань безпеки (ДКЗС, ОБСЄ/БДІПЛ і ООН Жінки, 2019 рік)].

отримували інформацію про прогрес або його відсутність у досягненні намічених результатів⁸¹. Крім того, моніторинг передбачає збір та аналіз ґендерно чутливих та взаємопов'язаних даних про процеси здійснення політики та стратегій і винесення рекомендацій стосовно заходів щодо виправлення становища⁸².

При моніторингу зворотного зв'язку та рекомендованих заходів щодо виправлення становища слід завжди враховувати огляди бюджетів з урахуванням ґендерно чутливого підходу. У зв'язку з цим, ДКЗС 'Tool 15: Integrating Gender in Project Design and Monitoring for the Security and Justice Sector' [«Інструмент 15: Інтегрування ґендерної перспективи в процеси розробки та моніторингу виконання проєктів для сектору безпеки та правосуддя»] (2019 рік) рекомендує розглянути такі ключові питання: Чи сприяє бюджет – у тому вигляді, в якому фінансові та матеріальні ресурси виділяються різним групам жінок, дівчат, чоловіків та хлопчиків у рамках проєкту – досягненню ґендерної рівності?

- Чи встановлені цільові показники фінансування діяльності із забезпечення ґендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок?
- Чи може бюджет увічнити будь-яку форму нерівності?
- Чи складено бюджет таким чином, щоб дати можливість цільовим групам жінок, чоловіків, хлопчиків та дівчат брати участь у проєкті та отримувати від нього користь?

81 Nicola Popovic. 'Security Sector Reform Assessment, Monitoring and Evaluation and Gender' in *Gender and Security Sector Reform Toolkit*, Eds. Megan Bastick and Kristin Valasek (Geneva: DCAF, OSCE/ODIHR, UN-INSTRRAW, 2008) [Нікола Попович. «Аналіз, моніторинг, оцінка реформи сектору безпеки та ґендерні питання» в Посібнику з ґендерних питань та питань реформи сектору безпеки (ред). Меган Бастік і Крістін Валасек (Женева: ДКЗС, ОБСЕ/БДІ-ПЛ, UN-INSTRRAW, 2008 рік)].

82 Там же.

Загалом системи моніторингу повинні включати регулярні та ефективні, з погляду витрат, цикли зворотного зв'язку для стимулювання навчання протягом усього циклу навчання. Стосовно насильства щодо жінок і дівчат, то залучення основних зацікавлених сторін, таких, як організацій із захисту прав жінок та інших громадських партнерств, до інституційних процесів навчання сприятиме посиленню та визнанню голосу і знань жінок, а також підтвердить досвід жінок та дівчат і зруйнує культуру мовчання, якою оповиті випадки насильства щодо жінок і дівчат⁸³.

Крім того, налагодження довірливих стосунків з постраждалими (потерпілими), які зазнали насильство щодо жінок і дівчат і такими зовнішніми зацікавленими сторонами, як недержавні організації із захисту прав жінок, може відігравати важливу роль у отриманні якісної інформації з метою інституційного навчання. Як згадувалося раніше, участь недержавних організацій із захисту прав жінок, наприклад, матиме особливо важливе значення для проведення опитувань з метою визначення ступеня задоволеності постраждалих (потерпілих) після звернення до поліції. Наприклад, організації із захисту прав жінок, як правило, завоюють більше довіри у постраждалих (потерпілих), які зазнали насильства щодо жінок і дівчат, ніж поліція, і, таким чином, матимуть більше можливостей для збору якісних даних від імені самих співробітників поліції.

<https://issat.dcaf.ch/ser/download/4889/43182/Tool%2011-SSR%20Assessment,%20Monitoring%20and%20Evaluation%20and%20Gender.pdf>

Опитування постраждалих (потерпілих) від насильства жінок і дівчат, стосовно задоволеності наданих

83 'Guidance on Monitoring and Evaluation for Programming on Violence against Women and Girls', (Guidance Note 3, Department for International Development – DFID – practice paper) [«Посібник з моніторингу та оцінки програм боротьби з насильством щодо жінок та дівчат» (Інструкція 3, Департамент з питань міжнародного розвитку – DFID – практичний документ)].

послуг, послужить дуже важливим показником для врахування ґендерно чутливого підходу в діяльності поліції, однак повинні бути забезпечені належні гарантії для недопущення заподіяння шкоди⁸⁴.

Рисунок 3

Ґендерна компетентність

Для отримання додаткової інформації про розробку системи моніторингу, що враховує ґендерно чутливий підхід, у Довіднику рекомендуються наступні документи, підготовлені Женевським центром демократичного контролю над збройними силами, що базується в Женеві:

- Інструмент 11: Аналіз, моніторинг, оцінка реформи сектору безпеки та ґендерні питання (2008) Інструменту із ґендерних питань та питань реформи сектора безпеки;
- Інструмент 15: Інтегрування ґендерної перспективи в процеси розробки та моніторингу виконання проектів для сектору безпеки та правосуддя (2019) Інструменту із ґендерних питань та питань реформи сектора безпеки.

⁸⁴ Рекомендації взято з 'Everyone's Business: Improving the police response to domestic abuse' (Her Majesty's Inspectorate of Constabulary – HMIC – 2014) [«Це стосується кожного: Вдосконалення заходів реагування поліції на випадки домашнього насильства» (Інспекторат Корпусу Констеблів Її Величності – HMIC – 2014 рік)].

Ґендерна компетентність: Ключ до трансформації

Як вказується в різних розділах Посібника, політика, що враховує ґендерні аспекти, базується на застосуванні **знань, навичок і ставлень**, що враховують ґендерні аспекти або **ґендерну компетентність**, які здатні розширити права та можливості безпорадних і зміцнити довіру та робочі відносини з широким колом зацікавлених сторін, які дотримуються принципів недискримінації та принципу «Не нашкодь» в процесі. Заходи щодо забезпечення підзвітності з метою дотримання інституційних кодексів поведінки для гарантування чесності та непідкупності співробітників поліції відіграють життєво важливу роль у забезпеченні відповідальності та стійкості професійних якостей, необхідних для несення поліцейської служби з врахуванням ґендерних аспектів.

Таким чином, ці три компоненти тісно взаємопов'язані і взаємно підкріплюють один одного в плані практичного застосування, а також у плані їх дотримання та результатів роботи (Рисунок 3). У наступному розділі увага буде зосереджена виключно на моніторингу та оцінці діяльності поліції з врахуванням ґендерних аспектів.

У цьому розділі не будуть детально обговорюватися заходи щодо забезпечення підзвітності з дотриманням кодексів поведінки щодо сумлінності співробітників поліції, оскільки Посібник не охоплює цю тему. Проте в попередніх розділах містяться основні рекомендації для заходів щодо забезпечення підзвітності з дотриманням кодексів поведінки щодо сумлінності співробітників поліції.

З метою забезпечення урахування ґендерних аспектів у діяльності поліції необхідно здійснювати контроль за тим, щоб ґендерна компетентність послідовно застосовувалася в рамках усієї служби поліції. Старшому керівництву поліції слід розглянути питання щодо надання керівникам середньої ланки одноманітної системи службової атестації, яка передбачає застосування ґендерної проблематики.

Службова атестація має розглядатися як інструмент навчання, а не просто як засіб забезпечення підзвітності. Вище керівництво поліції має заохочувати керівників середньої ланки до активної підтримки стійкості набутих навичок ґендерної компетентності.

Наприклад, керівники служби поліції можуть проводити повне дослідження як успішних, так і безуспішних випадків. До них повинні входити всі члени, що беруть участь у розгляді справи, від співробітників, які здійснюють первинне реагування на випадки насильства, до слідчих або інспекторів та керівників. Дослідження може включати хронологічний огляд участі кожного співробітника, який здійснює первинне реагування на випадки насильства, посилаючись на його ґендерну компетентність для обговорення того, що було зроблено правильно і що може бути покращено наступного разу. Після чого складається звіт про виконану роботу, який може виявитися одним із найкращих методів навчання та розвитку як команди, так і служби поліції в цілому. Залежно від того, яка поліцейська служба займатиметься цим, час від часу можна буде підключати керівників середньої та вищої ланки поліції, щоб вони вносили внесок на стратегічному рівні.

Службова атестація, що враховує ґендерну компетентність, має допомогти прояснити, які види стратегій боротьби з насильством щодо жінок і дівчат були ефективні та як, а також чому. Водночас моніторинг такої компетентності сприятиме виявленню перешкод, що зберігаються і обмежують вплив поліції, що враховує ґендерні аспекти, з метою їх своєчасного усунення.

Будь-які виявлені перешкоди, ймовірно, матимуть прямий зв'язок із прогалинами в інституційних заходах підзвітності, які мають підтримувати поліцейські кодекси поведінки, включаючи політику «нетерпимості». Керівники середньої ланки повинні розглядати непослідовне застосування ґендерної компетентності їх співробітниками, як симптом глибших проблем, що стоять перед службою поліції. Це, як правило, включає, але не обмежуються, труднощами у формуванні культури підзвітності, неефективним керівництвом та загальною підготовкою

співробітників поліції і навчанням, що повною мірою не враховує принципи ґендерної рівності.

Тому заходи щодо виправлення становища мають бути спрямовані на вирішення цих трьох складних проблем у діяльності поліції, задля покращення загального застосування ґендерної компетентності. Таким чином, ретельний контроль за ґендерною компетентністю не тільки сприятиме переходу до діяльності поліції з урахуванням ґендерних аспектів, але й запобіганню скарг на дії поліції, зокрема на співробітників поліції, які здійснюють первинне реагування на випадки насильства, бездіяльність яких може бути рівнозначним порушенням прав людини.

Крім того, оскільки робота поліції є колективною, індивідуальні системи службової атестації та наставництва мають бути нерозривно пов'язані з досягненням наступних колективних цілей:

- Скорочення розриву між поширеністю насильства щодо жінок і дівчат та числом зареєстрованих випадків;
- Покращити ставлення постраждалих (потерпілих) від насильства жінок і дівчат, та їх громад до поліції як законного надавача базових послуг.

Водночас для досягнення цих цілей необхідні показники, що відображають діяльність поліції з урахуванням ґендерних аспектів, зокрема компетентність, яку вимагають від співробітників поліції. В ідеалі начальники служб поліції повинні мати місцеві базові дані про поширеність насильства щодо жінок і дівчат для порівняння з тенденціями звітності, документально підтвердженої за їх місцем служби.

Наявність такої інформації, підкріпленої показниками діяльності поліції з урахуванням ґендерних аспектів, дозволить зрозуміти чи є ґендерна компетентність постійною складовою роботи співробітників, які здійснюють первинне реагування на випадки насильства. У наведеній нижче таблиці (Блок 24) наводяться приклади ґендерної компетентності, які лежать в основі діяльності поліції з урахуванням ґендерних аспектів і які можуть бути використані для оцінки службової атестації:

Блок 24

Гендерна компетентність			Показники діяльності поліції з урахуванням гендерних аспектів	
Знання характеру насильства щодо жінок і дівчат	Навички	Ставлення	Якісні	Кількісні
Соціальні та економічні наслідки	Налагодження партнерських відносин	Орієнтованість на профілактику правопорушень	Покращення у жінок та дівчат відчуття безпеки на місцях	Розширення можливості зацікавлених сторін для участі у діяльності стосовно запобігання насильству щодо жінок і дівчат (проекти, форуми тощо)
Медичні наслідки або проблеми зі здоров'ям	Поінформованість про травми	Не зашкодь	Постраждалі (потерпілі) та/або сім'ї, які повідомляють про випадки насильства, менше піддаються вторинній віктимізації	Скорочення кількості скарг на співробітників поліції, які здійснюють первинне реагування на випадки насильства
Невідповідний характер насильства щодо жінок та дівчат	Визначення постраждалої (потерпілої)	Ініціативність та винахідливість у взаємодії з надавачами базових послуг	Підвищення ефективності роботи поліції завдяки надавачам базових послуг	Збільшення кількості випадків звернень
Особи, групи та громади, які вважаються найбільш уразливими	Міжособистісна комунікація	Відсутність осудження та усвідомлення негативних упереджень	Жінки та дівчата з меншин більше довіряють поліції	Зниження показників віктимізації жінок та дівчат з меншин
Національне законодавство та процедура	Встановлення пріоритетності у галузі розслідування/вживання заходів, орієнтованих на підозрюваних	Орієнтування на розширення прав та можливостей постраждалих (потерпілих) і співробітництво	Зворотній зв'язок постраждалих (потерпілих) та/або членів їхніх сімей про їхню участь вказує на те, що це мало сенс	Зниження кількості звільнених співробітників
Міжнародні стандарти, принципи та норми	Управління справами включає безперервне документування і документацію про порядок ведення справ	Підзвітність та прозорість	Якість поліцейських звітів вважається високою і надійною для збору даних	Скорочення кількості випадків рецидивізму серед підозрюваних

У деяких випадках, наприклад, у Великій Британії, заохочується включення до щорічної оцінки ефективності роботи кожного підрозділу, служби та департаменту показників, що враховують ґендерні аспекти⁸⁵. Щодо професійних якостей та цінностей, то Коледж поліції Великої Британії спирається на Рамки компетентностей та цінностей (CVF). Мета CVF полягає в тому, щоб забезпечити чіткі очікування для усіх, хто працює в поліції, що в свою чергу призведе до підвищення стандартів, які діятимуть на користь постраждалих, та забезпечення безпеки населення⁸⁶.

Однією з ключових функцій поліції, яка заохочується CVF, полягає в «усвідомлення власних емоцій». Коледж поліції Великої Британії наголосив на важливості прояву співчуття поліцією, особливо в тих випадках, коли поліція повинна залучати найбільш уразливих осіб, які, можливо, не в змозі повною мірою висловити чи проговорити свої думки чи почуття.⁸⁷ Нижче (Блок 25) показані рівні усвідомлення власних емоцій згідно з CVF:

85 Modern Crime Prevention Strategy (Home Office, 2016) [Сучасна стратегія запобігання злочинності (Міністерство внутрішніх справ, 2016 рік)].

86 Competency and Values Framework for Policing – Overview of Framework (College of Policing, 2016) [Основи компетентності та цінностей для діяльності поліції – Загальний огляд рамкових угод (Коледж поліції, 2016 рік)].

87 Там же.

Блок 25

Усвідомлення власних емоцій згідно з CVF (Коледж поліції Великої Британії 2016)

Рівень 1	Рівень 2	Рівень 3
Я ставлюся до інших з повагою, терпимістю та співчуттям. Я визнаю та поважаю різні точки зору, цінності та переконання у сфері дії закону. Я зберігаю спокій і думаю про те, як найкраще врегулювати ситуацію у разі провокації. Я розумію свої власні емоції і я знаю, які ситуації можуть вплинути на мою здатність справлятися зі стресом та тиском. Я прошу допомоги та підтримки, коли я потребую цього. Я розумію цінність фактора різноманітності. Я спілкуюся чіткою та простою мовою, щоб мене могли легко зрозуміти інші. Я намагаюся зрозуміти думки та занепокоєння інших, навіть коли вони не можуть чітко висловити свої думки.	Перш ніж вживати будь-яких заходів, я розглядаю погляди людей, які представляють різні прошарки суспільства. Я адаптую свій стиль і підхід відповідно до потреб людей, з якими я працюю, використовуючи свою власну поведінку для досягнення найкращого результату. Я заохочую культуру, яка цінує фактор різноманітності і заохочує нові виклики. Я рекомендую осмислення та підтримку інших задля розуміння їх реакцій та поведінки. Я беру на себе відповідальність за забезпечення емоційного благополуччя моєї команди. Я беру на себе відповідальність справлятися з будь-якою неналежною поведінкою.	Я намагаюся зрозуміти довгострокові причини організаційної поведінки. Це дозволяє мені адаптувати та змінювати організаційну культуру, коли це доречно. Я активно домагаюся створення атмосфери підтримки у організаційній культурі, яка визнає та цінує фактор різноманітності та благополуччя і бореться з нетерпимістю. Я розумію внутрішню та зовнішню політику та можу ефективно користуватися впливом, налаштовуючи свої дії на досягнення необхідного результату. Я можу бачити речі з різних точок зору та використовую ці знання, щоб кинути виклик моему власному мисленню, цінностям та припущенням. Я гарантую, що всі точки зору будуть враховуватися при прийнятті рішень, і повідомляю причини, що лежать в основі рішень, таким чином, щоб це було ясно та переконливо.

У Британській Колумбії, Канаді, уряд провінції або державна служба Британської Колумбії в 2012 році ввели в дію Навички поведінки у відносинах з корінними народами, аби допомогти покращити свої індивідуальні та колективні здібності для ефективної роботи з корінним населенням провінції⁸⁸. З 17 рекомендованих навичок з питань поведінки у відносинах з корінними народами чотири поширюються на всіх державних службовців Британської Колумбії, у тому числі на працівників Міністерства громадської безпеки та Генерального соліситора, державної установи, яка відповідає за управління поліцейськими службами. Вони включають:

- Самопізнання та усвідомленість
- Безперервне навчання та розвиток
- Міжкультурна компетенція
- Зміна керівництва

Щодо взаємопов'язаних підходів, слід особливо відзначити навички поведінки у відносинах з корінними народами з погляду **міжкультурної компетентності** (див. Блок 24). У Британській Колумбії корінні народи Канади заявляли про те, що протягом всієї історії вони надто часто перебувають під захистом поліції. Розвиток такої поведінки для щоденного застосування поліцією та посадовими особами є гарним кроком вперед, щоб корінне населення сприймало їх як законних надавачів базових послуг.

За даними Державної служби Британської Колумбії, навички поведінки у відносинах з корінними народами дають їм план дій щодо зміни поведінки, яка допоможе їм виконати свої зобов'язання⁸⁹. Державна служба Британської Колумбії рекомендує співробітникам поліції та працівникам державних органів використовувати ці навички поведінки як «дорожню карту» для оцінки їхньої поведінки та внесення необхідних змін на користь корінних народів (Блок 26)

Блок 26

Навички поведінки у відносинах з корінними народами Міжкультурна компетентність

Міжкультурна компетентність це здатність працювати шанобливо, компетентно і ефективно з корінним населенням. Це здатність помічати і легко адаптуватися до культурної самобутності, створюючи відчуття безпеки для всіх. Це відкритість до незнайомого досвіду, зміна почуттів нервозності чи тривоги на зацікавленість та вдячність.

Ця компетентність вивчає власну культуру та світогляд і культуру державної служби Британської Колумбії, а також звертає увагу на їх спільні та відмінні риси з культурою та світоглядом корінних народів. Це визнання того, що особисті та професійні цінності можуть суперечити або співпадати з цінностями корінних народів. Це здатність визначати чи враховувати різні культурні перспективи та бути готовим до особистої зміни ставлень.

Джерело: [Indigenous Relations Behavioural Competencies \(BC Public Service, British Columbia, Canada 2012\)](#). [Навички поведінки у відносинах з корінними народами (Державна служба Британської Колумбії, Британська Колумбія, Канада, 2012)].

⁸⁸ Вираз «корінний народ» належить всім корінним народам, інуїтам і метисам. Вона включає окремих осіб, громади, племена, країни, організації та міське населення, визнаючи при цьому їх відмінні риси та фактор різноманітності.

⁸⁹ Implementation Guide Aboriginal Relations Behavioural Competencies (BC Public Service Agency, British Columbia, Canada, 2012) [Керівництво впровадження Навичок поведінки у відносинах з корінними народами (Державна служба Британської Колумбії, Британська Колумбія, Канада, 2012 рік)].

ПРАКТИЧНИЙ ПРИКЛАД 1

ЯК ЖІНОЧІ ПОЛІЦЕЙСЬКІ АСОЦІАЦІЇ/МЕРЕЖІ МОЖУТЬ СПРИЯТИ ВПРОВАДЖЕННЮ ҐЕНДЕРНО ЧУТЛИВИХ АСПЕКТІВ У ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦІЇ.

Довіра місцевих громад до поліції є одним з найважливіших компонентів боротьби з усіма злочинами, у разі насильства щодо жінок і дівчат (VAWG), а також є життєво важливою для розширення прав і можливостей постраждалих (потерпілих), щоб ті повідомляли про такі злочини. Проблеми, з якими стикаються поліцейські служби у всьому світі у справі заохочення повідомлень про випадки насильства щодо жінок і дівчат, величезні, оскільки ми знаємо, що про такі злочини повідомляється вкрай рідко. Жінки та дівчата становлять 50% населення світу, проте, за оцінками, в середньому лише 9% співробітників поліції у світі – жінки.

Блок 27

«Чоловіки, які прагнуть ґендерної рівності не бояться ґендерної рівності – інститути, які прагнуть ґендерної рівності не бояться ґендерної рівності».

(Анон), член МАЖП на щорічній навчальній конференції Міжнародної асоціації жінок-поліцейських 2012 році.

Проблеми жінок часто ігноруються через культурний чи соціальний тиск, упереджені чи стереотипні погляди та недостатнє розуміння їх потреб... коли жінки-поліцейські стають помітнішими, жінки в громаді з більшою ймовірністю повірять у те, що їхні проблеми цінуються і розглядаються. Професійно підготовлені та оснащені жінки-співробітники можуть відігравати життєво важливу роль в усуненні перешкод на шляху доступу жінок до правосуддя⁹⁰.

90 Townsley, J. (2014), 'The challenge of implementing Gender-Responsive Policing,' *MDG Acceleration through Transformative Policing and Security*, 58th Commission for the Status of Women Parallel Event, New York, USA 12 March 2014 [Таунслі Дж. (2014), «Проблема забезпечення обліку ґендерно чутливих аспектів у діяльність поліції», *MDG Прискорення за рахунок перетворюючої поліцейської діяльності та забезпечення безпеки*, 58^{ма} Комісія ООН зі становища жінок, Нью-Йорк, США 12 березня 2014 року].

У 2011 році ООН Жінки, використовуючи дані УВК ООН (2009 рік) щодо 39 країн, змогли довести, що присутність жінок-поліцейських позитивно вплинула на повідомлення постраждалих (потерпілих)⁹¹. Цей висновок був підкріплений аналогічними висновками, зробленими у дослідженні Міллера та Сігала 2013 року⁹². У ході різних інших досліджень було встановлено, що жінки, які працюють у поліції, приносять користь не тільки місцевим громадам, а й своїм колегам-чоловікам та самим поліцейським службам^{93 94 95 96 97}.

91 UN Women, *Progress of the World's Women: In Pursuit of Justice*, (UN Women, New York, 2011) [ООН Жінки, «Поліпшення становища жінок у світі: забезпечення справедливості», (ООН Жінки, Нью-Йорк, 2011 рік)].

92 Miller, A. R. and Segal, C., (2013), 'Do Female Officers Improve Law Enforcement Quality? : Effects on Crime reporting and Domestic Violence Escalation' [Міллер А. Р. і Сігал С., (2013 рік), «Чи покращують жінки-працівники якість роботи правоохоронних органів?: Наслідки для звітування про злочини та посилення домашнього насильства», за посиланням: <http://ssrn.com/abstract=2335990>

93 Lonsway, K. (2003), *Hiring & Retaining More Women: The Advantages to Law Enforcement Agencies*, Los Angeles: National Centre for Women and Policing [Лонсуей К. (2003 рік), Прийом на роботу та попит на жінок-працівників: *Переваги для правоохоронних органів*, Лос-Анджелес: Національний центр у справах жінок та діяльності поліції].

94 Denham, T. (2008), 'Police Reform and Gender' in M. Bastick, K. Valasek (eds), *Gender and Security Sector Reform Toolkit*, Geneva: DCAF, OSCE/ODIHR, UN-INSTRAW [Денем, Т. (2008 рік), «Реформа поліції та ґендерні питання» М. Бастік, К. Валасек (ред.), *Інструментарій з ґендерних питань та питань реформи сектора безпеки*, Женева: ДКЗС, ОБСЄ/БДІ-ПЛ, UN-INSTRAW].

95 Bastrick, M. (2008), 'Integrating Gender in Post-Conflict Security Sector Reform', Policy Paper 29, Geneva: Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces (DCAF) [Бастік М. (2008 рік), «Включення ґендерних питань до постконфліктної реформи сектору безпеки», Програмний документ 29, Женева: Женевський центр демократичного контролю за збройними силами (DCAF)].

96 Natarajan, M. (2008) 'Women Police in a Changing Society': *Back Door to Equality*, Aldershot: Ashgate Publishing Ltd [М. Натараджан (2008) «Жіноча поліція в суспільстві, що змінюється»: *Шлях до рівності*, Олдершот: Ashgate Publishing Ltd].

97 Miller, A. R. and Segal, C., (2013) 'Do Female Officers Improve Law Enforcement Quality? : Effects on Crime reporting and Domestic Violence Escalation' [Міллер А. Р. і Сігал С., (2013 рік), «Чи покращують жінки-працівники якість роботи правоохоронних органів?: Наслідки для звітування про злочини та посилення домашнього насильства», за посиланням: <http://ssrn.com/abstract=2335990>

Блок 28

«Врахування гендерних аспектів у діяльності поліції та залучення жінок це не питання прав жінок чи рівності, насправді йдеться про ефективність оперативної діяльності».

Петерс, А. «Врахування гендерних аспектів у діяльності поліції та важливість участі жінок-поліцейських у боротьбі з насильницьким екстремізмом», Щорічна навчальна конференція МАЖП, Кардіфф, Велика Британія (26 серпня 2015 року).

Збільшення кількості жінок у поліції не повинно лякати чоловіків, а має підтримуватись ними, оскільки це сприяє загальному наданню поліцейських послуг.

За підсумками інших досліджень було зроблено висновок про те, що діяльність поліції з урахуванням гендерних аспектів, здатна більш ефективно реагувати на потреби в галузі охорони та безпеки як чоловіків, так і жінок, створюючи більш підзвітну та професійну поліцейську службу^{98 99 100 101 102}.

98 Bastrick, M. (2008) Integrating Gender in Post-Conflict Security Sector Reform, Policy Paper 29, Geneva: Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces (DCAF) [Бастік М., Включення гендерних питань до постконфліктної реформи сектору безпеки, Програмний документ 29, Женева: Женевський центр демократичного контролю за збройними силами (DCAF)].

99 Denham, T. (2008) 'Police Reform and Gender' in M. Bastick, K. Valasek (eds), *Gender and Security Sector Reform Toolkit*, Geneva: DCAF, OSCE/ODIHR, UN-INSTRAW [Денем, Т. (2008 рік), «Реформа поліції та гендерні питання» М. Бастік, К. Валасек (ред.), *Посібник з гендерних питань та питань реформи сектору безпеки*, Женева: ДКЗС, ОБСЄ/БДІПЛ, UN-INSTRAW].

100 Natarajan, M. (2008), 'Women Police in a Changing Society': *Back Door to Equality*, Aldershot: Ashgate Publishing Ltd [М. Натараджан (2008 рік) «Жіноча поліція в суспільстві, що змінюється»: Шлях до рівності, Олдершот: Ashgate Publishing Ltd].

101 Peters, A., 'Gender Responsive Policing and the Importance of Women Officers' Involvement in Tackling Violent Extremism', *International Association of Women Police Annual Training Conference*, (Cardiff, UK, 26 August 2015) [Петерс, А. «Врахування гендерних аспектів у діяльності поліції та важливість участі жінок-поліцейських у боротьбі з насильницьким екстремізмом», *Щорічна навчальна конференція IAWP* (Кардіфф, Велика Британія, 26 серпня 2015 року)].

102 Abbas, H., 'Women Fighting for Peace: Lessons for Toady's Conflicts', *Presentation to the Committee on Foreign Affairs Relations Hearing*, Washington DC: United States House of Representatives, 22 March 2016 [Аббас Х., «Жінки, які борються за мир: Уроки для сьогоднішніх конфліктів», Перебіг слухань у Комітеті із закордонних справ, Вашингтон, округ Колумбія: Палата представників Сполучених Штатів, 22 березня 2016].

Таким чином, чи свідчать факти про необхідність збільшення кількості жінок у поліції, щоб вони були помітні, добре підготовлені та оснащені, таким чином, щоб могли допомогти поліцейським службам у досягненні цієї мети?

Жіночі асоціації/мережі існують для того, щоб впливати на зміни та допомагати поліцейським службам досягти постійного покращення на користь надання послуг громадам. При врахуванні гендерних потреб, потреб меншин і прав людини поліцейська служба стає більш репрезентативною по відношенню до громад, яких вона обслуговує. Вони можуть також привернути увагу до гендерних злочинів та пов'язаних з ними проблем, з якими стикаються постраждалі (потерпілі).

Блок 29

«Робиться надмірний наголос на перебудову, перепідготовку та переоснащення поліції ціною зміни культури поліцейської діяльності, включаючи перетворення органів безпеки в організації, що більшою мірою враховують гендерні аспекти».

Беккер, Дж. (2012) «Свобода асоціації: Оцінка внеску асоціацій жінок-поліцейських у реформу поліції з урахуванням гендерних аспектів у Західній Африці» Інститут Північ-Південь

Три приклади того, як жіночі поліцейські асоціації/мережі можуть впливати на реальні зміни:

- У 2001 році Британська асоціація жінок-поліцейських (BAWP) підготувала документ «Гендерна рівність та порядок денний», покликаний допомогти поліцейським службам Великої Британії більшою мірою враховувати гендерні аспекти. За ним послідував наступний документ «Гендерна рівність та порядок денний 2», що оновлює перший документ і вказує, що було досягнуто, а також проблеми, які залишилися. «Гендерна рівність та порядок денний» у діяльності поліції Великої Британії нині перебуває на третьому етапі¹⁰³.

- Мережа жінок-поліцейських у Південно-Східній Європі (WPON) була створена у 2010 році за підтрим-

103 The British Association for Women in Policing [Британська асоціація жінок-поліцейських (BAWP)], див.: <http://www.bawp.org>

ки регіонального уряду та у 2012 році підготувала «Керівні принципи діяльності поліції з урахуванням ґендерних аспектів» з приділенням особливої уваги набору, відбору та професійного зростання жінок у поліції¹⁰⁴. Цей документ був підготовлений з використанням результатів досліджень, проведених у області через міністерства різних країн, а також у співпраці з іншими жіночими поліцейськими мережами, такими як Міжнародна асоціація жінок-поліцейських (IAWP) і Британська асоціація жінок-поліцейських (BAWP).

- У 2011 році Міністерство внутрішніх справ Республіки Сербії створило свою власну регіональну Мережу жінок-поліцейських із загальною метою заохочення та здійснення принципів ґендерної рівності та демократії у поліцейських службах. У 2017 році був реалізований їхній основний проєкт «Побутове насильство – навчання співробітників поліції та керівників поліції», орієнтований на співробітників поліції всіх поліцейських служб Міністерства внутрішніх справ Республіки Сербії¹⁰⁵.

Здатність асоціації/мережі здійснювати вплив безпосередньо пов'язана з її «власною» професійною структурою та стійкістю. Багато залежить від рівня підтримки, яку вони отримують від своїх колег, співробітників вищої ланки, організацій чи навіть урядів.

Визначення потреб членів асоціації/мережі в галузі розвитку та задоволення цих потреб дозволяють їм

¹⁰⁴ 'Guidelines for Gender Sensitive Policing with an Emphasis on Recruitment, Selection and Professional Development of Women in Police Services' (Women Police Officers Network in South East Europe, 2012) [«Керівні принципи діяльності поліції з урахуванням ґендерних аспектів з приділенням особливої уваги набору, відбору та професійного зростання жінок у поліції» (Мережа жінок-поліцейських у Південно-Східній Європі, 2012 рік)].

¹⁰⁵ RS Mol Women Network – RS WPON, 'Promotion and implementation of gender equality principles, strategic approach to the admission of women to the police, education, training and career development, and promotion of work results of RS Mol members' [Жіноча мережа Міністерства внутрішніх справ Республіки Сербії – RS WPON, «Заохочення та здійснення принципів ґендерної рівності, стратегічного підходу до прийому жінок на службу в поліцію, освіти, професійної підготовки та кар'єрного розвитку, а також сприяння результатам роботи членів Міністерства внутрішніх справ Республіки Сербії»], за наступним посиланням: <http://www.mrezazena-muprs.org/?lang=en>

стати «провідниками змін». Це може вимагати розвитку індивідуальних навичок, наприклад, у галузі керівництва, стратегій та політики, управління процесом перетворень та навичок аргументації або підвищення оперативної ефективності.

Асоціація/мережа може відігравати ключову роль у розширенні прав та можливостей жінок і дівчат у громаді, що також сприятиме посиленню довіри до поліції з боку тих, кому вони служать. Більш активна участь громад може лише принести користь поліцейським службам загалом, і ми вже знаємо, що жінки користуються визнанням за їхнє вміння взаємодіяти. Підхід до охорони громадського порядку – це те, що жінки можуть зрозуміти і в чому вони можуть досягти успіху, він також має основне значення для боротьби з насильством щодо жінок та дівчат.

Переваги асоціацій/мереж, таких як Міжнародна асоціація жінок-поліцейських (IAWP)

Стійкі та ефективні мережі забезпечують жінок безпечними засобами, за допомогою яких вони можуть звертатися за підтримкою та рекомендаціями, обмінюватися оптимальним досвідом та працювати разом, щоб досягти змін. Визначаючи ключову роль, яку відіграють чоловіки у наданні підтримки як жінкам у поліцейських службах, так і жінкам та дівчатам у місцевих громадах, асоціації/мережі часто включають до свого складу чоловіків-керівників та чоловіків-співробітників. Міжнародна асоціація жінок-поліцейських (IAWP)

Конференція IAWP 2019, Анкорідж, Аляска США Фото люб'язно надано IAWP

є однією з таких організацій, яка включає чоловіків як до складу цієї організації, так і до складу його керівного органу – Ради директорів. Інші асоціації/мережі створили паралельні організації для чоловіків, щоб вони активно підтримували жінок у діяльності поліції та жінок і дівчат у громадах. Одним з таких прикладів є Південна Африка, де чоловіча мережа «Чоловіки за зміни» працює пліч-о-пліч з жінками і надає їм підтримку в рамках Південноафриканської мережі поліцейської служби (SAPSN) і жінками та дівчатами в громадах. Наприклад, у 2019 році «Чоловіки за зміни» провели кампанію щодо підвищення обізнаності громадськості для боротьби з ґендерним насильством¹⁰⁶.

Ряд жіночих поліцейських асоціацій/мереж активно взаємодіють з жінками та дівчатами у місцевих громадах, налагоджуючи відносини, зв'язок, розширюючи права та можливості жінок і дівчат, а також знижуючи їхню ймовірність стати постраждалими. Окремі члени також виступають як рольові моделі для жінок і дівчат, що є цінним інструментом при спробі збільшити кількість жінок у поліції.

Міжнародна асоціація жінок-поліцейських має низку філій по всьому світу, активно підтримуючи своїх членів і їх поліцейські служби, щоб вони враховували ґендерні аспекти, тим самим дозволяючи їм надавати послуги з охорони правопорядку з урахуванням ґендерних аспектів. Філії Міжнародної асоціації жінок-поліцейських представляють низку прикладів оптимальної практики створення та сталого функціонування жіночих поліцейських асоціацій/мереж та переваг, які вони приносять своїм членам, колегам, поліцейським службам та місцевим громадам.

Приклади філій Міжнародної асоціації жінок-поліцейських включають, але не обмежуються: Мережа жінок-поліцейських Бангладеша, Асоціація жінок-поліцейських у Косові, Британська асоціація жінок-поліцейських, Гайанська асоціація жінок-поліцейських, Асоціація жінок-поліцейських

Гани, Українська асоціація представниць правоохоронних органів, Асоціація жінок-поліцейських Тринідаду та Тобаго, Мережа жінок-правоохоронців Кентукі, Асоціація жінок-поліцейських Еміратів, Жінки у правоохоронних органах Атлантики, Жінки у правоохоронних органах Онтаріо і Чиказька асоціація представниць правоохоронних органів¹⁰⁷.

Приклади РЕАЛЬНИХ змін шляхом розширення прав та можливостей жінок у поліції:

Ліван:

У 2010 році майор Сюзанна Ель-Хадж була присутня на своїй першій конференції Міжнародної асоціації жінок-поліцейських (IAWP) і на той час вона була однією з лише двох жінок у Силах внутрішньої безпеки Лівану (ISF) у складі 23 000 осіб. Участь у конференції Міжнародної асоціації жінок-поліцейських (IAWP) надихнула її на збільшення кількості жінок у Силах внутрішньої безпеки Лівану (ISF). На той час, коли вона взяла участь у конференції Міжнародної асоціації жінок-поліцейських (IAWP) 2011 року, її кампанія з набору ще 1 000 жінок-поліцейських призвела до того, що 11 000 жінок подали заяви про прийняття на роботу до поліції. Після повернення з конференції Міжнародної асоціації жінок-поліцейських (IAWP) 2011 року майор Хадж та її старший співробітник вирішили провести першу конференцію жінок-керівників для жінок-співробітників Сил внутрішньої безпеки Лівану (ISF).

Майор Хадж каже: «Жінки мають дуже важливі якості, які допомагають їм досягти успіху в поліцейській діяльності. Їх гуманність та співчуття сприяють здійсненню прав людини. Жінки, за своєю природою, люблять організацію та системність, що дозволяє їм виконувати кілька робіт бездоганно. Крім того, жінки оперативніше співпрацюють з громадою, що сприяє успішному виконанню охорони громадського порядку та забезпечення безпеки».

¹⁰⁶ South African Police Service [Південноафриканська мережа поліцейської служби], за посиланням: <http://www.saps.gov.za>

¹⁰⁷ IAWP Affiliate Program [Філії Міжнародної асоціації жінок-поліцейських], за посиланням: <https://www.iawp.org/affiliates>

Об'єднані Арабські Емірати:

Після того, як майор Амна Аль Белуші ознайомилася з Міжнародною асоціацією жінок-поліцейських (IAWP), вона заявила про свою рішучість створити асоціацію в Об'єднаних Арабських Еміратах. Вона звернулася з ініціативою до своїх генералів і, що найважливіше, звернулася за підтримкою до заступника Прем'єр-міністра та Міністра внутрішніх справ Його Високості генерал-лейтенанта шейха Саїфа бен Зайда Аль Нахайяна. Їй знадобилося 3 місяця, щоб зустрітися з ним, але вона знала, як важливо заручитися підтримкою на найвищому рівні.

На той час, коли вона взяла участь у своїй першій конференції Міжнародної асоціації жінок-поліцейських (IAWP) 2011 року, вона вже заснувала Асоціацію жінок-поліцейських Еміратів (EWPA), яка стала першою арабською філією Міжнародної асоціації жінок-поліцейських (IAWP) на цій конференції. Протягом 6 місяців 2012 року вона організувала першу в історії Міжнародну конференцію підготовки співробітників поліції для жінок у регіоні Затоки.

Конференція IAWP 2019 рік, Анкорідж, Аляска США Фото люб'язно надано IAWP

До 2013 року вона організувала другу Конференцію Асоціації жінок-поліцейських Еміратів (EWPA), а потім інші конференції. Асоціація жінок-поліцейських Еміратів (EWPA) налічує у своєму складі понад 5 000 членів із усіх ОАЕ. Майор Аль Белуші продовжує працювати над покращенням становища та залученням жінок до діяльності поліції у своїй країні та як Голова Асоціації жінок-поліцейських Еміратів (EWPA) працює над підвищенням рівня підготовки та різноманітності призначень жінок-поліцейських в ОАЕ.

Блок 30

Міжнародна асоціація жінок-поліцейських (IAWP)

Концепція: Міжнародна асоціація жінок-поліцейських (IAWP) передбачає створення світу, в якому поліція відображатиме різноманіття громад, яким вона служить, і в якому захищатимуться права людини.

Ціль: Зміцнювати, об'єднувати та підвищувати потенціал жінок у діяльності поліції на міжнародному рівні.

Міжнародна асоціація жінок-поліцейських (IAWP) забезпечує створення зв'язків та колегіальну підтримку своїм членам у 72 країнах, а також професійний розвиток шляхом наставництва, проведення регіональних навчальних конференцій та щорічної навчальної конференції Міжнародної асоціації жінок-поліцейських (IAWP). Вона спрямована:

- Організовувати навчальні конференції, програми, освітні заходи та практикуми з питань діяльності поліції у всьому світі;
- Заохочувати та забезпечувати наставництво та керівництво для співробітників поліції під час кожної сходинок кар'єрного успіху;
- Прагнути до справжнього професіоналізму шляхом проведення освітніх заходів та професійної підготовки і бути в курсі поточних тенденцій та методів на користь підвищення якості обслуговування населення;
- Заохочувати співробітників правоохоронних органів застосовувати найвищі етичні норми;
- Виявляти, визнавати та нагороджувати за результати роботи, відмінності та успіхи у роботі співробітників правоохоронних органів.

www.iawp.org

IAWP 16 обласна конференція 2012 року
Фото люб'язно надано Міжнародною асоціацією жінок-поліцейських

ПРАКТИЧНИЙ ПРИКЛАД 2

МЕРЕЖА ЖІНОК-ПОЛІЦЕЙСЬКИХ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ РЕСПУБЛІКИ СЕРБІЇ (RS MOI WPON)

Автор: Пані Саня Сумоня (Верховна інспекторка Управління боротьби з організованою злочинністю, Голова Ради Жіночої мережі Міністерства внутрішніх справ Республіки Сербії)

У 2011 році Міністерство внутрішніх справ (MoI) Республіки Сербії (RS) за підтримки Мережі жінок-поліцейських (WPON) в рамках Ініціативи для Південно-Східної Європи та за підтримки Директора поліції заснувало свою власну Мережу жінок-поліцейських (WPON) як зареєстровану недержавну організацію. Головна ціль Мережі жінок-поліцейських Міністерства внутрішніх справ Республіки Сербії полягала у заохоченні та здійсненні принципів ґендерної рівності та демократії у поліцейських службах¹⁰⁸.

Для досягнення цієї мети Мережа жінок-поліцейських Міністерства внутрішніх справ Республіки Сербії визначила чотири пріоритетні галузі підтримки:

- Заохочення та здійснення принципів ґендерної рівності та демократії у поліцейській службі;
- Стратегічний підхід до прийому жінок на службу до поліції;
- Освіта, професійна підготовка та розвиток кар'єри;
- Заохочення співробітників поліції та інших працівників міністерства за результатами праці.

Незабаром після свого створення Мережа жінок-поліцейських Міністерства внутрішніх справ Республіки Сербії налічувала понад 300 членів, причому всі жінки-працівники працювали у Міністерстві, до складу якого входили представники співробітників поліції та інші співробітники. Станом на сьогодні Мережа включає 460 членів. Незабаром

після цього Мережа жінок-поліцейських Міністерства внутрішніх справ Республіки Сербії почала брати участь у невеликих проектах «швидкої перемоги», таких як підготовка співробітників поліції та працівників прокуратури, просування кар'єри в поліції серед дівчат у старших класах шкіл, а також участь у місцевих та регіональних заходах з питань діяльності поліції.

Проект Мережі жінок-поліцейських Міністерства внутрішніх справ Республіки Сербії: «Інформування та підвищення рівня професійної компетентності педагогічних працівників початкових шкіл щодо кримінальних правопорушень проти шлюбу та сім'ї».

Незабаром Мережі жінок-поліцейських Міністерства внутрішніх справ Республіки Сербії вдалося заручитися підтримкою зовнішніх донорів з боку ООН Жінок, ОБСЄ, посольства США, уряду Норвегії та ПРООН, особливо щодо підготовки та підвищення поінформованості з питань насильства з боку інтимного партнера/домашнього насильства. Внаслідок цього суб'єкти громадянського суспільства, з якими Мережа жінок поліцейських Міністерства внутрішніх справ Республіки Сербії розширюватиме партнерські зв'язки, стали сприймати мережу як законну та обізнану зацікавлену сторону в секторі правосуддя та безпеки.

В даний час Мережа жінок-поліцейських Міністерства внутрішніх справ Республіки Сербії вважається однією з найбільш активних та дієвих асоціацій жінок-поліцейських у світі. Як приклади такої діяльності можна назвати:

¹⁰⁸ MoI Women Network – RS WPON [Мережа жінок-поліцейських Міністерства внутрішніх справ Республіки Сербії], за посиланням: <http://www.mrezazena-muprs.org/about/?lang=en>

Белградська конференція 2019 року Інституційна інтеграція гендерної рівності в роботі поліції країн регіону

- Забезпечення матеріалами з питань організаційної політики та впливу нових законів (наприклад, Закон «Про запобігання та протидію домашньому насильству» 2020 року);
- Підвищення обізнаності жінок та чоловіків у Міністерстві з питань ґендерної рівності;
- Пропаганда ґендерної освіти та професійної підготовки працівників Міністерства;
- Співробітництво з відповідними установами, органами та організаціями, неурядовими та міжнародними організаціями з питань, що стосуються ролі та становища жінок у сфері безпеки;
- Попередження та ліквідація всіх форм насильства щодо жінок, дітей та інших груп підвищеного ризику насильства;
- Запобігання та боротьба, наприклад, з алкоголізмом, наркоманією, сексуальним насильством онлайн, що згубно позначається на жінках, дітях та інших групах підвищеного ризику насильства;
- Видання книг, брошур, посібників, наукових статей та інших публікацій відповідно до цілей мережі;

У 2017 році був реалізований їхній основний проект «Побутове насильство – навчання співробітників поліції та керівників поліції», орієнтований на співробітників поліції всіх поліцейських служб Міністерства внутрішніх справ Республіки Сербії. В рамках цього проекту було проведено 12 навчальних занять, під час яких підготовку пройшли загалом 144 співробітники поліції¹⁰⁹.

До інших важливих заходів, проведених Мережею жінок-поліцейських Міністерства внутрішніх справ Республіки Сербії, належить проведення серії навчальних семінарів для дівчат у початковій та середній школах з питань сексуального насильства онлайн¹¹⁰, а також навчальних занять з викладацьким складом з кримінальних злочинів, пов'язаних із шлюбом та сім'єю¹¹¹, і вирішення проблеми дискримінації щодо членів громади ромської національності та їх дітей¹¹².

109 'Domestic Violence – Education of Police Officers Managers (2017)', Ministry of the Interior of the Republic of Srpska [Знаходьте інформацію про проект «Побутове насильство – навчання співробітників поліції та керівників поліції» (2017 рік), Міністерство внутрішніх справ Республіки Сербії], за посиланням: <http://www.mrezazena-muprs.org/project/domestic-violence-education-of-police-officers-managers/?lang=en>

110 'Prevention of Online Sexual Violence against Girls in Suburban Areas', Ministry of the Interior of the Republic of Srpska [«Запобігання сексуальному насильству онлайн у передмістях», Міністерство внутрішніх справ Республіки Сербії], за посиланням: <https://www.mrezazena-muprs.org/project/prevention-of-online-sexual-violence-against-girls-in-suburban-areas/?lang=en>

111 Sensitization and Education of Elementary Schools Teaching Staff on Criminal Offences against Marriage and Family (2015). Ministry of the Interior of the Republic of Srpska [Інформування та підвищення рівня професійної компетентності педагогічних працівників початкових шкіл щодо кримінальних правопорушень проти шлюбу та сім'ї (2015 рік). Міністерство внутрішніх справ Республіки Сербії], за посиланням: <https://www.mrezazena-muprs.org/project/sensitization-and-education-of-elementary-schools-teaching-staff-on-criminal-offences-against-marriage-and-family/?lang=en>

112 Prevention of Discrimination against Roma and Violation of Roma Children Rights (2019). Ministry of the Interior of the Republic of Srpska [Запобігання дискримінації представників ромської національності та порушення прав дітей ромської національності (2019 рік). Міністерство внутрішніх справ Республіки Сербії], за посиланням: <https://www.mrezazena-muprs.org/project/prevention-of-discrimination-against-roma-and-violation-of-roma-children-rights/?lang=en>

Члени Мережі жінок-поліцейських Міністерства внутрішніх справ Республіки Сербії разом із Міністром внутрішніх справ паном Драганом Лукачем (в центрі). Прихильність пана Лукача та його підтримка Мережі жінок-поліцейських відіграли ключову роль у досягненні результатів у рамках Міністерства.

Основні досягнення Мережі жінок-поліцейських Міністерства внутрішніх справ Республіки Сербії:

- Керівництво вищої ланки поліції надавало підтримку у розробці Мережі жінок-поліцейських. Незважаючи на те, що фінансування було і є проблемою для Мережі жінок-поліцейських Міністерства внутрішніх справ Республіки Сербії, постійна підтримка з боку виконавчого керівництва поліції фактично узаконила Мережу жінок-поліцейських в очах правоохоронних органів, одночасно демонструючи тверду прихильність до заохочення важливої ролі жінок у діяльності поліції;
- Швидка реєстрація як юридичної особи (у формі недержавної організації/мережі громадян) у вересні 2011 року в суді у Бая-Луці дозволила Мережі отримати статус юридичної особи, що призвело до створення її власного статуту, знаку, логотипу та, що особливо важливо, фінансових повноважень, включаючи банківський рахунок для отримання коштів на заходи та проекти;
- Розуміння недоліків та сильних сторін. Через обмежені можливості Мережа жінок-поліцейських Міністерства внутрішніх справ Республіки Сербії зосередила свої ресурси на проектах «швидкої перемоги», які були керованими та уникали участі у більш масштабних ініціативах. Ці проекти «швидкої перемоги» здебільшого включали організацію навчальних курсів або участь як інструкторів у семінарах для партнерів, наприклад з таких тем, як багатосекторальні заходи реагування на насильство щодо жінок та домашнє насильство або оцінка ризику і безпеки постраждалих (потерпілих).
- Налагодження партнерських відносин з громадянським суспільством з метою підвищення поінформованості громад про права дітей або права

спільноти ЛГБТІ¹¹³ зміцнило «легітимність» Мережі жінок-поліцейських Міністерства внутрішніх справ Республіки Сербії, як ключового партнера у ширшому секторі правосуддя та безпеки, особливо з питань, що стосуються насильства за ознакою статі та захисту дітей, оскільки у таких випадках залучена велика кількість жінок-співробітників;

- Створення Мережі жінок-поліцейських Міністерства внутрішніх справ Республіки Сербії як бренду, що сприяє підвищенню цінності поліцейської служби на основі її знань про культуру роботи, а також її сильних та слабких сторін, як надавача базових послуг. Внаслідок своєї діяльності Мережа жінок-поліцейських Міністерства внутрішніх справ Республіки Сербії отримала репутацію позитивного джерела внутрішніх перетворень;
- Сприяння навчанню має вирішальне значення. У ході навчання співробітників органів системи правосуддя та органів безпеки Мережі жінок-поліцейських Міністерства внутрішніх справ Республіки Сербії вдалося виявити прогалини в системі, які безпосередньо стосуються поводження з постраждалими (потерпілими) (які в багатьох випадках не знали про свої права). Цей досвід дозволив Мережі жінок-поліцейських Міністерства внутрішніх справ Республіки Сербії надати конструктивні рекомендації в рамках поліцейської служби.

Основні засвоєні уроки:

- Важливе значення для функціонування Мережі жінок-поліцейських Міністерства внутрішніх справ Республіки Сербії має цілеспрямованість та вмотивованість її членів. Проте дуже важливо створити ширшу групу підтримки для забезпечення сталого функціонування мережі;

- Істотно важливе значення має постійна підтримка керівництва вищої ланки з питань здійснення проєктів, що сприяють підвищенню ефективності діяльності поліції в галузі захисту прав людини;
- Оскільки Мережа жінок-поліцейських Міністерства внутрішніх справ Республіки Сербії спирається на зовнішні фінансові ресурси та пожертвування, навички управління проєктами та досвід відносин з донорами є ключовими якостями;
- При створенні мережі/асоціації слід із самого початку розглядати та враховувати комунікаційні стратегії (особливо з метою підвищення поінформованості). Важливо, щоб усі заходи, завдання та проєкти були добре задокументовані і щоб інформація про позитивні результати поширювалася основними мовами серед громадськості, у тому числі у соціальних мережах;
- Обмін оптимальним досвідом Мережі жінок-поліцейських на регіональному рівні та за його межами (наприклад, у Сербії, Молдові, Киргизстані, Україні, Бельгії, Німеччині, Південній Кореї тощо) включає підготовку співробітників з питань домашнього насильства, яка допомагає зміцнити організацію роботи поліції загалом, а також інформування колег, які самі можуть бути постраждалими (потерпілими) міжособистісного насильства¹¹⁴. Крім того, визнання та позитивне оцінювання зусиль колег з інших країн також зміцнює позицію Мережі та надає додатковий стимул для майбутньої діяльності.

113 Promotion of the Handbook "Policing Hate Crimes against LGBTI Persons" (2019). Women Police Officer Network of the Republic of Srpska Ministry of the Interior [Пропаганда Керівництва «Боротьба зі злочинами на ґрунті ненависті проти представників ЛГБТІ» (2019 рік). Мережа жінок-поліцейських Міністерства внутрішніх справ Республіки Сербії], за посиланням: <http://www.mrezazena-muprs.org/promotion-of-the-handbook-policing-hate-crimes-against-lgbti-persons/?lang=en>

114 Наприклад, див.: Umberto Vacchi, 'Inside job: Bosnian policewomen take on abusive husbands' (Reuters, 2019) [Умберто Баччі, «Внутрішня справа: Жінки-поліцейські Боснії кидають виклик чоловікам, які вчиняють насильство» (Райтер, 2019 рік)], за посиланням: <https://www.reuters.com/article/us-bosnia-women-police/inside-job-bosnian-policewomen-take-on-abusive-husbands-idUSKCN1P00ZY>

ПРИМІТКИ ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Tool 2: Policing and Gender in *Gender and Security Toolkit* (Geneva, DCAF, OSCE/ODIHR, UN Women, 2019) [Посібник 2 «Гендерні питання у поліції», Збірник інформаційно-методичних матеріалів «Гендерні питання у секторі безпеки». Женева: DCAF, ОБСЄ/БДІПЛ, 2019 рік], за посиланням: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/GSToolkit_Tool-2%20EN%20FINAL.pdf
2. 'The Police', SSR Backgrounder Series (Geneva, DCAF, 2015) [«Поліція», Серія довідкових матеріалів «Гендерні питання та реформа сектору безпеки», за посиланням: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/DCAF_BG_7_The%20Police.11.15.pdf
3. General Assembly resolution 34/169, 17 December 1979 [Резолюція Генеральної Асамблеї 34/169 від 17 грудня 1979 року].
4. Evaluación independiente de proyecto/evaluación en profundidad de: 'Fortalecimiento para la Seguridad de Grupos en situación de vulnerabilidad' CÓDIGO: MEXZ93-2018-005 (México, Abril 2019 рік), за посиланням: https://www.unodc.org/documents/evaluation/Independent_Project_Evaluations/2019/MEXZ93_Final_Independent_Project_Evaluation_April_2019.pdf
5. Manual on Human Rights Monitoring (OHCHR, 2011) [Посібник для проведення моніторингу дотримання прав людини (УВКПЛ, 2011 рік)], за посиланням: <https://searchlibrary.ohchr.org/record/4835?ln=en>
6. 'Handbook on Police Accountability, Oversight and Integrity (UNODC, 2011) [«Підручник з підзвітності, нагляду та доброчесності поліції» (УВКПЛ, 2011 рік)], за посиланням: https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/Handbook_on_police_Accountability_Oversight_and_Integrity.pdf
7. 'Toolkit on Police Integrity' (Geneva Centre for Security Sector Governance, 2019) [Інформаційно-методичний посібник з питань доброчесності поліції, Женевський центр демократичного контролю над збройними силами, 2012 рік], за посиланням: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/DCAF_PIBP_Toolkit_ENG_2019_web.pdf
8. 'Police as an Entry Point to End Violence Against Women and Girls': Lessons from Civil Society Organizations Funded by the UN Trust Fund to End Violence Against Women' (New York, UN Trust Fund to End Violence against Women, 2019) [«Поліція як відправна точка у справі викорінення насильства щодо жінок і дівчат: Уроки, винесені організаціями громадянського суспільства, що фінансуються Трастовим фондом Організації Об'єднаних Націй стосовно викорінення насильства щодо жінок» (Трастовий Фонд ООН з викорінення насильства щодо жінок, 2019 рік)].
9. 'DIWA Curbs Violence against Women and Girls with Disabilities' [«Боротьба з насильством щодо жінок та дівчат з інвалідністю», DIWA], за посиланням: <http://www.diwafrica.org/>
10. 'Promoting a safer, Gender-Based Violence Free Environment for Women and Girls with Disabilities' in Lilongwe, Malawi', (Disabled Women in Africa, 2017) [«Створення більш безпечного та вільного від гендерного насильства середовища для жінок та дівчат з інвалідністю у Лилонгві, Малаві» (Жінки з інвалідністю в Африці, 2017 рік), за посиланням: <https://www.makingitwork-crpd.org/sites/default/files/2018-05/Malawi%20-%20Promoting%20a%20safer%2C%20Gender-Based%20Violence%20free%20environment%20for%20women%20and%20girls%20with%20disabilities%20in%20Lilongwe%2C%20Malawi%20%28DIWA%29.docx>
11. 'Leveraging SDG 16 to Improve Implementation of SDG 5' (Background Document XIV, UNOG-DCAF Seminar 2017) [«Використання ЦСР 16 для удосконалення заходів здійснення ЦСР 5» (Довідковий документ XIV, Семінар UNOG-DCAF, 2017 рік), за посиланням: <https://www.dcaf.ch/sites/default/files/imce/Events/UNOG-DCAF%20Seminar%20Background%20document%20+%20programme.pdf>
12. 'Enhancing Access to Justice for Women Living in Rural and Remote Areas of British Columbia: Reviewing Practices from Canada and Abroad to Improve Our Response' (The International Centre for Criminal Law Reform and Criminal Justice Policy, 2017) [«Розширення доступу до правосуддя для жінок, що живуть у сільських та віддалених районах Британської Колумбії: Огляд практики, що застосовується в Канаді та за кордоном, з метою підвищення ефективності реагування» (Міжнародний центр з питань реформи кримінального права та політики в галузі кримінального правосуддя)], за посиланням: <https://icclr.org/wp-content/uploads/2019/06/BCLF-WA2J-Report-Final.pdf?x30145>
13. Jenni Cross: '3 Myths of Behavior Change and Other Challenges for Sustainability', Energy and Behavior Institute for the Built Environment, (Colorado State University) The International Centre for Criminal Law Reform and Criminal Justice Policy [Джені Кросс: «Три міфи про зміну моделей поведінки та інші проблеми у сфері сталого розвитку», Інститут з питань енергетики та моделей поведінки в антропогенному середовищі, (Університет штату Колорадо) Міжнародний центр з питань реформи кримінального права та політики в галузі кримінального правосуддя], за посиланням: https://sustain.uccs.edu/sites/g/files/kjihxj1306/files/inline-files/Myths%20of%20Behavior%20Change_UCCS2015_1.pdf
14. 'Safety and Dignity at Work: A Guide to the 2019 ILO Violence and Harassment Convention, No. 190' (Human Rights Watch, 2020) [«Особиста гідність та безпека: Конвенція МОП про викорінення насильства та домагань в світі праці № 190» (Правозахисна організація Human Rights Watch, 2020 рік)]. https://www.hrw.org/sites/default/files/media_2020/06/ILO_advocacy_brochure_0620.pdf
15. 'Everyone's Business: Improving the Police Response to Domestic Abuse' (Her Majesty's Inspectorate of Constabulary, 2014) [«Стосується кожного: Вдосконалення методів реагування поліції на випадки домашнього насильства» (Інспекторат Корпусу констеблів Ї Величності, 2014 рік)], за посиланням: <https://www.gov.uk/government/news/major-review-of-police-response-to-domestic-violence>

16. Sara Rafael Almeida, Joana Sousa Lourenço, François J. Dessart and Emanuele Ciriolo, 'Insights from behavioural sciences to prevent and combat violence against women,' EUR 28235 EN, doi:10.2788/412325 [Sara Rafael Almeida, Joana Sousa Lourenço, François J. Dessart and Emanuele Ciriolo «Вивчення поведінкових наук з метою попередження насильства щодо жінок та боротьби з ним» EUR 28235 EN, doi:10.2788/412325], за посиланням: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC103975/lbna28235enn.pdf>
17. International Association of Chiefs of Police (2005b) 'Model Policy on Investigating Sexual Assault' (National Law Enforcement Policy Center, Alexandria, Virginia) [«Тренінг щодо розслідування сексуального насильства з урахуванням аспектів психологічної травми», Міжнародна асоціація керівників поліції (2005b) (Національний центр правоохоронної політики Олександрія, Вірджинія)], за посиланням: <http://www.evawintl.org/library/DocumentLibraryHandler.ashx?id=328>.
18. 'Progress of the World's Women 2011–2012: Families in a Changing World' (UN Women, 2011) [«Поліпшення становища жінок у світі в 2011 – 2012 роках: родини у світі, що змінюється» (ООН Жінки, 2011 рік)], за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2011/7/progress-of-the-world-s-women-in-pursuit-of-justice>
19. J. Brown and F. Heidensohn (2000), 'Gender and Policing: Comparative Perspectives' Basingstoke: Macmillan [J. Brown and F. Heidensohn (2000 рік) «Гендерна проблематика та поліцейська діяльність: Порівняльні перспективи» Бейсінгсток: Макміллан].
20. A. Ward and T. Prenzler (2016). 'Good practice case studies in the advancement of women in policing,' *Police Science and Management*, 18(4), p. 242 [A. Ward and T. Prenzler (2016 рік) «Тематичні дослідження передового досвіду в галузі покращення становища жінок у поліції», міжнародний журнал *Police Science and Management*, 18(4), ст. 242].
21. Gordon, E., McHugh, C., and Townsley, J., (2020) 'Risks versus Transformational Opportunities in Gender-Responsive Security Sector Reform' *Journal of Global Security Studies*, 0(0), 2020, 1–16 doi: 10.1093/jogss/ogaa028 [Gordon, E., McHugh, C., and Townsley, J., (2020 рік) «Ризики та можливості для реформування сектору безпеки з урахуванням гендерних факторів» Рецензований науковий журнал *Journal of Global Security Studies*, 0(0), 2020, 1–16 doi: 10.1093/jogss/ogaa028].
22. Graue, T.M., Hildie, R.E., and Weatherby, G.A., 'Women in Modern Policing', Department of Sociology and Criminal Justice, Gonzaga University, Spokane, WA, USA, in *Journal of Social Sciences and Humanities* Vol. 2, No. 3, 2016, pp. 51-62 [Graue, T.M., Hildie, R.E., and Weatherby, G.A., «Жінки в сучасній концепції поліцейської діяльності», Факультет соціології та кримінального правосуддя, Університет Гонзагу, Спокен, Західна Австралія, США, міжнародний журнал *Social Sciences and Humanities* Том 2, № 3, 2016 рік, ст. 51-62], за посиланням: <http://www.aiscience.org/journal/jssh> ISSN: 2381-7763 (Print); ISSN: 2381-7771
23. 'Men, Women, and Police Excessive Force: A Tale of Two Genders a Content Analysis of Civil Liability Cases, Sustained Allegations & Citizen Complaints' (The National Center for Women & Policing, 2002) [«Чоловіки, жінки та непропорційне застосування сили поліцією: Аналіз змісту справ, пов'язаних з цивільною відповідальністю, обґрунтованих звинувачень та скарг громадян» (Національний центр у справах жінок та поліції, 2002 рік)], за посиланням: <https://giwps.georgetown.edu/resource/men-women-and-police-excessive-force-a-tale-of-two-genders/>
24. 'A Practitioner's Toolkit on Women's Access to Justice Programming' (UN Women et al., 2018) [«Практичний посібник з питань доступу жінок до програм у сфері правосуддя» (ООН Жінки та ін., 2018 рік)], за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2018/5/a-practitioners-toolkit-on-womens-access-to-justice-programming>
25. Megan Bastick, 'Gender Self-Assessment Guide for the Police, Armed Forces and Justice Sector', (Geneva: DCAF, 2011), [Меган Бастік, «Посібник із самооцінки щодо гендерних питань для поліції, збройних сил та сектору правосуддя» (Женева: Женевський центр демократичного контролю над збройними силами, 2011 рік)], за посиланням: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/self_assessment_guide.pdf
26. Stanko, E.A., and Bradford, B. (2009) 'Beyond Measuring 'How Good a Job' Police Are Doing: The MPS Model of Confidence in Policing' in *Policing*, Volume 3, Number 4, pp. 322–330. Oxford University Press [Станко Е.А. та Бредфорд Б. (2009), «Поza межами вимірювання «наскільки добре» працює поліція: Модель Служби столичної поліції (MPS) стосовно довіри до поліції», Діяльність поліції, том 3, № 4, ст. 322-330. Видавництво Оксфордського університету].
27. 'Guidelines for Producing Statistics on Violence against Women – Statistical Surveys' (UN Department of Economic and Social Affairs Statistics Division, New York, 2014) [«Керівні принципи підготовки статистичних даних про насильство щодо жінок – Статистичні дослідження» (Статистичний відділ ООН підпорядкований Департаменту з економічних і соціальних питань ООН (ДЕСП), Нью-Йорк, 2014 рік), за посиланням: https://unstats.un.org/unsd/gender/docs/guidelines_statistics_vaw.pdf
28. V. Jaquier, H. Johnson and B.S. Fisher, 'Research methods, measures and ethics', in *Sourcebooks on Violence against Women*, 2nd ed., C.M. Renzetti, J.L. Edleson and R.K. Bergen, eds. (SAGE Publications, 2010) [V. Jaquier, H. Johnson і B.S. Fisher «Методи, заходи та етика досліджень» в Довідниках з питань насильства щодо жінок, 2^{ге} видання, С.М. Renzetti, J.L. Edleson and R.K. Bergen (Американська незалежна видавнича компанія *SAGE Publications*, 2010 рік)].
29. 'Guidance on Monitoring and Evaluation for Programming on Violence against Women and Girls', Guidance Note 3 How to Note. (DFID UK practice paper) [«Посібник з моніторингу та оцінки програм боротьби з насильством щодо жінок та дівчат», Пояснювальна записка 3: Як помічати. (DFID UK – Практичний документ)], за посиланням: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/67334/How-to-note-VAWG-3-monitoring-eval.pdf
30. Modern Crime Prevention Strategy (Home Office, UK, 2016) [Сучасна стратегія запобігання злочинності (Міністерство внутрішніх справ Великої Британії, 2016

- пiк)], за посиланням: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/509831/6.1770_Modern_Crime_Prevention_Strategy_final_WEB_version.pdf
31. 'What Works: Gender Equality by Design' (Bohent, I. Harvard University Press, 2016) [«Що працює: гендерна рівність за задумом» (Bohent, I. Видавництво Оксфордського університету, 2016 рік)].
 32. Flanagan, A.E., and Tanner, J.C., 'Theories in In A Framework for Evaluating Behaviour Change in International Development Operations' (World Bank, Independent Evaluation Group Working Paper 2016/No. 2, 2016) [Flanagan, A.E., and Tanner, J.C., «Теорії оцінки змін поведінки у діяльності в галузі міжнародного розвитку» Світовий банк, робочий документ Незалежної оціночної групи 2016/№ 2, 2016 рік].
 33. Jenni Cross, '3 Myths of Behavior Change and Other Challenges for Sustainability' (Center for Energy and Behavior Institute for the Built Environment, Colorado State University, 2014) [Джені Кросс: «Три міфи про зміну моделей поведінки та інші проблеми у сфері сталого розвитку», Інститут з питань енергетики та моделей поведінки в антропогенному середовищі, (Університет штату Колорадо) Міжнародний центр з питань реформи кримінального права та політики в галузі кримінального правосуддя], за посиланням: https://sustain.uccs.edu/sites/g/files/kjihxj1306/files/inline-files/Myths%20of%20Behavior%20Change_UCCS2015_1.pdf
 34. 'Integrating Gender in Project Design and Monitoring for the Security and Justice Sector, in *Gender and Security Toolkit*, (Geneva: DCAF, OSCE/ODIHR, UN Women, 2019) [«Інтегрування гендерної перспективи в процеси розробки та моніторингу виконання проєктів для сектору безпеки та правосуддя», Посібник із гендерних питань та питань безпеки (ДКЗС, ОБСЄ/БДІПЛ і ООН Жінки, 2019 рік)], за посиланням: <https://www.dcaf.ch/node/13624>
 35. 'Integrating Gender in Project Design and Monitoring for the Security and Justice Sector', Tool 15 *Gender and Security Toolkit* (DCAF, OSCE/ODIHR and UN Women, 2019) [«Інтегрування гендерної перспективи в процеси розробки та моніторингу виконання проєктів для сектору безпеки та правосуддя», Інструмент 15: Посібник із гендерних питань та питань безпеки (ДКЗС, ОБСЄ/БДІПЛ і ООН Жінки, 2019 рік)].
 36. Nicola Popovic, 'Security Sector Reform Assessment, Monitoring and Evaluation and Gender' *Gender and Security Sector Reform Toolkit*, Eds. Megan Bastick and Kristin Valasek (Geneva: DCAF, OSCE/ODIHR, UN-INSTRRAW, 2008) [Нікола Попович. «Аналіз, моніторинг, оцінка реформи сектору безпеки та гендерні питання» в Посібнику з гендерних питань та питань реформи сектора безпеки (ред.) Меган Бастік і Крістін Валасек (Женева: ДКЗС, ОБСЄ/БДІПЛ, UN-INSTRRAW, 2008)].
 37. Bastick, Megan, 'Integrating Gender into Internal Police Oversight' (Geneva: DCAF, OSCE, OSCE/ODIHR, 2014) [Меган Бастік «Інтегрування гендерних аспектів до процесів внутрішнього контролю у поліції» (Женева: DCAF, ОБСЄ, ОБСЄ/БДІПЛ, 2014 рік)].
 38. Bastick, Megan, 'Integrating a Gender Perspective into Internal Oversight within Armed Forces' (Geneva: DCAF, OSCE, OSCE/ODIHR, 2014) [Меган Бастік «Інтегрування гендерних аспектів до процесів внутрішнього контролю у поліції» (Женева: DCAF, ОБСЄ, ОБСЄ/БДІПЛ, 2014 рік)].
 39. Guidelines for Gender Sensitive Policing, with an Emphasis on Recruitment, Selection and Professional Development of Women in Police Services', The Women Police Officers Network in South East Europe (WPON)- South Eastern and Eastern Europe Clearinghouse for the Control of Small Arms and Light Weapons (SEESAC, 2012) [«Керівні принципи діяльності поліції з урахуванням гендерних аспектів з приділенням особливої уваги набору, відбору та професійного зростання жінок у поліції», Мережа жінок-поліцейських у Південно-Східній Європі (WPON) – Інформаційний центр Південно-Східної і Східної Європи з питань контролю над стрілецькою зброєю і легким озброєнням (SEESAC), 2012 рік)], за посиланням: <https://www.seesac.org/f/tmp/files/publication/812.pdf>
 40. RS Mol Women Network – RS WPON, 'Promotion and implementation of gender equality principles, strategic approach to the admission of women to the police, education, training and career development, and promotion of work results of RS Mol members' [Жіноча мережа Міністерства внутрішніх справ Республіки Сербії – RS WPON, «Заохочення та здійснення принципів гендерної рівності, стратегічного підходу до прийому жінок на службу в поліцію, освіти, професійної підготовки та кар'єрного розвитку, а також сприяння результатам роботи членів Міністерства внутрішніх справ Республіки Сербії»], за наступним посиланням: <http://www.mrezazena-muprs.org/?lang=en>
 41. 'A staggering one-in-three women, experience physical, sexual abuse', UN News, 24 November 2019 [«Приголомшлива картина: одна з трьох жінок зазнає фізичного, сексуального насильства», Новини ООН, 24 листопада, 2019 рік], за посиланням: <https://news.un.org/en/story/2019/11/1052041>
 42. 'Provincial Policing Standards', (Provincial Government of British Columbia) [«Стандарти роботи місцевої поліції», (Уряд провінції Британська Колумбія)], за посиланням: <https://www2.gov.bc.ca/gov/content/justice/criminal-justice/policing-in-bc/policing-standards>
 43. Foreword BCPPS 6.2 Police Stops in 'Provincial Policing Standards', (Provincial Government of British Columbia) [Передмова до п. 6.2. Зупинка представниками поліції в «Стандартах роботи поліції провінції Британської Колумбії» (Уряд провінції Британська Колумбія)], за посиланням: <https://www2.gov.bc.ca/assets/gov/law-crime-and-justice/criminal-justice/police/standards/6-2-foreword-police-stops.pdf>
 44. Прес-реліз 'UN Women announces United Nations Police Adviser Luís Carrilho as HeForShe Advocate for gender equality' [Прес-реліз «ООН Жінки оголосили Радника ООН з питань поліції Луїса Каррільо захисником руху «HeForShe» («Він для Неї»), який сприяє гендерній рівності], за посиланням: <https://www.heforshe.org/en/un-women-announces-united-nations-police-adviser-luis-carrilho-heforshe-advocate-gender-equality>
 45. Competency and Values Framework for policing Overview of framework (College of Policing, 2016) [Основи компетентності та цінностей для діяльності поліції – Загальний огляд рамкових угод (Коледж поліції, 2016 рік)], за

- посиланням: https://www.college.police.uk/What-we-do/Development/competency-and-values-framework/Documents/Competency-and-Values-Framework-for-Policing_4.11.16.pdf
46. Gender Equality in UK Policing – First Annual Report (Sussex Police Corporate Communications 2019 in support of HeForShe UN Women Solidarity Movement for Gender Equality (2020) [Гендерна рівність у діяльності поліції Великої Британії – Перша щорічна доповідь (Корпоративна комунікація поліції Сассекса 2019 року на підтримку руху «HeForShe» («Він для Неї»), започаткований ООН Жінки – це глобальний рух солідарності на підтримку гендерної рівності], за посиланням: <https://www.sussex.police.uk/SysSiteAssets/media/downloads/sussex/about-us/governance-and-processes/equality-and-diversity/heforshe-annual-report-2019.pdf>
 47. Indigenous Relations Behavioural Competencies (BC Public Service Agency, British Columbia, Canada, 2012) [Навички поведінки у відносинах з корінними народами (Державна служба Британської Колумбії, Британська Колумбія, Канада, 2012 рік)], за посиланням: <https://www2.gov.bc.ca/gov/content/careers-myhr/job-seekers/about-competencies/indigenous-relations>
 48. Implementation Guide Aboriginal Relations Behavioural Competencies (BC Public Service Agency, British Columbia, Canada, 2012) [Керівництво впровадження Навичок поведінки у відносинах з корінними народами (Державна служба Британської Колумбії, Британська Колумбія, Канада, 2012)], за посиланням: https://www2.gov.bc.ca/assets/gov/careers/for-job-seekers/about-competencies/aboriginal_relations_behavioural_competencies_implementation_guide.pdf
 49. Townsley, J., 'The challenge of implementing Gender-Responsive Policing' – *MDG Acceleration through Transformative Policing and Security*, 58th Commission on the Status of Women Side-Event, New York, USA, 12 March 2014 [Таунслі Дж. (2014), «Проблема забезпечення обліку гендерно чутливих аспектів у діяльності поліції» – *MDG Прискорення за рахунок перетворюючої поліцейської діяльності та забезпечення безпеки*, 58^{та} Комісія ООН зі становища жінок, Нью-Йорк, США 12 березня 2014 рік].
 50. 'Progress of the World's Women: In Pursuit of Justice', (UN Women, New York, 2012) [«Поліпшення становища жінок у світі: Забезпечення справедливості» (ООН Жінки, Нью-Йорк, 2011 рік)].
 51. Miller, A. R. and Segal, C., (2013), 'Do Female Officers Improve Law Enforcement Quality? Effects on Crime reporting and Domestic Violence Escalation' [Міллер А. Р. і Сігал С., (2013), «Чи покращують жінки-працівники якість роботи правоохоронних органів?: Наслідки для звітування про злочини та посилення домашнього насильства», за посиланням: <http://ssrn.com/abstract=2335990>
 52. Lonsway, K. (2003), 'Hiring and Retaining More Women: *The Advantages to Law Enforcement Agencies*, Los Angeles: National Centre for Women and Policing [Лонсвей, К. (2003), «Прийняття на роботу та утримання жінок-співробітників: *Переваги для правоохоронних органів*, Лос-Анджелес: Національний центр у справах жінок та діяльності поліції].
 53. Denham, T. (2008), 'Police Reform and Gender' in M. Bastick, K. Valasek (eds) *Gender and Security Sector Reform Toolkit*, Geneva: DCAF, OSCE/ODIHR, UN-INSTRAW [Денем, Т. (2008 рік), «Реформа поліції та гендерні питання» М. Бастік, К. Валасек (ред.), Посібник з гендерних питань та питань реформи сектора безпеки, Женева: ДКЗС, ОБСЄ/БДІПЛ, UN-INSTRAW].
 54. Bastrick, M. (2008), 'Integrating Gender in Post-Conflict Security Sector Reform, Policy Paper 29, (Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces) [Бастік М. (2008), Включення гендерних питань до постконфліктної реформи сектору безпеки, Програмний документ 29, Женева: Женевський центр демократичного контролю за збройними силами (DCAF)].
 55. Natarajan, M. (2008), 'Women Police in a Changing Society': *Back Door to Equality*, Aldershot: Ashgate Publishing Ltd [М. Натараджан (2008) «Жіноча поліція в суспільстві, що змінюється»: *Шлях до рівності*, Олдершот: Ashgate Publishing Ltd].
 56. Miller, A. R. and Segal, C., (2013), 'Do Female Officers Improve Law Enforcement Quality? Effects on Crime reporting and Domestic Violence Escalation.' [Міллер А. Р. і Сігал С., (2013), «Чи покращують жінки-працівники якість роботи правоохоронних органів?: Наслідки для звітування про злочини та посилення домашнього насильства», за посиланням: <http://ssrn.com/abstract=2335990>
 57. Bastrick, M. (2008), 'Integrating Gender in Post-Conflict Security Sector Reform, Policy Paper 29, Geneva: Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces) [Бастік М. (2008), Включення гендерних питань до постконфліктної реформи сектору безпеки, Програмний документ 29, Женева: Женевський центр демократичного контролю за збройними силами (DCAF)].
 58. Denham, T. (2008), 'Police Reform and Gender' in M. Bastick, K. Valasek (eds) *Gender and Security Sector Reform Toolkit*, Geneva: DCAF, OSCE/ODIHR, UN-INSTRAW [Денем, Т. (2008 рік), «Реформа поліції та гендерні питання» М. Бастік, К. Валасек (ред.), Посібник з гендерних питань та питань реформи сектора безпеки, Женева: ДКЗС, ОБСЄ/БДІПЛ, UN-INSTRAW].
 59. Natarajan, M. (2008), 'Women Police in a Changing Society' *Back Door to Equality*, Aldershot: Ashgate Publishing Ltd [М. Натараджан (2008) «Жіноча поліція в суспільстві, що змінюється»: *Шлях до рівності*, Олдершот: Ashgate Publishing Ltd].
 60. Peters, A., 'Gender Responsive Policing and the Importance of Women Officers' Involvement in Tackling Violent Extremism', *International Association of Women Police Annual Training Conference*, Cardiff, UK, 26 August 2015 [Петерс, А. «Врахування гендерних аспектів у діяльності поліції та важливість участі жінок-поліцейських у боротьбі з насильницьким екстремізмом», Щорічна навчальна конференція IAWP (Кардіфф, Велика Британія, 26 серпня 2015 року)].
 61. Abbas, H., 'Women Fighting for Peace: Lessons for Toady's Conflicts', *Presentation to the Committee on Foreign Affairs Relations Hearing*, Washington DC: United States House of Representatives, 22 March 2016 [Аббас Х., «Жінки, які борються за мир: Уроки для сьогоденних конфліктів», Перебіг слухань у Комітеті із закордонних справ,

- Вашингтон, округ Колумбія: Палата представників Сполучених Штатів, 22 березня 2016 рік].
62. British Association for Women in Policing [Британська асоціація жінок-поліцейських (BAWP)], див.: <http://www.bawp.org>
 63. 'Guidelines for Gender-Sensitive Policing with an Emphasis on Recruitment, Selection and Professional Development of Women in Police Services' (Women Police Officers Network in South East Europe, 2012) [«Керівні принципи діяльності поліції з урахуванням гендерних аспектів з приділенням особливої уваги набору, відбору та професійного зростання жінок у поліції» (Мережа жінок-поліцейських у Південно-Східній Європі, 2012 рік)], за посиланням: <http://www.seesac.org/f/docs/Gender-and-Security/GUIDELINES-FOR-GENDER-SENSITIVE-POLICING-EN.pdf>
 64. South African Police Service [Південноафриканська мережа поліцейської служби], за посиланням: <http://www.saps.gov.za>
 65. IAWP Affiliate Program [Філії Міжнародної асоціації жінок-поліцейських], за посиланням: <http://www.iawp.org/iawp-affiliates>
 66. Domestic Violence – Education of Police Officers Managers (Ministry of the Interior of the Republic of Srpska, 2017) [Знаходьте інформацію про проєкт «Побутове насильство – Навчання співробітників поліції та керівників поліції» (2017) (Міністерство внутрішніх справ Республіки Сербії, 2017 рік)], за посиланням: <http://www.mrezazena-muprs.org/project/domestic-violence-education-of-police-officers-managers/?lang=en>
 67. Prevention of Online Sexual Violence against Girls in Suburban Areas (Ministry of the Interior of the Republic of Srpska, 2015) [«Запобігання сексуальному насильству онлайн у передмістях», Міністерство внутрішніх справ Республіки Сербії, 2015 рік], за посиланням: <https://www.mrezazena-muprs.org/project/prevention-of-online-sexual-violence-against-girls-in-suburban-areas/?lang=en>
 68. Sensitization and Education of Elementary Schools Teaching Staff on Criminal Offences against Marriage and Family (Ministry of the Interior of the Republic of Srpska, 2015) [Інформування та підвищення рівня професійної компетентності педагогічних працівників початкових шкіл щодо кримінальних правопорушень проти шлюбу та сім'ї (Міністерство внутрішніх справ Республіки Сербії, 2015 рік)], за посиланням: <https://www.mrezazena-muprs.org/project/sensitization-and-education-of-elementary-schools-teaching-staff-on-criminal-offences-against-marriage-and-family/?lang=en>
 69. 'Prevention of Discrimination against Roma and Violation of Roma Children Rights (Ministry of the Interior of the Republic of Srpska, 2019) [Запобігання дискримінації представників ромської національності та порушення прав дітей ромської національності (2019) (Міністерство внутрішніх справ Республіки Сербії, 2019 рік)], за посиланням: <https://www.mrezazena-muprs.org/project/prevention-of-discrimination-against-roma-and-violation-of-roma-children-rights/?lang=en>
 70. 'Policing Hate Crimes against LGBTI Persons' (Women Police Officer Network of the Republic of Srpska Ministry of the Interior, 2019) [«Боротьба зі злочинами на ґрунті ненависті проти представників ЛГБТІ» (Мережа жінок-поліцейських Міністерства внутрішніх справ Республіки Сербії, 2019 рік)], за посиланням: <http://www.mrezazena-muprs.org/promotion-of-the-handbook-policing-hate-crimes-against-lgbti-persons/?lang=en>
 71. Umberto Vacchi (Reuters, 2019), 'Inside job: Bosnian policewomen take on abusive husbands' [Умберто Баччі (Райтер, 2019 рік), «Внутрішня справа: Жінки-поліцейські Боснії кидають виклик чоловікам, які вчиняють насильство»], за посиланням: <https://www.reuters.com/article/us-bosnia-women-police/inside-job-bosnian-policewomen-take-on-abusive-husbands-idUSKCN1P00ZY>

ПРОБЛЕМИ ТА СТРАТЕГІЇ ВПРОВАДЖЕННЯ ҐЕНДЕРНО ЧУТЛИВОГО ПІДХОДУ В РОБОТУ ПОЛІЦІЇ

«Складно пояснити причини такого високого рівня насильства щодо жінок та дівчат у всьому світі. Проте, деякі рішення є досить простими. Одне з них полягає в тому, щоб змінити реакцію поліції та органів правосуддя до жінок, які повідомляють про акти насильства».

Пумзіле Мламбо-Нгука, заступниця Генерального секретаря та Виконавча директорка ООН-Жінки, Заява під час оголошення радника поліції ООН Луїса Каррільо, як прихильника руху солідарності за ґендерну рівність «Він за Неї» (2019)

МЕТА РОЗДІЛУ

Підготовка керівників середньої ланки до аналізу прогалин у реагуванні служб поліції на випадки насильства щодо жінок і дівчат; проведення інституційних перетворень; та контроль за здійсненням змін на практиці.

Основні тези та навчальні моменти

- Розуміння причин насильства щодо жінок і дівчат лежить в основі вдосконалення заходів реагування на випадки насильства щодо жінок і дівчат;
- Ефективність реагування поліції може бути підвищена шляхом стандартизації гендерно чутливого підходу в роботі поліцейських;
- Консультації з постраждалими (потерпілими) мають важливе значення для розуміння прогалин у реагуванні служб поліції на випадки насильства щодо жінок і дівчат;
- Політика та методи роботи поліції, прокуратури, співробітників служби пробації, жіночих організацій громадянського суспільства та інших органів системи кримінального правосуддя мають розглядатися як взаємопов'язані;
- В основі будь-яких інституційних змін повинні лежати безпека, благополуччя та самостійність постраждалих (потерпілих) і притягнення до відповідальності підозрюваного;
- Підзвітність є ключем до забезпечення довгострокових інституційних перетворень.

ВСТУП

У цьому розділі містяться керівні настанови для керівників середньої ланки служб поліції щодо застосування аналітичних методів для впровадження гендерно чутливого підходу в роботі поліцейських¹. У всьому світі активісти та жіночі організації громадянського суспільства, які займаються проблемою насильства щодо жінок та дівчат, борються з упередженнями та утисками, що утримують випадки насильства щодо жінок і дівчат в основі нашого суспільства. Така упередженість настільки глибоко укорінилася, що вона пронизує служби поліції та правосуддя, яким доручено захищати жінок та дівчат від насильства.

Хоча зміна ставлення є необхідною частиною, інституційні методи роботи повинні розвиватися, щоб

1 Гендерно чутливий підхід це «мета розуміння та обліку соціальних та культурних факторів, пов'язаних з гендерною ізоляцією та дискримінацією у найрізноманітніших сферах суспільного та приватного життя», European Institute for Gender Equality [Європейський інститут з питань гендерної рівності], за посиланням: https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1218?utm_source=newsletter&utm_medium=email&utm_campaign=how_gender_equal_is_your_parliament&utm_term=2019-11-27. У тому вигляді, в якому воно використовується в цьому Посібнику, гендерно чутливий підхід в діяльності кримінального правосуддя означає, що закони, інститути кримінального правосуддя, процеси кримінального правосуддя та результати кримінального правосуддя не є дискримінаційними щодо будь-кого за ознакою статі. Це вимагає врахування гендерної проблематики у самому кримінальному праві, а також оцінки доступності та перешкод процедур кримінального правосуддя для жінок та чоловіків і прийняття гендерно чутливих стратегій для захисту постраждалих та сприяння доступу до кримінального правосуддя, див.: Skinnider, Eileen., 'Towards Gender-Responsive Criminal Justice: Good Practices from Southeast Asia in responding to violence against women' (2018: Thailand Institute of Justice) [Скіннідер, Ейлін, «На шляху до гендерно чутливого кримінального правосуддя: Оптимальна практика Південно-Східної Азії реагування на насильство щодо жінок» (Тайландський інститут юстиції, 2018 рік)].

покласти край терпимості громад до насильства щодо жінок і дівчат. Кампанія ООН «Він за Неї» є прикладом міжнародного руху, покликаного сприяти інституційним перетворенням шляхом залучення чоловіків-керівників інституційних структур як прибічників та союзників. У 2019 році радник поліції ООН Націй Луїс Карільо був названий найпалкішим прибічником кампанії «Він за Неї», ставши зразком для наслідування більш ніж для 10 000 поліцейських, 85% з яких чоловіки, з більш ніж 100 країн світу².

Багато інституційних змін можуть бути створені та здійснені виконавчим керівництвом та/або керівниками середньої ланки у службах поліції. Після того, як відбудуться початкові інституційні зміни, керів-

2 'UN Women announces United Nations Police Adviser Luis Carrillo as HeForShe Advocate for gender equality [«ООН Жінки оголошують радника поліції ООН Луїса Карільо захисником гендерної рівності кампанії «Він за Неї» (HeForShe)], за посиланням: <https://www.heforshe.org/en/un-women-announces-united-nations-police-adviser-luis-carrillo-heforshe-advocate-gender-equality>

ники середньої ланки повинні отримати підтримку та можливості для створення на робочому місці культури підзвітності з метою практичної реалізації ґендерно чутливого підходу в роботі поліцейських.

Існує дві головні цілі для успішної розробки, впровадження та інституціоналізації ґендерно чутливого підходу в роботі поліцейських:

- Ознайомити співробітників поліції з соціологічними концепціями, які підтверджують необхідність впровадження ґендерно чутливого підходу у їх діяльність, адже це відноситься до випадків насильства щодо жінок і дівчат; це дозволить відповісти на питання чому впроваджується ґендерно чутливий підхід в саме в їхньому департаменті; і
- Забезпечити інституційні зміни шляхом:
 - Розробки та включення ґендерно чутливого підходу в роботу департаменту поліції. У цьому розділі ми описуємо метод аналізу, під назвою «Вісім методів, що використовуються установами для координації роботи працівників», які були успішно впроваджені для покращення систем реагування на випадки насильства щодо жінок і дівчат; і
 - Контроль за практичним здійсненням цих методів та виявленням будь-яких прогалин, які ще необхідно усунути.

ЦІЛЬ 1: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БІЛЬШ ГЛИБОКОГО РОЗУМІННЯ ҐЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ТА ПРИЧИН НАСИЛЬСТВА ЩОДО ЖІНОК І ДІВЧАТ ЯК СОЦІАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Коли поліція зрозуміє соціальні, правові та культурні норми, пов'язані з ґендерною проблематикою, де вони укорінилися і як працюють, вона зможе ефективніше реагувати з урахуванням ґендерно чутливого підходу. Особи, які вчиняють такі злочини, як домашнє насильство, сексуальне

насильство, переслідування, торгівля людьми та насильство на побаченнях, діють у контексті соціальних норм, які створюють атмосферу терпимості стосовно випадків насильства щодо жінок і дівчат. Коли поліція зрозуміє, що насильство щодо жінок і дівчат є соціальною проблемою, а також проблемою кримінального характеру, вона визнає контекст насильства, якого зазнає постраждала (потерпіла), і зможе визначити ступінь ризику, з яким стикається постраждала (потерпіла), і вжити ефективних заходів.

Чотири основні компоненти підтримки широкомасштабного насильства щодо жінок та дівчат

Панування однієї групи людей над іншою, що призводить до експлуатації підлеглої групи, підтримується соціальними, культурними та правовими факторами. Ці фактори можна уявити у вигляді опор, що утримують дах. Для того, щоб ефективно боротися з насильством щодо жінок і дівчат, державні установи, такі як поліція, повинні займатися чотирма основними напрямками, які увічнюють ці порушення прав людини³.

1 . Поняття ієрархії та привілейованості

Ґендерно чутливий підхід в роботі поліцейських визнає, що ґендерна ієрархія сприяє вчиненню злочинів проти жінок та дівчат. Ієрархія та привілеї чоловіків відображають ідею про те, що чоловіки перевершують жінок та дівчат. У контексті ієрархічних відносин чоловіки вважають, що вони здатні мислити більш логічно, ніж жінки і дівчата, розумніші і краще приймають рішення. Підозрюваний, який вчинив насильство щодо жінок і дівчат, вважає, що він має право на певний рівень підпорядкування з боку жінок і дівчат. Він вважає, що, якщо він пояснить свою позицію і вона є логічною та ясною, його

3 Ellen Pence, Laura Connelly, and Melissa Scaia, 'Turning Points: A Nonviolence Curriculum for Women,' Minnesota: 2011 [Еллен Пенс, Лора Коннеллі та Мелісса Скайя «Поворотні моменти: Навчальна програма з питань ненасильства для жінок», Міннесота: 2011], за посиланням: <https://www.theduluthmodel.org/wp-content/uploads/2017/03/Turning-Points-Curricula-for-Women-Who-Use-Violence-Preview.pdf>.

партнерка повинна погодитися з ним. Її незгода буде визначена ним як «нелогічна» чи «божевільна». Підозрюваний відчуває прав на владу, яке лежить в основі ієрархії та регулярно підкріплюється законами, звичаями, засобами масової інформації та іншими соціальними інститутами.

Гендерно чутливий підхід у роботі поліцейських ставить під сумнів ієрархію і привілейованість, ставлячи на чільне місце безпеку/благополуччя і самостійність постраждалої (потерпілої) та притягнення до відповідальності підозрюваного. Коли поліція замовчує або підтримує дискримінаційне ставлення підозрюваних до жінок та дівчат, вони стають співучасниками злочину.

2 . Можливість змусити тих, хто знаходиться у нижній частині ієрархічних моделей, підкоритися

Гендерно чутливий підхід у роботі поліцейських визначає, що підпорядкування жінок і дівчат чоловікам та визнання ними нижчого статусу є соціально підкріплено. З метою протидії такому соціальному підкріпленню заходи, що вживаються поліцією щодо боротьби зі злочинами щодо жінок і дівчат, включаючи насильство, сприятимуть забезпеченню їх рівності та незалежності.

Гендерно чутливий підхід у роботі поліцейських сприятиме позитивному розгляду та припиненню тенденції жінок і дівчат звинувачувати себе у злочинах, що вчиняються проти них, брати на себе відповідальність за насильство, яке вчинив підозрюваний та ставити інтереси правопорушників вище за власні потреби. Натомість поліція приділятиме першочергову увагу забезпеченню безпеки/благополуччя постраждалим (потерпілим) та рівності і відповідальності підозрюваних.

3. Об'єктивізація тих, хто знаходиться в нижній частині ієрархічних моделей

Гендерно чутливий підхід у роботі поліцейських визнає, що насильство щодо жінок і дівчат є крайньою формою об'єктивізації і особи, які вчиняють насильство, використовують його, щоб

завдати удару по людяності постраждалих (потерпілих). Реакція поліції повинна дати зрозуміти, що жінки та дівчата мають право на безпеку, рівність, свободу, доступ до правосуддя та повну реалізацію своїх прав людини.

Об'єктивізація жінок і дівчат набуває різних форм і має на меті обґрунтувати широке застосування насильства щодо них. Розглядаючи жінок і дівчат як об'єкти, а не як рівноправних людей, підозрювані вважають, що їхні дії виправдовуються застосуванням насильства.

Гендерно чутливий підхід у роботі поліцейських включатиме пропаганду принципів рівності та право людини бути вільною від насильства шляхом особистої взаємодії співробітників поліції з постраждалими (потерпілими) та підозрюваними. Це буде також відображено у політичних директивах, письмових формах та повсякденних методах роботи, спрямованих на сприяння забезпеченню безпеки та самостійності жінок та дівчат.

4. Здатність вищих ешелонів влади застосовувати покарання, насильство чи примус без будь-яких наслідків

Гендерно чутливий підхід у роботі поліцейських повинен вирішити проблему багатовікового права чоловіків безкарно вчиняти злочини проти жінок та дівчат. Реагуючи на насильство швидко та впевнено, поліція буде застосовувати гендерно чутливий підхід. Поліція відіграє вирішальну роль у тому, щоб позбавити чоловіків права на застосування насильства та змінити ставлення суспільства до прав людини жінок та дівчат. Жодна інша система не має повноважень правоохоронних органів чи правової системи притягнення до відповідальності підозрюваних. Гендерно чутливий підхід у роботі поліцейських перекладає відповідальність за припинення насильства над постраждалими (потерпілими) на державу.

Правоохоронні органи повинні взяти на себе зобов'язання усунути всі чотири основні компоненти з метою ліквідації широкого поширення застосування насильства щодо жінок і дівчат.

Для того, щоб покласти край насильству щодо жінок і дівчат, ми повинні зайнятися всіма чотирма основними компонентами, які увічнюють масштабне поширення насильства щодо жінок і дівчат. Для притягнення чоловіків до відповідальності жінки та постраждалі (потерпілі) повинні почати розглядати поліцію як ресурс. Хоча співробітник поліції, який використовує у своїй роботі ґендерно чутливий підхід, може звести до мінімуму травму, пов'язану зі зверненням до поліції, жінки та дівчата довірятимуть лише тим системам кримінального правосуддя, які організовані таким чином, щоб задовольняти їхні потреби у безпеці, підвищенні добробуту та самостійності.

Підозрювані покладаються на владу, яку вони мають над постраждалою (потерпілою), щоб утримати їх від юридичних втручань. Тому здатність працювати з постраждалою (потерпілою) залежить від її переконання, що:

- втручання поліції нейтралізує владу підозрюваного;
- поліція намагається зрозуміти гіркоту її досвіду;
- поліція використовує підхід співпраці з постраждалими (потерпілими); і
- поліція тут, щоб допомогти, скільки б часу це не зайняло.

Поліція та інші органи системи кримінального правосуддя, як правило, мають сильний вплив на людей у своїх громадах. Інформація, яка надається постраждалим (потерпілим), підозрюваним та дітям на кожному етапі втручання, може чинити стримуючий вплив або, як альтернативу, призводити до зростання насильства. Будь-який контакт з боку поліції або сприяє забезпеченню безпеки та благополуччя постраждалої (потерпілої), або підтримує підозрюваного. Дії поліції рідко бувають нейтральними.

Механізм узгодженої реакції суспільства (CCR) це:

Міжурядові зусилля відносно зміни клімату терпимості з приводу насильства щодо жінок та дівчат шляхом інституціоналізації методів роботи та процедур, що забезпечують централізовану безпеку постраждалих (потерпілих) та притягнення до відповідальності підозрюваних.

Метод CCR організації роботи поміж різними системами - саме те, що дозволить інституціоналізувати:

- Політики, які змінюються
- Процедури, що змінюються
- Кожну установу, яка обмінюється даними та відкрита для розгляду справ
- Спільне керівництво жіночої недержавної організації
- Професійну підготовку за нещодавно розробленими стратегіями та протоколами - і більше!

ЦІЛЬ 2: СТВОРЕННЯ ТА МОНІТОРИНГ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИХ ЗМІН З ВИКОРИСТАННЯМ «ВОСЬМИ МЕТОДІВ, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬ УСТАНОВИ ДЛЯ КООРДИНАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ»

Служби поліції (часто спільно з іншими організаціями в рамках механізму узгодженої реакції суспільства або CCR⁴) можуть використовувати різні методи інституціоналізації нових концепцій та практичних заходів реагування. Представлений тут *аналіз восьми методів* є практичним способом для керівництва поліції інституціоналізувати зміни в поліцейських службах та зміцнити концепцію ґендерно чутливого підходу у роботі поліцейських.

Чому навчання та професійна підготовка самі по собі не призведуть до інституційних змін

Навчання та підготовки співробітників поліції з питань ґендерно чутливого підходу недостатньо для того, щоб змінити терпиме ставлення до насильства щодо жінок і дівчат, якщо, наприклад, не зміниться також і упереджена політика та практики.

Професійна підготовка може сприяти підвищенню рівня поінформованості окремих працівників, проте вона може, як і раніше, стримуватися політикою, нестачею ресурсів або іншими інституційними перешкодами на шляху до ґендерно чутливого підходу у роботі поліцейських. Крім того, не всі поліцейські будуть однаково прихильними до концепцій, що лежать в основі ґендерно чутливого підходу у

4 Докладніша інформація про важливість координації міститься в Розділі 8 «Координація між органами сектору правосуддя» і «Пакет базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства»: Основоположні елементи та керівні принципи щодо забезпечення якості, за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2015/12/essential-services-package-for-women-and-girls-subject-to-violence>

роботі поліцейських, що враховує ґендерні аспекти, і ті, хто різко реагує на ці концепції, можуть залишити свої посади та бути замінені працівниками, які не поінформовані з цих питань.

Наприклад, давайте розглянемо трьох різних поліцейських в одному департаменті - Маркуса, Роя та Хуана.

- Маркус - поліцейський, чия власна система переконань співпадає з ґендерно чутливим підходом у роботі поліцейських. Коли він відвідує заняття, присвячені динаміці насильства щодо жінок, це поглиблює його розуміння ґендерної нерівності.
- Система особистих переконань Роя не пов'язана з ґендерною проблематикою. Створення можливостей для навчання та підготовки з ґендерної проблематики недостатньо для того, щоб змінити його переконання. Продовження проведення додаткової професійної підготовки та навчання навряд чи змінить це.
- Хуан більш відкритий до вивчення ґендерної проблематики і його переконання дещо змінилися в результаті навчання.

Всі три співробітники по-різному реагували на підготовку з питань ґендерної проблематики і лише завдяки такій підготовці кожен з них, ймовірно, по-різному реагуватиме на випадки насильства щодо жінок і дівчат. Повинні бути створені інституційні механізми для **керівництва та стандартизації дій координації роботи** всіх трьох служб поліції, незалежно від їх особистих думок чи ступеня прихильності з приводу забезпечення безпеки та благополуччя жінок.

Ще одне обмеження, пов'язане з професійною підготовкою, полягає в тому, що вона іноді проводиться лише для спеціалістів з питань домашнього насильства або працівників відділу у справах сім'ї. Співробітники, які спеціалізуються в одному напрямку, рідко мають у своєму розпорядженні можливості для належного розслідування та реагування на всі випадки насильства щодо жінок і

дівчат. На відміну від цього стандартизовані та скоординовані стратегії та протоколи, що містять ефективні механізми підзвітності, можуть служити для всіх співробітників керівництвом, необхідним для ефективного реагування на випадки насильства щодо жінок та дівчат. Як наголошувалося в попередніх розділах, первинний контакт у справах, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат має найбільший вплив на те, як ця справа розглядається системою кримінального правосуддя в цілому.

Поза навчанням та професійною підготовкою: Інституціоналізація працівника з розрахунком, що він буде враховувати ґендерну проблематику

Як показано на наведеному нижче малюнку, особа, яка вчинила насильство щодо жінок і дівчат, швидше за все припинить протизаконні дії, коли візьме відповідальність за всі сфери власного життя. Інституційні зміни спрямовані на зміцнення здатності поліції та інших організацій системи правосуддя притягати до відповідальності підозрюваних.

Використання загальних методів ефективного механізму узгодженої реакції суспільства

Рух за припинення насильства щодо жінок і дівчат у багатьох відношеннях призвів до інституційних змін, таких як скасування в законі винятків згвалтування у шлюбі, створення посади медсестри з питань сексуального насильства⁵ у лікарнях та прийняття законів про обов'язковий арешт у випадках домашнього насильства. Всі ці інституційні зміни призвели як до запланованих, так і непередбачуваних результатів. ґендерно чутливий підхід у роботі поліцейських намагатиметься ліквідувати розрив між потребами постраждалих (потерпілих) та можливостями, що надаються установами. Існує ряд основних професійних якостей та методологій, які можуть бути використані ефективним ґендерно чутливим підходом у роботі поліцейських служб для здійснення інституційних перетворень.

Залучення постраждалих (потерпілих) та недержавних жіночих організацій

Розуміння реального життєвого досвіду постраждалої (потерпілої) має вирішальне значення для аналізу існуючої політики або розробки нової політики, яка сприятиме безпеці постраждалих (потерпілих) та притягнення до відповідальності підозрюваних. Для виявлення проблем, пов'язаних із системою реагування, і для повного розуміння того, як виникають ці проблеми, важливо, щоб поліція вислуховувала тих, хто зазнає насильства (наслідки такого насильства), і тих заходів, які поліція прагне покращити.

Жіночі організації, які працюють безпосередньо з постраждалими (потерпілими), можуть відігравати життєво важливу роль у сприянні проведенню бесід або роботі цільових груп з жінками та дівчатами. Організації, що працюють з жінками, які піддаються різним формам утисків (наприклад, організації, що надають підтримку громадам мігран-

⁵ Медсестра з питань сексуального насильства (SANE) - медсестра, яка отримала спеціальну підготовку з надання судово-медичної допомоги пацієнтам, які зазнали сексуального насильства або зловживань.

тів та біженців, організації захисту прав інвалідів та організації, що представляють расові або етнічні громади) можуть відігравати вирішальну роль у залученні жінок і дівчат, які найчастіше недостатньо забезпечені послугами чи маргіналізуються системою кримінального правосуддя⁶. Не всі жінки і дівчата піддаються насильству однаковою чином, і багато з них стикаються з множинними формами утисків за ознакою раси, класу, етнічної приналежності, міграційного статусу, сексуальної орієнтації,

⁶ Наприклад, у Дулуті, штат Міннесота, організації корінних американців, які працюють безпосередньо з корінним населенням жінок, відіграли важливу роль в ознайомленні з їх досвідом стосовно реагування правоохоронних органів на випадки сексуального насильства. Mending the Sacred Hoop & The Program to Aid Victims of Sexual Assault, "Safety and Accountability Audit of the response to Native women who report sexual assault in Duluth, Minnesota, 2006-2008," [Відновлення Заповітного кільця та Програми надання допомоги жертвам сексуального насильства, «Перевірка безпеки та підзвітності реагування на заяви жінок з числа корінного населення про сексуальне насильство в Дулуті, Міннесота, 2006-2008 роки»], за посиланням: <https://praxisinternational.org/wp-content/uploads/2015/12/TTAMSHTaAuditReport2011.pdf>.

ґендерної ідентичності, інвалідності та інших аспектів своєї ідентичності. Якщо та чи інша поліцейська організація прислухається до думки жінок, що знаходяться в особливо несприятливому становищі в рамках системи, і вирішує виявлені ними системні прогалини або проблеми, то ця система, ймовірно, працюватиме краще для всіх жінок.

Бесіди або створення цільових груп з постраждалими (потерпілими) за сприяння організації громадянського суспільства, що заслуговують на довіру, можуть дати цінну інформацію про насильство, яке зазнали жінки та дівчата в місцевій громаді⁷. Жінок і дівчат слід просити обмінятися їх досвідом щодо відповідної політики чи методів роботи. Жінки та дівчата можуть також сприяти виявленню інших прогалин у діяльності поліції стосовно випадків насильства щодо жінок і дівчат.

Розробка взаємопов'язаних стратегій для органів правосуддя

У системі кримінального правосуддя поліція, прокурори, співробітники служби пробації та суди відіграють взаємозалежну роль у розгляді справ насильства щодо жінок і дівчат.

Тому правила, політика та протоколи департаменту поліції не можуть бути проаналізовані ізольовано. Політика поліції, адвокатів, операторів служб екстрених викликів та прокурорів має бути узгоджена, щоб забезпечити надання ґендерно чутливих послуг з моменту первинного звернення по допомогу до розгляду справи в суді. Багато співробітників поліції відчувають розчарування, коли вони ретельно розслідують справу і передають її прокурору лише для того, щоб прокурор відмовився від пред'явлення звинувачень.

Аналогічно, політика поліції не завжди скеровує їх співробітників збирати інформацію, необхідну прокурорам для успішного вирішення справи.

⁷ Наприклад, у Дулуті, штат Міннесота, цільова група по роботі з постраждалими (потерпілими) змусила поліцію відмовитись від практики опитування постраждалих в одній кімнаті з підозрюваними.

Об'єднання зусиль установ для спільного огляду та коригування політики є одним із ефективних шляхів, який допоможе взаємопов'язаним стратегіям взаємно підкріплювати одна одну⁸.

Поліція, прокурори, судді та інші учасники системи кримінального правосуддя також мають уявлення про прогалини у діяльності поліції стосовно боротьби з насильством щодо жінок і дівчат. Ми звертаємось до них, щоб дізнатися, які кроки робляться для розгляду справ, та зрозуміти фактори, які впливають на прийняття рішень у справах.

Зустріч із співробітниками місцевої поліції: Створення карти розгляду справ

Служби поліції можуть використати досвід співробітників оперативних підрозділів поліції та керівників середньої ланки для виявлення можливих проблем, пов'язаних з поточним розглядом справ та вивчення альтернатив. Майстерно продумана зустріч з поліцією також є одним із способів створення союзників та мінімізації опору здійснення інституційних перетворень.

Нижче наведено приклади питань та орієнтирів для зустрічі:

- Яка роль співробітника поліції/керівника середньої ланки у розгляді справ? Визначте, як співробітник поліції/керівник середньої ланки описує його/її дії у справі.
- На чому зосереджений співробітник поліції/керівник середньої ланки під час роботи над справою?
- З ким ще було б важливо поговорити?
- З ким пов'язаний співробітник поліції/керівник середньої ланки? Хто отримує справу, яку складає співробітник поліції?
- Хто слідкує за роботою співробітників поліції?
- Які ресурси має співробітник поліції для розгляду справ?
- Які форми та документи має заповнювати співробітник поліції під час розгляду справи?

⁸ Див. Розділ 8: «Координація між органами сектору правосуддя» для детальнішої інформації про взаємопов'язану політику.

- Які закони, правила, положення та політика регулюють роботу працівників поліції/керівників середньої ланки у справах, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат?

Аналіз тексту: Читання та аналіз матеріалів справ

Матеріали справи - це офіційний запис або «історія» того, що сталося у конкретному випадку. У матеріалах справ міститься інформація про вжиті інституційні заходи. Нам необхідно вивчати матеріали справ з погляду кожного практикуючого співробітника, який займається цією справою, а також з погляду жіночої організації, яка надає послуги постраждалим (потерпілим). Ознайомлення з матеріалами справ допомагає нам проводити різницю між системними питаннями (яким чином установи організують працівників для вжиття певних заходів щодо справ через політику та процедуру) та питаннями, пов'язаними з продуктивністю праці тієї чи іншої особи (чи виконувала вона/він роботу компетентно). Вкрай важливо, щоб було проаналізовано перехресні матеріали справ, аби повною мірою зрозуміти, яким чином практикуючі співробітники організують свої дії у тій чи іншій справі.

Аналіз матеріалів справ, включає:

- Розуміння процесу створення та використання документів та форм;
- Аналіз спрямованості та змісту документів;
- Прохання надати інформацію, якої бракує в матеріалах справи; Про що ми хочемо дізнатися більше?

Аналіз тексту: Аналіз інституційної політики та протоколів

Політика та протоколи є офіційними вказівками установи щодо того, як практикуючі співробітники повинні розглядати справи, пов'язані з насильством щодо жінок і дівчат. Політика та протоколи повинні бути переглянуті, щоб визначити чи забезпечують вони і як забезпечують централізацію потреб постраждалих і чи притягують до відповідальності підозрюваних, а також яким способом вони це роблять.

Спостереження: Спостереження за роботою працівників поліції

Спостереження за роботою співробітників поліції та інших працівників системи кримінального правосуддя дозволяє отримати безпосереднє уявлення про труднощі та можливості, з якими вони стикаються. Прикладами таких спостережень, зокрема, є тривалі поліцейські поїздки, зустрічі наглядачів з підозрюваними або судові розгляди справ. Керівники середньої ланки та керівники старшої ланки в поліцейських службах можуть отримати безцінну інформацію, спостерігаючи за роботою співробітників оперативних підрозділів.

Вісім методів, які використовуються установами для координації діяльності працівників

Аналіз восьми методів сприяє систематичному вивченню концепцій, політики, методів роботи та процедур, які були поступово розроблені установами, що відповідають за забезпечення безпеки постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат, а також притягнення до відповідальності підозрюваних⁹.

⁹ У тематичному дослідженні, включеному в цей розділ, описується, яким чином вісім методів використовувалися для проведення інституційних перетворень у Міністерстві внутрішніх справ Грузії, див. 'Developing Offender Risk Assessment : Georgia', Global Rights for Women (2017) [«Позробка оцінки ризику підозрюваних: Грузія», Всесвітня організація з прав жінок (2017)], за посиланням: <https://globalrightsforwomen.org/wp-content/uploads/2020/02/Georgia-2017-%E2%80%93-Developing-Offender-Risk-Assessment-FINAL-2.pdf>

«Аналіз восьми методів»

Задача, цілі та функції: Які функції та цілі співробітника поліції стосовно насильства щодо жінок і дівчат та яким чином вони доводяться до відома поліції?

Концепції та теорії: Які концепції ґендерної рівності та охорони суспільного ладу використовуються в даний час при реагуванні на насильство щодо жінок і дівчат?

Правила та положення: Які закони, політику чи протоколи застосовують співробітники поліції під час реагування на випадки насильства щодо жінок і дівчат?

Адміністративні практики: Яким чином дійсні контрольні переліки та бланки скеровують співробітників поліції включати або виключати певну інформацію?

Зв'язки: Чи відіграють робочі відносини між співробітником поліції та прокурором будь-яку роль на результаті справ?

Ресурси: Які додаткові ресурси потрібні поліції для ефективного реагування на насильство щодо жінок і дівчат?

Підзвітність: Яку роль відіграє керівництво поліції та керівники середньої ланки у забезпеченні того, щоб під час проведення розслідувань та підготовки доповідей стосовно насильства щодо жінок і дівчат враховувався ґендерно чутливий підхід?

Навчання та професійна підготовка: Як співробітники поліції проходять підготовку за новими стандартами згідно із завершенням інституційних перетворень?

Важливо підкреслити, що вісім методів - це процес інституційних змін, а не набір конкретних практик, які можуть застосовуватися однаково в різних громадах. Використовуючи вісім методів, кожна служба поліції – у консультації з жіночими органі-

заціями громадянського суспільства та іншими місцевими організаціями кримінального правосуддя – виявить різні прогалини у своїй діяльності стосовно боротьби з насильством щодо жінок і дівчат та ухвалить різні рішення.

Протягом багатьох років члени громадянського суспільства, співробітники правоохоронних органів, співробітники соціальних служб, співробітники судових органів та державні посадові особи прагнули змінити підхід установ до проблеми насильства щодо жінок та дівчат навчаючи персонал мислити по-іншому. Державні установи та приватні установи витратили мільйони доларів на підготовку співробітників поліції за останні 40 років у всьому світі.

Після останніх років незначних успіхів у створенні інституційних змін через навчання та професійну підготовку, у Дулуті, штат Міннесота, США, була розроблена нова методологія, відома як «Вісім методів» для створення довгострокових інституційних змін в управлінні, громадянському суспільстві та поліцейських служб на реагування з приводу насильства щодо жінок і дівчат¹⁰. Мета цієї методології полягає в тому, щоб не критикувати результати роботи окремих співробітників. Натомість, у ній розглядається питання про те, чи сприяють заходи боротьби зі злочинністю та насильством щодо жінок та дівчат забезпеченню безпеки та притягненню до відповідальності підозрюваних. «Вісім методів» (детальніше про які йтиме мова нижче) допомагають організаціям виявляти системні прогалини та знаходити рішення для інституційних змін.

Вісім методів стосуються методів, що використовуються установами для організації роботи своїх

співробітників; в даному випадку методи, що використовуються службами поліції для організації роботи поліцейських у боротьбі з насильством щодо жінок і дівчат. Коли ми спостерігаємо середні, видатні методи роботи і методи, які викликають тривогу, хочемо з'ясувати, який із восьми основних методів організації роботи практикуючого співробітника формує відповідь. Наприклад:

- Організації можуть проаналізувати роботу поліції, яка вже практикує гендерно чутливий підхід у роботі поліцейських, щоб створити ідеальний стандарт для реагування поліції. Ми можемо використовувати вісім методів для того, щоб запитати «Які зміни можуть бути внесені, щоб всі передові працівники були підготовлені, мали підтримку і несли відповідальність за дотримання цього стандарту?»
- Відсутність або неправильне застосування політики або протоколу, які можуть заподіяти додаткову шкоду постраждалим та їхнім сім'ям, можуть бути виявлені за допомогою восьми методів. Наприклад, припустимо, що оператор служби екстрених викликів завершує виклик, а не використовує перекладача, коли виявляє, що постраждалий важко спілкуватися державною мовою. Це може статися з низки причин: через те, що організація не може забезпечити переклад; або через те, що організації бракує ресурсів для надання тлумача; або через те, що працівник не несе відповідальності за дотримання існуючої політики.

Описані нижче вісім методів допомагають організаціям виявляти джерела проблем чи прогалин у діяльності організації з боротьби проти насильства щодо жінок і дівчат. У тематичному дослідженні, включеному до цього розділу, описується, як вісім методів застосовувалися службами поліції Грузії.

1) Задача, цілі і функції

Поліція керується задачею своєї організації стосовно насильства щодо жінок і дівчат, цілями своєї роботи та функціями, які вона виконує в рамках ширшої системи кримінального правосуддя. А саме:

¹⁰ Еллен Пенс, доктор філософії, розробила те, що спочатку було відомо як 'Safety and Accountability Audit' [«Аудит безпеки та підзвітності»]. Початковий процес аудиту безпеки заснований на восьми методах, що використовуються установами для стандартизації дій працівників у будь-якій недержавній організації, установі чи державних органах, включаючи поліцію. Див. Michael Paymar, Ellen Pence, and Graham Barnes, *Building a Coordinated Community Response to Domestic Violence: Trainer Guide*, Praxis International, 2010 [Майкл Паймар, Еллен Пенс та Грем Барнс, *Розробка механізму узгодженої реакції суспільства: Керівництво для інструкторів*, Міжнародна організація практики, 2010 рік].

Задача, цілі і функції: Ключові ідеї

- Задача, функції органів поліції та цілі конкретних методів повинні бути вивчені, щоб зрозуміти чи сприяють вони досягненню цілей забезпечення безпеки постраждалих (потерпілих) та притягнення до відповідальності підозрюваних.
- Задача, цілі та функції повинні бути чітко доведені до відома поліції у письмовому вигляді.
- Вся політика, методи та директиви організації повинні відповідати її задачі, цілям та функціям щодо справ, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат.

- Задача стосується загального процесу та спільної мети організації. Передбачається, що кожна дія та етап розгляду справ у рамках організації відображають цю задачу.
- Цілі відносяться до інституційних цілей конкретного процесу в рамках цієї спільної задачі, наприклад, реагування поліції на екстрені виклики або процедури арешту.
- Функція – це функція практикуючого співробітника у конкретному контексті; наприклад, що повинен робити співробітник поліції за конкретних обставин.

Керівник середньої ланки вивчає питання про те, яким чином ємопов'язані задача, цілі та функції практикуючих співробітників у рамках конкретних систем та установ забезпечують безпеку постраждалих та притягують до відповідальності підозрюваних.

Іноді керівники середньої ланки можуть виявити, що поліція не виконує своїх функцій або намагається виконувати функції, більш відповідні для організації іншого типу. Наприклад, в одній країні в Центральній Азії невдовзі після ухвалення закону про домашнє насильство поліція була перевантажена консультуванням постраждалих. Замість того, щоб притягати підозрюваних до відповідальності, вони намагалися виступати як консультанти для постраждалих (потерпілих). Це суперечило задачам, цілям та функціям поліції і необхідні реформи були інституціоналізовані таким чином, щоб постраждалі зверталися до кваліфікованих консультантів, які пройшли підготовку з питань захисту постраждалих (потерпілих).

Поширення інформації про завдання, цілі та функції організації в письмовому вигляді допомагає інформувати та спрямовувати дії поліції стосовно випадків насильства щодо жінок і дівчат. Нижче наводиться приклад служби поліції в штаті Вікторія і задачі, цілі та функції Австралії, викладені письмово.

У деяких поліцейських службах та громадах насильство щодо жінок і дівчат не розглядається як серйозний злочин. Таким чином, призначення в групу з питань домашнього насильства або сексуального насильства вважається менш престижним, ніж призначення до інших відділів. Керівники середньої ланки можуть підвищити важливість справ, пов'язаних із насильством щодо жінок і дівчат, шляхом оцінки досвіду, навичок та компетентності, набутих при розслідуванні справ, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат та навмисно надавати можливості для кар'єрного зростання офіцерам, які виявляють відданість та вміння реагувати на злочини проти жінок та дівчат. Підкреслення важливості випадків насильства щодо жінок і дівчат за допомогою конкретних дій дасть зрозуміти, що ретельне розслідування випадків насильства щодо жінок і дівчат є одним з найважливіших компонентів функцій співробітників поліції.

2) Концепції та теорії

Концепції та теорії включають мову, категорії, теорії, припущення, філософські основи та інші методи, що використовуються установами для організації того, як працівники думають, говорять і описують справи і причетних до них людей. Концепції та теорії служать інформаційною основою та впливають на інші сім методів.

Кожна політика або практика, що використовується департаментом поліції, базується на концепціях, теоріях чи припущеннях. Усі установи системи кримінального правосуддя інституціоналізують концепції та теорії насильства щодо жінок та дівчат з використанням мови, яку вони використовують у професійній підготовці, політиці, процедурах та інших директивах. Гендерно чутливий підхід у роботі поліцейських вимагає, щоб основні концепції та теорії департаменту ґрунтувалися на розумінні насильства щодо жінок і дівчат, як «проявів історично нерівного співвідношення сил між чоловіками та жінками».¹¹ Це відрізняється від теорій про те, що насильство коріниться у гніві, психічних захворюваннях, алкоголізмі чи інших факторах.

У цьому розділі вивчається кілька загальних теорій корінних причин насильства щодо жінок та дівчат і обговорюються шляхи включення гендерно чутливих теорій у політику та практику поліцейських служб. Крім того, він охоплює кілька різних видів насильства з боку інтимного партнера¹² - найбільш поширеної форми насильства щодо жінок і дівчат у всьому світі - і пропонує шляхи розробки методів та директив для ефективного реагування на кожен вид насильства.

11 UN General Assembly, United Nations Declaration on the Elimination of Violence Against Women, Resolution 48/104, 20 December 1993 [Генеральна Асамблея ООН, Декларація про усунення насильства проти жінок, Резолюція 48/104, 20 Грудень 1993]. Важливо відзначити, що багато жінок і дівчат у всьому світі відчувають на собі вплив взаємопов'язаних форм утисків (за ознакою раси, класу, сексуальної орієнтації, гендерної ідентичності, релігії, інвалідності, міграційного статусу та інших аспектів ідентичності) які посилюють їх вразливість шляхом гендерних утисків та насильства. Не всі жінки і дівчата мають однаковий досвід насильства і ефективні заходи реагування на насильство повинні враховувати досвід жінок і дівчат, що зазнають різних форм утисків.

12 Згідно з даними нещодавно проведеного глобального дослідження, 30% жінок протягом свого життя зазнають фізичного чи сексуального насильства з боку інтимного партнера, див.: World Health Organization, 'Violence Against Women: Key Facts' [ВООЗ, «Насильство щодо жінок: Ключові фактори»], див.: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>

ПОШИРЕНІ ТЕОРІЇ НАСИЛЬСТВА ЩОДО ЖІНОК ТА ДІВЧАТ¹³

Теорія: Влада та контроль/домінування

Ми починаємо цей розділ з огляду Теорії влади та контролю/домінування, оскільки вона є гендерно чутливою теорією, яка закономірно веде до розробки гендерно чутливої політики та протоколів¹⁴. Ця теорія зображена колесом сили та контролю (на малюнку нижче). Внутрішні спиці колеса включають виявлену постраждалими загальну тактику, яка застосовувалася проти них, а також супроводжувалася фізичним та/або сексуальним насильством. Коли підозрювані застосовували фізичне та/або сексуальне насильство чи погрожували його застосуванням, а також застосовуючи тактику колеса, вони отримували владу та контроль над постраждалою.

Теорія влади та контролю/домінування враховує гендерно чутливий підхід, оскільки вона пояснює застосування насильства та інших тактик для продовження утисків щодо жінок та дівчат. Оскільки гендерно чутливий підхід був розроблений у консультації з жінками, які зазнали насильства, він

13 Теорії, що обговорюються тут, є одними з найбільш поширених теорій у світі, але одні теорії можуть бути більш поширені в деяких громадах. Наприклад, у деяких громадах вважається, що чоловіки, які застосовують насильство, відходять від релігії.

14 Теорія влади та контролю/домінування була розроблена в рамках Проекту боротьби з побутовим насильством у Дулуті, штат Міннесота, США, після консультацій з жінками щодо їх життєвого досвіду насильства з боку інтимного партнера. Див. Domestic Abuse Intervention Project [Проект щодо запобігання та протидії домашньому насильству], за посиланням: <https://www.theduluthmodel.org>. Жінки пояснили, що, крім фізичного та сексуального насильства над ними, злочинці використовують інші тактики, щоб контролювати їхні дії, переконання, ресурси, пересування та стосунки з іншими людьми. Теорія влади та контролю/домінування знайшла відгук у жінок та їх прихильників у всьому світі у зв'язку з тим, що вона відображає життєвий досвід жінок та її адаптованість до різних соціальних контекстів і була включена до документації прав людини, що стосуються насильства щодо жінок. Див., наприклад, Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW)/C/GC/35. 19.

відображає справжній пережитий жінками досвід насильства. Колесо влади та контролю було перекладено та використано сотнями громад по всьому світу.

Хоча теорія колеса влади та контролю була спеціально розроблена для пояснення динаміки

домашнього насильства, ця теорія актуальна для інших форм домашнього насильства. Наприклад, виправдання сексуального насильства часто свідчить про бажання чоловіків контролювати жінок у сексуальному плані - через те, у що вона була одягнена, що вона була у стані алкогольного сп'яніння,

Прийняття органами кримінального правосуддя теорії влади та контролю/домінування веде до застосування методів ґендерно чутливого підходу у роботі поліцейських.

або просто через бажання чоловіка зайнятися з нею сексом. Аналогічним чином, згубні види практики, такі як калічення жіночих геніталій/обрізання, дитячі шлюби і так звані вбивства на ґрунті ображеної честі, здійснюються, принаймні частково, для контролю над тілом, сексуальністю жінок і дівчат¹⁵.

Прийняття органами кримінального правосуддя теорії влади та контролю/домінування веде до застосування методів ґендерно чутливого підходу у роботі поліцейських. Наприклад, замість того, щоб проводити вузьке розслідування випадків насильства, поліції буде доручено поглиблювати розуміння характеру зловживань – постійної тактики, яку використовує підозрюваний для встановлення контролю над постраждалою.

Заходи можуть бути розроблені таким чином, щоб покласти край цій практиці зловживання та забезпечити захист постраждалої (потерпілої) у довгостроковій перспективі. Наприклад, якщо співробітник поліції реагує на напад, що спричинив легкі тілесні ушкодження, але дізнається, що злочинець має давню історію жорстокого поводження з постраждалою (потерпілою) і погрожував вбити її, департамент поліції визнає наявність серйозної небезпеки заподіяння шкоди та вживає належних заходів.

Керівники середньої ланки повинні доручити співробітникам поліції вживати заходів, передбачених чинним законодавством, які, швидше за все, призведуть до порушення довгострокової динаміки влади та контролю. Реакції поліцейських служб, спрямовані на забезпечення безпеки постраждалої (потерпілої), можуть включати затримання підозрюваного, винесення охоронного судового наказу та рекомендацій прокурора з приводу того,

¹⁵ Див. Розділ 5 «Розслідування», додаток 2, Насильство на ґрунті ображеної честі/ Зловживання та згубні практики.

щоб словесна загроза про вбивство розглядалася як серйозний злочин і щоб підозрюваний відвідував реабілітаційні заняття, на яких заперечуються його переконання.

Теорія: Індивідуальна психологічна проблема

Психічні розлади не є причиною переважної більшості випадків насильства щодо жінок і дівчат. Проте, одна з ранніх теорій насильства щодо жінок і дівчат (як і раніше поширена в багатьох громадах) полягає в тому, що насильство викликане психічними розладами, алкоголізмом або наркоманією¹⁶.

Прибічники цієї теорії вважають, що можна покласти край насильству щодо жінок і дівчат за допомогою індивідуальної терапії, психіатричних препаратів або лікування хімічної залежності. Якщо орган кримінального правосуддя приймає цю теорію, то загальні заходи реагування включатимуть винесення рекомендації щодо лікування підозрюваного та направлення постраждалої на психологічне консультування. Контроль за підозрюваним буде зосереджений на перевірці наявності наркотиків та виконанні рекомендацій з лікування, а не на відслідковуванні його агресивної поведінки та ризику заподіяння шкоди постраждалій (потерпілій).

Дослідження показали, що, хоча деякі чоловіки, які здійснюють насильство з боку інтимного партнера таки страждають психічними захворюваннями, проте на частку психічних захворювань припадає лише 10% випадків насильства з боку інтимного партнера¹⁷. Крім того, теорія «індивідуальної психологічної проблеми» не враховує тривале використання тактики контролю та маніпулювання

¹⁶ The Advocates for Human Rights, 'Theories of Violence' [Захисники прав людини, «Теорія насильства»], за посиланням: http://www.stopvaw.org/theories_of_violence

¹⁷ Barbara J. Hart and Andrew R. Klein, 'Practical Implications of Current Intimate Partner Violence Research for Victim Advocates and Service Providers', December 2013, 12 [Барбара Дж. Харт та Ендрю Р. Кляйн, «Практичні наслідки поточного дослідження насильства з боку інтимного партнера для адвокатів та надавачів базових послуг постраждалим», грудень 2013 року, 12], за посиланням: <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/244348.pdf>

постраждалої (потерпілої), які є звичайним явищем для продовження домашнього насильства.

Якщо керівники середньої ланки визнають, що окремі співробітники або департаменти діють виходячи з переконання, що більшість випадків насильства щодо жінок і дівчат викликані психічними розладами, тоді існуюча політика, протоколи та практики вимагатимуть перегляду для більш ефективного реагування на насильство, з яким стикаються більшість постраждалих (потерпілих). Консультації з постраждалими (потерпілими) у місцевих громадах мають вирішальне значення для кращого розуміння їхнього життєвого досвіду.

Теорія: Проблеми у відносинах

Інші вважають, що насильство щодо жінок і дівчат (зокрема, насильство з боку інтимного партнера) обумовлене слабкими навичками спілкування та відсутністю взаємної поваги і що винні обидва партнери. Якщо ця теорія буде прийнята органом кримінального правосуддя, то поліція може рекомендувати постраждалій та підозрюваному пройти сімейну консультацію чи посередництво або, що ще гірше, запропонувати постраждалій (потерпілій) змінити свою поведінку відповідно до соціальних/культурних очікувань «хорошої дружини». Поліція, ймовірно, не зможе зібрати важливу інформацію про небезпеку насильства в майбутньому і не вживатиме заходів для захисту постраждалої. Аналогічно, у випадках сексуальних посягань постраждалих можуть звинувачувати в тому, що вони донесли до підозрюваного невірний сигнал словами, діями чи одягом. Ця теорія, ймовірно, служитиме виправданням насильству і не призведе до практики, що забезпечує безпеку постраждалої і притягнення до відповідальності підозрюваних.

Якщо керівники середньої ланки визнають, що окремі співробітники або департаменти діють виходячи з переконання, що насильство викликане проблемами у відносинах чи спілкуванні, тоді існуюча політика, протоколи та практики будуть включати посередництво з боку співробітників поліції та рекомендації щодо консультування.

Необхідно буде переглянути політику або практики з метою більш ефективного реагування на насильство, якого зазнають більшість постраждалих (потерпілих). Консультації з постраждалими (потерпілими) у місцевих громадах мають вирішальне значення для кращого розуміння їхнього життєвого досвіду.

Теорія: Теорії циклу насильства та управління гнівом

Інша поширена теорія стверджує, що підозрювані неспроможні впоратися зі своїм гнівом чи висловити свої емоції ненасильницькими способами. У 1970-х роках доктор Леонор Уолкер розробила теорію «циклу насильства», яка стверджувала, що насильницькі відносини характеризуються безперервним циклом, в якому пара переживає етап медового місяця, етап «наростання напруги» і насильницький, вибухонебезпечний етап (після чого починається медовий місяць, коли підозрюваний кається).

Прибічники цієї теорії вважають, що можна зупинити насильство з боку інтимного партнера на етапі наростання напруги, якщо чоловіки навчаться вгамовувати свій гнів. У кращому разі орган кримінального правосуддя, що діє на основі цієї теорії насильства, може рекомендувати чоловікові відвідувати заняття з управління гнівом, щоб зупинити насильство. У гіршому випадку співробітники поліції, які діють відповідно до цієї теорії, можуть звинуватити постраждалих у тому, що вони не запобігли етапу наростання напруги (або не залишили місце інциденту до того, як підозрюваний застосував силу).

Подальші дослідження поставили під сумнів обґрунтованість теорії циклу насильства. По-перше, теоретично не враховувалося, що у багатьох постраждалих ніколи не було етапу «медового місяця» і в результаті це призвело до звинувачень постраждалих. Оскільки теорія передбачає, що жінки будуть проживати різні етапи у відносинах, органи кримінального правосуддя та правозахисні організації, які ухвалили цю теорію, часто покладають на жінок тягар за припинення насильства або

втечі з місця інциденту під час етапу «наростання напруги»¹⁸.

Фактично жінки заявили, що використання насильства їхніми партнерами було непередбачуваним і неможливим для контролю. Крім того, багато інших тактик, які використовуються підозрюваними для отримання контролю над своїми партнерами, не пояснюються теорією циклу насильства.

Аналогічно, прихильники теорії про те, що підозрювані мають «проблеми з управлінням гнівом» не пояснюють чому підозрюваний може утриматися від насильства проти людей, які не є його партнерами - наприклад, проти боса, який поводить з ним несправедливо.

Якщо керівники середньої ланки визнають, що окремі співробітники або департаменти діють виходячи з переконання, що насильство викликане проблемою гніву, тоді існуюча політика, протоколи та практики вимагатимуть перегляду для більш ефективного реагування на насильство, з яким стикаються більшість постраждалих (потерпілих). Консультації з постраждалими (потерпілими) у місцевих громадах мають вирішальне значення для кращого розуміння їхнього життєвого досвіду.

18 Leigh Goodmark, 'Reframing Domestic Violence Law and Policy: An Anti-Essentialist Proposal,' *Journal of Law and Policy*, Vol. 31:39, 2009, 42 [Лі Гудмарк, «Рефреймінг закону про домашнє насильство та політики: Антиесенціалістична пропозиція» *Журнал права і політики*, Том. 31:39, 2009 рік, 42], за посиланням: https://openscholarship.wustl.edu/law_journal_law_policy/vol31/iss1/4/

Які теорії лежать в основі вашої організації?

Керівники середньої ланки повинні вивчити, які теорії формують реакцію на насильство щодо жінок у їхніх організаціях станом на даний час. Яка мова використовується для опису насильства щодо жінок і дівчат? Які підходи підтримуються нинішньою практикою? Які, якщо такі є, «виправдання» насильству мають місце?

Якщо теорія влади та контролю/домінування ще не використовується в роботі організації, керівники середньої ланки можуть почати застосовувати цю теорію, дізнаючись більше про життєвий досвід постраждалих (потерпілих). Хорошим першим кроком є встановлення партнерських відносин з місцевою жіночою організацією для організації цільових груп за участю постраждалих (потерпілих), які можуть розповісти про тактику влади та контролю, яка зазвичай використовується в їхніх громадах.

Види насильства з боку інтимного партнера

Однією з найпоширеніших форм насильства у всьому світі є насильство з боку інтимного партнера. Концепції та теорії насильства з боку інтимного партнера, що лежать в основі роботи департаменту поліції, вплинуть на реакцію співробітників поліції щодо постраждалих та наслідки для підозрюваних. Наприклад, деякі громади ухвалили закони та політику в галузі насильства з боку інтимного партнера, які вимагають від працівників однакового реагування на всі подібні інциденти. Основна «теорія» цього типу політики полягає в тому, що будь-яке домашнє насильство або насильство між інтимними партнерами має однакові наміри та наслідки.

Кожен вид насильства з боку інтимного партнера вимагає різних заходів реагування. Поліція може сприяти диференційованому реагуванню шляхом проведення належних та ретельних розслідувань.

Дослідження показали, що насильство з боку інтимного партнера часто є повторюваним злочином, у якому один партнер використовує тактику домінування, щоб контролювати свого партнера протягом тривалого часу¹⁹. Партнер може також застосовувати насильство у відповідь або як помсту. Політика, що передбачає однакові наслідки для особи, яка чинить тривале насильство і постраждалої (потерпілої), яка іноді вдається до насильства для самозахисту, не дозволить ефективно зупинити зловживання. Ефективне реагування на насильство з боку інтимного партнера вимагає від співробітників поліції розуміння того, хто кому завдає шкоди і з якими наслідками. Вони повинні зрозуміти, хто найнебезпечніший і хто найбільше боїться.

Для надання співробітникам поліції допомоги у вжитті належних заходів у зв'язку з насильством з боку інтимного партнера керівники середньої ланки можуть розширити можливості співробітників поліції щодо виявлення наступних категорій домашнього насильства з боку інтимного партнера: насильство, пов'язане з примусом, насильство, що супроводжується опором, та насильство, не пов'язане з примусовим контролем. Як детальніше обговорюється в розділах «Правила і положення» та «Адміністративні практики», поліцейські організації можуть розробляти стратегії, які скеровують співробітників поліції виявляти та належним чином реагувати на кожну форму насильства.

Насильство з метою примусу і зловживання - шаблонне використання залякування, примусу і насильства, а також інших тактик контролю для встановлення та підтримання відносин домінування над інтимним партнером.

Особи, які застосовують насильство з метою примусу, вважають, що вони мають право контролювати дії, мислення та поведінку своїх партнерів та

¹⁹ Evan Stark, 'Re-presenting Battered Women: Coercive Control and the Defense of Liberty,' *Violence Against Women: Complex Realities and New Issues in a Changing World*, Les Presses de l'Université du Québec: 2012 [Еван Старк, «Повторне представлення жінок, що зазнали побоїв: Система примусового контролю та захист свободи», *Насильство проти жінок: Складні реалії та нові проблеми у мінливому світі*, Les Presses de l'Université du Québec: 2012].

дітей. Насильство з метою примусу і зловживання відрізняються фізичним насильством, сексуальним насильством і поведінкою, що домінує і принижує гідність. Це викликає страх у постраждалої і значний розрив у владі між підозрюваним і постраждалою (потерпілою). Постраждала (потерпіла) практично не має незалежності в таких відносинах і часто почувається загнаною в пастку. Домінування досягається тоді, коли одна особа починає жити під контролем іншої, побоюючись заподіяння шкоди, чи то економічного, фізичного, сексуального та/або емоційного характеру.

Для визначення того, чи піддається постраждала (потерпіла) насильству з метою примусу, співробітник поліції повинен розслідувати не тільки інцидент, на який він реагує, але й характер зловживань.

Ефективні заходи реагування з боку поліції та системи кримінального правосуддя повинні вживатися не тільки через безпосередній інцидент, пов'язаний з насильством; вони мають також покласти край зловживанням, наприклад, шляхом забезпечення

постійного захисту постраждалої та надання підозрюваному можливості змінити свої переконання та поведінку за допомогою програми реабілітації для особи, яка здійснює побої.

Насильство, що супроводжується опором, включає як законне, так і незаконне застосування сили, яке використовується постраждалими для контролю застосування тактики примусу та контролю підозрюваним або як реакція на насильство з боку інших чоловіків по відношенню до них, як до жінок.

Більшість постраждалих які зазнали насильства з метою примусу і зловживань використовують багато інших тактик у спробі захистити себе та протистояти утискам, перш ніж вдатися до насильства. Постраждалі (потерпілі) часто звертаються до родичів і друзів, намагаються вести переговори зі своїм партнером, заспокоюють його або відокремлюються від нього, перш ніж вдатися до цього типу насильства щодо інтимного партнера.

Коли обидва партнери застосовують насильство під час інциденту, працівникам поліції слід спрямувати свої сили, щоб:

- Визначити, чи діяла одна сторона у порядку самооборони і
- Опитати сторони про історію застосування насильства з метою примусу чи інших тактик, щоб зрозуміти контекст насильства.

Якщо система кримінального правосуддя застосує до постраждалих (потерпілих) ті ж наслідки, що й до підозрюваних, які застосовують насильство з метою примусу, то вона не зможе зупинити жорстоке поведіння і перешкоджати тому, щоб особи, які найбільше схильні до застосування сили, повідомляли про зловживання.

І навпаки, співробітники поліції, які можуть визначити, коли постраждала (потерпіла) вдається до насильства, що супроводжується опором, можуть дати їй дані таких ресурсів, як жіночі організації, які надають підтримку та послуги. У деяких громадах створено програми альтернативних покарань для

жінок, які дозволяють постраждалим (потерпілим) отримувати допомогу та відвідувати спеціальні заняття замість відбування ув'язнення за деякі акти насильства, що супроводжуються опором²⁰.

Насильство, не пов'язане з примусовим контролем, використовується одним інтимним партнером проти іншого і не є ні спробою здійснювати примусовий контроль, ні відповіддю на примусовий контроль. Воно охоплює всі інші акти домашнього насильства та включає:

- **ситуативне насильство**, при якому одна або обидві сторони застосовують насильство, але воно не є частиною постійної практики примусу та залякування.
- **патологічне насильство**, при якому припинення або контролювання патології поклало б кінець насильству (психічне захворювання, наркоманія та алкоголізм без будь-якого примусу та провокування партнера, пошкодження мозку).
- **аномія** - насильство, пов'язане з порушенням громадського порядку. Як приклади можна навести збільшення кількості випадків зґвалтувань та зловживань над жінками з боку їхніх партнерів у вкрай важких соціальних умовах, таких, як під час війни, стихійних лих та в таборах для біженців.

Насильство майже завжди є спробою контролювати будь-кого, але це не завжди спроба встановити відносини контролю або домінування. Іноді акт насильства використовується для контролю над специфічним набором обставин (пияцтво партнера, відмова робити внесок у сім'ю, незадовільне виконання батьківських обов'язків).

²⁰ Наприклад, у Дулуті, штат Міннесота, Механізм узгодженої реакції суспільства розробив інший підхід до використання жінками насильства, що супроводжується опором. Жінки можуть відвідувати заняття, в рамках яких використовується навчальна програма, спеціально розроблена для розгляду питання про використання жінками насильства як засіб протидії насильству, що застосовується з метою примусу. Див. Pence, Connelly, and Scaia, 'Turning Points: A Nonviolence Curriculum for Women' [Пенс, Коннеллі та Скайя «Поворотні моменти: Навчальна програма з питань ненасильства для жінок»].

Кожен із цих видів насильства, хоча й рідко в порівнянні з насильством з метою примусу, вимагає різних заходів реагування. Наприклад, патологічне насильство, спричинене наркоманією чи алкоголізмом, може бути усунене за допомогою програми лікування, якщо підозрюваний не використовує постійну тактику домінування. Поліцію слід скерувати на збір інформації про будь-які випадки примусового контролю поведінки, а також про будь-які випадки зловживання наркотиками чи алкоголем, щоб визначити корінні причини насильства.

Концепції та теорії: Ключові ідеї

- Концепції та теорії визначають політику, методи, директиви та стиль мовлення, що використовуються органами поліції
- В теоріях ґендерно чутливого підходу визнається, що в більшості випадків насильства щодо жінок і дівчат, застосування влади і контролю підкріплюються іншими тактиками домінування
- При проведенні поліцією розслідувань випадків насильства з боку інтимного партнера слід визначити різницю між: насильством з метою примусу, насильством, що супроводжується опором і насильством, не пов'язаним з примусовим контролем
- Керівники середньої ланки повинні вивчати поточні теорії та впроваджувати теорії ґендерно чутливого підходу щодо кожного з семи інших методів, що обговорюються нижче.

3) Правила та положення:

Правила та положення включають закони, адміністративні положення, політику, протоколи та директиви, яким повинні слідувати органи кримінального правосуддя у своїй роботі щодо попередження, розслідування та реагування на випадки насильства щодо жінок і дівчат. Правила та положення повинні бути проаналізовані для

визначення того, чи сприяють вони ґендерно чутливому підходу в роботі поліцейських.

Кожне правило, постанова, політика чи протокол мають відповідні цілі. Правила та положення, що враховують ґендерно чутливий підхід, спрямовані на безпеку постраждалих та притягнення до відповідальності підозрюваних. Після ретельного вивчення деякі стратегії можуть бути спрямовані на підвищення ефективності роботи тієї чи іншої установи, однак вони мало сприяють захисту постраждалих (потерпілих) або притягненню до відповідальності підозрюваних та можуть фактично перешкоджати цим цілям.

Наприклад, у всьому світі багато громад об'єднали свої зусилля для зміни політики, яка призвела до арешту багатьох жінок, які стали жертвами насильства з метою примусу. Коли закони або політика вимагають арешту на місці інциденту, постраждалих часто заарештовують. Дослідження показують, що багато заарештованих жінок діють з метою самооборони, і навіть ті, хто вдається до насильства, що супроводжується опором, не є головними агресорами. Можуть бути введені нові стратегії, що вимагають від співробітників поліції визнати «намір з метою самооборони» та недопущення арешту будь-якої особи, яка діє з метою самооборони. Відповідно до цієї політики співробітники поліції можуть також вказувати, яким чином слід визначати винного в домашньому насильстві і наказувати арештувати лише винну особу.

Деякі стратегії можуть посилювати динаміку влади між постраждалою (потерпілою) і підозрюваним або покладати відповідальність за насильство на постраждалу (потерпілу). Наприклад, закони багатьох країн не дозволяють поліції або судам видавати охоронні накази, які забороняють підозрюваному вступати в контакт із постраждалою (потерпілою).

Керівники середньої ланки, що несуть відповідальність за оперативне командування, можуть вважати, що вони мають обмежений вплив на кримінальне та цивільне законодавство стосовно насильства щодо жінок і дівчат або навіть на методи роботи їхніх власних органів кримінального правосуддя. Проте керівники середньої ланки мають унікальну можливість зрозуміти практичні наслідки таких правил та положень у роботі поліцейських. Крім того, вони мають унікальні можливості для координації з іншими практикуючими співробітниками (включаючи поліцію, співробітників служби пробації та захисників постраждалих(потерпілих) у справі аналізу ефективності правил та положень у справі попередження та боротьби з насильством

Правила та положення: Ключові ідеї

- Правила та положення можуть бути розроблені або змінені з метою забезпечення ґендерно чутливого підходу у роботі поліцейських
- Правила та положення повинні ставити на перше місце безпеку постраждалих (потерпілих) та притягнення до відповідальності підозрюваних шляхом проведення консультацій з постраждалими (потерпілими) про пережитий досвід насильства. При розробці або внесенні поправок до правил/положень слід також передбачати проведення консультацій із постраждалими (потерпілими)
- Керівники середньої ланки мають унікальні можливості для координації діяльності з іншими співробітниками системи кримінального правосуддя з метою оцінки ефективності чинних правил та положень

щодо жінок і дівчат. Директивні органи можуть і повинні залучати керівників середньої ланки до розробки цих методів і політики.

4) Адміністративні практики:

Адміністративні практики включають всі методи, що використовуються організацією для стандартизації політики, законів, положень та мандатів служби поліції. Більшість адміністративних процесів пов'язані з використанням текстів, таких як реєстраційні бланки, бланки документування справ, мандати, керівні принципи, шаблони складання звітів, інструкції та протоколи, а також інші приклади того, що практикуючі співробітники називають «паперовою роботою». Правила та положення - це мандати; адміністративні процеси - це інструкції для поліції про те, як виконувати ці мандати.

Поряд з механічними інструкціями щодо ведення справ, адміністративні процеси мають концептуальну основу, яка або централізує, або маргіналізує реальний досвід та потреби жінок та дівчат у безпеці. Поліцейські бланки звітності, запитальник з оцінки ризику та контрольний перелік зі збору доказів є прикладами адміністративних практик, що встановлює способи розгляду справ та життя відповідних заходів²¹.

Адміністративна практика, що узгоджується з теоріями ґендерно чутливого підходу у роботі поліцейських, впливатиме на розгляд справ набагато ширше, ніж первинне прохання постраждалої про надання допомоги. Інформація, яку збирає поліція, може використовуватися прокурорами, працівниками служби пробації, працівниками захисту дітей, судьями та іншими особами для прийняття важливих рішень щодо безпеки жінок та їхніх дітей. Розробка бланків, дизайну моніторів, оцінок та контрольних переліків, що відображають владу, контроль та домінування жінок та дівчат, дозволить стандартизувати ґендерно чутливий підхід у роботі поліцейських у випадках насильства щодо жінок і дівчат.

²¹ Оцінка ризиків також обговорюється у Розділі 6: «Безпека та захист» цього посібника.

Приклад змін у адміністративній практиці: Грузія

Загальною адміністративною практикою є створення інструменту оцінки ризиків для поліцейських. У Грузії Всесвітня організація з прав жінок співпрацювала зі співробітниками поліції з метою створення нової системи оцінки ризиків, яка допоможе всім співробітникам виявляти фактори ризику та докази застосування насильства з метою примусу у випадках насильства з боку інтимного партнера. Залучили постраждалих (потерпілих) через цільові групи, щоб зробити внесок у вивчення динаміки насильства з боку інтимного партнера у місцевій громаді. Були проведені бесіди зі співробітниками поліції та прокуратури, щоб зрозуміти прогалини в нинішній адміністративній практиці та підготувати новий бланк оцінки ризиків, який покращить доведення працівниками поліції до відома прокурорів інформації про основні ризики. В результаті було проведено оцінку ризиків у Грузії, що відображає життєвий досвід жінок щодо насильства з боку інтимного партнера, що забезпечує безпеку постраждалих (потерпілих) та допомагає поліції та прокурорам притягувати до відповідальності підозрюваних.

Адміністративні практики: Ключові ідеї

- Адміністративна практика формує спосіб мислення та хід розгляду справ
- Адміністративна практика, така, як складання поліцейських протоколів, серйозно впливає на безпеку постраждалих (потерпілих) та притягнення до відповідальності підозрюваних, оскільки зібрана інформація використовується в ході розгляду справ
- Проаналізувати та переглянути адміністративну практику, щоб забезпечити централізацію питань безпеки постраждалих та притягнення до відповідальності підозрюваних

- Постраждали (потерпілі) мають доступ до більш безпечного середовища за допомогою таких засобів, як медичне обслуговування, житло, кваліфіковане консультування, фінансова допомога та надання адвоката;
- Системи втручання забезпечують притягнення до відповідальності підозрюваних. Це включає достатню кількість місць у в'язницях, легкий доступ до інформації про кримінальне минуле підозрюваного, відповідний персонал для нагляду за підозрюваними, які звільняються з в'язниці до пред'явлення кримінальних звинувачень, високоякісні реабілітаційні послуги та практикуючих співробітників, які добре підготовлені до роботи з особами, які вчинили злочини різного економічного, етнічного та релігійного походження.

5) Ресурси

Ресурси включають те, як громада, установа або поліцейська служба розподіляють і забезпечують якість фінансування, матеріалів, процесів і персоналу, необхідних для вирішення проблеми - у нашому випадку проблеми насильства щодо жінок і дівчат. Ресурси включають все необхідне для досягнення таких цілей:

- Співробітники виконують свою роботу, не ставлячи під загрозу безпеку постраждалої (потерпілої) або притягнення до відповідальності підозрюваного. Це включає обсяг роботи, технології, належний нагляд і допоміжні послуги;

Почасту співробітники поліції не мають достатнього часу для проведення розслідувань випадків насильства щодо жінок і дівчат. Якщо працівники поліції не мають часу для збору відповідної інформації від постраждалих (потерпілих), щодо контексту та тяжкості насильства, вони не в змозі захистити постраждалу (потерпілу) або зібрати докази, необхідні для успішної кримінальної справи. Особливі методи розслідування необхідні також у випадках сексуальних посягань, коли співробітникам поліції, можливо, потрібно опитати постраждалих (потерпілих) коли вони можуть надати докладніші або клінічні докази, такі як докази, зібрані в «комплек-

тах для згвалтування»²²;

Вторинні чи опосередковані травми, які зазнали співробітники поліції, є ще однією проблемою, пов'язаною з ресурсами, яка поступово привертає увагу в усьому світі. Вплив травм інших осіб або безпосередній досвід небезпечних для життя ситуацій може мати довгострокові наслідки для поліцейських. Департаменти поліції можуть виділяти ресурси для підтримки співробітників поліції, які зазнали психологічної травми і забезпечувати, щоб умови роботи не посилювали, а зводили до мінімуму психологічні травми, отримані співробітниками поліції²³.

Багато поліцейських служб у всьому світі діють в умовах крайньої обмеженості та нестачі ресурсів. Необхідно вирішити проблему нестачі ресурсів, щоб поліція могла успішно забезпечити безпеку постраждалих (потерпілих) та притягнення до відповідальності підозрюваних. Наприклад, управління поліції у Східній Європі визнало, що їхні в'язниці та пенітенціарні установи мають обмежені ресурси. З цієї причини суди не виносять вироків про ув'язнення.

У тих випадках, коли відсутність ресурсів створює серйозні проблеми, керівники середньої ланки повинні ретельно оцінювати, які ресурси найбільше сприяють забезпеченню безпеки постраждалих (потерпілих) та притягнення до відповідальності підозрюваних. Як цільові групи з надання допомоги постраждалим (потерпілим), так і бесіди зі співробітниками поліції, які ведуть безпосередню роботу, можуть дати цінну інформацію для пріоритизації використання ресурсів.

22 Див. RAINN, за посиланням: <https://www.rainn.org/articles/rape-kit>

23 Див., наприклад, Office for Victims of Crime, 'The Vicarious Trauma Toolkit' [Управління у справах жертв злочинів «Інструментарій для опосередкованих травм»], за посиланням: https://vt.ovc.ojp.gov/tools-for-law-enforcement/management-and-supervision?fbclid=IwAR32qSintkuMtP_icollYpdmnHymwgSyzqKLYwy6XT0_SFdR-LF1Y-sVB_s

Ресурси: Ключові ідеї

- Наявність відповідних ресурсів має вирішальне значення для забезпечення безпеки постраждалих (потерпілих) та притягнення до відповідальності підозрюваних
- Ресурси включають робочий час, технології, нагляд, підтримку поліції, підтримку постраждалих (потерпілих) та механізми притягнення до відповідальності підозрюваних
- Організація цільових груп з надання допомоги постраждалим (потерпілим) та бесіди зі співробітниками поліції на місцях можуть дати цінну інформацію про брак ресурсів

б) Зв'язки

Зв'язки (іноді звані координацією) – це всі способи, за допомогою яких поліція зв'язується з попередніми, наступними та паралельними посередниками і надавачами базових послуг у випадках насильства щодо жінок і дівчат. У кожному з випадків насильства щодо жінок і дівчат може бути задіяно кілька різних інститутів громадянського суспільства, включаючи систему кримінального правосуддя. Під «зв'язками» розуміється те, як установи пов'язані з людьми, справи яких вони розглядають, як практикуючі співробітники зв'язуються з іншими працівниками у межах системи, як здійснюється збір та обмін інформацією і як вирішуються проблеми.

Наприклад, тісні зв'язки між операторами служб екстрених викликів, поліцією та прокурорами можуть підвищити здатність системи забезпечувати безпеку жінок та дівчат та притягувати до відповідальності підозрюваних. У багатьох громадах оператори служб екстрених викликів є тими особами, до яких насамперед звертаються по допомогу постраждалі. Політика щодо таких операторів має бути розроблена таким чином, щоб забезпечувати поліцію відповідною інформацією, коли вони реагують на випадок насильства щодо жінок та

дівчат. Наприклад, у випадках, коли це можливо, політика може скеровувати операторів шукати справи в режимі онлайн, щоб визначити чи мали місце попередні дзвінки за участю того ж підозрюваного та постраждалої і довести цю інформацію до відповідних співробітників поліції, щоб вони могли реагувати з більшою обережністю.

Так, керівники середньої ланки повинні зв'язуватися з прокурорами для визначення того, яка інформація потрібна їм від поліції для підтримки кримінальних звинувачень або інших заходів щодо притягнення до відповідальності підозрюваних. Прокурори можуть давати цінні вказівки щодо допустимості доказів у суді та щодо їх здатності використовувати інформацію, зібрану поліцією у конкретних форматах. Політика поліції та прокуратури може бути приведена у відповідність одна з одною, щоб забезпечити своєчасний та ефективний розгляд справ з приділенням особливої уваги безпеці постраждалих (потерпілих) та притягнення до відповідальності підозрюваних²⁴.

Деякі громади покращили зв'язки шляхом створення багатопрофільних груп, які складаються з

²⁴ Див. Розділ 8 «Координація між органами сектору правосуддя» і 12: «Процес здійснення правосуддя» у цьому Посібнику для отримання додаткової інформації про координацію між поліцією та прокуратурою.

представників поліції, прокуратури, органів пробації, жіночих правозахисних організацій та інших установ.

Наприклад, у Дулуті, штат Міннесота, США, багатопрофільна група з реагування на випадки домашнього насильства розглядає кожну справу про домашнє насильство/насильство з боку інтимного партнера, що розслідується поліцією, на предмет спільного визначення стратегій у кожній окремій справі та виявлення необхідних змін у політиці та практиці, що перешкоджають забезпеченню безпеки постраждалих (потерпілих) та притягненню до відповідальності підозрюваних.

Керівники середньої ланки в департаментах поліції можуть відігравати важливу роль у роботі таких груп, враховуючи їх близькість до щоденних поліцейських операцій та знання ними політики, що регулює поліцейську практику. Наприклад, оскільки керівники середньої ланки часто мають ширший доступ до керівних посад у прокуратурі, ніж працівники поліції оперативних підрозділів, вони можуть постійно працювати над покращенням зв'язків.

Керівники середньої ланки повинні працювати над удосконаленням методів налагодження зв'язків між практикуючими співробітниками системи кримінального правосуддя, приділяючи увагу:

- Порядку маршрутизації інформації та обміну нею;
- Яким чином розповсюджувана інформація передає конкретні концепції чи теорії у цій справі;
- Чи покращать регулярні наради між поліцією та іншими організаціями системи кримінального правосуддя координацію;
- Яка інформація необхідна іншим органам системи кримінального правосуддя для ефективного розгляду справ з метою забезпечення безпеки постраждалих (потерпілих) та притягнення до відповідальності підозрюваних;

- Шляхи вдосконалення політики та практики поліції з метою зміцнення зв'язків;
- Яким чином практикуючі співробітники в інших організаціях (наприклад, прокурори) пов'язані з постраждалою (потерпілою) і підозрюваним; інакше кажучи, чи точно відображають матеріали справи осіб, причетних до неї, якщо припустити, що деякі практикуючі співробітники ніколи з ними не зустрінуться?
- Чи задовольняються особливі потреби постраждалих (потерпілих). Якщо ні, можливо, знадобиться встановити нові зв'язки.

Один департамент поліції в Австралії робив невпинні зусилля для отримання великого обсягу інформації від постраждалої (потерпілої) про контекст і ризик, що могло б використовуватися судом при прийнятті рішень. Поліція почала помічати, що суд не використав надану їм інформацію. Коли вони поцікавилися чому так сталося, суд повідомив їм, що надана їм інформація мала надто великий обсяг і не була організована таким чином, щоб це принесло максимум користі. Цей зв'язок може бути покращений тільки шляхом обміну інформацією між поліцією та судом про те, яку інформацію слід збирати та як інформацію слід подавати до суду.

Зв'язки: Ключові ідеї

- Зв'язки – це способи координації діяльності поліції з іншими надавачами базових послуг та практикуючими співробітниками системи кримінального правосуддя
- Для покращення зв'язків департамент поліції повинен повідомляти іншим практикуючим співробітникам про те, яка інформація їм необхідна для досягнення забезпечення безпеки постраждалих (потерпілих) та притягнення до відповідальності підозрюваних
- Можливо, потрібно встановити нові зв'язки для надання постраждалим (потерпілим) послуг, яких вони потребують

7) Підзвітність

Підзвітність є одним із найважливіших компонентів аналізу восьми методів для служб поліції. Щодо керівників середньої ланки, то постійним координаційним центром є прогалина між тим, які потреби та досвід мають люди у громаді та тим, що забезпечують служби поліції. Керівник середньої ланки спрямовує свої зусилля, щоб побачити цю прогалину з погляду постраждалої (потерпілої) та зрозуміти, як цей розрив зумовлений практикою ведення справ. Визначивши, яким чином та чи інша проблема виникає в результаті інституційної практики, керівники середньої ланки одночасно виявляють способи її вирішення. Потім рекомендації безпосередньо пов'язуються зі створенням нової практики стандартизації, такої, як нові правила, політика, процедури, форми та підготовка кадрів.

Підзвітність має конкретне значення у зв'язку з восьми методами. Вона включає способи організації інституційної практики для досягнення наступних цілей:

- Притягувати до відповідальності підозрюваних за заподіяну ними шкоду, а також збитки, які вони можуть заподіяти без ефективного втручання;
- Притягувати поліцію до відповідальності перед постраждалою (потерпілою);
- Забезпечити підзвітність поліції перед іншими надавачами базових послуг у рамках системи.

Створення у деяких громадах багатопрофільних груп у складі представників поліції, прокуратури, органів пробації, жіночих правозахисних організацій та інших установ.

Нещодавно поліцейські служби провели оцінку випадків домашнього насильства. Застосовуючи вісім методів, вони дійшли висновку про те, що служби поліції мають серйозну місію, дієву політику для боротьби з домашнім насильством, належні ресурси та оптимальну практику адміністративних форм. Однак, у них відсутня належна підзвітність та контроль. З цієї причини поліція склала протокол або здійснила арешт у менш ніж 20% усіх випадків домашнього насильства²⁵.

Підзвітність у рамках поліцейських служб вимагає конкретних, відомих наслідків для поліції, яка не слідує очікуваній політиці, практиці чи протоколу. Наприклад, якщо політика вимагає, щоб співробітник поліції ставив певні питання постраждалим (потерпілим) і якщо він/вона не робить цього, то керівник поліції чи керівник середньої ланки міг би притягнути до відповідальності співробітника поліції, зажадавши від нього або неї повернутися до постраждалої (потерпілої), щоб закінчити заповнення необхідного бланку або може вживати дисциплінарних заходів. Заходи щодо забезпечення підзвітності мають бути чітко визначені у політиці того чи іншого департаменту.

Багатообіцяючим заходом щодо забезпечення підзвітності, прийнятою Комісією у справах поліції в Британській Колумбії, Канаді, стала розробка неупередженої політики поліцейських служб після того, як громади стали приділяти увагу упередже-

25 Minneapolis Police Conduct Oversight Commission, 'Domestic Violence Response Research and Study,' 2018 [Комісія з нагляду за поведінкою співробітників поліції Міннеаполісу, «Дослідження з питань домашнього насильства», 2018 рік], за посиланням: https://mn.gov/mdhr/assets/2018.01.11%20Oversight%20Commission%20-%20Domestic%20Violence_tcm1061-457059.pdf Доповідь включала різні види справ, класифікованих як «домашнє насильство» відповідно до законодавства Міннесоти, США.

ному ставленню до корінних народів²⁶. Аналогічним чином, політика, спрямована на заборону дискримінації за ознакою статі з боку поліції, могла б бути ефективною, якби вона поєднувалася із заходами щодо забезпечення підзвітності.

Підзвітність: Ключові ідеї

- Підзвітність має вирішальне значення для успішного здійснення інституційних перетворень. Якщо вдосконалити сім методів, але поліція не відповідатиме новим стандартам, результати для постраждалих (потерпілих) не покращаться
- Керівники середньої ланки повинні повідомляти про свої очікування та вживати конкретних заходів, таких як нагляд та дисципліна, для забезпечення підзвітності поліції
- Служби поліції загалом повинні прагнути до того, щоб бути підзвітними перед постраждалими (потерпілими) та іншими практикуючими співробітниками системи кримінального правосуддя, а також притягувати до відповідальності підозрюваних.

8) Навчання та професійна підготовка

Після прийняття будь-якої нової теорії, політики, адміністративних форм чи процедур, ресурсів чи інших змін органами поліції керівники середньої ланки повинні навчати співробітників поліції здійсненню цих змін. Наприклад, після того, як у Грузії був розроблений новий запитальник для співробітників поліції, співробітники поліції пройшли підготовку з питань, що стосуються цілей запитальника та його використання.

26 Provincial Policing Standards, Section 6.2.1, British Columbia [Стандарти поліцейської діяльності на рівні провінцій, Розділ 6.2.1, Британська Колумбія], за посиланням: <https://www2.gov.bc.ca/assets/gov/law-crime-and-justice/criminal-justice/police/standards/6-2-1-police-stops.pdf>

Традиційно, професійна підготовка була зосереджена на зміні поглядів співробітників поліції, яким доручено забезпечувати дотримання законів стосовно насильства щодо жінок і дівчат. Водночас, як зазначалося раніше, підготовка з питань концепцій не призведе до останніх змін у рамках департаменту поліції. Співробітники повинні розуміти, що будь-які нові зміни впливають на їх *функції* та мають проходити практичну підготовку з питань здійснення цих змін. Співробітники повинні також проходити підготовку за будь-якими підзвітними заходами, які будуть використовуватися департаментом для забезпечення ефективного здійснення нової політики, практики або використання ресурсів.

Співробітники поліції повинні також проходити навчання та професійну підготовку з таких питань:

- Способи організації роботи поліції для розуміння характеру роботи і пов'язаних з нею таких соціальних явищ, як жорстоке поводження з жінками у шлюбі та інтимні відносини;
- Офіційні методи, за допомогою яких поліцейські організації навчають своїх співробітників як розглядати справи та вживати відповідних заходів;
- Неофіційні методи, за допомогою яких співробітники, які реагують на випадки, отримують свою роботу завдяки досвіду та підготовці більш досвідчених працівників;

Навчання та професійна підготовка: Ключові ідеї

- Співробітники поліції повинні проходити навчання та професійну підготовку з питань, що стосуються будь-яких нових стратегій, адміністративної практики, ресурсів або зв'язків, що впроваджуються, як ці зміни відповідають функції поліції і як поліція нестиме відповідальність за реалізацію цих змін
- Освіта та професійна підготовка повинні охоплювати цілі інституційних змін та способи їх здійснення

- Ознайомлення з різними концепціями, теоріями та концептуальною практикою;

Постійне підвищення кваліфікації, що дозволяє працівникам вживати ефективних заходів у випадках насильства щодо жінок і дівчат, що зачіпають різні групи населення.

ВИСНОВОК

Оскільки ґендерна упередженість глибоко вкорінилася в установах, впровадження ґендерно чутливого підходу у роботі поліцейських вимагає інституційного аналізу та змін. Вісім методів забезпечують керівникам середньої ланки основу для аналізу прогалин у діяльності органів поліції стосовно боротьби з насильством щодо жінок та забезпечення інституційних змін. Взаємодія з постраждалими (потерпілими), особливо з тими, хто страждає від багатьох форм утисків, має вирішальне значення для розуміння життєвого досвіду жінок і дівчат та прогалин у послугах, які вже надають органи поліції. Координація діяльності з іншими установами системи кримінального правосуддя також має виключно важливе значення для забезпечення того, щоб будь-які зміни в поліцейській практиці сприяли підвищенню безпеки постраждалих (потерпілих) та притягненню до відповідальності підозрюваних у ході розгляду справ, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат. Крім того, керівники середньої ланки повинні інформувати співробітників поліції про будь-які зміни в їх функціях та вживати рішучих заходів щодо забезпечення підзвітності з метою забезпечення здійснення інституційних перетворень. Інституційні зміни можуть покращити реагування *всіх* органів поліції, зробивши громади безпечнішим місцем для жінок та дівчат.

ПРИМІТКИ ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Ellen Pence, 'St. Louis County Sheriff's Office Domestic Violence Handbook and Training Guide for Patrol Deputies,' 2001 [Елен Пенс «Посібник з питань домашнього насильства та навчальний посібник для патрульних заступників шерифа округу Сент-Луїс» 2001 рік], за посиланням: <https://praxisinternational.org/wp-content/uploads/2015/12/sheriffhandbook-1.pdf>
2. Ellen Pence, Laura Connelly, and Melissa Scaia, 'Turning Points: A Nonviolence Curriculum for Women,' Minnesota: 2011 [Пенс, Коннеллі та Скайя «Поворотні моменти: Навчальна програма з питань ненасильства для жінок», за посиланням: <https://www.theduluthmodel.org/wp-content/uploads/2017/03/Turning-Points-Curricula-for-Women-Who-Use-Violence-Preview.pdf>
3. Evan Stark, 'The Dangers of Dangerous Assessment,' *Family & Intimate Partner Violence Quarterly*, November 2013 [Еван Старк «Небезпека оцінки небезпеки», Щоквартальний звіт про домашнє насильство та насильство з боку інтимного партнера, листопад 2013 року], за посиланням: http://www.ncdsv.org/FIPVQ_Dangers-of-dangerousness-assessment_11-20-2013.pdf.
4. Evan Stark, 'Re-presenting Battered Women: Coercive Control and the Defense of Liberty,' *Violence Against Women: Complex Realities and New Issues in a Changing World*, Les Presses de l'Université du Québec: 2012 [Еван Старк, «Повторне представлення жінок, що зазнали побоїв: Система примусового контролю та захист свободи», «Насильство проти жінок: Складні реалії та нові проблеми у мінливому світі», Les Presses de l'Université du Québec: 2012].
5. Mending the Sacred Hoop/Minnesota Development Project, Inc, 'Community Based Analysis of the U.S. Legal System's Interventions in Domestic Abuse Cases Involving Indigenous Women: Final Report to the National Institute of Justice, December 2002 [Відновлення Заповітного кільця та Програми надання допомоги жертвам сексуального насильства, «Аналіз із опорою на спільноти правової системи Сполучених Штатів у зв'язку з випадками домашнього насильства щодо жінок з числа корінного населення: Остаточна доповідь Національному Інституту Юстиції, грудень 2002 рік], за посиланням: <https://praxisinternational.org/wp-content/uploads/2015/12/Final-1.pdf>
6. Mending the Sacred Hoop & The Program to Aid Victims of Sexual Assault, 'Safety and Accountability Audit of the response to Native women who report sexual assault in Duluth, Minnesota, 2006-2008' [Відновлення Заповітного кільця та Програми надання допомоги жертвам сексуального насильства, «Перевірка безпеки та підзвітності реагування на заяви жінок з числа корінного населення про сексуальне насильство в Дулуті, Міннесота, 2006-2008 роки», за посиланням: <https://praxisinternational.org/wp-content/uploads/2015/12/TTAMSHTaAuditReport2011.pdf>
7. Michael Paymar, Ellen Pence, and Graham Barnes, *Buiding a Coordinated Community Response to Domestic Violence: Trainer Guide*, Praxis International, 2010 [Майкл Паймар, Еллен Пенс та Грем Барнс, Розробка механізму узгодженої реакції суспільства: Керівництво для інструкторів, Міжнародна організація практики, 2010 рік].
8. Minneapolis Police Conduct Oversight Commission, 'Domestic Violence Response Research and Study,' 2018 [Комісія з нагляду за поведінкою співробітників поліції Міннеаполісу, «Дослідження з питань домашнього насильства», 2018 рік], за посиланням: https://mn.gov/mdhr/assets/2018.01.11%20Oversight%20Commission%20-%20Domestic%20Violence_tcm1061-457059.pdf
9. Office for Victims of Crime, 'The Vicarious Trauma Toolkit' [Управління у справах жертв злочинів «Інструментарій для опосередкованих травм»], за посиланням: https://vtt.ovc.ojp.gov/tools-for-law-enforcement/management-and-supervision?fbclid=IwAR32qSintkuMtP_icollYpdmnHymwgSyzqKLYwy6XT0_SFdR-LF1Y-sVB_s
10. Provincial Policing Standards, Section 6.2.1, British Columbia [Стандарти поліцейської діяльності на рівні провінцій, Розділ 6.2.1, Британська Колумбія], за посиланням: <https://www2.gov.bc.ca/assets/gov/law-crime-and-justice/criminal-justice/police/standards/6-2-1-police-stops.pdf>
11. *The Duluth Blueprint for Safety*, adopted January 29, 2015 [Проект Дулуту із забезпечення безпеки, прийнятий 29 січня 2015 року], за посиланням: <https://www.theduluthmodel.org/wp-content/uploads/2017/03/1-Duluth-Intro.pdf>.

ПРОЦЕС ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОСУДДЯ

«Це взагалі неправильно, якщо переважна більшість кривдників, які скоїли насильство щодо жінок і дівчат, не стикається із жодними наслідками. Поліцію повідомляють лише про незначну частину випадків; у ще меншому відсотку випадків висовуються звинувачення, і лише в мізерній частині випадків виноситься обвинувальний вирок. Поліція та судові установи повинні серйозно ставитися до таких повідомлень і надавати пріоритет безпеці та благополуччю постраждалих, наприклад, шляхом призначення більшої кількості співробітниць поліції для роботи з жінками, які повідомляють про насильство».

Фумзіле Мламбо-Нгкука, заступниця Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй та Виконавча директорка ООН Жінок, із заяви з нагоди Міжнародного дня боротьби за ліквідацію насильства щодо жінок у 2018 році

МЕТА РОЗДІЛУ

Поліція стає більш ефективною у якості основного надавача послуг, якщо її співробітники краще розуміють свою роль у боротьбі з насильством щодо жінок і дівчат в рамках організацій сектору правосуддя та безпеки.

Основні тези та навчальні моменти:

- У розділі «Процес здійснення правосуддя» детально описуються відповідні установи сектору правосуддя та безпеки, які взаємодіють із постраждалими (потерпілими) для вирішення проблеми насильства щодо жінок і дівчат;
- Існує потреба у повазі до права жінок на недискримінацію та рівність з чоловіками під час розгляду справ, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат, захисті цього права, сприянні йому та його здійсненні;
- Процес здійснення правосуддя має складний характер, а в рамках різних юрисдикцій ролі поліції та прокуратури можуть суттєво відрізнитися;
- Для ефективного розслідування випадків насильства щодо жінок і дівчат є необхідним міжсекторальний підхід, орієнтований на постраждалу (потерпілу);
- У вашій юрисдикції законодавство є ключовим компонентом, який дозволяє проводити розслідування випадків насильства щодо жінок і дівчат. Не в усіх юрисдикціях будуть закони, спрямовані проти конкретних форм насильства щодо жінок і дівчат. Тому ви маєте визначити проблемні сфери, що виникають, та поділитися прикладами кращої практики з керівниками ваших команд (підрозділів);
- Розслідування зґвалтувань є проблемою для слідчих поліції;
- Співробітництво з прокуратурою, судовою системою, пробаційними службами (у якій би формі вони не були) та неурядовими організаціями, коли це необхідно, забезпечує кращі результати для постраждалих (потерпілих);
- Рішення за ініціативи громад можуть забезпечити ефективні зміни у процесі вирішення проблеми насильства щодо жінок і дівчат.

ВСТУП

Керівники поліції мають усвідомлювати ключову роль, яку вони відіграють в рамках системи правосуддя, що складається з окремих частин та установ. Усі організації сектору правосуддя та безпеки, у тому числі поліція, виконують свої відповідні ролі з метою забезпечення справедливих результатів для тих, за чиєї ініціативи розпочато цей процес.

Фото люб'язно надано ООН Жінками

У розділі «Процес здійснення правосуддя»¹ (див. Рис. 1) детально описуються відповідні установи сектору правосуддя та безпеки, які взаємодіють з постраждалими (потерпілими) та співпрацюють із системою цивільного правосуддя. Кожна установа у системі правосуддя та судова система виконують певні обов'язки, але вони мають співпрацювати для вирішення проблеми насильства щодо жінок та дівчат. Поліція стикається із явними проблемами в ході досудового, судового та післясудового процесу.

Взаємодія постраждалої (потерпілої) з національними правовими засадами або національною сис-

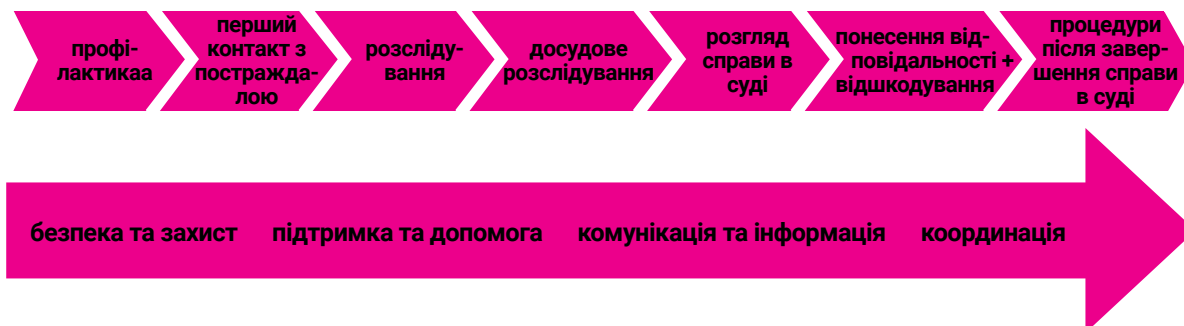
темою правосуддя охоплює процес здійснення правосуддя, який зазвичай розпочинається з першого розкриття нею інформації співробітникам поліції. Він продовжується за рахунок залучення юридичного представництва в суді, розгляду справ у кримінальних та сімейних судах, а також контакту із судовою системою. Якщо є обвинувальний вирок, процес закінчується тим, що кривднику виноситься покарання в суді, наприклад, ув'язнення або покарання, не пов'язане з позбавленням волі, як-от: штраф або випробувальний термін з громадськими роботами. У сукупності система та процес здійснення правосуддя сприяють формуванню такого процесу здійснення правосуддя, який визнає необхідність забезпечення поваги до прав усіх, на кого поширюється вплив системи правосуддя, захисту та здійснення цих прав на кожному етапі процесу правосуддя.

У кримінальних судах держава порушує справу проти кривдника, який скоїв злочин, а в сімейних судах розглядаються справи, пов'язані з розривом сімейних і побутових відносин, як-от: стосовно розлучення та захисту дітей.

¹ Пакет базових послуг визначає тривалість процесу правосуддя від моменту звернення постраждалої (потерпілої) до системи правосуддя до завершення розгляду справи. Хід процесу для жінки буде різним залежно від її потреб. Вона може скористатися різноманітними варіантами правосуддя, наприклад, можливістю повідомлення або подання скарги, за яким розпочинається кримінальне розслідування та переслідування, чи пошуку захисту та/або подання цивільних позовів, у тому числі стосовно розлучення й опіки над дітьми та/або відшкодування особистих чи інших збитків, у тому числі за схемами державних адміністрацій, одночасно або з плином часу.

Рисунок 1:

Континуум правосуддя

Для багатьох постраждалих (потерпілих) можливе звільнення кривдника – особливо якщо він вчинив злочини, пов’язані з насильством щодо жінок і дівчат – викликає занепокоєння, і це може навіть змусити постраждалу (потерпілу) змінити свою поведінку та призвести до того, що у неї виникне стан сильної тривоги, наприклад, вона може забрати дітей зі школи з метою забезпечення особистої безпеки або припинити роботу з метою забезпечення того, щоб діти могли безпечно приходити зі школи. Процедури інформування постраждалих (потерпілих) про звільнення кривдника є ключовими для їхнього постійного захисту. (Див. розділ 6 «**Безпека та захист**»).

Хід процесу для кожної жінки та дівчинки буде відрізнятися та залежати від її особистих потреб.

Сімейні суди діють в рамках системи правосуддя, і служба поліції може бути залученою до вжиття заходів із захисту жінок та їхніх дітей від сімейного насильства, скоєного інтимним партнером жінки або іншими членами сім’ї. Це означає, що служба поліції відіграє ключову роль у сімейних та кримінальних судах.

Попри різні ролі, які поліція відіграє в системі правосуддя, керівники поліції мають розуміти загальні принципи, які керують їхньою роботою, незалежно від того, як вона виконується. Існує потреба у повазі до права жінок на недискримінацію та рівність з чоловіками, захисті цього права, сприянні йому та

його здійсненні, як детально зазначено в Загальній рекомендації №28 щодо основних зобов’язань держав-учасниць відповідно до статті 2 Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (КЛДЖ)².

Якщо довгострокові наслідки дискримінації створюють украй несприятливі умови для жінок і дівчат, це може вимагати заходів, які забезпечать жінкам не просто ставлення як до формально рівних з чоловіками, а преференційне ставлення з метою створення фактичної рівності та рівноправ’я для жінок. Визначення та відповідне застосування цих заходів описано у статті 4 Конвенції та детальніше проаналізовано в Загальній рекомендації №25 Комітету КЛДЖ³.

Тому впевненість у системі та процесі правосуддя є важливою, оскільки вона заохочує постраждалих (потерпілих) до того, щоб вони зверталися та повідомляли про злочини щодо них.

2 General Recommendation No. 28 on the Core Obligations of States Parties under Article 2 of the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (2010) [Загальна рекомендація №28 щодо основних зобов’язань держав-учасниць відповідно до статті 2 Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (2010 рік)]. Документ ООН CEDAW/C/2010/47/GC.2, див. за посиланням: <https://www2.ohchr.org/english/bodies/cedaw/docs/CEDAW-C-2010-47-GC2.pdf>

3 General recommendation No. 25, on Article 4, Paragraph 1, of the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, on Temporary Special Measures. OHCHR [Загальна рекомендація №25 щодо пункту 1 статті 4 Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок стосовно тимчасових спеціальних заходів. УВКПЛ], див. за посиланням: <https://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/recommendations/General%20recommendation%2025%20%28English%29.pdf>

ПРОФЕСІЙНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ КОЛЕГ

Керівники поліції мають розуміти, що процес здійснення правосуддя за має складний характер, а в рамках різних юрисдикцій ролі можуть суттєво відрізнятись. Наприклад, у Туреччині прокурори керують розслідуваннями поліції⁴, тоді як у Великій Британії поліція розслідує злочини, а Королівська прокурорська служба (CPS) висовує звинувачення у складних справах, зокрема, у пов'язаних із насильством щодо жінок та дівчат⁵.

Керівники поліції мають більш широким способом розуміти процес здійснення правосуддя. Поки постраждала (потерпіла) проходить цей процес, законодавство, соціальні норми та державна політика визначають, як він буде відбуватися для постраждалої (потерпілої). Підтримка з боку організацій громадянського суспільства також є ключовою для постраждалих (потерпілих). Вона може скористатися різноманітними варіантами правосуддя, наприклад, можливістю повідомлення або подання скарги, за яким розпочинається кримінальне розслідування та переслідування, чи пошуку захисту та/або подання цивільних позовів, у тому числі стосовно розлучення й опіки над дітьми та/або відшкодування особистих чи інших збитків, у тому числі за схемами державних адміністрацій, одночасно або з плином часу.

Нижче наведені ключові учасники системи правосуддя в моделі учасників правосуддя за Н. Саркарією разом із рушійними силами, які можуть призвести до змін на будь-якому етапі:

Керівники поліції мають усвідомлювати, що доступ до правосуддя є правом людини, яке забезпечує досягнення інших прав при розслідуванні випадків насильства щодо жінок і дівчат. Будь-які перепони на шляху до правосуддя, у тому числі правові, інституційні, соціально-економічні та культурні, можуть заважати постраждалим (потерпілим) у досягненні необхідних справедливих результатів.

Ви маєте забезпечити те, щоб ваші співробітники усвідомлювали зв'язок між доступом до процесу правосуддя та наслідками для поліції на кожному етапі. Наприклад, прокурори та судді можуть застосувати ґендерно орієнтований підхід, за яким:

- Відкрито визнаються відмінності в досвіді жінок і чоловіків, у тому числі в досвіді щодо порушення їхніх прав, а також їхньої взаємодії з системою правосуддя;
- Визнаються ознаки, за якими відрізняються та перетинаються потреби жінок і чоловіків з точки зору судових та інших засобів правового захисту; та
- Існує розуміння всепроникного характеру ґендерних стереотипів та їхніх факторів, що перетинаються, причому навіть тих, які ми всі не усвідомлюємо⁶.

4 Відповідно до статті 161/1 Кримінально-процесуального кодексу (Закон №5271), державний прокурор може проводити всі типи розслідувань безпосередньо або за допомогою працівників судової поліції. Державний прокурор розслідує справу для вирішення питання про необхідність порушення кримінальної справи, і якщо докази, отримані під час розслідування, викликають достатні підозри щодо вчинення правопорушення, складає обвинувальний акт (стаття 160/1). Однак якщо докази не є достатніми, державний прокурор не здійснює переслідування ймовірного кривдника (стаття 170/2).

5 CPS здійснює переслідування за кримінальними справами, які розслідуються поліцією та іншими слідчими організаціями в Англії та Уельсі. CPS є незалежним органом, який приймає свої рішення незалежно від поліції та уряду. About the CPS. The Crown Prosecution Service [Про CPS. Королівська прокурорська служба], див. за посиланням: <https://www.cps.gov.uk/about-cps>

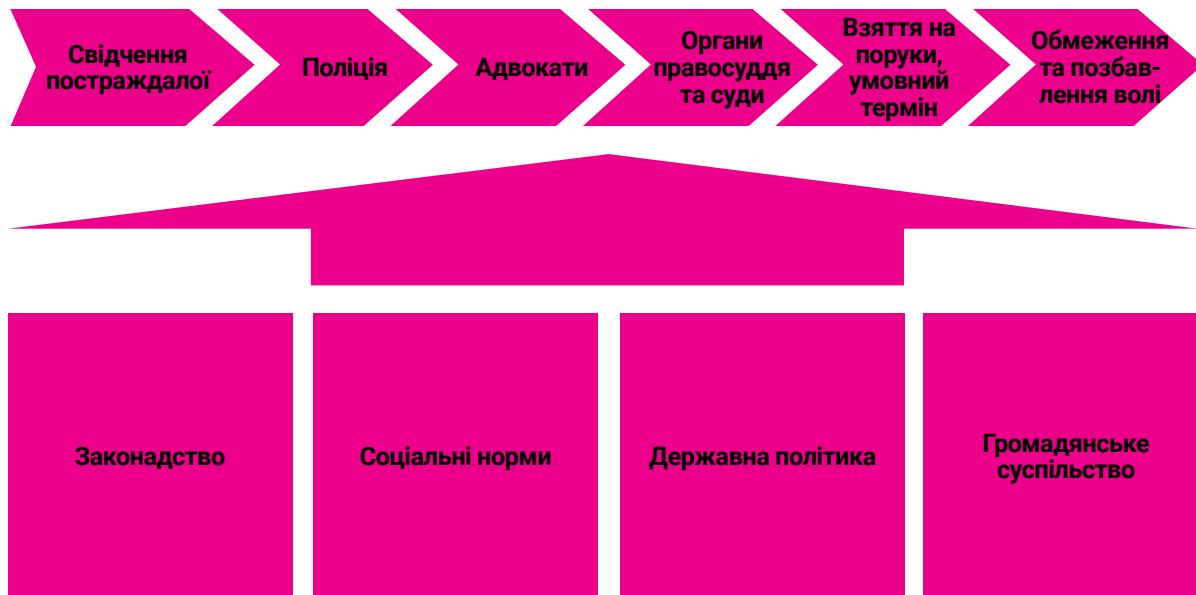
6 Training Manual for Judges and Prosecutors on Ensuring Women's Access to Justice (European Union and Council of Europe, 2017) [Навчальний посібник для суддів і прокурорів із забезпечення доступу жінок до правосуддя (Європейський Союз та Рада Європи, 2017 рік)], див. за посиланням: https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/WRGS/TrainingManualAccessJustice_EN.pdf

ґендерна чутливість полягає в усвідомленні та повазі до потреб, інтересів і делікатних проблем жінок та чоловіків як типових представників свого ґендеру.

Рисунок 2:

Модель учасників правосуддя Нілама Саркарїї: ключові учасники системи правосуддя

Ваші співробітники можуть прийняти цей підхід із метою забезпечення ґендерно орієнтованого підходу до взаємодії з постраждалими (потерпілими) та іншими установами системи правосуддя.

Ваші співробітники мають розуміти, що їхня роль (і роль інших установ у секторі правосуддя та безпеки) полягає у забезпеченні того, щоб постраждалих (потерпілих) направляли до служб з підтримки, яка необхідна їм до, під час і після процесу правосуддя, і вони отримували цю підтримку.

Існує декілька недоліків у кримінальному законодавстві стосовно насильства щодо жінок і дівчат у всьому світі, які заважають правоохоронним органам у пропонуванні послуг жінкам і дівчатам, що зазнали «сімейного насильства», і не дозволяють постраждалим (потерпілим) отримати необхідну підтримку. Важливо зазначити, що саме законодавство є кодифікованим, часто досі відображає упередження, яких дотримуються чоловіки, та систематично дискримінує жінок і дівчат.

Не менш важливою для розуміння того, як саме законодавство може кодифікувати упередження з боку чоловіків і систематичним способом дискримінувати жінок і дівчат, є здатність визначити фактори, що перетинаються та дублюються і ще більше маргіналізують постраждалу (потерпілу) від насильства щодо жінок і дівчат стосовно доступу до правосуддя. Наприклад, окремі особи та групи можуть зазнати маргіналізації на основі свого ґендеру, етнічної приналежності, сексуальної орієнтації, громадянства та/або інвалідності, і це може справляти прямий вплив на їхній доступ до безпеки та правосуддя.

Використання міжсекторального підходу під час застосування законодавства, яке стосується поліції, зокрема, законодавства про боротьбу з дискримінацією, та при реагуванні на насильство щодо жінок і дівчат допоможе співробітникам у визначенні того, за якими ознаками досвід жінок і дівчат, що зазнали нерівності, не відповідає панівній моделі і що це означає для їхнього захисту та безпеки, окрім інших базових послуг, на які вони мають право.

БЛОК 1

«Звід законів, створений чоловіками для чоловіків і зібраний протягом усієї історії від їхнього імені, кодифікує упередження з боку чоловіків та систематично дискримінує жінок шляхом ігнорування їхньої точки зору. Наразі законодавство значною мірою виконується, тлумачиться та здійснюється чоловіками, тому воно досі працює в інтересах чоловіків як групи. Жінки також визнають упередженість законодавства на користь чоловіків у якості об'єктивного правосуддя – якщо жінки-присяжні, адвокатки, жінки-судді тощо дотримуються тих самих чоловічих стандартів. Хоча цей чоловічий стандарт може бути дискримінацією за статтю або випадковим побічним ефектом спільної чоловічої точки зору, результат для жінок однаковий: на кожному етапі вони позбавлені рівного захисту відповідно до законодавства».

Джерело: Джонс (1980 рік), цитата з документу «The Justice, Law and Order Sector Programme, Government of Uganda 'Study on Gender and Access to Justice'» [Програма уряду Уганди у секторі правосуддя, законодавства та порядку «Дослідження з питань ґендеру та доступу до правосуддя»], наведено в документі «Guidance note for UNODC staff Gender mainstreaming in the work of UNODC» [Рекомендації для співробітників Управління ООН з питань наркотиків та злочинності «Ґендерне інтегрування в роботі Управління ООН з питань наркотиків та злочинності»] (2013 рік).

Використання міжсекторального підходу не тільки вказує на репресивні або примусові функції низхідної влади. Це також дозволить офіцерам краще зрозуміти, як загострюються ієрархічні владні відносини, якщо законодавство не визнає повну ідентичність жінки або дівчинки, її положення або складність чи заплутаність її досвіду⁷.

Тому є необхідним підхід, орієнтований на постраждалу (потерпілу). **Див. розділ 2 «Роль керівника і лідера команди».**

Постраждалі (потерпілі)

Для того, щоб ваші співробітники ефективно виконували свою роль, важливе значення має розуміння потреб постраждалої (потерпілої). Процес може призвести до нерівного ставлення до постраждалої (потерпілої) через численні зв'язки, за яких може мати місце дискримінація у зв'язку із системами влади – расизм, патріархат, класове пригнічення, сексуальна дискримінація, вік, сексуальна орієнтація, інвалідність та інші різноманітні системи

7 Emily Grabham with Didi Herman, Davina Cooper and Jane Krishnadas "Introduction" [Гребхем Е., Герман Д., Купер Д., Крішнадас Д., розділ «Вступ»] в документі «*Intersectionality and Beyond: Law, power and the politics of location*» [Інтерсекціональність та суміжні області: законодавство, влада та політика розташування], за ред. Гребхем Е., Герман Д., Купер Д., Крішнадас Д. (2009 р.: видавництва «Routledge» та «Cavendish»).

дискримінації. Ключова ідея для ваших співробітників полягає в тому, що постраждалі (потерпілі) мають індивідуальний досвід, що впливає з різних типів ідентичності⁸.

«Хід процесу для кожної жінки та дівчинки буде відрізнятися та залежати від її особистих потреб».

Керівники поліції, які хотіли б дізнатися більше про проблеми жінок, постраждалих від насильства, під час процесу правосуддя, мають ознайомитися із модулем 3 «Посібника для фахівців з питань доступу жінок до правосуддя» (ООН Жінки та ін.)⁹

8 Training Manual for Judges and Prosecutors on Ensuring Women's Access to Justice (2017). European Union and Council of Europe [Навчальний посібник для суддів і прокурорів із забезпечення доступу жінок до правосуддя (2017 рік). Європейський Союз та Рада Європи], див. за посиланням: https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/WRGS/TrainingManualAccessJustice_EN.pdf

9 'A Practitioner's Toolkit on Women's Access to Justice Programming' (UN Women, UNODC, OHCHR, UNDP, 2018), Module 3 on Ending Violence Against Women and Girls [Посібник для фахівців з питань доступу жінок до правосуддя (ООН Жінки, Управління ООН з питань наркотиків та злочинності, УВКПЛ, ПРООН, 2018 рік), модуль 3 стосовно припинення насильства щодо жінок і дівчат], див. за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2018/5/a-practitioners-toolkit-on-womens-access-to-justice-programming>

стосовно припинення насильства щодо жінок і дівчат. У цьому посібнику викладено практичні настанови стосовно того, як можна вирішувати такі проблеми в системі правосуддя з метою припинення насильства щодо жінок і дівчат. Попри те, що посібник розроблений в першу чергу для співробітників системи Організації Об'єднаних Націй, він надає набір варіантів із реагування на

поточні проблеми, пов'язані з доступом жінок до правосуддя та потребою в технічній допомозі в цій сфері.

Наведені нижче підсумки є корисною відправною точкою для керівництва поліції в аналізі процесу правосуддя та обов'язків поліції стосовно розслідування випадків насильства щодо жінок і дівчат.

Блок 2

Проблеми жінок, постраждалих від насильства, під час процесу правосуддя¹⁰

Запобігання

- Не всі форми насильства щодо жінок можуть криміналізуватися (наприклад, зґвалтування в шлюбі).

Раннє виявлення та повідомлення

- Обов'язок стосовно висунення звинувачень, подання офіційної скарги чи конкретного запиту про переслідування часто лягає на постраждалу (потерпілу), як згідно із законодавством, так і на практиці;
- Поширені ґендерні упередження та стереотипи з боку співробітників правоохоронних органів призводять до того, що жінки не повідомляють про випадки сексуального та ґендерно зумовленого насильства щодо себе.

Розслідування

- Позовна давність або інші юридичні приписи забороняють постраждалим (потерпілим) висувати звинувачення через певний період часу;
- Часто постраждалим (потерпілим) необхідно довго чекати у відділеннях поліції. Їх також неодноразово допитують чоловіки-співробітники поліції, оглядають судово-медичні експерти чоловічої статі, до них ставляться зневажливо, і їх позбавляють права на приватність під час допиту та надання свідчень;
- Непрямі докази часто є неприпустимими, що робить постраждалу (потерпілу) єдиним джерелом доказів;
- За правилами надання доказів, часто речові докази розглядаються у якості основи для порушення кримінальної справи, що становить проблему у випадках, коли особа повідомила про насильство із затримкою або насильство має психологічний, емоційний чи економічний характер;
- Часто немає доступу до негайних, термінових або довгострокових заходів із захисту, а також до оцінок ризиків або планів безпеки для постраждалих (потерпілих);

¹⁰ Там само.

- Постраждалим (потерпілим) необхідно постійно давати свідчення по декілька разів і часто в присутності обвинуваченого;
- Для розслідування злочину поліція може вимагати оплати за транспортування та пального (газ/бензин);
- У багатьох країнах поліція надає постраждалим (потерпілим) набір форм для подання до медичних служб з метою проходження медичного огляду (у якості частини процесу збору доказів), а також з метою профілактичного догляду. Іноді такі форми не є зручними для використання медичними експертами і можуть не давати інформації, необхідної для збору доказів.

Досудовий процес

- Більшість постраждалих (потерпілих) не ознайомлені з процесом кримінального правосуддя, не мають доступу до послуг правової допомоги і тому не поінформовані про те, чого від них очікують;
- Зазвичай кримінальний процес та судове управління не дозволяють враховувати особливу вразливість жінок, постраждалих від насильства, і, таким чином, часто їхні специфічні потреби не задовольняються.

Судовий процес та винесення вироку

- Часто судова практика або чинні процесуальні вимоги призводять до прийняття рішень, які не є сприятливими для постраждалих (потерпілих), що призводить до відсторонення постраждалих (потерпілих) від процесу та змушує їх відкликати справу або взагалі відмовитися від неї;
- Правила надання доказів можуть дозволяти перехресний допит щодо сексуального або особистого анамнезу, вимагати підтвердження або допускати висновки на користь ймовірного кривдника у результаті того, що особа повідомила про акт насильства із затримкою.

Виправні заходи

- Постраждалих (потерпілих) не інформують про звільнення правопорушника, навіть якщо постраждала і правопорушник є членами однієї громади.

ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ СТОСОВНО РЕАГУВАННЯ НА НАСИЛЬСТВО ЩОДО ЖІНОК І ДІВЧАТ ПОЧИНАЄТЬСЯ ІЗ ВИЗНАЧЕННЯ ПРОГАЛИН У РОБОТІ ВАШОЇ КОМАНДИ

Роль законодавства у розгляді справ стосовно насильства щодо жінок і дівчат та проблеми із дотриманням законодавства

Керівники поліції мають усвідомлювати, що для ефективного проведення поліцейських розслідувань у справах стосовно насильства щодо жінок і дівчат повинні мати місце правильні компоненти, у тому числі всеосяжне законодавство та нормативно-правові засади, а також ґендерно орієнтована політика та правові засади, як детально описано в Модулі 6 «Керівництво з реалізації» «Пакета базових послуг». Можливо, керівникам служб поліції з метою підтримки сприятливого середовища буде необхідно вирішити проблему інституційних структурних перепон на національному рівні: законів, політики, бюджетів, наявності спроможних надавачів послуг, інформування користувачів послуг та

Вашу діяльність у службі поліції регулює закон, а не місцеві звичаї.

контролю якості.¹¹

Ви як керівник поліції та ваші співробітники маєте розуміти:

- Роль законів у суспільстві, зокрема в розслідуванні випадків насильства щодо жінок і дівчат;
- Закон є важливим компонентом для розслідування з боку поліції, оскільки він забезпечує нормативно-правові засади для розслідування, обвинувачення та, урешті-решт, заходів безпеки для постраждалих (потерпілих);
- Закони є правилами, які могли протягом століть розвиватися із суспільних звичаїв, або є правилами, встановленими законодавством і прийнятими у якості обов'язкових.

Роль законодавства

У кожному суспільстві законодавство містить норми, які регулюють роль поліції, відповідальності за поліцейську діяльність згідно із законодавством. У свою чергу, громади можуть мати соціальні звичаї, що визначають поведінку, яка в деяких випадках може суперечити правилам, встановленим законодавством. Керівники поліції мають нагадувати своїм співробітникам, що діяльність поліції визначає саме закон.

Інші країни, як-от: Вірменія, вжили заходів з метою внесення змін до свого кримінального кодексу, спрямованих на вирішення проблеми насильства щодо жінок і дівчат, даючи чітко зрозуміти громадянам, що у Вірменії домашнє насильство є неприйнятним¹².

11 Module 6 Implementation Guide Essential services package for women and girls subject to violence. United Nations Joint Global Programme on Essential Services for Women and Girls Subject to Violence. 2015 [Модуль 6 «Керівництво з реалізації». Пакет базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства. Спільна глобальна програма ООН з базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства. 2015 рік]

12 Armenia, Criminal Code [Кримінальний кодекс Вірменії], розд. 20, ст. 165-174.

Блок 3

«Кримінальне законодавство деяких країн відображає наявні моделі нерівності між чоловіками та жінками і відповідні соціальні звичаї. Наприклад, за деякими законами, свідчення, надані жінками, постраждалими від насильства, або жінками-свідками, є менш цінними або достовірними, ніж свідчення чоловіків. Іншим прикладом є закони, що дозволяють кривдникам, які скоїли насильство щодо жінок і дівчат, уникнути кримінальної відповідальності, посилаючись на міркування «честі», «провокації», положення про винятки для згвалтування у шлюбі або одружуючись із постраждалою. Ці закони досі мають або донедавна мали місце в багатьох частинах світу, у тому числі в Європі та Північній Америці.

Блок 4

Вірменія є однією з численних країн, які нещодавно (станом на 2017 рік) внесли зміни до свого кримінального кодексу з метою конкретного охоплення насильства щодо жінок.¹³ Закон «Про запобігання сімейному насильству, захист осіб, постраждалих від сімейного насильства, та відновлення мирних сімейних відносин» спрямований на встановлення правових механізмів запобігання сімейному насильству, забезпечення безпеки і захисту осіб, постраждалих від сімейного насильства, та гарантування їхніх прав і законних інтересів. Зокрема, Закон визначає домашнє насильство як фізичне, сексуальне, психологічне та економічне насильство і недбалість. Крім того, він прописує заходи із захисту осіб, постраждалих від домашнього насильства, у тому числі попередження кривдника та прийняття рішення про вжиття екстрених заходів.

Відсутність чіткості в законодавстві, пов'язаному із правопорушеннями у сфері насильства щодо жінок і дівчат

13 Там само.

У сфері насильства щодо жінок і дівчат можуть виникати правопорушення, які становлять проблему під час розслідування, особливо у тих випадках, коли закон є нечітким. Це заважає ефективному розслідуванню та унеможлиблює притягнення ймовірних кривдників до відповідальності. Керівники поліції мають усвідомлювати, що це є проблемою для їхніх співробітників і може заважати службі поліції у захисті постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат.

Багато жінок, які зазнали сексуального насильства, рідко повідомляють поліцію про правопорушення.

Керівники поліції мають досягти кращого розуміння правових засад стосовно насильства щодо жінок і дівчат, що діють у їхній юрисдикції, і усвідомлювати, у яких сферах закон є нечітким. Це дозволить керівництву поліції надавати відгук своїм вищим або виконавчим керівникам щодо проблем, які сприятимуть вплив на майбутні зміни у законодавстві.

Одним із таких злочинів є зґвалтування.

Блок 5 **Зґвалтування – основна характеристика**

Зґвалтування є незаконною дією сексуального характеру, яка зазвичай є пов'язаною зі статевим актом або іншими формами дій агресивного характеру, вчинених проти волі особи. Зґвалтування є проблемою світового масштабу.

Хоча в багатьох країнах діють закони стосовно актів сексуальних домагань та насильства, багато з цих законів є недостатніми, непослідовними та не виконуються систематичним способом. 35% жінок у всьому світі зазнали фізичного та/або сексуального насильства з боку інтимного партнера чи сексуального насильства з боку особи, яка не є (не була) партнером постраждалої (не включаючи сексуальні домагання) у певний період свого життя. Однак деякі національні дослідження свідчать, що до 70% жінок зазнали фізичного

та/або сексуального насильства з боку інтимного партнера протягом свого життя.¹⁴

Дані свідчать, що жінки, які зазнали фізичного або сексуального насильства з боку інтимного партнера, частіше повідомляють про депресію, аборт та інфікування ВІЛ, ніж жінки, які не зазнали цього.¹⁵

Жінки віком 16-19 років у чотири рази частіше стають постраждалими (потерпілими) від зґвалтування або сексуального насильства, а студентки віком 18-24 років у три рази частіше зазнають сексуального насильства. Трансгендерні особи та особи з інвалідністю вдвічі частіше стають постраждалими від сексуального насильства або зґвалтування. У США 70% випадків зґвалтування скоюються особою, яку постраждала знає.¹⁶

Проблема розслідування зґвалтувань

Керівники поліції мають забезпечити, щоб їхні співробітники дотримувалися ґендерно орієнтованого підходу до розуміння правових засад стосовно зґвалтування та розслідування цього злочину в мирний час та в ході конфліктів. Зґвалтування є формою ґендерно зумовленого насильства, яка зазначалася раніше в цьому Посібнику. Це є порушенням прав людини і формою катувань, як

¹⁴ World Health Organization, Department of Reproductive Health and Research, London School of Hygiene and Tropical Medicine, South African Medical Research Council (2013) [Департамент репродуктивного здоров'я та наукових досліджень Всесвітньої організації охорони здоров'я, Лондонська школа гігієни та тропічної медицини, Південноафриканська рада медичних досліджень (2013 рік)], документ «[Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence](#)» [Глобальні та регіональні оцінки масштабів насильства щодо жінок: поширеність насильства з боку інтимного партнера та сексуального насильства з боку особи, яка не є (не була) партнером постраждалої, та наслідки для здоров'я]

¹⁵ Там само.

¹⁶ Rape Statistics By Country 2020. World Population Review [Статистика зґвалтувань за країнами у 2020 році. Веб-сайт «World Population Review»], див. за посиланням: <http://worldpopulationreview.com/countries/rape-statistics-by-country/>

детально зазначено в міжнародних документах.

Також див. розділ 5 «Розслідування».

Блок 6

У листопаді 2019 року Управління Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ ООН) оголосило, що держави, а також недержавні суб'єкти, міжнародні організації та незалежні моніторингові механізми, організації громадянського суспільства та рухи за права жінок мають вжити термінові дії із запобігання зґвалтуванням і сексуальному насильству та протидії їм, боротьби з ґендерними стереотипами, негативним ставленням і поведінкою, які лежать в основі насильства і закріплюють його, а також із підтримки жінок, які бажають повідомити про насильство, та забезпечення їхнього правового захисту.

Платформа у складі 7 незалежних експертних механізмів ООН і регіональних експертних механізмів із питань насильства проти жінок та прав жінок закликала всі держави та відповідні зацікавлені сторони в усьому світі проводити діяльність проти зґвалтування як форми ґендерного насильства та порушення прав людини, а також забезпечити, щоб визначення зґвалтування ґрунтувалося на відсутності згоди згідно з міжнародними стандартами. Необхідно також докладати більше зусиль для забезпечення переслідування за зґвалтування в мирний час та в ході конфліктів.¹⁷

Ваші співробітники мають усвідомлювати, що поширеність та систематичний характер зґвалтування та інших форм сексуального насильства щодо жінок і дівчат навіть у країнах, які оголосили про нульову толерантність до насильства щодо жінок і дівчат,

¹⁷ International Day on the Elimination of Violence against Women 25 November 2019: Absence of consent must become the global standard for definition of rape (2019). OHCHR [Міжнародний день боротьби за ліквідацію насильства щодо жінок (25 листопада 2019 року): відсутність згоди має стати глобальним стандартом визначення зґвалтування (2019 рік). УВКПЛ], див. за посиланням: https://www.achpr.org/public/Document/file/English/International%20Day%20on%20the%20Elimination%20of%20Violence%20against%20Women_ENG.pdf

свідчить про те, що сексуальне насильство глибоко коріниться в наших суспільствах, які досі є переважно патріархальними.

Ваші співробітники мають розуміти, що:

- Влада та контроль продовжують створювати соціальне середовище, де таке насильство нормалізується, а ґендерно зумовлені стереотипи щодо ролі жінок у суспільстві підривають становище жінок та принижують їхню роль; і
- Ці фактори сприяють неприйнятній толерантності до зґвалтування, у тому числі в рамках систем кримінального правосуддя, що часто призводить до безкарності ймовірних кривдників.

З'ясуйте визначення зґвалтування у вашій країні та те, які докази вам необхідно зібрати, щоб довести правопорушення, з метою вдосконалення процесу розслідування справ про зґвалтування.

Можливо, ви родом з країни, де система кримінального правосуддя приймає визначення зґвалтування на основі фактора сили, яке може вимагати доказів того, що ймовірний кривдник вдався до примусу і що постраждала (потерпіла) не змогла дати відсіч. Таким чином, на жінку покладається тягар доведення того, що вона чинила опір. Якщо їй не вдається цього зробити, ймовірний кривдник буде на волі, а постраждала (потерпіла) зазнає стигматизації. **Див. розділ 9 «Комунікація».**

Можливо, за рахунок кампаній, як-от: #MeToo, #TimesUp, #Niunamenos, #NotOneMore та інших, висловлення своєї думки особами, постраждалими від зґвалтування у воєнний та мирний час, у вашій країні вдалося підкреслити проблему зґвалтування та інших правопорушень. Керівники поліції мають вжити заходів, щоб з'ясувати, чи проводиться така кампанія у їхній країні, і якщо так, то які правопорушення викликають занепокоєння. Це дозволить вам визначити правопорушення, які будуть предметом загальнонаціональної уваги.

Як установи сектору правосуддя та безпеки можуть співпрацювати з метою здійснення змін на краще?

Керівники поліції мають усвідомлювати, що установи сектору правосуддя та безпеки, які підтримуються законодавством, та інші служби з підтримки жінок і дівчат можуть співпрацювати з метою усунення розриву між положеннями, викладеними в міжнародному та національному законодавстві про зґвалтування та сексуальне насильство.

У рамках вашої ролі керівництва поліції ви, можливо, не зможете вплинути на національний підхід своєї країни, але ви можете вжити заходів на місцевому рівні з метою реальної зміни ситуації на користь постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат. Керівники поліції мають:

- Сприяти розумінню обмеженості законодавства, наприклад, відсутності комплексного законодавства стосовно ґендерного насильства, у тому числі законодавства стосовно зґвалтування чи кримінальних кодексів, до яких входили б питання зґвалтування у шлюбі у вашій країні. Це може стати проблемою для ваших співробітників, коли вони мають справу з постраждалими (потерпілими) від зґвалтування у шлюбі;
- Вміти давати вказівки своїм співробітникам щодо того, що вони мають робити, коли мають справу з жінками, які зазнали зґвалтування з боку чоловіків/партнерів, якщо законодавство не захищає їх у таких ситуаціях;
- Переконайтеся, що ваші співробітники знають про існування місцевих організацій із підтримки жінок, які забезпечують у крайній необхідності підтримку постраждалої (потерпілої).

УВКБ ООН запропонувало підхід у таких випадках, а ключовою сферою, яка входить до компетенції керівництва поліції, є надання спеціалізованих послуг із підтримки (за їхньої доступності), у тому числі надання допомоги при психічних травмах та доступ до медичних послуг. Це може призвести до реальних змін на

краще для постраждалих (потерпілих)¹⁸. Керівники поліції мають визначити служби з підтримки при психічних травмах у своїй місцевості та розглянути, куди необхідне направлення до спеціалізованих медичних служб з метою підтримки постраждалих (потерпілих) для забезпечення мінімального рівня благополуччя та емоційної підтримки.

Роль уряду у визначенні політики та правових засад

Ефективне розслідування та переслідування стосовно випадків насильства щодо жінок і дівчат вимагає державної підтримки. Однак є дії, які керівники поліції можуть вжити на місцевому рівні і які можуть призвести до реальних змін на краще.

Керівники поліції мають визначити, як і де вони можуть зробити свій внесок у розвиток урядової політики та правових засад, пов'язаних із насильством щодо жінок і дівчат, шляхом визначення нових проблемних областей та обміну прикладами кращої практики з керівниками своїх команд (підрозділів).

Ґендерно орієнтований підхід до постраждалих (потерпілих) є ключовим кроком у зміцненні довіри до системи правосуддя при розгляді випадків насильства щодо жінок і дівчат.

Керівники поліції мають:

- Використовувати ґендерно орієнтований підхід при взаємодії з постраждалими (потерпілими) з метою гарантування того, що їхній перший контакт із поліцією зміцнює їхню впевненість та заохочує їх до повідомлення про злочини;
- Зосередити увагу поліції на злочинах, пов'язаних із насильством щодо жінок і дівчат.

Керівництву поліції слід мати на увазі, що нездатність відреагувати належним способом на перші повідомлення про сімейне насильство може зрештою

¹⁸ Там само.

привести до смерті жінки. Вбивство жінок і дівчат за ґендерною ознакою (також відоме як феміцид) є одним із таких злочинів, які можуть мати місце.

Вбивство жінок і дівчат за ґендерною ознакою

Керівництву поліції слід мати на увазі високий ступінь поширеності вбивств жінок і дівчат за ґендерною ознакою на міжнародному рівні та визначити, чи збираються які-небудь місцеві дані в країні/регіоні.

З 87 тис. жінок, які були навмисно вбитими в 2017 році у всьому світі, більше половини (50 тис. – 58%) загинули від рук інтимних партнерів або членів сім'ї, тобто щодня у всьому світі 137 жінок вбивають члени їхньої сім'ї. Більше третини (30 тис.) жінок, навмисно вбитих у 2017 році, загинули від рук своїх нинішніх або колишніх інтимних партнерів¹⁹.

Керівництву поліції слід мати на увазі, що в деяких країнах запровадили закони, які підтримують роботу поліції у протидії насильству щодо жінок і дівчат та реагуванні на нього.

Керівники поліції мають скеровувати діяльність своїх співробітників з метою того, щоб у випадках насильства щодо жінок і дівчат:

- Обмежувальні приписи рекомендувалися та отримувалися в судах, якщо надходять повідомлення про насильство з боку інтимного партнера, з метою гарантування того, що вбивства жінок та дівчат за ґендерною ознакою не матимуть місце;
- Інформація щодо винесення обмежувального припису передавалася працівникам поліції в їхньому районі з метою захисту постраждалої (потерпілої) та запобігання вчиненню подальших правопорушень;
- Наявність обмежувального припису забезпечувалася прокурорами та суддями, які можуть вести розслідування за участю одного і того ж кривдника, який скоїв правопорушення у сфері насильства з боку інтимного партнера.

¹⁹ Global Study on Homicide (UNODC, 2019) [Глобальне дослідження з питань вбивств, (Управління ООН з питань наркотиків та злочинності, 2019 рік)], с. 10.

Блок 7

У деяких країнах запровадили спеціальні положення, які криміналізують вбивство жінок і дівчат за ґендерною ознакою, використовуючи терміни «феміцид» або «фемініцид» (більшість країн Латинської Америки). В інших країнах запровадили обтяжливі обставини, пов'язані з ґендером, для вбивства та інших видів правопорушень. До числа обтяжливих обставин можуть входити конкретні мотиви (як-от: упередженість, ненависть та дискримінація щодо статі особи, як у Бельгії, Канаді та Іспанії, або мотиви честі та звичаїв, як у Туреччині) та фактичні обставини (як-от: вагітність, як у Російській Федерації та Туреччині, або статус чоловіка постраждалої, як у Бельгії, Іспанії та Туреччині)²⁰.

Це ключові заходи, які можуть допомогти у запобіганні смертельних випадків за наявності в анамнезі насильства з боку інтимного партнера²¹.

Керівники поліції, можливо, матимуть бажання перевірити, чи можна використовувати електронні системи контролю за правопорушниками або

²⁰ UNODC/CCPCJ/EG.8/2014/CRP.1, "National measures taken to prevent, investigate, prosecute and punish gender-related killings of women and girls" [Національні заходи, вжиті з метою запобігання, розслідування вбивств жінок і дівчат за ґендерною ознакою, переслідування та покарання за них], п. 12.

²¹ Для цілей Посібника автори віддають перевагу терміну «насильство з боку інтимного партнера», а не терміну «домашнє насильство» і в результаті надають пріоритет терміну «насильство з боку інтимного партнера», якщо в першоджерелі не використовується термін «домашнє насильство». Домашнє насильство є широким терміном, який включає різну соціальну та психологічну динаміку і нерівність можливостей та охоплює різні форми, як-от: жорстоке поводження з дітьми, людьми похилого віку та іншою особою або партнером. З іншого боку, постраждалими від насильства з боку інтимного партнера непропорційно частіше стають жінки, ніж чоловіки, тоді як чоловіки переважають серед кривдників. Це також тісно пов'язано із соціально детермінованою нерівністю можливостей між чоловіками та жінками. Див.: Council of Europe, Committee of Ministers, 1037 Meeting, 8 October 2008 European Committee on Crime Problems Feasibility study for a convention against domestic violence [Рада Європи. Комітет міністрів. Засідання №1037. 8 жовтня 2008 року. Європейський комітет з проблем злочинності. Техніко-економічне обґрунтування конвенції проти домашнього насильства].

інші форми контролю, як-от: повідомлення до поліції. Наприклад, збір даних можна використовувати у якості інструмента для підвищення ефективності роботи ваших співробітників і способу зміни їхньої поведінки при протидії таким правопорушенням. Будь-який підхід має бути ґендерно орієнтованим.

На міжнародному рівні держави почали запроваджувати спеціальні закони для протидії вбивствам жінок і дівчат за ґендерною ознакою. Наприклад, нещодавно Франція запровадила заходи для протидії цій формі правопорушень.

Блок 8

У Франції уряд наказав поліції вжити конкретних заходів при розслідуванні та розгляді випадків насильства щодо жінок і дівчат. До числа надзвичайних заходів, оголошених у вересні 2019 року, входять:

- Вилучення вогнепальної зброї в осіб, підозрюваних у скоєнні домашнього насильства, та надання пріоритету навчанню поліції, щоб вона не ігнорувала скарги жінок, які є нібито особистою справою;
- Активізація зусиль у школах для підвищення обізнаності про ґендерно зумовлене насильство;
- Відкриття цілодобової гарячої лінії з питань домашнього насильства;
- Працевлаштування більш кваліфікованих соціальних працівників до відділень поліції;
- Посилення діалогу з партнерами, які скоюють насильство, з метою уникнення повторних правопорушень;
- Зміна законодавства з метою визнання того, що особи, постраждалі від жорстокого поводження, можуть перебувати під психологічним контролем своїх кривдників і бути не в змозі діяти самостійно;

- Співробітництво з лікарями з метою послаблення обмежень стосовно конфіденційності у випадках, коли має місце «безпосередня небезпека» повторення насильства щодо постраждалої, що дозволяє спеціалістам повідомляти про випадки до судових органів без згоди пацієнта. Наразі лікарі можуть робити це лише тоді, коли пацієнт є неповнолітнім або є «вразливим» (широкий термін, що може використовуватися для позначення людини з обмеженими можливостями, або коли життю людини загрожує безпосередній ризик).

У Франції найвищі у Європі показники домашнього насильства почасти через погане реагування поліції на повідомлення про насильство. Багато жінок, вбитих у 2019 році, раніше зверталися за допомогою до поліції, а в 2018 році 121 жінка була вбитою нинішнім або колишнім партнером. Щороку у Франції приблизно 219 тис. жінок віком від 18 до 75 років стають об'єктами фізичного або сексуального насильства з боку нинішніх або колишніх партнерів, але урядова статистика свідчить, що лише 20% подають офіційні скарги.²²

Керівництву поліції стане в нагоді приклад справи про смерть Жюлі Дюїб у Франції. Справа підкреслює важливість того, щоб поліція серйозно ставилася до повідомлень про насильство та зберігання вогнепальної зброї. Після того, як партнер Жюлі Дюїб змусив її передати йому опіку над їхніми двома дітьми упродовж вихідних, вона сказала поліції, що у партнера є ліцензія на зброю, і вона боїться, що він застрелив її. «Пані, вибачте, – відповів офіцер (за словами батька пані Дюїб), – але у нього не можна відібрати ліцензію, поки він не направить на вас

²² Les Chiffres de Référence sur les Violences Faites aux Femmes (2019). Secrétariat d'Etat chargé de l'égalité entre les femmes et les hommes et de la lutte contre les discriminations [Показники насильства щодо жінок (2019 рік)]. Державний секретаріат з питань рівності між жінками та чоловіками та протидії дискримінації, див. за посиланням: <https://arreteonslesviolences.gouv.fr/je-suis-professionnel/chiffres-de-reference-violences-faites-aux-femmes>

пістолет». Він зробив це через 48 годин і вистрілив двічі, влучивши 34-річній пані Дуїб у грудну клітину та руки. Маріз Сантіні, сусідка знизу, яка знайшла її, сказала: «Він вбив мене» – ось її останні слова».²³

Керівництву поліції слід мати на увазі, що підхід, запропонований Францією, демонструє, що урядова політика стосовно насильства щодо жінок і дівчат має бути посиленою шляхом закріплення механізмів із запобігання та реагування в національних планах.

Керівники поліції мають:

- Провести дослідження того, чи має країна національні плани стосовно насильства щодо жінок і дівчат, з метою розуміння ширшої бази, в рамках якої вони працюють. У планах також може бути детально зазначено роль установ сектору правосуддя та безпеки і громадянського суспільства у реагуванні на насильство щодо жінок і дівчат та запобіганні йому в країні;

Постраждалі (потерпілі) мають бути в центрі вашого реагування на насильство щодо жінок і дівчат в рамках поліцейської діяльності.

- Маючи краще розуміння національних планів, у тому числі ролі установ сектору правосуддя та безпеки і організацій громадянського суспільства, направляти співробітників, які працюють на найвідповідальніших напрямках, з метою забезпечення того, що ваша оцінка ризиків враховує минулі випадки домашнього насильства, скоєного тим же самим кривдником;
- Дізнатися про місцеві випадки вбивства жінок і дівчат за ґендерною ознакою, якщо не було проведено ефективну оцінку ризиків.

²³ Fourquet, L. (2019), 'As Deaths Mount, France Tries to Get Serious About Domestic Violence' for the *New York Times* [Фурке Л. (2019 рік), У міру зростання смертності Франція намагається серйозно поставитися до проблеми домашнього насильства, для газети «New York Times»], див. за посиланням: <https://www.nytimes.com/2019/09/03/world/europe/france-domestic-violence.html>

ВИЗНАЧЕННЯ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ

Модуль 5 «Пакета базових послуг», присвячений координації та управлінню координацією, підкреслює важливість скоординованого реагування для постраждалих (потерпілих), що призводить до підвищення безпеки, шляхом орієнтації на них у ході будь-якого заходу або інституційного реагування²⁴.

Керівництво поліції має усвідомлювати, що скоординоване реагування надає постраждалим (потерпілим) доступ до інформованих та кваліфікованих спеціалістів, які діляться своїми знаннями у спеціально призначеному та сприятливому для цього середовищі. Скоординоване реагування може розпізнати численні потреби постраждалих (потерпілих), які можна задовольнити за допомогою колокаційних служб та мереж інформаційної підтримки. Наприклад, у деяких органах поліції є спеціальні жіночі організації, які забезпечують необхідну підтримку жінок, наприклад, лікування наркотичної залежності, житло чи захист від домашнього насильства.

Керівники поліції мають забезпечити, щоб їхні співробітники:

- Розуміли ролі та обов'язки поліції при протидії насильству щодо жінок і дівчат;
- Розуміли, що дотримання мінімальних стандартів партнерськими установами сектору правосуддя може забезпечити більш послідовне реагування;
- Розуміли, що чіткість стосовно ролей та обов'язків означає, що кожна установа сектору правосуд-

²⁴ Essential Services Package for Women and Girls Subject to Violence : Core Elements and Quality Guidelines (United Nations Joint Global Programme on Essential Services for Women and Girls Subject to Violence, 2015) [Пакет базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства: ключові елементи та керівні положення із забезпечення якості (Спільна глобальна програма ООН з базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства, 2015 рік)], див. за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2015/12/essential-services-package-for-women-and-girls-subject-to-violence>

За даними ВООЗ, каліцтво/обрізання жіночих статевих органів включає всі процедури, які передбачають часткове або повне видалення зовнішніх жіночих статевих органів або інші пошкодження жіночих статевих органів з немедичних міркувань.

дя може досягти успіхів у своїй галузі знань, а робота кожного спеціаліста доповнюється роботою інших установ і спеціалістів.

Координація з іншими секторами покращує здатність системи кримінального правосуддя притягувати кривдників до відповідальності за всі форми насильства, у тому числі за ті, які кривдник може визначати як «традицію». Прикладом таких «традицій» є каліцтво/обрізання жіночих статевих органів (КОЖСО).

Першим кроком для керівників поліції є забезпечення того, щоб їхні співробітники розуміли, що таке каліцтво/обрізання жіночих статевих органів, його вплив та поширеність у громадах, де вони здійснюють поліцейську діяльність. Лише після цього можуть бути

розробленими проекти спільних протоколів для забезпечення чітких і прозорих механізмів комунікації та підзвітності між органами сектору правосуддя та безпеки (див. розділ 5 «Розслідування», у якому згадується КОЖСО). На міжнародному рівні ми досі вивчаємо контексти, в яких проводиться каліцтво/обрізання жіночих статевих органів (КОЖСО). У Великій Британії з метою покращення способів роботи між поліцією та прокуратурою, покращення розслідування та посилення переслідування за такі правопорушення було розроблено Протокол стосовно розгляду правопорушень у сфері КОЖСО

Радою керівників національної поліції (NPCC) та Королівською прокурорською службою²⁵.

Кемпбелл Дж. та ін. надають більше інформації стосовно визначення кращих підходів до припинення шкідливих практик, у тому числі каліцтва/обрізання жіночих статевих органів, примусових шлюбів, так званих вбивств та жорсткого поводження в ім'я честі, випалювання грудей, насильства у ході релігійних і чаклунських обрядів, та переслідування за них у документі Шкідливі традиційні практики: запобігання, захист та поліцейська діяльність (2020 р). Ця публікація спрямована на покращення розуміння шляхом надання унікального уявлення про точку зору постраждалої (потерпілої), що може лише зміцнити знання та впевненість співробітників поліції при протидії цим злочинам²⁶.

Керівництву поліції слід мати на увазі, що визначення також можуть бути предметом обговорень і суперечок у поглядах. Наприклад, у Великій Британії деякі спеціалісти піддають сумніву термін «насильство в ім'я честі», оскільки воно є непропорційно спрямованим на конкретні громади, що призводить до посилення нагляду та поліцейської діяльності стосовно цих громад. Це прив'язує громади до програм, які не пов'язані з ефективним реагуванням на насильства щодо жінок і дівчат – вони покладаються на стереотипи та інші дискримінаційні категоризації, спрямовані на окремих осіб і громади, а окремі закони застосовуються для вирішення проблем із конкретними каральними заходами, які, у свою чергу, застосовуються непропорційно та не узгоджуються з

25 Protocol on the handling of Female Genital Mutilation ('FGM') offences between the National Police Chiefs' Council and the Crown Prosecution Service (2016). National Police Chief's Council [Протокол стосовно розгляду правопорушень у сфері каліцтва/обрізання жіночих статевих органів (КОЖСО) Радою керівників національної поліції та Королівською прокурорською службою (2016 рік). Рада керівників Національної поліції, див. за посиланням: <https://www.cps.gov.uk/sites/default/files/documents/publications/FGM-Protocol-june-2016.docx>

26 Harmful Traditional Practices: Prevention, Protection, and Policing (2020). Campbell, G., Roberts, K.A., Sarkaria, N. [Шкідливі традиційні практики: запобігання, захист та поліцейська діяльність (2020 рік). Кемпбелл Дж., Робертс К. Е., Саркарія Н.]. Видавництво «Palgrave Macmillan».

Рисунок 3:

Загальні складові скоординованого реагування

ЗАГАЛЬНІ СКЛАДОВІ СКООРДИНОВАНОГО РЕАГУВАННЯ

Скоординоване реагування зазвичай передбачає поєднання наступного:	Партнерство між відомствами та органами може бути посилене за допомогою наступного:
• Базовий документ для міжвідомчої співпраці між різними органами• Координаційна робоча група або комісія для моніторингу прогресу і розробки спільних політик• Механізми управління, корекції та притягнення до відповідальності порушників• Послуги для постраждалих, такі як охорона здоров'я, надання притулку, юридична підтримка, зокрема застосування засобів громадського захисту в процесі кримінального судочинства	• Регулярні фізичні зустрічі• Спільні політики та протоколи, розроблені ключовими партнерами• Спільне планування діяльності та заходів• Спільне навчання персоналу в організаціях-партнерах чи відомствах• Обмін інформацією про постраждалих і кривдників з урахуванням конфіденційності та гарантій безпеки• Постійний збір даних для моніторингу прогресу та результатів, а також визначення належних практик та прикладів негативного досвіду
Скоординоване міжвідомче реагування потребує:	Орган, який буде відповідальним за координацію, може бути:
• Активної участі низки зацікавлених сторін• Погодження найбільш ефективних способів реагування на випадки насильства проти жінок• Співпраця, комунікація та обмін інформацією між відомствами-партнерами	• Окремий незалежний орган або спеціалізоване відомство, роль якого координувати ключові сектори• Альянс організацій, які збираються регулярно в якості ради, комісії або робочої групи• Орган центрального виконавчого рівня, зокрема міністерство або керівництво ключових установ центральних органів влади

іншими законами, пов'язаними із насильством щодо жінок і дівчат²⁷.

Керівництво поліції буде скеровувати діяльність за Модулем 5 «Пакета базових послуг», в якому детально зазначені загальні компоненти скоординованого реагування. Саме оперативні керівники будуть нести відповідальність за роботу зі своїм начальством над розробкою таких стратегій реагування²⁸. Витяг наведено на схемі нижче:

Установи системи правосуддя

Ваші співробітники мають усвідомлювати, що саме розслідування є відправною точкою для системи правосуддя. Комплексне та ґендерно орієнтоване розслідування є вкрай важливим для забезпечення відповідальності за насильство щодо жінок і дівчат з метою усунення безкарності та забезпечення захисту постраждалих (потерпілих).

Фактично ґендерно орієнтоване розслідування має бути важливим елементом реагування з боку системи кримінального правосуддя. Це полягає у забезпеченні того, щоб закони, установи сектору кримінального правосуддя, процеси та результати кримінального правосуддя нікого не дискримінували за ознакою статі. Це вимагає точки зору стосовно самого кримінального законодавства, яка враховує ґендерну проблематику, а також оцінки доступу та перепон стосовно процедур кримінального правосуддя, доступних для жінок і чоловіків, і прийняття ґендерно орієнтованих стратегій для захисту постраждалих (потерпілих) та сприяння до-

ступу до кримінального правосуддя²⁹.

Ґендерно орієнтоване кримінальне правосуддя полягає не лише у розумінні взаємозв'язку між ґендером і злочинністю, а й того, як злочини та насильство справляють різний вплив на жінок і чоловіків. Це також вимагає цілеспрямованих дій для задоволення особливих потреб жінок або чоловіків у системі кримінального правосуддя, а також усунення причин ґендерної нерівності, яку ця система породжує або закріплює³⁰. Глобальні дослідження загалом свідчать, що чоловіки частіше стають жертвами вбивств і нападів, за винятком сексуального насильства, постраждалими від якого значно частіше є жінки³¹.

Однак жінки частіше зазнають насильства та жорстокого поводження в приватній побутовій сфері, скоєного особою, яку вони знають, і часто ця особа є їхнім партнером. Кривдниками як чоловіків, так і жінок є переважно чоловіки. Ґендерно орієнтована система кримінального правосуддя дає жінкам впевненість у тому, щоб повідомити про насильство, а після того, як вони повідомляють про нього, забезпечує ефективне реагування з метою зменшення ризиків подальшої шкоди. Ґендерно орієнтована система кримінального правосуддя також забезпе-

27 Див. 'From the Margin to the Centre: Addressing Violence Against Women and Girls Alternative Bill' (Imkaan, October 2018) [Від периферії до центру: альтернативний законопроект стосовно насильства щодо жінок і дівчат (організація «Imkaan», жовтень 2018 року)], див. за посиланням: https://829ef90d-0745-49b2-b404-cbea85f15fda.filesusr.com/ugd/2f475d_91a5eb3394374f24892ca1e1ebf6ea2e.pdf

28 Module 5: Coordination and Governance of Coordination, *Essential Services Package* [Модуль 5 «Координація та управління координацією», *Пакет базових послуг*].

29 Skinnider, Eileen, 'Towards Gender-Responsive Criminal Justice: Good practices from Southeast Asia in responding to violence against women' (2018: Thailand Institute of Justice) [Скінідер А. У напрямку ґендерно відповідального кримінального судочинства: позитивний досвід Південно-Східної Азії у боротьбі з насильством щодо жінок (2018 рік: Інститут юстиції Таїланду)].

30 "Gender Responsive Assessment Scale: Criteria for Assessing Programmes and Policies" [Шкала ґендерно орієнтованої оцінки: критерії оцінки програм і політики] в документі «Gender Mainstreaming for Health Managers: a Practical Approach / WHO Gender Analysis Tools. Facilitators' guide. Participant's notes» (WHO, 2011) [Ґендерне інтегрування для керівників у сфері охорони здоров'я: практичний підхід/Інструменти ґендерного аналізу ВООЗ. Керівництво для координатора. Додатки учасників (ВООЗ, 2011 рік)], див. за посиланням: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK559709/table/ch2.t1/?report=objectonly>

31 'Global Study on Homicide' 2013; [Глобальне дослідження стосовно вбивств. 2013 рік]; Women and the Criminal Justice System (UNODC, 2011). Mahony, T.H., Jacob, J., and Hobson, H. for the Government of Canada [Жінки та система кримінального правосуддя (Управління ООН з питань наркотиків та злочинності, 2011 рік). Махоні Т. Х., Джейкоб Дж., Хобсон Х.; для уряду Канади].

чує ефективний засіб правового захисту, підтримку та гідне ставлення протягом усього процесу кримінального правосуддя.

1. Прокуратура

Залежно від національних правових засад або системи правосуддя прокуратура відіграватиме ключову роль у прийнятті рішення про те, чи буде спрямованим судовий розгляд від імені держави стосовно ймовірного кривдника, який скоїв насильство.

Керівництву поліції слід мати на увазі, що:

- Їм буде необхідно встановити тісні робочі відносини з прокурором з метою забезпечення ефективного переслідування та прийнятих результатів для постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат;

У деяких країнах прокурори розслідують справи та здійснюють переслідування, а в інших поліція відіграє роль розслідування перед тим, як передати справу прокурору з метою переслідування.

- З метою кращого розуміння ролі прокурора в їхній системі правосуддя, вони можуть організувати, наприклад, спільні заходи з підвищення обізнаності для встановлення ефективних робочих відносин між поліцією та прокуратурами³².

Незалежно від чинної правової системи ви маєте усвідомлювати, що прокурори відіграють активну роль у перевірці законності та правильності розслідувань та збору доказів, а також у контролі за

32 Effective responses in cases involving VAWG : The role of the prosecutor [Ефективне реагування у справах, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат: роль прокурора] в документі «Handbook on Effective Prosecution Responses to Violence against Women and Girls» [Посібник з ефективного реагування у сфері переслідування на насильство щодо жінок і дівчат], серія «Посібники з кримінального правосуддя» (Управління ООН з питань наркотиків та злочинності, 2014 рік), див. за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2014/12/handbook-effective-prosecution-of-vaaw>

дотриманням прав людини з боку слідчих принаймні при вирішенні питання про початок або продовження переслідування.

Керівники поліції мають забезпечити, щоб їхні співробітники розуміли поняття насильства щодо жінок і дівчат та проходили необхідну підготовку з цих питань. Вони будуть тісно співпрацювати з прокурорами, і тому їм буде необхідно знати, чим займаються прокурори в їхній країні.

Наприклад, у країнах, де прокурори контролюють поліцейські розслідування, вони мають забезпечити, щоб поліція:

- Застосувала належні слідчі та обшукові методи розслідування та огляду, щоб докази були прийнятними для суду;
- Провела детальні, приватні та шанобливі інтерв'ю за участі постраждалих (потерпілих) та свідків;
- Переконалася, що у тих випадках, коли це можливо, призначені співробітниця, якщо таке бажання має постраждала (потерпіла);
- Повністю заповнила поліцейський звіт про інцидент;
- Провела подальші інтерв'ю для отримання додаткової інформації та доказів;
- Розуміла відповідні закони про насильство щодо жінок (у тому числі ознаки злочину та спеціальні кримінальні процедури, що застосовуються до цих правопорушень); і
- Розуміла та застосовувала концепцію самооборони та політики стосовно основного агресора у тих випадках, коли це доречно.

Керівники поліції мають усвідомлювати, що ключова роль, яку вони відіграють у контролі за розслідуванням випадків насильства щодо жінок і дівчат, полягає в забезпеченні того, щоб:

Державна пенітенціарна установа у Гаїті. Фото люб'язно надано Місією ООН зі стабілізації у Гаїті/Вікторією Хаазу

- Прокурори отримували достовірну інформацію, як тільки вона є доступною;
- Їхні співробітники розуміли будь-які локально узгоджені стандарти стосовно подання документів прокурорам;
- Їхні співробітники знали про стандарти якості, які ви встановили;
- Були задоволені будь-які потреби у підготовці щодо розуміння правопорушень у сфері насильства щодо жінок і дівчат;
- Прокурори відіграють важливу роль у розслідуванні випадків насильства щодо жінок і дівчат, оскільки вони можуть визначити, чи було проведено всі необхідні та обґрунтовані слідчі дії перед прийняттям рішення про переслідування або інших рішень, які можуть вплинути на хід правосуддя³³.

33 Там само.

У юрисдикціях, де прокурори та слідчі відіграють незалежні одні від одних ролі, а слідчі відповідають за незалежне проведення розслідування, зазвичай мають місце заходи для забезпечення співпраці між слідчим і прокурором. У цих системах правосуддя прокурори не дають слідчим вказівки, але можуть давати їм поради на основі результатів розслідування з боку слідчих та об'єктивного перегляду цих результатів з боку прокурорів на основі законодавства та керівних положень.

У таких юрисдикціях керівники поліції можуть звернутися за порадою до прокурорів, коли стикаються з труднощами, пов'язаними з доказами. В інших ситуаціях прокурор може отримати поліцейський звіт або документ для ознайомлення у зв'язку зі «слабкою» справою чи коментар з думкою слідчого про те, що немає жодних підстав для обвинувального вироку³⁴. Керівництво поліції має забезпечити, щоб їхні співробітники не висловлювали думки щодо обґрун-

34 Там само.

За даними ВООЗ, каліцтво/обрізання жіночих статевих органів включає всі процедури, які передбачають часткове або повне видалення зовнішніх жіночих статевих органів або інші пошкодження жіночих статевих органів з немедичних міркувань.

тованості справи на основі особистих поглядів, а труднощі, пов'язані з доказами, мають бути виділеними та оціненими згідно з чинним законодавством.

В інших юрисдикціях прокурори відіграють більш активну роль у розслідуванні та можуть брати участь у розслідуванні, проводити його, керувати ним чи контролювати його. У деяких державах прокурору дозволяється давати відповідні вказівки та поради поліції стосовно реалізації пріоритетів політики у сфері злочинності, розподілу справ і ресурсів, надання пріоритету певним справам та застосування методів розслідування.

У деяких юрисдикціях поліція виходить на зв'язок із прокурорами після першого контакту з постраждалою (потерпілою), і вони можуть прибути до пункту огляду з метою ознайомлення зі справою та допомоги у скеровуванні розслідування. У таких юрисдикціях керівники поліції мають забезпечити, щоб їхні співробітники підтримували прокурора при зборі доказів і надавали постраждалим (потерпілим) необхідну допомогу, щоб ті залишилися в системі кримінального правосуддя.

Загалом керівники поліції мають забезпечити, щоб:

- Їхні співробітники вели обґрунтовані справи або підтримували у цьому прокурорів³⁵;

35 Для отримання додаткової інформації про приклади кращої практики та мінімальні стандарти для ведення більш обґрунтованих справ стосовно випадків насильства щодо жінок і дівчат див. 'Model Response to Sexual Violence for Prosecutors (RSVP Model): An Invitation to Lead', (AEquitas, the Justice Management Institute (JMI), and the Urban Institute, 2016) [Модель реагування на сексуальне насильство для прокурорів (RSVP): пропозиція очолити процес (організація «AEquitas», Інститут управління правосуддям та Інститут міського розвитку, 2016 рік)], див. за посиланням: <https://aequitasresource.org/wp-content/uploads/2020/01/RSVP-Vol.-1.8.20.pdf>

- Мала місце співпраця між поліцією та прокуратурою з метою розгляду правопорушень у сфері насильства щодо жінок і дівчат;
- Їхні співробітники не дискредитували постраждалу (потерпілу), а натомість зосереджувалися на ході справи проти ймовірного кривдника;
- Були встановлені робочі відносини з колегами з прокуратури.

Дослідження свідчать, що у певних типах справ стосовно насильства щодо жінок і дівчат (тобто сексуального насильства) має місце мало доказів того, що відбуваються спроби вести справи. Радше є докази поганого розслідування, ґендерної упереженості³⁶ та розуміння закону. У цих випадках є важливою тісна співпраця між поліцією та прокуратурою з метою забезпечення того, щоб зусилля поліції зосереджувалися на веденні справи, а не на дискредитації постраждалої (потерпілої)³⁷.

Блок 9

У червні 2017 року УНЗ ООН провело спільний тренінг для співробітників поліції та прокуратури Намібії стосовно ґендерного насильства з метою підкреслення спільної роботи та співробітництва, необхідних для досягнення позитивних результатів для постраждалих (потерпілих). Учасники досягли кращого розуміння ролей та відповідальності відповідних установ і в результаті покращили свої спільні робочі відносини.

36 'The Trial of Rape. Understanding the Criminal Justice System Response to Sexual Violence in Thailand and Viet Nam' (UN Women, UNDP and UNODC, 2017) [Судовий процес у справах стосовно зґвалтування. Розуміння принципів реагування системи кримінального правосуддя на сексуальне насильство у Таїланді та В'єтнамі (ООН Жінки, ПРООН та Управління ООН з питань наркотиків та злочинності, 2017 рік)], див. за посиланням: https://www2.unwomen.org/-/media/field%20office%20eseasia/docs/publications/2019/08/ap-trial-of-rape_26aug2019_lowres-compressed.pdf?la=en&vs=1916

37 Там само.

Блок 10

У Фінляндії співробітники поліції та прокуратури пройшли тренінг стосовно технічного і тактичного розслідування вбивств чи інших тяжких злочинів. Поліція Анголи (Генеральне командування національної поліції) проводила заходи з підвищення обізнаності з метою навчання співробітників поліції знанням та навичкам, необхідним в ситуаціях домашнього та ґендерно зумовленого насильства.

Керівники поліції мають надавати своїм співробітникам чіткі вказівки:

- Стосовно реагування на випадки домашнього насильства, наприклад, з метою забезпечення, щоб перший акт взаємодії постраждалої (потерпілої) з установами сектору правосуддя та безпеки спонукав її продовжувати участь у розгляді справи, якщо кривднику пред'явлено звинувачення;
- Стосовно каталогізації та збереження записів екстрених викликів щодо насильства з боку інтимного партнера, оскільки вони можуть містити можливі докази збудженості при мовленні. Це пояснюється тим, що більшість дзвінків за допомогою до поліції робить постраждала (потерпіла);
- Стосовно будь-яких протоколів обміну інформацією між кримінальними та сімейними судами;
- Стосовно надання прокурорам детальної інформації про будь-які розпорядження про цивільний захист, які служба поліції отримала від імені постраждалих (потерпілих) з метою посилення переслідування за насильство щодо жінок і дівчат. Є країни, де прокурори можуть переглядати цивільні справи, оскільки вони можуть допомогти їм в оцінці ризиків для постраждалої (потерпілої), висуненні правильних звинувачень та винесенні правильних покарань.

Для прокурорів може бути доречним інформування місцевих слідчих груп про свою місцеву практику, і їм слід розглянути можливість підготовки³⁸.

2. Судова система³⁹

Судова система є системою судів, які здійснюють правосуддя від імені суверена або держави.

Захисний припис

Залежно від юрисдикції суди можуть мати повноваження видавати захисні приписи або переглядати та продовжувати чи скасовувати про заборонні приписи, видані поліцією стосовно ймовірних кривдників, які скоїли насильства щодо інтимної партнерки⁴⁰. Зазвичай суддя головує на слуханні, під час якого постраждала (потерпіла) та ймовірні кривдники надають докази. Визначення суддею того, чи є захисні заходи необхідними для постраждалої (потерпілої), є вкрай важливими не тільки для безпеки постраждалої (потерпілої) та інших членів сім'ї, а й для створення якомога кращих умов для подальшого ведення справи та винесення обвинувального вироку. Слухання щодо захисного припису є першою значущою можливістю для судді задати відповідний тон і продемонструвати, що держава дбає про уникнення шкоди можливим постраждалим (потерпілим) від випадків насильства з боку інтимного партнера.

38 Training Manual for Judges and Prosecutors on Ensuring Women's Access to Justice. Partnership for Good Governance [Навчальний посібник для суддів і прокурорів із забезпечення доступу жінок до правосуддя. Партнерство для належного управління. Європейський Союз], див. за посиланням: <https://rm.coe.int/training-manual-women-access-to-justice/16808d78c5>

39 Там само.

40 Наприклад, в Австрії. Див.: Victims' Rights to Support and Protection from Violence (2013). Legislation for the Protection from Violence in Austria (2019). Domestic Abuse Intervention Centre and the Association of Austrian Autonomous Women's Shelters [Права постраждалих на підтримку та захист від насильства (2013 рік). Законодавство про захист від насильства в Австрії (2019 рік). Центр боротьби з домашнім насильством та Асоціація австрійських незалежних жіночих притулків]. <https://www.interventionsstelle-wien.at/download/?id=692>

Блок 11

Приклад передової практики в Таїланді: постійна підготовка Королівської поліції Таїланду, прокурорів та працівників суду у партнерстві з ООН Жінками

8 березня 2015 року було офіційно прийнято новий закон про ґендерну рівність, який гарантує особам захист від прямої та непрямой дискримінації за ознакою статі або сексуальної орієнтації. Закон передбачає, що політика, правила, положення, розпорядження, заходи, проекти чи практика державних та приватних організацій або осіб, які є дискримінують осіб за ґендерною ознакою, не допускаються, за винятком ситуацій, коли їхньою метою є усунення перепон для рівного здійснення прав і свобод, дотримання релігійних принципів та збереження національної безпеки.

Закон також передбачає створення Комітету зі сприяння ґендерній рівності, який покликаний удосконалювати соціальні та культурні моделі поведінки з метою усунення дискримінаційних ґендерних упереджень та практики, ґендерно зумовленого насильства та перепон для здійснення різних прав.

Королівська поліція Таїланду у партнерстві з ООН Жінками, Департаментом у справах жінок і розвитку сім'ї та Фондом «Друзі жінок» також розширює програму підготовки дізнавачів стосовно захисту жінок, постраждалих (потерпілих) від насильства, домашнього насильства та торгівлі людьми з метою залучення 900 основних дізнавачів у всіх регіонах Таїланду.

На основі знань, набутих під час цих та попередніх тренінгів за останні роки, розробляються спеціальні навчальні модулі з метою їхньої інституціоналізації в Королівській поліції Таїланду. Безпосередньо в результаті цього дослідження Таїландський інститут юстиції виділив додаткове фінансування для розширення досліджень і розробки інструментарію та громадської кампанії з метою інформування як постраждалих (потерпілих), так і носіїв обов'язків про їхні права та обов'язки, а також відповідні закони та у тих напрямках, де можна було б отримати підтримку в системі кримінального правосуддя та національних і місцевих служб з підтримки.

Джерело: 'The Trial of Rape. Understanding the Criminal Justice System Response to Sexual Violence in Thailand and Viet Nam' (UN Women, UNDP and UNODC, 2017) [Судовий процес у справах стосовно зґвалтування. Розуміння принципів реагування системи кримінального правосуддя на сексуальне насильство у Таїланді та В'єтнамі (ООН Жінки, ПРООН та Управління ООН з питань наркотиків та злочинності, 2017 рік)].

Керівники поліції мають переконатися, що їхні співробітники розуміють:

- Роль цивільних судів у запобіганні насильству щодо жінок і дівчат;
- Ключову роль, яку їхні співробітники відіграють у запобіганні насильства щодо жінок і дівчат там, де існують культурні та соціальні перепони в громадах із вкоріненими шкідливими практиками, які не дають постраждалим (потерпілим) повідомити про правопорушення;
- Необхідність продовжувати зміцнення довіри з боку громад, де вони здійснюють поліцейську діяльність.
- Які захисні приписи доступні в їхній країні стосовно правопорушень у сфері насильства щодо жінок і дівчат та які заходи їм необхідно вжити для ефективного дотримання приписів;
- У деяких юрисдикціях захисні заходи стосовно деяких правопорушень, отримані сімейними судами, можуть тривати довше, ніж кримінальне переслідування. Наприклад, у Великій Британії кількість захисних приписів стосовно КОЖСО забезпечує єдиний успішний процес переслідування.

Керівники поліції мають забезпечити, щоб їхні співробітники усвідомлювали необхідність роботи з органами соціальної допомоги, охорони здоров'я та освіти.

Блок 12

Приклад Великобританії

Спеціалісти підкреслили потребу в тому, щоб служби поліції, соціальної допомоги та суд у Великій Британії співпрацювали з метою захисту постраждалих (потерпілих) у випадках, коли спеціалісти у сфері правосуддя не беруть до уваги тих постраждалих (потерпілих), які живуть із наслідками КОЖСО. Також може бути відсутньою довіра щодо того, як поліція реагує на повідомлення про КОЖСО з боку спеціалістів у сферах охорони здоров'я, освіти та соціальної допомоги⁴¹.

Кримінальний процес На попередніх етапах кримінального процесу судді можуть діяти на власний розсуд з метою вжиття заходів для захисту прав і гідності постраждалих/свідків і забезпечення того, щоб вони не зазнавали вторинної віктимізації, наприклад, шляхом відсторонення громадськості від слухань, якщо справа стосується сексуального насильства і вимагає конфіденційності (етап попереднього розслідування, слухання про захисний припис, слухання про внесення застави тощо)⁴².

І прокурори, і судді можуть вжити заходів після порушення кримінальної справи стосовно насиль-

Вторинна віктимізація має місце не як прямий результат акту насильства, а у якості неналежного реагування поліції та інших компетентних установ і осіб на становище постраждалої (потерпілої).

ства щодо жінок і дівчат з метою забезпечення відсутності затримок на етапах розслідування та збору доказів (особливо стосовно збору та перевірки доказів судово-медичної експертизи), які поставили б під загрозу переслідування та винесення рішення.

Прикладом загальної передової практики є застосування прискореного провадження (наприклад, судів, які працюють за скороченою процедурою, та спеціалізованих судів) у випадках насильства щодо жінок і дівчат. Судді можуть зробити це лише у тому випадку, якщо поліція надає їм відповідну інформацію, зокрема будь-яку оцінку ризиків з метою забезпечення того, щоб постраждала (потерпіла) продовжувала підтримку переслідування.

Керівники поліції мають забезпечити, щоб їхні співробітники:

- Знали про мету прискореного провадження; та
- Те, як поліція може підтримати прокурорів і суддів у проведенні таких проваджень.

3. Роль випробувального терміну

Керівництво поліції має розуміти роль, яку відіграє пробаційна служба в процесі правосуддя в юрисдикціях, де така служба існує. Зазвичай пробаційна служба покликана застосовувати заходи, не пов'язані з позбавленням волі, які визначаються законом і призначаються для правопорушника⁴³. До числа таких заходів можуть входити альтерна-

41 'The Tip of the Iceberg', Sarkaria, N. and Campbell, G. for Counsel Magazine [Вершина айсберга, Саркарія Н. та Кемпбелл Дж.; для видавництва «Counsel Magazine»], див. за посиланням: <https://www.counselmagazine.co.uk/articles/tip-of-the-iceberg-the-family-court-ready-surge-activity-fgm>

42 Compilation of good practices to reduce existing obstacles and facilitate women's access to justice [Узагальнення прикладів передової практики стосовно зменшення наявних перепон та полегшення доступу жінок до правосуддя (Комісія Ради Європи з ґендерної рівності, Страсбург, 2015 рік)], с. 24-26.

43 HM Inspectorate of Probation Academic Insights 2019/02 European Probation Rules Rob Canton [Кантон Р., Європейські правила пробації. Інспекція пробації її Величності, серія «Academic Insights» (лютий 2019 року)], див. за посиланням: <https://www.justiceinspectorates.gov.uk/hmiprobation/wp-content/uploads/sites/5/2019/03/Academic-Insights-Canton-Jan-19-final.pdf>

тиви триманню під вартою до і під час судового процесу або ув'язненню, а також дострокове звільнення з місць позбавлення волі. Зазвичай вони передбачають контроль, рекомендації та допомогу, спрямовану на соціальну інтеграцію правопорушника, а також на внесок у безпеку громади.

Керівники поліції мають усвідомлювати, що це відіграватиме ключову роль при арешті/обвинуваченні кривдника, який скоїв насильство, з метою перевірки, чи застосовується до нього захід, не пов'язаний із позбавленням волі, наприклад умовно-дострокове звільнення, якщо його нещодавно звільнили з місця позбавлення волі.

Керівники поліції мають переглянути та ознайомитися з Мінімальними стандартними правилами ООН у відношенні заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням (Токійські правила), які надають детальні вказівки стосовно різних типів заходів, які можуть застосовуватися на різних етапах процесу залежно від кожної юрисдикції та цими правилами. Наприклад, в ній перелічується дванадцять заходів, які судові органи можуть застосувати як частину покарання⁴⁴. До них належать:

- Усні санкції, як-от: застереження, догана та попередження;
- Умовне звільнення;
- Покарання у вигляді позбавлення інших прав;
- Економічні та грошові санкції, як-от: штрафи та пропорційні штрафи;
- Розпорядження про конфіскацію або експропріацію;

⁴⁴ United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures (The Tokyo Rules), adopted by General Assembly resolution 45/110 of 14 December 1990 [Мінімальні стандартні правила ООН у відношенні заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням (Токійські правила), прийняті резолюцією Генеральної Асамблеї 45/110 від 14 грудня 1990 року], див. за посиланням: <https://www.penalreform.org/priorities/alternatives-toimprisonment/international-standards/>

- Відшкодування постраждалим (потерпілій) або розпорядження про компенсацію;
- Умовне або відстрочене покарання;
- Випробувальний термін та судовий контроль;
- Громадські роботи;
- Направлення в обслуговуючий центр;
- Домашній арешт;
- Будь-які інші заходи, які не передбачають перебування у місцях позбавлення волі.

Зазвичай електронний контроль є не заходом щодо кривдника, а засобом контролю за виконанням випробувальних заходів, не пов'язаних із позбавленням волі, наприклад, умовних покарань.

Керівництво поліції також має переглянути та ознайомитися з Оновленими типовими стратегіями та практичними заходами, які вимагають, щоб:

- Рішення про арешт, затримання та терміни будь-якої форми звільнення кривдника враховували потребу у безпеці постраждалої (потерпілої) та інших осіб;
- Ризики стосовно безпеки, у тому числі вразливість постраждалих (потерпілих), враховувалися при прийнятті рішень щодо покарань, не пов'язаних чи умовно пов'язаних із позбавленням волі, надання застави, умовного звільнення, умовно-дострокового звільнення або випробувального терміну, особливо у випадках з постійними та небезпечними правопорушниками;
- Постраждалі (потерпілі) від насильства мали право на повідомлення про звільнення правопорушника з-під варти або ув'язнення.

Блок 13

Приклади кращої практики у Великій Британії⁴⁵

Уряд Її Величності і судова система Англії та Уельсу, CPS і правоохоронні органи визнають цінність відігравання незалежних одні від одних ролей з метою захисту жінок та дівчат, які зазнають насильства та жорстокого поводження. З часом з'явився приклад передової практики підтримки та захисту жінок з одночасним притягненням кривдників до відповідальності в системах кримінального та цивільного правосуддя, і цей приклад ґрунтується на тому, що кожен орган та установа відігравали свою роль якісним способом. Цей приклад передової практики має наступні характеристики:

(i) Уряд Її Величності розробив ряд стратегічних керівних документів, які мають на меті покращити міжвідомчий підхід до тематичних областей, у тому числі до примусових шлюбів, каліцтва/обрізання жіночих статевих органів та сексуальної експлуатації дітей.

Ці документи надають спеціалістам передової ланки безцінну інформацію про те, що необхідно робити і чого не необхідно робити, а також про «ознаки» та «симптоми», щоб вони могли визначити постраждалих.

(ii) На стратегічному рівні ці рекомендації також доповнюються рекомендаціями поліції, запровадженими Поліцейським коледжем та NPCC. Коледж сприяє розвитку знань, стандартів поведінки, лідерства та професіоналізму, які вимагають працівники міліції, що встановлюється за рахунок акредитованої професійної практики.

У NPCC є ряд основних функцій, у тому числі координація національних операцій, зокрема, визначення, контроль та перевірка внеску сил у виконання вимог стратегічної поліцейської діяльності; координація реагування національної поліції на надзвичайні ситуації на національному рівні та координація мобілізації ресурсів між силами і на міжнародному рівні; оперативна реалізація стандартів і політики, встановлених Поліцейським коледжем та урядом, на національному рівні; а також співробітництво з Поліцейським коледжем з метою розробки спільних національних підходів до кримінального правосуддя та ефективності.

Коледж поліції розробив акредитовану професійну практику з метою забезпечення стандартів керівництва, спрямовування та розслідування стосовно таких предметних областей у сфері насильства щодо жінок і дівчат:

- Домашнє насильство
- Примусовий шлюб та ґендерно зумовлене насильство
- КОЖСО
- Сексуальна експлуатація дітей
- Сучасне рабство
- Вистежування та домагання
- Зґвалтування та правопорушення сексуального характеру

⁴⁵ England and Wales Chapter [Розділ «Англія та Уельс»] в документі «Manual on the Law Relating to Violence against Women», (2018), Sarkaria, N., and Campbell, G. European Lawyers Foundation [Посібник із законодавства, пов'язаного з насильством щодо жінок (2018 рік). Саркарія Н. та Кемпбелл Дж.. Фондація європейських адвокатів], див. за посиланням: <https://elf-fae.eu/wp-content/uploads/2018/06/Manual-on-the-law-relating-to-violence-against-women.pdf>

Стосовно зґвалтувань було розроблено подальші рекомендації щодо програм «Екстрене реагування на зґвалтування», «Розвінчання міфів та стереотипів», набору інструментів «Слідчі поліції» для вирішення питання згоди.

У доповнення до акредитованої професійної практики Поліцейського коледжу NPCC також розробила стратегію стосовно ґендерно зумовленого насильства, примусового шлюбу та КОЖСО, яка надає вказівки стосовно політики для 43 головних інспекторів поліції в Англії, Уельсі та Північній Ірландії.

(iii) Королівська прокурорська служба також надала своїм прокурорам вказівки стосовно правової політики, які слід враховувати при переслідуванні стосовно злочинів у сфері насильства щодо жінок і дівчат, зокрема:

- Домашнього насильства
- Сексуального насильства стосовно дітей
- Правові рекомендації стосовно КОЖСО
- Правові рекомендації стосовно примусового шлюбу та ґендерно зумовленого насильства
- Рекомендації стосовно працівниць сфери сексуальних послуг
- Вистежування та домагання
- Торгівля людьми, контрабанда та рабство

Ці рекомендації стосовно правової політики доповнюються підготовкою. Наприклад, CPS розробила два нових обов'язкових модуля електронного навчання стосовно домашнього насильства щодо переслідування на основі доказів та щодо контролю чи поведінки для всіх прокурорів. Також поліції було надано пам'ятку записку на основі цього курсу електронного навчання.

(iv) В Англії та Уельсі встановлено тісні робочі відносини з CPS, силами поліції, Коледжем поліції та NPCC. Ці професійні робочі відносини є особливо тісними стосовно питань, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат, у відношенні до яких існує визнання того, що має бути єдиний підхід для забезпечення довіри та впевненості з боку вразливих постраждалих (потерпілих), а також для отримання найбільш достовірних доказів з метою забезпечення успішного переслідування. Останній аспект також мав основне значення для забезпечення доступу вразливих постраждалих (потерпілих) до правосуддя з одночасним забезпеченням довіри та впевненості з їхнього боку.

(v) З метою досягнення вищезазначеного CPS, NPCC та сили поліції провели безцінні спільні навчальні заходи та розробили спільні протоколи, зокрема, стосовно розслідування випадків зґвалтування, ґендерно зумовленого насильства, примусового шлюбу і КОЖСО та переслідування за них.

Блок 14

Чорногорія доклала міжвідомчих зусиль з метою зменшення насильства щодо жінок. У 2018 році була створена «Оперативна група» для роботи над слабкими ланками системи установ, які займаються справами стосовно випадків домашнього насильства. Команда складається з 19 членів різних установ, у тому числі представників Міністерства внутрішніх справ, Управління міліції, Міністерства праці та соціального захисту населення, Міністерства

охорони здоров'я, Верховного суду з питань правопорушень, Верховного суду, Державної прокуратури, Ради з цивільного контролю за діяльністю поліції, а також представників п'яти неурядових організацій, які займаються захистом постраждалих (потерпілих) від насильства. Група діє як координаційний орган, який має на меті вирішити проблеми у системі боротьби з домашнім насильством шляхом сприяння відповідним рекомендаціям та ініціативам.

СКООРДИНОВАНЕ РЕАГУВАННЯ ЗА УЧАСТІ ІНШИХ СУБ'ЄКТІВ ПРОЦЕСУ ПРАВОСУДДЯ

Зупинки у процесі правосуддя

Керівники поліції мають усвідомлювати, що на місцевому рівні в процесі правосуддя можуть виникати зупинки, коли жінки не звертаються до медичних служб або поліції після акту насильства. Тому для керівників поліції важливо сприяти розумінню та обізнаності з місцевими проблемами за рахунок зв'язків з громадянським суспільством та жіночими організаціями, що буде обговорено найближчим часом.

Наприклад, жінки з груп меншин і жінки, які перебувають у неблагополучному фінансовому становищі, посилалися на страх дискримінації у якості частішої причини для того, щоб не звертатися до медичних служб або поліції після акту насильства. У ході недавнього дослідження жінки з ромських громад висловили особливу стурбованість з приводу того, що органи влади не допомагають їм у зв'язку з глибоким переконанням у тому, що насильство в ромських громадах є нормальним явищем⁴⁶.

Блок 15

Дослідження насильства щодо жінок під керівництвом ОБСЄ: досвід жінок у неблагополучному становищі (2019 р.)

Дослідження чітко показує, що деякі групи жінок піддаються більшому ризику зазнати насильства і що жінки з неблагополучних груп часто стикаються з особливими проблемами. Багато дискримінаційних факторів, які впливають на жінок, є взаємопов'язаними. Бідність, низький рівень освіти, ранні та примусові шлюби є основними факторами, які підвищу

ють ймовірність для жінок і дівчат зазнати насильства та посилюють його фізичний і психологічний вплив. Приналежність до групи меншин, інвалідність, статус біженця або переміщеної особи – усі фактори, які часто мають зв'язок з бідністю та дискримінацією – також призводять до підвищення ризиків та досвіду різних форм насильства.

Крім того, основні соціальні норми та ставлення, які є більш поширеними серед деяких неблагополучних груп і часто закріплюються у зв'язку з бідністю, сприяють ґендерній нерівності та насильству щодо жінок. Серед колишніх біженок/переміщених жінок, жінок з повною або неповною початковою освітою, а також жінок, які належать до етнічних/релігійних меншин, є поширеними норми та ставлення, які підтримують підпорядкування жінок, звинувачення постраждалих та розглядають насильство у якості приватної справи. Хоча подібні погляди не обов'язково відповідають вище зазначеній поширеності, насильство все ще є поширеним явищем, і соціальні норми та ставлення, швидше за все, є сприятливим фактором для цього.

Поширеність таких норм також може сприяти розширенню середовища ґендерної нерівності, терпимості до насильства та страху стосовно повідомлення про досвід насильства у суспільстві. Жінки з неблагополучних груп стикаються з додатковими перепонами стосовно доступу до служб з підтримки. У деяких випадках ці перепони існують у зв'язку зі страхом інституційної дискримінації з боку служб та органів влади, які мають допомагати жінкам. Якісне дослідження свідчить, що це особливо вірно для жінок з певних груп етнічних меншин, у тому числі ромських жінок. Багато жінок у неблагополучному становищі також кажуть, що не мають доступу до послуг у зв'язку з економічною залежністю. Це підкреслює необхідність забезпечення доступності мережі фінансової безпеки для всіх жінок⁴⁷.

46 OSCE-led Survey on Violence against Women: Experiences of disadvantaged women (OSCE, 2019) [Дослідження проблеми насильства щодо жінок під керівництвом ОБСЄ: досвід жінок у неблагополучному становищі, (ОБСЄ, 2019 рік)], див. за посиланням: <https://www.osce.org/secretariat/430007?download=true>

47 Там само.

Керівники поліції можуть допомогти постраждалій (потерпілій) відновити зв'язок із процесом правосуддя шляхом:

- Надання інформації та послуг мовами меншин;
- Перевірки наявності налагоджених служб (стаціонарних або мобільних) у сільських та віддалених районах;
- Покращення доступності інформації та послуг для жінок і дівчат з інвалідністю (див. Вставку 16 «Загальні методи проведення інтерв'ю з особами з інвалідністю»);
- Забезпечення того, щоб усі послуги надавалися безкоштовно, а також мінімізувалися додаткові витрати для жінок з неблагополучних груп (наприклад, витрати, пов'язані з транспортуванням, доглядом за дітьми чи оплатою послуг лікаря);
- Інформування жінок і дівчат про доступні послуги через різні онлайн та офлайн-засоби масової інформації;
- Інтегрування особливих потреб і проблем жінок з неблагополучних груп у всі програми підготовки для поліції та судових органів щодо захисту та підтримки постраждалих, застосування підходу, орієнтованого на постраждалу (потерпілу), та покращення систем звітності;
- Співпраці з представниками вразливих груп або груп меншин для підвищення обізнаності поліції та судових органів про особливі потреби жінок у неблагополучному становищі з додатковою метою протидії стереотипам стосовно цих жінок.

Блок 16

Загальні методи проведення інтерв'ю з особами з інвалідністю

1. Звертайтеся до постраждалої (потерпілої) з повагою та гідністю, як і у випадку з іншими особами;
2. Приготуйтеся до того, що для спілкування та проведення інтерв'ю знадобиться додатковий час;

3. Використовуйте прості, конкретні та стислі формулювання;
4. Використовуйте відкриті запитання, а не закриті, на які ви можете відповісти «так» або «ні»;
5. Уникайте навідних питань, які передбачають конкретні відповіді;
6. Перефразуйте свої запитання, якщо постраждала (потерпіла) не розуміє вас. За необхідності повторіть інформацію;
7. Використовуйте зображення, символи, мову тіла, будь-яку можливість для полегшення комунікації;
8. Переконайтеся, що постраждала (потерпіла) розуміє вас, попросивши її пояснити інформацію, надану вами;
9. Проявляйте підтримку та заохочуйте до діалогу. Проявляйте терпіння під час проведення інтерв'ю.

Джерело: Investigation, Protection, and Support Measures for GBV Victims' Resource Book: Experience and Guidelines of the Korean Police [Заходи з розслідування, захисту та підтримки для постраждалих від ґендерно зумовленого насильства: досвід та рекомендації корейської поліції] (Поліцейський центр ПРООН у Сеулі, 2019).

Співпраця з громадянським суспільством

Керівники поліції мають працювати в рамках закону та з установами сектору правосуддя та безпеки, охорони здоров'я та соціальної допомоги з метою забезпечення справедливих результатів для постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат. Необхідна індивідуальна підтримка та допомога, яка повністю враховує взаємопов'язаний досвід залучених жінок. До числа прикладів індивідуальної підтримки входить доступ до груп підтримки, які спеціалізуються на домашньому насильстві та можуть дістатися до жінок, які живуть у сільській місцевості, завдяки своїй мобільності.

Блок 17 (ЮНФПА, січень 2019 р.)⁴⁸

СЛОВ'ЯНСЬК, Україна

Мобільні бригади психосоціальної підтримки ЮНФПА надають широкий спектр допомоги особам, які потерпіли від ґендерно зумовленого насильства. Бригада може допомогти особам, які потерпіли від домашнього насильства, переміститися до притулку і має важливе значення у допомозі жінкам, яких неможливо охопити за інших умов, особливо в сільських районах. Кожна з мобільних бригад ЮНФПА складається з трьох спеціалістів (координатора, психолога та соціального працівника), які відвідують малозабезпечені сім'ї, зосереджуючись на тих, де члени сім'ї постраждали від домашнього насильства. Мобільні групи можуть контролювати ситуацію в сім'ї, повторно приходити до них додому, доставити особу, потерпілу від насильства, до центру соціальних послуг або передати справу іншим державним організаціям чи юристам, які можуть надати необхідну допомогу.

Блок 18

Жіноче місто: Інноваційний підхід до послуг та реагування у сфері насильства щодо жінок і дівчат, створений Секретаріатом соціальної інтеграції (SIS) у Сальвадорі. Жіноче місто є унікальною моделлю розширення прав і можливостей жінок шляхом пропонування їм інтегрованих послуг в одній структурі (центри «Жіноче місто»). Ці послуги надаються різними державними установами (надавачами послуг) під керівництвом SIS. До числа послуг в центрах «Жіноче місто» входять:

- Запобігання та реагування на насильство щодо жінок

- Послуги у сфері сексуального та репродуктивного здоров'я
- Підтримка встановлення економічної самостійності
- Групова освіта для сприяння правам жінок та запобігання насильству щодо жінок і дівчат; та
- Догляд за дітьми віком до 12 років у той час, коли жінки користуються послугами Центру.

Шляхом поєднання кількох послуг в одному місці модель скорочує обсяг часу і ресурсів, які жінки витрачають на пошук доволі розпорошених державних послуг. Концепція «Жіночого міста» забезпечує індивідуальний та скоординований пакет послуг з реагування на насильство щодо жінок і дівчат, орієнтований на кожну жінку. Цей підхід також дозволяє підвищити якість та розширити масштаб надання послуг, оскільки вони відповідають ланцюжку надання послуг, який координується в усіх структурах установи.

Крім отримання послуг з реагування (наприклад, допомога при фізичних ушкодженнях, психосоціальна підтримка тощо), жінки також беруть участь у заходах, спрямованих на здобуття економічної незалежності, таким чином розширюючи можливості для припинення актів насильства. Міжінституційна координація між надавачами послуг у центрах також збільшує можливості для виявлення та направлення жінок, постраждалих від насильства, будучи відправною точкою для тих, хто звертається за послугами, не пов'язаними з насильством щодо жінок і дівчат⁴⁹.

48 To tackle domestic violence, Ukraine looks to UNFPA's mobile assistance teams (UNFPA, 2019) [Для протидії домашньому насильству Україна залучає мобільні бригади допомоги ЮНФПА (ЮНФПА, 2019 рік)], див. за посиланням: <https://www.unfpa.org/news/tackle-domestic-violence-ukraine-looks-unfpas-mobile-assistance-teams>

49 'Good practice in designing a community-based approach to prevent domestic violence', Expert paper Expert Group Meeting Organized by UN Division for the Advancement of Women in collaboration with UNODC (17 to 20 May 2005 Vienna, Austria) [Позитивна практика при розробці підходу на основі громади з метою запобігання домашньому насильству, експертний документ, Засідання експертної групи, організоване Відділом ООН з питань покращення становища жінок у співробітництві з Управлінням ООН з питань наркотиків та злочинності (17-20 травня 2005 року, Відень (Австрія)], підготовлено Лорі Мішо для організації «Raising Voices» (м. Кампала (Уганда), див. за посиланням: <https://www.un.org/womenwatch//daw/egm/vaw-gp-2005/docs/FINALREPORT.goodpractices.pdf>

Використання даних

Хоча в деяких юрисдикціях поліція може нести відповідальність за первинне рішення про обвинувачення, висунуті звинувачення та ефективний збір доказів, які підтверджують насильство, відповідальність не покладається виключно на неї. Наприклад, у деяких юрисдикціях, як-от: в Єгипті, прокурор керує процесом розслідування та обвинувачення. Підвищення успішності процесу переслідування було показником (хоч і додатковим) ефективності поліції та прокуратури щодо обвинувачення та збору доказів.

Місцеві дані можуть допомогти керівникам поліції виявляти конкретні злочини, стосовно яких необхідно покращити роботу їхніх співробітників. Наприклад, у Великій Британії місцеві ради кримінального правосуддя збирають місцеві дані щодо арешту та обвинувачення у випадках кримінальних злочинів. Зараз увага у Великій Британії зосереджується на вдосконаленні способів розслідування та обвинувачення у випадках зґвалтувань. Служба поліції як установа кримінального правосуддя є членом національної та місцевих рад з питань кримінального правосуддя.

Блок 19

У Великій Британії прокуратура складає щорічні звіти про роботу над протидією насильства щодо жінок і дівчат, у яких відображається кількість порушених справ і отримані результати. Таких збір даних покращив процес виявлення, обвинувачення та переслідування стосовно кіберзлочинів, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат.

Показники

Керівники поліції мають сприяти обізнаності стосовно національних показників з метою систематизації інформації, у яку вони можуть зробити внесок для відображення роботи установ сектору правосуддя та безпеки і результатів для постраж-

далих (потерпілих) у процесі правосуддя. До числа показників входять, наприклад, неявка постраждалої (потерпілої) на судові засідання, ненадання поліцією доступних відеодоказів, що призвело до зупинення справи суддею або неохочості доступних доказів у соціальних мережах та завадило оприлюднити незалучений матеріал.

У Великій Британії національна рада кримінального правосуддя встановлює національні пріоритети для системи кримінального правосуддя, які потім послідовно передаються місцевим радам з питань кримінального правосуддя з метою управління та забезпечення ходу процесу.

Також див. розділ 10 «Інституційне вдосконалення для ефективного реагування на насильство щодо жінок і дівчат та підзвітності поліції» для детальнішого аналізу збору ґендерно орієнтованих даних поліцейськими організаціями.

Впровадження прикладів передової практики спільного збору доказів з боку поліції та прокуратури в політику, процедуру та за необхідності в допоміжне законодавство

Керівники поліції мають перевірити, чи існують місцеві рекомендації стосовно збору доказів для поліції та прокуратури, з метою підвищення рівня обізнаності та розуміння відповідальності установи, сприяння культурі ефективного співробітництва для протидії насильства щодо жінок і дівчат та забезпечення дотримання прикладів кращої практики. Якщо цього немає, ви можете обміркувати, чи допоможе місцева угода про вдосконалення місцевої практики. Керівники поліції мають враховувати можливість тісної співпраці з прокурорами з метою покращення їхньої спільної роботи.

Наприклад, у Великій Британії після визнання того, що поліція та прокуратура мають співпрацювати з метою протидії домашньому насильству, поліції необхідно надавати CPS заповнений спільний контрольний список доказів за кожною справою про домашнє насильство, коли існує необхідність у рекомендації або рішенні стосовно обвинувачення.

Блок 20

Приклад Великобританії: спільний контрольний список доказів⁵⁰

Контрольний список розроблено з метою забезпечення серйозного ставлення з боку поліції та прокуратури до правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством, і діє паралельно з іншими заходами для покращення переслідування стосовно випадків домашнього насильства.

Показники переслідування в деяких сферах покращилися майже на 10% за рахунок методів, розроблених у пілотних проектах за останні два роки, у тому числі надання можливості свідкам давати свідчення за ширмою.

Нові заходи переслідування розроблялися в ході пілотних проектів CPS в Лондоні, Ноттінгемі та Йоркширі з 2016 року. До їхнього числа входять:

- Забезпечення того, щоб постраждали (потерпілі) могли відвідати суд перед судовим процесом з метою ознайомлення з оточенням;
- Дозвіл постраждалим (потерпілим) давати свідчення за ширмою, доки дозволяють суди;
- Забезпечення окремих входів до будівлі суду для постраждалих і правопорушників, де це можливо, а також дитячих закладів;

- Краща підтримка з боку незалежного радника з питань домашнього насильства з метою підтримки постраждалих⁵¹.

Спільний контрольний список доказів є корисним інструментом, який керівники поліції можуть адаптувати до своєї місцевої робочої практики та який містить список підказок стосовно збору доказів для поліції, а також вказівок для прокурорів, які розглядають такі випадки. Його також можна використовувати як інструмент для зміни будь-якої культури щодо звинувачення постраждалої, і він зосереджується на ймовірному кривдникові:

Це робиться для забезпечення того, щоб: своєчасно приймалися рішення; для кожного скаржника, якщо до справи залучено більше одного, заповнювався контрольний список стосовно обвинувачення; за рахунок оцінки всіх доступних доказів, у тому числі ролі та поведінки ймовірного кривдника, розглядалося загальне звинувачення. Безпека скаржника та дітей чи інших утриманців також детально описується у якості головного міркування, а постраждалих (потерпілих) якомога швидше направляють до спеціалізованої служби з підтримки.

⁵⁰ 'Evidence gathering - Joint Police-CPS Evidence Checklist' Domestic Abuse Guidelines for Prosecutors (2020). Crown Prosecution Service [Збір доказів – Спільний контрольний список доказів поліції та CPS. Рекомендації стосовно домашнього насильства для прокурорів (2020 рік). Королівська прокурорська служба], див. за посиланням: https://www.cps.gov.uk/sites/default/files/documents/publications/npcps_cps_joint_evidence_gathering_checklist_2015.docm

⁵¹ CPS to Extend Effective Domestic Violence Prosecution Scheme. Techniques Developed in Pilot Projects have Improved Conviction Rates (2018), Bowcott, O. [CPS розширює ефективну схему переслідування за домашнє насильство. Методи, розроблені в рамках пілотних проектів, покращили показники стосовно винесення обвинувальних вироків (2018 рік), Баукотт О., для газети «The Guardian»], див. за посиланням: <https://www.theguardian.com/law/2018/dec/18/cps-to-extend-effective-domestic-violence-prosecution-scheme>

Чи зібрали ви всі доступні докази , у тому числі інші матеріали, крім заяви			
	ТАК	НІ	КОМЕНТАР*
скаржника, та чи врахували більш широку модель поведінки і її сукупний вплив?			
Дзвінок за номером 999, відео з камери, закріпленої на тілі, на якому зафіксовано останні випадки домашнього насильства, вистежування або насильства в ім'я честі.	☐	☐	
Дзвінок за номером 999, перенаправлений до CPS.	☐	☐	
Заява постраждалої – посилайтеся на попередні випадки домашнього насильства, коли це доречно.	☐	☐	
Фотографії; місця події (зламани дверні замки, докази прибирання) та будь-яких травм (знятих з часом у міру того, як проявляються травми). Здійсніть пошук будь-якої можливої зброї (палиці, взуття, якщо постраждалій наступали на ногу). Враховуйте рекомендації криміналіста .	☐	☐	
Надходження/приймостраждалої.	☐	☐	
Медичні докази/ДНК (якщо доступні на даний момент); підписана форма згоди; речові докази медичного характеру, тобто волосся.	☐	☐	
Інші заяви – від дітей, присутніх співробітників (з метою включення характеру та серйозності видимих травм, ознак боротьби, спроб задушити/втопити або ізоляції, становища постраждалої/правопорушника, документів, що посвідчують особу інших присутніх), сусідів після опитування, служб з підтримки. Враховуйте погрози іншим свідкам.	☐	☐	
Пасивні дані/комунікаційні дані/фінансові дані, наприклад сліди аналізу даних, соціальні мережі/інші електронні докази, повідомлення, щоденники, технології шпигунського програмного забезпечення, додатки, банківські документи, дані з камер відеоспостереження. Перевірте всі пристрої на наявність вхідних та вихідних даних, даних про WI-FI-з'єднання та стільниковий зв'язок (примітка: дані про комунікації можна отримувати заднім числом від надавача послуг).	☐	☐	
Чи є якісь докази примусу та контролю? Для отримання додаткової інформації див. матеріали Поліцейського коледжу про акредитовану професійну практику (посилання).	☐	☐	

Відповідна інформація для включення з поліцейських звітів .			
	ТАК	НІ	КОМЕНТАР*
Ризик повторного правопорушення. Будь-який контрольний список стосовно ідентифікації попередніх випадків домашнього насильства, вистежування або насильства в ім'я честі або еквівалентних ризиків з відповідним результатом (наприклад, випадок за критеріями Міжвідомчої конференції з оцінки ризиків, високий ризик, стандартний ризик).	☐	☐	
Будь-які цивільні приписи/провадження та наявність попередніх порушення (захисні приписи/записки стосовно випадків домашнього насильства).	☐	☐	
Будь-які попередні звинувачення (з унікальними довідковими номерами та включно з іншими постраждалими) і до чого призвели ці звинувачення (якщо справу не було порушено, то чому). DVD-диски.	☐	☐	
Поліція проінформувала CPS про будь-які порушення або подальші правопорушення, подала файли до CPS та вчасно подала протоколи інтерв'ю.	☐	☐	
Чи застосовувалася якась вогнепальна зброя? Чи має підозрюваний які-небудь ліцензії на вогнепальну зброю? Чи є якісь оперативні звіти, які встановлюють зв'язок підозрюваного та членів домогосподарства зі зброєю?	☐	☐	
Чи слід посилатися на Закон про зміни до внесення застави у справі про взяття під варту?	☐	☐	
Інформація щодо постраждалої та/або акту .			
	ТАК	НІ	КОМЕНТАР*
Особиста заява постраждалої; може оновлюватися у ході провадження.			
Безпека постраждалої (погляди постраждалої та незалежного радника з питань домашнього насильства/служби спеціалізованої підтримки).	☐	☐	
Чи контактували з постраждалою підозрюваний/друзі/сім'я? Контакт мав характер підтримки або залякування? Надайте деталі у клітинці для коментарів.	☐	☐	
Зустрічні звинувачення/захист.	☐	☐	
Обмежувальний припис – чи хоче його видачі постраждала, і якщо так, то на яких умовах?	☐	☐	
Умови застави, які не створюють обмежень для постраждалої та її дітей. Включіть місця, яких слід уникати.	☐	☐	

Припинення підтримки/відведення. Може бути ряд причин, через які постраждала може попросити поліцію не здійснювати провадження, у тому числі через страх завдання подальшої шкоди або наслідки. Див. правові рекомендації CPS для отримання додаткової інформації та відомостей про кроки, до яких слід вдатися, у тому числі про потребу в заяві співробітника щодо доцільності судової повістки.	☐	☐	
Можливість/бажання постраждалого відвідувати суд, давати свідчення та будь-які особливі міркування.	☐	☐	
Чи необхідні особливі заходи? І тип даних (погляди постраждалої та незалежного радника з питань домашнього насильства/служби спеціалізованої підтримки), якими необхідно заповнити форму MG2 (оцінка необхідності особливих заходів).	☐	☐	
Інформація щодо дітей та/або утриманців			
	ТАК	НІ	КОМЕНТАР*
(Якщо проводиться інтерв'ю з дитиною, воно береться з дотриманням безпеки та конфіденційності, і ні в якому разі не можна використовувати дитину як перекладача для своїх батьків).	☐	☐	
Безпека дітей (погляди поліції та постраждалих).	☐	☐	
Місцезнаходження дітей під час акту (включіть інформацію про відносини з постраждалою/підозрюваним та вік).	☐	☐	
Провадження стосовно захисту дітей; включіть інформацію про те, чи було направлення до служби у справах дітей.	☐	☐	
* Якщо немає доказів, необхідно заповнити поле для коментарів			

Підказки CPS для прокурорів

Прокурори повинні посилатися на правові рекомендації CPS стосовно домашнього насильства ([посилання](#)); однак у таблиці нижче надаються деякі корисні підказки, які слід врахувати прокурорам.

Надання та збір більш широкої інформації на додаток до цього контрольного списку для збору доказів.
Якщо від поліції необхідні додаткові докази, забезпечте, щоб це було сформульовано у чіткому та стислому плані дій і обговорено зі співробітником, якщо це доречно.
З'ясуйте, чи є якісь супутні або безпосередні сімейні провадження у рамках публічного чи приватного права або цивільні провадження та засоби правового захисту, пов'язані зі скаржником чи підозрюваним.

Оцінка свідчень підозрюваного/відповідача.
Забезпечте своєчасне звернення стосовно свідчень з чужих слів та/або поганої поведінки.
Чи повністю враховано правдивість свідчень відповідача? Наприклад, чи були попередні випадки проступків/судимості?
Чи є які-небудь обтяжливі обставини?
Якими є можливі засоби захисту?
Розгляньте прийнятність клопотань.
Підтримка постраждалих та свідків після рішення про обвинувачення.
Особиста заява потерпілого отримується та оновлюється у ході розгляду справи.
Своєчасний розгляд; спеціальні заходи, інтерв'ю в ході досудового процесу, докази експертів та інші заходи з підтримки.
Виявлення та врахування вразливих категорій (приналежність до чорношкірого населення та етнічних меншин, фізичні або розумові порушення, ЛГБТ, вік).
Постійна комунікація через незалежного радника з питань домашнього насильства/підрозділи з догляду за свідками/інші спеціалізовані служби стосовно розгляду справи та будь-яка інша корисна інформація.
У випадках припинення справи або відведення; див. правові рекомендації CPS для отримання додаткової інформації про можливі причини, у тому числі страх або примус, які слід повністю вивчити за підтримки постражданої/підрозділу з догляду за свідками/незалежного радника з питань домашнього насильства/спеціаліста.

Рішення за ініціативи громад

Керівники поліції мають усвідомлювати, що їхні співробітники взаємодіють із громадами, у яких вони ведуть поліцейську діяльність, з метою допомоги у визначенні рішень за ініціативи громад для вирішення проблеми правопорушень, пов'язаних із насильством щодо жінок та дівчат. Наприклад, шляхом відвідування релігійних об'єктів керівники поліції можуть вийти на зв'язок з лідерами громад, у тому числі з лідерками, з метою інформування про неприйнятну поведінку у громадах, у яких вони ведуть поліцейську діяльність, а громади, у свою чергу, можуть робити внесок у місцевий підхід до поліцейської діяльності.

Довгостроковий успіх у запобіганні насильства щодо жінок і дівчат все більше залежатиме від комплексних підходів на всіх рівнях [екологічної моделі] (Круг 2002, ст. 16). Круг Е. та ін. надають цінний огляд факторів. Екологічна модель забезпечує цілісний аналіз різноманітних факторів, які впливають на рішення людини застосувати насильство (Хайсе 1998). Екологічна модель демонструє, що

насильницька поведінка впливає зі складної взаємодії індивідуальної динаміки, динаміки стосунків, громадської та суспільної динамік. Згідно з нею, насильство має місце не в результаті дії одного фактора в одній із чотирьох сфер впливу, а є більш складним явищем, яке виникає внаслідок дії багатьох факторів у різних сферах, які впливають на ставлення, поведінку та вибір особи.

Ключовим компонентом для прийняття рішень за ініціативи громад є необхідність мобілізації останніх. Керівні принципи мобілізації громад включають:

а. Запобігання. З метою впливу на довгострокові сталі зміни організаціям необхідно зайняти активну, а не реагуючу позицію. Первинне запобігання передбачає усунення основних причин насильства щодо жінок шляхом запровадження ґендерно орієнтованого аналізу того, чому, наприклад, має місце домашнє насильство. Це означає визнання статусу жінки в суспільстві, дисбалансу сил та жорстких ґендерних ролей як основних причин домашнього насильства.

- b. **Цілісність.** Запобігання домашньому насильству вимагає відданості з боку всієї громади та її повного залучення. Це означає, що організаціям важливо визнавати складну історію, культуру та відносини, які складають життя громади і її членів, та включати поліцію, медичних працівників тощо з метою створення достатнього імпульсу для змін.
- c. **Процес соціальних змін.** Зміна норм у громаді є процесом, а не одноразовим актом. Ініціативи на основі розуміння того, як люди природним способом проходять через процес змін, можуть бути більш ефективними, ніж хаотичні ідеї, які просуваються у громаді. Таким чином, зусилля із впливу на соціальні зміни повинні докладатися системним способом. Організації, які намагаються виконати цю роботу, можуть стати кваліфікованими посередниками індивідуальних і колективних змін шляхом співпраці з громадою, її скеровування, сприяння їй та її підтримки в ході процесу змін.
- d. **Постійний вплив ідей.** Члени громади мають залучатися до регулярних і взаємодоповнюючих ідей із різних джерел протягом тривалого періоду.
- e. **Правозахисні засади.** Підхід до запобігання домашньому насильству на основі прав розширює права та можливості жінок і суспільства.
- f. **Дії на рівні громади.** Ефективні проекти, спрямовані на зміну шкідливих переконань і практики у громаді, повинні реалізовуватися та очолюватися членами цієї громади⁵².

52 Good Practice in Designing a Community-based Approach to Prevent Domestic Violence Expert Paper: Expert Group Meeting Organized by UN Division for the Advancement of Women in Collaboration with UNODC, 17 to 20 May 2005 Vienna, Austria [Позитивна практика при розробці підходу на основі громади з метою запобігання домашньому насильству, експертний документ: Засідання експертної групи, організоване Відділом ООН з питань покращення становища жінок у співробітництві з Управлінням ООН з питань наркотиків та злочинності (17-20 травня 2005 року, Відень (Австрія)]. Підготовлено Лорі Мішо для організації «Raising Voices» (м. Кампала (Уганда), див. за посиланням: <https://www.un.org/womenwatch/daw/egm/yaw-gp-2005/docs/experts/michau.community.pdf>

Керівники поліції будуть мати на увазі, що дії на рівні громади та керівництво з її боку, у свою чергу, можуть спричинити зміни та впливати на реагування суспільства на насильства щодо жінок і дівчат за рахунок покращення розуміння.

Блок 21

У Бангладеш серед місцевих громад було проведено ключове дослідження стосовно насильства щодо жінок і дівчат та визначено деякі конкретні пропозиції стосовно реагування на насильство щодо жінок і дівчат⁵³. Ці пропозиції можна в цілому розділити на пропозиції стосовно посилення і зміни наявних та створення нових структур.

Це дослідження свідчить, що вирішення проблеми насильства щодо жінок і дівчат залишається складним питанням, оскільки патріархальні структури та ідеологія створюють культуру замовчування насильства щодо жінок і дівчат. Ситуація погіршується у зв'язку з відсутністю ресурсів, динамікою влади в сільських районах, підтримкою кривдника (-ів) та корупцією на всіх рівнях. Рішення, запропоновані членами громади, охоплювали всі рівні екологічної системи (тобто індивідуальний рівень, рівень пари, сімейний рівень, рівні громади та суспільства) і охоплювали як запобігання насильства щодо жінок і дівчат, так і реагування на нього.

Учасники дослідження надали ідеї та інноваційні пропозиції стосовно вирішення проблеми

53 From Evidence to Policy: Addressing Gender-Based Violence against Women and Girls in Bangladesh (2013). A report Submitted to Department for International Development by: icddr, in collaboration with Population Council [Від доказів до політики: вирішення проблеми гендерно зумовленого насильства щодо жінок і дівчат у Бангладеш (2013 рік). Звіт, поданий до Департаменту з питань міжнародного розвитку Міжнародним центром наукових досліджень у сфері діарейних захворювань у співробітництві з Радою з питань народонаселення], див. за посиланням: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/57a08a16ed915d3cfd0005a4/VAWG_Bangladesh_Final_Report.pdf

насильства щодо жінок і дівчат. Вони наголо-сили на необхідності профілактичної роботи, пов'язаної з ґендерною рівністю, справедливі-стю та зміною ставлень. Хоча і чоловіки, і жінки говорили про громадські кампанії в цілому, жінки також запропонували орієнтуватися на те, щоб зробити потенційних кривдників, чоло-віків і хлопців союзниками у справі змін.

Вони вважали, що важливо залучати міс-цеве населення, зокрема хлопців і чоловіків, молодіжні клуби, школи, мечеті, НУО, органи місцевого самоврядування та органи на вищому рівні.

Жінки запропонували численні способи втілен-ня цієї зміни, наприклад, неформальних зборів, зустрічей, практикумів, семінарів, сесій членів груп НУО, сцен, вуличних вистав, кіношоу та тек-стових повідомлень за допомогою мобільних телефонів. У той час як чоловіки говорили про скорочення масштабів бідності та згадували, зокрема, можливості для працевлаштування чоловіків у якості стратегії запобігання насиль-ства щодо жінок і дівчат, жінки рекомендували розширення прав і можливостей жінок в еконо-мічній та інших сферах з метою запобігання на-сильства щодо жінок і дівчат.

Рекомендації, зроблені жінками, узгоджу-ються з нещодавнім оглядом 14 заходів у різних країнах, які розвиваються, що свідчить про те, що поєднання економічного розши-рення прав і можливостей дівчат підліткового віку із заходами, спрямованими на розви-ток особистої ефективності та інших навичок, зменшує насильство щодо цієї групи дівчат⁵⁴.

54 A Review of the Evidence on Multi-sectoral Interventions to Reduce Violence against Adolescent Girls (2013)» Blanc, A.K., Melnikas, A., Chau, M., and Stoner, M. Integrated Approaches to Improving the Lives of Adolescent Girls Issue Papers Series: Girl Hub [Огляд доказів стосовно багатосектораль-них заходів зі зменшення насильства щодо дівчат підліт-кового віку (2013 рік)]. Бланк А. К., Мельнікас А., Чау М. і Стоунер М. Документ за темою «Інтегровані підходи до покращення життя дівчат підліткового віку». Серія «Хаб для дівчат»].

Було запропоновано кілька заходів стосовно реструктуризації та зміцнення системи нефор-мального та формального правосуддя для вирішення проблеми насильства щодо жінок і дівчат та повторної віктимізації чи травма-тизації постраждалих (потерпілих) у процесі звернення до системи правосуддя. Жінки та дівчата визначили домінування чоловіків у всій системі як важливий стримуючий фак-тор для належного реагування на насильства щодо жінок і дівчат.

Вони запропонували: надати членкиням під-розділів поліції більше прав і можливостей із захисту постраждалих, збільшити жіноче представництво у ході шалішів, дозволяти жін-кам-матборам керувати шалішами, дозволити жінкам виступати в якості свідків на всіх рівнях, створити сприятливе середовище для потер-пілих, щоб вони представили свою справу та озвучили своїх потреби. Для вирішення про-блеми корупції серед лідерів громади, поліції та адвокатів було рекомендовано належне управління, яке супроводжується суворими заходами покарання (наприклад, накладен-ням штрафів, відстороненням від роботи або звільнення) та винагородами.

Також пропонувалося стигматизувати корум-пованих сільських лідерів за допомогою сцен. Посилаючись на відсутність контролю з боку жінок над процесом звернення до системи правосуддя як у неофіційній, так і в офіційній системі правосуддя, жінки та дівчата підкреслили важливість надання постраж-далим можливості висловитися. Концепція можливості висловитися узгоджується з фемі-ністським підходом, який починається з ідеї, що менш сильні члени суспільства живуть в іншій реальності внаслідок свого пригнічення (Белкнап, 2007).

Представлення та розуміння цієї точки зору важливі для розробки та виконання соціальних

дій від імені постраждалих (потерпілих). На рівні громади люди не були обізнані про Закон 2010 року про домашнє насильство (запобігання та захист). У нашому дослідженні жінки справедливо зазначили, що в нинішній ситуації для жінки вкрай ризиковано вимагати захисного припису, знаходячись у їхньому з чоловіком будинку. Це необхідно враховувати при реалізації Закону. Забезпечення безпеки постраждалих жінок має бути наріжним каменем заходів.

Стратегії, розроблені з метою, необхідно впроваджувати під час і після періодів звернення за допомогою, щоб постраждала (потерпіла) не зазнала шкоди знову.

Блок 22

Наразі однією з найуспішніших моделей запобігання насильству щодо жінок і дівчат на основі громаді є підхід, розроблений НУО «Тостан» (м. Тіес (Сенегал)). Ряд заходів мали на меті на скорочення кількості випадків каліцтва/обрізання жіночих статевих органів (КОЖСО) за рахунок освітньої програми на основі громади і були відтвореними в кількох країнах Африки на південь від Сахари.

До числа розглянутих тем входять охорона здоров'я, грамотність та права людини, тоді як методи участі дозволяли членам громади вибирати проблеми, які вважаються пріоритетними в їхньому селі. КОЖСО та насильство з боку інтимного партнера виявилися ключовими проблемами. У багатьох випадках села взяли на себе зобов'язання відмовитися від практики КОЖСО та заохочувати сусідні села робити те ж саме.

Квазіекспериментальна оцінка програми в Сенегалі виявила, що жінки в селах, де проводився захід, повідомили про значно менший

рівень насильства за останні 12 місяців, ніж жінки в інших селах. Матері дівчат віком 0-10 років також повідомляли про меншу кількість випадків КОЖСО у селах, де проводився захід. Особливо заслуговує на увагу те, що жінки в селах, де проводився захід, які не були безпосередньо залученими до освітньої програми НУО «Тостан», також повідомили про менший рівень насильства та кількість випадків КОЖСО, що вказує на успішне поширення впливу програми⁵⁵.

Спільна підготовка для поліції та прокуратури з метою сприяння спільній роботі та ефективній протидії випадкам насильства щодо жінок і дівчат

Поліція та прокуратура мають проходити спільну підготовку, а там, де це можливо, слід запрошувати представників інших установ сектору правосуддя та безпеки з метою підвищення рівня обізнаності та розуміння стосовно їхніх відповідних ролей⁵⁶.

Довідкові показники для надання базових послуг поліцією: підтримка та допомога

Координація приймає різні форми, деякі є більш формалізованими та мають більше наслідків для розробки політики, інші є менш формалізованими та спрямовані на більш ефективне залучення окремих постраждалих (потерпілих). Скоординоване

55 The TOSTAN Program. Evaluation of a Community based Education Program in Senegal. Diop, N. J., Faye, M. M., Moreau, A., Cabral, J., & Benga, H. (2004). New York: Population Council. [Програма НУО «Тостан». Оцінка освітньої програми на основі громади в Сенегалі. Дьоп Н. Ж., Файе М. М., Моро А., Кабрал Ж. і Бенга Е. (2004 рік). Нью-Йорк: Рада з питань народонаселення]. <https://namati.org/resources/the-tostan-program-evaluation-of-a-community-based-education-program-in-senegal/>

56 Офіс ООН Жінок в Ефіопії співпрацює з сектором правосуддя (поліцією, прокурорами та суддями) у сфері розбудови потенціалу, і цей підхід стосовно об'єднання всіх трьох правоохоронних органів схвалили регіональні уряди у якості інноваційного підходу для оперативного вирішення спільних проблем.

реагування є важливим, оскільки воно більш ефективним для захисту постраждалих (потерпілих) від насильства та притягнення до відповідальності правопорушників, ніж коли різні сектори суспільства працюють ізольовано для вирішення проблеми. Координація надає переваги постраждалим (потерпілим) та установам, які реагують на насильство щодо жінок і дівчат, а також їхнім громадам⁵⁷.

Як зазначалося в розділі 2, у «Пакеті базових послуг» пропонується, щоб усі послуги з правосуддя та підтримки для постраждалих і потерпілих мали загальні характеристики та види діяльності з метою забезпечення максимального впливу. Вони застосовуються незалежно від конкретного «сектору», що може реагувати на потреби жінок і дівчат, які зазнають насильства. Наступни список створено на основі загальних характеристик і спільних видів діяльності з «Пакету базових послуг»; він пропонує деякі довідкові показники для поліцейської діяльності, спрямованої на надання основних послуг у рамках скоординованого реагування, орієнтованого на постраждалу, та ґендерно орієнтованого реагування на насильства щодо жінок і дівчат.

⁵⁷ Module 5: Coordination and Governance of Coordination, *Essential Services Package* [Модуль 5 «Координація та управління координацією», Пакет базових послуг]

ПРИМІТКИ ТА РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Заява Фумзіле Мламбо-Нгука з нагоди Міжнародного дня боротьби за ліквідацію насильства щодо жінок у 2018 році. ООН Жінки, див. за посиланням: <https://unwomen.org.au/statement-from-phumzile-mlambo-nguka-for-the-international-day-for-the-elimination-of-violence-against-women/>
2. General Recommendation No. 28 on the Core Obligations of States Parties under Article 2 of the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (2010) [Загальна рекомендація №28 щодо основних зобов'язань держав-учасниць відповідно до статті 2 Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (2010 рік)]. Документ ООН CEDAW/C/2010/47/GC.2, див. за посиланням: <https://www2.ohchr.org/english/bodies/cedaw/docs/CEDAW-C-2010-47-GC2.pdf>
3. General recommendation No. 25, on Article 4, Paragraph 1, of the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, on Temporary Special Measures. OHCHR [Загальна рекомендація №25 щодо пункту 1 статті 4 Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок про стосовно тимчасових спеціальних заходів. УВКПЛ], див. за посиланням: <https://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/recommendations/General%20recommendation%2025%20%28English%29.pdf>
4. About the CPS. The Crown Prosecution Service [Про CPS. Королівська прокуратурська служба], див. за посиланням: <https://www.cps.gov.uk/about-cps>
5. Training Manual for Judges and Prosecutors on Ensuring Women's Access to Justice. Partnership for Good Governance. European Union [Навчальний посібник для суддів і прокурорів із забезпечення доступу жінок до правосуддя. Партнерство для належного управління. Європейський Союз], див. за посиланням: https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/WRGS/TrainingManualAccessJustice_EN.pdf
6. A Practitioner's Toolkit on Women's Access to Justice Programming. UN Women 2018 [Посібник для фахівців з питань доступу жінок до правосуддя. ООН Жінки (2018 рік)], див. за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2018/5/a-practitioners-toolkit-on-womens-access-to-justice-programming>
7. Implementation Guide Essential services package for women and girls subject to violence. UN Joint Global Programme on Essential Services for Women and Girls Subject to Violence (2015). UN Women [Керівництво з реалізації. Пакет базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства. Спільна глобальна програма ООН з базових послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства (2015 рік). ООН Жінки].
8. UPR of IRAN – 34th session – November 2019 Fact sheet on discrimination against women in Iran, Minority Rights Group International, див. за посиланням: <https://minorityrights.org/wp-content/uploads/2019/09/FACTSHEET-Discrimination-against-women-in-Iran-October-2019.pdf>
9. Criminal Code of Armenia (2003) [Кримінальний кодекс Вірменії (2003 рік)], див. за посиланням: <https://cis-legislation.com/document.fwx?rgn=7472>
10. World Health Organization, Department of Reproductive Health and Research, London School of Hygiene and Tropical Medicine, South African Medical Research Council (2013). *Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence* [Департамент репродуктивного здоров'я та наукових досліджень Всесвітньої організації охорони здоров'я, Лондонська школа гігієни та тропічної медицини, Південноафриканська рада медичних досліджень (2013 рік). Глобальні та регіональні оцінки масштабів насильства щодо жінок: поширеність насильства з боку інтимного партнера та сексуального насильства з боку особи, яка не є (не була) партнером постраждалої, та наслідки для здоров'я]
11. Gender Mainstreaming for Health Managers: A Practical Approach / WHO Gender Analysis Tools. Facilitators' guide. Participant's notes (2011). WHO [Гендерне інтегрування для керівників у сфері охорони здоров'я: практичний підхід/Інструменти гендерного аналізу ВООЗ. Керівництво для координатора. Додатки учасників (2011 рік). ВООЗ], див. за посиланням: <https://www.who.int/publications/i/item/9789241501057>
12. World Population Review (2019) [Веб-сайт «World Population Review» (2019 рік)], див. за посиланням: <http://worldpopulationreview.com/countries/rape-statistics-by-country/>
13. International Day on the Elimination of Violence against Women 25 November 2019. Absence of Consent Must Become the Global Standard for Definition of Rape. OHCHR [Міжнародний день боротьби за ліквідацію насильства щодо жінок (25 листопада 2019 року): відсутність згоди має стати глобальним стандартом визначення зґвалтування. УВКПЛ], див. за посиланням: <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25340&LangID=E>
14. Global Study on Homicide (2019). UNODC [Глобальне дослідження з питань вбивств. (2019 рік). Управління ООН з питань наркотиків та злочинності], див. за посиланням: <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/global-study-on-homicide.html>
15. "National measures taken to prevent, investigate, prosecute and punish gender-related killings of women and girls" (2014) [Національні заходи, вжиті з метою запобігання, розслідування вбивств жінок і дівчат за гендерною ознакою, переслідування та покарання за них (2014 рік)]. UNODC/CCPCJ/EG.8/2014/CRP.1, див. за посиланням: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/IEGM_GRK_BKK/UNODC.CCPCJ.EG.8.2014.CRP.1.pdf
16. Les Chiffres de Référence sur les Violences Faites aux Femmes (2019). Secrétariat d'Etat chargé de l'égalité entre les femmes et les hommes et de la lutte contre les discriminations [Показники насильства щодо жінок (2019 рік). Державний секретаріат з питань рівності між

- жінками та чоловіками та протидії дискримінації], див. за посиланням: <https://www.egalite-femmes-hommes.gouv.fr/le-secretariat-d-etat/>
17. As Deaths Mount, France Tries to Get Serious About Domestic Violence (2019). Fourquet, L. for the New York Times [У міру зростання смертності Франція намагається серйозно поставитися до проблеми домашнього насильства (2019 рік). Фурке Л., для газети «New York Times»], див. за посиланням: <https://www.nytimes.com/2019/09/03/world/europe/france-domestic-violence.html>
 18. Protocol on the handling of Female Genital Mutilation (FGM) offences between the National Police Chiefs' Council and the Crown Prosecution Service (2016). National Police Chief's Council [Протокол стосовно розгляду правопорушень у сфері каліцтва/обрізання жіночих статевих органів (КОЖСО) Радою керівників національної поліції та Королівською прокуратурою службою (2016 рік). Рада керівників голови Національної поліції], див. за посиланням: <https://www.cps.gov.uk/sites/default/files/documents/publications/FGM-Protocol-june-2016.docx>
 19. Imkaan From the Margin to the Centre Addressing Violence Against Women and Girls [Організація «Imkaan». Від периферії до центру: альтернативний законопроект стосовно насильства щодо жінок і дівчат], див. за посиланням: <https://static1.squarespace.com/static/5f7d9f4addc689717e6ea200/t/607eeab7cfc53b2e9a8ed00e/1618930372236/2018+%7C+Alternative+Bill+Background+Paper.pdf>
 20. Effective Responses in Cases Involving VAWG: The Role of the Prosecutor Handbook on Effective Prosecution Responses to Violence against Women and Girls (2014). UNODC [Ефективне реагування у справах, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат: роль прокурора. Посібник з ефективного реагування у сфері переслідування на насильство щодо жінок і дівчат (2014 рік). Управління ООН з питань наркотиків та злочинності], див. за посиланням: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Handbook_on_effective_prosecution_responses_to_violence_against_women_and_girls.pdf
 21. The Tip of the Iceberg. Sarkaria, N. and Campbell, G. for Counsel Magazine [Вершина айсберга. Саркарія Н. та Кемпбелл Дж.; для видавництва «Counsel Magazine»], див. за посиланням: <https://www.counselmagazine.co.uk/articles/tip-of-the-iceberg-the-family-court-ready-surge-activity-fgm>
 22. Compilation of good practices to reduce existing obstacles and facilitate women's access to justice (2015). Council of Europe Gender Equality Commission [Узагальнення прикладів передової практики стосовно зменшення наявних перепон та полегшення доступу жінок до правосуддя (2015 рік). Комісія Ради Європи з гендерної рівності], див. за посиланням: <https://edoc.coe.int/en/gender-equality/6695-gender-equality-commission-compilation-of-good-practices-to-reduce-existing-obstacles-and-facilitate-women-s-access-to-justice.html>
 23. European Probation Rules (2019). Canton, R. HM Inspectorate of Probation Academic Insights 2019/02 [Європейські правила пробації (2019 рік). Кантон Р. Інспекція пробації Ї Величності. Серія «Academic Insights» (лютий 2019 року)], див. за посиланням: <https://www.justiceinspectorates.gov.uk/hmiprobation/wp-content/uploads/sites/5/2019/03/Academic-Insights-Canton-Jan-19-final.pdf>
 24. United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures (The Tokyo Rules), adopted by General Assembly resolution 45/110 of 14 December 1990 [Мінімальні стандартні правила ООН у відношенні заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням (Токійські правила), прийняті резолюцією Генеральної Асамблеї 45/110 від 14 грудня 1990 року], див. за посиланням: <https://www.penalreform.org/priorities/alternatives-toimprisonment/international-standards/>
 25. England and Wales Chapter [Розділ «Англія та Уельс»] в документі «Manual on the Law Relating to Violence against Women» (2018), Sarkaria, N., and Campbell, G. European Lawyers Foundation [Посібник із законодавства, пов'язаного з насильством щодо жінок (2018 рік). Саркарія Н. та Кемпбелл Дж.. Фондація європейських адвокатів], див. за посиланням: <https://www.consiglionazionaleforense.it/documents/20182/0/Manual+on+the+law+relating+to+violence+against+women.pdf/373786e2-4af0-4579-8f14-629c28834679>
 26. OSCE-led Survey on Violence against Women: Experiences of Disadvantaged Women (2019). Organisation for the Security and Co-operation in Europe [Дослідження проблеми насильства щодо жінок під керівництвом ОБСЄ: досвід жінок у неблагополучному становищі (2019 рік). Організація з безпеки і співробітництва в Європі], див. за посиланням: <https://www.osce.org/secretariat/430007?download=true>
 27. To Tackle Domestic Violence, Ukraine Looks to UNFPA's Mobile Assistance Teams (2019). UNFPA [Для протидії домашньому насильству Україна залучає мобільні бригади допомоги ЮНФПА (2019 рік). ЮНФПА], див. за посиланням: <https://www.unfpa.org/news/tackle-domestic-violence-ukraine-looks-unfpas-mobile-assistance-teams>
 28. Ciudad Mujer, Secretaria de Inclusión Social. Gobierno de El Salvador, див. за посиланням: <https://publications.iadb.org/es/evaluacion-de-impacto-del-proyecto-ciudad-mujer-en-el-salvador>
 29. "Evidence gathering - Joint Police-CPS Evidence Checklist" Domestic Abuse Guidelines for Prosecutors (2020). Crown Prosecution Service [Збір доказів – Спільний контрольний список доказів поліції та CPS. Рекомендації стосовно домашнього насильства для прокурорів (2020 рік). Королівська прокуратурська служба], див. за посиланням: https://www.cps.gov.uk/sites/default/files/documents/publications/npsc_cps_joint_evidence_gathering_checklist_2015.docm
 30. CPS to Extend Effective Domestic Violence Prosecution Scheme. Techniques Developed in Pilot Projects have Improved Conviction Rates (2018). Bowcott, O. for The Guardian [CPS розширить ефективну схему переслідування за домашнє насильство. Методи, розроблені в рамках пілотних проектів, покращили показники стосовно винесення обвинувальних вироків (2018 рік). Баукотт О., для газети «The Guardian»], див. за посиланням: <https://www.theguardian.com/law/2018/dec/18/cps-to-extend-effective-domestic-violence-prosecution-scheme>
 31. Good Practice in Designing a Community-based Approach to Prevent Domestic Violence Expert Paper: Expert Group

- Meeting Organized by UN Division for the Advancement of Women in Collaboration with UN Office on Drugs and Crime 17 to 20 May 2005 Vienna, Austria [Позитивна практика при розробці підходу на основі громади з метою запобігання домашньому насильству, експертний документ: Засідання експертної групи, організоване Відділом ООН з питань покращення становища жінок у співробітництві з Управлінням ООН з питань наркотиків та злочинності (17-20 травня 2005 року, Відень (Австрія)]. Підготовлено Лорі Мішо для організації «Raising Voices» (м. Кампала (Уганда), див. за посиланням: <https://www.un.org/womenwatch/daw/egm/vaw-gp-2005/docs/experts/michau.community.pdf>
32. From Evidence to Policy: Addressing Gender-Based Violence against Women and Girls in Bangladesh: A Report Submitted to Department for International Development by: ICDDR,B in Collaboration with Population Council January 2013 [Від доказів до політики: вирішення проблеми ґендерно зумовленого насильства щодо жінок і дівчат у Бангладеш: Звіт, поданий до Департаменту з питань міжнародного розвитку Міжнародним центром наукових досліджень у сфері діарейних захворювань у співробітництві з Радою з питань народонаселення, січень 2013 року], див. за посиланням: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/57a08a16ed915d3cfd0005a4/VAWG_Bangladesh_Final_Report.pdf
 33. The TOSTAN Program. Evaluation of a Community based Education Program in Senegal. Diop, N. J., Faye, M. M., Moreau, A., Cabral, J., & Benga, N. (2004). New York: Population Council [Програма НУО «Тостан». Оцінка освітньої програми на основі громади в Сенегалі. Дьоп Н. Ж., Файе М. М., Моро А., Кабрал Ж. і Бенга Е. (2004 рік). Нью-Йорк: Рада з питань народонаселення], див. за посиланням: <https://namati.org/wp-content/uploads/2015/12/Tostan-Senegal-2004-evaluation.pdf>
 34. FGM and the relationship between the Family Courts and the Criminal Courts (2015). Sarkaria, N., and Campbell, G. International Family, law and Practice Journal.
 35. Harmful Traditional Practices: Prevention, Protection, and Policing (2020). Campbell, G., Roberts, K.A., Sarkaria, N. [Шкідливі традиційні практики: запобігання, захист та поліцейська діяльність (2020 рік). Кемпбелл Дж., Робертс К. Е., Саркарія Н.]. Видавництво «Palgrave Macmillan».
 36. Guidance Note for UNODC Staff Gender Mainstreaming in the Work of UNODC [Рекомендації для співробітників Управління ООН з питань наркотиків та злочинності «Ґендерне інтегрування в роботі Управління ООН з питань наркотиків та злочинності» (2013 рік). Управління ООН з питань наркотиків та злочинності, див. за посиланням: <https://www.unodc.org/documents/Gender/UNODC-GuidanceNote-GenderMainstreaming.pdf>
 37. Global Study on Homicide (2013). UNODC [Глобальне дослідження з питань вбивств. (2013 рік). Управління ООН з питань наркотиків та злочинності], див. за посиланням: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/statistics/GSH2013/2014_GLOBAL_HOMICIDE_BOOK_web.pdf
 38. Women and the Criminal Justice System (2011). Mahony, T.H., Jacob, J., and Hobson, N. for the Government of Canada [Жінки та система кримінального правосуддя (2011 рік). Махоні Т. Х., Джейкоб Дж., Хобсон Х.; для уряду Канади], див. за посиланням: <https://www150.statcan.gc.ca/n1/en/pub/89-503-x/2015001/article/14785-eng.pdf?st=Nyr7c4ce>
 39. Towards Gender-Responsive Criminal Justice: Good practices from Southeast Asia in responding to violence against women (2018). Skinnider, E. Thailand Institute of Justice [У напрямку ґендерно відповідального кримінального судочинства: позитивний досвід Південно-Східної Азії у боротьбі з насильством щодо жінок (2018 рік). Скінідер А. Інститут юстиції Таїланду], див. за посиланням: <https://icclr.org/wp-content/uploads/2019/06/Towards-Gender-Responsive-Criminal-Justice.pdf?x37853>
 40. Feasibility Study for a Convention against Domestic Violence (2008). Council of Europe, Committee of Ministers, 1037 Meeting, 8 October 2008 European Committee on Crime Problems [Техніко-економічне обґрунтування конвенції проти домашнього насильства (2008 рік). Рада Європи. Комітет міністрів. Засідання №1037. 8 жовтня 2008 року. Європейський комітет з проблем злочинності].
 41. Intersectionality and Beyond: Law, power and the politics of location [Інтерсекціональність та суміжні області: законодавство, влада та політика розташування] (2009 рік). За ред. Гребхем Е., Герман Д., Купер Д., Крішнадад Д., видавництва «Routledge» та «Cavendish».
 42. The Trial of Rape. Understanding the Criminal Justice System Response to Sexual Violence in Thailand and Viet Nam (2017). UN Women, UNDP and UNODC [Судовий процес у справах стосовно зґвалтування. Розуміння принципів реагування системи кримінального правосуддя на сексуальне насильство у Таїланді та В'єтнамі (2017 рік). ООН Жінки, ПРООН та Управління ООН з питань наркотиків та злочинності], див. за посиланням: <https://asiapacific.unwomen.org/en/digital-library/publications/2017/09/the-trial-of-rape>
 43. Manual on the Law Relating to Violence against Women England and Wales Greece Ireland Italy Northern Ireland Poland Spain (2018). European Lawyers Foundation and European Union, див. за посиланням: <https://elf-fae.eu/wp-content/uploads/2018/06/Manual-on-the-law-relating-to-violence-against-women.pdf>
 44. Investigation, Protection, and Support Measures for GBV Victims (2019). Resource Book: Experience and Guidelines of the Korean Police. UNDP Seoul Policy Centre
 45. A Review of the Evidence on Multi-sectoral Interventions to Reduce Violence against Adolescent Girls (2013)» Blanc, A.K., Melnikas, A., Chau, M., and Stoner, M. Integrated Approaches to Improving the Lives of Adolescent Girls Issue Papers Series: Girl Hub [Огляд доказів стосовно багатосекторальних заходів зі зменшення насильства щодо дівчат підліткового віку (2013 рік). Бланк А. К., Мельнікас А., Чау М. і Стоунер М. Документ за темою «Інтегровані підходи до покращення життя дівчат підліткового віку». Серія «Хаб для дівчат»].
 46. Victims' Rights to Support and Protection from Violence (2013). Legislation for the Protection from Violence in Austria (2019). Domestic Abuse Intervention Centre and the Association of Austrian Autonomous Women's Shelters [Права постраждалих на підтримку та захист від насильства (2013 рік). Законодавство про захист від насильства в Австрії (2019 рік). Центр боротьби з домашнім насильством та Асоціація австрійських незалежних жіночих притулків], див. за посиланням: <https://www.interventionsstelle-wien.at/download/?id=692>

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ ВИНИКАЮТЬ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ВИПАДКІВ НАСИЛЬСТВА ЩОДО ЖІНОК І ДІВЧАТ

«Наявність у поліції уповноважених жінок розширяє можливості жінок і дівчат у громадах. Співробітниці поліції, які мають відповідну професійну та психологічну підготовку, можуть відігравати важливу роль в усуненні перешкод, що з ними стикаються жінки під час доступу до кримінального правосуддя. Міжнародна асоціація жінок-поліцейських підтримує жінок у правоохоронних та поліцейських організаціях з метою забезпечення ґендерно чутливого і ґендерно відповідального надання послуг громадам по всьому світу».

Дебора Фрідл - Президентка Міжнародної асоціації жінок-поліцейських, березень 2020 року

МЕТА РОЗДІЛУ

Надати рекомендації щодо того, як поліція може адаптувати свою ґендерно відповідальну діяльність та реагувати на проблеми, які виникають в зв'язку з поширеністю насильства щодо жінок і дівчат.

Основні моменти та висновки

- Враження про те, що сексуальні домагання є нормою життя, вимагає відповідного реагування з боку поліції та інших органів.
- У випадках сексуальних домагань та/або переслідування оцінка ризиків та управління ризиками мають надважливе значення для забезпечення безпеки та захисту постраждалої (потерпілої) особи.
- Розслідування випадків насильства щодо жінок і дівчат, пов'язаного з конфліктом, потребує охоплення більш широкого кола питань під час встановлення відповідальних осіб за ланцюгом командування, які сприяли імовірному вчиненню акта(-ів) насильства.
- Партнерство між поліцією та іншими відомствами, які працюють у складних гуманітарних ситуаціях, має важливе значення для розбудови довіри та упевненості з боку постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат, а також для підтримки поліції.
- До насильства щодо жінок і дівчат, яке вчиняється онлайн та за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, необхідно ставитися так само серйозно, як і до офлайн-насильства; наслідки такого насильства для постраждалих (потерпілих) осіб можуть бути такими самим нищівними, як і наслідки «очного» зловживання/ насильства.
- Ґендерно відповідальна діяльність поліції у мережі інтернет, спрямована на боротьбу з кібернасильством щодо жінок і дівчат, має бути проактивною і передбачати розбудову партнерських відносин з приватними суб'єктами, які займаються кібертехнологіями.

ВСТУП

Гендерно відповідальна діяльність поліції передбачає регулярне отримання необхідної інформації, проведення консультацій з широким колом осіб та активну розбудову партнерських відносин. Вона ґрунтується на об'єктивному розумінні природи насильства щодо жінок і дівчат, його причин та наслідків, а також того, наскільки по-різному і непропорційно воно впливає на жінок і дівчат.

Фото люб'язно надано Міжнародною асоціацією жінок-поліцейських (Бангладеш)

Виходячи з цього розуміння, у своїй гендерно відповідальній діяльності поліція повертається до основних засад принципів та загальних характеристик (Рис. 1) для визначення способу прийняття участі у вирішенні проблеми насильства щодо жінок і дівчат і пошуку рішень для більш ефективного реагування.

Маючи таке підґрунтя та супутні основні засади, поліція отримує можливість реагувати¹ на насильство щодо жінок і дівчат, реалізуючи превентивні стратегії та вживаючи своєчасних і ефективних заходів у разі вчинення відповідних актів.

Стійкість гендерно відповідальної діяльності поліції буде забезпечуватися завдяки здатності поліції постійно аналізувати вживані заходи реагування на поточні та новітні труднощі і робити відповідні висновки.

¹ У цілях цього Посібника, реагування поліції на випадки насильства щодо жінок і дівчат передбачає як превентивні, так і реактивні заходи.

У попередніх розділах Посібника переважно надавалися настанови щодо гендерно відповідального підходу поліції до вирішення проблеми насильства щодо жінок і дівчат. Цей розділ буде інакшим, адже він призначений для ознайомлення з новітніми аспектами проблеми насильства щодо жінок і дівчат та надання рекомендацій щодо того, як поліція може адаптувати свою гендерно відповідальну діяльність та ефективно реагувати на такі проблеми у рамках комплексної роботи разом з іншими зацікавленими сторонами.

1. Сексуальні домагання як форма насильства щодо жінок і дівчат.
2. Насильство щодо жінок і дівчат, пов'язане з конфліктом.
3. Насильство щодо жінок і дівчат, яке вчиняється онлайн та за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

Рис. 1

Основні засади принципів та загальних характеристик ґендерно відповідальної діяльності поліції

Принципи	Підхід, орієнтований на захист прав	Просування ґендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок	Врахування культурних та вікових особливостей
	Підхід, орієнтований на потреби постраждалих (потерпілих) осіб	Пріоритетне значення безпеки	Притягнення кривдників до відповідальності
Загальні характеристики	Наявність		Доступність
	Адаптивність		Доречність
	Пріоритезація безпеки		Інформована згода та конфіденційність
	Збір даних та управління інформацією		Ефективна комунікація
	Взаємодія з іншими секторами та відомствами через механізми координації		

Ці три приклади новітніх аспектів використовуватимуться для того, щоб продемонструвати, яким чином поліція може скористатися рекомендаціями щодо ґендерно відповідальної діяльності, наведеними у цьому Посібнику, для реагування на такі форми насильства.

СЕКСУАЛЬНІ ДОМАГАННЯ ЯК ФОРМА НАСИЛЬСТВА ЩОДО ЖІНОК І ДІВЧАТ

Сексуальні домагання - це поширений та повсюдний прояв насильства щодо жінок і дівчат, який свідчить про дискримінаційні соціальні норми, стереотипи, безкарність та ґендерну нерівність, з якою стикаються жінки і дівчата. Потенційна загроза сексуальних домагань значним чином впливає на повсякденні рішення, що їх приймають жінки і дівчата, як-от яким громадським транспортом скористатися та яку професію обрати, щоб реалізувати свої таланти. Цей момент особливо актуальний для переважно чоловічих сфер діяльності, у яких надаються послуги населенню, наприклад для поліції, де, попри існуюче розуміння переваг присутності жінок-поліцейських у організації, непросто гарантувати жінкам робочі умови, які виключають домагання. Така ситуація впливає на багатьох жінок і дівчат, які прагнуть стати поліцейськими або залишитися у організації у разі обрання цієї кар'єри.

У інших випадках сексуальні домагання можуть стати підставою для того, щоб утримувати жінок та маленьких дівчат вдома або забрати їх зі школи.

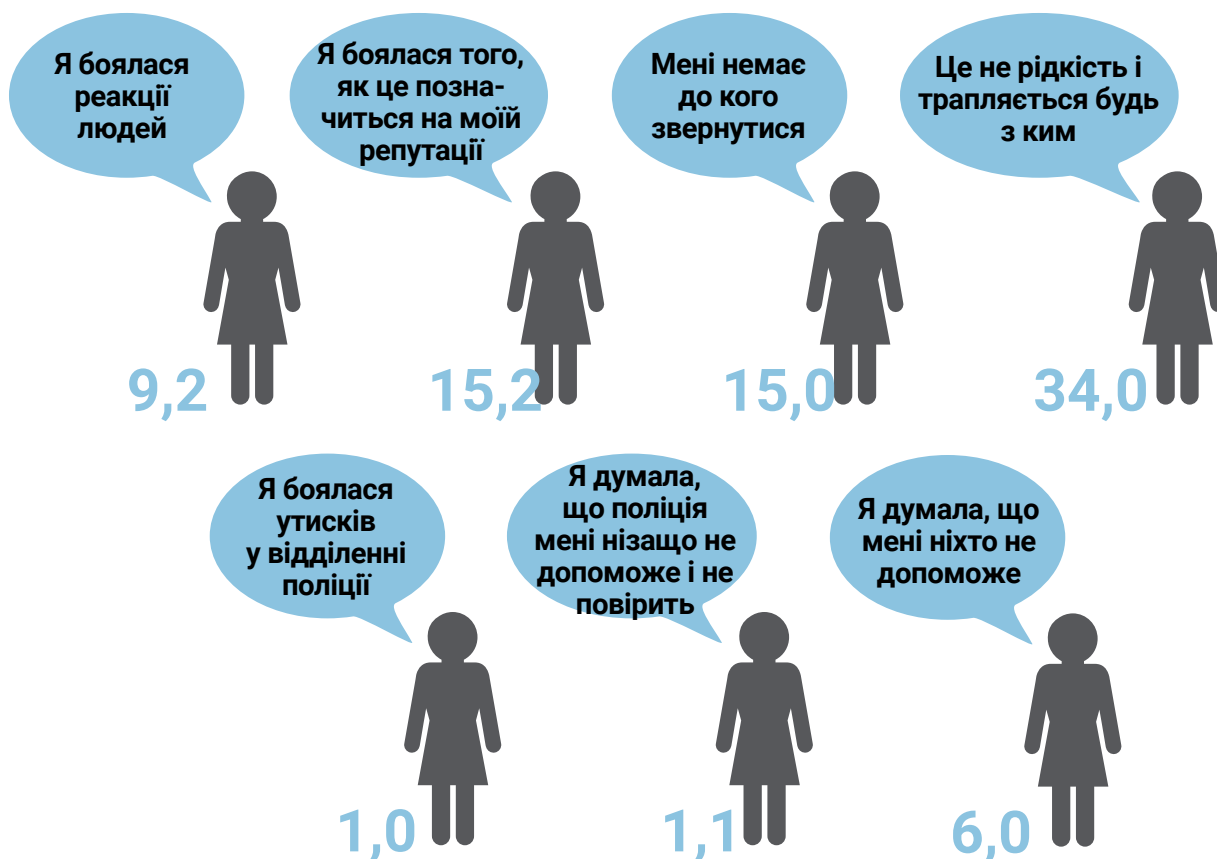
Про випадки сексуальних домагань дуже часто не повідомляють, у тому числі коли вони трапляються у організаціях поліції. Причини неповідомлення різняться. Наприклад, у рамках дослідження проблеми сексуальних домагань у Єгипті, спільно проведеного ООН Жінки та Європейським Союзом, документально зафіксовані найпоширеніші причини, з яких жінки не повідомляють у поліцію, коли з ними трапляються такі випадки (Рис. 2)². Найчастіше у якості причини неповідомлення зазначалося, що сексуальні домагання є доволі нормалізованою практикою і тому можуть трапитися будь з ким.

Враження про те, що таке насильство є нормою життя у певному суспільстві, вимагає відповідного реагування з боку поліції та інших органів. Проте, усі ініціативи, спрямовані на активізацію процесу повідомлення про сексуальні домагання, і стратегії боротьби з цим явищем повинні ґрунтуватися на інформації, отриманій за результатами широкого обговорення з громадськістю та колективом

2 Study on Ways and Methods to Eliminate Sexual Harassment in Egypt Results / Outcomes and Recommendations Summary (UN Women and European Union) [Дослідження способів та методів викорінення практики сексуальних домагань у Єгипті: резюме результатів/здобутків та рекомендацій (ООН Жінки та Європейський Союз)], доступ за адресою: <https://www.peacewomen.org/node/90812>.

Рис. 2

Причини, з яких у Єгипті не повідомляють в поліцію про випадки сексуальних домагань
(Дослідження ООН Жінки)

організації поліції, щоб забезпечити ефективність та результативність цих зусиль. Асоціації жінок-поліцейських, як-от утворені у Косово, Бангладеш, Еквадорі та Гані, можуть стати цінним джерелом інформації для консультацій з метою вдосконалення заходів реагування на сексуальні домагання (див. практичний приклад у Розділі 10 «Як асоціації/мережі жінок-поліцейських можуть підтримати запровадження ґендерно чутливої та ґендерно відповідальної діяльності поліції»).

У випадку проведення зовнішніх консультацій пріоритет слід надавати особам та/або групам осіб, які вважаються у суспільстві уразливими та/або міноритизованими, щоб зрозуміти їхні особливі потреби у сфері безпеки. Наприклад, люди з інвалідністю можуть значно частіше стикатися з усіма

формами сексуальних домагань і сексуального насильства, ніж люди, які не мають інвалідності. Висновки за результатами національного опитування, проведеного у 2018 році у США, засвідчили, що 87% опитаних жінок з інвалідністю зазнавали сексуальних домагань (вербальні, фізичні та кібердомагання), порівняно з 66% опитаних жінок без інвалідності³. З цієї самої групи сексуальним

³ Measuring #MeToo: A National Study on Sexual Harassment and Assault (2019). UC San Diego Center on Gender Equity and Health [Оцінка руху #MeToo: національне дослідження проблеми сексуальних домагань та сексуального насильства (2019 рік)]. Центр ґендерної рівності та здоров'я Каліфорнійського університету у Сан-Дієго.

домаганням із застосуванням фізичної агресії⁴ піддавалися 66% опитаних жінок з інвалідністю і 57% опитаних жінок **без** інвалідності. Крім того, у цьому дослідженні відзначалося, що жінки з інвалідністю значно частіше стикалися з сексуальними домаганнями у приватному місці проживання та онлайн-домаганнями, ніж жінки без інвалідності⁵.

Розуміння суті та наслідків сексуальних домагань, у вербальній та фізичній формі, є одним з елементів вирішення цієї проблеми. Ефективне реагування на сексуальні домагання також означає розуміння того, які закони необхідно виконувати та якою є сфера їхньої дії. Наприклад, у деяких країнах домагання не криміналізовані, у інших країнах для початку розслідування необхідна присутність свідків або ж офіційна реєстрація інциденту має відбуватися у відділенні поліції. Усі ці три приклади, насправді, свідчать про те, що постраждалій (потерпілій) від домагань особі складно довести, що такий акт(-и) мав місце, і шукати захисту у формі обмежувального або заборонного припису.

З іншого боку, у деяких правових системах сексуальні домагання є однією з форм дискримінації за ознакою статі і являють собою незаконну практику. У деяких системах питання сексуальних домагань розглядається також і у трудовому законодавстві, при цьому увага зосереджується на робочому середовищі і приватні та державні структури часто зобов'язуються розробити внутрішню політику «нульової терпимості», яка передбачає механізми подання скарг та можливі заходи для виправлення ситуації. Розробка такої політики - це ключова відправна точка для участі поліції у державно-приватних партнерствах, спрямованих як на

знеохочення до вчинення актів сексуальних домагань, так і на покарання за такі акти.

Зміна культурних уявлень про сексуальні домагання зрештою може бути найціннішим знаряддям у боротьбі з цією формою насильства щодо жінок і дівчат, створюючи спільне відчуття відповідальності та підзвітності державного та приватного секторів. Пошук партнерів серед приватних суб'єктів з метою знеохочення до сексуальних домагань надасть поліції ширші можливості під час реагування на такі акти та у процесі виявлення поведінки, яка потенційно свідчить про більш жорстокі форми насильства щодо жінок і дівчат, з метою попередження ескалації насильства.

ПРОФЕСІЙНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ⁶

У випадках переслідування та/або домагань ви та ваші співробітники повинні приділяти першочергову увагу безпеці та захисту з акцентом на оцінці ризиків та управлінні ризиками. У випадках переслідування особливо важливо забезпечити безперервну оцінку ризиків та усвідомлювати, що загострення поведінки може відбутися у будь-який момент. Запобігання будь-якому загостренню поведінки також потребує втручання на ранньому етапі.

Блок 1

«Я ціную погляди та думки усіх людей, активно слухаючи, щоб зрозуміти їхню точку зору».

Поведінка, яка відображає цінність «добросеснність поліцейського» (Коледж поліції Великої Британії, 2016 рік)

Як і у випадку зі всіма злочинами насильства щодо жінок і дівчат, важливо «активно слухати» постраждалу (потерпілу) особу, щоб зрозуміти контекст поведінки імовірного кривдника та вплив цієї

4 У цьому дослідженні термін «сексуальні домагання із застосуванням фізичної агресії» визначається як діяння, які включають демонстрацію однією особою своїх геніталій без дозволу іншої особи, фізичне слідування за особою без згоди такої особи та/або навмисне торкання або притискання до особи, яке є небажаним та має сексуальний підтекст. Measuring #MeToo: A National Study on Sexual Harassment and Assault (2019). UC San Diego Center on Gender Equity and Health [Оцінка руху #MeToo: національне дослідження проблеми сексуальних домагань та сексуального насильства (2019 рік). Центр ґендерної рівності та здоров'я Каліфорнійського університету у Сан-Дієго].

5 Там само.

6 За матеріалами Коледжу поліції Великої Британії «Дозволена практика професійної діяльності», див.: http://library.college.police.uk/docs/appref/Stalking_or_harassment_guidance_200519.pdf, стор. 2.

поведінки на постраждалу (потерпілу) особу. У всіх випадках переслідування необхідно здійснювати надійне управління ризиками, оскільки така поведінка може свідчити про більшу небезпеку завдання шкоди, яка може загостритися у будь-який момент.

З додатковою інформацією щодо оцінки ризиків та планування заходів забезпечення безпеки, у тому числі з контрольним списком щодо ризиків, можна ознайомитися у Розділі 6 «Безпека та захист» даного Посібника.

Ваші співробітники мають визначити, чи прирівнюються певні акти до переслідування або домагань, наприклад, переслідування зазвичай стосується конкретної особи, а домагання можуть передбачати розбіжності між сторонами.

Корисне керівництво з матеріалів Коледжу поліції Великої Британії «Дозволена практика професійної поведінки» наводиться у нижче (Блок 2):

Блок 2	
Переслідування	Домагання
Моменти стосовно підозрюваної особи Чотири основні ознаки поведінки під час переслідування: Зацикленість, Одержимість, Небажаність, Повторюваність? Чи змінила підозрювана особа свій звичний спосіб життя, щоб здійснювати переслідування? Чи зосереджені думки і дії підозрюваної особи на постраждалій особі? Чи витрачає підозрювана особа увесь свій час/зусилля/ресурси? Чи існує низка видів поведінки, спрямованої на постраждалу особу? Чи здається маловірогідним, що підозрювана особа припинить поводитися відповідним чином? Чи здається, що підозрювана особа вважає, що вправі поводитися таким чином, і налаштована дуже рішуче? Підозрювана особа не переймається через те, що його/її поведінка спричиняє переживання. Моменти стосовно постраждалої особи Чи відчуває постраждала особа, що відповідна поведінка впливає на її фізичний/емоційний та/або психологічний стан? Чи відчуває постраждала особа постійний страх через те, що може статися? Чи являє собою відповідна поведінка вторгнення до життя постраждалої особи? Чи спричиняє відповідна поведінка серйозний вплив на повсякденну діяльність постраждалої особи?	Моменти стосовно підозрюваної особи Чи існують докази на підтвердження повторюваної поведінки, яка є недоцільною, але не зациклена на постраждалій особі? Чи є поведінка підозрюваної особи повторюваною, але такою, що не забирає весь його/її час? Чи зосереджена зазвичай відповідна поведінка скоріше на вирішенні певної суперечки (з приводу фінансів, сусідів, роботи тощо), ніж на конкретній особі? Чи продовжить, скоріше за все, підозрювана особа поводитися так само, якщо основна проблема залишиться, а відповідна особа зміниться? Чи є докази на підтвердження того, що відповідна поведінка припиниться у разі вирішення основної проблеми? Моменти стосовно постраждалої особи Чи відчуває постраждала особа пригніченість через відповідну поведінку, але не сильно переймається чи переживає через неї? Чи відчуває постраждала особа побоювання через певні акти, але не перебуває у стані постійного страху?

Ваші співробітники можуть вирішувати, чи прирівнюється відповідна поведінка до переслідування, застосовуючи такий корисний інструмент, як мнемоніка **FOUR**. Чи характеризується поведінка такими ознаками, як:

- зацикленість (**F**ixated);
- одержимість (**O**bsessive);
- небажаність (**U**nwanted);
- повторюваність (**R**epeated).

Ви та ваші співробітники маєте забезпечити отримання максимально можливої кількості інформації від постраждалої (потерпілої) особи, для чого, як розглядається у інших розділах цього Посібника, знадобляться терпіння, делікатність та навички активного слухання. Як і випадку з іншими злочинами насильства щодо жінок і дівчат, можливо, вам необхідно буде витратити певний час на розбудову довіри та взаєморозуміння з постраждалою (потерпілою) особою. Крім того, під час першого контакту необхідно усвідомлювати та враховувати усі наслідки психологічної травми, які можуть проявлятися у такої особи. Важливо, щоб ви змогли зрозуміти поведінку, щодо якої подано скаргу, у широкому сенсі, а не просто зациклювалися на одному інциденті.

У випадках переслідування важливе значення має довідкова інформація, така як:

- Що відбувалося раніше, у тому числі по відношенню до інших осіб, наприклад членів родини?
- Чи відбулося якесь загострення поведінки імовірних кривдників на сьогоднішній день?

Не забудьте перевірити інші джерела інформації, наприклад родину, друзів, колег по роботі та соціальні мережі, оскільки вони можуть стати у нагоді для отримання довідкової інформації, а також актуальних доказів для розслідування.

Ще одним корисним джерелом матеріалів від Коледжу поліції Великої Британії є *Контрольний перелік*

*щодо напрямів розслідування*⁷ (див. Блок 3), у якому наводяться корисні рекомендації для випадків переслідування та сексуальних домагань, призначені для того, щоб поліція всеосяжно дослідила історію зловживань. З точки зору Коледжу поліції Великої Британії, моделі зловживань не завжди є явними, оскільки інциденти, яким приділялася увага, могли зафіксувати лише як словесні образи або вирішити, що вони є незначними, з інших причин. Як наслідок, співробітники, які реагують на відповідні інциденти, мають отримати якомога більше детальної інформації, щоб зрозуміти контекст та виявити ознаки контролюючої, загрозливої або такої, що характеризується застосуванням примусу, поведінки. Більше того, вивчення історії зловживань та здійснення оцінки ризиків може призвести до викриття давніх зловживань або сексуальних правопорушень⁸.

Будь-які виявлені проблеми з психічним здоров'ям - чи то імовірного кривдника, чи то постраждалої (потерпілої) особи - слід враховувати у процесі оцінки ризиків та у подальшому плані щодо забезпечення безпеки, але такі проблеми не повинні перешкоджати розслідуванню. Постраждала (потерпіла) особа може страждати від проблем з психічним здоров'ям внаслідок переслідування або стати мішенню для зловживань через свою додаткову уразливість. У будь-якому разі, ви маєте забезпечити надання належної підтримки для задоволення особливих потреб постраждалих (потерпілих) осіб протягом усього розслідування.

Як і у всіх випадках насильства щодо жінок і дівчат, процес оцінки ризиків має призводити до створення плану щодо забезпечення безпеки, при цьому основним елементом розробки такого плану має бути участь постраждалої (потерпілої) особи. Усі заходи забезпечення безпеки мають бути пропорційні виявленим ризикам. Ви та ваші співробітники несете відповідальність за вжиття позитивних заходів для забезпечення безпеки постраждалої (потерпілої) особи.

7 Major investigation and public protection: Investigative Development-Lines of Enquiry. UK College of Policing [Велике розслідування та захист населення: процес розслідування – напрями розслідування. Коледж поліції Великої Британії].

8 Там само.

Блок 3

Контрольний список: напрями розслідування

Співробітники повинні розглянути такі потенційні напрями розслідування:

- історія взаємовідносин (за наявності);
- інциденти зловживань у минулому, у тому числі з попередніми партнерами, наприклад записи дзвінків до поліції у минулому;
- місцеві розвідувальні системи поліції, національні та міжнародні системи;
- перевірки на предмет судимості іноземних громадян, якщо підозрювана особа, постраждала особа або свідок є іноземним громадянином.
- свідки, яким могли вперше повідомити відповідну інформацію;
- медичні або психологічні дані, які можуть становити докази - у відповідних випадках необхідно отримати згоду;
- докази, отримані з будь-якого джерела даних, щодо осіб, які постраждали у минулому;
- записи телефонних дзвінків та електронної пошти;
- дані з соціальних мереж.

Джерело: За матеріалами публікації UK College of Policing is the [Lines of Enquiry Checklist](#) [Коледж поліції Великої Британії, Контрольний список щодо напрямів розслідування].

Обставини кожної постраждалої (потерпілої) особи будуть для такої особи унікальними, що може призвести до того, що вона не завжди прислухатиметься до ваших безпекових рекомендацій. Це не означає, що вона не бажає співпрацювати, і вам та вашим співробітникам не варто її за це засуджувати. Вона може вважати, що для забезпечення власної безпеки вона має поводитися певним чином. Це ще одна причина того, чому важливо проводити скрупульозну оцінку ризиків разом з такою особою і погоджувати план щодо забезпечення безпеки, який відповідає її особливим потребам.

Коледж поліції Великої Британії надає деякі корисні рекомендації щодо забезпечення безпеки, на основі яких було складено наступний перелік⁹:

- арешт та залишення під вартою або підхожі умови звільнення під заставу;
- мобільний (стільниковий) телефон на випадок надзвичайної ситуації;

- попередження друзів, родини, працедавців про ризики;
- пристрій для подання сигналу тривоги, за наявності;
- якщо мобільний телефон постраждалої особи необхідно вилучити з доказовими цілями, розгляньте можливість надання телефону на заміну.
- перенаправлення до інших служб підтримки;
- застосування, у відповідних випадках, захисних приписів.

Постраждалій (потерпілій) особі можна надати наступні рекомендації:

- попередити друзів, родину, працедавців про ризики;
- використовувати відеоспостереження, за наявності та доречності;
- особистий пристрій для подання сигналу про напад;
- змінювати час/маршрути, якими особа добирається до роботи, соціальних або навчальних центрів.

9 Stalking or Harassment (2019). UK College of Policing [Певське слідування або домагання (2019 рік). Коледж поліції Великої Британії].

Дуже часто онлайн-поведінка кривдника пов'язана з випадками переслідування та домагань, а отже варто надати постраждалій (потерпілій) особі рекомендації щодо цифрових технологій. Наступні настанови, знов-таки, підготовлені на основі рекомендацій Коледжу поліції Великої Британії:

- здійснити перевірку на предмет наявності шпигунських та шкідливих застосунків або пристроїв стеження;
- встановити або відкоригувати параметри конфіденційності;
- тримати загальну інформацію у безпеці, не розкривати адреси, номери телефонів тощо та попросити друзів також не розкривати ці дані;
- не розкривати інформацію, яку ви не бажаєте повідомляти імовірному кривднику, наприклад про нові стосунки, роботу тощо.

Як і у випадку з усіма видами насильства щодо жінок і дівчат, ваші співробітники не повинні жодним чином змушувати постраждалу (потерпілу) особу почуватися винною.

Крім того, ви маєте переконатися, що ваші співро-

бітники, особливо оператори служби екстреного виклику і чергові співробітники відділення поліції, знають, що вони мають робити, коли постраждала (потерпіла) особа повідомляє про випадок переслідування або домагань, щоб мати можливість надати співробітнику, який реагуватиме на цей інцидент, якомога більше інформації. Крім того, важливо забезпечити, щоб будь-які облікові записи щодо інцидентів (у письмовій або електронній формі) не закривалися і не подавалися для реєстрації до спілкування з постраждалою (потерпілою) особою та проведення оцінки ризиків.

Пріоритетним завданням будь-якого співробітника, який першим контактує з постраждалою (потерпілою) особою, є точна оцінка природи інциденту(-ів)/злочину(-ів), уразливості постраждалої (потерпілої) особи та необхідних заходів для забезпечення ефективного реагування і управління виявленими ризиками.

У Блоці 4 нижче наводиться корисний перелік перших скринінгових запитань для виявлення переслідування, підготовлений Коледжем поліції Великої Британії:

Блок 4

Отримання інформації від особи, яка повідомляє про інцидент

У випадках переслідування має місце модель небажаної, зацикленої, одержимої та нав'язливої поведінки. Домагання можуть прирівнюватися до переслідування, а переслідування може викликати побоювання щодо насильства або сильну тривогу чи переживання. Домагання описуються як нерациональна та пригнічуюча поведінка, яка повторюється та може викликати у постраждалої (потерпілої) особи тривогу, переживання або побоювання щодо насильства.

- Чи налякана постраждала (потерпіла) особа?
- Чи здійснював імовірний кривдник(-и) домагання/переслідування раніше, щодо цієї постраждалої (потерпілої) особи або інших осіб?
- Чи знищував або пошкоджував імовірний кривдник(-и) коли-небудь майно постраждалої (потерпілої) особи?
- Чи навідується імовірний кривдник(-и) на роботу, додому і т. і. до постраждалої (потерпілої) особи частіше ніж 3 рази на тиждень? (Дослідження свідчать про те, що у разі навідування частіше 3 разів на тиждень вірогідність здійснення фізичного нападу є найвищою)¹⁰
- Чи володіє імовірний кривдник(-и) вогнепальною або іншою зброєю та чи має доступ до такої зброї?

¹⁰ Там само.

- Чи перебував імовірний кривдник(-и) біля дому, місця роботи і т. і. постраждалої (потерпілої) особи без явної цілі?
- Чи зробив імовірний кривдник(-и) будь-які погрози вчинення фізичного або сексуального насильства у ході поточних інцидентів домагання/переслідування?
- Чи зробив імовірний кривдник(-и) будь-які погрози із застосуванням вогнепальної або іншої зброї?
- Чи залучав або переслідував імовірний кривдник(-и) будь-яку третю особу від початку домагань/переслідування? (наприклад, друзів, родину, дітей, колег, партнерів або сусідів)
- Чи переконував імовірний кривдник(-и) інших людей надати йому/їй допомогу свідомо чи іншим чином?
- Чи є відомості про те, що імовірний кривдник(-и) зловживає наркотиками та/або алкоголем?
- Чи є відомості про те, що поведінка імовірного кривдника(-ів) була аб'юзивною у минулому (з фізичної або психологічної точки зору)?

Джерело: За матеріалами публікації [Stalking or Harassment](#) (2019). UK College of Policing [Переслідування або домагання (2019 рік). Коледж поліції Великої Британії].

СЕСУАЛЬНІ ДОМАГАННЯ

Сексуальні домагання набувають багатьох форм і можуть вчинятися у громадських місцях, на роботі та онлайн, хоча інтернет можна вважати як громадським, так і приватним місцем. За даними дослідження, сексуальні домагання є найпоширенішою формою насильства щодо жінок і дівчат¹¹. У деяких країнах є спеціальні законодавчі акти, які криміналізують сексуальні домагання, наприклад у Португалії (2015 рік), Франції (2018 рік) та Єгипті (2014 рік). За результатами дослідження, проведеного ООН Жінки в Єгипті, 96,5% жінок повідомили про те, що стикалися з вербальними сексуальними домаганнями. У тому ж дослідженні встановлено тривожний факт: учасниці опитування заявили, що 16,9% кривдників були співробітниками поліції¹².

Хоча у Великій Британії немає спеціального кримінального законодавства щодо сексуальних

домагань, є декілька позитивних прикладів роботи із врахування мізогінії як «злочину на ґрунті ненависті». Поліція графства Ноттінгемшир надає практичний приклад позитивних напрацювань щодо цієї ініціативи і дає наступне визначення терміну «мізогінія»: «інциденти щодо жінок, мотивом яких є ставлення чоловіків до жінок, у тому числі поведінка чоловіків по відношенню до жінок, спричинена лише тим, що вони є жінками». Ця позиція Поліції графства Ноттінгемшир була проаналізована у 2018 році у звіті Університету Ноттінгем Трент та Ноттінгемського університету¹³.

Для отримання додаткової інформації див. практичний приклад «Поліція Ноттінгемшира. Ставлення до насильства щодо жінок як до злочинів на ґрунті ненависті» у Розділі 9 «Комунікація».

Сексуальні домагання можуть прирівнюватися до інших форм сексуальних злочинів, як-от сексуальне насильство, але це не означає, що поведінка, яка не становить злочину, завдає меншої шкоди постражда-

11 European Agency for Fundamental Rights (2015), Violence Against Women: An EU-wide survey [Європейське агентство з основних прав (2015 рік), Насильство щодо жінок: опитування у країнах ЄС].

12 UN Women (Undated) Study on Ways and Methods to Eliminate Sexual Harassment in Egypt: Results/Outcomes and Recommendations Summary [ООН Жінки (дата не зазначена), Дослідження способів та методів викорінення практики сексуальних домагань у Єгипті: резюме результатів/здобутків та рекомендацій].

13 Misogyny Hate Crime Evaluation Report for Nottingham Women's Centre Funded by the Office of Nottinghamshire Police and Crime Commissioner, Mullany, L. and Trickett, L. June 2018 [Звіт про оцінку «Мізогінія - злочин на ґрунті ненависті» для Жіночого центру Ноттінгема, який фінансується Офісом Комісара з питань поліції та злочинності графства Ноттінгемшир, Л. Муллани та Л. Трікетт, червень 2018 року].

лій (потерпілій) особі. Люди стикаються з сексуальними домаганнями з юного віку, що створює небезпеку «нормалізації» цієї практики, а також впливає на погляди хлопців та дівчат щодо того, яка поведінка є прийнятною. Це призводить до того, що жінки поводяться стримано у громадських місцях та вважають, що зобов'язані уникати «ризикових» ситуацій¹⁴.

Крім того, сексуальні домагання можуть поєднуватися з іншими формами зловживань, такими як домагання в зв'язку з інвалідністю та сексуальні домагання за ознакою раси¹⁵. Наприклад, досвід жінки кольору, пов'язаний з домаганнями, може відрізнитися від досвіду білої жінки, оскільки жінка кольору може бути мішенню і через свою стать, і через свою расу або етнічну належність¹⁶.

14 House of Commons Women and Equalities Committee (UK), (2018) Sexual Harassment of Women and Girls in public spaces: 6th Report of session 2017-2019 [Комітет Палати громад з питань жінок та рівності (Велика Британія), (2018 рік) Сексуальні домагання до жінок і дівчат у громадських місцях: 6-ий звіт про засідання, 2017 - 2019 роки].

15 Там само.

16 Equal Rights Advocates (2019) Know your rights at work: Sexual Harassment [Організація «Equal Rights Advocates» (2019 рік), Знайте свої права на роботі: сексуальні домагання].

Блок 5

Знайте свої права на роботі: сексуальні домагання

Приклади поведінки, яка може становити домагання (перелік не є повним):

- небажані прохання про сексуальні послуги або запрошення на побачення;
- недоречні зауваження про тіло або зовнішній вигляд особи;
- неприємні висловлювання або жарти на адресу окремої особи або усіх людей певного ґендеру чи сексуальної орієнтації (наприклад, «жінки - це...» або «усі геї...»);
- використання образ (лайливих слів), які ґрунтуються на ґендерній належності або сексуальній орієнтації;
- вульгарні, образливі або відверті жарти про секс або статеві акти;
- надсилання або поширення електронних листів, текстів або повідомлень сексуального характеру, у яких містяться плітки про особисті відносини або сексуальне життя якоїсь особи;
- небажані або недоречні дотики до будь-якої частини тіла, одягу, обличчя або волосся, у тому числі обійми, поцілунки або застосування фізичної сили;
- нав'язливі та неприємні погляди або жести сексуального характеру, які перешкоджають руху особи;
- демонстрація, надсилання або поширення вульгарних зображень або порнографії.

Джерело: [організація «Equal Rights Advocates»](#).

Глобальна організація «Promundo», яка працює з питаннями маскуліності та ґендерної рівності, у 2016 році опублікувала дослідження «Уся правда про сексуальні домагання», у якому висвітлювалися погляди молодих чоловіків на поняття мужності у США, Великій Британії та Мексиці. Завдяки інформації, наданій учасниками опитування, у рамках

цього дослідження було встановлено, що сексуальні домагання починаються у юному віці та набувають різноманітних форм. Крім того, за результатами дослідження було встановлено, що особи, які вчиняють сексуальні домагання, мають різне походження, рівень доходів та освіти і відносяться до різних вікових категорій. Найбільше на їхню поведінку впливали їхні уявлення про те, що означає бути чоловіком¹⁷.

Сексуальні домагання у громадських місцях, як і інші форми насильства щодо жінок і дівчат, зазнають змін у міру того, як технології та онлайн-платформи сприяють виникненню нових форм та способів вчинення домагань. Прикладами онлайн-домагань є перегляд порнографії на смартфоні у громадських місцях та «апскертинг» (англ. «upskirting», підглядання під спідницю), що передбачає фотографування або відеозйомку під спідницею особи без згоди такої особи. Домагання є поширеною практикою у завантажених системах громадського транспорту, особливо у час пік, коли люди зазвичай знаходяться дуже близько один до одного у переповненому замкненому просторі. Часто жінки можуть не знати, хто порушив їхні права таким чином, та/або не мати можливості відреагувати через те, що вони перебувають «у пастці»; і, як із іншими формами насильства щодо жінок і дівчат, про такі інциденти дуже часто не повідомляють.

У огляді 2018 року Комітету Палати громад Великої Британії з питань жінок та рівності «Сексуальні домагання до жінок і дівчат у громадських місцях» соціальні мережі називаються «громадським місцем»¹⁸. За результатами дослідження, проведеного організацією «Міжнародна амністія» у 2017 році,

17 [Unmasking Sexual Harassment How Toxic Masculinities Drive Men's Abuse in the US, UK, and Mexico and What We Can Do to End It: A Promundo Research Brief Produced for World Economic Forum Annual Meeting 2018](#). Promundo [Уся правда про сексуальні домагання, як токсична маскуліність сприяє зловживанням з боку чоловіків у США, Великій Британії та Мексиці та що ми можемо зробити, щоб припинити це: стислий огляд дослідження організації «Promundo», підготовлений для Щорічної зустрічі Світового економічного форуму у 2018 році. Організація «Promundo»].

18 House of Commons Women and Equalities Committee (UK), (2018) Sexual Harassment of Women and Girls in public spaces: 6th Report of session 2017-2019 [Комітет Палати громад з питань жінок та рівності (Велика Британія), (2018 рік) Сексуальні домагання до жінок і дівчат у громадських місцях: 6-ий звіт про засідання, 2017 - 2019 роки].

встановлено, що кожна п'ята жінка стикалася зі зловживаннями або домаганнями у соціальних мережах, при цьому особливо страждали від цієї практики молоді жінки у віці 18 – 24 роки¹⁹.

Крім того, сексуальні домагання є проблемою у навчальних закладах і можуть призводити до тривалих наслідків, особливо у ранні роки формування особистості. Жінки, які стикаються з сексуальними домаганнями в університетах, скоріше за все, живуть та/або навчаються у безпосередній близькості до кривдника²⁰.

У 2019 році, за результатами дослідження, проведеного у Індонезії для об'єднання «Coalition for Safe Public Space» (KRPA)²¹, було встановлено, що кожні 3 жінки з 5 стикалися з сексуальними домаганнями у громадських місцях, при цьому форми домагань варіювалися від вербальних до фізичних і нефізичних та включали:

- свист;
- звуки поцілунків;
- брудні жарти або зауваження сексуального характеру про тіло або одяг;
- хапання;
- тертя;
- оголення інтимних частин тіла.

19 Amnesty reveals alarming impact of online abuse against women. Amnesty International [Організація «Міжнародна амністія» виявляє тривожні наслідки онлайн-зловживань щодо жінок. Організація «Міжнародна амністія»].

20 'Spotted: Obligations to Protect Women Students' Safety & Equality Using the Public Sector Equality Duty and the Human Rights Act in Higher and Further Education Institutions to Improve Policies and Practices on Violence Against Women and Girls', Legal Briefing prepared by Louise Whitfield and Holly Dustin for the End Violence Against Women Coalition January 2015 [«Помічено: зобов'язання захищати безпеку та рівність студенток. Використання обов'язку державного сектору щодо забезпечення рівності та Акту про права людини у закладах вищої та подальшої освіти з метою вдосконалення політики та практики стосовно боротьби із насильством щодо жінок і дівчат», Юридична довідка, підготована Луїзою Вітфілд та Холлі Дастін для об'єднання «End Violence Against Women Coalition», січень 2015 року].

21 Widadio, N. A., (2019) Many Indonesian Women face sexually harassment: Survey, Coalition for Safe Public Space [Н. А. Відадіо (2019 рік), Багато індонезійських жінок стикаються з сексуальними домаганнями: опитування, ініціатива «Coalition for Safe Public Space»].

У якості короткострокового рішення та запобіжного заходу уряд Джакарти започаткував роботу жіночих автобусів у системі «Trans Jakarta» та жіночих вагонів у системі «Commuter Line».

Сексуальні домагання на робочому місці - це також глобальна проблема, і організації поліції та правоохоронних органів нічим не відрізняються від інших робочих середовищ, коли йдеться про цей вид насильства щодо жінок і дівчат. Насправді, можна сказати, що через домінування у цих організаціях чоловіків та ієрархічної культури жінкам, які працюють у поліції та правоохоронних органах, загрожує більша небезпека зазнати сексуальних домагань.

Як керівник поліції ви маєте переконатися, що ваші співробітники усвідомлюють, що до сексуальних домагань не ставитимуться терпимо, а коли відповідні інциденти трапляються, ви повинні негайно втрутитися у ситуацію, щоб запобігти її ескалації, та дати зрозуміти усім, що в зв'язку з такою поведінкою будуть вжиті рішучі заходи.

Чи інформували ви співробітників про свої очікування щодо їхньої поведінки по відношенню до колег та про те, що вони повинні до усіх ставитися шанобливо та гідно? Якщо у вашій організації є кодекс етичних норм, у якому містяться настанови щодо поведінки, діяльності, заходів та процесу прийняття рішень, ви маєте переконатися у тому, що усі знайомі зі змістом цього документу, та притягати до відповідальності осіб, які не дотримуються зазначених норм.

Чи є у вашій організації політика щодо боротьби з домаганнями? Якщо так, то:

- Чи усі співробітники можуть побачити цю політику та ознайомитися з нею?
- Чи вона не складна для розуміння?
- Наскільки вона ефективна?

Чи передбачена у вашій організації процедура подання скарг/претензій для повідомлення про сексуальні домагання або інші форми домагань?

- Чи усі співробітники мають доступ до цієї процедури?
- Чи передбачає ця процедура конфіденційне повідомлення?
- Наскільки вона ефективна?

Такі політику і процедури слід постійно переглядати, і хорошою практикою є включення до процесу перегляду співробітників з різним походженням та/або різними потребами²².

Важливо, щоб ви визнавали, що жарти або теревені про жінок, ЛГБТКІ, осіб з інвалідністю та інші групи людей можуть завдавати такої самої шкоди вашому робочому середовищу, як і поведінка сексуального характеру або дії у фізичній формі²³.

Організація поліції, яка провадить ґендерно відповідальну діяльність, - це структура, яка реагує на потреби громади (як за межами такої організації, так і у самій організації) враховуючи ґендерні аспекти. На жаль, реальність така, що деякі інституції, такі як поліція, насправді «зникають лави» і у деяких випадках докладають чималих зусиль, щоб покласти вину на постраждалу (потерпілу) особу. Така ситуація може призвести до утворення ворожого робочого середовища, яке шкодить роботі колективу і окремих осіб, спричиняє почастішання випадків хвороби та невиходу на роботу і, зрештою, призводить до надання менш ефективних послуг місцевим громадам.

За результатами багаторічного дослідження, встановлено, що постраждалі (потерпілі) від сексуальних домагань страждають від різноманітних проблем, у тому числі стикаються з тривожністю,

22 Pietsch, N (2015), 'Sexual Harassment and Public Space Learning Brief' (27) London, Ontario: Learning Network, Center for Research and Education on Violence against Women and Children [Н. Піч (2015 рік), «Сексуальні домагання і громадський простір. Інформаційна довідка» (27), місто Лондон, провінція Онтаріо: Навчальна мережа, Навчально-дослідницький центр з питань насильства щодо жінок та дітей].

23 Там само.

депресією, розладами харчування, посттравматичним стресом, зловживають наркотиками та алкоголем і часто змінюють місце роботи²⁴.

Поширеним способом запобігання сексуальним домаганням та іншим видам домагань, який визнаний на міжнародному рівні, є навчання та підвищення обізнаності, особливо коли цільовою аудиторією є чоловіки та хлопці. Все ширше визнається, що підготовка на тему втручання сторонніх спостерігачів є ефективною формою підвищення обізнаності та посилення відповідальності. Сторонні спостерігачі, у тому числі співробітники, колеги по роботі та студенти на усіх рівнях освіти, не повинні мовчати, коли стають свідками домагань або дізнаються про такі випадки, та навіть подавати власні скарги, якщо побачать сексуальні домагання за участі інших осіб. З хорошим прикладом такого підходу сторонніх спостерігачів можна ознайомитися у Розділі 9 «Комунікація»²⁵.

УБЕЗПЕЧЕННЯ ЖІНОК І ДІВЧАТ ВІД ДОМАГАНЬ ПЕРЕДБАЧАЄ ТАКОЖ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЖІНОК-ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Співробітники поліції усіх ланок повинні відігравати трансформаційну роль у ґендерно відповідальній діяльності поліції. Жінки-поліцейські виконують важливу функцію, адже вони привносять особливі якості, необхідні для того, щоб організацію поліції вважали авторитетним надавачем базових послуг, до складу якого входять представники різних груп населення. Проте, якщо ці самі жінки-поліцейські не можуть бути захищені у власному робочому середовищі, поліція не зможе надавати базові послуги жінкам і дівчатам.

24 Smith B. L (2018), 'What it really takes to stop sexual harassment', American Psychological Association, Vol 49 (No.2) [Б. Л. Сміт (2018 рік), «Що насправді необхідно, щоб зупинити сексуальні домагання», Американська психологічна асоціація, Том 49 (№2)].

25 Bystander Approach. Graham Goulden for Cultivating Minds UK [Підхід очевидця. Ґрем Ґульден для організації «Cultivating Minds» (Велика Британія)].

Блок 6

«Наша позиція полягає у тому, що якщо ви не можете захистити жінок у поліції, як ви можете покращити ситуацію для жінок у громаді?»

Голова Міжнародної асоціації жінок-поліцейських
Джейн Таунслі (2014 рік)

Як розглядалося у матеріалах Розділу 10 «Інституційне вдосконалення для забезпечення ефективного і відповідального реагування поліції на насильство щодо жінок і дівчат, політика «нульової терпимості» до сексуальних домагань матиме надважливе значення для перетворення на ґендерно відповідальну організацію поліції. Така політика має забезпечувати наявність у адміністративних співробітників та керівників засобів для закріплення «нульової терпимості» у будь-якому випадку сексуальних домагань та інших злочинів, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат, у організації, та підкреслювати їхню роль у забезпеченні відповідальності людей під їхнім командуванням.

До таких засобів відносяться заходи із захисту скаржників та викривачів, які необхідно підкріплювати потужним сигналом від керівництва про справедливість процесу та його відповідність цінностям інституції. Таким чином повідомлення про сексуальні домагання розглядаються як засіб зміцнення основ організації, а не порушення культури мовчання, яка помилково вважається збереженням колегіальних зв'язків. Це передбачає чітку позицію керівників поліції вищої та середньої ланки щодо нульової терпимості до будь-якого акту помсти; у випадку скарг про сексуальні домагання скаржники нерідко стикаються з помстою з боку обвинувачених ними осіб, яких не звільнили з роботи, і їхнє життя на робочому місці стає настільки складним, що зрештою вони звільняються.

На підкріплення стратегії «нульової терпимості» Генерального секретаря ООН та пріоритетного порядку денного щодо ліквідації сексуальних домагань на робочому місці, у 2019 році було розроблено *Типовий кодекс поведінки для недопущення пере-*

Блок 7

«Впровадження надійних механізмів повідомлення є ключовим елементом для забезпечення безпечного повідомлення постраждалими особами про неналежну поведінку».

Independent review of UN Women's policies and procedures for tackling Sexual Exploitation and Abuse (SEA) and Sexual Harassment (SH) [Незалежний огляд політики та процедур ООН Жінки, призначених для вирішення проблеми сексуальної експлуатації та зловживань і сексуальних домагань].

слідування, у тому числі сексуальних домагань, на заходах системи ООН. Варто відзначити, що Типовий кодекс поведінки є результатом роботи Цільової групи високого рівня з питань боротьби з сексуальними домаганнями, яка під час розробки цього кодексу провела масштабні консультації за участі усієї системи ООН²⁶.

У *Типовому кодексі поведінки ООН* наводяться чіткі визначення термінів «переслідування» та «сексуальні домагання»:

- **Переслідування** - це будь-яка неналежна або небажана поведінка, яка може бути обґрунтовано розцінена або сприйнята як образлива та принизлива для іншої особи. На заходах системи ООН забороняється переслідування у будь-якій формі за ознакою ґендеру, ґендерної ідентичності та самовираження, сексуальної орієнтації, фізичних можливостей, зовнішнього вигляду, етнічної належності, раси, національного походження, політичних переконань, віку, релігії або за будь-якою іншою ознакою.
- **Сексуальні домагання** являють собою особливий вид забороненої поведінки. Сексуальні домагання - це будь-яка небажана поведінка сексуального характеру, яка може бути обґрунтовано розцінена або сприйнята як образлива та принизлива. До

сексуальних домагань можуть відноситися будь-які дії у вербальній, невербальній або фізичній формі, які можуть відбуватися між особами одного або різних ґендерів, у тому числі письмові та електронні повідомлення.

Крім того, у *Типовому кодексі поведінки ООН* описується процедура подання скарг, у тому числі вимога до організатора заходу системи ООН щодо вжиття належних заходів у відповідності до застосованих політики, правил та положень системи ООН²⁷. Належні заходи, рекомендовані до вжиття у Типовому кодексі поведінки ООН:

- встановлення фактів;
- звернення до кривдника із вимогою негайно припинити образливу поведінку;
- призупинення або припинення доступу кривдника до заходу системи ООН, або відмова у реєстрації на майбутніх заходах системи ООН, або і те, і інше;
- направлення скарги до слідчого або дисциплінарного органу, який має юрисдикцію щодо особи, обвинувачуваної у переслідуванні;
- направлення повідомлення роботодавцю або організації, яка має юрисдикцію щодо особи, обвинувачуваної у переслідуванні, для вжиття належних наступних заходів.

Надання постраждалій (потерпілій) особі декількох варіантів способу повідомлення, включно з анонімним повідомленням, можливості взагалі не повідомляти про інцидент, а також можливості вибору офіційного/неофіційного порядку вирішення справи про сексуальні домагання може сприяти застосуванню по відношенню до постраждалих (потерпілих) осіб підходу, орієнтованого на їхні потреби. Більше того, політика щодо боротьби з сексуальними домаганнями має передбачати механізми забезпечення безперервної комунікації з постраждалими (потерпілими) особами з приводу ходу справи, у тому числі

²⁶ Ending sexual harassment at UN events (2019). UN Department of Management Strategy, Policy and Compliance [Припинення сексуальних домагань на заходах ООН (2019 рік)]. Департамент ООН зі стратегії, політики і контролю в області управління].

²⁷ UN Code of Conduct to Prevent Harassment, Including Sexual Harassment, AT UN SYSTEM EVENTS [Типовий кодекс поведінки ООН для недопущення переслідування, у тому числі сексуальних домагань, НА ЗАХОДАХ СИСТЕМИ ООН].

надання короткої інформації про стан справи, на регулярній основі та після завершення розслідування, за умови, що така комунікація не перешкоджає процесу розслідування, щоб укріпити упевненість таких осіб у процесі та внутрішній системі²⁸.

Процес консультацій, які провела Цільова група високого рівня з питань боротьби з сексуальними домаганнями, є важливим чинником авторитетності Типового кодексу поведінки ООН, адже цей процес став сигналом про те, що ООН бере участь у

вирішенні цієї проблеми і по ходу намагається дотримуватися принципів прозорості.

Організація поліції, яка намагається запровадити аналогічну політику та супутні механізми, може отримати значну користь від проведення широких консультацій із дотриманням принципу прозорості під час розробки такої політики. У Блоці 8 нижче наводиться приклад аналізу ситуації щодо переслідування на робочому місці у Канадській королівській кінній поліції (КККП).

Блок 8

Звіт про переслідування на робочому місці у Канадській королівській кінній поліції

У 2016 році Міністр громадської безпеки доручив Цивільній комісії з перегляду та розгляду скарг провести комплексний аналіз політики і процедур Канадської королівської кінної поліції щодо переслідування на робочому місці, зокрема дослідити та оцінити виконання рекомендацій, наданих у Звіті 2013 року про розслідування випадків переслідування на робочому місці у КККП. Звіт засвідчив, що переслідування на робочому місці, як і раніше, є серйозною проблемою у Канадській королівській кінній поліції. У своїх висновках Комісія зазначила, що хоча керівники КККП докладають зусиль для запобігання переслідуванню - особливо на рівні дивізій - ці ініціативи є обмеженими, ситуативними та не отримують належної підтримки від Національної штаб-квартири. У звіті визначається декілька прогалин, які зберігаються у роботі КККП із запобігання переслідуванню на робочому місці. Нижче наводяться яскраві приклади таких прогалин:

- Основною причиною неспроможності провести реформи є ключові характеристики організаційної культури та структури Канадської королівської кінної поліції.
- КККП не вдалося виховати культуру лідерства. Хоча у КККП може бути багато виняткових лідерів, організація не докладає значних зусиль для пропагування культури лідерства серед своїх керівників, кураторів та адміністративних співробітників у цілому.
- Штучно завищений стандарт для встановлення переслідування.
- Командири дивізій практично не отримують підготовки з питань прийняття рішень за скаргами про переслідування.
- Переслідування на робочому місці, цькування, залякування і сексуальні домагання можуть завдати значної шкоди окремим військовослужбовцям та працівникам КККП, у деяких випадках зіпсувати кар'єру та спричинити серйозну емоційну та фізичну шкоду. Крім того, подібна практика може вплинути на ефективність роботи КККП, у тому числі за рахунок загострення хронічних проблем з нестачею кадрів.
- Переслідування на робочому місці негативно позначається на довірі громадськості Канади, яка задається питанням, чи не проникають внутрішні проблеми КККП назовні та чи не впливають на ставлення до представників громадськості.

²⁸ Independent review of UN Women's policies and procedures for tackling Sexual Exploitation and Abuse (SEA) and Sexual Harassment (SH). Final Report - May 24, 2019, Copenhagen [Незалежний огляд політики та процедур ООН Жінки, призначених для вирішення проблеми сексуальної експлуатації та зловживань і сексуальних домагань. Фінальний звіт - 24 травня 2019 року, Копенгаген].

У звіті надано чимало рекомендацій для КККП. Нижче наводяться яскраві приклади рекомендацій, що містяться у цьому звіті:

- Виховувати культуру лідерства, запроваджуючи критерії просування по службі, у яких враховуються керівні навички, та більш суворі обов'язкові програми розвитку лідерських якостей для усіх діючих та новопризначених кураторів, менеджерів та адміністративних співробітників, у тому числі належні курси на рівні університетів.
- Розробити чіткі, упорядковані і сформульовані простою мовою документи щодо політики запобігання переслідуванню та забезпечити їх доступність на зовнішньому вебсайті КККП.
- Запровадити очний курс підготовки, який на регулярній основі проводитимуть підготовлені та кваліфіковані експерти. Крім того, усі діючі та новопризначені куратори, керівники і адміністративні співробітники мають на постійній основі проходити обов'язкову спеціалізовану підготовку.
- Утримувати кваліфікованих та компетентних спеціальних адміністративних слідчих (які не є членами «мундирної» служби), які є незалежними від ланцюга командування, для проведення розслідування справ про переслідування.
- Внести зміни до політики і процедур КККП щодо переслідування з наступними цілями: надати слідчому повноваження роботи висновки з питань достовірності та порушення або відсутності порушення політики щодо переслідування і повідомляти ці висновки особі, яка приймає рішення; і надати особі, яка приймає рішення, повноваження визначати, визнавати висновки слідчого чи ні, і приймати рішення щодо того, чи слід вжити якихось заходів з виправлення ситуації та/або дисциплінарних заходів.
- Забезпечити проходження командирами дивізії постійної аудиторної підготовки з питань прийняття рішень, особливо в зв'язку з оцінкою скарг про переслідування на робочому місці, у тому числі з питань правових критеріїв, які належить застосовувати, та стереотипів щодо поведінки постраждалих від переслідування.

Джерело: Report into Workplace Harassment in the RCMP (Government of Canada, 2017) [Звіт про переслідування на робочому місці у Канадській королівській кінній поліції (Уряд Канади, 2017 рік)].

НАСИЛЬСТВО ЩОДО ЖІНОК І ДІВЧАТ, ПОВ'ЯЗАНЕ З КОНФЛІКТОМ

Насильство щодо жінок і дівчат під час збройних конфліктів зазвичай використовується як особливий засіб ведення війни, часто усіма сторонами конфлікту. Оскільки через збройні конфлікти порушується робота місцевих систем надання базових послуг, постраждалі (потерпілі) від насильства

щодо жінок і дівчат залишаються практично або взагалі без засобів спеціалізованої підтримки або захисту. За таких обставин повторна та вторинна віктимізація стають нормою життя, а перед поліцією стоїть задача із належною обачністю реагувати на випадки насильства щодо жінок і дівчат, які трапилися до конфлікту і після його завершення або під час послаблення військового протистояння. У Блоці 9 нижче наводяться визначення термінів «повторна віктимізація» та «вторинна віктимізація»:

Блок 9

Повторна віктимізація ²⁹	Вторинна віктимізація
Повторна віктимізація - це випадки насильства у дорослому житті, у тому числі, зокрема, сексуального насильства щодо осіб, які постраждали від сексуальних зловживань у дитинстві.	Віктимізація, яка виникає не як прямий наслідок відповідного акту, а як наслідок неналежного реагування на постраждалу особу з боку інституцій і окремих осіб.

Збройний конфлікт додатково ускладнює таке явище, як насильство щодо жінок і дівчат, його причини та наслідки, а також те, наскільки порівному і непропорційно воно впливає на жінок і дівчат. Ця додаткова складність потребує відповідного адаптування стратегії розслідування поліції. У мирний час поліція зазвичай має справу з єдиним безпосереднім кривдником, який, як правило, несе інтелектуальну відповідальність за вчинений акт, як-от у випадку насильства з боку інтимного партнера та сексуальних домагань, двох найпоширеніших форм насильства щодо жінок і дівчат у світі.

Сфера охоплення розслідування насильства щодо жінок і дівчат, пов'язаного з конфліктом, має бути ширшою у тих випадках, коли встановлюється, чи є якість опосередковані кривдники, які несуть від-

повідальність командирів, оскільки це можуть бути не ті самі люди, що фактичні виконавці імовірно вчиненого акту(-ів). Відповідно до Міжнародного протоколу із документування та розслідування сексуального насильства в конфлікті (2014 рік), опосередковані кривдники - це особи, які «... здійснюють контроль над волею безпосереднього кривдника або організованої владної структури, такої як поліція або військові»³⁰. Збройні суб'єкти можуть використовувати насильство щодо жінок і дівчат як засіб ведення війни для здійснення контролю над населенням та навіть покарання населення³¹. Отже, доведення відповідальності командирів за акти, вчинені іншими особами, як засоби або мотиви війни, стає невід'ємним елементом розслідування, сфокусованого на кривднику.

Проте, через вплив збройного конфлікту дістатися до кривдників, особливо до опосередкованих виконавців насильства, дуже складно, а зібрати біологічні або матеріальні докази практично неможливо. Слідчі поліції нерідко можуть поклатися лише на показання сміливих постраждалих (потерпілих) та свідків, яким зазвичай доводиться надавати інформацію і свідчення у місцях, які не відповідають підходу, орієнтованому на потреби постраждалої (потерпілої) особи, наприклад у таборах для тимчасового проживання вимушено переміщених осіб.

29 За даними Національного опитування з питань насильства щодо жінок і дівчат, яке проводилося у США з 1995 по 1999 рік, багато жінок пережили свій перший досвід насильства у дитинстві; дійсно, 40% повідомили про фізичні зловживання, і 9% - про сексуальні зловживання. Жінки, які постраждали від сексуальних зловживань у дитинстві, у 2,5 - 4,0 рази вірогідніше стикнуться з іншою формою сексуального насильства у дорослому віці, ніж жінки, які в минулому не стикалися зі зловживаннями. Див.: Cividanes GC, Mello AF, Mello MF. Revictimization as a high-risk factor for development of posttraumatic stress disorder: a systematic review of the literature. *Braz J Psychiatry*. 2018 [Д. К. Сівейнс, А. Ф. Мелло, М. Ф. Мелло. Повторна віктимізація як фактор високого ризику розвитку посттравматичного стресового розладу: системний огляд літератури. Видання «Brazilian Journal of Psychiatry». 2018 рік; 00:000-000. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30328955/>.

30 Foreign & Commonwealth Office, (2014) *International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict: Basic Standards of Best Practice on the Documentation of Sexual Violence as a Crime under International Law*, London: Foreign & Commonwealth Office [Міністерство закордонних справ і у справах Співдружності націй (2014 рік). *Міжнародний протокол із документування та розслідування сексуального насильства в конфлікті: базові стандарти кращої практики документування сексуального насильства як злочину відповідно до міжнародного права*, Лондон: Міністерство закордонних справ і у справах Співдружності націй].

31 Автори цього Посібника повною мірою визнають, що чоловіки та хлопці також зазнають сексуального насильства у рамках збройного конфлікту. Для таких випадків автори рекомендують ознайомитися з публікацією Preventing and Responding to Sexual and Domestic Violence against Men: A Guidance Note for Security Sector Institutions. Watson, C. Geneva: DCAF, 2014 [Запобігання сексуальному і домашньому насильству щодо чоловіків та реагування на таке насильство: керівна записка для інституцій сектору безпеки. К. Вотсон. Женева: DCAF, 2014 рік].

Блок 10

«Для більшості жінок у постконфліктних умовах насильство не зупиняється із офіційним припиненням вогню або підписанням мирної угоди і часто активізується після завершення конфлікту».

Загальна рекомендація №30 Комітету CEDAW

Крім того, насильство щодо жінок і дівчат, пов'язане з конфліктом, особливо сексуальне насильство, становить особливі труднощі для поліції у плані забезпечення захисту. У таких ситуаціях поліція та інші сили безпеки держави часто не мають можливостей для забезпечення належного захисту постраждалих (потерпілих) та/або свідків насильства щодо жінок і дівчат, задоволені імовірними актами насильства або навіть причетні до них, або і те, і інше. Отже, дуже важливо приділяти особливу увагу розповсюдженню стрілецької зброї, яке ще більше підвищує ризик для жінок і дівчат, а також становить небезпеку для співробітників поліції, які реагують на відповідні інциденти.

Більше того, завершення збройного конфлікту не означає припинення насильства щодо жінок і дівчат. Експерти документують сплески насильства щодо жінок і дівчат, пов'язаного з конфліктом, після війни та у «мирні» часи³². У деяких дослідженнях зазначається, що державні та недержавні збройні групи продовжують вчиняти насильство щодо жінок і дівчат, пов'язане з конфліктом, ще протягом

32 Див. Swaine, Aisling (2018), *Conflict-Related Violence Against Women: Transforming Transition*, Cambridge: Cambridge University Press [Айлінг Свейн (2018 рік), *Насильство щодо жінок, пов'язане з конфліктом: трансформація перехідного періоду*, Кембридж: Видавництво Кембриджського університету]; Hossain, Naomi (2012), *Security and the Pathways of Women's Empowerment: Findings from a Thematic Synthesis of the Pathways of Women's Empowerment Research*, IDS Working Paper 406, Brighton: Institute of Development Studies [Наомі Хоссейн (2012 рік), *Безпека та способи розширення прав і можливостей жінок: висновки тематичного узагальненого дослідження «Способи розширення прав і можливостей жінок»*, Робочий документ Інституту досліджень в галузі розвитку №406, Брайтон: Інститут досліджень в галузі розвитку].

п'яти років після завершення конфлікту, при цьому більшість злочинів вчиняють державні військові³³.

Таким сплескам у постконфліктних умовах та в умовах розбудови миру сприяє розповсюдження стрілецької зброї та легкого озброєння і, як наслідок, неправомірне використання цієї зброї. Наприклад, проведене у Сербії дослідження свідчить про те, що кривдники, які раніше брали участь у війні/військових конфліктах, мають більшу готовність до використання стрілецької зброї та легкого озброєння у випадках насильства з боку інтимного партнера (22,2%), ніж винуватці такого насильства, які не брали участі у військових конфліктах (8,8%)³⁴.

Вплив, що його чинить війна на цивільне населення, дуже різниться в залежності від гендерних аспектів. Жіночі та дівочі тіла стають частиною поля бою, адже вони є мішенню для викрадення, використання у якості секс-рабінь для обслуговування військових, для приготування їжі для них і для пере-

33 Див. Cohen, Dara Kay, Amelia Hoover Green and Elisabeth Jean Wood (2013), *Wartime sexual violence: misconceptions, implications and ways forward*, Special Report, Washington D.C.: US Institute for Peace [Дара Кай Коен, Амелія Гуввер Грін та Елізабет Джин Вуд (2013 рік), *Сексуальне насильство під час війни: помилкові уявлення, наслідки та шляхи вперед*, Спеціальна доповідь, Вашингтон: Інститут миру США]. Див. також: Aolain, Fionnuala Ni, and Eilish Rooney (2007), "Under enforcement and Intersectionality: Gendered Aspects of Transition for Women," *International Journal of Transitional Justice*, Vol. 1, Issue 3, pp. 338–54 in *Women's Meaningful Participation in Negotiating Peace and the Implementation of Peace Agreements Report of the Expert* (2018). Convened by UN Women in preparation for the UN Secretary-General's report on Women and Peace and Security, New York, U.S. [Аолейн Фіоннуала Ні та Айліш Руні (2007 рік), «Неналежне правозастосування та інтерсекціональність: гендеризовані аспекти перехідного періоду для жінок», видання «International Journal of Transitional Justice», Том 1, Випуск 33, стор. 338-54 у Доповіді експертів «Значуща участь жінок у мирних переговорах та виконання мирних угод» (2018 рік). Організовано ООН Жінки у рамках підготовки до доповіді Генерального секретаря ООН щодо жінок, миру та безпеки, Нью-Йорк, США].

34 *Gender and SALW in South East Europe* (2016). *South Eastern and Eastern Europe Clearinghouse for the Control of Small Arms and Light Weapons (SEESAC)* [Гендерні питання та стрілецька зброя і легке озброєння у Південно-східній Європі (2016 рік). Інформаційний центр Південно-східної та Східної Європи для контролю за стрілецькою зброєю та легкими озброєннями]. https://www.seesac.org/f/docs/Armed-Violence/Gender_and_SALW_publication_eng-web.pdf.

несення їхніх вантажів з табору до табору³⁵. В зв'язку з тим, що жінки і дівчата непропорційно зазнають сексуального насильства та піддаються експлуатації, вони також є дуже уразливими до захворювань, що передаються статевим шляхом, як-от ВІЛ/СНІД, та маргіналізації внаслідок такого насильства.

Крім того, вимушене переміщення внаслідок збройного конфлікту та інші гуманітарні кризи підвищують ризики ГЗН, у тому числі насильства щодо жінок і дівчат, особливо насильства з боку інтимного партнера³⁶. Поліція має реагувати на насильство, з яким стикають мешканки таборів для переміщених осіб. У таких ситуаціях пошук засобів першої необхідності, як-от води, продуктів харчування або навіть туалету, може бути небезпечним для жінок і дівчат. Для реагування (запобігання та розслідування) на випадки насильства щодо жінок і дівчат у таборах для переміщених осіб поліції необхідно налагодити співпрацю з глибоко травмованими людьми, які не обов'язково організовані та мають репрезентативних лідерів. Стосовно будь-якого втручання поліції необхідно враховувати крихкість цих нових соціальних відносин і значення втручання для благополуччя осіб, постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат.

За даними Інституту дослідження проблеми сексуального насильства, у таких складних обставинах часто загострюється проблема сексуального насильства, можуть підвищуватися показники дитячих шлюбів, а жінки і дівчата є дуже уразливими до насильства на кожному етапі їхнього шляху, у тому числі під час втечі, перебування у притулку і транзитних країнах, а також після повернення додому, у

35 Women, War and Peace: The Independent Experts' Assessment on the Impact of Armed Conflict on Women and Women's Role in Peace-building (2002). Rehn, E., and Sirleaf, E.J. United Nations Development Fund for Women (UNIFEM) [Жінки, війна і мир: оцінка незалежних експертів щодо впливу збройного конфлікту на жінок та ролі жінок у миробудуванні (2002 рік). Е. Рен та Е. Д. Серліф. Жіночий фонд Організації Об'єднаних Націй (ЮНІФЕМ)].

36 Interventions to Reduce Gender-based Violence in Humanitarian Settings (2019). Sexual Violence Research Institute and World Bank Group [Втручання з метою зменшення масштабів ґендерно зумовленого насильства у складних гуманітарних ситуаціях (2019 рік). Інститут дослідження проблеми сексуального насильства та Група Світового банку].

Фото люб'язно надано Місією Організації Об'єднаних Націй зі стабілізації в Гаїті / Логан Абассі (Гаїті)

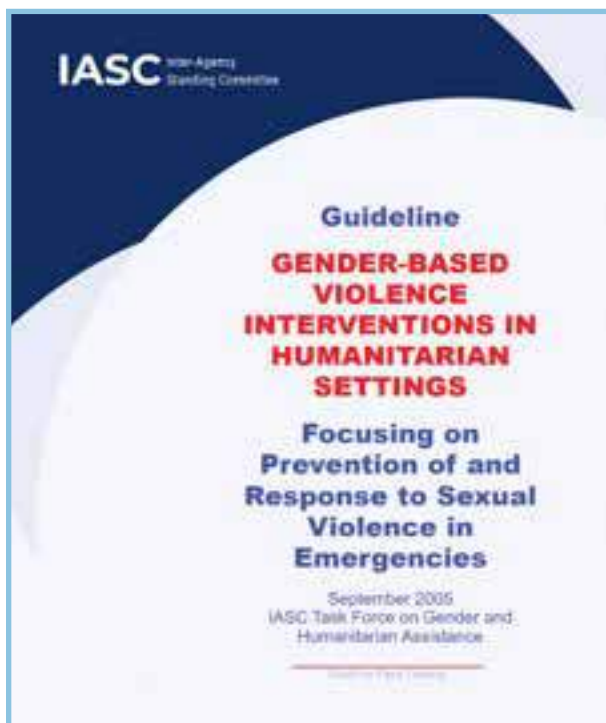
спустошене війною середовище³⁷.

Незважаючи на ці труднощі, відповідно до міжнародного права, держави зобов'язані розслідувати усі заяви про сексуальне насильство та інші форми насильства щодо жінок і дівчат, яке трапилося під час збройного конфлікту на їхній території. Однак, у реальності більшість держав по завершенні збройного конфлікту мають труднощі з належним розслідуванням випадків насильства щодо жінок і дівчат, пов'язаного з конфліктом, та притягненням до відповідальності винних у вчиненні такого насильства, не кажучи вже про випадки усіх інших форм насильства щодо жінок і дівчат, які відбуваються щоденно, і випадки, які відбулися у недалекому минулому.

Для вирішення проблеми безкарності насильства щодо жінок і дівчат, пов'язаного з конфліктом, та з урахуванням нездатності або небажання держав проводити розслідування випадків насильства щодо жінок і дівчат, міжнародне співтовариство, зазвичай під проводом ООН, може проводити паралельні несудові розслідування або надавати підтримку відповідній державі для розслідування справ у рамках кримінального провадження. Втручання будь-якого міжнародного слідчого механізму потребуватиме підтримки на місцях, зокрема з

37 Там само.

боку національної поліції, якщо вона не причетна до супутніх порушень. Такій підтримці сприятиме здатність керівників поліції взаємодіяти з тими, хто керує міжнародними розслідуваннями таких справ та працює над ними. У тому разі, коли відповідальна держава є підписантом Римського статуту Міжнародного кримінального суду (МКС), МКС має юрисдикцію для розслідування тяжких порушень прав людини у тих випадках, коли національна система правосуддя держави не здатна або не бажає проводити власне розслідування та здійснювати кримінальне переслідування³⁸.

Незалежно від того, які саме органи влади уповноважені проводити розслідування, наведені у цьому Посібнику настанови, у яких враховуються ґендерні аспекти, підходять для використання співробітниками поліції, які розслідують випадки насильства щодо жінок і дівчат, пов'язаного з конфліктом. Це пояснюється тим, що у ситуаціях збройного конфлікту застосовується як міжнародне законодавство про права людини, так і міжнародне гуманітарне

право³⁹. Рекомендації щодо ґендерно чутливих компетентностей, наведені у цьому Посібнику, також застосовні до цивільних експертних суб'єктів, які діють відповідно до мандатів Ради Безпеки ООН, наприклад, таких як: міжнародні комісії з розслідування, місії з встановлення фактів та інші слідчі органи, які працюють над розслідуванням заяв про порушення міжнародного законодавства про права людини, міжнародного гуманітарного права або міжнародного кримінального права, у відповідних випадках, та надають рекомендації щодо заходів з виправлення ситуації на основі своїх висновків щодо фактів та права.

ґендерно чутливі компетентності, які пропагуються у цьому Посібнику, є важливими елементами розслідування випадків насильства щодо жінок і дівчат, пов'язаного з конфліктом, навіть якщо використання такого насильства як засобу ведення війни зазнає змін, розвиток технологій призводить до зміни умов, а опосередковані виконавці такого насильства знаходять нові способи уникнути відповідальності. Слідчі або співробітники, які реагують на відповідні випадки, завжди триматимуть під контролем процес забезпечення значущої участі постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат у кожному заході. Глибоко усвідомлюючи додаткові аспекти, обумовлені впливом збройних конфліктів на природу насильства щодо жінок і дівчат, його причини та наслідки, а також на те, наскільки по-різному і непропорційно таке насильство впливає на жінок і дівчат, поліцейські і цивільні слідчі можуть найкращим чином сприяти виконанню завдання із проведення розслідування, щоб не допустити панування безкарності у часи збройного конфлікту.

І нарешті, під час гуманітарних криз цей посібник слід використовувати разом з публікацією Міжвідомчого постійного комітету *Guidelines for Gender-based Violence Interventions in Humanitarian Settings, Focusing on Prevention and Response to Sexual Violence in*

38 Див. Статтю 17(1) Римського статуту Міжнародного кримінального суду, U.N. Doc. A/CONF.183/9, 17 липня 1998 року, 37 I.L.M. 1002, 1030 (дата набрання чинності: 1 липня 2002 року) [далі - Римський статут].

39 Для отримання додаткової інформації див. публікацію International Legal Protection of Human Rights in Armed Conflict (UNHCHR, 2011) [Міжнародно-правовий захист прав людини у збройних конфліктах (УВКПЛ ООН, 2011 рік)].

Фото люб'язно надано Місією Організації Об'єднаних Націй зі стабілізації в Гаїті / Логан Абассі (Гаїті)

Emergencies (2005) [Рекомендації щодо втручань в зв'язку з ґендерно зумовленим насильством у складних гуманітарних ситуаціях, з акцентом на запобіганні сексуальному насильству у надзвичайних ситуаціях та реагуванні на нього (2005 рік)]⁴⁰.

ПРОФЕСІЙНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ: РЕАГУВАННЯ НА ПОТРЕБИ ПОСТРАЖДАЛИХ (ПОТЕРПІЛИХ) ВІД НАСИЛЬСТВА ЩОДО ЖІНОК І ДІВЧАТ ТА ВИМУШЕНЕ ПЕРЕМІЩЕННЯ

⁴⁰ Створений відповідно до резолюції 46/182 Генеральної асамблеї Організації Об'єднаних Націй у 1991 році, **Міжвідомчий постійний комітет являє собою найстаріший форум найвищого рівня у системі ООН, призначений для координації гуманітарної діяльності**. Він об'єднує вищого керівників 18 організацій ООН та організацій, які не входять до системи ООН, з метою забезпечення узгодженості роботи з підготовки та реагування на гуманітарні ситуації, формулювання політики та узгодження пріоритетів для зміцнення гуманітарної діяльності. Див. Міжвідомчий постійний комітет.

Ситуація у сфері безпеки продовжує змінюватися по всьому світу, і у багатьох регіонах спостерігаються конфлікти, деякі з них щойно розгорнулися, а деякі тривають багато років, і у результаті - кількість переміщених осіб збільшується, або ж вже точно не зменшується. Така ситуація пов'язана з певними труднощами для поліції і правоохоронних служб приймаючих країн, у яких опинилися біженці внаслідок втечі від конфлікту у їхніх рідних країнах.

Забезпечення безпеки та захисту переміщених осіб, у тому числі зовнішньо переміщених осіб, як-от біженців, стає відповідальністю приймаючої країни. Як співробітники поліції ви не можете позбутися відповідальності за забезпечення їхньої безпеки та захисту через те, що вони перебувають у таборах для біженців, якими керують міжнародні організації, наприклад УВКБ ООН.

Великий наплив біженців створює численні труднощі для будь-якої країни у плані надання ефективних послуг охорони правопорядку, як біженцям, так і приймаючій громаді. Така складна ситуація наразі склалася у Кокс-Базарі, Бангладеш, де знаходяться приблизно 854 740 біженців-рохінья, які

Блок 11

Визначення термінів «біженець» та «внутрішньо переміщена особа» (ВПО)

Біженець	ВПО
Біженець - це особа, яка знаходиться поза межами країни походження і потребує міжнародного захисту через серйозну загрозу своєму життю, фізичній недоторканості або свободі у країні походження внаслідок переслідування, збройного конфлікту, насильства або серйозного порушення громадського порядку, від чого органи влади у рідній країні не можуть забезпечити або не забезпечать його/її захист. Джерело: Записка А/АС 96/830 та мандат УВКБ ООН щодо захисту біженців, відповідно до пункту 6 А (ii) Статуту УВКБ ООН (Резолюція Генеральної асамблеї 428 (V), додаток).	Особи або групи осіб, яких змусили або примусили кинути або залишити їхні домівки або місця звичайного проживання, зокрема у результаті або для уникнення наслідків збройного конфлікту, повсюдних проявів насильства, порушення прав людини, стихійних або спричинених діяльністю людини лих, і які не перетинали міжнародно визнані державні кордони. Джерело: UN Guiding Principles on Internal Displacement [Керівні принципи ООН з питання переміщення людей всередині країни] (1998 рік).

втекли через кордон з М'янми і нині проживають у 34 таборах біженців у Бангладеш.

На даний момент поліція Бангладеш стикається з величезними труднощами, особливо співробітники на рівні поліцейських відділень, які тепер мають направляти свої обмежені ресурси на задоволення потреб значно численнішого населення. Хоча до району Кокс-Базар були відряджені додаткові співробітники поліції, їхня кількість лишається відносно незначною у порівнянні з великою кількістю людей, які в'їхали до регіону, не тільки власне, біженці, але й велика кількість співробітників агентств з надання допомоги, багато хто з яких приїхав не з Бангладеш.

Як командир відділення поліції у регіоні, який приймає велику кількість біженців, ви стикнетесь з тим, що ваші невеликі ресурси віднині стануть ще більш обмеженими, і просто запит на збільшення кількості співробітників не обов'язково стане простим рішенням, якщо ви не маєте можливостей для їх розміщення. Це особливо актуально у тих ситуаціях, коли необхідно збільшити кількість співробітниць-жінок для надання підтримки більшій кількості постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат, що часто трапляється у конфліктних та постконфліктних умовах.

Через втечу від конфлікту багато домогосподарств біженців очолюють жінки, адже їхні чоловіки та/або сини могли загинути у ході конфлікту або все ще воюють у країні походження. Більша кількість очолюваних жінками домогосподарств може підвищувати ступінь уразливості жінок та дітей, особливо у різних культурних контекстах. Як раніше зазначалося у цьому Посібнику, важливо, щоб ви та ваші співробітники намагалися зрозуміти культурний склад громад, яким ви служите, у тому числі культурний склад спільноти біженців та інших спільнот негромадян, які проживають у вашому поліцейському окрузі.

Крім того, може збільшитися кількість постраждалих (потерпілих) осіб з різними видами інвалідності, що виникли в зв'язку з жорстокістю, з якою вони могли стикнутися та від якої втекли, і це також створить додаткові труднощі для вас та ваших співробітників у процесі забезпечення вільного доступу до послуг правосуддя.

Див. Розділ 4 «Первинний контакт», Розділ 5 «Розслідування» та Розділ 7 «Підтримка та допомога» для ознайомлення з додатковими рекомендаціями щодо забезпечення можливості отримання постраждалими (потерпілими) особами відповідних послуг.

Інші труднощі, з якими ви та ваші співробітники, скоріше за все, стикнетеся у процесі підтримання правопорядку серед значної кількості біженців (цей перелік не є вичерпним):

- мовний бар'єр;
- відсутність доступу до доказових процедур, наприклад до осіб, які проводять криміналістичні експертизи;
- недостатня обізнаність з культурою і традиціями певних груп біженців;
- недостатня обізнаність жінок і дівчат, які є біженками, про їхні права;
- недостатня обізнаність біженців щодо того, як отримати доступ до правосуддя і скористатися послугами підтримки, щоб реалізувати свої права;
- загострення напруженості у місцевих приймаючих громадах з приводу біженців;
- активізація організованих злочинних банд у регіоні, які намагаються експлуатувати уразливих людей;

- відсутність довіри з боку біженців до «мундирних» служб (наприклад, біженці рохінья можуть асоціювати співробітників у форменому одязі з насильством та жорстокістю, які мали місце у їхній країні походження);

- недостатність медичних можливостей та інших ресурсів, необхідних для забезпечення безпеки постраждалих (потерпілих) осіб і отримання доказів для продовження розслідування.

Хоча труднощі із наданням ефективних послуг з охорони правопорядку у кризових ситуаціях, пов'язаних з біженцями, очевидні, у таких умовах є також і можливості, якими ви маєте скористатися і які підуть на користь постраждалим (потерпілим) особам, вам та вашим співробітникам.

Такі можливості можуть з'явитися завдяки міжнародним агентствам з надання допомоги та НУО, які зазвичай надають підтримку як у таборах біженців, так і місцевим приймаючим громадам. Ви маєте заохочувати своїх співробітників до спільної роботи на місцях, за можливості, з особами, які працюють на такі агентства та НУО.

Фото люб'язно надано ЮНАМІД / Альберт Гонсалес Фарран (регіон Дарфур, Судан)

Завдяки розвитку відносин на місцях ви можете отримати можливості для взаємодії з біженцями та місцевими громадами у рамках проєктів та ініціатив, які реалізують інші суб'єкти. Проактивно працюючи з міжнародними та національними організаціями, ви можете визначити способи спільної роботи, які відповідають найкращим інтересам постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат. Завдяки такій спільній роботі у постраждалих (потерпілих) осіб можуть з'явитися додаткові можливості для повідомлення про вчинені щодо них злочини, наприклад, у розмові з особами, які займаються медичним обслуговуванням, освітою, розширенням економічних можливостей і які згодом можуть повідомити про це надавачів послуг у сфері правосуддя.

До того ж, така спільна робота може призвести до забезпечення додаткових умов для розміщення поліції в таборах або в безпосередній близькості від таборів. Одним з прикладів є створення «Жіночих служб допомоги» у відділеннях поліції у двох таборах біженців у Кокс-Базарі, Бангладеш, і кількість таких служб буде збільшуватися. За підтримки «ООН-Жінки», у цих приміщеннях також було забезпечено розміщення жінок-офіцерів, щоб вони могли цілодобово працювати у таборах, надаючи таку

необхідну підтримку постраждалим (потерпілим), а також командирам відділень поліції та слідчим.

Робота з національними та міжнародними партнерами дозволяє не тільки побудувати відносини та канали зв'язку на місцевому рівні, але й надає вам можливості працювати безпосередньо з різними громадами у рамках будь-яких програм роботи з населенням. У міру розбудови довіри та впевненості у відносинах з іншими зацікавленими сторонами та громадами ви можете підвищувати обізнаність агентств-партнерів щодо того, як вони можуть не тільки підтримувати одне одного, але й об'єднувати зусилля для надання підтримки постраждалим (потерпілим) особам. Зрештою, розбудова довіри та впевненості з боку місцевого населення дозволить вам та вашим співробітникам отримувати інформацію та розвідувальні дані щодо інших вчинюваних злочинів і надасть можливості для інформування про запобігання злочинам.

Для отримання додаткової інформації щодо співпраці та рішень за участі громад див. Розділ 3 «Запобігання насильству», Розділ 6 «Безпека та захист» і Розділ 7 «Підтримка та допомога».

Блок 12

Реальність на місцях

Співробітники поліції, які працюють у таборах біженців/внутрішньо переміщених осіб (ВПО) або поблизу таких таборів, можуть стикатися з величезними труднощами, не тільки із забезпеченням орієнтованості на потреби постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат, але і з забезпеченням сфокусованості розслідування на кривднику. Обмеженість ресурсів на усіх етапах процесу правосуддя може призвести до пріоритетизації найтяжчих злочинів, незважаючи на те, що внаслідок інцидентів, які, можливо, становлять менш тяжкі злочини відповідно до національного законодавства, постраждала (потерпіла) особа отримує не менш нищівну психологічну травму.

У таких ситуаціях необхідно приділяти основну увагу забезпеченню безпеки та захисту від усіх форм насильства та/або зловживань постраждала (потерпіла) особи та усіх дітей, які можуть бути постраждалими (потерпілими) або свідками. Саме у таких ситуаціях спільна робота з іншими надавачами послуг може стати у пригоді не тільки постраждалим (потерпілим) особам, але і співробітникам поліції, дозволяючи зосередити обмежені слідчі ресурси на кривднику.

Фото люб'язно надано організацією «Force International» (Бангладеш)

Хоча розбудовувати відносини на місцевому рівні між поліцією та іншими надавачами послуг слід у всіх населених пунктах, цей момент набуває особливої актуальності у таборах біженців/ВПО та поблизу них, коли служби часто перевантажені в зв'язку з кількістю людей, що потребують допомоги. Відомо, що, для забезпечення найефективнішого використання обмежених ресурсів, позитивні результати досягаються за рахунок роботи у партнерстві. Така практика роботи також забезпечує встановлення та підтримання каналів зв'язку і дозволяє уникнути отримання суперечливих повідомлень від різних залучених агентств або неефективного обміну повідомленнями між такими агентствами.

Подібні відносини допомагають глибше усвідомити проблеми, з якими стикається кожен, і тим самим зміцнити довіру та впевненість між відомствами, що може піти лише на користь усій гуманітарній діяльності. Можна стверджувати, що поліція, яка працює в таборах біженців і поблизу них, має перевагу в отриманні підтримки та допомоги для жертв/потерпілих від насильства щодо жінок і дівчат через велику кількість міжнародних агентств допомоги та неурядових організацій, які часто пов'язані з такими ситуаціями. Організації, які надають медичні послуги, можуть допомогти постраждалим (потерпілим), які мають потребу у лікуванні або безпечному місці для розмови з поліцією, а також, залежно від наявних в такій організації фахівців, пройти медичний огляд без необхідності залишати табір або їхати занадто далеко від табору. Агентства, які надають послуги у сфері розширення прав і можливостей громад або жінок, можуть дозволити постраждалим (потерпілим) спілкуватися з поліцією у своїх приміщеннях замість відвідування відділення поліції, яке може не підходити для постраждалих осіб. Важливо, щоб співробітники поліції проявляли ініціативу і встановлювали контакти з потенційними партнерами, аби з'ясувати, як спільна робота з ними може піти на користь постраждалим (потерпілим) особам.

Практичний приклад для розгляду:

Амена втекла з М'янми з трьома маленькими дітьми і тепер, оселившись у таборі біженців у Кокс-Базарі, одноосібно очолює своє домогосподарство. Її чоловік загинув, намагаючись не допустити згорання їхнього будинку, коли на їхнє село у штаті Ракхайн був вчинений напад. Зараз Амена сама відповідає за забезпечення своєї родини і щодня навідується у пункт розподілу допомоги, сподіваючись отримати продукти харчування та воду, щоб прогодувати своїх дітей. Сьогодні наприкінці дня, отримавши рис та воду, Амена поверталася до свого житла у таборі, і у цей момент на неї напали і вкрали продукти та воду, які вона несла.

Амена лежала на землі, її одяг був у безладі, аж тут на неї натрапила сім'я рохінья. Амена була явно засмучена і дуже знервована. Вони відвели її до Центру ООН Жінки, де їй надали медичну допомогу. Співробітники ООН Жінки повідомили про цей інцидент до поліції.

Прибувши до Центру ООН Жінки, ви з'ясуєте, що Амену перевезли до лікарні і що у неї 3 маленьких дітей, які на даний момент не знаходяться з нею. Ви зустрічаєтеся з родиною, яка знайшла Амену, і вони відводять вас на місце, у якому було знайдено Амену. У цьому місці прогулюється чимало людей, і, оглянувши попередню околицю, ви помічаєте, що територія погано освітлена, але проглядається з низки домівок родин біженців. Ви також помічаєте розташовані відносно недалеко туалет та умивальники.

Які ваші нагальні пріоритети? - Необхідно одразу ініціювати заходи забезпечення безпеки та захисту постраждалої та трьох її маленьких дітей, а також процес оцінки ризиків.

З яким(-ими) злочин(-ами) ви маєте справу? - Сексуальне насильство (одяг постраждалої був у безладі, коли її знайшли), грабіж, крадіжка.

На цьому ранньому етапі скільки існує місць злочину? - Місце, у якому було знайдено Амену, вона сама є місцем злочину, місце, де було вчинено злочин, якщо ні, то місце, у якому її знайшли. Іншими місцями злочину можуть бути місце її розміщення у Центрі ООН Жінки та будь-який транспортний засіб, на якому її відвезли до лікарні, у разі використання зброї - місцезнаходження зброї може бути місцем злочину.

Які докази можуть бути наявні? - Показання постраждалої (потерпілої) особи; можливі докази свідків: будь-хто, хто міг бути свідком, власне, нападу або бачив когось, хто поведився підозріло чи тікав з місця злочину, наприклад люди, які приходили до туалету або умивальників, могли щось помітити; медичні та/або криміналістичні докази, докази першої/ранньої скарги родини рохінья, яка знайшла постраждалу, та співробітників ООН Жінки; доказами може бути що завгодно, нічого не слід скидати з рахунків.

Як ви збираєтеся забезпечити безпеку та схоронність будь-яких потенційних доказів? - Забезпечити безпеку безпосередньо того місця, де було знайдено Амену, - це можна зробити залишившись на місці або доручивши колезі не допускати забруднення місця злочину іншими особами; використання поліцейської стрічки або будь-якої іншої стрічки чи мотузки, за наявності, дозволить зменшити кількість необхідних людей до однієї особи.

Встановіть можливих свідків та, як мінімум, отримайте стислі відомості про те, якою інформацією вони можуть володіти та як з ними можна зв'язатися пізніше, якщо виникне така потреба. Розгляньте можливість патрулювання поліцією цього місця та зони біля туалету і умивальників - для заспокоєння громади і проведення роботи з пошуку свідків, а також для недопущення будь-яких аналогічних злочинів.

[Наведений вище сценарій надається організацією «Force International Limited» і не ґрунтується свідомо на відомостях про будь-який фактичний інцидент чи особу.](#)

АДАПТАЦІЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ДО ЗМІННОЇ ПРИРОДИ КОНФЛІКТІВ

Розслідування випадків насильства щодо жінок і дівчат, пов'язаного з конфліктом, особливо коли йдеться про акти, вчинені збройними суб'єктами у конфлікті, потребує глибшого розуміння способів використання такого насильства під час війни. Незважаючи на труднощі, з якими стикається поліція, проведення ґендерно відповідального розслідування випадків насильства щодо жінок і дівчат, пов'язаного з конфліктом, потребуватиме значної кваліфікації для здійснення глибокого аналізу доказів, які відносяться до такого насильства, у тому числі аналізу ширшого контексту, який дозволить зрозуміти, що вчинене

сексуальне насильство є невід'ємною частиною організованої воєнної діяльності, а не просто «випадковими» або «ситуативними» інцидентами порівняно з іншими «основними» злочинами, вчиненими у часи війни⁴¹.

41 SáCouto, Susana and Katherine Cleary. «Importance of Effective Investigation of Sexual Violence and Gender-Based Crimes at the International Criminal Court.» *American University Journal of Gender, Social Policy & the Law*. 17, no. 2 (2009): 337-359 [Сюзана Сакуто та Кетрін Клірі. «Важливість ефективного розслідування випадків сексуального насильства та ґендерно зумовлених злочинів у Міжнародному кримінальному суді». Видання *American University Journal of Gender, Social Policy & the Law*. 17, №2 (2009 рік): 337-359]. Див. також Kelly Dawn Askin, *Prosecuting Gender Crimes Committed in Darfur: Holding Leaders Accountable for Sexual Violence*, in *GENOCIDE IN DARFUR* 141, 144 (Samuel Totten et al. eds., 2006) [Келлі Дон Аскін, *Кримінальне переслідування за ґендерні злочини, вчинені у Дарфурі: притягнення лідерів до відповідальності за сексуальне насильство*, у публікації «Геноцид у Дарфурі» 141, 144 (Самюель Тоттен та ін., ред., 2006 рік)].

Гендерно зумовлене насильство (ГЗН) - це загальний термін на позначення будь-якого згубного акту, який вчиняється проти волі особи за ознаками приписуваних суспільством (тобто гендерних) відмінностей між жінками та чоловіками. Природа та масштаби конкретних видів ГЗН відрізняються у різних культурах, країнах та регіонах.

Авторки Сакуто та Клірі (2009 рік) стверджують, що сексуальне насильство у рамках збройних конфліктів часто мовчазно заохочується або толерується, навіть якщо офіційно не санкціонується⁴². Авторки також зазначають, що якщо випадки сексуального насильства своєчасно не розслідувати або лишати безкарними, практика сексуального насильства може активізуватися та стати основним засобом ведення війни.

Наприклад, у дослідженні проблеми насильства щодо жінок і дівчат, пов'язаного з конфліктом, яке ВООЗ провела у Ліберії у 2005 році⁴³, повідомляється, що 95% з 1 216 учасниць постраждали від тієї чи іншої форми ГЗН, у тому числі 73,9% опитаних зазнали зґвалтування під час війни, а 13% - пережили зґвалтування після завершення конфлікту⁴⁴. У перші роки після завершення конфлікту кривдниками були переважно колишні учасники бойових дій. У 2007 році 46% повідомлень про випадки насильства, які надходили до Національної поліції Ліберії, стосувалися у тому числі і дітей у віці до 18 років. Крім того, у 2007 році з 5 000 повідомлень про інциденти у сфері безпеки 38% були за своєю природою

42 Там само.

43 Report on Sexual Gender based Violence and Health Facility Needs Assessment (Lofa, Nimba, Grand Gedeh and Grand Bassa counties) in Liberia (2005). Omanyondo, M.O. for the World Health Organisation [Звіт про аналіз проблеми сексуального гендерно зумовленого насильства і потреб медичних закладів у Ліберії (графство Лофа, Німба, Гранд-Геде і Гранд-Басса), 2005 рік, М. О. Оманіондо для Всесвітньої організації охорони здоров'я].

44 Government/UN Joint Programme to prevent and respond to GBV (June 13, 2008). Information shared by Dr Sadiq Syed, Deputy Regional Program Director with UN Women in Southern Africa [Уряд/Об'єднана програма ООН із запобігання ГЗН та реагування на нього (13 червня 2008 року). Інформація, надана д-ром Садіком Сайєдом, заступником директора регіональної програми ООН Жінки в Південній Африці].

гендерно зумовленим насильством, а за перші три місяці 2008 року було повідомлено про 1 935 випадків, 34% з яких стосувалися ГЗН⁴⁵. Перше місце серед сексуальних правопорушень, зареєстрованих з вересня до листопада 2008 року, займало зґвалтування⁴⁶.

Фото люб'язно надано Місією Організації Об'єднаних Націй у Ліберії / Крістофер Гервіг (Ліберія)

У своїй доповіді про сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом, (S/2017/249) Генеральний секретар ООН дає таке визначення терміну «сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом»: **зґвалтування, сексуальне рабство, примусова проституція, примусова вагітність, примусовий аборт, примусова стерилізація, примусовий шлюб та будь-які інші форми сексуального насильства порівняної тяжкості щодо жінок, чоловіків, дівчат або хлопців, які прямо або опосередковано пов'язані з конфліктом**⁴⁷.

45 Там само.

46 Sexual Crimes, committed on September, October, November 2008 in Liberia (UNPOL-December 2008). Information shared by Dr Sadiq Syed, Deputy Regional Program Director with UN Women in Southern Africa [Сексуальні злочини, вчинені у вересні, жовтні, листопаді 2008 року у Ліберії (Поліція ООН - грудень 2008 року). Інформація, надана д-ром Садіком Сайєдом, заступником директора регіональної програми ООН Жінки в Південній Африці].

47 Report of the Secretary-General on conflict-related sexual violence (2017) [Доповідь Генерального секретаря про сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом]. UN Doc S/2017/249.

У цій доповіді також зазначається, що такий зв'язок може обумовлюватися особливостями особи кривдників (які часто пов'язані з державною або недержавною збройною групою, у тому числі з терористичним формуванням або мережею), особливостями особи постраждалих (потерпілих) (які часто є фактичними чи уявними членами політичної, етнічної чи релігійної меншини, що переслідується, або суб'єктами переслідування за ознакою фактичної чи уявної сексуальної орієнтації та ґендерної ідентичності), атмосферою безкарності (яка зазвичай пов'язана з розвалом держави), наслідками транскордонних проблем (таких як переміщення населення або торгівля людьми) та/або порушеннями положень про припинення вогню. Цей термін також охоплює торгівлю людьми, коли вона відбувається у ситуаціях конфлікту з метою сексуального насильства/експлуатації⁴⁸.

З метою адаптації до змінної природи конфліктів та застосування збройними суб'єктами насильства щодо жінок і дівчат, пов'язаного з конфліктом, Генеральний секретар ООН у 2007 році створив мережу «Дії Організації Об'єднаних Націй проти сексуального насильства в умовах конфлікту» як важливу об'єднану ініціативу системи ООН, спрямовану на управління системами накопичення знань і координації, визнаючи, серед іншого, що розрізнені зусилля із запобігання та реагування є перешкодою для вирішення проблеми сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом. З того часу система ООН, у тому числі такі структури, як Департамент миротворчих операцій (ДМО), УВКПЛ, ООН Жінки та ПРООН, документує висновки та позитивні напрацювання під час розслідування випадків насильства щодо жінок і дівчат, пов'язаного з конфліктом, що стане у пригоді для здійснення ґендерно відповідальної діяльності поліції. Деякі з останніх прикладів:

- Надання постраждалим (потерпілим) особам можливості вибору щодо того, говорити зі слідчими та/або перекладачами чоловічої або жіночої статі, є хорошою практикою. Отже, в ідеалі, до складу слідчих груп мають входити представники різних ґендерів. Змішані групи є особливо дореч-

ними у тих випадках, коли на проміжному етапі доступ до правосуддя контролює чоловік.

- Припущень щодо того, яким варіантам проведення співбесіди віддає перевагу постраждала (потерпіла) особа, слід уникати, у тому числі припущень щодо того, як така особа ставиться до спілкування з чоловіками.
- Встановлення робочих відносин з місцевими та міжнародними організаціями, які надають невідкладну медичну допомогу, слід розглядати як пріоритетне завдання. Наприклад, організація «Лікарі без кордонів» демонструє, що є ключовим партнером у виявленні постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат, пов'язаного з конфліктом, та наданні їм підтримки.
- Зосереджуватися на передбаченні різних можливостей, щоб участь постраждалої (потерпілої) особи була значущою, а не концентруватися надмірно на «результатах» розслідування, що обмежить можливості постраждалої (потерпілої) особи.
- Міжсекторальні перспективи мають важливе значення для розслідувань. Наприклад, мотиви вбивства літніх жінок можуть лишитися поза увагою слідчих, коли насправді таких жінок навмисно переслідують збройні суб'єкти, які прагнуть стерти історію громади.
- Виявляти постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат, пов'язаного з конфліктом, означає переконуватися у тому, що вони знають про правові наслідки насильства, якого вони зазнали. Інколи жінки не знають, що вчинені по відношенню до них акти становлять сексуальне насильство.
- Надмірне покладання на біологічні докази для доведення зґвалтування може бути контрпродуктивною практикою. Елементи, необхідні для

48 Там само.

ефективного розслідування, можна підкріпити за допомогою контекстуальної інформації, зібраної належним чином та із застосуванням винахідливих підходів. Наприклад, експерти ООН, які розслідують заяви про насильство щодо жінок і дівчат, пов'язане з конфліктом, проявили винахідливість наступним чином: під час співбесід з постраждалими (потерпілими) вони представляють довідкові документи з описом типів використовуваних військових транспортних засобів та форменого одягу, який носять збройні суб'єкти, що допомагає їм зібрати непрямі докази на підкріплення показань.

- Розбудова партнерських відносин з різноманітними суб'єктами, особливо з місцевими та міжнародними суб'єктами, які надають гуманітарну допомогу, - це навички, для розвитку яких не варто шкодувати часу та зусиль.
- Забезпечте наявність ґендерного аналізу з метою підкріплення розслідування, сприяючи проведенню будь-яких аналітичних досліджень, у яких розглядаються можливий вплив певних гуманітарних ситуацій або криз на різних осіб або групи осіб, у тому числі на жінок, чоловіків, дівчат та хлопців, а також міноритизовані групи. Такий ґендерно чутливий аналіз може сприяти виявленню потреб, а отже більш ефективній адаптації рекомендацій щодо захисту, підтримки та допомоги.
- Важливо визначати прогрес, досягнутий у ґендерно відповідальній діяльності поліції. Розпочинати слід з вихідних показників за результатами навчального курсу, включеного до програми національної академії поліції, з окремим модулем для усіх слухачів, який присвячений проблемі насильства щодо жінок і дівчат та чинникам, що сприяють активізації цього явища, включно зі збройними конфліктами. Це слід робити для того, щоб забезпечити, щоб співробітники поліції ніколи не ставитимуться до насильства щодо жінок і дівчат як до норми життя, чи то у мирний час, чи то у часи кризи.

Для отримання додаткової інформації щодо кращої практики застосування підходу, орієнтованого на дотримання прав людини, під час розслідування випадків насильства щодо жінок і дівчат, пов'язаного

з конфліктом, див. публікацію ОНЧР's *Integrating a Gender Perspective into Human Rights Investigations Guidance and Practice* (2018) [УВКПЛ, Врахування ґендерних аспектів у розслідуванні порушень прав людини. Рекомендації та практика (2018 рік)].

МЕХАНІЗМИ РОЗБУДОВИ ПАРТНЕРСЬКИХ ВІДНОСИН

Як розглядалося вище, розслідування випадків насильства щодо жінок і дівчат, пов'язаного з конфліктом, може бути складним процесом, особливо за відсутності явних наказів про вчинення такого насильства, що їх віддають опосередковані кривдники іншим особам. Слідчі поліції мають проявляти винахідливість збираючи докази на підтвердження показань постраждалих (потерпілих) та інших важливих свідків, щоб забезпечити притягнення до відповідальності опосередкованих виконавців насильства щодо жінок і дівчат, пов'язаного з конфліктом, за віддані такими особами явні накази, за невиконання ними їхніх обов'язків командира та/або за їх поведінку на владній посаді, яка провокувала таке насильство.

Блок 13

«Непотрібно доводити, що злочин не був би вчинений без участі обвинуваченої особи, [скоріше] достатньо продемонструвати, що спонукання було одним з факторів, що суттєво сприяли діям іншої особи, яка вчинила злочин».

Апеляційна камера МТКЮ у справі Обвинувач проти Кордіча та Черкеза (Prosecutor v. Kordić & Čerkez), №ІТ-95-14/2-А, Постанова за апеляцією, 27 (17 грудня 2004 року)

Збір таких доказів потребуватиме співпраці з місцевими та міжнародними організаціями, які мають доступ до самих постраждалих (потерпілих) осіб і основних свідків завдяки виконуваним ними функціям з надання гуманітарної підтримки в умовах збройного конфлікту. Однак, поліції доведеться докласти зусиль для розбудови довірливих відносин з такими організаціями, які представляють

інтереси постраждалих (потерпілих) осіб та їхніх громад, травматизованих внаслідок конфлікту.

Одним з можливих способів розбудови довіри та партнерських відносин після завершення конфлікту є активна підтримка з боку поліції та активна участь поліції у механізмах розширення прав та можливостей жінок щодо миробудівної діяльності, у тому числі співробітниць поліції.

Див. Розділ 8 «Координація між органами сектору правосуддя» для ознайомлення з матеріалами, у тому числі прикладами, щодо партнерських відносин, які можна встановити для більш ефективного реагування на насильство щодо жінок і дівчат.

У процесі реагування на насильство щодо жінок і дівчат, пов'язане з конфліктом, поліція має почути безпосередньо від постраждалих (потерпілих) осіб, як на них вплинув збройний конфлікт, а також як, на їхню думку, бути далі, в плані розбудови миру. Така інформація матиме важливе значення для визначення пріоритетних напрямів діяльності поліції, у тому числі для забезпечення ґендерно відповідального реагування на насильство щодо жінок і дівчат. Визначаючи пріоритети, слід передбачити, що слідчі поліції мають притягати кривдників до відповідальності як за правопорушення, які вчиняються зараз, так і за правопорушення, вчинені у минулому. Це особливо важливий момент для розбудови довірливих відносин з громадами і набуття поліцією упевненості у своїх силах та здатності продовжувати цю справу.

Фото люб'язно надано Багатопрофільною комплексною місією ООН зі стабілізації в Малі (Малі)

Локалізація резолюцій Ради Безпеки ООН (РРБ ООН) 1325 та 1820, разом з національними планами дій (НПД) з виконання цих резолюцій (за наявності), може відкрити перед поліцією унікальні можливості для встановлення необхідних партнерських відносин з метою досягнення більш вражаючих результатів у розслідуваннях справ про насильство щодо жінок і дівчат, пов'язане з конфліктом⁴⁹. РРБ ООН 1325 та 1820 спрямовані скоріше на розширення прав і можливостей жінок як миробудівниць та осіб, які приймають рішення, ніж як постраждалих (потерпілих) від збройних конфліктів. Крім того, у цих резолюціях наводяться допоміжні інструменти та принципи, спрямовані на запобігання сексуальному і ґендерно зумовленому насильству. Станом на січень 2020 року, 83 країни прийняли національні плани дій на підтримку виконання РРБ ООН 1325⁵⁰.

Наприклад, у РРБ ООН 1325 (2000) міститься заклик до держав-членів щодо вжиття заходів на національному рівні у наступних важливих сферах:

- заходи, спрямовані на підтримку місцевих мирних ініціатив, запропонованих жінками, та місцевих процесів врегулювання конфліктів, а також на залучення жінок до діяльності усіх механізмів реалізації мирних угод;
- захист та повага прав людини жінок і дівчат за рахунок спеціальних заходів, спрямованих на забезпечення їхнього захисту від ґендерно зумовленого насильства, зокрема зґвалтування та інших форм сексуального насильства, та усіх інших форм насильства у ситуаціях збройного конфлікту; це передбачає приділення особливої уваги специфічним потребам жінок і дівчат у процесі репатріації,

49 Implementing Locally, Inspiring Globally: Localizing UNSCR 1325 in Colombia, Nepal, the Philippines, Sierra Leone, and Uganda (2013). Global Network of Women Peacebuilders [Виконуємо на місцях, надихаємо світ: локалізація РРБ ООН 1325 у Колумбії, Непалі, Філіппінах, Сьєрра-Леоне та Уганді (2013 рік). Глобальна мережа жінок-миротворок].

50 Див. National Action Plans for the Implementation of UNSCR 1325 on Women, Peace and Security. Women's International League of Peace and Freedom [Національні плани дій з виконання РРБ ООН 1325 «Жінки, мир, безпека». Міжнародна жіноча ліга за мир та свободу].

переселення, реабілітації, реінтеграції та постконфліктного відновлення;

- врахування ґендерних аспектів у миротворчих та миробудівних заходах і забезпечення захисту жінок, дотримання їхніх прав і задоволення особливих потреб.

Завдяки участі у миробудівних ініціативах, зокрема у локалізації РРБ ООН 1325 та 1820, наприклад у таких ініціативах, як розроблені Глобальною мережею жінок-миротворок, можна забезпечити більш ефективну участь поліції у роботі із систематичної координації

діяльності національних та місцевих органів влади; і покращити міжсекторальну координацію і співпрацю між організаціями громадянського суспільства, державними відомствами, структурами ООН та іншими відповідними суб'єктами, а також підвищити обізнаність основних зацікавлених сторін та покращити розуміння ними РРБ ООН 1325 і 1820 та супутніх міжнародних документів і національної політики⁵¹.

У Блоці 14 нижче наводиться приклад того, як участь Поліції Уганди у роботі з локалізації РРБ ООН 1325 призвела до підвищення ефективності реагування на насильство щодо жінок і дівчат:

Блок 14

Поліція Уганди та локалізація РРБ ООН 1325

Уганда має довгу історію громадянської війни і продовжує стикатися з постійними внутрішніми конфліктами, багато з яких носять політичний характер, збройними повстаннями і насильством, пов'язаним з виборами. Наприклад, повстання Армії опору Господа у Північній Уганді, яке тривало з 1987 до 2006 року, призвело до загибелі сотень тисяч людей, викрадення приблизно 20 000 дітей і внутрішнього переміщення близько 2 мільйонів людей.

Хоча з часу підписання у 2006 році угоди про припинення військових дій між Армією опору Господа та Урядом Уганди ситуація у сфері безпеки у країні значно покращилася, жінки, як і раніше, непропорційно страждають від триваючого насильства та відсутності безпеки, що стали поширеними явищами.

У 2008 році Уряд Уганди прийняв Національний план дій з виконання РРБ ООН 1325, РРБ ООН 1820 і Гомської декларації про викорінення сексуального насильства та припинення безкарності у районі Великих озер.

У процесі локалізації Національного плану дій в Уганді були сформовані координаційні комітети як на окружному, так і на підокружних рівнях. На окружному рівні Підрозділ поліції Уганди із захисту дітей та родини приєднався до інших керівних структур округу, які опікуються питаннями врядування, розвитку, освіти, ВІЛ і репродуктивних прав, ґендеру і розвитку громад, кримінальних розслідувань, в'язниць, судових органів і т. і., щоб щомісячно обговорювати ситуацію з сексуальним ґендерно зумовленим насильством (СГЗН) в окрузі і відповідні дії/заходи.

Згодом, залучені окружні місцеві ради розробили та прийняли локальні плани дій (ЛПД). Ще одним здобутком локалізації стало те, що процес виконання ЛПД передбачав підвищення обізнаності з питань ГЗН у громадах та секторі безпеки. Більше того, у результаті прийняття ЛПД та участі поліції у його

⁵¹ Implementing Locally, Inspiring Globally: Localizing UNSCR 1325 in Colombia, Nepal, the Philippines, Sierra Leone, and Uganda (2013). Global Network of Women Peacebuilders [Виконуємо на місцях, надихаємо світ: локалізація РРБ ООН 1325 у Колумбії, Непалі, Філіппінах, Сьєрра-Леоне та Уганді (2013 рік). Глобальна мережа жінок-миротворок].

розробці і виконанні окружне відділення поліції створило відділ з питань ГЗН та офіс зі зв'язків з громадськістю у кожному окрузі, де відбувалася локалізація. Ці зусилля зацікавлених сторін з органів місцевого управління сприяли збільшенню кількості повідомлень про ГЗН та підвищенню упевненості населення у тому, що поліція упорється з проблемами ГЗН.

Відповідно до даних Звіту поліції про стан злочинності за 2017 рік, у цілому було повідомлено про 15 325 випадків домашнього насильства, що на 16,7% більше, ніж у 2016 році, коли надійшло 13 132 повідомлення. Крім того, згідно з даними звіту поліції за 2014 рік, кількість повідомлень до поліції про випадки ГЗН у 2014 році збільшилася на 25,8% порівняно з показником 2013 року. З цього часу цей показник продовжує стрімко зростати.

«[В окрузі Кітгум] відділ та офіс зі зв'язків з громадськістю допомагають налагодити взаємозв'язки між поліцією та громадою, внаслідок чого складаються довірливі відносини і люди повідомляють про випадки ГЗН. Крім того, рідше трапляються випадки погодження на родинному рівні (кривдник домовляється з сім'єю постраждалої особи про залагодження проблем на родинному рівні, навіть у випадках зґвалтування, позбавлення цноти та раннього дитячого шлюбу). Раніше про інцидент повідомляли лише у тому випадку, коли домовитися не вдавалося, але це змінилося. Після локалізації кількість повідомлень про ГЗН зростає з 435 випадків у 2014 році до понад 2 500 випадків щороку».

Командир окружного управління поліції, округ Кітгум.

Джерело: Localization: Rumbimbwa, R., Assessing the impact Uganda Case Study (2018). Global Network of Women Peacebuilders [Локалізація: Р. Румбімбва, Оцінка наслідків. Приклад Уганди (2018 рік). Глобальна мережа жінок-миротворок].

НАСИЛЬСТВО ЩОДО ЖІНОК І ДІВЧАТ, ЯКЕ ВЧИНЯЄТЬСЯ ОНЛАЙН ТА ЗА ДОПОМОГОЮ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Розвиток інтернету та розширення сфери охоплення інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) щоденно змінює життя людей. Доступ до ІКТ та користування цими технологіями зараз пов'язані з розвитком людей, адже вони сприяють реалізації різноманітних ідей, інновацій та прагнень. За допомогою ІКТ жінки і дівчата у всьому світі користуються необмеженим доступом до засобів саморозвитку для роботи, навчання і відпочинку. Анонімність у інтернеті має неабияке значення для жінок, адже вони отримують доступ до різних

онлайн-просторів та беруть на себе певні функції у сфері активізму, політичної роботи і створення рухів, що є важливими у демократичному суспільстві.

Проте із кожною новою можливістю жінки і дівчата стикаються з продовженням насильства, якого вони часто зазнають (офлайн) у повсякденному житті. Через такі форми насильства щодо жінок і

Блок 15

«Доступ до інтернету швидко стає необхідністю для економічного благополуччя, і його все частіше вважають одним з основоположних прав людини; тому вкрай важливо забезпечити, щоб цифровий громадський простір був безпечним місцем та сприяв розширенню можливостей усіх та кожного, у тому числі жінок і дівчат».

Cyber Violence against women and girls, European Institute for Gender Equality [Кібернасильство щодо жінок і дівчат, Європейський інститут з гендерної рівності].

дівчат, як сексуальні домагання, переслідування, незаконне використання зображень/відео та/або їх використання без згоди, а також погрози у інтернеті, жінки і дівчата опиняються у небезпеці, користуючись цифровими технологіями. За наявності такого елемента, як анонімність, небезпека насильства значно підвищується.

Гендерно відповідальна діяльність поліції відіграватиме важливу роль у вирішенні проблеми такого насильства, але для цього необхідно відчутно розширити сферу охоплення. Така діяльність має відповідати нормам щодо персональної інформації та даних третіх осіб, які постійно розвиваються. Крім того, для здійснення такої діяльності необхідно встановити важливі партнерські відносини з інтернет-провайдерами та технологічними компаніями, які є лідерами з розповсюдження ІКТ, з метою отримання розвідувальної інформації щодо кривдників. Рівною мірою важливою є онлайн-присутність поліції з метою доведення до відома громадськості рекомендацій та стратегій забезпечення безпеки, у тому числі інформації про механізми повідомлення, що сприятиме запобіганню кібернасильства щодо жінок і дівчат та заохоченню повідомляти про такі інциденти, коли вони трапляються.

У цілях цього Посібника, автори використовуватимуть визначення ІКТ, запропоноване Програмою розвитку ООН (ПРООН)⁵²:

«ІКТ є, по суті, засобами для обробки інформації, набором різноманітних товарів, застосунків та послуг, які використовуються для отримання, збереження, обробки і розповсюдження інформації та обміну інформацією. Вони включають «старі» ІКТ, як-от радіо, телебачення та телефони, і «нові» ІКТ, як-от комп'ютери, супутникові та бездротові технології і інтернет. Ці різні засоби зараз можуть працювати разом і поєднуватися, формуючи наш

⁵² Tools for Development Using Information and Communications Technology to Achieve the Millennium Development Goals: Working Paper, United Nations ICT Task Force December 2003 [Інструменти розвитку. Використання інформаційно-комунікаційних технологій для досягнення цілей розвитку тисячоліття: робочий документ, Цільова група Організації Об'єднаних Націй з ІКТ, грудень 2003 року].

«мережевий» світ - масивну інфраструктуру взаємопов'язаних телефонних послуг, стандартизованої обчислювальної техніки та телебачення, яка сягає кожного куточку світу».

ПРОФЕСІЙНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Вплив технологій

Оскільки види злочинів та способи їх вчинення продовжують змінюватися по всьому світу, важливо, щоб ви та ваші співробітники пильнували різні види поведінки/дій кривдників. Хоча деякі зміни моделей злочинів та злочинної поведінки можуть потребувати фахового реагування, важливо пам'ятати основні засади під час роботи з постраждалими (потерпілими) особами. Це набуває особливого значення у сьогоденних умовах охорони правопорядку, коли в зв'язку з розвитком технологій перед поліцією постають особливі виклики, зумовлені складністю та взаємопов'язаністю проблем, що виникають у процесі боротьби з кібернасильством щодо жінок і дівчат. Хоча розвиток технологій

Рис. 3

Складність та взаємопов'язаність проблем у процесі боротьби з кібернасильством щодо жінок і дівчат (ООН, 2015 рік)

сприяє роботі поліції і дозволяє використовувати технологічні рішення під час розслідування злочинів, ці переваги слід зіставляти з проблемами, які несе розвиток технологій, особливо у плані нових способів роботи, які віднаходять злочинці. Така ситуація створює особливі труднощі для вас та ваших співробітників, особливо якщо у вашої організації немає належних ресурсів, а доступ до базових технологій лишається проблемою.

На Малюнку 3 зображено [високорівневе уявлення про складність та взаємопов'язаність проблем, які виникають у процесі боротьби з кібернасильством щодо жінок і дівчат](#), наведене у публікації Робочої групи з широкосмугового зв'язку та ґендерних питань Комісії ООН з широкосмугового зв'язку в інтересах цифрового розвитку (2015 рік).

Існує певна невідповідність між тими засобами, якими можуть забезпечити своїх співробітників організації поліції, та тими засобами, до яких можуть мати доступ громадяни. У багатьох країнах мережі мобільного зв'язку та технології доступу до інтернету за допомогою смартфонів є дуже розвинутими, і громадяни можуть легко зайти у соціальні мережі та на вебсайти, між тим як поліцейські та правоохоронні організації не завжди встигають за темпами розвитку цих технологій, внаслідок чого у вас та ваших співробітників виникають додаткові труднощі під час надання правоохоронних послуг місцевим громадам.

НАСИЛЬСТВО ЩОДО ЖІНОК І ДІВЧАТ, ЯКЕ ВЧИНЯЄТЬСЯ ОНЛАЙН ТА ЗА ДОПОМОГОЮ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Насильство щодо жінок і дівчат, яке вчиняється онлайн та за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, стає все більш поширеним явищем у

світі, проте правоохоронні органи на міжнародному рівні все ще намагаються надолужувати розвиток подій, адже наразі так і немає загальновизнаного визначення терміну «кібернасильство щодо жінок і дівчат». Втім, є низка видів онлайн-насильства щодо жінок і дівчат і форм такого насильства, яке вчиняється за допомогою ІКТ, щодо яких досягнуто загальної згоди: кіберпереслідування; зловживання, пов'язані з використанням зображень без згоди особи (часто недоречно називається «порнопомста»); ненависницькі висловлювання та переслідування; «слатшеймінг»; незапрошена порнографія; сексторсія; погрози зґвалтуванням та смертю; збір інформацію про постраждалу особу; розкриття приватної інформації постраждалої особи в інтернеті та сприяння торгівлі людьми за допомогою електронних засобів^{53 54 55}.

У своїй доповіді [«Кібернасильство щодо жінок і дівчат. Тривожний дзвінок для світу»](#) (2015 рік) Робоча група з широкосмугового зв'язку та ґендерних питань Комісії ООН з широкосмугового зв'язку в інтересах цифрового розвитку наводить перелік ознак та особливостей, характерних для кібернасильства щодо жінок і дівчат (Рис. 4):

Насильство щодо жінок і дівчат в мережі та із застосуванням ІКТ – це ґендерно зумовлене насильство, яке вчиняється за допомогою електронних засобів

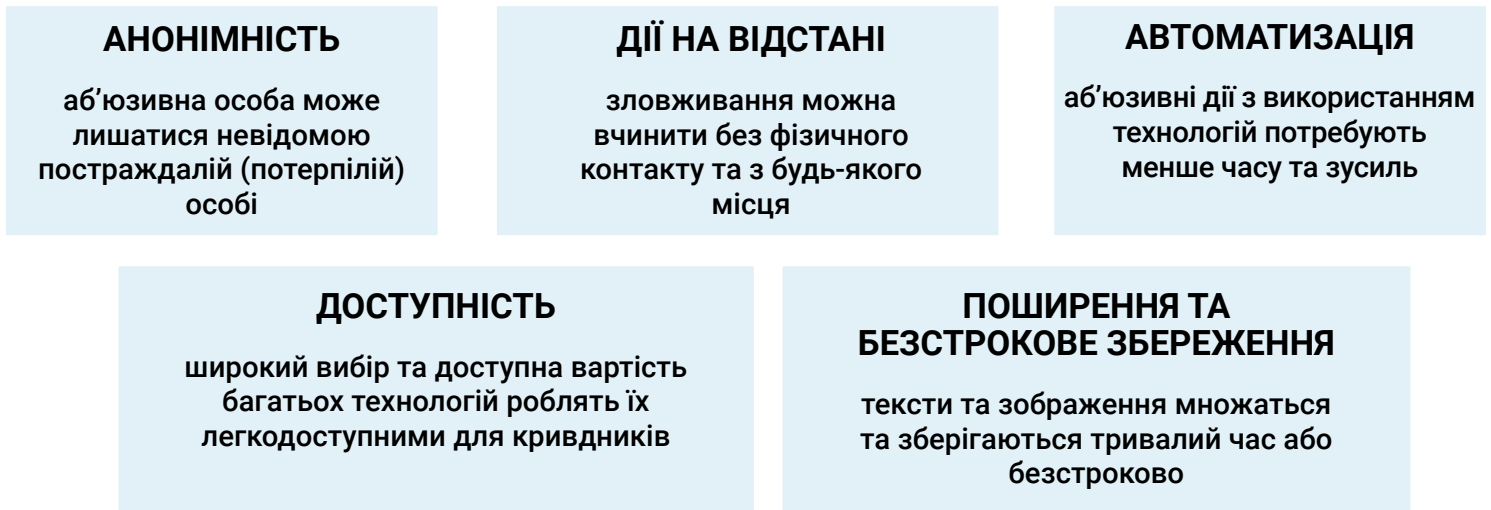
53 UN Broadband Commission for Digital Development (2015) *Cyber Violence Against Women and Girls A worldwide wake-up call: A report by the UN Broadband Commission for the Digital Development Working Group on Broadband and Gender* [Комісія ООН з широкосмугового зв'язку в інтересах цифрового розвитку (2015 рік), Кібернасильство щодо жінок і дівчат. *Тривожний дзвінок для світу*: доповідь Робочої групи з широкосмугового зв'язку та ґендерних питань Комісії ООН з широкосмугового зв'язку в інтересах цифрового розвитку].

54 EIGE (2017) *Cyber Violence against women and girls*, European Institute for Gender Equality [Європейський інститут з ґендерної рівності (2017 рік), Кібернасильство щодо жінок і дівчат, Європейський інститут з ґендерної рівності]. Див. також: CyberSafe (2017) *Cyber Violence against Women and Girls: Report*, University of Ljubljana, Faculty of Social Sciences [Проект «CyberSafe» (2017 рік), Кібернасильство щодо жінок і дівчат: доповідь, Університет Любляни, Факультет суспільних наук].

55 Див. також доповідь Спеціального доповідача з питань насильства щодо жінок, його причин та наслідків щодо мережевого насильства щодо жінок і дівчат, доступ за адресою: <https://undocs.org/A/HRC/38/47>.

Рис. 4

Характерні ознаки та особливості кібернасильства щодо жінок і дівчат (Комісія ООН з широкосмугового зв'язку в інтересах цифрового розвитку, 2015 рік).

АНОНІМНІСТЬ

аб'юзивна особа може лишатися невідомою постраждалій (потерпілій) особі

ДІЇ НА ВІДСТАНІ

зловживання можна вчинити без фізичного контакту та з будь-якого місця

АВТОМАТИЗАЦІЯ

аб'юзивні дії з використанням технологій потребують менше часу та зусиль

ДОСТУПНІСТЬ

широкий вибір та доступна вартість багатьох технологій роблять їх легкодоступними для кривдників

ПОШИРЕННЯ ТА БЕЗСТРОКОВЕ ЗБЕРЕЖЕННЯ

тексти та зображення множаться та зберігаються тривалий час або безстроково

зв'язку та інтернету⁵⁶, а отже до такого насильства слід ставитися так само, як і до офлайн-насильства щодо жінок і дівчат. Єдина різниця полягає у засобах, за допомогою яких вчиняється таке насильство щодо жінок і дівчат. З точки зору Європейського інституту з ґендерної рівності, онлайн-насильство щодо жінок і дівчат (кібернасильство) слід вважати не окремою формою насильства, а потенційним продовженням офлайн-насильства. Спеціалісти цього Інституту встановили, що поліція часто ставиться до кожного інциденту онлайн-комунікації як до окремого акту, замість того щоб розглядати такий акт у ширшому контексті сукупного впливу зловживання⁵⁷.

У разі вчинення насильства онлайн постраждала (потерпіла) особа зазнає такої самої, якщо не більш вираженої, психологічної травми, причому іноді ця травма лишається назавжди через

публічний характер вчиненого насильства⁵⁸. Тим не менш, дослідження свідчать про те, що співробітники поліції часто не звертають уваги або навіть применшують шкоду, яку кібернасильство завдає жінкам та дівчатам, вважаючи пережите постраждалими (потерпілими) окремими інцидентами, а не моделлю поведінки, яка застосовувалася протягом певного періоду часу⁵⁹. У своїй доповіді 2018 року Спеціальна доповідь з питань насильства щодо жінок і дівчат відзначає, що правоохоронні органи часто применшують значення онлайн-насильства щодо жінок і їхні дії під час роботи з такими випадками, на жаль, часто супроводжуються звинуваченням постраждалих осіб. Наслідком такого ставлення є культура мовчання і неповідомлення про відповідні інциденти, коли постраждалі жінки не бажають говорити через побоювання звинувачень на свою адресу⁶⁰.

56 CyberSafe (2017) Cyber Violence against Women and Girls: Report, University of Ljubljana, Faculty of Social Sciences [Проект «CyberSafe» (2017 рік), Кібернасильство щодо жінок і дівчат: доповідь, Університет Любляни, Факультет суспільних наук].

57 EIGE (2017) Cyber Violence against women and girls, European Institute for Gender Equality [Європейський інститут з ґендерної рівності (2017 рік), Кібернасильство щодо жінок і дівчат, Європейський інститут з ґендерної рівності].

58 CyberSafe (2017) Cyber Violence against Women and Girls: Report, University of Ljubljana, Faculty of Social Sciences [Проект «CyberSafe» (2017 рік), Кібернасильство щодо жінок і дівчат: доповідь, Університет Любляни, Факультет суспільних наук].

59 EIGE (2017) Cyber Violence against women and girls, European Institute for Gender Equality [Європейський інститут з ґендерної рівності (2017 рік), Кібернасильство щодо жінок і дівчат, Європейський інститут з ґендерної рівності].

60 <https://undocs.org/A/HRC/38/47>.

Через те, що нерідко кривдникам легше зберегти анонімність, коли вони вчиняють правопорушення онлайн, а також через те, що часто вони мають ширший доступ до постраждалої особи, підвищується рівень безкарності. Вчинити онлайн-насильство щодо жінок і дівчат просто, і для цього потрібно відносно поверхово, або взагалі непотрібно, розумітися на технологіях⁶¹. Така ситуація погіршується внаслідок все більшої фінансової доступності технологічного обладнання, наприклад внаслідок поширеного використання смартфонів та інших цифрових пристроїв.

Глобальне поширення інтернету і все більша доступність цієї мережі дозволяє кривдникам контактувати з іншими особами, які знаходяться у будь-яких куточках світу, в зв'язку з чим розширюється коло потенційних постраждалих осіб і одночасно зменшується ризик виявлення кривдників, що зрештою призводить до скорочення можливостей отримання справедливості постраждалими (потерпілими) особами⁶².

Рекомендації, орієнтовані на потреби постраждалої (потерпілої) особи, наведені у цьому Посібнику, слід застосовувати незалежно від того, де вчиняється насильство щодо жінок і дівчат - онлайн, офлайн або в обох просторах, потребам постраждалої особи, її безпеці та захисту необхідно надавати першочергового значення. Фізична форма та онлайн-форма (кіберформа) насильства щодо жінок і дівчат можуть мати місце одночасно, деякі форми зловживань можуть передбачати офлайн-переслідування⁶³.

61 CyberSafe (2017) *Cyber Violence against Women and Girls: Report*, University of Ljubljana, Faculty of Social Sciences [Проект «CyberSafe» (2017 рік), Кібернасильство щодо жінок і дівчат: доповідь, Університет Любляни, Факультет суспільних наук].

62 Там само.

63 UN Broadband Commission for Digital Development (2015) *Cyber Violence Against Women and Girls A worldwide wake-up call: A report by the UN Broadband Commission for the Digital Development Working Group on Broadband and Gender* [Комісія ООН з широкосмугового зв'язку в інтересах цифрового розвитку (2015 рік), Кібернасильство щодо жінок і дівчат. *Тривожний дзвінок для світу*: доповідь Робочої групи з широкосмугового зв'язку та ґендерних питань Комісії ООН з широкосмугового зв'язку в інтересах цифрового розвитку].

Основні втручання, спрямовані на запобігання кібернасильству щодо жінок і дівчат, як правило, орієнтовані на дітей та молодь, на визнання того, що навчання наступного покоління користувачів технологій (і хлопців, і дівчат) має важливе значення як для підвищення обізнаності про злочинність відповідних актів, так і про нищівні наслідки, які можуть мати такі акти для постраждалих (потерпілих) осіб. Такі просвітницькі заходи необхідно проводити у рамках загальносуспільної роботи з подолання цієї проблеми, за допомогою батьків, вчителів, поліції, органів правосуддя та широкої громадськості⁶⁴. У рамках своєї Ініціативи «Освіта заради правосуддя» УНЗ ООН опублікувало Модуль «Кіберзлочини проти особи» для викладачів університетів, у якому розглядаються питання онлайн-насильства щодо жінок та інших ґендерно зумовлених кіберзлочинів проти особи⁶⁵.

Робоча група з широкосмугового зв'язку та ґендерних питань Комісії ООН з широкосмугового зв'язку в інтересах цифрового розвитку надає рекомендації (2015 рік) щодо застосування багаторівневого підходу до вирішення проблеми кібернасильства щодо жінок і дівчат, які підходять для надавачів базових послуг, у тому числі для поліції (Рис. 5). Робоча група пропонує розподілити роботу на три категорії заходів:

1. Запобіжні заходи за рахунок інформування і формування свідомої позиції громадськості.
2. Пропагування гарантій безпеки та рівності у інтернеті для жінок і дівчат.
3. Запровадження та забезпечення застосування санкцій.

64 Там само. Див. також публікацію організації «Networked Intelligence for Development» 2015 року.

65 <https://www.unodc.org/e4j/en/cybercrime/module-12/key-issues/gender-based-interpersonal-cybercrime.html>.

Рис. 5

Три категорії втручань в зв'язку з кібернасильством щодо жінок і дівчат, відповідно до матеріалів Робочої групи з широкосмугового зв'язку та ґендерних питань Комісії ООН з широкосмугового зв'язку в інтересах цифрового розвитку.

Запобігання кібернасильству щодо жінок і дівчат за рахунок зміни ставлення суспільства

Інформування

Суспільство запобігає усім формам кібернасильства щодо жінок і дівчат завдяки проведенню підготовки, навчання, інформаційних кампаній та розвитку громад.

Нагляд та моніторинг з метою мінімізації ризиків для жінок і дівчат.

Гарантії

Індустрія підтримує відповідальну інфраструктуру мережі інтернет та практику обслуговування клієнтів.

Адаптувати та застосовувати закони і правила

Санкції

Розробити закони, правила і механізми управління.

Суди та правові системи забезпечують виконання норм та ефективні каральні наслідки для кривдників.

Консультації щодо проблематики цивільних прав у кіберпросторі.

ґЕНДЕРНО ВІДПОВІДАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦІЇ: МАЙБУТНІ НАПРЯМИ

Коли жінки і дівчата стикаються з кібернасильством, зазвичай вони мають обмежений вибір: змінити персональні дані ІКТ або профілі, спробувати ігнорувати аб'юзивну поведінку або повідомити інтернет-провайдера, який, можливо, зможе контролювати обліковий запис кривдника.

У тих випадках, коли аб'юзивна поведінка не припиняється, постраждалі (потерпілі) особи зазвичай повинні отримати задокументовані докази моделі аб'юзивної поведінки, а потім звертатися до поліції або свого інтернет-провайдера, як часто рекомендує поліція. Постраждалі (потерпілі) особи, які, як правило, не знають, як пов'язані між собою контролююча аб'юзивна поведінка онлайн та офлайн, зазвичай не розуміють, що документувати і коли доречно звертатися до поліції. Нерідко постраждалі (потерпілі) особи не впевнені щодо того, до якої міри «слід миритися» з аб'юзивною поведінкою і що відноситься до «аб'юзивної» поведінки онлайн.

Власне, інтернет-провайдери також зазвичай не готують своїх співробітників до отримання скарг від жінок і дівчат із дотриманням підходу, орієнтованого на потреби жінок і дівчат, а також не володіють інформацією про аспекти, пов'язані з психологічною травмою. Крім того, постраждалі (потерпілі) особи можуть не повідомляти інтернет-провайдерів про відповідні інциденти на регулярній основі.

У своїй доповіді про кібернасильство щодо жінок і дівчат (2017 рік) Європейський інститут з ґендерної рівності підкреслює, що внаслідок відсутності розуміння і знань звинувачення постраждалих осіб є поширеною практикою, і ця ситуація додатково ускладнюється, оскільки більше половини осіб, які постраждали від переслідування та кіберпереслідування, не вважали пережитими ними злочином (відповідно до матеріалів опитування, проведеного у США у 2014 році)⁶⁶.

Отже, повідомлення про акти кібернасильства щодо жінок і дівчат поліції або інтернет-провайде-

66 EIGE (2017) Cyber Violence against women and girls, European Institute for Gender Equality [Європейський інститут з ґендерної рівності (2017 рік), Кібернасильство щодо жінок і дівчат, Європейський інститут з ґендерної рівності].

рам, наприклад про вчинювані онлайн домагання, переслідування і погрози, як правило, відбувається у рамках процесу довільної форми, що впливає на якість збору даних про поширення такого насильства. У тому самому звіті (2017 рік) Європейський інститут з ґендерної рівності відзначає, що у ЄС дані стосовно кібернасильства щодо жінок і дівчат є дуже обмеженими і, відповідно, небагато відомо про фактичний відсоток постраждалих від кібернасильства щодо жінок і дівчат і масштаби завданої шкоди⁶⁷.

У той час, як країни продовжують коригувати свої правові системи з метою врахування кібервиміру злочинності, поліція часто виявляється не готовою до виконання цих вимог. Це може бути особливо очевидним у разі необхідності виконання наказів про припинення протиправних дій (англ. «Cease and Desist Orders») - опція, передбачена у деяких правових системах, яка дозволяє жінкам та дівчатам запобігти подальшій публікації та поширенню особистих зображень. Запобігання продовженню зловживання, пов'язаного з використанням зображень без згоди особи (часто недоречно називається «порнопомста»)⁶⁸, є вельми складним завданням для співробітників поліції, оскільки, як правило, вони не мають кваліфікації для здійснення такого заходу реагування. Спеціальна доповідка з питань насильства щодо жінок і дівчат у своїй доповіді 2018 року, присвяченій проблемі насильства щодо жінок і дівчат і онлайн-насильства, відзначає, що навіть за наявності спеціалізованої нормативно-правової бази правові та регуляторні механізми, включно з посадовими особами правоохоронних органів, не завжди мають підготовку або засоби для її ефективного виконання, що обу-

67 Там само.

68 Європейський інститут з ґендерної рівності описує термін «порнографія без згоди особи» (найпоширеніша форма якої називається «порнопомста») як дії, які передбачають поширення відвертих сексуальних фотографій або відео без згоди особи, зображеної на таких фото або відео. Кривдником часто виступає колишній партнер, який отримує зображення або відео у ході попередніх стосунків та прагне публічно присоромити та принизити постраждалу особу у якості помсти за припинення відносин. Але кривдниками не обов'язково є партнери або колишні партнери, а мотивом не завжди є помста. Див. термін «порнопомста» у Глосарії та тезаурусі <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1488?lang=en>.

Блок 16

«У тих державах, де форми кібернасильства щодо жінок і дівчат криміналізовані, збір даних відбувається без розподілу за статтю постраждалої особи та кривдника та типом відносин між ними, що обмежує корисність цих даних. Така нестача даних обмежує можливість проведення ґендерного аналізу проблеми кібернасильства і порівняння даних стосовно насильства щодо жінок і дівчат, яке вчиняється онлайн та офлайн».

Cyber Violence against women and girls, European Institute for Gender Equality (2017)[Кібернасильство щодо жінок і дівчат, Європейський інститут з ґендерної рівності (2017 рік)].

мовлено відсутністю належної ґендерно чутливої підготовки та загальним уявленням про те, що онлайн-зловживання не є тяжким злочином⁶⁹. З точки зору УНЗ ООН, найпоширенішими правовими інструментами є законодавчі акти про кіберзлочини, кримінальне законодавство, законодавство про домашнє насильство і насильство щодо жінок і дівчат, законодавчі акти про ненависницькі висловлювання та про захист і конфіденційність даних⁷⁰. Однак, для того, щоб ці законодавчі акти були ефективними, необхідно навчати та інформувати належним чином співробітників поліції та інших надавачів базових послуг. У випадку поліції, наявність протоколів та СОП з чіткими параметрами, на додачу до яких проводиться спеціалізована підготовка з питань доступу до персональних даних і управління такими даними, матиме особливо важливе значення, оскільки це допоможе співробітникам поліції забезпечувати дотримання принципів пропорційності, законності, підзвітності і необхідності під час здійснення втручань. У своїй доповіді 2018 року, присвяченій онлайн-насильству, Спеціальна доповідка наводить такі рекомендації⁷¹:

69

70 Див. Handbook for the Judiciary on Effective Criminal Justice Responses to Gender-based Violence against Women and Girls (2019). UNODC [Посібник для судових органів щодо ефективних заходів реагування системи кримінального правосуддя на ґендерно зумовлене насильство щодо жінок і дівчат (2019 рік). УНЗ ООН].

71 Див. примітку 69.

Рис. 6

Життєвий цикл ґендерно зумовленого насильства щодо жінок і дівчат (УНЗ ООН, 2019 рік)

- Державам слід забезпечити підготовку суддів, адвокатів, поліцейських та усіх інших посадових осіб інших правоохоронних органів і робітників, які працюють у найбільш відповідальних сферах діяльності, щоб вони могли розслідувати відповідні інциденти та притягати до відповідальності кривдників.
- Державам слід також розробити спеціалізовані, чіткі, ефективні і прозорі внутрішні та зовнішні протоколи і кодекси поведінки для посадових осіб правоохоронних органів, які опікуються вирішенням проблеми онлайн-насильства щодо жінок, щоб вони могли більш глибоко усвідомити, що онлайн-насильство є однією з форм ґендерно зумовленого насильства і заслуговує на серйозне реагування з урахуванням його травматичного ефекту.

Як і у випадку з офлайн-насильством щодо жінок і дівчат, для підвищення ефективності реагування на онлайн-насильство (кібернасильство) щодо жінок і дівчат спочатку необхідно здійснити трансформаційні зміни і зробити діяльність поліції ґендерно відповідальною. ґендерно відповідальна діяльність поліції має базуватися на об'єктивному і обґрунтованому⁷² уявленні про те, як природа насильства щодо жінок і дівчат, його причини та наслідки по-різному і непропорційно впливають на жінок і дівчат.

⁷² У цілях цього Посібника, термін «обґрунтоване» означає, що уявлення є актуальним у певному контексті і формується на основі регулярно отримуваних матеріалів, до складу яких входять якісні та кількісні дані, що їх надають поліцейські експерти та зовнішні зацікавлені сторони, наприклад надавачі базових послуг та/або організації громадянського суспільства.

Див. Розділ 10 «Інституційне вдосконалення для забезпечення ефективного і відповідального реагування поліції на насильство щодо жінок і дівчат» для формування об'єктивного і обґрунтованого уявлення про те, як природа насильства щодо жінок і дівчат, його причини та наслідки по-різному і непропорційно впливають на жінок і дівчат.

ЗАСТОСУВАННЯ ЗАГАЛЬНИХ ХАРАКТЕРИСТИК І ПРИНЦИПІВ ПАКЕТУ БАЗОВИХ ПОСЛУГ СТОСОВНО ОНЛАЙН-НАСИЛЬСТВА (КІБЕРНАСИЛЬСТВА) ЩОДО ЖІНОК І ДІВЧАТ

ґендерно відповідальна діяльність поліції відіграватиме важливу роль у вирішенні цієї проблеми, але для цього необхідно визначити цей вид діяльності у мережі як втручання, орієнтоване на потреби постраждалої особи, з наступними характеристиками:

- **Наявність** та **доступність** без будь-якої дискримінації та фінансового навантаження для постраждалих (потерпілих) осіб на усіх етапах життєвого циклу ґендерно зумовленого насильства (Рис. 6)⁷³.
- **Адаптивність** - пропонування повного спектру варіантів, які враховують культурні особливості та відповідають різним видам наслідків онлайн-насильства (кібернасильства) щодо жінок і дівчат.

⁷³ Див. Handbook for the Judiciary on Effective Criminal Justice Responses to Gender-based Violence against Women and Girls (UNODC, 2019) [Посібник для судових органів щодо ефективних заходів реагування системи кримінального правосуддя на ґендерно зумовлене насильство щодо жінок і дівчат (УНЗ ООН, 2019 рік)], доступ за адресою: https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/HB_for_the_Judiciary_on_Effective_Criminal_Justice_Women_and_Girls_E_book.pdf, стор. 9. Див. також <https://www.endvawnow.org/en/articles/298-the-life-cycle-and-violence.html>.

- **Доречність** - у тому сенсі, що втручання зменшує вторинну віктимізацію та сприяє у процесі розширенню прав і можливостей постраждалих (потерпілих) осіб.
- **Пріоритезація безпеки** за рахунок управління ризиками та планування заходів забезпечення безпеки, які враховують, яким чином онлайн-насильство щодо жінок і дівчат продовжує насильство, якому непропорційно піддаються жінки і дівчата онлайн або офлайн.
- Базування на постійному **отриманні інформації завдяки участі зацікавлених сторін**, щоб засоби ІКТ, платформи або портали для повідомлення про різні форми насильства щодо жінок і дівчат не містили осудливих елементів та забезпечували підтримку.
- Відповідність кращій практиці та національному законодавству під час забезпечення того, щоб у механізмі повідомлення про інцидент постраждалою (потерпілою) особою враховувалися необхідні заходи отримання **згоди** та дотримання **конфіденційності** стосовно приватності і захисту даних.
- Пов'язаність з процесом **збору даних і управління інформацією** (персональними даними), який є безпечним, відповідає нормам і сприяє розумінню масштабів кібернасильства щодо жінок і дівчат, аналізу тенденцій реагування структур, що надають базові послуги, і отриманню інформації для вжиття запобіжних заходів.
- Підтримка з боку основних зацікавлених сторін, наприклад інтернет-провайдерів, платформ соціальних мереж, технологічних компаній і державних відомств, для забезпечення уніфікованого процесу повідомлення і ефективної координації діяльності за маршрутом **перенаправлення** у випадку заяв про те, що було вчинене кібернасильство щодо жінок і дівчат.
- Povezana sa procesima **prikupljanja podataka** (ličnih podataka) i **upravljanja informacijama**

koji su sigurni, usklađeni sa normama i pomažu u sagledavanju učestalosti internetskog nasilja nad ženama i djevojčicama kao i evaluaciji trendova u odgovoru osnovnih usluga i službe za osmišljavanje mjera prevencije;

- Podržana od strane ključnih aktera kao što su pružaoci internetskih usluga, pružaoci društvenih medija, tehnološke kompanije i vladine agencije kako bi se osigurala jedinstvenost u izvještavanju i efektivna **koordinacija referalnih** puteva kada se desi navodno internetsko nasilje nad ženama i djevojčicama.

• Ви та ваша команда маєте бути серйозно налаштовані на те, щоб стати рушійною силою змін.

Беручи участь у вирішенні цієї проблеми, поліція має ставитися до пережитого жінками та дівчатами онлайн-насилля як до частини більшої картини нерівних владних відносин і системного ґендерно зумовленого насилля та дискримінації. Отже, питання, яке постає перед поліцією, звучить наступним чином: що собою являє онлайн-продовження природи насилля щодо жінок і дівчат та як його причини та наслідки по-різному і непропорційно впливають на жінок і дівчат онлайн і офлайн? Наступні питання мають бути спрямовані на встановлення того, які категорії жінок і дівчат є найбільш уразливими у цих умовах розповсюдження ІКТ та розширення доступу до інтернету, а також того, що можна зробити для більш ефективного запобігання насиллю щодо жінок і дівчат і реагування на таке насилля, коли воно проявляється за допомогою ІКТ.

У процесі визначення найбільш уразливих категорій Європейський інститут з ґендерної рівності документально зафіксував, що жінки, особливо молоді жінки (які підпадають під вікові групи «Підлітки» і «Жінки репродуктивного віку», представлені у життєвому циклі ґендерно зумовленого насилля на Малюнку б), непропорційно стикаються з тяжкими видами кібердомогань, зокрема з кіберпересліду-

ванням і сексуальними домаганнями онлайн⁷⁴.

Ще одним прикладом є постраждали (потерпілі) від насилля щодо жінок і дівчат, які перебувають у притулках, центрах для постраждалих від домашнього насилля або аналогічних закладах. Таким постражданим (потерпілим) загрожує більша небезпека з боку кривдників, які використовують ІКТ, щоб їх вистежити, що робить забезпечення захисту і безпеки таких осіб особливо складним і ресурсомістким завданням для поліції.

Крім того, набирає обертів тенденція до непропорційного переслідування громадських діячок, журналісток⁷⁵ і правозахисниць, щоб примусити їх замовкнути та залякати. Через неможливість збереження анонімності у мережі багато політиків, активістів, дослідників і журналістів, які працюють з проблемами прав людини та/або корупції, піддаються онлайн-насиллю і іноді стикаються з прямими погрозами - не тільки самі, але і уразливі групи, інтереси яких вони представляють⁷⁶. Більше того, за даними ЮНІСЕФ, 175 000 дітей щодня вперше виходять в інтернет. 750 000 людей у будь-який момент часу знаходяться онлайн і намагаються проводити підготовчу роботу з дітьми з метою сексуальної експлуатації та зловживань.⁷⁷

74 EIGE (2017) Cyber Violence against women and girls, European Institute for Gender Equality [Європейський інститут з ґендерної рівності (2017 рік), Кібернасилля щодо жінок і дівчат, Європейський інститут з ґендерної рівності].

75 Для отримання додаткової інформації див. Attacks and Harassment: The Impact on Female Journalists and Their Reporting (2018). Troll-busters.com and international women's media foundation [Напади та переслідування: вплив на жінок-журналісток та їхню журналістську діяльність (2018 рік)]. Вебсайт Troll-busters.com та Міжнародний фонд жінок, які працюють в ЗМІ].

76 Cyber violence and hate speech online against women: Study (2018). European Parliament's Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs [Кібернасилля щодо жінок та ненависницькі висловлювання на адресу жінок у мережі: дослідження (2018 рік)]. Департамент Європейського парламенту з політики щодо прав громадян та конституційних питань].

77 More than 175,000 children go online for the first time every day, tapping into great opportunities, but facing grave risks. UNICEF [Більше 175 тис. дітей щодня вперше виходять в інтернет, відкриваючи для себе великі можливості, але стикаючись з величезними ризиками. ЮНІСЕФ].

Протоколи і кодекси поведінки, розроблені поліцією для реагування на кібернасильство щодо жінок і дівчат, повинні допомагати *співробітникам оперативного реагування* у виявленні додаткових аспектів насильства, яке вчиняється за допомогою ІКТ, та впливу перехресних факторів, таких як інвалідність, етнічна належність, сексуальна орієнтація та вік, на уразливість жінок і дівчат у інтернеті. Крім усього цього напряму є проведення навчання, яке присвячене виключно питанням жінок і дівчат, які постраждали (потерпіли) від фізичного сексуального насильства і сексуального кібернасильства, і в якому враховуються аспекти, пов'язані з психологічною травмою, а також створення спеціалізованих підрозділів з боротьби з кіберзлочинністю, які працюватимуть на базі загального розуміння природи насильства щодо жінок і дівчат і його продовження онлайн за допомогою використання ІКТ.

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО РЕАГУВАННЯ НА ТРАНСНАЦІОНАЛЬНЕ КІБЕРНАСИЛЬСТВО ЩОДО ЖІНОК І ДІВЧАТ

Більшість організацій поліції, якщо не усі, має недостатні можливості для реагування на кібернасильство щодо жінок і дівчат, масштаби якого постійно збільшуються і яке може набувати різних форм, від онлайн-переслідування з боку аб'юзивного колишнього інтимного партнера до масового виробництва і відтворення зображень сексуальної експлуатації дітей та сексуальних зловживань щодо дітей міжнародними кримінальними синдикатами. Відстежувати та моніторити таке насильство так само складно, як і некриміналізовані акти кібернасильства щодо жінок і дівчат, як-от кібербулінг, який може швидко перерости у більш серйозні погрози насильством і жінконенависницькі зловживання. Спеціальна доповідка з питань насильства щодо

жінок і дівчат у своїй доповіді 2018 року⁷⁸, присвяченій проблемі онлайн-насильства, відзначає, що вчинення порушень за межами території юрисдикції держав також призводить до того, що органам влади, у тому числі правоохоронним органам, складно виявляти кривдників, проводити щодо них розслідування і притягати їх до відповідальності, а також надавати засоби правового захисту потерпілим від ґендерно зумовленого насильства.

Популярні платформи соціальних мереж та інші онлайн-канали можуть легко перетворитися на простір, у якому «сексуальні хижакі» виявляють молодих жінок і дівчат, проводять з ними підготовчу роботу та примушують їх ділитися особистою інформацією, у тому числі власними сексуальними зображеннями, щоб пізніше займатися вимаганням і контролювати їх з метою сексуальної експлуатації та отримання фінансової вигоди. Організована злочинність також провадить активну діяльність на популярних платформах соціальних мереж, намагаючись залучити жінок і дівчат до згубних ситуацій, таких як торгівля людьми, та інших незаконних видів діяльності. За даними УНЗ ООН, жінки і дівчата є переважною мішенню зловживань, пов'язаних з використанням зображень без згоди особи, які вважаються однією з форм кіберпереслідування, яка передбачає «створення, розповсюдження і погрозу розповсюдження сексуальних зображень особи або зображень оголеної особи без згоди такої особи» з метою викликати переживання у постраждалої (потерпілої) особи та усіляко принизити її⁷⁹.

⁷⁸ <https://undocs.org/A/HRC/38/47>.

⁷⁹ Gender-based interpersonal cybercrime. UNODC - University Module Series Cybercrime [ґендерно зумовлені кіберзлочини проти особи. УНЗ ООН - Серія модулів для університетів «Кіберзлочини»]; Див. також: Powell, A, Henry, N & Flynn, A (2018) 'Image-based sexual abuse', in W DeKeseredy and M Dragiewicz (Eds), Routledge Handbook of Critical Criminology : 2nd Edition, pp. 305 - 315, Routledge: London [ґенрі А. Пауелл та А. Флінн (2018 рік), «Сексуальні зловживання, пов'язані з використанням зображень» у публікації В. Декесереді та М. Драгієвіч (ред.), Посібник видавництва «Рутледж» з критичної кримінології: 2-га ред., стор. 305 - 315, видавництво «Рутледж»: Лондон] та Cybercriminology. Maras, M. Oxford Press [«Кіберкримінологія», М. Марас, видавництво Оксфордського університету], листопад 2016 року, ISBN:9780190278441.

Розбудовуючи відносини з партнерами, поліція має розраховувати на тих партнерів, які визначають розповсюдження ІКТ, від технологічних компаній до інженерів і державних посадовців, які відповідають за регулювання цієї діяльності, у тому числі на їхні системи штучного інтелекту, в інтересах безпеки суспільства. Рівною мірою важливі партнерські відносини поліції з науковцями та експертами, які займаються документуванням масштабів кібернасильства щодо жінок і дівчат і впливу систем штучного інтелекту на прогностичну діяльність поліції⁸⁰, який може поглиблювати упередженість і дискримінацію, що призведе до ненавмисного сприяння або посилення уразливості жінок і дівчат до кібернасильства.

Комплексний підхід, для застосування якого необхідні державно-приватні партнерства, має особливо важливе значення для боротьби з сексуальною експлуатацією і сексуальними зловживаннями щодо дітей та торгівлею людьми, які відбуваються онлайн. Для такого комплексного підходу необхідні державно-приватні партнерства транснаціонального характеру, оскільки віктимізація дітей може відбуватися у певний момент часу в одній країні, але завдяки поширенню матеріалів, які містять сексуальні зловживання щодо дітей, продовжуватися у різних країнах у різні моменти часу. Для цього у поліції має бути стратегія включення ґендерно відповідального підходу до державно-приватних партнерств, у тому числі партнерств з їхніми колегами-правоохоронцями з інших країн.

80 Міністерство юстиції США описує прогностичну діяльність поліції як процес, спрямований на використання сили інформації, геопросторових технологій і фактологічно обґрунтованих моделей втручання з метою зниження рівня злочинності та підвищення рівня безпеки громадськості. Зазвичай така діяльність здійснюється за рахунок застосування просунутих аналітичних інструментів до різних наборів даних у поєднанні з моделями втручання, що дозволяє правоохоронцям перейти від реагування на злочини до прогнозування їхньої вірогідності з метою відповідного спрямування ресурсів. Див.: Overview of Predictive Policing. National Institute of Justice. U.S. Department of Justice [Оглядова інформація щодо прогностичної діяльності поліції. Національний інститут правосуддя. Міністерство юстиції США].

Це особливо важливо з огляду на безперервну та багаторазову віктимізацію, яка завдає шкоди постраждалим (потерпілим) від сексуальної експлуатації дітей та сексуальних зловживань щодо дітей. Згідно з матеріалами Люксембурзьких рекомендацій, ініціативи 18 міжнародних організацій щодо гармонізації термінів і визначень, пов'язаних з захистом дітей, зображення сексуальних зловживань щодо дітей можуть лишатися у мережі ще тривалий час після того, як дитина стала дорослою, і продовжувати бути об'єктом споживання (тобто поширюватися, обмінюватися, подаватися та купуватися)⁸¹. Отже, поліція має розглядати кожен повторний перегляд та/або обмін мережевими матеріалами, які містять сцени сексуальної експлуатації дітей та сексуальних зловживань щодо дітей, як такий, що становить нове кримінальне правопорушення.

У процесі включення ґендерно відповідального підходу до міжнародних партнерств з метою боротьби з транснаціональним кібернасильством щодо жінок і дівчат, наприклад з сексуальною експлуатацією дітей та сексуальними зловживаннями щодо дітей у мережі, важливо погодити термінологію, оскільки це дозволить організаціям поліції більш ефективно координувати свої зусилля. Для отримання допомоги у гармонізації термінології для більш ефективного та належного реагування на кібернасильство щодо жінок і дівчат автори Посібника рекомендують ознайомитися з наступними матеріалами:

81 Terminology Guidelines for the Protection of Children from Sexual Exploitation and Sexual Abuse. Adopted by the Interagency Working Group in Luxembourg, 28 January 2016. Interagency Terminology and Semantics Project on the Sexual Exploitation and Sexual Abuse of Children and ECPAT International [Рекомендації щодо термінології у сфері захисту дітей від сексуальної експлуатації та сексуальних зловживань. Прийняті Міжвідомчою робочою групою у Люксембурзі, 28 січня 2016 року. Міжвідомчий проєкт термінології та семантики стосовно сексуальної експлуатації та сексуальних зловживань щодо дітей і організація «ECPAT International»].

1. [Terminology Guidelines for the Protection of Children from Sexual Exploitation and Sexual Abuse](#). Adopted by the Interagency Working Group in Luxembourg, 28 January 2016. Interagency Terminology and Semantics Project on the Sexual Exploitation and Sexual Abuse of Children & ECPAT International [Рекомендації щодо термінології у сфері захисту дітей від сексуальної експлуатації та сексуальних зловживань. Прийняті Міжвідомчою робочою групою у Люксембурзі, 28 січня 2016 року. Міжвідомчий проект термінології та семантики стосовно сексуальної експлуатації та сексуальних зловживань щодо дітей і організація «ECPAT International»].
2. [Cyber Violence against Women and Girls: Report](#) (2017). CyberSafe Project, University of Ljubljana, Faculty of Social Sciences [Кібернасильство щодо жінок і дівчат: доповідь (2017 рік). Проект «CyberSafe», Університет Любляни, Факультет суспільних наук].
3. [Study on the Effects of New Information Technologies on the Abuse and Exploitation of Children](#) (UNODC, 2015) [Дослідження щодо впливу нових інформаційних технологій на зловживання та експлуатацію дітей (УНЗ ООН, 2015 рік)].

ПРИМІТКИ ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Study on Ways and Methods to Eliminate Sexual Harassment in Egypt Results / Outcomes and Recommendations Summary. UN Women and European Union [Дослідження способів та методів викорінення практики сексуальних домагань у Єгипті: резюме результатів/здобутків та рекомендацій (ООН Жінки та Європейський Союз)], за посиланням: https://web.law.columbia.edu/sites/default/files/microsites/gender-sexuality/un_womensexual-harassment-study-egypt-final-en.pdf
2. Measuring #MeToo: A National Study on Sexual Harassment and Assault (2019). UC San Diego Center on Gender Equity and Health [Оцінка руху #MeToo: національне дослідження проблеми сексуальних домагань та сексуального насильства (2019 рік). Центр ґендерної рівності та здоров'я Каліфорнійського університету у Сан-Дієго].
3. Major investigation and public protection: Investigative Development-Lines of Enquiry. UK College of Policing [Велике розслідування та захист населення: процес розслідування – напрями розслідування. Коледж поліції Великої Британії], за посиланням: <https://www.app.college.police.uk/app-content/major-investigation-and-public-protection/domestic-abuse/investigative-development/#checklist-lines-of-enquiry>
4. Stalking or Harassment (2019). UK College of Policing [Переслідування або домагання (2019 рік). Коледж поліції Великої Британії], за посиланням: <https://www.app.college.police.uk/app-content/major-investigation-and-public-protection/stalking-or-harassment/>
5. European Agency for Fundamental Rights (2015) ,Violence Against Women: An EU-wide survey[Європейське агентство з основних прав (2015 рік), Насильство щодо жінок: опитування у країнах ЄС], за посиланням: <https://www.equalrights.org/issue/economic-workplace-equality/sexual-harassment/>
6. Misogyny Hate Crime Evaluation Report for Nottingham Women's Centre Funded by the Office of Nottinghamshire Police and Crime Commissioner. Mullany, L. and Trickett, L. June 2018 [Звіт про оцінку «Мізоґінія - злочин на ґрунті ненависті» для Жіночого центру Ноттінгема, який фінансується Офісом Комісара з питань поліції та злочинності графства Ноттінгемшир, Л. Муллани та Л. Трікетт, червень 2018 року], за посиланням: <http://www.nottinghamwomenscentre.com/wp-content/uploads/2018/07/Misogyny-Hate-Crime-Evaluation-Report-June-2018.pdf>
7. House of Commons Women and Equalities Committee (UK), (2018) Sexual Harassment of Women and Girls in public spaces: 6th Report of session 2017-2019 [Комітет Палати громад з питань жінок та рівності (Велика Британія), (2018рік) Сексуальні домагання до жінок і дівчат у громадських місцях: 6-ий звіт про засідання, 2017 - 2019 роки].
8. Equal Rights Advocates (2019) Know your rights at work: Sexual Harassment [Організація «Equal Rights Advocates» (2019 рік), Знайте свої права на роботі: сексуальні домагання], за посиланням: <https://www.equalrights.org/issue/economic-workplace-equality/sexual-harassment/>
9. Unmasking Sexual Harassment How Toxic Masculinities Drive Men's Abuse in the US, UK, and Mexico and What We Can Do to End It: A Promundo Research Brief Produced for World Economic Forum Annual Meeting 2018, Promundo ітанії та Мексиці та що ми можемо зробити, щоб припинити це: стислий огляд дослідження організації «Promundo», підготовлений для Щорічної зустрічі Світового економічного форуму у 2018 році. Організація «Promundo», за посиланням: <https://promundoglobal.org/wp-content/uploads/2018/01/Sexual-Harassment-Brief-Final-To-Post.pdf>
10. Amnesty reveals alarming impact of online abuse against women. Amnesty International [Організація «Міжнародна амністія» виявляє тривожні наслідки онлайн-зловживань щодо жінок. Організація «Міжнародна амністія», за посиланням: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2017/11/amnesty-reveals-alarming-impact-of-online-abuse-against-women/>
11. Spotted: Obligations to Protect Women Students' Safety & Equality Using the Public Sector Equality Duty & the Human Rights Act in Higher and Further Education Institutions to Improve Policies and Practices on Violence Against Women and Girls. Legal Briefing prepared by Louise Whitfield and Holly Dustin for the End Violence Against Women Coalition January 2015 [«Помічено: зобов'язання захищати безпеку та рівність студенток. Використання обов'язку державного сектору щодо забезпечення рівності та Акту про права людини у закладах вищої та подальшої освіти з метою вдосконалення політики та практики совно боротьби з насильством щодо жінок і дівчат», Юридична довідка, підготована Луїзою Вітфілд та Холлі Дастін для об'єднання «End Violence Against Women Coalition», січень 2015 року], за посиланням: <https://www.endviolenceagainstwomen.org.uk/wp-content/uploads/Spotted-Obligations-to-Protect-Women-StudentsEy-Safety-Equality.pdf>
12. Widadio, N. A. (2019) Many Indonesian Women face sexually harassment: survey, Coalition for Safe Public Space [Н. А. Відадіо (2019 рік), Багато індонезійських жінок стикаються з сексуальними домаганнями: опитування, ініціатива «Coalition for Safe Public Space»].
13. Pietsch, N (2015) Sexual Harassment and Public Space Learning Brief (27) London, Ontario: Learning Network, Center for Research and Education on Violence against Women and children [Н. Піч (2015 рік), «Сексуальні домагання і громадський простір. Інформаційна довідка» (27), місто Лондон, провінція Онтаріо: Навчальна мережа, Навчально-дослідницький центр з питань насильства щодо жінок та дітей], за посиланням: <http://www.vawlearningnetwork.ca/our-work/briefs/briefpdfs/LB-27.pdf>
14. Smith B. L (2018) What it really takes to stop sexual harassment, Vol 49 (No.2), American Psychological Association [Б. Л. Сміт (2018 рік), «Що насправді необхідно, щоб зупинити сексуальні домагання», Американська психологічна асоціація, Том 49 (№2)]

15. Bystander Approach. Graham Goulden for Cultivating Minds UK [Підхід очевидця. Грем Гульден для організації «Cultivating Minds» (Велика Британія)], за посиланням: <https://grahamgoulden.com/cultivating-minds-uk/about/>
16. Ending sexual harassment at UN events (2019). UN Department of Management Strategy, Policy and Compliance [Припинення сексуальних домагань на заходах ООН (2019 рік). Департамент ООН зі стратегії, політики і контролю в області управління], за посиланням: <https://www.un.org/management/news/ending-sexual-harassment-un-events>
17. UN Code of Conduct To Prevent Harassment, Including Sexual Harassment, at UN System Events [Типовий кодекс поведінки ООН для недопущення переслідування, у тому числі сексуальних домагань, НА ЗАХОДАХ СИСТЕМИ ООН]
18. Independent review of UN Women's policies and procedures for tackling Sexual Exploitation and Abuse (SEA) and Sexual Harassment (SH). Final Report - Confidential May 24, 2019, Copenhagen.
19. Report into Workplace Harassment in the RCMP (2017). Government of Canada [Незалежний огляд політики та процедур ООН Жінки, призначених для вирішення проблеми сексуальної експлуатації та зловживань і сексуальних домагань. Фінальний звіт - 24 травня 2019 року, Копенгаген], за посиланням: <https://www.crcc-ccetp.gc.ca/pdf/harassmentFinR-eng.pdf>
20. Cividanes GC, Mello AF, Mello MF. Revictimization as a high-risk factor for development of posttraumatic stress disorder: a systematic review of the literature. Braz J Psychiatry. 2018; 00:000-000 [Д. К. Сівейнс, А. Ф. Мелло, М. Ф. Мелло. Повторна віктимізація як фактор високого ризику розвитку посттравматичного стресового розладу: системний огляд літератури. Видання «Brazilian Journal of Psychiatry». 2018 рік, за посиланням: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30328955/>
21. Foreign & Commonwealth Office, (2014) International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict: Basic Standards of Best Practice on the Documentation of Sexual Violence as a Crime under International Law, London: Foreign & Commonwealth Office [Міністерство закордонних справ і у справах Співдружності націй (2014 рік). Міжнародний протокол із документування та розслідування сексуального насильства в конфлікті: базові стандарти кращої практики документування сексуального насильства як злочину відповідно до міжнародного права, Лондон: Міністерство закордонних справ і у справах Співдружності націй], за посиланням: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/598335/International_Protocol_2017_2nd_Edition.pdf
22. Women's Meaningful Participation in Negotiating Peace and the Implementation of Peace Agreements Report of the Expert (2018). Convened by UN Women in preparation for the UN Secretary-General's report on Women and Peace and Security, New York, U.S. [Аолейн Фіоннуала Ні та Айліш Руні (2007 рік), «Неналежне правозастосування та інтерсекціональність: гендеризовані аспекти перехідного періоду для жінок», видання «International Journal of Transitional Justice», Том 1, Випуск 33, стор. 338-54 у Доповіді експертів «Значуща участь жінок у мирних переговорах та виконання мирних угод» (2018 рік). Організовано ООН Жінки у рамках підготовки до доповіді Генерального секретаря ООН щодо жінок, миру та безпеки, Нью-Йорк, США], за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2018/10/egm-report-womens-meaningful-participation-in-negotiating-peace>
23. Implementing Locally, Inspiring Globally: Localizing UNSCR 1325 in Colombia, Nepal, the Philippines, Sierra Leone, and Uganda (2013). Global Network of Women Peacebuilders [Виконуємо на місцях, надихаємо світ: локалізація РПБ ООН 1325 у Колумбії, Непалі, Філіппінах, Сьєрра-Леоне та Уганді (2013 рік). Глобальна мережа жінок-миротворок], за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2018/10/egm-report-womens-meaningful-participation-in-negotiating-peace>
24. Evaluation of the Project "From words to actions: An integrated approach towards effective implementation of UNSCR 1325 and 1820 at local, national and global levels" implemented by the Global Network of Women Peacebuilders with support from the Austrian Development Cooperation. Evaluation Report March 10, 2017 Annalise Moser, Consultant
25. Interventions to Reduce Gender-based Violence in Humanitarian Settings (2019). Sexual Violence Research Institute and World Bank Group [Втручання з метою зменшення масштабів гендерно зумовленого насильства у складних гуманітарних ситуаціях (2019 рік). Інститут дослідження проблеми сексуального насильства та Група Світового банку], за посиланням: <https://www.svri.org/sites/default/files/attachments/2019-11-20/InterventionstoReduceGBVinHumanitarianSettings.pdf>
26. SáCouto, Susana and Katherine Cleary. «Importance of Effective Investigation of Sexual Violence and Gender-Based Crimes at the International Criminal Court.» American University Journal of Gender, Social Policy & the Law. 17, no. 2 (2009): 337-359 [Сюзана Сакуто та Кетрін Клірі. «Важливість ефективного розслідування випадків сексуального насильства та гендерно зумовлених злочинів у Міжнародному кримінальному суді». Видання American University Journal of Gender, Social Policy & the Law. 17, №2 (2009 рік): 337-359]
27. Swaine, Aisling (2018), Conflict-Related Violence Against Women: Transforming Transition, Cambridge: Cambridge University Press [Айлінг Свейн (2018 рік). Насильство щодо жінок, пов'язане з конфліктом: трансформація перехідного періоду, Кембридж: Видавництво Кембриджського університету];
28. Hossain, Naomi (2012), Security and the Pathways of Women's Empowerment: Findings from a Thematic Synthesis of the Pathways of Women's Empowerment Research, IDS Working Paper 406, Brighton: Institute of Development Studies [Наомі Хоссейн (2012 рік), Безпека та способи розширення прав і можливостей жінок: висновки тематичного узагальненого дослідження «Способи розширення прав і можливостей жінок», Робочий документ Інституту досліджень в галузі розвитку №406, Брайтон: Інститут досліджень в галузі розвитку]
29. Cohen, D, Green, A.H., and Wood, E.J. (2013), Wartime sexual violence: misconceptions, implications and ways forward, Special Report, Washington D.C.: US Institute for Peace

- [Дара Кай Коен, Амелія Гувер Грін та Елізабет Джин Вуд (2013 рік), Сексуальне насильство під час війни: помилкові уявлення, наслідки та шляхи вперед, Спеціальна доповідь, Вашингтон: Інститут миру США].
30. Gender and SALW in South East Europe (2016). South Eastern and Eastern Europe Clearinghouse for the Control of Small Arms and Light Weapons (SEESAC) [Гендерні питання та стрілецька зброя і легке озброєння у Південно-східній Європі (2016 рік). Інформаційний центр Південно-східної та Східної Європи для контролю за стрілецькою зброєю та легким озброєнням], за посиланням: https://www.seesac.org/f/docs/Armed-Violence/Gender_and_SALW_publication_eng-web.pdf
 31. Aolain, Fionnuala Ni, and Eilish Rooney (2007), "Under enforcement and Intersectionality: Gendered Aspects of Transition for Women," International Journal of Transitional Justice, Vol. 1, Issue 3, pp. 338–54 [Аолейн Фіоннуала Ні та Айліш Руні (2007 рік), «Неналежне правозастосування та інтерсекціональність: гендерно специфічні аспекти переходного періоду для жінок», видання «International Journal of Transitional Justice», Том 1, Випуск 33, стор. 338-54].
 32. Watson, Callum. Preventing and Responding to Sexual and Domestic Violence against Men: A Guidance Note for Security Sector Institutions. Geneva: DCAF, 2014 [Запобігання сексуальному і домашньому насильству щодо чоловіків та реагування на таке насильство: керівна записка для інституцій сектору безпеки. К. Вотсон. Женева: DCAF, 2014 рік], за посиланням: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/SDVAM_FINAL%20online.pdf
 33. International Legal Protection of Human Rights in Armed Conflict (UNHCHR, 2011) [Міжнародно-правовий захист прав людини у збройних конфліктах (УВКПЛ ООН, 2011 рік)], за посиланням: https://www.ohchr.org/Documents/Publications/HR_in_armed_conflict.pdf
 34. Report of the Secretary-General on conflict-related sexual violence (2017). UN Doc S/2017/249 [Доповідь Генерального секретаря про сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом]. UN Doc S/2017/249, за посиланням: <https://undocs.org/S/2017/249>
 35. Women, War and Peace: The Independent Experts' Assessment on the Impact of Armed Conflict on Women and Women's Role in Peace-building (2002). Rehn, E., and Sirleaf, E.J. United Nations Development Fund for Women (UNIFEM) [Жінки, війна і мир: оцінка незалежних експертів щодо впливу збройного конфлікту на жінок та ролі жінок у миробудуванні (2002 рік). Е. Рен та Е. Д. Серліф. Жіночий фонд Організації Об'єднаних Націй (ЮНІФЕМ)], за посиланням: <https://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/3F71081FF391653DC1256C69003170E9-unicef-WomenWarPeace.pdf>
 36. Rome Statute of the International Criminal Court U.N. Doc. A/CONF.183/9, July 17, 1998, 37 I.L.M. 1002, 1030 (entered into force July 1, 2002) [Римський статут Міжнародного кримінального суду, U.N. Doc. A/CONF.183/9, 17 липня 1998 року, 37 I.L.M. 1002, 1030 (дата набрання чинності: 1 липня 2002 року)]
 37. Inter-Agency Standing Committee [Міжвідомчий постійний комітет], за посиланням: <https://interagencystandingcommittee.org/the-inter-agency-standing-committee>
 38. Kelly Dawn Askin, Prosecuting Gender Crimes Committed in Darfur: Holding Leaders Accountable for Sexual Violence, in Genocide in Darfur 141, 144 (Samuel Totten et al. eds., 2006) [Келлі Дон Аскін, Кримінальне переслідування за гендерні злочини, вчинені у Дарфурі: притягнення лідерів до відповідальності за сексуальне насильство, у публікації «Геноцид у Дарфурі» 141, 144 (Самюель Тоттен та ін., ред., 2006 рік)].
 39. Report on Sexual Gender based Violence and Health Facility Needs Assessment (Lofa, Nimba, Grand Gedeh and Grand Bassa counties) in Liberia (2005). Omanyondo, M.O. for the World Health Organisation [Звіт про аналіз проблеми сексуального гендерно зумовленого насильства і потреб медичних закладів у Ліберії (графство Лофа, Німба, Гранд-Геде і Гранд-Басса), 2005 рік, М. О. Оманйондо для Всесвітньої організації охорони здоров'я].
 40. Government/UN Joint Programme to prevent and respond to GBV (June 13, 2008). Information shared by Dr Sadiq Syed, Deputy Regional Program Director with UN Women in Southern Africa [Уряд/Об'єднана програма ООН із запобігання ГЗН та реагування на нього (13 червня 2008 року). Інформація, надана д-ром Садіком Сайєдом, заступником директора регіональної програми ООН Жінки в Південній Африці].
 41. Sexual Crimes, committed on September, October, November 2008 in Liberia (UNPOL-December 2008). Information shared by Dr Sadiq Syed, Deputy Regional Program Director with UN Women in Southern Africa [Сексуальні злочини, вчинені у вересні, жовтні, листопаді 2008 року у Ліберії (Поліція ООН - грудень 2008 року). Інформація, надана д-ром Садіком Сайєдом, заступником директора регіональної програми ООН Жінки в Південній Африці].
 42. SGBV Capacity-building in Peace Operations: Specialized Police Teams. Caparini, M and Osland, K.M. Policy Brief (35/2016) Norwegian Institute of International Affairs.
 43. National Action Plans for the Implementation of UNSCR 1325 on Women, Peace and Security. Women's International League of Peace and Freedom [Національні плани дій з виконання РПБ ООН 1325 «Жінки, мир, безпека». Міжнародна жіноча ліга за мир та свободу], за посиланням: <https://www.peacewomen.org/member-states>
 44. Tools for Development Using Information and Communications Technology to Achieve the Millennium Development Goals Working Paper United Nations ICT Task Force December 2003 [Інструменти розвитку. Використання інформаційно-комунікаційних технологій для досягнення цілей розвитку тисячоліття: робочий документ, Цільова група Організації Об'єднаних Націй з ІКТ, грудень 2003 року], за посиланням: <https://www.itu.int/net/wsis/stocktaking/docs/activities/1103056110/ICTMDGFinal.pdf>
 45. UN Broadband Commission for Digital Development (2015) Cyber Violence Against Women and Girls A worldwide wake-up call: A report by the UN Broadband Commission for the Digital Development Working Group on Broadband and Gender [Комісія ООН з широкосмугового зв'язку в інтересах цифрового розвитку (2015 рік), Кібернасильство щодо жінок і дівчат. Тривожний дзвінок для світу: доповідь Робочої групи з широкосмугового зв'язку та гендерних питань Комісії ООН з широкосмугового зв'язку в інтересах цифрового розвитку], за

- посиланням: <https://en.unesco.org/sites/default/files/genderreport2015final.pdf>
46. Cyber Violence against women and girls (2017). European Institute for Gender Equality [Європейський інститут з ґендерної рівності (2017 рік), Кібернаси́льство щодо жінок і дівчат, Європейський інститут з ґендерної рівності], за посиланням: <https://eige.europa.eu/publications/cyber-violence-against-women-and-girls>
 47. Cyber Violence against Women and Girls: Report (2017) CyberSafe. University of Ljubljana, Faculty of Social Sciences [Кібернаси́льство щодо жінок і дівчат: доповідь (2017 рік). Проект «CyberSafe», Університет Любляни, Факультет суспільних наук], за посиланням: <https://www.wave-network.org/wp-content/uploads/WP2-Report-on-Cyber-VAWG.pdf>
 48. UN Broadband Commission for Digital Development (2015) Cyber Violence Against Women and Girls *A worldwide wake-up call: A report by the UN Broadband Commission for the Digital Development Working Group on Broadband and Gender* [Комісія ООН з широкосмугового зв'язку в інтересах цифрового розвитку (2015 рік), Кібернаси́льство щодо жінок і дівчат. Тривожний дзвінок для світу: доповідь Робочої групи з широкосмугового зв'язку та ґендерних питань Комісії ООН з широкосмугового зв'язку в інтересах цифрового розвитку, 2015 рік]; за посиланням: <https://www.broadbandcommission.org/Documents/reports/bb-wg-gender-discussionpaper2015-executive-summary.pdf>
 49. Handbook for the Judiciary on Effective Criminal Justice Responses to Gender-based Violence against Women and Girls (UNODC, 2019) [Посібник для судових органів щодо ефективних заходів реагування системи кримінального правосуддя на ґендерно зумовлене насильство щодо жінок і дівчат (2019 рік). УНЗ ООН], за посиланням: https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/HB_for_the_Judiciary_on_Effective_Criminal_Justice_Women_and_Girls_E_ebook.pdf
 50. Attacks and Harassment: The Impact on Female Journalists and Their Reporting (2018). Troll-busters.com and international women's media foundation [Напади та переслідування: вплив на жінок-журналісток та їхню журналістську діяльність (2018 рік). Вебсайт Troll-busters.com та Міжнародний фонд жінок, які працюють в ЗМІ], за посиланням: <https://www.iwmf.org/wp-content/uploads/2018/09/Attacks-and-Harassment.pdf>
 51. Cyber violence and hate speech online against women: Study (2018). European Parliament's Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs [Кібернаси́льство щодо жінок та ненависницькі висловлювання на адресу жінок у мережі: дослідження (2018 рік). Департамент Європейського парламенту з політики щодо прав громадян та конституційних питань], за посиланням: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604979/IPOL_STU\(2018\)604979_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604979/IPOL_STU(2018)604979_EN.pdf)
 52. More than 175,000 children go online for the first time every day, tapping into great opportunities, but facing grave risks. UNICEF [Більше 175 тис. дітей щодня вперше виходять в інтернет, відкриваючи для себе великі можливості, але стикаючись з величезними ризиками. ЮНІСЕФ], за посиланням: <https://www.unicef.org/eap/press-releases/more-175000-children-go-online-first-time-every-day-tapping-great-opportunities>
 53. Gender-based interpersonal cybercrime. UNODC- University Module Series Cybercrime [ґендерно зумовлені кіберзлочини проти особи. УНЗ ООН - Серія модулів для університетів «Кіберзлочини»], за посиланням: <https://www.unodc.org/e4j/en/cybercrime/module-12/key-issues/gender-based-interpersonal-cybercrime.html>
 54. Powell, A, Henry, N & Flynn, A (2018) 'Image-based sexual abuse', in W DeKeseredy and M Dragiewicz (Eds), Routledge Handbook of Critical Criminology: 2nd Edition, pp. 305-315, Routledge: London [ґенрі А. Пауелл та А. Флінн (2018 рік), «Сексуальні зловживання, пов'язані з використанням зображень» у публікації В. Декесереді та М. Драгієвіч (ред.), Посібник видавництва «Рутледж» з критичної кримінології: 2-га ред., стор. 305 - 315, видавництво «Рутледж»: Лондон]
 55. Cybercriminology. Maras, M. Oxford Press, November 2016 ISBN: 9780190278441 [«Кіберкримінологія», М. Марас, видавництво Оксфордського університету].
 56. National Institute of Justice. U.S. Department of Justice [Оглядова інформація щодо прогностичної діяльності поліції. Національний інститут правосуддя. Міністерство юстиції США], за посиланням: <https://nij.ojp.gov/topics/articles/overview-predictive-policing>
 57. Terminology Guidelines for the Protection of Children from Sexual Exploitation and Sexual Abuse. Adopted by the Interagency Working Group in Luxembourg, 28 January 2016. Interagency Terminology and Semantics Project on the Sexual Exploitation and Sexual Abuse of Children & ECPAT International [Рекомендації щодо термінології у сфері захисту дітей від сексуальної експлуатації та сексуальних зловживань. Прийняті Міжвідомчою робочою групою у Люксембурзі, 28 січня 2016 року. Міжвідомчий проєкт термінології та семантики стосовно сексуальної експлуатації та сексуальних зловживань щодо дітей і організація «ECPAT International»], за посиланням: <http://luxembourgguidelines.org/>

НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ТА ГУМАНІТАРНІ КРИЗИ, НЕ ПОВ'ЯЗАНІ З КОНФЛІКТОМ

«Пандемія COVID-19 впливає на жінок і чоловіків по-різному. Вона загострює існуючу нерівність для жінок і дівчат, дискримінацію інших маргіналізованих груп, таких як особи з інвалідністю та люди, що живуть у крайній бідності, а також посилює ризики, що перешкоджають реалізації жінками і дівчатами своїх прав людини. Участь у прийнятті рішень, захист і потенціал всіх жінок і дівчат – цим аспектам необхідно приділяти основну увагу, вживаючи заходи реагування на пандемію. У таких заходах необхідно враховувати ґендерні аспекти та різні наслідки у зв'язку з виявленням, діагностикою та доступом до лікування всіх жінок і чоловіків».

Protecting Sexual and Reproductive Health and Rights and Promoting Gender Responsiveness in the COVID-19 crisis, Global Joint Press Statement (May 6, 2020) [Захист сексуального і репродуктивного здоров'я та прав і забезпечення врахування ґендерних аспектів під час кризи, спричиненої пандемією COVID-19, 6 травня 2020 року]¹

¹ Міністри Південноафриканської республіки, Швеції, Аргентини, Австралії, Албанії, Бельгії, Болівії, Боснії і Герцеговини, Кабо-Верде, Канади, Кіпру, Чеської Республіки, Данії, Фінляндії, Фіджі, Франції, Німеччини, Греції, Гвінеї, Італії, Латвії, Лівану, Ліберії, Ліхтенштейну, Люксембургу, Мадагаскару, Чорногорії, Нідерландів, Північної Македонії, Намібії, Нової Зеландії, Норвегії, Португалії, Румунії, Сербії, Іспанії, Швейцарії і Великої Британії мають честь проголосити цю спільну заяву від імені народів та урядів 59 країн: Австралія, Австрія, Албанія, Аргентина, Бельгія, Болгарія, Болівія, Боснія і Герцеговина, Велика Британія, Вірменія, Гвінея, Греція, Грузія, Данія, Еквадор, Естонія, Ірландія, Ісландія, Іспанія, Італія, Кабо-Верде, Канада, Кіпр, Коста-Ріка, Латвія, Литва, Ліберія, Ліван, Ліхтенштейн, Люксембург, Мадагаскар, Мексика, Молдова, Намібія, Нідерланди, Німеччина, Нова Зеландія, Норвегія, Перу, Південна Африка, Північна Македонія, Португалія, Республіка Корея, Румунія, Сербія, Словенія, Тувалу, Туніс, Україна, Уругвай, Фіджі, Фінляндія, Франція, Хорватія, Чеська Республіка, Чорногорія, Швейцарія, Швеція, Японія.

МЕТА РОЗДІЛУ

Надати інформацію про те, як можна адаптувати гендерно відповідальну діяльність поліції до надзвичайних ситуацій у сфері охорони здоров'я та/або гуманітарних криз, не пов'язаних з військовим конфліктом.

Основні тези та навчальні моменти:

- Кризи та надзвичайні ситуації загострюють існуючу нерівність, що призводить до підвищення рівня поширеності насильства щодо жінок і дівчат, особливо міжособистісного насильства;
- Під час криз існуючі плани реагування на насильство щодо жінок і дівчат необхідно переглядати та аналізувати повторно з метою забезпечення пріоритетної уваги питанням безпеки та захисту у будь-яких процесах прийняття рішень, планування та реалізації цих планів;
- Раніше налагоджені партнерські зв'язки між поліцією та місцевими ключовими заінтересованими сторонами відіграватимуть важливу роль у зменшенні негативного впливу надзвичайних викликів у часи криз;
- Попереднє планування до виникнення будь-якої кризової ситуації допоможе виявити ризики, заходи їх зменшення та резервні плани для існуючих узгоджених заходів реагування;
- Поліцейські відомства, які мають постійний доступ до надійних і стабільних джерел інформації та міжсекторальних даних щодо груп ризику будуть мати кращі можливості реагувати на насильство щодо жінок і дівчат;
- Задokumentовані напрацювання поліції мають використовуватися при аналізі та оновленні даних з урахуванням конкретних умов та міжсекторальних моделей гендерної дискримінації.

ВСТУП

31 грудня 2019 року влада Китаю повідомила Всесвітню організацію охорони здоров'я (ВООЗ), що на території Китаю швидко поширюється пневмонія невідомого походження, що почалася у місті Вухань, адміністративному центрі провінції Хубей.

Фото люб'язно надано ООН Жінки/Плой Футфенг (Таїланд)

Невдовзі після виявлення місцевими фахівцями нового вірусу COVID-19² (спочатку називався «2019-nCoV») місцева влада видала наказ про запровадження обов'язкового карантину для населення, намагаючись стримати спалах COVID-19 та запобігти смертності, а також попередити колапс систем охорони здоров'я.

Сусідні з Китаєм країни почали повідомляти про випадки захворювання, які невдовзі після цього поширилися в інших країнах, у різних регіонах світу. Станом на 11 березня 2020 року ВООЗ класифікувала поширення COVID-19 як пандемію

та повідомила держав-членів про свою глибоку стурбованість як небезпечно високим рівнем поширення і тяжкості хвороби, так і тривожним рівнем бездіяльності. У різних країнах світу почали впроваджуватися аналогічні обов'язкові карантини, обмеження пересування та заходи соціального дистанціювання. На березень 2020 року майже половина населення світу перебувала на карантині.

ООН, маючи досвід боротьби з подібними спалахами інфекційних хвороб, такими як Ебола³ у Західній Африці, Зіка в Латинській Америці та SARS в Азії, висловила стурбованість щодо впливу, який

2 Коронавіруси (CoV) - це велика родина вірусів, що викликають різного роду захворювання - від звичайної застуди до більш серйозних хвороб. Новітній коронавірус (nCoV) - це новий штам, який раніше не виявляли у людей. Див: Coronavirus disease (COVID-19) outbreak (2020), WHO Regional Office for Europe [Спалах коронавірусної хвороби COVID-19 (2020 рік), Європейське регіональне бюро ВООЗ], за посиланням: <http://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/novel-coronavirus-2019-ncov>

3 Захворювання, спричинене вірусом Ебола (EVD) - рідкісна, але тяжка, часто смертельна хвороба, яка уражає людей. Вірус передається до людини від диких тварин та поширюється серед людей шляхом передачі від людини до людини. Середній рівень смертності внаслідок EVD складає 50%. Під час минулих спалахів показники летальності коливалися від 25% до 90%. Хвороба, спричинена вірусом Ебола: Основні факти (ВООЗ, 2020 рік), за посиланням: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ebola-virus-disease>

заходи реагування на поширення COVID-19 мають на урадливі категорії населення, а саме в регіонах, уражених конфліктом та/або гуманітарною кризою, та який вплив вони можуть мати на характер насильства, якому піддаються жінки і дівчата.

Стурбованість ООН ґрунтувалася на задокументованих фактах останніх спалахів захворювань, спричинених вірусами Ебола та Зіка⁴, які свідчили про те, що соціально-економічні потрясіння, громадські зворушення та надзвичайні ситуації у сфері охорони здоров'я посилюють існуючу нерівність. Це, своєю чергою, призвело до збільшення кількості випадків вчинення насильства щодо жінок і дівчат, особливо насильства з боку інтимного партнера та випадків ранньої вагітності серед молодих дівчат⁵.

- 4 Inter-Agency Standing Committee (March 2020). Interim guidance [Міжвідомчий постійний комітет (березень 2020 року). Проміжна настанова; Гендерні питання щодо спалаху COVID-19], за посиланням: <https://interagencystandingcommittee.org/inter-agency-standing-committee/interim-guidance-gender-alert-covid-19-outbreak-developed-iasc>
- 5 Проект CARE (березень 2020 року). A policy paper on COVID-19's gender implications [Програмний документ щодо гендерних наслідків пандемії COVID-19], за посиланням: <https://www.care.org/newsroom/press/press-releases/covid-19s-gender-implications-examined-in-policy-brief-care>

Визнаючи серйозний вплив насильства щодо жінок і дівчат в умовах надзвичайних ситуацій та погано функціонуючих систем охорони здоров'я, слабких позицій верховенства права та високих рівнів гендерної нерівності, Генеральний секретар ООН Антоніу Гуттереш закликав уряди всіх країн забезпечити приділення пильної уваги запобіганню насильства щодо жінок і дівчат та компенсації завданої шкоди постраждалим у національних планах реагування на COVID-19⁶.

Аналогічним чином, на визнання світового масштабу поширеності насильства щодо жінок і дівчат, рівень якого вже є досить високим⁷, структура ООН Жінки охарактеризувала непропорційно негативний вплив пандемії COVID-19, якого зазнають жінки і дівчата, «**тіньовою пандемією**»⁸.

У цьому Посібнику наводиться визначення терміну «пандемія»⁹, надане ВООЗ (2010 рік): **пандемія як світове поширення нового захворювання, яке визначається географічним масштабом та охопленням (і коли більшість людей не мають імунітету), а не тяжкістю хвороби**¹⁰.

- 6 Відео-звернення Генерального секретаря щодо гендерно зумовленого насильства в умовах пандемії COVID-19. Організація Об'єднаних Націй, 5 квітня 2020 року, за посиланням: <https://www.un.org/sg/en/content/sg/statement/2020-04-05/secretary-generals-video-message-gender-based-violence-and-covid-19-scroll-down-for-french>
- 7 Згідно зі статистикою ООН, кожна третя жінка у світі в певний момент свого життя зазнала фізичного або сексуального насильства, і майже шість з кожних десяти жінок в світі, які гинуть насильницькою смертю, позбавляє життя інтимний партнер або інший член сім'ї. Див: UNODC's Global Study on Homicide: Gender-related killing of women and girls (UNODC, 2018) [Глобальне дослідження УНЗ ООН з питань убивств: гендерно мотивоване убивство жінок і дівчат (УНЗ ООН, 2018 рік)], за посиланням: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/GSH2018/GSH18_Gender-related_killing_of_women_and_girls.pdf
- 8 UN Women (2020), 'COVID-19 and Ending Violence against Women and Girls' [ООН Жінки (2020 рік), «COVID-19 та припинення насильства щодо жінок і дівчат»], за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/04/issue-brief-covid-19-and-ending-violence-against-women-and-girls>
- 9 Emergencies preparedness, response. What is a pandemic? (WHO, 24 February 2010) [Готовність до надзвичайних ситуацій та реагування на них. Що таке пандемія? ВООЗ, 24 лютого 2010 року], за посиланням: https://www.who.int/csr/disease/swineflu/frequently_asked_questions/pandemic/en/
- 10 Там само.

Рис. 1

Пакет базових послуг: загальна схема засадничих принципів

Принципи	Підхід, орієнтований на захист прав	Просування ґендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок	Враховання культурних та вікових особливостей
	Підхід, орієнтований на потреби постраждалих (потерпілих) осіб	Пріоритетне значення безпеки	Притягнення кривдників до відповідальності
Загальні характеристики	Наявність		Доступність
	Адаптивність		Доречність
	Пріоритезація безпеки		Інформована згода та конфіденційність
	Збір даних та управління інформацією		Ефективна комунікація
	Взаємодія з іншими секторами та відомствами через механізми координації		

У цьому розділі розглядається питання впливу гуманітарних криз, не пов'язаних з конфліктом, на характер насильства щодо жінок і дівчат, при цьому особлива увага приділяється нещодавній глобальній пандемії COVID-19 та паралелям з іншими спалахами інфекційних захворювань, як-от захворювання, викликане вірусом Ебола, яке спричинило або загострило вже існуючу кризу в регіоні. Попри те, що поточна криза у сфері охорони здоров'я, спричинена пандемією COVID-19, дуже відрізняється від інших останніх спалахів інфекційних захворювань, існують численні типові труднощі, з якими стикається поліція та її партнери з надання базових послуг у перенаправленні постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат. У цьому розділі розглядаються поширені труднощі, що виникають у зв'язку з надзвичайними обставинами, та надаються змістовні рекомендації для здійснення роботи поліції з урахуванням ґендерних аспектів у ці важкі часи.

Щоб допомогти поліції зменшити ризики неефективного реагування на насильство щодо жінок і дівчат під час кризи, у наступному розділі надаються професійні рекомендації колег на основі засадничих принципів та спільних характеристик, наведених у посібнику «Пакет базових послуг», для скоординованого реагування, орієнтованого на постраждалих (потерпілих) осіб.

ПРОФЕСІЙНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ КОЛЕГ

Під час кризи у сфері громадського здоров'я чи гуманітарної кризи необхідно переглянути спосіб, у який ми реагуємо на виклики, аби забезпечити, що ми можемо реагувати на кризу, але також продовжувати надавати поліцейські послуги місцевим громадам, визнаючи при цьому, що криза може підірвати нашу здатність підтримувати «роботу у звичайному режимі». Стосовно насильства щодо жінок і дівчат, наша спроможність реагувати на

Фото люб'язно надано Місією ООН у Демократичній Республіці Конго (ДРК)

Фото люб'язно надано Місією ООН зі стабілізації в Гаїті/Логан Абассі (Гаїті)

потреби постраждалих (потерпілих) осіб повинна бути, як і раніше, максимально ефективною, щоб ми могли продовжувати забезпечувати їм безпеку та захист, водночас усвідомлюючи, що ми зобов'язані піклуватися про своїх співробітників та населення в цілому.

Надані в розділах цього посібника рекомендації актуальні як під час кризи, так і в «нормальному житті», який би воно не мало вигляд у країні, в якій ви працюєте. Різні аспекти цього посібника можуть мати більшу актуальність під час криз, і вам, безсумнівно, треба буде розставити пріоритети, реагуючи на цілу низку викликів.

Як керівник поліції, ви будете нести відповідальність за забезпечення безпеки і захисту населення місцевих громад навіть під час кризи, але ви також зобов'язані піклуватися про співробітників вашого поліцейського відділку/підрозділу, щоб вони могли продовжувати надавати ефективні послуги. Цілком імовірно, що під час кризи будуть вчинятися інші види злочинів, особливо якщо вводяться обмеження на пересування, як це було під час пандемії COVID-19. Наприклад, кількість квартирних крадіжок, вуличних крадіжок і насильницьких злочинів може зменшитися, але, як показує досвід, кількість випадків вчинення насильства щодо жінок і дівчат, особливо насильства з боку інтимного партнера, збільшується, тому вам необхідно постійно

переглядати порядок надання послуг/оперативні плани відповідним чином.

Кризи зазвичай спричиняють неймовірний тиск на ваші ресурси, які у багатьох випадках і так вже перевантажені навіть без тих додаткових проблем, які може принести з собою криза у сфері охорони здоров'я або гуманітарна криза. Тому дуже важливо, щоб ви могли розраховувати на фізичну наявність ваших співробітників, зменшуючи ризики виникнення у них будь-яких проблем зі здоров'ям, що таким чином скоротить доступні вам ресурси.

Ваші співробітники, ймовірно, будуть змушені працювати допізна, часто в дуже важких обставинах, зменшуючи періоди відпочинку та час, проведений з власними сім'ями. Тому, навіть якщо вони не уразливі до жодної інфекції чи хвороби, необхідність зважати на їхнє психічне здоров'я та благополуччя набуває ще більшого значення під час кризи. У такі часи відчутне лідерство керівника справді матиме важливий вплив на роботу вашого колективу, допомагаючи підтримувати моральний дух особового складу і заохочуючи співробітників шляхом високої оцінки їхньої роботи. Сказати просте «дякую» нічого не вартує, але значить так багато.

Забезпечення безперервної діяльності, планування на випадок непередбачуваних та надзвичайних ситуацій

Як поліцейські, ми звикли мати справу з надзвичайними ситуаціями, які вимагають прямої постановки задач та реалізації оперативних і надзвичайних планів, але кризи у сфері громадського здоров'я та гуманітарні кризи можуть тривати протягом довгого періоду часу, спричиняючи серйозні наслідки для повсякденного життя людей, тому сталість діяльності поліції стає реальним викликом.

Як ми відчували під час пандемії COVID-19, поліцейським організаціям по всьому світу довелося знаходити нові способи роботи, деяким з них пощастило отримати доступ до нових технологій на

Рис. 2

«Круги Таунслі» для ґендерно відповідального планування та здійснення заходів реагування поліції на насильство щодо жінок і дівчат під час криз

допомогу у роботі, іншим – ні. Які б ресурси не були у вашому розпорядженні, ви повинні ефективно їх використовувати, а також демонструвати інноваційне лідерство, знаходячи нові способи роботи.

Завжди можна навчатися з досвіду, але якщо у вас немає планів на випадок непередбачуваних або надзвичайних ситуацій для вашої зони відповідальності, які дають можливість ефективно боротися з кризою, продовжуючи при цьому надавати послуги, то необхідно їх створити. Навіть тоді, коли ви перебуваєте на піку кризи, можна проводити інструктаж для особового складу, аналізуючи ваші власні дії та починаючи робити висновки із засвоєних уроків, аби мати можливість розробити плани готовності до подібних подій, наприклад, до наступних хвиль будь-яких захворювань.

Рис. 2 – це «Круги Таунслі», інструмент, який можна використовувати для прийняття рішень, планування та здійснення оперативних захо-

дів реагування на насильство щодо жінок і дівчат під час криз. Це циклічний процес, в основі якого лежать безпека та захист. Його можна використовувати для перегляду існуючих планів реагування, аби забезпечити їх «відповідність цілям» під час кризи, або для розробки планів під час кризи. Цей інструмент передусім слід використовувати для попереднього планування з метою розробки заходів екстреного реагування на насильство щодо жінок і дівчат у разі виникнення кризи в майбутньому. Його також можна використовувати для динамічного прийняття рішень працівниками підрозділів реагування.

Більше інформації та рекомендації щодо використання інструменту «Круги Таунслі» для ґендерно відповідального планування та здійснення заходів реагування поліції на насильство щодо жінок і дівчат під час кризи у сфері громадського здоров'я (пандемії/епідемії) або гуманітарної кризи див. **Додаток 1.**

Якщо у вас є існуючі плани, вам потрібно постійно переглядати їх під час кризи, щоб забезпечити їхню «відповідність цілям», вносячи корективи, де це необхідно.

Незалежно від того, чи наявні у вас плани, чи ви їх тільки розробляєте, необхідно розглянути ряд ключових питань, зокрема:

- Де зберігається цей план?
- Хто повинен знати і розуміти його зміст, і чи зобов'язані ці особи знати його зміст?
- Чи чітко визначені функції, обов'язки та механізми підзвітності у плані?
- Яка підготовка потрібна за цим планом?
- Як часто він випробовується?
- Коли востаннє його випробовували?
- Як він моніториться, переглядається та оновлюється?
- Чи інтегруються зроблені висновки та засвоєні уроки до плану? (Це можуть бути висновки з місцевих, національних чи міжнародних джерел)
- Як до реалізації плану включаються регулярні інструктажі та розбір виконаної роботи?

Наведені вище запитання являють собою лише деякі приклади тих аспектів, які вам потрібно врахувати. Плануючи будь-які оперативні питання, ви повинні щодня здійснювати планування на випадок надзвичайних ситуацій, тобто «Що буде, якщо?» Це стосується як запланованих, так і несподіваних подій.

План забезпечення безперервної діяльності дещо відрізняється, оскільки він розроблений для того, щоб ви могли підтримувати, наскільки це можливо, «роботу у звичайному порядку» або виконувати ваші основні функції в кризових ситуаціях. Він є актуальним для реагування на насильство щодо жінок і дівчат, так само як для будь-якої іншої проблеми, на яку вам ймовірно за все доведеться реагувати. Вам потрібно розглянути, які ресурси

у вас є для реагування на потреби постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат, і як цю діяльність можна підтримувати, коли ваші ресурси перенавантажені, доступ до закладів обмежений, а спілкування із заявниками і свідками само по собі є ризикованим через можливість зараження. У розслідуванні фактів насильства щодо жінок і дівчат необхідно дотримуватися підходу, орієнтованого на постраждалу (потерпілу) особу, і фокусуватися на кривднику (**див. Розділ 5 «Розслідування»**) Продумування таких речей у некризовий період і розробка відповідних планів надзвичайно стане вам у нагоді, коли необхідно буде приймати чіткі рішення у стресовій ситуації.

БЕЗПЕКА ТА ЗАХИСТ

Безпека та захист (**див. Розділ 6 «Безпека та захист»**) – це важлива складова будь-якої діяльності поліції з реагування на насильство щодо жінок і дівчат, але тим більше значення вона набуває під час криз, коли має бути головним аспектом будь-якого планування та прийняття рішень. Ви та ваші співробітники повинні врахувати всі ризики, наявні для постраждалих (потерпілих) та особового складу, проводячи оцінку ризиків з урахуванням конкретних обставин, які актуальні на даний момент. Ваші співробітники, звісно, можуть бути налякані, якщо вони самі піддаються ризику, тому вам треба їх заспокоїти і підбадьорити. Не виїжджати на виклик

Блок 1

«Так само, як і медичний персонал, поліцейські не можуть працювати дистанційно, тому вони також знаходяться на передовій. Наш перший обов'язок – залишатися здоровими та убезпечити себе, тому ми повинні мати не лише відповідні засоби, а й ставлення до забезпечення власного захисту. Тому що захищаючи себе ми можемо захистити інших. Ми повинні переконатися, що не заражаємо інших і що захищаємо найбільш уразливих людей, а також поліцію приймаючої держави.»

Чинний Радник Поліції ООН і колишній Комісар поліції Мисії ООН у Центральноафриканській республіці, комісар Луїс Карільйо

– цей варіант не розглядається, оскільки від цього може залежати чиєсь життя, тому вам необхідно знайти спосіб знизити ризики для особового складу. Один із способів – це оснащення особового складу відповідними ЗІЗ, яких може не вистачати під час кризи, у зв'язку з чим посилюється необхідність планування на випадок непередбачуваних та надзвичайних ситуацій.

Неможливо зменшити ризики, просто видаючи особовому складу засоби індивідуального захисту, якщо не проведено інструктаж щодо їх правильного використання, зберігання та утилізації. Важливо також забезпечити наявність ЗІЗ, що відповідним чином

підходять і чоловікам, і жінкам, а також доступність таких засобів без будь-якої дискримінації. У Блоці 2 наведено приклад оперативної настанови Ради керівників Національної Поліції та Поліцейського коледжу Великої Британії щодо використання ЗІЗ.

ЗАПОБІГАННЯ НАСИЛЬСТВУ

У складні часи, коли ресурси поліції вже перевантажені у боротьбі з кризою, взаємодія з громадами набуває ще більшого значення для забезпечення захисту місцевого населення від наслідків кризи, а також для збереження інших пріоритетів діяльності

Блок 2

Оперативна настанова щодо засобів індивідуального захисту (ЗІЗ), Велика Британія

Під час реагування на COVID-19 поліцейські служби Великої Британії отримали оперативну настанову Ради керівників Національної Поліції та Поліцейського коледжу щодо використання ЗІЗ. У настанові також містяться робочі сценарії, щоб допомогти особистому складу зрозуміти, як правильно використовувати ЗІЗ. Далі наведено деякі приклади, адаптовані з цієї настанови. Цю настанову можна відтворити у вашому відомстві або адаптувати для інших надзвичайних ситуацій у сфері охорони здоров'я.

- Усі співробітники повинні мати у безпосередньому доступі мінімальну кількість непроникних до рідини хірургічних масок і рукавичок (безлатексних), і, безумовно, при розгортанні парних патрулів або в транспортних засобах для перевезення особистого складу. ЗІЗ мають бути наявні у співробітників у безпосередньому доступі, щоб у разі потреби їх можна було швидко вдягнути.
- Співробітники, що приймають виклики, та диспетчери повинні встановити, чи є підозрювані або підтверджені випадки захворювання на COVID-19, щоб працівники підрозділів реагування були попереджені заздалегідь і могли вдягти відповідні ЗІЗ.
- Заходячи до приміщення, поліцейські повинні усвідомлювати, що деякі мешканці можуть не знати, що інфіковані, тому їм необхідно постійно проводити динамічну оцінку ризиків.
- Коли дотримання соціальної дистанції неможливе, а отже є ймовірність «близького контакту» з людьми, співробітники повинні носити непроникні до рідини хірургічні маски та рукавички (безлатексні). Якщо у людини є симптоми, то необхідно використовувати захисні окуляри та фартух в рамках оцінки ризиків.

Джерело: [Оперативна настанова щодо засобів індивідуального захисту \(ЗІЗ\)](#) (8 квітня 2020 року). Поліцейський коледж (Велика Британія).

Фото люб'язно надано Департаментом зовнішніх зв'язків Поліції Нігерії

поліції. Навчання та підвищення обізнаності населення про те, що необхідно робити, щоб захистити себе від наслідків кризи, також дає можливість підвищити поінформованість про проблему насильства щодо жінок і дівчат, на що треба звертати увагу та як надавати підтримку постраждалим (потерпілим) і сприяти повідомленню про випадки насильства. Ви будете значною мірою покладатися на те, що люди стануть вашими «очами та вухами» у вашій зоні діяльності, особливо під час дії заходів соціального дистанціювання чи обмежень на пересування.

Проводячи інструктаж для особового складу щодо обов'язків у зв'язку з кризою, переконайтеся, що ваші співробітники розуміють додаткові фактори уразливості до насильства щодо жінок і дівчат, які можуть виникати під час кризи. Це, наприклад, брак основних продуктів харчування та інших потреб для виживання, що може призвести до експлуатації та посилення стресу. Нагадуйте особовому складу про особисту відповідальність і підзвітність щодо «не заподіяння шкоди», обов'язок забезпечувати захист населення та своїх колег, а також виявляти та розпізнавати ознаки насильства чи інших неправомірних дій, які не завжди є очевидними (**Див. Розділ 5 «Розслідування»**).

Ваша взаємодія з населенням під час кризи може зміцнити або зруйнувати його довіру та впевне-

ність у діях поліції у зв'язку з послугами, які надаєте ви та ваші співробітники. Наприклад, якщо співробітники поліції зловживають повноваженнями, забезпечуючи виконання будь-яких запроваджених урядом обмежень, це матиме тривалі наслідки для відносин з громадою ще протягом тривалого часу після завершення кризи, що значно ускладнить вашу роботу в майбутньому. Крім того, якщо ви будете проводити інформаційну роботу з населенням, використовуючи методи переконання, а не примушування до виконання, то це сприятиме формуванню довіри до вас та авторитету серед населення і дасть вам значні переваги у майбутньому, після завершення кризи.

Взаємодія з певними категоріями населення може допомогти захистити постраждалих (потерпілих) від постійного насильства або жорстокого поведіння (конкретні приклади партнерських зв'язків поліції з громадськістю містяться у Блоці 14). Наприклад, аптеки можуть надати свої консультаційні кімнати як безпечні приміщення, де постраждалі (потерпілі) можуть повідомити про насильство або неправомірні дії щодо них; працівників продуктових магазинів можна поінформувати про те, на що слід звертати увагу, щоб розпізнати постраждалих (потерпілих) серед своїх клієнтів, а також як надати відповідну підтримку, яка може полягати в тому, щоб звернутися від їхнього імені до поліції чи інших надавачів послуг.

В Австралії під час пандемії COVID-19 поліція активно виявляла уразливих жінок, особливо тих, хто раніше повідомляв про насильство або жорстоке поведіння. Поліцейські регулярно відвідували таких осіб, щоб перевірити, чи вони є у безпеці. Таку діяльність необхідно ретельно організувати, щоб уникнути додаткового ризику для таких жінок.

Чітко поясніть особовому складу, що швидко і ефективно реагувати на випадки насильства щодо жінок і дівчат необхідно не через наявність, а незважаючи на наявність кризи – ефективність реагування має підтримуватися протягом кризового періоду та після завершення кризової ситуації.

Фото люб'язно надано Департаментом зовнішніх зв'язків Поліції Нігерії

Більше інформації стосовно запобігання насильству щодо жінок і дівчат див. у Розділі 3 «Запобігання насильству».

ПЕРВИННИЙ КОНТАКТ

Для підтримання соціальної дистанції вам, можливо, треба буде розглянути альтернативи «близькому контакту», продумуючи нові способи, за допомогою яких постраждали (потерпілі) зможуть повідомити про насильство чи звернутися по захист від насильства або жорстокого поводження, особливо якщо вони ізольовані в домішках через запровадження обмежень на пересування. Рекомендуйте використовувати телефонні «лінії довіри», і якщо їх функціонування забезпечує поліція, розгляньте можливість збільшення штату для прийому та обробки дзвінків.

Необхідно розробити або зміцнити домовленості з іншими відомствами/установами/надавачами послуг, неформальним сектором правосуддя, громад-

ськими групами та ширшою громадою, наприклад сусідами, друзями, власниками магазинів тощо, щоб полегшити можливості для повідомлення постраждалими (потерпілими) про випадки насильства. Особовий склад, який командується для виконання функцій тестування та відстеження будь-яких інфекційних захворювань може забезпечити ключовий зв'язок постраждалих (потерпілих) з отриманням доступу до правосуддя і підтримки, за умови, що його буде належним чином для цього проінструктовано. Пріоритетом номер один для вас має бути безпека та захист постраждалої (потерпілої) особи та будь-яких членів сім'ї, що знаходяться на її утриманні.

Слід забезпечити проведення інструктажу для особового складу щодо розпізнавання ознак насильства або жорстокого поводження, і що треба бути також насторожі щодо таких ознак, працюючи з населенням з інших питань, не пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат.

Більше інформації див. у Розділі 4 «Первинний контакт» (доступ до правосуддя)

РОЗСЛІДУВАННЯ

Варто розглянути альтернативні методи збору доказів, які можуть допомогти підтримувати соціальну дистанцію, як-от рішення з використанням інтернет-технологій, якщо ви маєте до них доступ. Використання натільних камер, за допомогою яких можна записати повідомлення постраждалої (потерпілої) особи, а також зафіксувати докази на місці події та будь-які травми, що може зменшити потребу в близькому контакті з іншими особами. Слід пам'ятати, що, як і раніше, необхідно забезпечувати недоторканість особистого життя і конфіденційність постраждалих (потерпілих), тому треба зважати на оточуюче середовище, навіть використовуючи технологічні рішення. Якщо у вас немає таких ресурсів, ризики потрібно максимально зменшити, покладаючись на засоби індивідуального захисту та будь-які заходи соціального дистанціювання, яких у даному випадку можливо дотримуватися.

Доцільно заздалегідь продумати, у якому місці ваші співробітники могли б поговорити з постраждалою (потерпілою) особою, що забезпечить «безпечний простір» з точки зору зручності і приватності для відповідної особи і водночас дасть можливість знизити будь-які ризики для здоров'я як слідчого, так і відповідної особи. Пам'ятайте про вплив психологічної травми на постраждалих і наскільки це можливо уникайте посилення переживань внаслідок запровадження додаткових заходів у зв'язку з кризою, з якою ви стикнулися.

Якщо постраждалу (потерпілу) особу чи кривдника треба транспортувати в поліцейському автомобілі, розгляньте можливість дезінфекції транспортного засобу по завершенні цієї процедури, але лише після збору в ньому будь-яких криміналістичних чи інших потенційних доказів. Під час кризи у сфері охорони здоров'я (залежно від небезпечності цієї кризи) рекомендується проводити ретельне прибирання та очищення поверхонь у всіх поліцейських транспортних засобах на початку і в кінці кожної зміни, або коли міняються користувачі транспортних засобів.

Більше інформації стосовно розслідування фактів насильства щодо жінок і дівчат див. у Розділі 5 «Розслідування».

ПІДТРИМКА ТА ДОПОМОГА

Співпраця має важливе значення під час кризи, тому необхідно продумати, як можна продовжувати підтримувати безпечне функціонування існуючих партнерських відносин або як нівелювати якомога більше ризиків. Через запровадження заходів соціального дистанціювання, обмежень на пересування та карантинних заходів вам потрібно буде знайти інші способи зв'язку з постраждалими (потерпілими) та забезпечити для них менш формалізовані механізми повідомлення, скоріше за все, через інші установи та надавачів послуг тощо. **Див. Практичний приклад наприкінці цього розділу.**

Для співпраці з новими партнерами треба буде забезпечити підвищення їхньої обізнаності щодо ознак насильства та необхідних дій з їхнього боку для забезпечення захисту постраждалих (потерпілих), навіть підвищення їхньої поінформованості щодо недопущення певних дій з метою запобігання забрудненню, знищенню чи втраті доказів. Це забезпечить підтримку постраждалим (потерпілим) у довгостроковій перспективі.

Доцільно заздалегідь, бажано під час будь-якого процесу планування на випадок непередбачуваних або надзвичайних ситуацій, визначити, які інші ресурси чи послуги можуть бути доступні постраждалим (потерпілим), коли ваша спроможність надавати їм підтримку і допомогу, можливо, буде порушена через кризову ситуацію. Наприклад, варто припустити, що, ймовірніше за все, будуть підготовлені притулки чи тимчасові місця для проживання, отже можна визначити, спільно з іншими надавачами послуг, що у таких місцях можна забезпечити безпечні приміщення для постраждалих (потерпілих) від насильства. Продумуючи та плануючи ваші дії на випадок виникнення таких ситуацій, можна зменшити тиск тоді, коли вам доведеться працювати в умовах кризової ситуації, а також

забезпечити безпеку та захист особам з відповідними потребами.

Більше інформації див. у Розділі 7 «Підтримка та допомога».

КООРДИНАЦІЯ МІЖ ОРГАНАМИ СЕКТОРУ ПРАВОСУДДЯ

Вам слід переглянути та за необхідності внести зміни до будь-яких меморандумів про взаєморозуміння або домовленостей чи угод щодо методів роботи, які, у вас, можливо, укладені з іншими органами сектору правосуддя, які, так само як і ви, стикатимуться з проблемами у зв'язку з кризою. Як ви можете продовжувати працювати разом, щоб надавати ефективні та доступні послуги у сфері правосуддя?

Якщо у вас немає жодних попередніх домовленостей чи угод, можливо, вам доведеться розглянути можливість створення екстрених методів роботи в місцевих умовах або принаймні порушити це питання перед вашим керівництвом, щоб розглянути його на стратегічному рівні.

Кінцевою метою для поліції та інших органів сектору правосуддя, як і раніше, є досягнення справедливості для постраждалих (потерпілих) осіб, тому необхідно обговорити та узгодити пріоритети для подолання наявної кризи та повернення до нормального життя, навіть якщо це вже буде «нова нормальність» після завершення найважчого періоду кризи.

Більше інформації стосовно координації між органами сектору правосуддя див. у Розділі 8.

КОМУНІКАЦІЯ

Такий аспект як надання зрозумілої, чіткої, стислої і послідовної інформації є дуже важливим у будь-який час, але набуває надважлив^{ого} значення під

Фото люб'язно надано ООН Жінки/Луї Пакардо (Філіппіни)

час кризи. Поінформованість кожного є життєво важливим компонентом забезпечення дотримання будь-яких інструкцій, обмежень або порад щодо безпеки, а також може вплинути на довіру місцевих громад щодо спроможності влади впоратися з кризою. Надання точної та актуальної інформації може покращити підзвітність та сталість діяльності.

Повідомлення мають бути послідовними в усіх секторах, а інформування про кризу дає також можливість надавати населенню інформацію про проблему насильства щодо жінок і дівчат, що дозволяє підвищити обізнаність громадян про високі ризики та направити сигнал суспільству про те, що насильство недопустиме, навіть під час роботи в умовах кризи. Під час інформування населення можна звернутися безпосередньо до мешканців усіх громад і попросити допомоги щодо забезпечення захисту уразливих верств населення.

Наочні матеріали – це чудовий спосіб донести важливі повідомлення разом із гаслами, наприклад, у Великій Британії під час пандемії COVID-19 кампанія #YouAreNotAlone («Ти не сама») була спрямована на постраждалих (потерпілих) від домашнього насильства та насильства з боку інтимного партнера, особливо під час обмежень на пересування, а кампанія #NoExcuseForAbuse («Насильству немає виправдання») була спрямована на кривдників. Поліція Косово та її партнери (див. Практичний при-

клад) також добре використовували гасла «Разом проти домашнього насильства» та «Сім'я – це не просто важлива річ – це ВСЕ».

Необхідно поширювати інформацію про те, яка допомога доступна постраждалим (потерпілим) і як отримати до неї якомога ширший доступ і різними способами, але будьте обережні з безпосереднім інформуванням «на дому», оскільки таким чином можна насторожити кривдника. Відвідування осіб, яких було визначено як уразливих до насильства, або які раніше ставали жертвами насильства чи жорстокого поводження і знову зішлись або залишилися з кривдником, може сприяти направленню потужного сигналу про те, що відволікаючись на кризу, ви не забули свої обов'язки щодо забезпечення безпеки, і це може зупинити кривдника від вчинення подальших неправомірних дій. Цю тактику слід застосувати дуже обережно, дотримуючись принципу «не нашкодити», щоб не допустити додаткових ризиків для уразливої особи.

Повідомлення мають бути не лише послідовними, а й надаватися постійно протягом усього періоду кризи та після її завершення. Ваші співробітники не повинні втрачати пильність після завершення «гострого» періоду кризи. Як свідчить досвід, насильство та жорстоке поводження не припиняються просто тому, що, можливо, змінилася ситуація (інформацію стосовно насильства щодо жінок і дівчат, пов'язаного з конфліктом, див. у Розділі 13).

Див. більше інформації у Розділі 9 «Комунікація».

Під час криз можуть виникати додаткові труднощі у діяльності поліції, з якими ми, можливо, не стикалися раніше.

- Як знайти баланс між забезпеченням дотримання будь-яких рекомендацій, інструкцій чи обмежень уряду та продовженням побудови та/або збереження довіри і впевненості місцевого населення?
- Який буде порядок притягнення до відповідальності особового складу за будь-які ймовірні зловживання повноваженнями?

- Чи забезпечили ви поінформованість особового складу про потенційні довгострокові наслідки будь-яких зловживань повноваженнями?
- Як буде забезпечуватися доступ громадськості до механізмів подання скарг, особливо під час запровадження будь-яких інструкцій щодо пересування?
- Чи поінформували ви особовий склад про свої очікування і стандарти щодо якості надання послуг, які від них вимагаються, а також про їхню особисту відповідальність дотримуватися прав людини і представляти вас і ваше поліцейське відомство з професіоналізмом і добросовістю?

Не чекайте, коли криза стане реальністю – продумуйте та плануйте заходи реагування заздалегідь, адже від цього буде залежати ваш успіх.

ПАНДЕМІЯ (COVID-19)

Дані, зібрані системою ООН за перший квартал 2020 року, надають конкретні докази того, що вплив пандемії COVID-19 має багатогранні наслідки для поширеності насильства щодо жінок і дівчат. Короткострокові наслідки пов'язані із запровадженням термінових та обов'язкових карантинних заходів для населення з метою контролю поширення летальних випадків COVID-19 та мінімізації впливу на служби екстреної медичної допомоги. Ці заходи призвели до підвищення рівня напруженості у міжособистісних стосунках в родинях та домогосподарствах, що переросло в активізацію актів насильства щодо жінок і дівчат.

В кінці 2020 року УНЗ ООН опублікувало наступний звіт про дослідження, у якому надано системний аналіз кількісних даних системи кримінальної юстиції та даних, що надійшли на гарячі лінії допомоги на ранніх стадіях кризи, спричиненої поширенням COVID-19. Нижче наведено деякі з основних висновків цього дослідження:

- Кількість повідомлень про зґвалтування та сексуальне насильство зменшилася, що свідчить про зниження показників повідомлення про випадки насильства до органів кримінальної юстиції та можливе зменшення кількості інцидентів за межами побутової сфери. Однак після пом'якшення карантинних заходів показники повідомлення про вчинення насильства повернулися на попередній рівень.
- На телефонні «лінії довіри» зверталось більше жінок. Дзвінків було більше там, де заходи були жорсткішими. Однак, у деяких країнах не відбулося істотних змін у кількості жінок, які звертаються по допомогу.
- Загалом, вплив у різних країнах був різним. У тих країнах, де були зафіксовані певні зміни під час карантинів, ситуація швидко повернулася до тривожного допандемічного рівня після послаблення обмежувальних заходів.

У випадку сімей, в яких проживають особи з інвалідністю, обов'язкові карантинні заходи можуть призвести до посилення психологічного напруження внаслідок тимчасової втрати залучених доглядальників або послуг з догляду, або тому, що люди більше не можуть платити за додаткову допомогу через економічні наслідки, спричинені пандемією COVID-19.

Постраждали (потерпілі) від насильства щодо жінок і дівчат опиняються ізольованими від людей і ресурсів, які допомагають їм та/або запобігають вчиненню або повторному вчиненню насильства. Наприклад, у березні 2020 року структура ООН Жінки зафіксувала збільшення кількості повідомлень про домашнє насильство після того, як відповідні розпорядження про запровадження карантину були оголошені у Франції (30%), Аргентині (25%), Кіпрі (30%) та Сінгапурі (33%)¹¹. Крім того, такі країни, як Канада, Німеччина,

11 COVID-19 and Ending Violence Against Women and Girls. UN Women Issue Brief April 2020 [COVID-19 та припинення насильства щодо жінок і дівчат. Тематичний документ ООН Жінки, квітень 2020 року], за посиланням: <https://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2020/issue-brief-covid-19-and-ending-violence-against-women-and-girls-en.pdf?la=en&vs=5006>

Іспанія, Велика Британія та США повідомили про збільшення випадків вчинення домашнього насильства, а також про потреби у створенні притулків для надзвичайних ситуацій¹².

І навпаки, карантинні заходи та обмеження на пересування можуть також впливати на здатність постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат повідомляти про випадки або знайти тимчасовий притулок, щоб піти від партнерів, які вдаються до насильства. Наприклад, дані, що надійшли на «гарячу лінію» з питань домашнього насильства в Італії, свідчать про те, що протягом перших двох тижнів березня було отримано на 55% менше дзвінків, тому що багатьом постраждалим (потерпілим) було важко звернутися по допомогу під час карантину¹³. Кривдникам у деяких випадках набагато легше контролювати та ізолювати своїх жертв. Такі сценарії дають неточну картину фактичної поширеності насильства щодо жінок і дівчат під час заходів реагування на COVID-19, які можуть вплинути на те, як поліція та інші надавачі базових послуг визначають пріоритети і розподіляють ресурси під час кризи.

Блок 3

«Минулі епідемії супроводжувалися збільшенням рівня ґендерно зумовленого насильства (ґЗН), що свідчить про те, що такі самі тенденції можуть повторюватися й зараз. Згідно з матеріалами робочого документу Центру глобального розвитку, спалахи Еболи (у Західній Африці та ДРК), холери (у Ємені) та хвороби Зіка (у Карибському басейні, Центральній та Південній Америці) супроводжувалися збільшенням рівня насильства з боку інтимного партнера та сексуального насильства щодо надавачів першої допомоги та медичних працівників, зокрема медсестр».

Justice for Women Amidst COVID-19 (UN Women Issue Brief, 2020)
[Справедливість для жінок під час пандемії COVID-19, Тематичний документ ООН Жінки, 2020 рік].

12 Там само.

13 Там само.

Спільні риси між кризами у сфері охорони здоров'я та їх безпосередній вплив на роботу поліції

Виходячи з досвіду поточної пандемії COVID-19, у поєднанні з інформацією, отриманою під час минулих та існуючих гуманітарних криз, як-от збройні конфлікти, стихійні лиха та/або кризи у сфері охорони здоров'я (наприклад, спалах Еболи), сплески злочинності та насильства особливо актуальні стосовно насильства щодо жінок і дівчат¹⁴. Наприклад, Петерман А. та інші автори (2020 рік) повідомляють, що через два роки після землетрусу на Гаїті у 2010 році, жінки, які жили в районах, що зазнали більшого масштабу руйнування, повідомляли про вищий рівень фізичного і сексуального насильства боку інтимного партнера, зазначаючи вірогідні економічні та соціальні фактори¹⁵.

Коли необхідно застосування обов'язкових карантинних заходів та термінових обмежень на пересування громадян, у тому числі на національних або регіональних кордонах, частіше буває, що роль поліції за таких обставин чітко не визначена та/або передбачена в рамках існуючих СОПів. Це ускладнює попередні навчання й підготовку і означає, що деякі поліцейські організації можуть бути не готові під час кризи ефективно реагувати на збільшення небезпеки вчинення насильства щодо жінок

14 Див. Weitzman, A., and J.A. Behrman (2016): 'Disaster, Disruption to Family Life and Intimate Partner Violence: The Case of the 2010 Earthquake in Haiti'. *Sociological Science*, 3: 167-189 [Вайцман А і Бергман Й. А. (2016 рік). «Природна катастрофа, руйнування сімейного життя та насильство з боку інтимного партнера: ситуація землетрусу в Гаїті у 2010 році, *Sociological Science*, 3: 167-189] у публікації *Pandemics and Violence Against Women and Children* (2020). Peterman, A., Potts, A., O'Donnell, M., Thompson, K., Shah, N., Oertelt-Prigione, S., and van Gelder, N., Center for Global Development, [Пандемія та насильство щодо жінок і дітей (2020 рік). Петерман А., Поттс А., О'Доннелл М., Томпсон К., Шах Н., Отельт-Пруджіоне С. та ван Гельдер Н. Центр глобального розвитку], за посиланням: <https://www.cgdev.org/publication/pandemics-and-violence-against-women-and-children>

15 COVID-19 and Ending Violence Against Women and Girls. (UN Women Issue Brief), April 2020 [COVID-19 та припинення насильства щодо жінок і дівчат. Тематичний документ ООН Жінки, квітень 2020 року], за посиланням: <https://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2020/issue-brief-covid-19-and-ending-violence-against-women-and-girls-en.pdf?la=en&vs=5006>

і дівчат. Більше того, знижується їхня здатність забезпечити недопущення при наданні допомоги дискримінації за ознаками перекресних факторів, таких як етнічна приналежність та інвалідність.

Окрім виникнення інших нових тенденцій у сфері протидії злочинності, поліція та органи сектору правосуддя можуть бути перевантажені, здійснюючи реагування на громадські заворушення та інші злочини, особливо ті, які є результатом економічних і соціальних наслідків кризи. Перевантаженість ресурсів служб реагування може ослабити механізми захисту і підтримки, наявні для постраждалих (потерпілих) від насильства щодо жінок і дівчат та інших форм злочинності і насильства, що сприятиме поширенню відчуття безкарності серед кривдників¹⁶.

У випадку кризи у сфері охорони здоров'я, яка відбувається внаслідок спалаху інфекційного захворювання, коли поліція та інші надавачі базових послуг таки здійснюють реагування на насильство щодо жінок і дівчат, вони повинні враховувати рекомендації щодо соціального дистанціювання. Це створює певні труднощі для ефективного реагування поліції та інших надавачів базових послуг на факти вчинення насильства щодо жінок і дівчат (більш детальну інформацію див. у частині «Професійні рекомендації колег»). Наприклад, через занепокоєння щодо зараження інфекційною хворобою або вірусом поліцейські підрозділи реагування, звісно, будуть з обережністю заходити в домівки, з яких надійшли повідомлення про насильство з боку інтимного партнера.

За даними ПРООН (2015 рік), під час спалаху Еболи в Західній Африці поліцейські стали рідше оцінювати випадки насильства з боку інтимного партнера як високопріоритетні випадки для арешту та затримання, особливо тому що поліцейські не наважувалися входити в будинки та проводити ретельне розслідування через ризик зараження та

16 Gender Dimensions of the COVID-19 Pandemic (World Bank Group, 2020) [Гендерні аспекти пандемії COVID-19, Світовий банк, 2020 рік], за посиланням: <http://documents.worldbank.org/curated/en/618731587147227244/Gender-Dimensions-of-the-COVID-19-Pandemic>

Фото люб'язно надано Місією ООН з надзвичайного реагування на Еболу/ Самюель Шиладжіру (Ліберія)

принесення інфекції у сім'ю¹⁷.

У багатьох країнах пенітенціарні заклади, виправні центри та установи тримання під вартою стають зонами підвищеної стурбованості для влади з огляду на їхню переповненість та погане здоров'я ув'язнених. Це може призвести до зниження кількості винесених вироків, щоб не збільшувати чисельність ув'язнених осіб у місцях позбавлення волі.

У деяких випадках кривдників, які вчиняють насильство щодо жінок і дівчат, можуть навіть відпускати на свободу в рамках екстрених кризових заходів, внаслідок чого в кінцевому рахунку підвищується ризик для жінок та дітей постраждати від насильства. У таких випадках УНЗ ООН закликає держави оцінювати та враховувати ризики для безпеки постраждалих (потерпілих) при ухваленні рішень щодо звільнення та інших заходів, не пов'язаних з триманням під вартою – таких як звільнення під заставу, умовне звільнення, умовно-дострокове

17 Pandemics and Violence Against Women and Children (2020). Peterman, A., Potts, A., O'Donnell, M., Thompson, K., Shah, N., Oertelt-Prigione, S., and van Gelder, N., Center for Global Development, [Пандемія та насильство щодо жінок і дітей (2020 рік). Петерман А., Поттс А., О'Доннелл М., Томпсон К., Шах Н., Отельт-Пріджіоне С. та ван Гельдер Н. Центр глобального розвитку], за посиланням: <https://www.cgdev.org/publication/pandemics-and-violence-against-women-and-children>

звільнення або пробація, особливо коли йдеться про осіб, що вчинили повторні та небезпечні правопорушення, а також забезпечити право потерпілих бути поінформованими про звільнення кривдника з-під варти чи ув'язнення¹⁸.

У зв'язку з цим інспекторам з УДЗ, можливо, необхідно буде пріоритизувати соціальну дистанцію та спілкуватися за допомогою голосового або відеозв'язку, що може обмежувати здатність повноцінно оцінити ймовірність вчинення повторних правопорушень, у тому числі тих, що можуть спричинити підвищену небезпеку для постраждалих (потерпілих)¹⁹.

Блок 4

«Уперше Центр моніторингу внутрішнього переміщення оцінив кількість людей, які залишаються внутрішньо переміщеними внаслідок стихійних лих у 95 країнах: ця цифра складає 5,1 мільйона станом на 31 грудня 2019 року».

-Центр моніторингу внутрішнього переміщення (2020 рік)

Більше того, через закриття шкіл на карантин, які можуть бути місцем постійного виявлення та перенаправлення випадків потенційного насильства над дітьми та жорстокого ставлення до дітей, обмежується здатність поліції розраховувати на освітні та громадські структури у реагуванні на

18 Coronavirus Disease (COVID-19) response – UNODC Thematic Brief on gender-based violence against women and girls (UNODC, 2020) [Реагування на коронавірусну хворобу COVID-19 – Тематичний документ УНЗ ООН з проблеми ґендерно зумовленого насильства щодо жінок і дівчат, УНЗ ООН, 2020 рік], за посиланням: https://www.unodc.org/documents/Advocacy-Section/GBVAW_and_UNODC_in_COVID19_final_7Apr2020.pdf

19 Pandemics and Violence Against Women and Children (2020). Peterman, A., Potts, A., O'Donnell, M., Thompson, K., Shah, N., Oertelt-Prigione, S., and van Gelder, N., Center for Global Development, [Пандемія та насильство щодо жінок і дітей (2020 р.). Петерман А., Поттс А., О'Доннелл М., Томпсон К., Шах Н., Отельт-Пріджіоне С. та ван Гельдер Н. Центр глобального розвитку], за посиланням: <https://www.cgdev.org/publication/pandemics-and-violence-against-women-and-children>

насильство щодо жінок і дівчат. У Західній Африці внаслідок закриття на карантин шкіл під час спалаху захворювання Ебола дівчата піддавалися сексуальній експлуатації та насильству, що призвело до «різкого збільшення» випадків вагітності дівчат у підлітковому віці та ранніх шлюбів у деяких уражених спалахом хвороби районах через збільшення кількості дівчат, які не відвідують школу²⁰.

Аналогічним чином, фінансовий вплив криз у сфері охорони здоров'я або гуманітарних криз також позначатиметься на спроможності місцевих жіночих організацій, які часто є ключовими партнерами поліції у стратегіях запобігання насильству щодо жінок і дівчат з точки зору надання послуг постраждалим (потерпілим) у довгостроковій перспективі. Місцеві жіночі організації відіграють ключову роль у виявленні швидких змін у ґендерних нормах, які можуть спричинити різні форми насильства щодо жінок і дівчат, такі як збільшення кількості примусових та/або дитячих шлюбів та показників насильства з боку інтимного партнера, включаючи подружнє зґвалтування в умовах кризи²¹.

У разі раннього шлюбу або примусового шлюбу дані з досвіду надзвичайних ситуацій та гуманітарних криз вказують на те, що із розривом соціальних зв'язків сім'ї та громади можуть проявляти підвищене бажання контролювати сексуальність дівчат і захищати їхню «честь». Як наслідок, шлюб часто розглядається як захист дівчат та їхніх родин від стигматизації у суспільстві, яка може виникати

20 Impact of COVID-19 Pandemic on Violence against Women and Girls (2020), Fraser, E. (2020) for UKAid, WAG Helpdesk Research Report [Вплив пандемії COVID-19 на рівень насильства щодо жінок і дівчат (2020 р.). Фрейзер Е. (2020 р.) для фонду «UKAid», Звіт за результатами дослідження проблеми насильства щодо жінок і дівчат], за посиланням: <https://www.dmeformpeace.org/peaceexchange/wp-content/uploads/2020/04/vawg-helpdesk-284-covid-19-and-vawg.pdf>

21 On the Front Lines of COVID-19, Women's Organizations Provide Vital Services as First Responders as Violence against Women Spikes (UN Women, 2020) [На передовій лінії боротьби з пандемією COVID-19 жіночі організації надають найнеобхідніші послуги під час різкого зростання рівня насильства щодо жінок і дівчат, ООН Жінки, 2020 рік], за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/news/stories/2020/5/feature-womens-organizations-provide-vital-services-as-violence-against-women-spikes>

внаслідок пережитого зґвалтування чи сексуального насильства²².

У гуманітарних кризах, що виникають внаслідок збройних конфліктів, табори для біженців/переміщених осіб і зони надання гуманітарної допомоги часто є важкими для роботи поліції, особливо під час реалізації стратегій запобігання злочинності, які вимагають взаємодії з громадами та побудови довіри. Переконливі докази свідчать про те, що у таких умовах показники насильства щодо жінок і дівчат збільшуються, чим довше члени сім'ї перебувають у безпосередній близькості одне до одного у вимушених умовах²³.

В умовах кризи в сфері охорони здоров'я, спричиненої спалахом інфекційної хвороби, та пов'язаних з нею економічних труднощів, небезпека насильства, з яким стикаються жінки і дівчата, які перебувають в і без того важкому становищі, має стати пріоритетом для поліції та інших надавачів базових послуг. Для цього поліції (та іншим надавачам базових послуг) необхідно буде швидко адаптувати стратегії реагування, щоб забезпечити здійснення ефективних заходів з дотриманням протоколів, без будь-якої дискримінації та із забезпеченням заходів особистої безпеки для працівників підрозділів реагування.

Адаптація стратегій реагування також означає адаптацію заходів забезпечення підзвітності та прозорості. Застосування **ґендерного аналізу** у процесах розробки стратегій і планування нових заходів буде мати надважливе значення для врахування відмінного впливу, який вони можуть мати на жінок, чоловіків, хлопців і дівчат. У зв'язку з цим

22 COVID-19 and Child, Early and Forced Marriage: An Agenda for Action (Girls Not Brides, The Global Partnership to End Child Marriage 2020) [COVID-19 та дитячі, ранні і примусові шлюби: Програма дій (Дівчата, а не наречені, Глобальне партнерство за припинення дитячих шлюбів 2020)], за посиланням <https://www.thecompassforsbc.org/sbcc-tools/covid-19-and-child-early-and-forced-marriage-agenda-action>

23 Pandemics and Violence Against Women and Children (2020), Peterman, A., Potts, A., O'Donnell, M., Thompson, K., Shah, N., Oertelt-Prigione, S., and van Gelder, N., Center for Global Development, [Пандемія та насильство щодо жінок і дітей (2020 рік). Петерман А., Поттс А., О'Доннелл М., Томпсон К., Шах Н., Отелт-Пруджоне С. та ван Гельдер Н. Центр глобального розвитку]. <https://www.cgdev.org/publication/pandemics-and-violence-against-women-and-children>

Гендерний аналіз - це критичне вивчення того, як відмінності у гендерних ролях, видах діяльності, потребах, можливостях та правах впливають на чоловіків, жінок, дівчат і хлопців у певній ситуації чи контексті.

також повинні бути адаптовані механізми повідомлення про неналежні дії поліції і неправомірне застосування фізичної сили з метою забезпечити, що поліцейські послуги, як і раніше, залишаються наявними і доступними населенню без будь-якої дискримінації під час впровадження урядових заходів для подолання кризи у сфері охорони здоров'я та/або гуманітарної кризи.

Досвід пандемії COVID-19 продемонстрував загальну уразливість усіх людей, незалежно від місця проживання, яка спостерігається на фоні глобальної кризи у сфері охорони здоров'я. Петерман А. та інші автори (2020 рік) стверджують, що експерти прогнозують, що зоонозні захворювання²⁴ та спалахи хвороб будуть продовжувати виникати внаслідок збільшення населення планети, розширення взаємозв'язків між людьми у світі та пов'язаних з цим масштабів споживання і порушення стану довкілля²⁵. Петерман А. та інші автори також зазначають, що виходячи з минулого досвіду, спалахи інфекційних захворювань, таких як COVID-19, Ебола або Зіка, призводять до збільшення рівня стигматизації, ксенофобії та дискримінації. Ці фактори, безумовно, знижують та/або значно підривають зусилля із запобігання та проти-

24 Майже 75% нововиникаючих захворювань, включно з тими, що спричиняють більшість пандемій, походять від тварин та передаються до людей (називаються зоонозними захворюваннями). Див. книгу Jones, K.E., Patel, N., Levy, M., Storeygard, A., Balk, D., Gittleman, J.L. et al. (2008). Global trends in emerging infectious diseases. *Nature* 451: 990-94 [Джоунс К.Е., Патель Н., Леві М., Сторігард А., Балк Д., Гітллеман Дж. Л. та інші (2008 рік). Глобальні тенденції щодо нововиникаючих захворювань. Журнал «Nature» 451:

25 *Pandemics and Violence Against Women and Children* (2020), Peterman, A., Potts, A., O'Donnell, M., Thompson, K., Shah, N., Oertelt-Prigione, S., and van Gelder, N., Center for Global Development, [Пандемія та насильство щодо жінок і дітей (2020 рік). Петерман А., Поттс А., О'Доннелл М., Томпсон К., Шах Н., Отельт-Пріджіоне С. та ван Гельдер Н. Центр глобального розвитку]. За посиланням: <https://www.cgdev.org/publication/pandemics-and-violence-against-women-and-children>

дії насильству щодо жінок і дівчат (див. інформацію у Розділі 3 «Запобігання насильству»).

За неофіційними даними, жінки не могли безпечно отримати доступ до допомоги – зателефонувати в поліцію або отримати допомогу спеціаліста через знаходження на самоізоляції внаслідок спалаху інфекційного захворювання разом із кривдником чи кривдниками. Більше того, Петерман А. та інші автори повідомляють, що жінки загалом рідше звертаються по отримання послуг перинатальної та неонатальної медичної допомоги через страх інфікуватися та можливість передачі вірусу їхнім сім'ям²⁶.

АКТУАЛЬНІСТЬ РОЗРОБЛЕНИХ ООН ЖІНКИ ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ «ПОСІБНИК ДЛЯ ПОЛІЦІЇ» ТА «ПАКЕТ БАЗОВИХ ПОСЛУГ»

Посібник заохочує поліцейські служби розпочати шлях перетворення, який стосується надавачів базових послуг, що враховують гендерні аспекти, шляхом забезпечення **поінформованого²⁷ розуміння характеру насильства щодо жінок і дівчат, його причин та наслідків, які по-різному і непропорційно впливають на жінок і дівчат** у рамках усієї організації.

Див. Розділ 10: «Інституційне вдосконалення для ефективного та відповідального реагування поліції на насильство щодо жінок і дівчат» та Розділ 11 «Проблеми та стратегії впровадження гендерно чутливого підходу в роботу поліції».

26 *Pandemics and Violence Against Women and Children* (2020). Peterman, A., Potts, A., O'Donnell, M., Thompson, K., Shah, N., Oertelt-Prigione, S., and van Gelder, N., Center for Global Development, [Пандемія та насильство щодо жінок і дітей (2020 рік). Петерман А., Поттс А., О'Доннелл М., Томпсон К., Шах Н., Отельт-Пріджіоне С. та ван Гельдер Н. Центр глобального розвитку], за посиланням: <https://www.cgdev.org/publication/pandemics-and-violence-against-women-and-children>

27 Для цілей Посібника поінформованість полягає у актуальності контексту і передбачає регулярне подання якісних та кількісних даних поліцейськими експертами та зовнішніми зацікавленими сторонами, такими як надавачі базових послуг та/або організації громадянського суспільства.

Фото люб'язно надано організацією ООН Жінки/Луї Пакардо (Філіппіни)

Вироблення загального розуміння насильства щодо жінок і дівчат в поліцейському відомстві дозволить їй більш ефективно реагувати на таке насильство та злочини навіть під час кризи. Навпаки, відсутність такого розуміння, як правило, обмежує здатність працівників підрозділів реагування зрозуміти масштаби проблеми під час кризи та збільшує ризик допущення критичної помилки через неусвідомлення того, що заходи боротьби з насильством щодо жінок і дівчат є життєво важливими. Під час гуманітарних криз та криз у сфері охорони здоров'я негативні наслідки цього обмеженого бачення помножуються.

У разі соціальної ізоляції та карантинних заходів, запроваджених урядами у відповідь на пандемію/епідемію, як, наприклад, COVID-19 або Ебола, добре зарекомендували себе практичні інструменти, наприклад *Колесо влади та контролю*²⁸ може бути адаптоване, щоб допомогти поліції та надавачам базових послуг аналізувати нову динаміку насильства, що впливає на жінок і дівчат. Колесо влади та контролю дозволяє надавачам базових послуг, включаючи поліцію, зрозуміти тактику, що вико-

28 Спочатку розроблена в рамках програм Боротьби з домашнім насильством у Дулуті, Міннесота (США), але зараз використовується надавачами базових послуг у всьому світі. Див. Розділ 11 «Проблеми та стратегії впровадження ґендерно чутливого підходу в роботу поліції» у цьому Посібнику, щоб отримати більш детальну інформацію.

ристовується кривдниками для отримання влади та контролю над своїми жертвами.

Цей інструмент можна адаптувати, і він вже був перетворений на інші численні «колеса» для кращого розуміння різних ситуацій уразливості жінок і дівчат²⁹. Наприклад, цей інструмент був адаптований для розуміння того, як кривдники здійснюють акти насильства щодо жінок і дівчат-іммігранток (див. нижче Блок 5), а також осіб з інвалідністю та осіб, які забезпечують догляд³⁰.

Активно адаптуючи такі інструменти, як Колесо влади та контролю, до їх місцевого контексту, під час гуманітарних криз/криз в галузі громадського охорони здоров'я, поліція зможе краще виявляти нові моделі насильства щодо жінок і дівчат, пов'язані з такими факторами, як зростання економічної нестабільності, раптове або тривале безробіття серед жінок і чоловіків та негативні стратегії подолання наслідків, зумовлених карантинними заходами (наприклад).

Адаптувавши своє спільне розуміння проблеми насильства щодо жінок і дівчат до нових умов, що склалися внаслідок кризи, поліцейська служба зможе більш ефективно та пропорційно реагувати на ризики та потреби. У Блоці 6 (нижче) наводяться деякі приклади дій поліції у відповідь на насильство щодо жінок і дівчат під час обов'язкових карантинних заходів COVID-19.

29 Див. 'Wheels' Adapted from the Power and Control Wheel Model. The National Center on Domestic and Sexual Violence. [«Колеса», адаптовані від Колеса влади та контролю. Національний центр з питань домашнього та сексуального насильства] за посиланням: http://209.198.129.131/publications_wheel.html

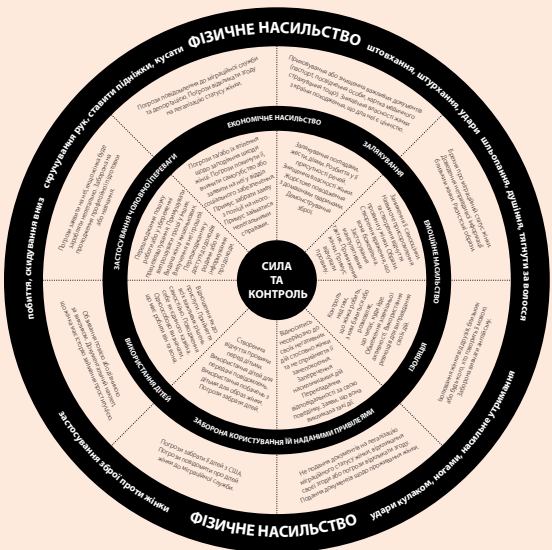
30 Див. "Power and Control Wheel: People with Disabilities and their Caregivers" Adapted from the Power and Control Wheel Model. The National Center on Domestic and Sexual Violence. [«Колесо Влади та контролю: Особи з інвалідністю та особи, які забезпечують за ними догляд», адаптоване від Колеса влади та контролю. Національний центр з питань домашнього та сексуального насильства], за посиланням: <http://www.ncdsv.org/images/DisabledCaregiverPCwheel.pdf>

Блок 5

Початкове Колесо влади та контролю

Адаповане Колесо влади та контролю

Джерело: Колеса, адаптовані від Колеса влади та контролю. Національний центр з питань домашнього та сексуального насильства

АНАЛІЗ ДАНИХ ТА НАСЛІДКІВ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО ТА ПРОПОРЦІЙНОГО РЕАГУВАННЯ НА ВИПАДКИ НАСИЛЬСТВА ЩОДО ЖІНОК І ДІВЧАТ:

Поліція та інші надавачі базових послуг повинні розробляти та адаптувати свої стратегії реагування на випадки насильства щодо жінок і дівчат визнаючи негативні наслідки карантинних заходів та заходів соціальної ізоляції, таких як розпорядження залишатися вдома або дотримуватися «суворої ізоляції», що можуть мати особливе значення для таких уразливих груп, як діти та особи з інвалідністю.

Особливі міркування стосовно дуже уразливих груп жінок і дівчат повинні враховувати той факт, що жінки та дівчата не є однорідною групою і саме тому вони не можуть бути згруповані разом, коли йдеться про запобігання насильству або боротьбу

з цим явищем. Це міркування однаково стосується жінок і дівчат з інвалідністю або членів спільноти ЛГБТІК. Це важливі аспекти, які поліція повинна враховувати як при безпосередній взаємодії з жінками та дівчатами з меншин, такими як особи з інвалідністю чи спільноти ЛГБТІК, так і з їхніми представницькими правозахисними організаціями.

Отже, ці стратегії повинні забезпечувати, щоб в основі будь-яких заходів лежали добре обґрунтовані, міжсекторальні підходи, які враховують ґендерні аспекти та передбачають залучення всіх верств населення. Визначальне значення матиме значуща участь правозахисників, які відстоюють права та потреби жінок і дівчат, що походять з різ-

Значуща участь передбачає, що особи мають право брати участь у прийнятті рішень, які безпосередньо їх торкаються, у тому числі у процесах розробки, реалізації та моніторингу заходів (ВООЗ, 2019 рік).

Блок 6

Активні дії поліції під час «суворої ізоляції» - Європа

Національна поліція та служба безпеки **Ірландії** або Поліція Ірландії активізували зусилля в рамках своєї Операції у Faoiseamh, щоб переконати постраждалих (потерпілих), що «випадки домашнього насильства, включаючи контроль із застосуванням примусу, як і раніше, отримуватимуть найвищий пріоритет при наданні відповідних послуг». 1 квітня 2020 року було розпочато операцію Faoiseamh, що представляє собою залучення громад до реагування на поширення COVID-19. Мета Операції полягає у запобіганні загибелі людей та забезпеченні того, щоб постраждалі (потерпілі) від домашнього насильства отримували підтримку та захист під час обов'язкових карантинних заходів. Місцеві організації, які надають допомогу постраждалим, та благодійні організації схвалили цю ініціативу, особливо збереження доступності та наявності послуг поліції. Центру надання допомоги постраждалим від насильства у масштабах усєї країни з метою полегшення телефонного зв'язку з постраждалими (потерпілими), що раніше зазнали домашнього насильства, для з'ясування будь-яких існуючих проблем.

У **Франції** підрозділ жандармерії Ліллі відновив розгляд усіх справ про домашнє насильство за останні кілька місяців (зокрема тих, що розглядалися у рамках системи кримінальної юстиції). Спеціальні поліцейські підрозділи зв'язуються по телефону з постраждалими (потерпілими), які зазнали насильства щодо жінок і дівчат та не можуть звернутися по допомогу. У разі виникнення сумнівів, таких як вагання по телефону або відсутність відповідей на запитання, поліцейська група виїжджає до будинку постраждалої (потерпілої). Якщо під час візиту працівники поліції виявляють ознаки фізичного насильства, то справа розглядається дуже швидко.

У **Бельгії** деякі співробітники місцевої поліції через Центр надання допомоги постраждалим від насильства активно контактують із постраждалими (потерпілими), які за останні три місяці подали до поліцейської служби скарги про вчинення актів домашнього насильства. Це дозволяє місцевій поліції стежити за розвитком їхньої ситуації під час карантинних заходів. У той же час поліція активно взаємодіє з різними асоціаціями, що займаються питаннями домашнього насильства, щоб інформувати їх про свої плани забезпечення безперервності діяльності.

ного соціально-культурного середовища та мають різні фізичні/розумові здібності, у формуванні порядку денного сектора безпеки, на основі якого розробляються стратегії.

Ця діяльність починається з визнання заходів щодо боротьби з насильством щодо жінок і дівчат як життєво важливих, причому заходи запобігання з самого початку повинні бути включені до першочергових заходів реагування на кризові ситуації у сфері охорони здоров'я, щоб усі жінки та дівчата без будь-якої дискримінації могли жити у безпечних умовах. Таким чином, вкрай важливо, щоб поліцейські служби мали доступ до стабільних і надійних джерел інформації та даних про те,

які групи населення найбільше схильні до ризику зростання насильства і як посилення економічної та соціальної нерівності впливає на існуючу вразливість жінок і дівчат (включаючи, зокрема, стать, вік, етнічну приналежність/расу, інвалідність, економічний стан), спричинених кризою.

Блок 7

«Важливо визнати, що діти, які стали свідками насильства, самі є жертвами насильства».

Боротьба з коронавірусною хворобою (COVID-19) - Тематичний документ УНЗ ООН з проблеми гендерно зумовленого насильства щодо жінок і дівчат (2020 рік). УНЗ ООН.

Нижче наводиться перелік міркувань, які мають бути включені в аналіз впливу, коли заходи запобігання та послуги, пов'язані з насильством щодо жінок і дівчат будуть включені до планів реагування на спалахи інфекційних захворювань та гуманітарні кризи:

Активізації зовнішніх зв'язків у різних доступних форматах

- Оскільки уряди прагнуть інформувати громади про заходи у сфері охорони здоров'я населення та підвищувати обізнаність щодо кризової ситуації, для забезпечення максимального охоплення будуть використовуватись різні методи. Ця діяльність може включати проведення кампаній в інтернеті (у відповідних випадках)³¹, трансляцію по радіо та телебаченню, розповсюдження друкованих інформаційних матеріалів³², розміщення написів на рекламних щитах або оголошення за допомогою гучномовців у громадських місцях. Поліцейські служби можуть об'єднати зусилля з цією комунікаційною діяльністю уряду з метою підвищення поінформованості про насильство щодо жінок та дівчат. Зокрема, поліція може вживати заходів для забезпечення загальної концепції повідомлень, яка транслює чітке розуміння того, що насильство щодо жінок і дівчат не є новим явищем, і що у разі вчинення актів насильства їх сприйматимуть з усією серйозністю.
- У всьому світі економічні, соціальні та культурні перепони перешкоджають доступу або обмежують доступ жінок до інформаційних та комуні-

³¹ Перехід до надання підтримки онлайн створює проблеми, не в останню чергу пов'язані з подоланням значної глобальної цифрової нерівності. Гендерно-цифрова нерівність має багато причин. Перешкоди на шляху доступу, цінової доступності, (відсутності) освіти, навичок та технічної грамотності, а також наявні гендерні упередження та соціально-культурні норми лежать в основі гендерної цифрової нерівності. Найважливіше значення має розширення, підвищення безпеки та доступності цифрових інструментів, а також вжиття заходів політичного характеру, спрямованих на усунення довгострокових структурних упереджень. Див.: <http://www.oecd.org/internet/bridging-the-digital-gender-divide.pdf>

³² Друковані матеріали повинні бути у різних форматах, включаючи шрифт Брайля, і, по можливості, використовувати прості формулювання та зображення.

Блок 8

«Повідомлення слід включати до загальних інформаційних матеріалів щодо профілактики COVID-19, не привертаючи уваги до ресурсів постраждалих».

Від глобальної координації до місцевих стратегій. Практичний підхід до попередження, протидії та фіксації випадків домашнього насильства відповідно до інформаційного документу щодо COVID-19 (2020 рік).

каційних технологій (ІКТ)³³, їх використання та отримання переваг; це явище називають ґендерно-цифровою нерівністю. У багатьох країнах, особливо в тих, які стикаються з множинними формами дискримінації, жінки і дівчата можуть не мати доступу до мобільного телефону, комп'ютера або інтернету, щоб скористатися послугами або не мати можливості безпечно користуватися ними вдома, оскільки вони можуть перебувати під пильним наглядом кривдника та інших членів сім'ї. Див. Блок 9 стосовно рекомендацій ЮНІСЕФ щодо низькотехнологічних варіантів/відсутність технічних засобів, які могли б полегшити інформування постраждалих (потерпілих), які зазнали насильства щодо жінок і дівчат.

Базові послуги

- Системи охорони здоров'я, які зазвичай надають послуги постраждалим (потерпілим), які зазнали насильства щодо жінок і дівчат, можуть опинитися під загрозою зриву, що вплине на будь-які скоординовані механізми реагування між різними секторами, а саме охорони здоров'я, поліції, правосуддя та соціальних служб;

³³ Шляхи подолання ґендерної цифрової нерівності з погляду прав людини (2016). Документ, поданий Комітетом з питань прав людини, Проєктом використання великих даних та технологій у Центрі з прав людини Ессекського університету, що фінансується Центром економічних та соціальних досліджень за посиланням: https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/WRGS/GenderDigital/HRBDT_submission.pdf. Також дивіться Фонд «Всесвіт-не павутиння», 'Women's Rights Online. Translating Access into Empowerment' (2015) [«Права жінок в Інтернеті. Перетворення доступу до розширення прав та можливостей»(2015 рік)], за посиланням: <http://webfoundation.org/docs/2015/10/womens-rights-online21102015.pdf>.

Блок 9

ЮНІСЕФ: Не лише гарячі лінії та мобільні телефони: Надання послуг з урахуванням ґендерного насильства протягом пандемії COVID-19

Хоча у всьому світі, особливо в країнах з низьким рівнем доходу, кількість власників мобільних телефонів і рівень доступу до них збільшився, жінки, як і раніше, рідше, ніж чоловіки, володіють телефоном. За оцінками, у світі налічується 443 мільйони дорослих жінок, які знаходяться «без зв'язку».

ЮНІСЕФ встановлює низку альтернативних пунктів виїзду для надання постраждалим (потерпілим) з не-аматорськими, низькотехнологічними засобами або взагалі без них змогу попередити зацікавлені сторони про потребу в їх послугах, пов'язаних з ґендерним насильством, з урахуванням обмежень стосовно пересування, введених внаслідок COVID-19. Вони включають, але не обмежуються наступними пунктами:

- **Облаштування існуючих безпечних для жінок та дівчат місць у телефонні станції для боротьби з ґендерним насильством.** Такі станції можуть розглядатися як безпечні місця, якщо вони обладнані поруч із спеціально побудованими приватними телефонними будками/кіосками, де постраждалі (потерпілі) можуть зв'язатися з надавачами базових послуг, включаючи поліцію, які перебувають в стані готовності у встановлений час і отримують підтримку. Вони можуть розміщуватися в місцях скупчення, таких як ринки та магазини;
- **Створення пунктів виїзду та систем, до яких постраждалі (потерпілі) можуть отримати доступ або які можуть сигналізувати про необхідність підтримки шляхом активації «ланцюга оповіщення».** Вони можуть включати створення «спливаючих» довідкових пунктів у дозволених районах або відкриті служби, наприклад, аптеки, бакалійні магазини/продовольчі ринки/пункти розподілу продовольства/водонасосні станції тощо, де постраждалі можуть звертатися до співробітників поліції та їх надавачів базових послуг за допомогою;
- **Поширення низькотехнологічних сигналів оповіщення.** Особливо корисно у гуманітарних ситуаціях/ситуаціях з низьким рівнем доходу, коли в комплекти засобів особистої гігієни, які отримують жінки та дівчата у разі продовження роздачі, можна було б включати предмет, що сигналізує про підвищену небезпеку (наприклад, кольорову тканину, яку слід носити). Низькотехнологічні оповіщення можуть також включати кодові слова, свистки/сигнали тривоги, розміщення безневинних предметів поза домом, наприклад якась кольорова тканина/відро і т.д., які можуть попередити місцеву поліцію, жіночі організації/ключових членів громади про необхідність підтримки.

Важливі міркування, стосовно поліції, коли вона діє в умовах, що характеризуються низьким рівнем технічних можливостей або їх відсутністю:

- Ретельна перевірка, відбір, підготовка співробітників поліції, які здійснюють реагування/інших ключових працівників, які надають послуги, включаючи будь-які зміни у функціонуванні системи направлення до фахівців з питань ґендерного насильства для забезпечення ефективної координації з такими спеціалістами, як фахівці з надання притулку/консультування у надзвичайних ситуаціях;

- Постраждалих (потерпілих) не повинні примушувати подавати кримінальну заяву проти кривдника, як умова надання подальшої підтримки, якщо служба супроводжується поліцейськими чи офіційними службами безпеки;
- Ретельне планування заходів щодо розміщення та розповсюдження/заохочення послуг, що забезпечують збалансований облік інтересів найбільшої кількості постраждалих з лімітуванням ризику використання злочинцями знання про систему для подальшого обмеження доступу постраждалих (потерпілих) до неї. Як приклад можна навести заохочення цієї системи серед жінок та дівчат, коли вони займаються лише розподілом таких предметів, як продукти харчування або комплекти засобів особистої гігієни;
- Захист особистих даних, політика конфіденційності та процеси;
- Координація з «общинними колами» довірених членів громади, відомих постраждалим (потерпілим), або «встановлення зв'язків між співробітниками», якщо вони використовують низькотехнологічну систему мовчазної сигналізації для розміщення тривожних предметів поза домом тощо. Під час позбавлення свободи цим членам та співробітникам може бути дозволено відносно вільно пересуватися, щоб повідомляти про небезпеку та направляти звернення для підтримки.

Джерело: [Не лише гарячі лінії та мобільні телефони: Надання послуг з урахуванням гендерного насильства протягом пандемії COVID-19](#) (2020). Д. Ерскіне для ЮНІСЕФ і [Гендерний вимір пандемії COVID-19](#) (2020) Міжнародного комітету порятунку та некомерційної організації «CARE International».

- У кращому випадку притулки для постраждалих, які зазнали домашнього насильства/насильства з боку інтимного партнера будуть переповнені або повністю укомплектовані (у багатьох випадках притулки часто змушені відмовляти постраждалим (потерпілим) та їхнім дітям у захисті через брак місця);
- Затримки з видачею заборонних судових наказів, розглядом справ про роздільне проживання, розлучення та слухання щодо опіки над дітьми, у тому числі тих, на які покладаються особи, які зазнали насильства з боку інтимного партнера, з метою віддалення або відходу від партнерів, які вчиняють насильство³⁴. Поліцейські, які здійснюють

реагування, повинні враховувати такі затримки у своїх оцінках ризику та наступних рекомендаціях щодо виду та масштабу необхідного охоронного судового наказу (наказів)³⁵.

³⁴ Pandemics and Violence Against Women and Children (2020). Peterman, A., Potts, A., O'Donnell, M., Thompson, K., Shah, N., Oertelt-Prigione, S., and van Gelder, N., Center for Global Development [Пандемії та насильство щодо жінок та дітей (2020). Peterman, A., Potts, A., O'Donnell, M., Thompson, K., Shah, N., Oertelt-Prigione, S., i van Gelder, N., Центр глобального розвитку], за посиланням: <https://www.cgdev.org/publication/pandemics-and-violence-against-women-and-children>

³⁵ Багато що залежить від таких факторів, як те, хто може видавати наказ (поліція або суд), чи є охоронні накази частиною кримінальної чи цивільної справи, чи потрібне слухання справи, тривалість дії наказу, які надаються конкретні заходи захисту, хто може отримати доступ до записного наказу (чоловік або інші інтимні партнери, члени сім'ї, сусіди по кімнаті тощо) і порядок виконання наказу, а також наявність кримінальних наслідків за порушення. Див. Відповідь суду на насильство щодо жінок під час пандемії COVID-19. Webinar Series: Adapting Legal and Systemic Responses During COVID-19 Addressing Violence Against Women April 3, 2020. Global Rights for Women [Серія веб-семінарів: Адаптація правових та системних заходів реагування під час пандемії COVID-19 стосовно боротьби з насильством щодо жінок, 3 квітня, 2020 рік. Глобальні права жінок], за наступним посиланням: https://globalrightsforwomen.org/wp-content/uploads/2020/04/Court-Response-to-Violence-Against-Women-During-COVID-19-Powerpoint_compressed.pdf

Фото люб'язно надано організацією ООН Жінки/Pathumporn Thongking (Таїланд)

ПРОЦЕС ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОСУДДЯ – ПРИКЛАДИ НАСЛІДКІВ КРИЗ У СФЕРІ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я ТА ЗМІН, НЕОБХІДНИХ ПІД ЧАС ТАКИХ КРИЗ

Приклади наслідків криз

- З метою запобігання розповсюдженню пандемії COVID-19 суди затягують судові розгляди, зводять їх до мінімуму і навіть тимчасово закривають. Це вплинуло на винесення особливо важливих судових наказів, що забороняють особі, яка вчинила насильство щодо жінок і дівчат, підтримувати певні контакти з постраждалою (потерпілою), збільшення кількості нерозглянутих справ і кількості та/або часу тримання під вартою до суду. Внаслідок цього поліцейським службам, а також іншим

правоохоронним органам (наприклад, співробітникам центрів тримання під вартою) слід прагнути до проведення надзвичайних координаційних нарад з співробітниками судів з метою виявлення ризиків ланцюгової реакції та стратегій пом'якшення їх наслідків, таких як процедури перевірки та тестування, а також питання про те, які випадки будуть вважатися «надзвичайними» або «високопріоритетними», що дозволить їм обійти заходи щодо суворої ізоляції/карантину;

- Поліцейським службам, а також іншим правоохоронним органам слід також розглянути питання щодо організації надзвичайних координаційних нарад за участю допоміжних експертів з питань правосуддя, таких як судово-медичні експерти та експертів з психосоціальної роботи, для забезпечення їх доступності та наявності. У нещодавніх опублікованих доповідях ООН документально зафіксовані свідчення постраждалих (потерпілих), які зазнали насильства щодо жінок і дівчат, про те, що вони не могли отримати правового захисту

Принцип «не нашкодити» вимагає належної оцінки ґендерної динаміки та культурних норм, які можуть призвести до того, що постраждалі (потерпілі) та свідки будуть зазнавати подальшої шкоди, включаючи повторну травму або стигматизацію, насильство та маргіналізацію з боку імовірних кривдників або сімей постраждалих та громад (УВКПЛ, 2018).

від кривдників через те, що судово-медичні експерти не могли чи не бажали розглядати випадки фізичного насильства щодо постраждалих (потерпілих) в поліцейських дільницях через побоювання поширення COVID-19³⁶.

- Внаслідок заходів карантину/суворої ізоляції, прийнятих у зв'язку з пандемією COVID-19, центри утримання під вартою та органи прокуратури можуть бути змушені знаходити баланс між злочинними/насильницькими діями кривдника та можливого рецидиву із небезпекою зараження, з якою вони можуть зіткнутися під час утримання під вартою, і що це означатиме для кривдника, особливо при розгляді питання про попереднє затримання, наявні медичні умови та вік, поміж інших факторів. Рішення не утримувати під вартою особу, яка вчиняє насильство щодо жінок і дівчат, після проведення такого аналізу може в

36 UN joint report "Justice for Women amidst COVID-19" (2020). UN Women, IDLO, UNDP, UNODC, WB and the Pathfinders for Justice [Спільна доповідь ООН «Правосуддя для жінок в умовах пандемії COVID-19» (2020 рік). ООН Жінки, Міжнародна організація права розвитку (IDLO), Програма розвитку ООН, УНЗ ООН, WB і Шукачі справедливості], за посиланням: https://www.idlo.int/sites/default/files/pdfs/publications/Justice-for-Women_Full-Report-English.pdf. Також див. National Commission for Lebanese Women, UN Women, WHO, UNFPA, 2020. Gender Alert on COVID-19, Lebanon. In Focus: Access to Justice and Gender Based Violence. April 10, 2020. Issue NO. 1. [Національна комісія у справах жінок Лівану, ООН Жінки, ВООЗ, ЮНФПА, 2020. Попередження з ґендерних питань у зв'язку з COVID-19, Ліван. У фокусі: Доступ до правосуддя та ґендерне насильство 10 квітня, 2020 рік. Випуск № 1.], за посиланням: <https://www2.unwomen.org/-/media/field%20office%20arab%20states/attachments/publications/2020/04/gender%20and%20covid-19%20in%20lebanon/updated/gender%20alert%20on%20covidlebanon%20english.pdf?la=en&vs=1838>

кінцевому результаті наразити постраждалу (потерпілу) (і членів сім'ї) на ще більшу небезпеку. Винятково важливе значення матиме проведення ретельного розслідування з урахуванням отриманої травми (з використанням таких інструментів, як Колесо влади та контролю) та з приділенням особливої уваги кривднику з метою **недопущення заподіяння (подальшої) шкоди**.

Див. Розділ 5 «Розслідування» для отримання більш детальної інформації про проведення ретельного розслідування з урахуванням отриманої травми та з приділенням особливої уваги кривднику, який вчиняє насильство щодо жінок і дівчат.

- Незважаючи на збільшення кількості повідомлень про випадки насильства щодо жінок і дівчат у різних країнах, у деяких контекстах може зазначатися, що кількість допоміжних служб, таких як притулки, центри захисту постраждалих (потерпілих) та прохання про видачу охоронних судових наказів не збільшуються або до них не звертаються, як очікувалося. У деяких випадках кількість прохань про надання послуг може навіть скоротитися під час кризи в галузі охорони здоров'я. Причини цього явища можуть бути різними, проте поліції слід розглянути питання, яким чином соціальна ізоляція, відсутність безпечних місць доступу до базових послуг внаслідок будь-яких карантинних заходів, вимоги щодо особистого судового слухання або клопотання про звільнення від обов'язків опікуна або піклувальника дитини, відсутність можливостей для догляду за дітьми (у тому числі у самих судах) впливають на ці фактори.

Приклади необхідних змін

- Розширення масштабів спільної роботи з органами правосуддя з інформування населення про наявність та доступність базових послуг у безперервному процесі відправлення правосуддя, щоб люди були обізнані про години роботи та процеси під час кризи в галузі охорони здоров'я. Крім того, таке інформування громадськості повинне супроводжуватися оновленням повідомлень про

готовність поліції реагувати на випадки насильства щодо жінок і дівчат, коли вони мають місце, та про наслідки, зокрема, порушення охоронних судових наказів.

- Розробка СОП і відповідної підготовки³⁷ для керівників поліції та співробітників оперативних підрозділів, які беруть участь у здійсненні проміжних заходів щодо забезпечення безперервності процесу відправлення правосуддя, таких як використання віддалених або віртуальних залів судових засідань чи проведення судових розглядів у тих випадках, коли використовуються технології відеозв'язку, відповідні процедури та механізми забезпечення безпеки. Впровадження таких дистанційних методів слід розглядати не лише як негайне реагування на зниження здатності судів виконувати свої звичайні функції у зв'язку з такою кризою, як пандемія COVID-19, а й у контексті середньострокового та довгострокового планування. Це може включати підвищення рівня безпеки та надання послуг постраждалим (потерпілим) у місцях розташування судів або поштових скриньок для повідомлень про випадки насильства щодо жінок і дівчат, коли тією чи іншою мірою потрібен особистий контакт.

Уразливі групи та становище громад меншин

- Такі кризи, як спалах інфекційного захворювання, можуть призвести до посилення стигматизації, ксенофобії і дискримінації за ознакою раси, статі,

37 Це може включати підготовку з використання як апаратного, так і програмного забезпечення, необхідного для проведення дистанційних слухань усіма учасниками, включаючи співробітників судів та працівників судових органів. Див.: Remote Court Hearings and Judicial Processes in Response to COVID-19 in Mission and other Fragile Settings Justice and Correction Service. UN Office of Rule of Law and Security Institutions (OROLSI)/Department of Peace Operations (DPO), 13 April 2020 [Дистанційні судові слухання та судові процеси у відповідь на пандемію COVID-19 під час місії та інших служб з питань правосуддя та виправних установ Управління ООН у справах органів забезпечення законності і безпеки (OROLSI)/Департамент миротворчих операцій (DPO), 13 квітня, 2020 рік], за наступним посиланням: https://globalrightsforwomen.org/wp-content/uploads/2020/04/Court-Response-to-Violence-Against-Women-During-COVID-19-Powerpoint_compressed.pdf

Блок 10

«Особи, що ідентифікують себе як лесбійки, гомосексуалісти, бісексуали, транссексуали, квіри або інтерсексуали (ЛГБТКІ) часто піддаються підвищеному ризику дискримінації, стигматизації, сексуального та фізичного насильства».

Посібник проєкту «Сфера» (2018)

сексуальної орієнтації та імміграційного статусу, про що свідчить минулий досвід спалахів вірусів³⁸;

- Внаслідок серйозної гуманітарної кризи/кризи в галузі охорони здоров'я необхідно буде переглянути становище населення, що наражається на найбільший ризик. До них відносяться групи населення, які залежать від неформальної економіки; громади, які не мають належного доступу до соціальних послуг або політичного впливу і мають обмежені перспективи та можливості для адаптації, включаючи обмежений доступ до технологій або їх повну відсутність. У зв'язку з цим, Офіс ООН з координації гуманітарних питань, ВООЗ і Міжнародна Федерація Товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця спрямовують діяльність³⁹ установ, які здійснюють реагування, на працю у рамках заходів, передбачених пандемією COVID-19 (див. Блок 11).

38 Global trends in emerging infectious diseases. Jones, K.E., Patel, N., Levy, M., Storeygard, A., Balk, D., Gittleman, J.L. et al. (2008). Nature 451: 990-94 [Глобальні тенденції у сфері нових інфекційних захворювань. Jones, K.E., Patel, N., Levy, M., Storeygard, A., Balk, D., Gittleman, J.L. et al. (2008). Природа 451: 990-94], див. : <https://www.cgdev.org/publication/pandemics-and-violence-against-women-and-children>

39 COVID-19: How to include marginalized and vulnerable people in risk communication and community engagement (2020). International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs and the World Health Organization [COVID-19: Як залучити маргіналізовані та вразливі групи населення у процес інформування про ризики та залучення громад (2020 рік)]. Міжнародна Федерація Товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця, Офіс ООН з координації гуманітарних питань і Всесвітня Організація Охорони Здоров'я, за посиланням: https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/COVID-19_CommunityEngagement_130320.pdf

- Попередній досвід у постраждалих громадах свідчить про те, що жінки та дівчата були здебільшого обмежені традиційними жіночими ролями матерів або доглядальниць, та були значною мірою виключені з тих громадських місць, де приймалися рішення щодо планування та організації надзвичайної допомоги⁴⁰. У результаті після виникнення надзвичайної ситуації особливі потреби жінок у сфері безпеки та інші питання не враховувалися⁴¹. У цих умовах буде проведена серйозна перевірка ефективності роботи поліції з жінками і дівчатами в громадах, при цьому конструктивні відносини суттєво змінять характер діяльності базових служб.
- Дані, отримані під час пандемії COVID-19, свідчать про те, що пандемія, як і інші кризи в галузі охорони здоров'я, посилює ризик збільшення випадків насильства щодо жінок і дівчат серед трудящих жінок-мігрантів на всіх етапах міграції⁴². Це особливо стосується жінок-мігрантів з нерегульованим міграційним статусом або з сексуальних та ґендерних меншин, які з найменшою ймовірністю повідомляють про те, що вони зазнають насильства через дискримінацію або страх арешту чи депортації⁴³. Такі

жінки та дівчата часто стикаються з труднощами в отриманні доступу до медичного обслуговування та базових допоміжних послуг через обмеження пересування, закриті клініки та страхи зараження⁴⁴.

- Жінки і дівчата, які працюють в секс-індустрії, часто будуть наражатися на ризик порушення карантинних заходів або зіткнуться з гострою нестачею фінансових засобів та продовольства. У багатьох випадках неможливість займатися такою діяльністю також позначатиметься на будь-яких дітях, яких вони доглядають. В інших випадках жінки та дівчата будуть змушуватись до заняття проституцією, вимагаючи від них порушення карантинних заходів. Працюючи з постраждалими (потерпілими), які зазнали насильства щодо жінок і дівчат, важливо, щоб поліція визначала характер цих експлуатаційних відносин та прагнула забезпечити їх безпеку та захист. Не менш важливо, щоб поліцейські служби вказували на те, що ці жінки та дівчата дуже вразливі до зловживань з боку співробітників, у тому числі з боку співробітників служби безпеки.

- Крім того, поліції слід розглянути питання про те, яким чином насильство щодо жінок може прокласти шлях до скоєння злочину та ув'язнення постраждалої (потерпілої). На думку Спеціального доповідача ООН з питань про насильство щодо жінок, його причини та наслідки, існує тісний зв'язок між насильством щодо жінок та їх ув'язненням⁴⁵. Зокрема, те, яким чином вплив екстремальних, травматичних подій може спричинити або сприяти прикордонному розладу особистості, анти-соціальному розладу особистості, зловживанню наркотиками та симптомам посттравматичного стресового розладу, які мають безпосереднє від-

40 Ecuador Country Case Study. Effective law and policy on gender equality and protection from sexual and gender-based violence in disasters (2020). The International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (IFRC) [Тематичне дослідження країни Еквадору. Ефективне законодавство та політика з питань ґендерної рівності та захисту від сексуального та ґендерного насильства в умовах лих (2020 рік). Міжнародна Федерація Товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця], за посиланням: <https://www.ifrc.org/media/13646>

41 Ecuador Country Case Study. Effective law and policy on gender equality and protection from sexual and gender-based violence in disasters (2020). The International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (IFRC) [Тематичне дослідження країни Еквадору. Ефективне законодавство та політика з питань ґендерної рівності та захисту від сексуального та ґендерного насильства в умовах лих (2020 рік). Міжнародна Федерація Товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця], за посиланням: <https://www.ifrc.org/media/13646>

42 2019 Report of the UN Secretary-General violence against women migrant workers (A/74/235) [2019 Доповідь Генерального секретаря ООН про насильство щодо трудящих жінок-мігранток (A/74/235)].

43 Addressing the Impacts of the COVID-19 Pandemic on Women Migrant Workers (2020). UN Women Guidance Note [Боротьба з наслідками пандемії COVID-19 для трудящих жінок-мігрантів (2020 рік). Керівна записка ООН Жінки], за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/04/guidance-note-addressing-the-impacts-of-the-covid-19-pandemic-on-women-migrant-workers>

44 Там само.

45 Special Rapporteur on violence against women finalizes country mission to the United Kingdom and Northern Ireland and calls for urgent action to address the accountability deficit and also the adverse impacts of changes in funding and services (2014) [Спеціальний доповідач стосовно насильства щодо жінок завершує місію до Великої Британії та Північної Ірландії і закликає вжити термінових заходів для усунення дефіциту підзвітності, а також негативних наслідків змін у фінансуванні та послугах (2014 рік)], за посиланням: <https://www.ohchr.org/en/statements/2014/04/special-rapporteur-violence-against-women-finalizes-country-mission-united>

ношення до насильницької поведінки та часто ведуть до ув'язнення⁴⁶. Наприклад, у разі домаш-

нього насильства та насильства з боку інтимного партнера, жінки можуть застосовувати силу щодо

Блок 11

COVID-19: Як залучити маргіналізовані та вразливі групи населення у процес інформування про ризики та залучення громад

Міжнародна Федерація Товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця, Управління ООН з координації гуманітарних справ і Всесвітня Організація Охорони Здоров'я

Діти	Особи з інвалідністю	Постраждалі (потерпілі), які зазнали насильства щодо жінок і дівчат
Консультувати дітей та підлітків, включаючи тих, хто перебуває без супроводу та розлучених з сім'ями дітей, щоб зрозуміти їхні проблеми, побоювання та потреби. Розробляти інформаційні та комунікаційні матеріали з урахуванням інтересів дітей. Пропагувати послуги з консультування та підтримки постраждалих. Розглядати різні потреби з урахуванням ґендерних аспектів, контексту та маргіналізованих громад.	Поширювати інформацію з використанням зрозумілих та простих формулювань. Надавати інформацію у доступних форматах, таких як шрифт Брайля, великий шрифт. Пропонувати різні форми комунікації, такі як використання субтитрів або підписаних відеоматеріалів, використання субтитрів для людей з порушеннями слуху, онлайн-матеріали для людей, які використовують допоміжні технології. Залучати організації інвалідів до консультацій та прийняття рішень. Забезпечувати індивідуальний підхід до задоволення індивідуальних потреб, роботи з особами, які здійснюють догляд та інших мереж соціальної підтримки.	Оновити систему направлення до фахівців з питань ґендерного насильства, щоб вона відображала потреби установ з надання первинної та вторинної медичної допомоги. Поінформувати ключові громади та надавачів послуг про оновлену систему направлення. Забезпечити вжиття заходів щодо зниження ризиків, пов'язаних з насильством щодо жінок і дівчат, з дотриманням карантинних вимог та процесів евакуації. Зміцнити потенціал надання підтримки, зокрема персоналу, який надає допомогу у надзвичайних ситуаціях. Поширювати кодекси поведінки та інші захисні заходи і нагадувати працівникам про необхідність їх дотримання.

46 Hard times: Women's pathways to crime and incarceration (2012). Artz, L., Hoffman-Wanderer, Y., and Moul, K. [Важкі часи: Шляхи жінок до злочинності та ув'язнення (2012 рік). Artz, L., Hoffman-Wanderer, Y., і Moul, K.], за посиланням: https://genderlinks.org.za/wp-content/uploads/imported/articles/attachments/18024_hard_times.pdf

своїх кривдників, побоюючись за свою власну безпеку та безпеку своїх дітей⁴⁷.

ПАРТНЕРСЬКІ ВІДНОСИНИ З ГРОМАДАМИ, МІСЦЕВИМИ ОРГАНАМИ ВЛАДИ ТА ПРИВАТНИМ СЕКТОРОМ

- Місцеві механізми управління безпекою, такі як муніципальні або місцеві ради безпеки (LSCs), можливо, відновлять свою діяльність завдяки місцевими органами влади з метою сприяння координації заходів реагування на кризові ситуації, завдяки чому місцева поліція матиме можливість заохочувати та зміцнювати найважливіші партнерські зв'язки. У багатьох випадках місцеві муніципальні органи влади не активували діяльність місцевих рад безпеки, незважаючи на наявність у них відповідного мандату або ж їх активували, але вони бездіють. У таких випадках криза в галузі охорони здоров'я може стати стимулом для їх використання як ключовий форум для координації та стратегічного планування з метою застосування підзвітного підходу з урахуванням ґендерно чутливих аспектів у роботі поліцейських. **Для прикладу див. теоретичне дослідження місцевих рад безпеки в Конго, Мексиці та Еквадорі у Розділі 2 «Запобігання».**
- Відповідно до карантинних заходів громада, представники релігійних течій та впливові особи, як і раніше, можуть бути найважливішими партнерами поліції при реагуванні на випадки насильства щодо жінок і дівчат, особливо з метою підвищення поінформованості про фактори ризику, які спричиняють та посилюють насильство під час та після кризи. Онлайн платформи ІКТ, такі як Facetime або Skype, можуть використо-

⁴⁷ Gender-Based Discrimination & Women in Conflict with the Law (UNODC, 2020) [Дискримінація за ознакою статі та жінки, які перебувають у конфлікті із законом (УНЗ ООН, 2020 рік)], за посиланням: <https://www.unodc.org/e4j/en/crime-prevention-criminal-justice/module-9/key-issues/1-gender-based-discrimination-and-women-in-conflict-with-the-law.html>

уватися для спільного обміну повідомленнями для підтримки постраждалих (потерпілих), які зазнали насильства щодо жінок і дівчат, супроводжуючись інформацією про нові наявні механізми звітності. Крім того, спільний обмін повідомленнями за допомогою нецифрових засобів або засобів офлайн може продовжуватися через безпосереднє спілкування або гучномовець навіть під час групових заходів, що проводяться на безпечній відстані⁴⁸.

- У тих випадках, коли надаються зручні для читача та доступні інформаційні матеріали з питань запобігання насильству щодо жінок та дівчат, місцева гуманітарна допомога, медичні установи та місцеві засоби масової інформації можуть бути важливими партнерами для поліції при спробі отримати доступ до важкодоступних сімей. Це може включати допомогу у розповсюдженні брошур, як письмових, так і графічних, в різних доступних форматах, з інформацією, яка стримує агресивну поведінку в сім'ї та пропонує постраждалим (потерпілим) номери телефонів або інші ресурси, яких вони потребують⁴⁹;

⁴⁸ From Global Coordination to Local Strategies A Practical Approach to Prevent, Address and Document Domestic Violence under COVID-19 Briefing Paper (2020). MADRE, Media Matters for Women, MenEngage Alliance, Nobel Women's Initiative, OutRight Action International, Women Enabled International, and Women's International League for Peace and Freedom (WILPF) [Від глобальної координації до місцевих стратегій Практичний підхід до запобігання, Звернення та документування випадків домашнього насильства відповідно до інформаційного документа COVID-19 (2020 рік). MADRE, Media Matters for Women, MenEngage Alliance, Nobel Women's Initiative, OutRight Action International, Women Enabled International, i Міжнародна жіноча ліга за мир та свободу (WILPF)], за посиланням: https://www.wilpf.org/wp-content/uploads/2020/04/MADRE-Domestic-Violence-Under-COVID-19-Briefing-Paper_4.21.20.pdf

⁴⁹ COVID-19: How to include marginalized and vulnerable people in risk communication and community engagement (2020). International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs and the World Health Organization [COVID-19: Як залучити маргіналізовані та вразливі групи населення у процес інформування про ризику та залучення громад (2020 рік). Міжнародна Федерація Товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця, Офіс ООН з координації гуманітарних питань і Всесвітня Організація Охорони Здоров'я], за посиланням: https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/COVID-19_CommunityEngagement_130320.pdf

Блок 12

Комітети спостереження за лихоманкою Еболю

Фото люб'язно надано гуманітарною організацією Heart to Heart International (Ліберія)

Джерело: COVID-19: Як залучити маргіналізовані та вразливі групи населення у процес інформування про ризики та залучення громад (2020). Міжнародна Федерація Товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця, Управління ООН з координації гуманітарних справ і Всесвітня Організація Охорони Здоров'я.

З урахуванням досвіду, набутого в Західній Африці під час спалаху Еболи, місцеві організації відіграли важливу роль у створенні сільських комітетів спостереження за лихоманкою Ебола, очолюваних місцевими жінками та релігійними лідерами, з метою зміцнення заходів реагування на місцевому рівні та роботи в рамках національних зусиль.

- Партнерські зв'язки з компаніями та медичними клініками з метою залучення основних працівників, які здійснюють реагування⁵⁰ на випадки насильства щодо жінок і дівчат, під час кризових ситуацій у сфері охорони здоров'я вимагають співпраці з боку поліції з метою надання цим працівникам керівних вказівок та підготовки з питань, що стосуються їх ролі як очевидців⁵¹. Основні точки доступу для виявлення постраждалих (потерпілих), які зазнали насильства щодо жінок і дівчат, можуть відкриватися в ході заходів, що проводяться в масштабах всього населення, наприклад, на станціях тестування та відстеження COVID-19. Водночас у рамках такої ініціативи необхідно буде приділити пріоритетну увагу принципу «не нашкодити» в рамках будь-якого методу виявлення постраждалих, що застосовується (наприклад, в рамках опитувальника). Разом з тим, станції тестування та відстеження можуть відігравати важливу роль у підвищенні поінформованості про

випадки насильства щодо жінок і дівчат та інформуванні про механізми звітності.

- Налагодження тісніших партнерських зв'язків із фірмами в області ІКТ або інтернет-посередниками може бути дуже корисним для поліції. Наприклад, підтримка впровадження додатків щодо боротьби з домашнім насильством/насильством з боку інтимного партнера для мобільних телефонів, щоб доповнити телефони довіри буде надійною альтернативою для постраждалих, які перебувають у будинку з кривдником протягом усього

Блок 13

«Налагодження партнерських відносин між приватним та державним секторами у період пандемії може забезпечити всім жінкам доступ до мобільних телефонів. Системи правосуддя більше не можуть бути статичними: нам необхідно приступити до вивчення більш стійких шляхів відправлення правосуддя, таких, наприклад, як оптимізація тимчасових ухвал для запобігання порушенням прав».

Виконавчий директор ООН Жінки, Пумзіле Мламбо-Нгука (2020)

⁵⁰ Залежно від ситуації до основних працівників можуть входити, зокрема, фармацевти, працівники продуктивних магазинів, медсестри, адміністратори медичних клінік.

⁵¹ Див. Bystander Approach. Graham Goulden for Cultivating Minds UK [Підхід очевидця. Грем Гоулден для організації Культивування розуму Великої Британії], за посиланням: <https://grahamgoulden.com/cultivating-minds-uk/about/>

Блок 14

Реагування на COVID-19: Поліція – громадянські партнерства

У **Бразилії** розробляється низка додатків, наприклад, додаток «SOS Mulher» в штаті Сан-Паулу в рамках спільного партнерства між поліцією та громадянським суспільством, спрямованих на те, щоб повідомляти про випадки домашнього насильства в період соціальної ізоляції, а також про випадки, коли недотримання надзвичайних захисних заходів щодо кривдника можуть призвести до превентивного затримання та порушення кримінальної справи.

У **Великій Британії** поліція Камбрії зверталася до поштових працівників, кур'єрів, компаній доставки їжі і всіх основних працівників, які відвідують будинки, щоб виявити ознаки насильства і повідомити про них поліцію.

Італійська поліція використовує додаток «YouPol», який спочатку був призначений для того, щоб допомогти молодим людям повідомляти про випадки цькування і торгівлі наркотиками, але зараз адаптований для того, щоб дати постраждалим можливість зв'язатися з поліцією без відома свого партнера. **Італійська** національна мережа притулків для постраждалих від домашнього насильства («DiRe») відкрила телефони екстреної допомоги та дзвінки Skype для надання підтримки і приблизно дві третини італійських організацій, які борються з домашнім насильством, мають лінії екстреного телефонного зв'язку.

В **індійському штаті** Махараштра поліція штату об'єдналася з місцевою недержавною організацією Акшара та Спеціальною групою у справах жінок та дітей Департаменту у справах жінок та дитини (TISS) (базується в поліцейських дільницях), щоб розгорнути кампанію з поширення інформації про номер екстреної служби поліції 100 (зазвичай не пов'язаний з домашнім насильством) для подання скарг та надання підтримки під час суворої ізоляції. З метою забезпечення широкого охоплення та заохочення ініціативи було вирішено звернутися до знаменитостей та інших державних установ. Популярним знаменитостям, таким як провідні актори Боллівуду і спортсмени, було запропоновано звернутися до жінок з наступним проханням: «Повідомляйте про випадки домашнього насильства», оскільки повідомлення про випадки є стримуючим фактором, а також посилює його як злочин.

Джерело: COVID-19 і надання базових послуг для постраждалих жінок і дівчат, які зазнали насильства (2020 рік). Інформаційна записка організації ООН Жінки і Правосуддя для жінок в умовах пандемії COVID-19 (2020 рік). Інформаційна записка організації ООН Жінки. [Заборона насильства в сім'ї](#) (2020 рік). Центр Акшара

дня. Інші можливості для налагодження партнерських відносин можуть включати співпрацю з метою обміну консультаціями з питань безпеки в режимі онлайн через соціальні мережі, GPS, телефони тощо для жінок, молоді та дітей та/або надання доступних та прозорих процедур подання повідомлень та скарг стосовно насильства щодо жінок в режимі онлайн та з використанням ІКТ⁵²;

• Враховуючи довгострокові наслідки пандемії/епідемії для здатності судів реагувати на потреби жінок у сфері правосуддя в поєднанні з недоступністю механізму правосуддя під час кризи, постраждалі (потерпілі), які зазнали насильства щодо жінок і дівчат, можуть все частіше звертатися за захистом та відшкодуванням у традиційні та неформальні системи правосуддя⁵³. В результаті поліцейські служби повинні передбачати та звітувати про те, яким чином ця потенційна тенденція

52 Online and ICT* facilitated violence against women and girls during COVID-19 (2020) UN Women Issue Brief, [Використання інтернету та ІКТ* сприяло насильству щодо жінок і дівчат під час COVID-19 (2020 рік) Інформаційна записка ООН Жінки], за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/04/brief-online-and-ict-facilitated-violence-against-women-and-girls-during-covid-19>

53 Justice for women amidst COVID-19 (2020), UN Women Issue Brief [Правосуддя для жінок в умовах пандемії COVID-19 (2020 рік), Інформаційна записка ООН Жінки], за посиланням: <https://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2020/justice-for-women-amidst-covid-19-en.pdf?la=en&vs=4857>

може вплинути на звітність у деяких регіонах і чи розширювати, чи зміцнювати партнерські зв'язки з неформальними чи традиційними системами правосуддя в рамках цього процесу⁵⁴.

Насильство щодо жінок і дівчат в інтернеті та з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ)

- За даними Європолу⁵⁵, під час COVID-19 та обмежень на пересування було зареєстровано різке зростання кількості спроб отримати доступ до незаконних онлайн-платформ з матеріалами про сексуальне насильство над дітьми, а також діяльності тих, хто прагне підштовхнути молодих людей до ситуацій, пов'язаних з експлуатацією. Це явище, що розвивається, вимагає від поліції зміцнення спеціалізованих, чітких та ефективних внутрішніх та зовнішніх протоколів та кодексів поведінки для працівників правоохоронних органів, які займаються проблемою насильства щодо жінок і дівчат в умовах надзвичайного стану⁵⁶.
- Спеціальний доповідач з питання про торгівлю дітьми та їх сексуальну експлуатацію повідомляє, що обмеження на поїздки, у зв'язку з COVID-19, створили нові форми сексуальної експлуатації дітей та насильства над ними, включаючи спроби створити службу «доставки» або «на виніс» для

54 Justice for women amidst COVID-19 (2020). UN Women Issue Brief [Правосуддя для жінок в умовах пандемії COVID-19 (2020 рік)]. Інформаційна записка ООН Жінки, за посиланням: <https://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2020/justice-for-women-amidst-covid-19-en.pdf?la=en&vs=4857>

55 Зі слів благодійної організації, карантин, спричинений коронавірусом, підвищує ризик насильства над дітьми в Інтернеті. Британська газета «The Guardian» (2020 рік), за посиланням: <https://www.theguardian.com/world/2020/apr/02/coronavirus-lockdown-raises-risk-of-online-child-abuse-charity-says>

56 Online and ICT* facilitated violence against women and girls during COVID-19 (2020). UN Women Issue Brief [Використання Інтернету та ІКТ* сприяло насильству щодо жінок і дівчат під час COVID-19 (2020 рік)]. Інформаційна записка ООН Жінки, за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/04/brief-online-and-ict-facilitated-violence-against-women-and-girls-during-covid-19>

Блок 15

Zoom-бомбінг і заподіяння шкоди громадянському суспільству

В якості недержавної організації, очолюваної жінками та заснованої на правах жінок, яка працює над зміцненням фактологічної бази та нарощуванням потенціалу в галузі боротьби з насильством щодо жінок та насильством щодо дітей у всьому світі, Ініціатива дослідження проблеми сексуального насильства (SVRI) особисто зіштовхнулася з цим явищем. Під час нещодавнього вебінару з питань проведення досліджень з метою запобігання насильству щодо жінок відбувся Zoom-бомбінг. Зустріч була зламана матеріалами расистського та відвертого сексуального характеру. Ця форма насильства, яку зазнають учасники, представники та організатори заходу, може мати далекосяжні наслідки як для благополуччя тих, хто це зазнав, так і для SVRI стосовно проведення майбутніх заходів, які будуть відкритими, всеосяжними та доступними для всіх.

Джерело: [Онлайн-безпека в світі, що змінюється – COVID-19 і кібернасильство \(2020\)](#). Ініціатива дослідження проблеми сексуального насильства.

сексуальної експлуатації дітей⁵⁷.

- У міру того, як мільйони жінок і дівчат використовують відеоконференції для роботи та навчання, зростає кількість різних форм насильства онлайн, включаючи переслідування, цькування, сексуальні домагання та сексуальні тролінги. У деяких повідомлених випадках поодинокі члени організацій із захисту прав жінок зазнавали бомбардування з використанням непроханих порнографічних відеоматеріалів, коли вони підключалися до соціаль-

57 COVID-19: Urgent need for child protection services to mitigate the risk of child sexual abuse and exploitation worldwide (2020). Mama Fatima Singhateh, the Special Rapporteur on the sale and sexual exploitation of children [COVID-19: Нагальна необхідність надання послуг захисту дітей з метою зменшення небезпеки сексуального насильства над дітьми та їх сексуальної експлуатації у всьому світі (2020 рік)]. Mama Fatima Singhateh, Спеціальний доповідач з питання про торгівлю дітьми та їх сексуальну експлуатацію, за посиланням: <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25865&LangID=E>

ного заходу через віртуальний чат⁵⁸. Для прикладу див. Блок 15.

Експлуататорські відносини

- Економічний спад, що очікується внаслідок будь-яких обов'язкових карантинних заходів, найшвидше призведе до дискримінації щодо жінок і дівчат у непропорційно великому ступені з погляду насильства та економічних труднощів, серед інших питань. Це може бути пов'язано із закриттям шкіл або сім'ями, які забирають дівчат зі шкіл і змушують працювати, що може призвести до примусової праці, включаючи сексуальну експлуатацію⁵⁹. Крім того, відсутність продовольчої безпеки або високий рівень залежності від допомоги з метою виживання призвели до того, що жінки та дівчата піддаються сексуальній експлуатації та насильству або примусовій праці з боку працівників, які надають допомогу, та державних посадових

осіб⁶⁰, виконуючи різні функції.

Виникаючі проблеми насильства щодо жінок та дівчат

- У деяких випадках підлітки здійснюють акти насильства в сім'ї, причому жінки (матері) непропорційно великою мірою стають об'єктом такого насильства. Попри поширеність цієї форми насильства, вона не завжди визнається системою кримінального правосуддя. Ризик для безпеки жінок, ймовірно, значно зростає в умовах, коли схильна до насильства дитина-підліток зазнає примусової суворої ізоляції вдома⁶¹;
- Крім того, зростає небезпека насильства та утисків щодо жінок, які працюють у медичних закладах. Повідомлення, що надходять із Сінгапуру та Китаю, дійсно свідчать про високий рівень залякування та агресії щодо жінок-медичних працівників, особливо медсестер, під час пандемічної

58 Risk of online sex trolling rises as coronavirus prompts home working. Reuters (2020) [Ризик онлайн-тролінгу зростає у міру того, як коронавірус спонукає працювати з дому. Британське агентство новин «Reuters» (2020 рік)], за посиланням: <https://www.reuters.com/article/us-women-rights-cyberflashing-trfn-idUSKBN2153HG>

59 In West Africa, the closure of schools for the Ebola epidemic exposed girls to sexual exploitation and violence and lead to a 'sharp increase' in teenage pregnancies and early marriages in some affected areas, due to girls' increased school dropout rates. Fraser, E. (2020). Impact of COVID-19 Pandemic on Violence against Women and Girls. UKAid, WAG Helpdesk Research Report in World Bank. 2020. *Gender Dimensions of the COVID-19 Pandemic*. Washington, D.C.: World Bank Group [У Західній Африці закриття шкіл у зв'язку з епідемією Еболи призвело до того, що дівчата постраждали від сексуальної експлуатації та насильства, а також різко збільшилася кількість випадків підліткової вагітності та ранніх шлюбів у деяких постраждалих районах у зв'язку зі збільшенням кількості дівчат, що залишають школу. Fraser, E. (2020 рік). Вплив пандемії COVID-19 на випадки насильства щодо жінок і дівчат. UKAid, Звіт про дослідження служби підтримки WAG у Світовому банку. 2020 рік. Гендерні аспекти пандемії COVID-19. Вашингтон, округ Колумбія: Група Світового банку], за посиланням: <http://documents.worldbank.org/curated/en/618731587147227244/Gender-Dimensions-of-the-COVID-19-Pandemic>

60 Повідомлення про кризу, викликану лихоманкою Ебола, у Сьєрра-Леоні та Демократичній Республіці Конго свідчать про те, що сексуальна експлуатація була звичайним явищем серед державних посадових осіб та членів громад, які відповідають за дотримання карантинних заходів. Див. *Gender Dimensions of the COVID-19 Pandemic (English)*. Washington, D.C.: World Bank Group 2020 [Гендерні аспекти пандемії COVID-19 (Англійською)]. Вашингтон, округ Колумбія: Група Світового банку 2020 рік], за посиланням: <http://documents.worldbank.org/curated/en/618731587147227244/Gender-Dimensions-of-the-COVID-19-Pandemic> і J. Фрейзер (2020 рік). Impact of COVID-19 Pandemic on Violence against Women and Girls. UKAid, WAG Helpdesk Research Report [Вплив пандемії COVID-19 на випадки насильства щодо жінок і дівчат. UKAid, Звіт про дослідження служби підтримки WAG], за посиланням: <http://www.sddirect.org.uk/media/1881/vawg-helpdesk-284-covid-19-and-vawg.pdf>

61 Coronavirus Disease (COVID-19) response – UNODC Thematic Brief on gender-based violence against women and girls (2020). UNODC [Боротьба з коронавірусною хворобою (COVID-19) - тематична записка ООН про гендерне насильство щодо жінок і дівчат (2020 рік)]. ООН.

кризи COVID-19⁶²;

- Можливе залучення військовослужбовців до роботи в цивільних районах може підвищити ризик порушень прав людини щодо жінок та дітей, включаючи експлуаторські відносини. Діяльність поліції з управління ризиками та пов'язаний з цим ґендерний аналіз мають бути спрямовані на забезпечення того, щоб заходи щодо пом'якшення наслідків, такі як СОП та кодекси поведінки для усунення ризиків у галузі прав людини, враховувалися та обговорювалися з військовим командуванням, щоб стратегії запобігання координувалися та були націлені відповідним чином.

Збір даних

- Збір інформації про всі форми насильства щодо жінок і дівчат дозволить поглибити загальне розуміння механізмів насильства і допоможе визначити області, на які потрібно звернути більше уваги та вжити заходів виходячи з конкретних умов⁶³. Наявність вже діючої системи, що дозволяє відслідковувати та аналізувати тенденції, що характеризують поширеність насильства щодо

62 Див. Fraser, E. (2020). Impact of COVID-19 Pandemic on Violence against Women and Girls. UKAid, WAG Helpdesk Research Report in World Bank. 2020. *Gender Dimensions of the COVID-19 Pandemic*. Washington, D.C. : World Bank Group [I. Фрейзер (2020 рік). Вплив пандемії COVID-19 на випадки насильства щодо жінок і дівчат. UKAid, Звіт про дослідження служби підтримки WAG у Світовому банку. 2020 рік. *ґендерні аспекти пандемії COVID-19*. Вашингтон, округ Колумбія: Група Світового банку], за посиланням: <http://documents.worldbank.org/curated/en/618731587147227244/Gender-Dimensions-of-the-COVID-19-Pandemic>

63 From Global Coordination to Local Strategies A Practical Approach to Prevent, Address and Document Domestic Violence under COVID-19 Briefing Paper (2020). MADRE, Media Matters for Women, MenEngage Alliance, Nobel Women's Initiative, OutRight Action International, Women Enabled International, and Women's International League for Peace and Freedom (WILPF) [Від глобальної координації до місцевих стратегій Практичний підхід до запобігання, звернення та документування випадків домашнього насильства відповідно до інформаційного документа COVID-19 (2020 рік). MADRE, Media Matters for Women, MenEngage Alliance, Nobel Women's Initiative, OutRight Action International, Women Enabled International, і Міжнародна жіноча ліга за мир та свободу (WILPF)], за посиланням: https://www.wilpf.org/wp-content/uploads/2020/04/MADRE-Domestic-Violence-Under-COVID-19-Briefing-Paper_4.21.20.pdf

Не можна вирішити те, що не можна виміряти або те що ви не виміряли.

жінок і дівчат, дозволить виявляти нові тенденції, що з'являються під час кризи у сфері охорони здоров'я та/або гуманітарної кризи.

- Збереження пильності щодо нових та виникаючих моделей насильства щодо жінок і дівчат і поширеність цих випадків має включати системи відстеження кількості та характеру прохань про допомогу;
- Кризові заходи, подібні до тих, які були вжиті під час пандемії COVID-19 або спалаху лихоманки Ебола, ускладнили аналіз даних стосовно випадків насильства щодо жінок і дівчат. Наприклад, у деяких країнах під час карантину скоротилася кількість повідомлень, дзвінків та звернень за допомогою, оскільки жінки та дівчата не можуть покинути будинок чи бояться, що кривдник почує їхню розмову по телефону. Це призводить до розбіжностей при аналізі випадків насильства щодо жінок і дівчат, зокрема насильства з боку інтимного партнера, що робить поодинокі джерела даних, такі як кількість дзвінків до служби допомоги, ненадійними для визначення та розуміння поширеності цієї проблеми⁶⁴;
- У Посібнику проекту «Сфера» (2018 рік) рекомендується, наскільки це можливо, розділити дані з розбивкою за контекстом, щоб зрозуміти відмінності за ознакою статі чи ґендеру, віку, інвалідності, географічного положення, етнічної приналежності, релігії, касты або будь-яких інших факторів, які можуть обмежувати доступ до неупередженого надання допомоги⁶⁵;

64 'Has it become too dangerous to measure violence against women?' Kelli Rogers, 06 May 2020 [«Чи стало визначення масштабів насильства щодо жінок надто небезпечним?» Келлі Роджерс, 6 травня 2020 рік], за посиланням: <https://asiapacific.unfpa.org/en/news/covid-19-has-it-become-too-dangerous-measure-violence-against-women>

65 Sphere Association. The Sphere Handbook: Humanitarian Charter and Minimum Standards in Humanitarian Response, fourth edition, Geneva, Switzerland, 2018 [Проект «Сфера». Посібник проекту «Сфера»: Гуманітарна Хартія і мінімальні стандарти при наданні гуманітарної допомоги, 4^{те} видання, Женева, Швейцарія, 2018 рік].

Блок 16

Чому збір даних під час криз у галузі охорони здоров'я має важливе значення

Дані є найважливішим інструментом для розуміння того, як і чому такі пандемії, як COVID-19, можуть призвести до збільшення кількості випадків насильства щодо жінок і дівчат. Вони можуть допомогти у виявленні факторів ризику; у визначенні того, яким чином доступність послуг впливає на постраждалих(потерпілих), які зазнали насильства; від чого залежить доступ жінок до таких послуг та отримання допомоги з офіційних та неофіційних джерел; які нові короткострокові та середньострокові потреби виникають. Ці дані мають вирішальне значення для розробки стратегій, заснованих на фактичних даних, які враховують потреби жінок, зменшують ризики та пом'якшують несприятливі наслідки під час та після пандемії. Ці дані можуть також служити важливим джерелом інформації та основою для розробки спеціальних заходів, які можуть бути особливо ефективними стосовно запобігання насильству щодо жінок і дівчат у надзвичайних та кризових ситуаціях у галузі охорони здоров'я у майбутньому.

Джерело: [Збір даних про випадки насильства щодо жінок і дівчат під час пандемії COVID-19](#) (ООН Жінки та ВООЗ, 2020 рік).

- Не шкодити. Безпека, недоторканність приватного життя та конфіденційність опитаних жінок і дівчат повинні дотримуватися у всіх випадках, оскільки визначення масштабів насильства є делікатним завданням за будь-яких обставин. Збір даних не повинен ставитися вище за особисту безпеку.

ПОСЛАБЛЕННЯ РЕЖИМУ СУВОРОЇ ІЗОЛЯЦІЇ: РОЗДУМИ ТА НАВЧАННЯ

Пандемія COVID-19 призвела до виникнення нової глобальної реальності, яка, на момент підготовки даного посібника, не була відома, а також не було відомо коли і чи взагалі світ повернеться до того, що раніше вважалося нормальним.

У міру того, як країни починають послаблювати обов'язкові заходи щодо суворої ізоляції/карантину і починають потрохи відновлювати роботу в інших країнах, зростає кількість випадків захворювання на COVID-19 і пов'язаних з цим смертей. У той же час деякі країни переживають другу хвилю, хоч і меншу на даному етапі, пандемії після вживання початкових заходів щодо пом'якшення наслідків.

Для країн, які можуть успішно контролювати поширення пандемії настільки, щоб мати можливість

Фото люб'язно надано організацією МОП/Дженніфер А. Паттерсон (Côte d'Ivoire)

підтримувати відкриту економіку, запобігаючи при цьому надмірному навантаженню на національну систему охорони здоров'я, не виникне проблем, щоб система правосуддя повернулася до нормальної діяльності, хоча і з дотримання більш м'яких заходів у галузі охорони здоров'я. Для всіх надавачів базових послуг у безперервному процесі відправлення правосуддя послаблення заходів відкриває нові можливості для роздумів та навчання.

Наприклад, незважаючи на проблеми та негативні наслідки пандемії COVID-19, вірус все ж привернув увагу до ролі «державної служби» місцевої поліції, включаючи ту критичну роль, яку вона може відігра-

Розглянути питання про роль жіночих організацій у планах відновлення та довгострокових рішеннях, спрямованих на вирішення проблеми стосовно збільшення кількості випадків насильства щодо жінок і дівчат у період пандемії COVID-19.

вати в кризовій ситуації в галузі охорони здоров'я, на відміну від просто авторитетної ролі, не пов'язаної з потребами найвразливіших груп і груп меншин. Деякі поліцейські служби можуть відчувати небувалу громадську підтримку до їх роботи, включаючи розуміння додаткового ризику, на який вони та їхні сім'ї щодня наражалися у розпал пандемії.

Деякі поліцейські служби, можливо, змогли налагодити тісніші стосунки із службами надання підтримки постраждалим (потерпілим) та організаціями громадянського суспільства або хоча б закласти основи для майбутніх партнерських відносин, зіштовхнувшись із загальною проблемою під час кризи.

Проте, одних роздумів буде недостатньо для того, щоб скористатися будь-якими перевагами, які мо-

жуть бути отримані з досвіду реагування на пандемію COVID-19. Для того щоб ключові партнерські відносини залишалися ефективними, реагуючи на випадки насильства щодо жінок і дівчат, поліція повинна також продемонструвати свою прихильність до навчання транспарентним і всеосяжним чином.

Якщо говорити більш конкретно, то поліцейським службам слід розглянути питання про використання будь-якого вияву солідарності, отриманого завдяки активному залученню інших надавачів базових послуг, включаючи організації громадянського суспільства та наукових експертів до огляду своїх дій, вжитих у ході пандемії/епідемії заходів, особливо стосовно насильства щодо жінок і дівчат. Рекомендації стосовно будь-якого внутрішнього та зовнішнього огляду дій поліції під час суворої ізоляції/карантину COVID-19 повинні брати до уваги нові стратегії та заходи реагування на випадки насильства щодо жінок і дівчат з урахуванням нових реалій у нашій країні, включаючи професійну підготовку та навчання, необхідні для врахування ґендерно чутливого підходу у роботі поліцейських служб. У Блоках 17 та 18 (нижче) наводяться приклади незалежного аналізу відповідних сил стосовно заходів реагування на спалах Еболи у Західній Африці.

Блок 17

Висновки та рекомендації для сектору безпеки у зв'язку з вірусом Ебола у Західній Африці (2014-2015)⁶⁶

В 2017 Женевський центр управління сектором безпеки (DCAF) (потім – Женевський центр демократичного контролю за збройними силами) опублікував доповідь «Роль сектору безпеки у реагуванні на кризи в галузі охорони здоров'я. Висновки, зроблені під час епідемії Еболи в 2014-2015 роках та рекомендації для Союзу країн басейну річки Мано та його держав-членів». Більш ніж через два роки цей документ набуде особливої актуальності у зв'язку з глобальною пандемією COVID-19 та її наслідками для сектору безпеки у всьому світі.

66 The Security Sector's Role in Responding to Health Crises. Lessons from the 2014–2015 Ebola Epidemic and Recommendations for the Mano River Union and Its Member States (2017), Sandy, J., Schnabel, A., Sovula, H., Trepp, U., and Zumsteg, R. The Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces (DCAF) [Роль сектору безпеки у реагуванні на кризи в галузі охорони здоров'я. Висновки, зроблені під час епідемії Еболи в 2014-2015 роках та рекомендації для Союзу країн басейну річки Мано та його держав-членів (2017 рік), Дж. Сенді, А. Шнабель, Х. Совула, У. Трепп, Р. Цумстег. Женевський центр демократичного контролю за збройними силами (DCAF)], за посиланням: <https://www.dcaf.ch/security-sectors-role-responding-health-crises-lessons-2014-2015-ebola-epidemic>

Доповіді включали наступних учасників сектора безпеки, які брали участь у вжитті заходів реагування: національні збройні сили, розвідувальні служби, поліція/жандармерія, прикордонна служба та прикордонний контроль, місцеві сили безпеки, включаючи бойовиків, міжнародні механізми безпеки, національні уряди, суб'єкти громадянського суспільства (засоби масової інформації, аналітичні центри тощо), регіональні та міжнародні урядові організації, включаючи Організацію Об'єднаних Націй (ООН) і правові та парламентські органи.

У доповіді основна увага приділяється спалаху вірусу Ебола (EVD) у 2014–2015 роках у Гвінеї, Ліберії та Сьєрра-Леони, що призвела до більш ніж 28 000 випадків захворювання та понад 11 000 смертей. Також у доповіді йдеться про декілька прогалин у реагуванні сил безпеки на спалах Еболи, які, як правило, підтримують країни, які мають схожу проблему:

- Забезпечення дотримання підзаконних актів та санітарних норм стало складнішим завданням, особливо стосовно дотримання прав людини при забезпеченні дотримання нормативних положень та захисту життя і майна;
- Під час початкового спалаху в цілому була відсутня чітка система розподілу функцій та обов'язків, а співпраця між персоналом служб безпеки та медичним персоналом була слабкою;
- Можливості виправних центрів щодо запобігання спалахам лихоманки Ебола та інших інфекційних захворювань або боротьбі з ними були вкрай обмеженими;
- Сектор безпеки не мав можливостей для ефективного управління масовими заворушеннями та захисту будинків, що знаходяться на карантині, і лікувальних центрів;
- Сектору безпеки бракувало можливостей для укомплектування персоналу пунктів перетину кордону. Для виконання завдань, пов'язаних з імміграцією та матеріально-технічним забезпеченням, потрібно було збільшити кількість працівників (служби безпеки);
- В одному з випадків, коли було очевидно, що співробітники національної поліції, які займаються проблемою спалаху вірусу Ебола, не пройшли належної професійної підготовки і навчання, Міжнародний комітет Червоного Хреста (МКЧХ) приступив до їх підготовки стосовно того, як варто піклуватися про співробітників поліції, які заразилися вірусом Ебола;
- Найчастіше військові шпиталі, призначені для лікування військовослужбовців на передовій лінії спалаху Еболи, не були достатньо оснащені і не мали достатніх можливостей;
- Співпраця поліції на регіональному рівні під час кризи була неефективною, а обмін інформацією та отриманим досвідом між країнами був у кращому разі мінімальним, якщо взагалі відбувався;
- На початкових етапах спалаху захворювання слабка участь жінок у діяльності громад була пов'язана з участю громад загалом, а не з їхньою участю на початку епідемії.
- Спроби закрити кордони виявилися неефективними у спробі контролювати вільне пересування людей, оскільки природні кордони країн регіону, як правило, дуже пористі.

Однак, у міру активізації заходів боротьби зі спалахом лихоманки Ебола активізувалося співробітництво між громадами, поліцією та військовими, при цьому участь збройних сил принесла велику користь у боротьбі з цією епідемією.

У доповіді міститься ряд рекомендацій для сектору безпеки, підготовлених на основі аналізу їх колективних заходів реагування. Нижче наведено рекомендації для поліції:

- Включення питань щодо врегулювання криз у навчальні програми всіх поліцейських служб у регіоні;
- Поліпшення відносин із суб'єктами громадянського суспільства на основі конструктивної взаємодії;
- Зміцнення потенціалу поліцейських служб стосовно їхньої відповідальності щодо захисту населення;
- Навчання співробітників поліції порядку проведення медичного огляду в надзвичайних ситуаціях, пов'язаних із охороною здоров'я;
- Зміцнення концепції та практики охорони громадського порядку в громадах;
- Впровадження чітких керівних принципів охорони здоров'я працівників служб безпеки;
- Впровадження СОП для сприяння конструктивній участі поліції у запобіганні та врегулюванні криз у галузі охорони здоров'я;
- Забезпечення підготовки з питань роз'яснення та застосування місцевих підзаконних актів, щоб уникнути непорозумінь;
- Забезпечення зміцнення потенціалу працівників прикордонної служби.

Блок 18

ПРООН Оцінка сексуального та ґендерного насильства (SGBV) під час кризи, викликаної лихоманкою Ебола, у Сьєрра-Леоні

У 2016 році Програма доступу до правосуддя ПРООН замовила дослідження про поширеність сексуального та ґендерного насильства до та під час спалаху Еболи у Східному регіоні Сьєрра-Леоне. У дослідженні також була спроба пролити світло на конкретні види насильства, які були найбільш поширеними під час спалаху, і наскільки доступними були послуги для постраждалих (потерпілих) під час кризи.

У рамках цього дослідження особливу увагу було приділено роботі Центру підтримки сім'ї (ЦПС) поліції Сьєрра-Леоне (ПСЛ) та їхнім партнерам-надавачам базових послуг, у тому числі в секторі правосуддя. ЦПС займається випадками домашнього насильства та жорстокого поводження з дітьми. Деякі основні висновки дослідження включають:

- На відміну від офіційних статистичних даних про насильство щодо жінок і дівчат, зібраних місцевими надавачами базових послуг, які свідчать про незначне скорочення кількості випадків насильства щодо жінок і дівчат під час кризи порівняно з першою половиною року, якісна інформація, отримана під час опитувань, виявила фактичне збільшення числа випадків сексуального насильства щодо жінок у розбивці за 5 категоріями та 15 формами домашнього насильства. До них належать сексуальний контакт з дітьми, домашнє насильство, сексуальні домагання та відмова/зневага;

- Деякі громади навіть повідомили, що, за оцінками, за той же період підліткова вагітність збільшилася на 40-60%. Навпаки, офіційні статистичні дані, якими розпоряджається ЦПС, свідчать про коливання кількості зареєстрованих випадків сексуального контакту з дітьми протягом 2014 року;
- Доступність та наявність базових послуг, включаючи суди, сприяли розширенню практики посередництва у справах, пов'язаних із сексуальним та ґендерним насильством, через поліцію та місцевих лідерів. Це, ймовірно, сприяло зростанню безкарності ймовірних кривдників.
- Бідні жінки, дівчата та вдови були насамперед виділені як особи, які знаходяться у зоні підвищеного ризику в зв'язку із зростанням економічної вразливості внаслідок спалаху епідемії.
- Найчастіше ймовірними кривдниками поза межами дому, особливо стосовно сексуального контакту з дітьми віком до 18 років, були чоловіки, які займали керівні та/або відповідальні посади, включаючи начальників, релігійних лідерів, працівників недержавних організацій та підприємців;
- Щодо дівчаток віком від 13 до 17 років, то було також встановлено, що викладачі часто вдаються до комерційного сексу зі своїми учнями за хороші оцінки, особливо в період складання іспитів;

У дослідженні рекомендовані такі заходи, які застосовуються до ПСЛ з урахуванням досвіду боротьби з лихоманкою Ебола:

- Залучати лідерів громад до забезпечення того, щоб кримінальні справи, пов'язані з сексуальним та ґендерним насильством, розглядалися не в рамках посередництва, а в рамках офіційної системи правосуддя;
- Терміново зміцнити оперативний потенціал ЦПС, щоб вони могли адекватно реагувати на випадки;
- Розширити технічні можливості персоналу ЦПС щодо ведення справ, пов'язаних із сексуальним та ґендерним насильством, та збору даних;
- Використовувати поточне дотримання мораторію стосовно калічення жіночих геніталій для сприяння загальному скороченню масштабів цієї практики/відмови від неї. Це має включати стратегічну взаємодію із громадами та жінками-лідерами, яких називають «сауї». Збереження традиційної практики, але без скорочення, слід заохочувати, якщо це не застосовується практично.
- Необхідно розширити масштаби профілактичних заходів на початковому етапі, спрямованій на покращення становища жінок шляхом залучення як чоловіків, так і жінок. Ця рекомендація має також застосовуватись у рамках ПСЛ;
- Збільшення кількості закладів, аналогічних Центрам веселки/Єдиним центрам для постраждалих, які зазнали сексуального та/або ґендерного насильства, та забезпечення доступу для жінок навіть у дуже віддалених районах через ОГС та інші місцеві органи. У таких випадках, ПСЛ слід планувати виділення належних людських ресурсів у межах єдиних центрів;

Фото люб'язно надано ПРООН/Енн Кеннеді (Сьєрра-Леоне)

- Необхідно збільшити державне фінансування ЦПС з метою забезпечення належного функціонування цієї установи;
- Партнери з-поміж організацій громадянського суспільства, які займаються питаннями сексуального та ґендерного насильства, повинні пройти додаткову підготовку з метою підвищення їх кваліфікації в галузі надання послуг, захисті та веденні документації. У такому разі, ПСЛ має бути активним партнером для забезпечення ефективної координації з ОГС.

Фото люб'язно надано UNMEER/Мартін Перре (Сьєрра-Леоне)

Джерело: [Оцінка сексуального та ґендерного насильства під час кризи, викликаной лихоманкою Ебола, у Сьєрра-Леоні \(ПРООН та Ірландська допомога, 2015 рік\).](#)

ТЕОРЕТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

СПІЛЬНІ ЗАХОДИ РЕАГУВАННЯ НА ВИПАДКИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19 В КОСОВО

Частина I: Проєкт «Запобігання домашньому насильству» Косівської поліції південного району Митровиці

Під керівництвом полковниці Афердіти Мікулловчі, регіональної директорки поліції – південний район Митровиці

29 квітня після аналізу деяких статистичних даних про домашнє насильство під час пандемії COVID-19 керівництво вищої ланки регіональної поліції південного району Митровиці розпочало здійснення додаткових заходів щодо попередження домашнього насильства (DV).

Оголошеною ключовою ініціативою став багатоаспектний проєкт під назвою «Запобігання домашньому насильству», який спиратиметься на підтримку місцевих недержавних організацій, які спеціалізуються питаннями прав жінок, прав людини та ґендерної рівності в районі Митровиці (південь та північ). Реакція місцевих недержавних організацій була загалом позитивною і призвела до створення девізу проєкту: «Разом проти домашнього насильства із чітким посланням, що «Сім'я це не просто важлива річ, сім'я це ВСЕ»

Кількість партнерів та бенефіціарів проєкту:

- Косівська поліція
- Обвинувач у справах домашнього насильства
- Представники релігійних течій (мусульманство та християнство)
- Співробітники, які займаються питаннями захисту постраждалих
- Управління з питань ґендерної рівності у муніципалітеті Митровиці
- Учні старших класів
- Учні початкових класів
- НДО «Синдромом Дауна»
- НДО «Маленькі люди Косова»

Фото люб'язно надано Косівською поліцією

- НДО «ДИЯКОНІННЯ» – травматологічний центр у Митровиці
- НДО «Mundesia» (Можливість)
- НДО «Zenska Pravo» (Права жінок) – південний район Митровиці
- НДО «REC» (Розширення прав та можливостей громад)
- НДО «MWANR» (Права жінок та права людини Митровиці)
- НДО «СВМ» (Зміцнення громад у Митровиці)

У наступному місяці завдяки активній співпраці всіх партнерів та бенефіціарів у рамках проєкту вдалося здійснити наступні заходи:

- Організація онлайн-лекцій для учнів старших класів за участю співробітників Косівської поліції та психологів на тему домашнього насильства та наслідків цього негативного явища. Це дозволило учням співпрацювати з Косівською поліцією та партнерами проєкту з числа НДО і поширювати різні висловлювання/цитати про домашнє та ґендерне насильство. Крім того, щодня протягом одного місяця учні представляли свої власні висловлювання/цитати та фотографії.

Допомога в реалізації проєкту «Bashkë kundër dhunës» (Разом проти насильства). Фото люб'язно надано Косівською поліцією

- Косівська поліція зв'язувалася по телефону з постраждалими (потерпілими), які зазнали домашнього насильства, виявляючи інтерес до їхнього благополуччя та повідомляючи їх про можливість звернення до психологів з місцевого травматологічного центру у разі потреби. Сюди входило надання контактних номерів психологів постраждалим (потерпілим), які повідомляли про випадки насильства.

- Налагодження контактів з релігійними представниками (ісламськими та християнськими) з метою обговорення проблеми домашнього насильства та його наслідків під час їх онлайн-зустрічей з громадами та їх акаунтів у соціальних мережах;

- Пропагування матеріалів обома офіційними мовами (албанською та сербською): розвішування банерів, блокнотів, листівок, футболок, олівців, що містять девіз та послання «Разом проти насильства» – «Сім'я це не просто важлива річ, сім'я це ВСЕ»; Косівська поліція підтримувала та розповсюджувала ці пропагандистські матеріали як у південній, так і у північній Митровиці. Місія Європейського Союзу з верховенства права в Косові або EULEX⁶⁷ також підтримала цю ініціативу, надрукувавши відповідні матеріали;
- Відео⁶⁸ під назвою Bashkë kundër dhunës (Разом проти насильства) містить дуже важливі послання і було створене за допомогою наступних ключових партнерів: представника Косівської поліції, державного обвинувача, ісламських та християнських релігійних представників, співробітників, які займаються питаннями захисту постраждалих, представників мережі НДО з прав жінок та експертів з надання допомоги постраждалим, а також дитячим малюнкам та віршикам про благополуччя сім'ї.

Успіх цього спільного проєкту був зумовлений тим, що співробітники Косівської поліції приділяли цьому питанню особливу увагу і працювали тоді понаднормово в результаті пандемії COVID-19 у поєднанні з широким колом високомотивованих представників уряду та громадянського суспільства. Особливо важливе значення мав «дух співпраці» між різними організаціями і установами та їх різними національностями (албанці, серби, боснійці тощо).

67 EULEX Косово була створена в 2008 році як найбільша громадянська місія під керівництвом Європейської Політики Безпеки та Оборони. Загальне завдання EULEX полягає у наданні косівській владі допомоги у створенні стійких та незалежних правоохоронних органів. Див. детальніше про EULEX, за посиланням: <https://www.eulex-kosovo.eu/?page=2,60>

68 Bashkë kundër dhunës (Разом проти насильства). Kosovo Police Official Channel [Офіційний канал Косівської поліції], за посиланням: https://www.youtube.com/watch?v=L.SnomZVgD_w

Структура ООН Жінки надає Косівській поліції камери спостереження (13 травня, 2020). Фото люб'язно надано структурою ООН Жінки в Косово

Частина II: Міжнародна підтримка у боротьбі з насильством проти жінок і дівчат під час пандемії COVID-19

Під керівництвом Косівської поліції

Перші два випадки COVID-19 у Косові були виявлені в середині березня, в той час як почалися заходи щодо ізоляції. Як і у всьому світі, це мало наслідки для постраждалих домашнього насильства/ міжособистісного насильства. З самого початку вжиття заходів ізоляції, під керівництвом Координатора з питань розвитку ООН у співпраці із Агентством з питань гендерної рівності та Міністерством юстиції, структура ООН Жінки підтримували щоденні контакти з вісьма притулками, які надають підтримку постраждалим, які зазнали домашнього/ гендерного насильства на околицях Косово. Структура ООН Жінки отримала термінові прохання від притулків та координували заходи установ ООН, в рамках яких ЮНФПА, ПРООН, УВКБ ООН та ЮНІСЕФ розподіляли продукти, гігієнічні комплекти та ЗІС серед притулків.

В результаті спільних зусиль Команди ООН-Косово протягом перших двох тижнів ізоляції близько 550 жінок (постраждалих), які зазнали домашнього насильства, що перебували в притулках, були забезпечені такими предметами, як продукти та гігієнічні комплекти. Структура ООН Жінки стежила за становищем постраждалих, які зазнали домашнього/гендерного насильства з громад меншин та підтримували контакти з жіночими організаціями та координаційними механізмами у муніципалітетах меншин. Пред-

Надання структурою ООН Жінки предметів постачання та обладнання (9 квітня, 2020). Фото люб'язно надано структурою ООН Жінки в Косово

мети були розподілені серед одного притулку для представників меншин у Ново-Брдо завдяки спільним зусиллям Команди ООН-Косово.

Крім того, для сприяння онлайн-процесу навчання дітей у притулках Косово, структура ООН Жінки за підтримки Місії ООН у Косово безкоштовно надала таке технічне обладнання, як телевізори, портативні комп'ютери та принтери. Пожертви також включали постільну білизну, подушки, ковдри, рушники, піжами, спідню білизну та інші предмети. Такі предмети були також надані притулкам для дітей та притулкам для постраждалих від торгівлі людьми.

Структура ООН Жінки надає допомогу у забезпеченні житлом (29 квітня, 2020). Фото люб'язно надано структурою ООН Жінки в Косово

Спільно з ЮНФПА структура ООН Жінки надала допомогу Міністерству юстиції у розробці надзвичайного протоколу для розгляду випадків домашнього насильства під час пандемії. Крім того, ООН Жінки та ЮНФПА доставили гігієнічні

комплекти, одяг, постільну білизну, рушники та інші предмети у тимчасові карантинні приміщення для осіб, які постраждали від домашнього насильства, до їх надходження до притулків. Створення тимчасових карантинних приміщень стало можливим завдяки міжгалузевому діалогу, за ініціативою ЮНФПА з участю таких суб'єктів, як Міністерство охорони здоров'я, Міністерство юстиції, Міністерство внутрішніх справ та Агентство з питань гендерної рівності/Канцелярія прем'єр-міністра.

Структура ООН Жінки підтримувала тісні контакти з Косівською поліцією від початку пандемії, відстежуючи ситуацію з насильством щодо жінок і дівчат. Підрозділам Косівської поліції по боротьбі з домашнім насильством пожертвували 40 фотоапаратів, щоб за допомогою новітніх технологій підвищити рівень охорони та безпеки як осіб, які першими реагують на домашнє насильство, так

і постраждалих (потерпілих), які зазнали домашнього насильства.

З метою підвищення поінформованості та заохочення інформування про випадки домашнього насильства у березні 2020 року ООН Жінки розгорнули інформаційну кампанію, що включає відеозвернення Прем'єр-міністра Косово, Спікера парламенту, Міністра юстиції, Міністра охорони здоров'я, Косівської поліції, Координатора з питань розвитку ООН та Голови структури ООН Жінки шляхом розміщення на екрані номерів телефонів, які доступні онлайн 24/7 і надані косівськими установами. Ця кампанія була опублікована на місцевих телевізійних каналах та соціальних мережах, щоб постраждалі, які зазнали домашнього насильства/потерпілі отримували необхідну підтримку з боку відповідних установ. Протягом перших двох тижнів кампанія охопила понад мільйон людей.

ПРИМІТКИ ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Joint press statement Protecting Sexual and Reproductive Health and Rights and Promoting Gender-responsiveness in the COVID-19 Crisis (2020). Government Offices of Sweden [Спільна заява для преси «COVID-19: ґендерна призма. Захист сексуального і репродуктивного здоров'я та прав, сприяння ґендерній рівності (2020 рік)» Урядові установи в Швеції], за посиланням: <https://www.government.se/statements/2020/05/joint-press-statement-protecting-sexual-and-reproductive-health-and-rights-and-promoting-gender-responsiveness-in-the-covid-19-crisis/>
2. Coronavirus Disease (COVID-19) Outbreak (2020). WHO Regional Office for Europe [Спалах коронавірусної хвороби (COVID-19) (2020 рік). Європейське регіональне бюро ВООЗ], за посиланням: <http://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/novel-coronavirus-2019-ncov>
3. Ebola virus disease: Key Facts (2020) WHO [Вірус Ебола: основні факти (2020 рік) ВООЗ], за посиланням: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ebola-virus-disease>
4. Inter-Agency Standing Committee (March 2020). Interim Guidance; Gender alert for COVID-19 outbreak [Міжурядовий постійний комітет (Березень 2020). Тимчасові керівні вказівки; Повідомлення про порушення прав жінок у зв'язку зі спалахом COVID-19], за посиланням: <https://interagencystandingcommittee.org/inter-agency-standing-committee/interim-guidance-gender-alert-covid-19-outbreak-developed-iasc>
5. CARE (March 2020). A policy paper on COVID-19's gender implications [Некомерційна організація CARE (Березень 2020 рік). Програмний документ про ґендерні наслідки COVID-19], за посиланням: <https://www.care.org/newsroom/press/press-releases/covid-19s-gender-implications-examined-in-policy-brief-care>
6. Secretary-General's video message on gender-based violence and COVID-19. United Nations April 5, 2020 [Відеозвернення Генерального секретаря з питання про насильство за ознакою статі та COVID-19. Організація Об'єднаних Націй, 5 квітня 2020 року], за посиланням: <https://www.un.org/sg/en/content/sg/statement/2020-04-05/secretary-generals-video-message-gender-based-violence-and-covid-19-scroll-down-for-french>
7. UNODC's Global Study on Homicide: Gender-related killing of women and girls (UNODC, 2018) [Глобальне дослідження УНЗ ООН з питань убивств: Глобальне дослідження з питань убивств жінок і дівчат (УНЗ ООН, 2018 рік)], за посиланням: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/GSH2018/GSH18_Gender-related_killing_of_women_and_girls.pdf
8. Violence against women and girls: the shadow pandemic (2020). Statement by Phumzile Mlambo-Ngcuka, Executive Director of UN Women [Насильство щодо жінок та дівчат: Тіньова пандемія (2020 рік). Заява Фумзіле Мламбо-Нгуки, виконавчої директорки структури «ООН-Жінки»], за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/news/stories/2020/4/statement-ed-phumzile-violence-against-women-during-pandemic>
9. Emergencies preparedness, response. What is a pandemic? WHO 24 February 2010 [Готовність до надзвичайних ситуацій та реагування на них. Що таке пандемія? ВООЗ 24 лютого 2010 року], за посиланням: <https://www.euro.who.int/en/health-topics/communicable-diseases/influenza/pandemic-influenza/pandemic-preparedness>
10. Policing the Pandemic: How UN Police are Maintaining Law, Order, and Public Health. UN News Peace and Security 23 May 2020 [Діяльність поліції під час пандемії: Як поліція ООН підтримує правопорядок та громадську охорону здоров'я. Новини Організації Об'єднаних Націй про мир та безпеку, 23 травня 2020 року], за посиланням: <https://police.un.org/en/policing-pandemic-how-un-police-are-maintaining-law-order-and-public-health>
11. COVID-19 and Ending Violence Against Women and Girls. UN Women Issue Brief April 2020 [Припинення насильства щодо жінок та дівчат в контексті COVID-19. Інформаційна записка організації ООН Жінки, квітень 2020 року], за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/04/issue-brief-covid-19-and-ending-violence-against-women-and-girls>
12. Justice for women amidst COVID-19 (2020). Інформаційна записка організації ООН Жінки [Доступ жінок до правосуддя в умовах пандемії COVID-19 (2020 рік). Інформаційна записка організації ООН Жінки], за посиланням: <https://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2020/justice-for-women-amidst-covid-19-en.pdf?la=en&vs=4857>
13. Weitzman, A., and J.A. Behrman (2016). Disaster, Disruption to Family Life and Intimate Partner Violence: The Case of the 2010 Earthquake in Haiti. *Sociological Science*, 3: 167-189 [Weitzman, A., and J.A. Behrman (2016 рік). Стихійне лихо, порушення сімейного життя та насильство з боку інтимного партнера: Землетрус на Гаїті у 2010 році. *Соціологія*, 3: 167-189], за посиланням: https://www.sociologicalscience.com/download/vol-3/march/SocSci_v3_167to189.pdf
14. Pandemics and Violence Against Women and Children (2020). Peterman, A., Potts, A., O'Donnell, M., Thompson, K., Shah, N., Oertelt-Prigione, S., and van Gelder, N., Center for Global Development [Пандемії та насильство щодо жінок та дітей (2020 рік). Peterman, A., Potts, A., O'Donnell, M., Thompson, K., Shah, N., Oertelt-Prigione, S., i van Gelder, N., Центр глобального розвитку], за посиланням: <https://www.cgdev.org/publication/pandemics-and-violence-against-women-and-children>
15. World Bank. 2020. *Gender Dimensions of the COVID-19 Pandemic (English)* [Група Світового банку. 2020 рік. Ґендерні аспекти пандемії COVID-19 (Англійською)], за посиланням: <http://documents.worldbank.org/curated/en/618731587147227244/Gender-Dimensions-of-the-COVID-19-Pandemic>
16. Coronavirus Disease (COVID-19) response – UNODC Thematic Brief on gender-based violence against women and girls (UNODC, 2020) [Боротьба з коронавірусною хворобою (COVID-19) – Тематична записка УНЗ ООН про

- гендерне насильство щодо жінок і дівчат (УНЗ ООН, 2020 рік)], за посиланням: https://www.unodc.org/documents/Advocacy-Section/GBVAW_and_UNODC_in_COVID19_final_7Apr2020.pdf
17. Impact of COVID-19 Pandemic on Violence against Women and Girls (2020). Fraser, E. (2020) for UKAid, WAG Helpdesk Research Report [Вплив пандемії COVID-19 на випадки насильства щодо жінок і дівчат. UKAid, Звіт про дослідження служби підтримки WAG у Світовому банку. Fraser, E. 2020 рік], за посиланням: <https://www.dmeformpeace.org/peaceexchange/wp-content/uploads/2020/04/vawg-helpdesk-284-covid-19-and-vawg.pdf>
 18. On the Front Lines of COVID-19, Women's Organizations Provide Vital Services as First Responders as Violence against Women Spikes (UN Women, 2020) [На передовій пандемії COVID-19, жіночі організації надають життєво важливі послуги як особи, які здійснюють реагування першими на спалахи насильства щодо жінок (ООН Жінки, 2020 рік)], за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/news/stories/2020/5/feature-womens-organizations-provide-vital-services-as-violence-against-women-spikes>
 19. Jones, K.E., Patel, N., Levy, M., Storeygard, A., Balk, D., Gittleman, J.L. et al. (2008). Global trends in emerging infectious diseases. Nature 451: 990-94 [Глобальні тенденції у сфері нових інфекційних захворювань. Jones, K.E., Patel, N., Levy, M., Storeygard, A., Balk, D., Gittleman, J.L. et al. (2008 рік). Природа 451: 990-94].
 20. 'Wheels', adapted from the Power and Control Wheel Model. Національний центр з питань домашнього та сексуального насильства [«Колеса», адаптовані від Колеса влади та контролю. Національний центр з питань домашнього та сексуального насильства], за посиланням: http://209.198.129.131/publications_wheel.html
 21. Bridging the Digital Gender Divide Include, Upskill, Innovate (2018). Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) [Подолання гендерного цифрового розриву, у тому числі шляхом підвищення кваліфікації, запровадження інновацій (2018 рік). Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР)], за посиланням: <http://www.oecd.org/internet/bridging-the-digital-gender-divide.pdf>
 22. Ways to Bridge the Gender Digital Divide from a Human Rights Perspective (2016). Submission by the Human Rights, Big Data and Technology Project at the Human Rights Centre of the University of Essex, Funded by the Economic and Social Research Council [Шляхи подолання гендерного цифрового розриву у контексті прав людини (2016 рік). Документ, представлений Проектом у галузі прав людини, великих даних та технологій Центру з прав людини Есекського університету, що фінансується Радою з економічних та соціальних досліджень], за посиланням: https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/WRGS/GenderDigital/HRBDT_submission.pdf.
 23. World Wide Web Foundation, 'Women's Rights Online. Translating Access into Empowerment' (2015) [Фонд «Всесвітнє павутиння», «Права жінок в Інтернеті. Перетворення доступу до розширення прав та можливостей» (2015 рік)], за посиланням: <http://webfoundation.org/docs/2015/10/womens-rights-online21102015.pdf>.
 24. Pandemics and Violence Against Women and Children (2020). Peterman, A., Potts, A., O'Donnell, M., Thompson, K., Shah, N., Oertelt-Prigione, S., and van Gelder, N., Center for Global Development Pandemics and Violence Against Women and Children (2020). Peterman, A., Potts, A., O'Donnell, M., Thompson, K., Shah, N., Oertelt-Prigione, S., and van Gelder, N., Center for Global Development [Пандемії та насильство щодо жінок та дітей (2020 рік). Peterman, A., Potts, A., O'Donnell, M., Thompson, K., Shah, N., Oertelt-Prigione, S., i van Gelder, N., Центр глобального розвитку], за посиланням: <https://www.cgdev.org/publication/pandemics-and-violence-against-women-and-children>
 25. Remote Court Hearings and Judicial Processes in Response to COVID-19 in Mission and other Fragile Settings Justice and Correction Service. UN Office of Rule of Law and Security Institutions (OROLSI)/Department of Peace Operations (DPO) 13 April 2020 2020 [Дистанційні судові слухання та судові процеси у відповідь на пандемію COVID-19 під час місії та інших служб з питань правосуддя та виправних установ Управління ООН у справах органів забезпечення законності і безпеки (OROLSI)/Департамент миротворчих операцій (DPO), 13 квітня, 2020 рік], за наступним посиланням: https://globalrightsforwomen.org/wp-content/uploads/2020/04/Court-Response-to-Violence-Against-Women-During-COVID-19-Powerpoint_compressed.pdf
 26. COVID-19: How to include marginalized and vulnerable people in risk communication and community engagement (2020). International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs and the World Health Organization [COVID-19: Як залучити маргіналізовані та вразливі групи населення у процес інформування про ризики та залучення громад (2020 рік). Міжнародна Федерація Товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця, Офіс ООН з координації гуманітарних питань і Всесвітня Організація Охорони Здоров'я], за посланням: https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/COVID-19-CommunityEngagement_130320.pdf
 27. Global trends in emerging infectious diseases. Jones, K.E., Patel, N., Levy, M., Storeygard, A., Balk, D., Gittleman, J.L. et al. (2008). Nature 451: 990-94 [Глобальні тенденції у сфері нових інфекційних захворювань. Jones, K.E., Patel, N., Levy, M., Storeygard, A., Balk, D., Gittleman, J.L. et al. (2008 рік). Природа 451: 990-94], за посиланням: <https://www.cgdev.org/publication/pandemics-and-violence-against-women-and-children>
 28. Ecuador Country Case Study. Effective law and policy on gender equality and protection from sexual and gender-based violence in disasters (2020). The International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (IFRC) [Тематичне дослідження країни Еквадору. Ефективне законодавство та політика з питань гендерної рівності та захисту від сексуального та гендерного насильства в умовах лих (2020 рік). Міжнародна Федерація Товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця], за посиланням: <https://www.ifrc.org/media/13646>
 29. Special Rapporteur on violence against women finalizes country mission to the United Kingdom and Northern Ireland and calls for urgent action to address the accountability deficit and also the adverse impacts of changes in funding and services (2014) [Спеціальний доповідач стосовно насильства щодо жінок завершує місію до Великої Британії та Північної Ірландії і закликає вжити термінових заходів

- для усунення дефіциту підзвітності, а також негативних наслідків змін у фінансуванні та послугах (2014 рік)], за посиланням: <https://www.ohchr.org/en/statements/2014/04/special-rapporteur-violence-against-women-finalizes-country-mission-united>
30. Hard times: Women's pathways to crime and incarceration (2012). Artz, L., Hoffman-Wanderer, Y., and Moul, K. [Важкі часи: Шляхи жінок до злочинності та ув'язнення (2012 рік). Artz, L., Hoffman-Wanderer, Y., i Moul, K.], за посиланням: https://genderlinks.org.za/wp-content/uploads/imported/articles/attachments/18024_hard_times.pdf
 31. Gender-Based Discrimination & Women in Conflict with the Law (UNODC, 2020) [Дискримінація за ознакою статі та жінки, які перебувають у конфлікті із законом (УНЗ ООН, 2020 рік)], за посиланням: <https://www.unodc.org/e4j/en/crime-prevention-criminal-justice/module-9/key-issues/1-gender-based-discrimination-and-women-in-conflict-with-the-law.html>
 32. 2019 Report of the Secretary-General on violence against women migrant workers (A/74/235) [2019 Доповідь Генерального секретаря ООН про насильство щодо трудящих жінок-мігранток (A/74/235)], за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2019/07/a-74-235-sg-report-violence-against-women-migrant-workers>
 33. Addressing the Impacts of the COVID-19 Pandemic on Women Migrant Workers (2020). UN Women Guidance Note [Боротьба з наслідками пандемії COVID-19 для трудящих жінок-мігрантів (2020 рік). Керівна записка ООН Жінки], за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/04/guidance-note-addressing-the-impacts-of-the-covid-19-pandemic-on-women-migrant-workers>
 34. From Global Coordination to Local Strategies A Practical Approach to Prevent, Address and Document Domestic Violence under COVID-19 Briefing Paper (2020). MADRE, Media Matters for Women, MenEngage Alliance, Nobel Women's Initiative, OutRight Action International, Women Enabled International, and Women's International League for Peace and Freedom (WILPF) [Від глобальної координації до місцевих стратегій Практичний підхід до запобігання, звернення та документування випадків домашнього насильства відповідно до інформаційного документа COVID-19 (2020 рік). MADRE, Media Matters for Women, MenEngage Alliance, Nobel Women's Initiative, OutRight Action International, Women Enabled International, i Міжнародна жіноча ліга за мир та свободу (WILPF)], за посиланням: https://www.wilpf.org/wp-content/uploads/2020/04/MADRE-Domestic-Violence-Under-COVID-19-Briefing-Paper_4.21.20.pdf
 35. Coronavirus lockdown raises risk of online child abuse, charity says. The Guardian (2020) [Ізоляція у зв'язку з коронавірусом підвищує ризик насильства над дітьми в мережі. Британська газета The Guardian (2020 рік)], за посиланням: <https://www.theguardian.com/world/2020/apr/02/coronavirus-lockdown-raises-risk-of-online-child-abuse-charity-says>
 36. COVID-19: Urgent need for child protection services to mitigate the risk of child sexual abuse and exploitation worldwide (2020), Mama Fatima Singhathe, the Special Rapporteur on the sale and sexual exploitation of children [COVID-19: Нагальна необхідність надання послуг захисту дітей з метою зменшення небезпеки сексуального насильства над дітьми та їх сексуальної експлуатації у всьому світі (2020 рік). Mama Fatima Singhathe, Спеціальний доповідач з питання про торгівлю дітьми та їх сексуальну експлуатацію], за посиланням: <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25865&LangID=E>
 37. Risk of online sex trolling rises as coronavirus prompts home working. Reuters (2020) [Ризик онлайн-тролінгу зростає у міру того, як коронавірус спонукає працювати з дому. Британське агентство новин «Reuters» (2020 рік)], за посиланням: <https://www.reuters.com/article/us-women-rights-cyberflashing-trfn-idUSKBN2153HG>
 38. Gender Dimensions of the COVID-19 Pandemic (2020). Вашингтон, округ Колумбія: Група Світового банку [Гендерні аспекти пандемії COVID-19. Вашингтон, округ Колумбія: Група Світового банку], за посиланням: <http://documents.worldbank.org/curated/en/618731587147227244/Gender-Dimensions-of-the-COVID-19-Pandemic>
 39. Has it become too dangerous to measure violence against women? Kelli Rogers, 6 May 2020 «Чи стало визначення масштабів насильства щодо жінок надто небезпечним?» Келлі Роджерс, 6 травня 2020 рік], за посиланням: <https://asiapacific.unfpa.org/en/news/covid-19-has-it-become-too-dangerous-measure-violence-against-women>
 40. Sphere Association. The Sphere Handbook: Humanitarian Charter and Minimum Standards in Humanitarian Response, fourth edition, Geneva, Switzerland, 2018 [Проект «Сфера». Посібник проекту «Сфера»: Гуманітарна Хартія і мінімальні стандарти при наданні гуманітарної допомоги, 4те видання, Женева, Швейцарія, 2018 рік], за посиланням: <https://spherestandards.org/wp-content/uploads/Sphere-Handbook-2018-EN.pdf>
 41. Bystander Approach. Graham Goulden for Cultivating Minds UK. [Підхід очевидця. Грем Гоулден для організації Культивування розуму Великої Британії], за посиланням: <https://grahamgoulden.com/cultivating-minds-uk/about/>
 42. The Security Sector's Role in Responding to Health Crises. Lessons from the 2014–2015 Ebola Epidemic and Recommendations for the Mano River Union and Its Member States (2017). Sandy, J., Schnabel, A., Sovula, H., Trepp, U., and Zumsteg, R. The Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces (DCAF) [Роль сектору безпеки у реагуванні на кризи в галузі охорони здоров'я. Висновки, зроблені під час епідемії Еболи в 2014-2015 роках та рекомендації для Союзу країн басейну річки Мано та його держав-членів (2017 рік). Дж. Сенді, А. Шнабель, Х. Сувула, У. Трепп, Р. Цумстег. Женевський центр демократичного контролю за збройними силами (DCAF)], за посиланням: <https://www.dcaf.ch/security-sectors-role-responding-health-crises-lessons-2014-2015-ebola-epidemic>
 43. Court Response to Violence Against Women During COVID-19. Webinar Series: Adapting Legal and Systemic Responses During COVID-19 Addressing Violence Against Women April 3, 2020. Global Rights for Women [Серія веб-семинарів: Адаптація правових та системних заходів реагування під час пандемії COVID-19 стосовно боротьби з насильством щодо жінок, 3 квітня, 2020 рік. Глобальні права жінок], за наступним посиланням: <https://>

globalrightsforwomen.org/wp-content/uploads/2020/04/Court-Response-to-Violence-Against-Women-During-COVID-19-Powerpoint_compressed.pdf

44. Policy Brief: The Impact of COVID-19 on children (2020). UN Sustainable Development Group [Концептуальна записка: вплив COVID -19 на дітей (2020 рік). Комісія ООН зі сталого розвитку], за посиланням: <https://unsdg.un.org/resources/policy-brief-impact-covid-19-children>
45. COVID-19 and violence against women What the health sector/system can do (WHO, 2020) [COVID -19 та насильство щодо жінок Що може зробити сектор/система охорони здоров'я], за посиланням: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/331699>
46. Jhumka Gupta, "What does coronavirus mean for violence against women?," Women's Media Centre, March 19, 2020 [Jhumka Gupta, «Як впливає коронавірус на випадки насильства щодо жінок?» Жіночий центр засобів масової інформації, 19 березня 2020 року], за посиланням: <https://womensmediacenter.com/news-features/what-does-coronavirus-mean-for-violence-against-women>
47. COVID-19 and Gender Equality and Women, Peace and Security (WPS). UN Department of Peace Operations [COVID-19, гендерна рівність та жінки, мир та безпека (ЖМБ). Департамент миротворчих операцій Секретаріату ООН], за посиланням: https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/covid-19_and_wps.pdf
48. Christian Aid, CAFOD, Tearfund, and Islamic Relief (2015) Keeping the Faith: The Role of Faith Leaders in the Ebola Response, London: Christian Aid [Християнська допомога, CAFOD, Tearfund та Ісламська допомога (2015 рік) Продовжуємо вірити: Роль релігійних лідерів у боротьбі з Еболою, Лондон: Християнська допомога], за посиланням: http://learn.tearfund.org/~/_/media/files/tilz/research/keeping_the_faith_july_2015.pdf
49. Ebola Recovery in Sierra Leone Tackling the Rise in Sexual and Gender Based Violence And Teenage Pregnancy During The Ebola Crisis, New York: UNDP (2015a) [Відновлення після спалаху Еболи в Сьєрра-Леоні у зв'язку зі зростанням сексуального, гендерного насильства та підліткової вагітності під час кризи, спричиненої лихоманкою Ебола, Нью-Йорк: ПРООН], за посиланням: <https://www.undp.org/content/dam/sierraleone/docs/Ebola%20Docs/SL%20FS%20SGBV.pdf>
50. Confronting the gender impact of the Ebola Virus Disease on Guinea, Liberia and Sierra Leone. Africa Policy Note, Vol. 2, No. 1, 30 January 2015, p.4. [Боротьба з гендерними наслідками вірусу Ебола на Гвінею, Ліберію та Сьєрра-Леоне. Політична записка Африки, Том 2, № 1, 30 січня 2015 року, ст.4], за посиланням: https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/RBA%20Policy%20Note%20Vol%202%20No%201%202015_Gender.pdf
51. Conflict, Displacement and IPV: Findings from Two Congolese Refugee Camps in Rwanda. Violence Against Women. Wako, E., Elliott, L., De Jesus, S., Zotti, M.E., Swahn, M.H., and J. Beltrami. (2015). Violence Against Women. 21(9): 1087-101 [Конфлікт, переміщення населення та насильство з боку інтимного партнера: висновки, зроблені у двох таборах конголезьких біженців у Руанді. Насильство щодо жінок. Wako, E., Elliott, L., De Jesus, S., Zotti, M.E., Swahn, M.H., and J. Beltrami. (2015). Violence Against Women. 21(9): 1087-101]
52. Violence against refugee women along the Thai-Burma border. Falb, K.L., McCormick, M.C., Hemenway, D., Afinson, K., and J.G. Silverman. (2013). International Journal of Gynecology & Obstetrics. 120(3): 279-283 [Насильство щодо жінок-біженців вздовж тайсько-бірманського кордону. Falb, K.L., McCormick, M.C., Hemenway, D., Afinson, K., and J.G. Silverman. (2013 рік). Міжнародний журнал Gynecology & Obstetrics. 120(3): 279-283], за посиланням: http://support.arcrelief.org/site/DocServer/VAW_on_the_Thai-Myanmar_Border.pdf?docID=2622
53. Horn, R. (2010). Responses to intimate partner violence in Kakuma a refugee camp: Refugee interactions with agency systems. Social Science & Medicine. 70(1): 160-168 [Horn, R. (2010 рік). Заходи боротьби з насильством з боку інтимного партнера в таборі біженців Какума: Взаємодія біженців із системами. Social Science & Medicine. 70(1): 160-168]
54. A New Scourge to Afghan Women: COVID-19 Oxfam Briefing Note (2020) [Нове лихо для афганських жінок: COVID-19 Інформаційна записка Оксфам (2020 рік)], за посиланням: <https://asia.oxfam.org/latest/policy-paper/new-scourge-afghan-women-covid-19>
55. UNICEF Helpdesk Gender Based Violence in Emergencies: Emergency Responses to Public Health Outbreaks (UNICEF, 2018) [Надання допомоги постраждалим від гендерного насильства у надзвичайних ситуаціях: Надзвичайні заходи реагування на спалахи захворювань (ЮНІСЕФ, 2018 рік)], за посиланням: <http://www.sddirect.org.uk/media/1617/health-responses-and-gbv-short-query-v2.pdf>
56. Increased Gender-based Violence Among Women Internally Displaced in Mississippi 2 Years Post-Hurricane Katrina. Anastario, M., Shehab, N., and Lawry, L. (2013). Disaster Medicine and Public Health Preparedness. 3 (1): 18-26 [Зростання насильства за ознакою статі серед внутрішньо переміщених жінок у штаті Міссісіпі через два роки відновлювальних робіт після урагану Катріна. Anastario, M., Shehab, N., and Lawry, L. (2013 рік). Медицина та громадська охорона здоров'я 3 (1): 18-26].
57. Converging drivers of interpersonal violence: Findings from a qualitative study in post-hurricane Haiti. Bermudez, L.G, Stark, L., Bennouna, C., Jensen, C., Potts, A., Kaloga, I.F., et al. (2019). Child Abuse & Neglect, 89:178-191 Gender-based violence and environment linkages: Castañeda Camey, I., Sabater, L., Owren, C. and Boyer, A.E. (2020). The violence of inequality. Wen, J. (ed.). Gland, Switzerland: IUCN. 272pp. [Рушійні сили міжособистісного насильства: висновки, зроблені під час якісного дослідження, проведеного Гаїті після урагану. Bermudez, L.G, Stark, L., Bennouna, C., Jensen, C., Potts, A., Kaloga, I.F., et al. (2019). Child Abuse & Neglect, 89:178-191 Взаємозв'язок між гендерним насильством та навколишнім середовищем: Castañeda Camey, I., Sabater, L., Owren, C. and Boyer, A.E. (2020 рік). Насильство нерівності. Wen, J. (ed.). Gland, Switzerland: IUCN. ст. 272].
58. International Rescue Committee (IRC) and Global Women's Institute (GWI). (2015) Responding to Typhoon Haiyan: Women and Girls Left Behind. A study on violence against women and girls' prevention and mitigation in the response to Typhoon Haiyan [Міжнародний комітет порятунку (МКП) та Глобальний жіночий інститут (ГВІ). (2015 рік) Реагування на тайфун Хайян: Жінки та дівчата, залишені позаду. Дослідження з питання попередження

- насилства щодо жінок і дівчат і пом'якшення наслідків у зв'язку з тайфуном Хайян], за посиланням: <https://www.whatworks.co.za/documents/publications/17-responding-to-typhoon-haiyan-women-and-girls-left-behind/file>
59. Sitting on a Volcano: Domestic Violence in Indonesia Following Two Volcano Eruptions. Schwefer, M. (2018). Ifo Working Paper Series 263, Ifo Institute – Leibniz Institute for Economic Research at the University of Munich [Сидячи на вулкані: домашнє насилство в Індонезії після двох вивержень вулкана. Швєфєр, М. (2018 рік). Серія робочих документів Ifo 263, Ifo Інститут – Інститут економічних досліджень Лейбніца при Мюнхенському університеті], за посиланням: <https://www.cesifo.org/DocDL/wp-2018-263-schwefer-domestic-violence.pdf>
 60. Prevalence of Sexual Violence among Female Refugees in Complex Humanitarian Emergencies: A Systematic Review and Meta-Analysis. Vu, A., Adam, A., Wirtz, A., Pham, K., Rubenstein, L., Glass, N., Beyrer, C. and S. Singh. (2014). The PLoS Curr. Edition 1. doi: 10.1371/currents.dis.835f10778fd80ae031aac12d3b533ca7 [Поширеність сексуального насилства серед жінок-біженців у складних гуманітарних надзвичайних ситуаціях: Систематичний огляд та мета-аналіз. Vu, A., Adam, A., Wirtz, A., Pham, K., Rubenstein, L., Glass, N., Beyrer, C. and S. Singh. (2014). The PLoS Curr. Edition 1. doi: 10.1371/currents.dis.835f10778fd80ae031aac12d3b533ca7], за посиланням: <http://currents.plos.org/disasters/index.html%3Fp=11337.html>
 61. International Rescue Committee (IRC, 2015) [Міжнародний комітет порятунку (МКП, 2015 рік)], за посиланням: <https://www.rescue.org/sites/default/files/document/564/ircpvcfinalen.pdf>.
 62. A systematic review of prevalence studies of gender-based violence in complex emergencies. Stark, L. and A. Ager. (2011). Trauma Violence Abuse 12 (3): 127-34 [Систематичний огляд досліджень поширеності ґендерного насилства у складних надзвичайних ситуаціях. Stark, L. і A. Ager. (2011 рік). Травматичне насилство 12 (3): 127-34].
 63. Everything on her Shoulders: Rapid Assessment on Gender and Violence against Women and Girls in Beni, DRC, (International Rescue Committee, New York, 2019) [Все на її плечах: Оперативна оцінка ґендерного насилства та насилства щодо жінок та дівчаток у Бені, ДРК (Міжнародний комітет порятунку, Нью-Йорк, 2019 рік)], за посиланням: <https://www.rescue.org/report/everything-her-shoulders-rapid-assessment-gender-and-violence-against-women-and-girls-ebola>
 64. Ebola Recovery in Sierra Leone: Tackling the rise in sexual and gender-based violence and teenage pregnancy during the Ebola crisis, (UNDP, 2015) [Відновлення після спалаху Еболи в Сьєрра-Леоні у зв'язку зі зростанням сексуального, ґендерного насилства та підліткової вагітності під час кризи, спричиненої лихоманкою Ебола (ПРООН, 2015 рік)], за посиланням: <https://www.undp.org/content/dam/sierraleone/docs/Ebola%20Docs./SL%20FS%20SGBV.pdf>
 65. UNICEF Helpdesk Gender Based Violence in Emergencies: Emergency Responses to Public Health Outbreaks. (UNICEF, 2018) [ЮНІСЕФ Надання допомоги постраждалим від ґендерного насилства у надзвичайних ситуаціях: Надзвичайні заходи реагування на спалахи захворювань (ЮНІСЕФ, 2018 рік)], за посиланням: <http://www.sddirect.org.uk/media/1617/health-responses-and-gbv-short-query-v2.pdf>
 66. Vulnerability in an Influenza Pandemic: Looking Beyond Medical Risk. Technical Report. O'Sullivan, T. and M. Bourgoin. (2010). March 28, 2020 [Вразливість до пандемії грипу: Паза межами медичного ризику. O'Sullivan, T. і M. Bourgoin. (2010 рік). Технічна доповідь. 28 березня 2020 року], за посиланням: <https://www.semanticscholar.org/paper/Vulnerability-in-an-Influenza-Pandemic-%3A-Looking-%2C-O%E2%80%99SullivanBourgoin/48b390413d140b148a598a81dc4ec4515f1d458e>
 67. Integrating a Gender Perspective into Human Rights Investigations Guidance and Practice (UN Office of the High Commission for Human Rights, New York and Geneva, 2018) [Врахування ґендерних аспектів у розслідуванні порушень прав людини. Рекомендації та практика (УВКПЛ ООН, Нью-Йорк і Женева, 2018 рік)], за посиланням: <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/Publications/GenderIntegrationintoHRInvestigations.pdf>
 68. Prevention: Violence against women and girls and COVID-19 (2020). [Запобігання: Насилство щодо жінок та дівчат у контексті COVID-19. Інформаційна записка ООН Жінки], за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/05/brief-prevention-violence-against-women-and-girls-and-covid-19>
 69. COVID-19 and Essential Services Provision for Survivors of Violence Against Women and Girls (2020) [COVID -19 та надання базових послуг постраждалим жінкам та дівчатам від насилства. Інформаційна записка ООН Жінки], за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/04/brief-covid-19-and-essential-services-provision-for-survivors-of-violence-against-women-and-girls>
 70. Online and ICT* facilitated violence against women and girls during COVID-19 (2020) [Використання Інтернету та ІКТ* сприяло насилству щодо жінок і дівчат під час COVID-19 (2020 рік). Інформаційна записка ООН Жінки], за посиланням: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/04/brief-online-and-ict-facilitated-violence-against-women-and-girls-during-covid-19>
 71. Guidelines for Mobile and Remote Gender-Based Violence (GBV) Service Delivery (2018). International Rescue Committee (IRC) [Керівні принципи надання віддалених послуг та послуг з допомогою мобільного зв'язку щодо боротьби з ґендерно зумовленим насилством (ГЗН) Надання послуг (2018 рік). Міжнародний комітет порятунку (МКП)], за посиланням: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/GBV-Mobile-and-Remote-Service-Delivery-Guidelines-final.pdf>
 72. Identifying and Mitigating Gender-based Violence Risks within the COVID-19 Response Last updated: 6 April 2020. Inter-Agency Standing Committee (IASC) [Виявлення та зменшення небезпеки ґендерного насилства у контексті оагування на COVID-19. Останнє оновлення: 6 квітня, 2020 року. Міжурядовий постійний комітет], за посиланням: <https://gbvguidelines.org/wp/wp-content/uploads/2020/04/Interagency-GBV-risk-mitigation-and-Covid-tipsheet.pdf>
 73. Personal Protective Equipment (PPE) operational guidance (April 8, 2020). UK College of Policing UK [Оперативне керівництво із застосування засобів індивідуального

- захисту (3ІЗ) (8 квітня 2020 року). Коледж Поліції Великої Британії], за посиланням: <https://news.npcc.police.uk/releases/coronavirus-guidance-on-personal-protective-equipment-issued-to-police-forces>
74. Lockdown on Domestic Violence (Akshara Centre, 2020) [Протидія домашньому насильству (Центр Акшара, 2020 рік)], за посиланням: <https://www.aksharacentre.org/lockdown-logs/>
 75. Online Safety in a Changing World – COVID-19 and Cyber Violence (2020). Sexual Violence Research Initiative [Безпека онлайн в мінливому світі – COVID-19 і кібернасильство (2020 рік). Ініціатива щодо дослідження проблеми сексуального насильства], за посиланням: <https://www.svri.org/blog/online-safety-changing-world-%E2%80%93-covid-19-and-cyber-violence>
 76. COVID-19 at the Intersection of Gender and Disability: Findings of a Global Human Rights Survey, March to April 2020 Women Enabled International (2020). Women Enabled International [COVID-19 на перетині межі гендерної проблематики та інвалідності: Висновки глобального дослідження з прав людини, березень – квітень 2020 року Women Enabled International (2020). Women Enabled International], за посиланням: <https://womenenabled.org/reports/wei-covid-19-at-the-intersection-of-gender-and-disability/>
 77. COVID-19 and Child, Early and Forced Marriage: An Agenda for Action (2020). Girls not Brides. The Global Partnership to End Child Marriage [COVID-19 та дитячі, ранні та примусові шлюби: Програма дій (2020 рік). Дівчатка-підлітки – не наречені. Глобальне партнерство за викоринення дитячих шлюбів], за посиланням: <https://www.girlsnotbrides.org/learning-resources/resource-centre/covid-19-and-child-early-and-forced-marriage-an-agenda-for-action/>
 78. A Girl No More: The Changing Norms of Child marriage in Conflict (2016). Women's Refugee Commission [Більше не дівчата: Зміна норм щодо дитячих шлюбів в умовах конфлікту (2016 рік). Комісія у справах жінок-біженців], за посиланням: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Changing-Norms-of-Child-Marriage-in-Conflict.pdf>
 79. Did You Know That Millions of People Around the World Are Still Uprooted from Their Homes By Disasters (2020)? André, C., Ginnetti, J., and Ponserre, S. for the Internal Displacement Monitoring Centre [Чи знаєте ви, що мільйони людей у всьому світі, як і раніше, змушені покидати свої будинки внаслідок стихійних лих (2020 рік)? André, C., Ginnetti, J., та Ponserre, S. для Центру моніторингу внутрішніх переміщень], за посиланням: <https://www.internal-displacement.org/expert-opinion/did-you-know-that-millions-of-people-around-the-world-are-still-uprooted-from-their>
 80. Washington Group Questionnaire [Запитальник Вашингтонської групи], за посиланням: <https://www.washingtongroup-disability.com/>
 81. UN joint report "Justice for Women amidst COVID-19" (2020). UN Women, IDLO, UNDP, UNODC, World Bank and the Pathfinders for Justice [Спільна доповідь ООН «Правосуддя для жінок в умовах пандемії COVID-19» (2020 рік). ООН Жінки, Міжнародна організація права розвитку (IDLO), Програма розвитку ООН, УНЗ ООН, WB і Шукачі справедливості], за посиланням: <https://www.idlo.int/sites/default/files/pdfs/publications/Justice-for-Women-Full-Report-English.pdf>
 82. National Commission for Lebanese Women, UN Women, WHO, UNFPA, 2020. Gender Alert on COVID-19, Lebanon. In Focus: Access to Justice and Gender Based Violence. April 10, 2020. Issue No. 1. [Національна комісія у справах жінок Лівану, ООН Жінки, ВООЗ, ЮНФПА, 2020. Попередження з гендерних питань у зв'язку з COVID-19, Ліван. У фокусі: Доступ до правосуддя та гендерне насильство 10 квітня, 2020 рік. Випуск № 1.], за посиланням: <https://www2.unwomen.org/-/media/field%20office%20arab%20states/attachments/publications/2020/04/gender%20and%20covid-19%20in%20lebanon/updated/gender%20alert%20on%20covidlebanon%20english.pdf?la=en&vs=1838>
 83. Operation Faoiseamh – Domestic Abuse 9th June 2020. Ireland's National Police and Security Service [Операція Faoiseamh – Домашнє насильство 9 червня 2020 року. Національна поліція та служба безпеки Ірландії], за посиланням: <https://www.garda.ie/en/about-us/our-departments/office-of-corporate-communications/press-releases/2020/june/operation%20faoiseamh%20-%20domestic%20abuse%209th%20june%202020%20.html#:~:text=Operation%20Faoiseamh%2C%20which%20commenced%20as,protected%20during%20this%20extraordinary%20time.>
 84. Safe Ireland Welcomes Garda Prioritisation of Domestic Abuse and Coercive Control. Safe Ireland [Безпечна Ірландія вітає пріоритизацію поліцією домашнього насильства та примусового контролю. Безпечна Ірландія], за посиланням: <https://www.safeireland.ie/safe-ireland-welcomes-garda-prioritisation-of-domestic-abuse-and-coercive-control/>
 85. Measures and Practices by Country. Promoting and Protecting Women's Rights at National Level. Council of Europe [Заходи та практика країн. Заохочення та захист прав жінок на національному рівні. Рада Європи], за посиланням: [https://www.coe.int/en/web/genderequality/promoting-and-protecting-women-s-rights#:%2263001324%22:\[14\]](https://www.coe.int/en/web/genderequality/promoting-and-protecting-women-s-rights#:%2263001324%22:[14])
 86. Assessing Sexual and Gender Based Violence during the Ebola Crisis in Sierra Leone (2015). UNDP and Irish Aid [Оцінка сексуального та гендерного насильства під час кризи, спричиненої лихоманкою Ебола у Сьєрра-Леоні (2015 рік). ПРООН та Ірландська організація з надання допомоги], за посиланням: https://www.sl.undp.org/content/dam/sierraleone/docs/Ebola%20Docs./undp_sl_ebola_SGBV%20Prevalence%20During%20the%20EVD%20Crisis%20in%20Sierra%20Leone.pdf
 87. Не лише гарячі лінії та мобільні телефони: GBV Service provision during COVID-19 (2020). Erskine, D. for UNICEF [Не лише гарячі лінії та мобільні телефони: Надання послуг з урахуванням гендерного насильства протягом пандемії COVID-19 (2020). Д. Ерскіне для ЮНІСЕФ], за посиланням: <https://www.unicef.org/media/68086/file/GBV%20Service%20Provision%20During%20COVID-19.pdf>
 88. Global Rapid Gender Analysis for COVID-19 (2020) international Rescue Committee and CARE International [Глобальний оперативний аналіз гендерних питань в умовах COVID-19 (2020 рік) Міжнародний комітет порятунку і некомерційна організація CARE International], за посиланням: <https://www.rescue.org/report/global-rapid-gender-analysis-covid-19>

A large, light gray, stylized number '15' is positioned in the background of the page. The '1' is a simple vertical bar, and the '5' is composed of a vertical stem and a curved top that loops back to the left. The text is centered horizontally and vertically within the '5' part of the number.

**ПРИМІТКИ ТА РЕКОМЕНДОВАНА
ЛІТЕРАТУРА**

ПРИМІТКИ ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

РОЗДІЛ 2

Роль керівника і лідера команди

'Domestic Abuse Strategy 2015-2020'. The production of this document, and the contribution of resources to support the Strategy's development and ongoing maintenance, is sponsored by the States of Guernsey Home Department, see: <https://www.gov.gg/CHttpHandler.ashx?id=98929&p=0>

'A Practitioner's Toolkit on Women's Access to Justice Programming' (UN Women et al. 2018), at <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2018/5/a-practitioners-toolkit-on-womens-access-to-justice-programming>

'Everyone's business: Improving the police response to domestic abuse', at: <https://www.justiceinspectorates.gov.uk/hmicfrs/wp-content/uploads/2014/04/improving-the-police-response-to-domestic-abuse.pdf>

'Why do some men use violence against women and how can we prevent it?' Quantitative Findings from the United Nations Multi-Country Study on Men and Violence in Asia and the Pacific, at: <http://www.partners4prevention.org/sites/default/files/resources/p4p-report.pdf> Partners for prevention (2013). Partners for Prevention is a UNDP, UNFPA, UN Women and UNV regional joint programme for gender-based violence prevention in Asia and the Pacific.

Gender Toolkit: Standardised Best Practices on Gender Mainstreaming in Peacekeeping Handbook (United Nations Police, 2015) at: <http://repository.un.org/bitstream/handle/11176/387374/United%20Nations%20Police%20Gender%20Toolkit%20Handbook.pdf?sequence=51&isAllowed=y>

Justice Department Issues Guidance on Identifying and Preventing Gender Bias in Law Enforcement Response to Sexual Assault and Domestic Violence (US Department of Justice, Office of Public Affairs, 2015) at: <https://www.justice.gov/opa/pr/justice-department-issues-guidance-identifying-and-preventing-gender-bias-law-enforcement>

OSCE-Led survey on violence against women: Main report (Organization for Security and Co-operation in Europe, 2019) at: <https://www.osce.org/secretariat/413237?download=true>

National Outcome Standards for Perpetrator Interventions (NOSPI) Baseline Report 2015-2016. Australian Department for Social Sciences. <https://plan4womenssafety.dss.gov.au/wp-content/uploads/2018/08/nationaloutcomestandardsreportweb.pdf>

Welch, J. and F. Mason.,(2007), 'Rape and Sexual Assault' British Medical Journal 334, no. 7604: 1154–1158.

Progress of the World's Women in Pursuit of Justice (UN Women, 2011), at: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2011/7/progress-of-the-world-s-women-in-pursuit-of-justice>

Crenshaw, K. 'Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory and Antiracist Politics', University of Chicago Legal Forum Volume 1989, Issue 1 Article 8. <https://chicagounbound.uchicago.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1052&context=uclf>

The Sphere Handbook: 'Humanitarian Charter and Minimum Standards in Humanitarian Response' 4th edition, (Geneva, Switzerland, 2015)at: www.sphere-standards.org/handbook

Bastick, M., and Valasek, K., Security Sector Reform Assessment, Monitoring and Evaluation and Gender. Gender and SSR Toolkit (Geneva Centre for Security Sector Governance, 2008), at: <https://www.dcaf.ch/gender-security-sector-reform-toolkit>

Gender-based Violence Resource Pack. A Standardized Training Tool for Duty Bearers, Stakeholders, and Rights Holders (UN Women, 2019)

Case Study: Imkaan - Supporting Asian, Black, Minority, Ethnic, and Refugee Survivors (UK), at: http://www.endvawnow.org/uploads/browser/files/shelter_uk_case_study_imkaan.pdf

'How the police are letting sexual assault victims down' (2014) Bates, L., for The Guardian at: <https://www.theguardian.com/lifeandstyle/womens-blog/2014/nov/21/police-letting-rape-victims-down-too>

'From the Margin to the Centre: Addressing Violence Against Women and Girls Alternative Bill' (Imkaan, October 2018), at: https://829ef90d-0745-49b2-b404-cbea85f15fda.filesusr.com/ugd/2f475d_91a5eb-3394374f24892ca1e1ebfeea2e.pdf

Tool 2: Policing and Gender in Gender and Security Toolkit (Geneva: DCAF, OSCE/ODIHR, UN Women, 2019) at: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/GSToolkit_Tool-2%20EN%20FINAL.pdf

'The police', SSR Backgrounder Series, (Geneva: DCAF, 2015) at: <http://ssrbackgrounders.org/fall.php?p=16&l=EN>

'Integrating gender into internal police oversight' (DCAF, OSCE, OSCE/ODIHR, 2014) at: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/DCAF_BG_7_The%20Police.11.15.pdf

'Police as an Entry Point to End Violence Against Women and Girls. Lessons from Civil Society Organizations' (UN Trust Fund to End Violence Against Women, New York, 2019).

'The Value of Intersectionality in Understanding Violence against Women and Girls (VAWG)' (Imkaan, UN Women and the European Union, 2019) at: <https://www2.unwomen.org/-/media/field%20office%20eca/attachments/publications/2019/10/the%20value%20of%20intersectionality%20in%20understanding%20violence%20against%20women%20and%20girls.pdf?la=en&vs=3339>

'Thematic study on the issue of violence against women and girls and disability' Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, (A/HRC/20/5), 30 March 2012, at: <https://www2.ohchr.org/english/issues/women/docs/A.HRC.20.5.pdf>

'The Trial of Rape. Understanding the Criminal Justice System Response to Sexual Violence in Thailand and Viet Nam' (UN Women, UNDP and UNODC, 2017), at: https://www2.unwomen.org/-/media/field%20office%20eseasia/docs/publications/2019/08/ap-trial-of-rape_26aug2019_lowres-compressed.pdf?la=en&vs=1916

'Intimate Partner Violence Response Policy and Training Content Guidelines 6 (International Association of Chiefs of Police, 2015) at: <https://www.theiacp.org/sites/default/files/all/i-j/IACPIntimatePartnerViolenceResponsePolicyandTrainingGuidelines2017.pdf>

Glossary of Common Terms in Gender Equality and Feminist Theory (2015). Šribar, R. in Gendering Science: Slovenian Surveys and Studies in the EU Paradigms, Vienna, Echoraum. M. Ule, R. Šribar and A. U. Venturini, eds.

'Gender sensitivity. European Institute for Gender Equality, at: https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1218?utm_source=newsletter&utm_medium=email&utm_campaign=how_gender_equal_is_your_parliament&utm_term=2019-11-27

UNODC, Handbook on Effective Police Responses to Violence against Women (Vienna 2010), available in [English](#), [Spanish](#), [French](#)

UNODC, Training Curriculum on Effective Police Responses to Violence against Women (Vienna, 2010).

РОЗДІЛ 3

Запобігання насильству

Code of Conduct for Law Enforcement Officials (adopted by General Assembly resolution 34/169 of 17 December 1979), see: <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/LawEnforcementOfficials.aspx>

'Aspects of violence against women that pertain directly to the Commission on Crime Prevention and Criminal Justice, (Commission on Crime Prevention and Criminal Justice' V.08-52191 (E) *0852191* Seventeenth session Vienna, 2018).

Recommendations for Action against Gender-related Killing of Women and Girls (UNODC, 2015), see: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/15-08233_A4-GRK_eBook.pdf

Updated Model Strategies and Practical Measures on the Elimination of Violence against Women in the Field of Crime Prevention and Criminal Justice, adopted by General Assembly resolution 65/228 of 21 December 2010, see: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/crimeprevention/Model_Strategies_and_Practical_Measures_on_the_Elimination_of_Violence_against_Women_in_the_Field_of_Crime_Prevention_and_Criminal_Justice.pdf

- United Nations Guidelines for the Prevention of Crime (Economic and Social Council resolution 2002/13, annex), see: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/crimeprevention/resolution_2002-13.pdf
- United Nations Standards and Norms in Crime Prevention At your Finger Tips (UNODC), at: https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/UN_standards_and_norms_in_crime_prevention_at_your_fingertips.pdf
- Handbook on the Crime Prevention Guidelines: Making Them Work (UNODC, 2010), at: https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/Handbook_on_Crime_Prevention_Guidelines_-_Making_them_work.pdf
- Guidelines on Police Operations in United Nations Peacekeeping Operations and Special Political Missions (DPKO-DFS, 2015), at: https://police.un.org/sites/default/files/sgf-guidelines_police_operations-2015.pdf
- Global Report Police Station Visiting Week (2012): Advancing Human Rights Standards in Police Stations (Altus Global Alliance) at: [https://issat.dcaf.ch/download/29464/413964/Altus%20Global%20Report%202012%20\(2\).pdf](https://issat.dcaf.ch/download/29464/413964/Altus%20Global%20Report%202012%20(2).pdf)
- Secretary-General's In-depth study on all forms of violence against women (A/61/122/Add.1), at: <https://www.un.org/womenwatch/daw/vaw/v-sg-study.htm>
- 'A Framework to Underpin Action to Prevent Violence against Women' (UN Women et al., 2015), at: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2015/11/prevention-framework>
- 'Reinforcing community and local security structures in Suzak, Kyrgyzstan' (Saferworld, 2015), at: <https://www.saferworld.org.uk/en-stories-of-change/reinforcing-community-and-local-security-structures-in-suzak-kyrgyzstan>
- Police Integrity Toolkit (The Geneva Centre for Security Sector Governance, 2012), at: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/Toolkit_ENG_screen.pdf
- Logar, R., 'The Austrian Model of Intervention in Cases of Domestic Violence', Paper presented at the UN Expert Group Meeting: Violence against Women: Good practice in Combating and Eliminating Violence against Women (Vienna, 17–20 May 2005), at: <https://www.un.org/womenwatch/daw/egm/vaw-gp-2005/docs/experts/logar.dv.pdf>
- Ending Violence against Women and Girls: The world's best laws and policies' (Future Policy Award, 2014) (UN Women, World Future Council and Inter-Parliamentary Union), at: https://www.world-futurecouncil.org/wp-content/uploads/2016/01/WFC_2014_Future_Policy_Award_En.pdf
- 'Eliminating Violence Against Women in the Asia Pacific: It's all of our responsibility', (UN Women), at : https://www.aidsdatahub.org/sites/default/files/publication/UN_Women_2015_Eliminating_violence_against_women_in_the_Asia_Pacific.pdf
- Ten Years of Austrian Anti-Violence Legislation: 2017 International Conference in the Context of the Council of Europe Campaign to Combat Violence Against Women, Including Domestic Violence (Vienna and St. Pölten, Austria, 5 to 7 November 2007), at: <https://www.interventionstelle-wien.at/download/?id=406>
- 'A Study for Creating a Multidisciplinary Response Mechanism to Violence Against Women in Egypt' (UNODC, 2015).
- 'Engagement and Communication Authorised Professional Practice' (College of Policing, UK), at: https://www.app.college.police.uk/app-content/engagement-and-communication/engaging-with-communities_
- Gender-Based Violence (Violence Against Women and Girls) (The World Bank, 2019), at: <https://www.worldbank.org/en/topic/socialdevelopment/brief/violence-against-women-and-girls>
- Guidelines to Estimate the Economic Cost of Domestic Violence in the Arab Region (UNFPA, 2019), at: https://www.unescwa.org/sites/www.unescwa.org/files/publications/files/guidelines-estimate-economic-cost-domestic-violence-arab-region-english_0.pdf
- 'Estimating Costs of Marital Violence in the Arab Region: Operational Model' (UN Women E/ESCWA/ECW/2017/Technical Paper 4, 18 July 2017), at: <https://arabstates.unwomen.org/en/digital-library/publications/2017/all/operational-model>
- 'Understanding local security councils in two minutes', Coginta for Police Reforms, at: https://www.youtube.com/watch?v=7fGF0_nteGA
- Qu'est ce qu'un CLSPD - CISPDP ? Government of France, at: <http://www.isere.gouv.fr/Politiques-publiques/Securites/Securite-publique/Prevention-de-la-delinquance2/Qu-est-ce-qu-un-CLSPD-CISPDP>
- 'Guide pratique conseil local de sécurité et de prévention de la délinquance en république de guinée (Coginta for Police Reform, 2017), at: <http://www.coginta.org/uploads/documents/cedd246fbc7d133bcf29135bec8a-66d561202ae4.pdf>

Fernandez, M., Piaget, K., Hernandez, T., and Berthoud, S., (2017), 'Decentralisation of Security Governance: Facilitator of a Human Rights-based Approach (HRBA) to SSR? ISSAT HRBA Working Group Paper 3, at: <https://issat.dcaf.ch/download/111714/2027474/HRBA%20Working%20Group%20Paper%203.pdf>

Intersectionality and the inclusive approach to dealing with gender-based violence: A Position Paper from Women Against Violence Europe (WAVE, 2018) at: http://files.wave-network.org/researchreports/WAVE%20_positionpaper_intersectionality2018.pdf

World Health Organization, 'Violence Prevention: The Evidence', at: <https://www.who.int/publications/i/item/violence-prevention-the-evidence>

ACES too High News, see: <https://acestoohigh.com/>

Martinez Calvo, S, Adverse Childhood Experiences (ACEs), at: <https://www.pacesconnection.com/blog/the-70-30-campaign>

'Combating Violence against Women: Minimum Standards for Support Services' (Directorate General of Human Rights and Legal Affairs, Council of Europe, Strasbourg, 2008), at: [https://www.coe.int/t/dg2/equality/domesticviolencecampaign/Source/EG-VAW-CONF\(2007\)Study%20rev.en.pdf](https://www.coe.int/t/dg2/equality/domesticviolencecampaign/Source/EG-VAW-CONF(2007)Study%20rev.en.pdf)

'Analytical study of the results of the 4th round of monitoring the implementation of Recommendation Rec (2002) 5 on the protection of women against violence in Council of Europe member states' (Council of Europe, 2014), at: <https://rm.coe.int/16805915e9>

What Is G.R.E.A.T.? See: <https://www.great-online.org/GREAT-Home>

School-based Violence Prevention: A Practical Handbook (World Health Organization, Geneva, 2019), see: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/324930/9789241515542-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

'Preventing Adverse Childhood Experiences (ACEs): Leveraging the Best Available Evidence', (Division of Violence Prevention National Center for Injury Prevention and Control Centers for Disease Control and Prevention Atlanta, Georgia, 2019), at: <https://www.cdc.gov/violenceprevention/pdf/preventingACES-508.pdf>

Project Tool 130: Checklist on problem resolution using the SARA model in UNPOL Gender Toolkit Standardised Best Practices on Gender Mainstreaming in Peacekeeping Compendium of Project Tools (2015), at: <http://repository.un.org/bitstream/handle/11176/387374/United%20Nations%20Police%20Gender%20Toolkit%20>

[Compendium%20of%20Project%20Tools.pdf?sequence=55&isAllowed=y](#)

РОЗДІЛ 4 Первинний контакт

Module 3: Justice and Policing Essential Services Package for Women and Girls Subject to Violence: Core Elements and Quality Guidelines (United Nations Joint Global Programme on Essential Services for Women and Girls Subject to Violence, 2015), see: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2015/12/essential-services-package-for-women-and-girls-subject-to-violence>

Guidelines on Justice in Matters Involving Child Victims and Witnesses of Crime (ECOSOC resolution 2005/20).

OSCE-led Survey on Violence against Women: Main report. (Organisation for the Security and Co-operation in Europe (Vienna, 2019), see: <https://www.osce.org/secretariat/413237?download=true>

Code of Conduct for Law Enforcement Official Adopted by General Assembly resolution 34/169 of 17 December 1979

Huhtanen, H., Lonsway, K.A., Archambault, J., 'Gender Bias in Sexual Assault Response and Investigation', Training Bulletin Series: Part 1. End Violence Against Women International (EVAWI, 2017)

Huhtanen, H., Lonsway, K.A., Archambault, J., 'Gender Bias in Sexual Assault Response and Investigation', Training Bulletin Series: Part 2. End Violence Against Women International (EVAWI, 2017)..

Huhtanen, H., Lonsway, K.A., Archambault, J., 'Gender Bias in Sexual Assault Response and Investigation' Training Bulletin Series: Part 3. End Violence Against Women International (EVAWI, 2017).

Huhtanen, H., Lonsway, K.A., Archambault, J., 'Gender Bias in Sexual Assault Response and Investigation', Training Bulletin Series: Part 4. End Violence Against Women International (EVAWI, 2017).

'Gender-Based Violence Training Manual for Judicial Officers in Uganda', (UN Women, 2019 unpublished).

Guerette, R.T. & Bowers, K.J. (2009), 'Assessing the Extent of Crime Displacement and Diffusion of Benefits: A Review of Situational Crime Prevention Evaluations' *Criminology*, 47(4), pp.1331-1368.

- A Practitioner's Toolkit on Women's Access to Justice Programming. (UN Women et al., 2018), see: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2018/5/a-practitioners-toolkit-on-womens-access-to-justice-programming>
- Declaration on the Elimination of Violence against Women, 23 February 1994. <https://undocs.org/en/A/RES/48/104>
- Strengthening Crime Prevention and Criminal Justice Response to Violence against Women (UNODC, 2014).
- 'Integrating a Gender Perspective into Human Rights Investigations Guidance and Practice'. UN Office of the High Commission for Human Rights (New York and Geneva, 2018). <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/Publications/GenderIntegrationintoHRInvestigations.pdf>
- 'Everyone's business: Improving the Police Response to Domestic Abuse' (HCIM 2014). <https://www.justiceinspectorates.gov.uk/hmicfrs/wp-content/uploads/2014/04/improving-the-police-response-to-domestic-abuse.pdf>
- Code of Conduct for Law Enforcement Officials, adopted by General Assembly resolution 34/169 of 17 December 1979, see: <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/LawEnforcementOfficials.aspx>
- Haskell, L. and Randell, M., 'The Impact of Trauma on Adult Sexual Assault Victims (2019). Report Submitted to: Justice Canada (2019), see: https://www.justice.gc.ca/eng/rp-pr/jr/trauma/trauma_eng.pdf
- Randall, M. (2010), 'Sexual Assault Law, Credibility, and "Ideal Victims": Consent, Resistance, and Victim Blaming', Canadian Journal of Women and the Law, 22(2), 397-43.
- McGaugh, J. L. (2002), 'Memory consolidation and the amygdala: A Systems Perspective'. Trends Neurosci (2002) Sep;25(9):456.
- Tanner, H., 'Start by Believing to Improve Responses to Sexual Assault and Prevent Gender Bias' (2017), see: https://evawintl.org/wp-content/uploads/2017-08_TB_Gender-Bias-and-SBB.pdf
- Sara Ferro Ribeiro and Danaé van der Straten Ponthoz, 'International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict. Best Practice on the Documentation of Sexual Violence as a Crime or Violation of International Law' (UK Foreign & Commonwealth Office, 2nd Edition, March 2017), see: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/598335/International_Protocol_2017_2nd_Edition.pdf
- 'Children and informal interpreting: Many children to take on an informal interpretation or translation role for their family', (The Children's Society UK).
- 'False Accusations', (Rape Crisis Scotland), see: <https://www.rapecrisisscotland.org.uk/resources/False-allegations-briefing-2021.pdf>
- 2013 CSW 57 Agreed Conclusions call on States to take necessary legislative and/or other measures to prohibit compulsory and forced alternative dispute resolution processes, including forced mediation and conciliation, in relation to all forms of violence against women and girls (E/2013/27 – E/CN.6/2013/11, para (g).
- Minority Rights Group International, see: <https://minority-rights.org/2019/12/10/marginalized-and-violated-gbv/>
- Principles and Guidelines, supported by practical guidance, on the human rights protection of migrants in vulnerable situations (OHCHR and the Global Migration Group), see: <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Migration/PrinciplesAndGuidelines.pdf>
- UNPOL Gender Toolkit Standardised Best Practices on Gender Mainstreaming in Peacekeeping: Compendium of Project Tools (2015), see: <http://repository.un.org/bitstream/handle/11176/387374/United%20Nations%20Police%20Gender%20Toolkit%20Compendium%20of%20Project%20Tools.pdf?sequence=55&isAllowed=y>

РОЗДІЛ 5 Розслідування

- Investigation Process (College of Policing), see: <https://www.app.college.police.uk/app-content/investigations/investigation-process/>
- Huhtanen, H., Lonsway, K.A., Archambault, J. (2017), 'Gender Bias in Sexual Assault Response and Investigation. Training Bulletin Series: Part 1', End Violence Against Women International (EVAWI).
- Unbiased Policing (Provincial Government of British Columbia), see: <https://engage.gov.bc.ca/unbiasedpolicing/work-to-date/>
- Malcolm K. Sparrow (2015), 'Measuring Performance in a Modern Police Organization in New Perspectives in Policing' (National Institute of Justice), see: <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/248476.pdf>
- Erin Gallagher, SGBV Investigation Planning (2015), Institute for International Criminal *Investigations* (IICI) and the Justice Rapid Response.

- Nathan Birdsall, Stuart Kirby & Michelle McManus (2017), 'Police-victim engagement in building a victim empowerment approach to intimate partner violence cases', *Police Practice and Research*, 18:1, 75-86, DOI: 10.1080/15614263.2016.1230061
- Training Programme on the Treatment of Child Victim/survivors and Child Witnesses of Crime for Law Enforcement Officials (UNODC, 2015), see: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Training_Programme_on_the_Treatment_of_Child_Victim/survivors_and_Child_Witnesses_of_Crime_-_Law_Enforcement.pdf
- United Nations Police Gender Toolkit (UN. Department of Peace Operations - DPO/ DPET/Integrated Training Service, 2015).
- 'A Handbook for Police Responding to Domestic Violence: Promoting Safer Communities by Integrating Research & Practice', see: https://www.lfcc.on.ca/publication/handbook-for-police-responding-to-domestic-violence-2004/a-handbook-for-police-responding-to-domestic-violence--promoting-safer-communities-by-integrating-research--practice_toc/
- Training Programme on the Treatment of Child Victim/survivors and Child Witnesses of Crime (UNODC, 2015), see: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Training_Programme_on_the_Treatment_of_Child_Victims_and_Child_Witnesses_of_Crime_-_Law_Enforcement.pdf
- Training Manual for Police Officers Strengthening Program for the Security of Vulnerable Groups, (UNODC in partnership with the Government of Mexico, 2017), see: https://www.unodc.org/mexicoandcentralamerica/es/sectors/Programa_for_talecer_seguridad_grupos_situacion_vulnerabilidad.html
- WHO Guidelines for Medico-Legal Care for Victim/Survivors of Sexual Violence (2003), see: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/42788>
- Roberts, Campbell and Lloyd, 'Honor-Based Violence: Policing and Prevention' CRC Press (Taylor and Francis Group), 2013
- Sexual Assault Response Policy and Training Content Guidelines. International Association of Chiefs of Police (2015), National Law Enforcement Leadership Initiative on Violence Against Women <https://www.theiacp.org/resources/sexual-assault-response-policy-and-training-content-guidelines>
- Guidelines for Medico-legal Care for Victim/Survivors of Sexual Violence (World Health Organisation (2003), see: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/42788>
- Training Programme on the Treatment of Child Victim/survivors and Child Witnesses of Crime for Law Enforcement Officials (UNODC, 2015), see: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Training_Programme_on_the_Treatment_of_Child_Victim/survivors_and_Child_Witnesses_of_Crime_-_Law_Enforcement.pdf
- 'Do No Harm' (UN Women, 2010), see: <https://endvawn-ow.org/en/articles/200-do-no-harm.html>
- 'Gender-based Violence Resource Pack - A Standardized Training Tool for Duty Bearers, Stakeholders, and Rights Holders (UN Women, 2019)
- Lisa Adams and Yumi Sera, 'Gender Guidelines' (2018), Disability Rights Fund & Disability Rights Advocacy Fund, see: <https://disabilityrightsfund.org/wp-content/uploads/Gender-Guidelines.pdf>
- 'More than just a ramp: A guide for Women's Refuges to develop Disability Discrimination Act Action Plans' (2007), Women with Disabilities Australia (WWDA), see: http://wwda.org.au/wp-content/uploads/2013/12/More_Than_Just_A_Ramp.pdf
- UN, Fact Sheet No.23, on Harmful Traditional Practices Affecting the Health of Women and Children, accessed via <https://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet23en.pdf>
- A Submission Highlighting the Harmful Practices Targeted at Persons with Disabilities, and in Particular Women and Girls with Disabilities, International Disability Alliance (2017), see: <http://www.internationaldisabilityalliance.org/resources/submission-highlighting-harmful-practices-targeted-persons-disabilities-and-particular>
- Nathan Birdsall, Stuart Kirby & Michelle McManus (2017), 'Police-victim engagement in building a victim empowerment approach to intimate partner violence cases', *Police Practice and Research*, 18:1, 75-86, DOI: 10.1080/15614263.2016.1230061.
- Ellison, L. (2002), 'Prosecuting domestic violence without victim participation', *Modern Law Review*, 65, 834-858
- Vandello, J. A. & Cohen, D., 'Male honor and female fidelity: Implicit cultural scripts that perpetuate domestic violence', [2003] *Journal of Personality and Social Psychology* 84 at p. 997.
- Julian Pitt-Rivers, "Honor and Social Status," in *Honour and Shame: The Values of Mediterranean Society* (ed. J. G. Peristiany, Weidenfeld and Nicolson, 1965), p 21.

UN News (4 March 2010) access via <https://news.un.org/en/story/2010/03/331422>

Global Study on Homicide, Gender related killing of women and girls (UNODC, 2018), accessed via https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/GSH2018/GSH18_Gender-related_killing_of_women_and_girls.pdf p.31.

UN Secretary General's In-depth study of all forms of violence against women, A/61/122/Add.1 (2006), para 65, p27.

UN Secretary General's In-depth study of all forms of violence against women, A/61/122/Add.1 (2006), para 1, p9.

UN Fact Sheet No.23 on Harmful Traditional Practices Affecting the Health of Women and Children, accessed via <https://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet23en.pdf>

A Submission Highlighting the Harmful Practices Targeted at Persons with Disabilities, and in Particular Women and Girls with Disabilities (International Disability Alliance, 2017).

HM Government Multi-agency practice guidelines, Handling cases of Forced Marriage (June 2014)

GirlsNotBrides, accessed via <https://www.girlsnotbrides.org/700-million-women-married-children-reveals-new-unicef-data/>

World Health Organisation (WHO), Adolescents: health risks and solutions, 13 December 2018 accessed via <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/adolescents-health-risks-and-solutions>

115 million boys and men around the world married as children - UNICEF United Kingdom, accessed via <https://www.unicef.org.uk/press-releases/115-million-boys-and-men-around-the-world-married-as-children-unicef/>

The United Nations Convention on the Rights of the Child, accessed via https://downloads.unicef.org.uk/wp-content/uploads/2010/05/UNCRC_PRESS200910web.pdf?_ga=2.16687990.170076905.1577836147-1551955756.1577836147

HM Government, Multi-agency practice guidelines: Handling cases of Forced Marriage, p.16, June 2014, accessed via https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/322307/HMG_MULTI_AGENCY_PRACTICE_GUIDELINES_v1_180614_FINAL.pdf

Thomson Reuters Foundation and 28TooMany, 'The Law and FGM, An Overview of 28 African Countries'

(September 2018) accessed via [https://www.28toomany.org/static/media/uploads/Law%20Reports/the_law_and_fgm_v1_\(september_2018\).pdf](https://www.28toomany.org/static/media/uploads/Law%20Reports/the_law_and_fgm_v1_(september_2018).pdf)

World Health Organisation (WHO), Factsheet on Female genital mutilation, 31 January 2018, accessed via <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/female-genital-mutilation>

National Police Chiefs Council (UK), see: <https://www.npcc.police.uk>

The Crown Prosecution Service (UK), see: <https://www.cps.gov.uk>

Protocol on the handling of Female Genital Mutilation (FGM) offences between the National Police Chiefs' Council and the Crown Prosecution Service (National Police Chiefs Council UK), see: https://www.cps.gov.uk/sites/default/files/documents/legal_guidance/hbv_and_fm_protocol_nov_16.pdf

'Honour-based Abuse, Forced Marriage and Female Genital Mutilation: A Policing Strategy for England, Wales & Northern Ireland - Eradicating Honour Based Abuse, Forced Marriage and Female Genital Mutilation Together' (National Police Chiefs Council UK), see: <https://www.npcc.police.uk/Publication/Final%20NPCC%20HBA%20strategy%202015%202018December%202015.pdf>

РОЗДІЛ 6 Безпека та захист

Report of the Secretary-General, 'In-depth study on all forms of violence against women', United Nations, A/61/122/Add.1, (6 July 2006) paras. 111- 112

National Outcome Standards for Perpetrator Interventions (NOSPI) Baseline Report 2015-2016; Australian Department for Social Sciences, see: <https://plan4womenssafety.dss.gov.au/wp-content/uploads/2018/08/nationaloutcomestandardsreport-web.pdf>

Haskell, L. and Randell, M., 'The Impact of Trauma on Adult Sexual Assault Victims', Report Submitted to: Justice Canada (2019), see: https://www.justice.gc.ca/eng/rp-pr/jr/trauma/trauma_eng.pdf

'Why Do Some Men Use Violence Against Women and How Can We Prevent It? Quantitative Findings from the United Nations Multi-Country Study on Men and Violence in Asia and the Pacific' Partners For Prevention (2013), see: https://www.undp.org/content/dam/rbap/docs/Research%20&%20Publications/womens_empowerment/

- [RBAP-Gender-2013-P4P-VAW-Report.pdf](#) Partners for Prevention is an UNDP, UNFPA, UN Women and UNV regional joint programme for Gender-based Violence Prevention in Asia and the Pacific.
- Ellsberg, M., H. A. F. M. Jansen, L. Heise, C. H. Watts and C. García Moreno (2008), 'Intimate partner violence and women's physical and mental health in the WHO multi-country study on women's health and domestic violence: An observational study' *The Lancet*, vol. 371, pp. 1165-1172.
- Ethical and Safety Recommendations for Interviewing Trafficked Women (WHO, 2003), see: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/42765>
- Guidelines on the Protection of Child Victims of Trafficking (UNICEF, 2006) <https://gdc.unicef.org/resource/guidelines-protection-child-victims-trafficking>
- R. Higgins., 'Problems and Process' (Clarendon Press, Oxford, 1994.), pp. 153-54, at, p. 153.
- Basic Principles on the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials (1990), adopted by the Eighth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, 27 August - 7 September 1990, see: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/useofforce-andfirearms.aspx>
- United Nations Police Gender Toolkit (UN Department of Peace Operations - DPO/ DPET/Integrated Training Service, 2015)
- A Practitioner's Toolkit on Women's Access to Justice Programming (UN Women et al., 2018). <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2018/5/a-practitioners-toolkit-on-womens-access-to-justice-programming>
- 'Multi-Sectoral Gender Based Violence Response at the District Level in Nepal', End of Project Evaluation Report (August 2009 August – July 2013) supported by The UN Trust Fund to Eliminate Violence against Women, see: <https://www2.unwomen.org/-/media/field%20office%20unfpa/publications/2018/evaluation%20digital%20library/3%20nplunctfecompressed.pdf?la=en&vs=832>
- Briefing Paper: 'Sex matters - A gender perspective on internal displacement' (2019), The Internal Displacement Monitoring Centre, see: <http://www.internal-displacement.org/sites/default/files/publications/documents/201902-gender-dimension.pdf>
- Quintero and Culler, 'IDP health in Colombia: Needs and Challenges,' *Forced Migration Review* (2009).
- Bozanic, D., 'The Hidden Pandemic: Firearms and Intimate Partner Violence Killing Women (UNDP SEESAC, 2020), see: <https://www.eurasia.undp.org/content/rbec/en/home/blog/2020/hidden-pandemic-firearms-killing-women.html>
- 'Challenges of IDP Protection - Research study on the protection of internally displaced persons in Afghanistan' (Joint IDP Profiling Service, November 2012).
- Kiah Rollings and Natalie Taylor, 'Measuring Police Performance in Domestic and Family Violence', *Trends and Issues in Crime and Criminal Justice*, No. 367 December 2008, (Australian Government/ Australian Institute of Criminology), see: <https://aic.gov.au/publications/tandi/tandi367>
- Loger, Rosa, 'Violence against women: Good practices in combating and eliminating violence against women: Austrian Model of Intervention in Domestic Violence Cases. Report to the Expert Group Meeting at the UN Division for the Advancement of Women, in collaboration with UN Office on Drugs and Crime, Vienna, Austria, 2005).
- Golding JM., 'Intimate partner violence as a risk factor for mental disorders: a meta-analysis' *Journal of Family Violence*, 1999;14:99–132.
- Dowling, C., Morgan, A., Boyd, C., Voce, I., 'Policing Domestic Violence: A Review of the Evidence (Research Report 13). Australian Institute of Criminology, 2018), see: <https://www.aic.gov.au/publications/rr/rr13>
- Training Manual for Police Officers Strengthening Program for the Security of Vulnerable Groups (UNODC in partnership with the Government of Mexico 2017), see: https://www.unodc.org/mexicoandcentralamerica/es/sectors/Programa_for_talecer_seguridad_grupos_situacion_vulnerabilidad.html
- Guidelines on Inclusion of Persons with Disabilities in Humanitarian Action (The Inter-Agency Standing Committee (IASC) Task Team on Inclusion of Persons with Disabilities in Humanitarian Action. Inter-Agency Standing Committee, 2019), see: <https://interagency-standingcommittee.org/iasc-task-team-inclusion-persons-disabilities-humanitarian-action/documents/iasc-guidelines>
- 'Everyone's business: Improving the police response to domestic abuse (2014). Her Majesty's Inspectorate of Constabulary (HMIC). <https://www.gov.uk/government/news/major-review-of-police-response-to-domestic-violence>

'Handbook on effective prosecution responses to violence against women and girls' (UNODC in partnership with UN Women 2014), see: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/14-02565_Ebook_new.pdf

'Capacity Building in Risk Assessment and Safety Management to Protect High Risk Victims' – A Learning Resource, (PROTECT II, Vienna 2012)

Frequently asked questions in Multi-Agency Risk Assessment Conferences (MARAC) Save Lives, see: <https://safelives.org.uk/sites/default/files/resources/MARAC%20FAQs%20General%20FINAL.pdf>

DASH Risk Model, at: <https://www.dashriskchecklist.co.uk/>

A Guide to Risk Assessment and Risk Management of Intimate Partner Violence against Women for Police (European Institute for Gender Equality, 2019), see: https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/20191701_mh0119277enn_pdf.pdf

2018 Report of the Special Rapporteur on violence against women, its causes and consequences on online violence against women and girls from a human rights perspective (A/HRC/38/47), at: http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/38/47

Rachel Robbins Hugh McLaughlin Concetta Banks Claire Bellamy Debbie Thackray, (2014), 'Domestic violence and multiagency risk assessment conferences (MARACs): A Scoping Review', *The Journal of Adult Protection*, Vol. 16 Iss 6 pp. 389 – 398n accessed at: https://www.researchgate.net/publication/280194675_Domestic_violence_and_multi-agency_risk_assessment_conferences_MARACs_A_scoping_review

Emily Turner, Juanjo Medina, Gavin Brown, 'Dashing Hopes? The Predictive Accuracy of Domestic Abuse Risk Assessment by Police', *The British Journal of Criminology*, Volume 59, Issue 5, September 2019, Pages 1013–1034, accessed at: <https://doi.org/10.1093/bjc/azy074>

Risk assessment and Risk Management by Police (European Institute for Gender Equality), at: <https://eige.europa.eu/gender-based-violence/risk-assessment-risk-management/principle-3-establishing-evidence-based-approach>

Amnesty reveals alarming impact of online abuse against women (2017), see: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2017/11/amnesty-reveals-alarming-impact-of-online-abuse-against-women/>

'Misuse of Firearms in Domestic Violence in South East Europe: Fast Facts', South Eastern and Eastern Europe

Clearinghouse for the Control of Small Arms and Light Weapons (SEESAC) (2019), see: https://www.seesac.org/f/docs/News-SALW/Misuse-of-firearms-in-SEE_ENG_WEB_FINAL.pdf

Domestic Abuse Stalking and Harassment and 'Honour'-Based Violence (DASH) (2011). Coordinated Action against Domestic Violence or 'CAADA' UK (now SafeLives UK)

Hart, S. D. (2008) 'Preventing violence: The role of risk assessment and management' in: A. C. Baldry & F. W. Winkel (Eds.), *Intimate partner violence prevention and intervention: The risk assessment and management approach* (pp. 7-18). Hauppauge, NY: Nova Science Publishers.

РОЗДІЛ 7

Підтримка та допомога

'Participation: Gender, Equity and Human Rights (WHO) at: <https://www.euro.who.int/en/publications/abstracts/participation-as-a-driver-of-health-equity-2019>

'Good Practices in Supporting Victims of Terrorism within the Criminal Justice Framework' (UNODC, 2015) at: https://www.unodc.org/documents/terrorism/Publications/Good%20practices%20on%20victims/good_practices_victims_E.pdf

Updated Model Strategies and Practical Measures on the Elimination of Violence against Women in the Field of Crime Prevention and Criminal Justice (2011, General Assembly resolution 65/228, annex)

Essential services Package for Women and Girls subject to Violence: Core Elements and Quality Guidelines (United Nations Joint Global Programme on Essential Services for Women and Girls Subject to Violence, 2015) at: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2015/12/essential-services-package-for-women-and-girls-subject-to-violence>

Mapping and Analysis of Domestic Legal Remedies to issues of Violence against Women (VAW), (Women's Legal and Human Rights Bureau and UN Women, 2010).

Hill Collins, P., 1990. *Black Feminist Thought: Knowledge, Consciousness, and the Politics of Empowerment*. Routledge, New York; cited in Imkaan and UN Women (2019), the Value of Intersectionality in Understanding Violence against Women and Girls, at: <https://www2.unwomen.org/-/media/field%20office%20eca/attachments/publications/2019/10/the%20value%20of%20intersectionality%20in%20understanding%20>

[violence%20against%20women%20and%20girls.pdf?la=en&vs=3339](#)

'Abuse of a position of vulnerability and other "means" within the definition of trafficking in persons', Issue Paper (UNODC, 2013), at: https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/2012/UNODC_2012_Issue_Paper_-_Abuse_of_a_Position_of_Vulnerability.pdf

Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power (adopted by General Assembly resolution 40/34 of 29 November 1985)

Strengthening Crime Prevention and Criminal Justice Response to Violence against Women, (UNODC, 2014).

Dowling, C., Morgan, A., Boyd, C., Voce, I., 'Policing Domestic Violence: A Review of the Evidence' (Australian Institute of Criminology, Research Report 13, 2018) at: <https://www.aic.gov.au/publications/rr/rr13>

Sexual Assault Response Policy and Training Content Guidelines (The International Association of Chiefs of Police 2015) at: <https://www.theiacp.org/sites/default/files/all/i-j/IACP%20Sexual%20Assault%20Response%20Policy%20and%20Training%20Content%20Guidelines.2017.3.23.pdf>

Lindgren, M and Nikolić-Ristanović, V., (2015), 'Crime Victims: International and Serbian Perspective' (Organization for Security and Cooperation in Europe, Mission to Serbia, Law Enforcement Department), at: <https://www.osce.org/serbia/85268?download=true>

Logar, Rosa, 'The Austrian Model of Intervention in Cases of Domestic Violence', Paper presented at the UN Expert Group Meeting on Violence against women: Good practice in Combating and Eliminating Violence against Women (Vienna, 17–20 May 2005).

Reuland, M., Schaefer-Morabito, M., Preston, C., Cheney, J., (2006) 'Police-Community Partnerships to Address Domestic Violence', U.S. Department of Justice Office of Community Oriented Policing Services, at: <https://cops.usdoj.gov/RIC/Publications/cops-p091-pub.pdf>

'The Partnership Wheel - Protect II – Capacity Building in Risk Assessment and Safety Planning to Protect High Risk Victims', (Vienna, 2012), at: http://fileserver.wave-network.org/trainingmanuals/PROTECTII_Risk_Assessment_and_Safety_2012_English.pdf

'Research will review support offered to sexual assault victims' (University of Birmingham, 2018) at: <https://www.birmingham.ac.uk/university/colleges/mds/news/2018/08/Research-sex-assault-victims-support.aspx>

Barker, N., Gregware., P.R., Cassidy, M.A., (1999), 'Family Killing Fields: Honor Rationales in the Murder of Women.'

'From the Margin to the Centre: Addressing Violence Against Women and Girls: Alternative Bill (Imkaan, October,2018),at: https://829ef90d-0745-49b2-b404-cbea85f15fda.filesusr.com/ugd/2f475d_91a5eb-3394374f24892ca1e1ebf6ea2e.pdf

The Family Liaison Officer (College of Policing, UK), at: <https://profdev.college.police.uk/professional-profile/family-liaison-officer-flo/#role-purpose>

What is Active Listening? (The United States Institute of Peace) at: <https://www.usip.org/public-education/educators/what-active-listening>

'Basic Principles on the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials' (adopted by the Eighth UN Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, 27 August to 7 September 1990).

Exclusion of Evidence Obtained through Torture (Association for the Prevention of Torture), at: https://cti2024.org/wp-content/uploads/2021/01/CTI-Exclusionary_Rule_Tool_8-2020_FINAL_.pdf

РОЗДІЛ 8

Координація між органами сектору правосуддя

Good Practices in Building Police-Public Partnerships by the Senior Police Adviser to the OSCE Secretary General (The Organization for Security and Cooperation in Europe, 2008), see: <https://www.osce.org/secretariat/32547?download=true>

Anneke Osse, Understanding Policing: A Resource for Human Rights Activists (Amnesty International, 2006)

Community-Oriented Policing in United Nations Peace Operations Manual (UN DPO, 2018), see: <https://police.un.org/sites/default/files/manual-community-oriented-policing.pdf>

Guidelines for Integrating Gender-Based Violence Interventions in Humanitarian Action: Reducing risk, promoting resilience and aiding recovery (Inter-Agency Standing Committee, 2015), see: https://gbvguidelines.org/wp/wp-content/uploads/2015/09/2015-IASC-Gender-based-Violence-Guidelines_lo-res.pdf

Module 5: Coordination and Governance of Coordination, Essential Services Package for Women and Girls

- subject to Violence: Core Elements and Quality Guidelines (United Nations Joint Global Programme on Essential Services for Women and Girls Subject to Violence, 2015), see: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2015/12/essential-services-package-for-women-and-girls-subject-to-violence>
- Good Practices in Building Police-Public Partnerships by the Senior Police Adviser to the OSCE Secretary General (The Organization for Security and Co-operation in Europe, 2008).
- 'Understanding local security councils in two minutes' Coginta for Police Reforms, see: https://www.youtube.com/watch?v=7fGFO_nteGA
- Qu'est ce qu'un CLSPD - CISPD? (Government of France), see: <http://www.isere.gouv.fr/Politiques-publiques/Securites/Securite-publique/Prevention-de-la-delinquance2/Qu-est-ce-qu-un-CLSPD-CISPD>
- 'Guide pratique conseil local de sécurité et de prévention de la délinquance en république de guinée' (Coginta for Police Reform, 2017), see: <http://94.23.195.75/uploads/documents/cedd246fbc7d133bcf29135bec8a-66d561202ae4.pdf>
- Fernandez, M., Piaget, K., Hernandez, T., and Berthoud, S., "Decentralisation of Security Governance: Facilitator of a Human Rights-based Approach (HRBA) to SSR? ISSAT HRBA Working Group Paper 3 (2017), see: <https://issat.dcaf.ch/download/111714/2027474/HRBA%20Working%20Group%20Paper%203.pdf>
- 'Aspects of violence against women that pertain directly to the Commission on Crime Prevention and Criminal Justice', Commission on Crime Prevention and Criminal Justice V.08-52191 (E) *0852191* (Seventeenth session, Vienna, 14-18 April 2008).
- UN Women: Flagship Programme Initiatives, see: <https://www.unwomen.org/en/how-we-work/flagship-programmes>
- Benefits of Coordination. Stop Violence against Women: A Project of The Advocates for Human Rights, see: http://www.stopvaw.org/Benefits_of_Coordination.html
- A Study for Creating a Multidisciplinary Response Mechanism to Violence Against Women in Egypt (UNODC, 2015).
- Manual on the law relating to violence against women, England and Wales, Greece, Ireland, Italy, Northern Ireland, Poland, Spain (European Lawyers Foundation, 2018), see: <https://elf-fae.eu/wp-content/uploads/2018/06/Manual-on-the-law-relating-to-violence-against-women.pdf>
- Thematic study on the issue of violence against women and girls and disability, Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, 30 March 2012, (A/HRC/20/5) at: <https://www2.ohchr.org/english/issues/women/docs/A.HRC.20.5.pdf>
- Submission to the Special Rapporteur on the Rights of Persons with Disabilities: Good Practices for Increasing Effective Access to Justice for Women and Girls with Disabilities, (Women Enabled International, August 9, 2019) at: <https://womenenabled.org/reports/wei-access-to-justice-good-practices-submission-to-un-special-rapporteur-on-persons-with-disabilities/>
- Manual on Community-Oriented Policing in United Nations Peace Operations (UN DPO, 2018), see: <https://police.un.org/en/manual-community-oriented-policing-in-peace-operations>
- UN Police Gender Toolkit: Standardised Best Practices on Gender Mainstreaming in Peacekeeping: Compendium of Project Tools (2015), see: <http://repository.un.org/bitstream/handle/11176/387374/United%20Nations%20Police%20Gender%20Toolkit%20Compendium%20of%20Project%20Tools.pdf?sequence=55&isAllowed=y>
- Prosecutor Protocol for Responding to Victims with Disabilities and Older Adults who Experience Sexual Assault, Domestic Violence, Abuse, Neglect or Exploitation (State of Illinois, Illinois Criminal Justice Information Authority), at: http://www.icjia.state.il.us/assets/ifvcc/Model%20Protocols/PWD_OA_Prosecutor_Protocol_113018.pdf
- Family Violence Coordinating Councils (IFVCC), Illinois, see: <http://www.icjia.state.il.us/ifvcc>
- Prosecutor Protocol for Responding to Victims with Disabilities and Older Adults who Experience Sexual Assault, Domestic Violence, Abuse, Neglect or Exploitation, (State of Illinois, Illinois Criminal Justice Information Authority), at: http://www.icjia.state.il.us/assets/ifvcc/Model%20Protocols/PWD_OA_Prosecutor_Protocol_113018.pdf
- Kefetew, K., Providing a coordinated response to survivors of sexual violence in the Oromia Region, Ethiopia (UNICEF, 2019), see: <https://www.unicef.org/ethiopia/stories/providing-coordinated-response-survivors-sexual-violence-oromia-region>

РОЗДІЛ 9 Комунікація

- Cassino, D. Why More American Men Feel Discriminated Against. Harvard Business Review. September 29, 2016, at: <https://hbr.org/2016/09/why-more-american-men-feel-discriminated-against>
- The Honourable Wally T. Oppal., The Report of the Missing Women Commission of Inquiry VOLUME IIB Nobodies: How and Why We Failed the Missing and Murdered Women Part 3, 4 and 5 (2012). at: https://www2.gov.bc.ca/assets/gov/law-crime-and-justice/about-bc-justice-system/inquiries/forsaken-vol_2b.pdf
- Global Study on Homicide (UNODC, 2019), at: <https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/gsh/Booklet1.pdf>
- Global Study on Homicide: Gender-related killing of women and girls (UNODC, 2018) at: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/GSH2018/GSH18_Gender-related_killing_of_women_and_girls.pdf
- Backlash in Gender Equality and Women's and Girls' Rights. Women's Rights & Gender Equality. Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs Directorate General for Internal Policies of the Union PE 604.955– June 2018, at: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604955/IPOL_STU\(2018\)604955_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604955/IPOL_STU(2018)604955_EN.pdf)
- Communication: Engagement and communication. UK College of Policing, at: <https://www.app.college.police.uk/app-content/engagement-and-communication/communications/>
- Kehn, A, and Ruthig, J.C. Perceptions of Gender Discrimination across Six Decades: The Moderating Roles of Gender and Age. 16 June 2013 # Springer Science+Business Media New York 2013
- United Nations Police Gender Toolkit,(UN Department of Peace Operations - DPO/ DPET/Integrated Training Service, 2015).
- See United Nations Police Gender Toolkit Standardised Best Practices on Gender Mainstreaming in Peacekeeping Compendium of Project Tools (2015), at: <http://repository.un.org/bitstream/handle/11176/387374/United%20Nations%20Police%20Gender%20Toolkit%20Compendium%20of%20Project%20Tools.pdf?sequence=55&isAllowed=y>
- International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict. Best Practice on the Documentation of Sexual Violence as a Crime or Violation of International Law 2nd Edition: Sara Ferro Ribeiro and Danaé van der Straten Ponthoz on behalf of the UK Foreign and Commonwealth Office, March 2017, at: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/598335/International_Protocol_2017_2nd_Edition.pdf
- Lee P. (1989), Community Policing: A Practical Guide for Police Officials (U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, Washington, DC 1989), at: <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/118001.pdf>
- Good Practices in Building Police-Public Partnerships by the Senior Police Adviser to the OSCE Secretary General (The Organization for Security and Co-operation in Europe, 2008), at: <https://www.osce.org/secretariat/32547?download=true>
- What is rape and sexual assault? Metropolitan Police UK, at: <https://www.met.police.uk/advice/advice-and-information/rsa/rape-and-sexual-assault/what-is-rape-and-sexual-assault/>
- 'When it comes to consent, there are no blurred lines' UN Women, November 18, 2019, at: <https://www.unwomen.org/en/news/stories/2019/11/feature-consent-no-blurred-lines>
- 'Measuring police performance in domestic and family violence', Kiah Rollings and Natalie Taylor for Trends and Issues in Crime and Criminal Justice No. 367 December 2008, Australian Institute of Criminology, at: <https://aic.gov.au/publications/tandi/tandi367>
- The Police Response to Domestic abuse: An Update Report, Her Majesty's Inspectorate of Constabulary and Fire & Rescue Services (HMICFRS). February 2019 <https://www.justiceinspectors.gov.uk/hmicfrs/wp-content/uploads/the-police-response-to-domestic-abuse-an-update-report.pdf>
- 'Nottinghamshire Police records misogyny as a hate crime' at: <https://www.bbc.com/news/uk-england-nottinghamshire-36775398>
- Mullany, L. and Trickett, L. (June 2018): 'Misogyny Hate Crime Evaluation Report for Nottingham Women's Centre', funded by the Office of Nottinghamshire Police and Crime Commissioner, at: <https://www.nottingham.ac.uk/lipp/documents/misogyny-evaluation-report.pdf>
- 'Six things we've learned about misogyny as a hate crime', Bates, L (2016), for The Guardian. <https://www.theguardian.com/lifeandstyle/womens-blog/2016/sep/22/six-things-weve-learned-about-misogyny-as-a-hate>
- Overwhelming public support for Misogyny Hate Crime Policy (2018). University of Nottingham <https://>

www.nottingham.ac.uk/news/pressreleases/2018/july/overwhelming-public-support-for-misogyny-hate-crime-policy.aspx

Hate Crime. The Crown Prosecution Service (CPS) United Kingdom, at: <https://www.cps.gov.uk/hate-crime>

Hate Crime, England and Wales, 2017/18 Statistical Bulletin 20/18 16 October 2018. Home Office Crime and Policing Statistics, at: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/748598/hate-crime-1718-hosb2018.pdf

What is hate crime? Metropolitan Police United Kingdom, at: <https://www.met.police.uk/advice/advice-and-information/hco/hate-crime/what-is-hate-crime/>

'Upskirting' now a specific crime as bill receives Royal Assent (Ministry of Justice, UK, 2019), at: <https://www.gov.uk/government/news/upskirting-now-a-specific-crime-after-bill-receives-royal-assent>

Handbook on Effective Police Responses to Violence against Women (UNODC, 2010) at: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Handbook_on_Effective_police_responses_to_violence_against_women_English.pdf

Handbook on Effective Prosecution Responses to Violence against Women and Girls (UNODC, UN Women, 2014), at: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/14-02565_Ebook_new.pdf

Skinninger, Eileen. 'Towards Gender-Responsive Criminal Justice: Good Practices from Southeast Asia in responding to violence against women' (2018: Thailand Institute of Justice).

РОЗДІЛ 10

Інституційне вдосконалення для ефективного та відповідального реагування поліції на насильство щодо жінок і дівчат

Tool 2: Policing and Gender in Gender and Security Toolkit (Geneva, DCAF, OSCE/ODIHR, UN Women, 2019: see: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/GSToolkit_Tool-2%20EN%20FINAL.pdf

'The Police', SSR Backgrounder Series (Geneva, DCAF, 2015) https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/DCAF_BG_7_The%20Police.11.15.pdf

General Assembly resolution 34/169 of 17 December 1979.

Evaluación independiente de proyecto/evaluación en profundidad de: 'Fortalecimiento para la Seguridad de Grupos en situación de vulnerabilidad' CÓDIGO: MEXZ93-2018-005 (México, Abril 2019) at: https://www.unodc.org/documents/evaluation/Independent_Project_Evaluations/2019/MEXZ93_Final_Independent_Project_Evaluation_April_2019.pdf

Manual on Human Rights Monitoring (OHCHR, 2011). at: <https://searchlibrary.ohchr.org/record/4835?ln=en>

'Handbook on Police Accountability, Oversight and Integrity (UNODC, 2011) at: https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/Handbook_on_police_Accountability_Oversight_and_Integrity.pdf

'Toolkit on Police Integrity' (Geneva Centre for Security Sector Governance, 2019) at: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/DCAF_PIBP_Toolkit_ENG_2019_web.pdf

'Police as an Entry Point to End Violence Against Women and Girls': Lessons from Civil Society Organizations Funded by the UN Trust Fund to End Violence Against Women' (New York, UN Trust Fund to End Violence against Women, 2019).

'DIWA Curbs Violence against Women and Girls with Disabilities', at: <http://www.diwafrica.org/>

'Promoting a safer, Gender-Based Violence Free Environment for Women and Girls with Disabilities' in Lilongwe, Malawi', (Disabled Women in Africa, 2017) at: <https://www.makingitwork-crpd.org/sites/default/files/2018-05/Malawi%20-%20Promoting%20a%20safer%2C%20Gender-Based%20Violence%20free%20environment%20for%20women%20and%20girls%20with%20disabilities%20in%20Lilongwe%2C%20Malawi%20%28DIWA%29.docx>

'Leveraging SDG 16 to Improve Implementation of SDG 5' (Background Document XIV, UNOG-DCAF Seminar 2017) at: <https://www.dcaf.ch/sites/default/files/imce/Events/UNOG-DCAF%20Seminar%20Background%20document%20+%20programme.pdf>

'Enhancing Access to Justice for Women Living in Rural and Remote Areas of British Columbia: Reviewing Practices from Canada and Abroad to Improve Our Response' (The International Centre for Criminal Law Reform and Criminal Justice Policy, 2017) at: <https://icclr.org/wp-content/uploads/2019/06/BCLF-WA2J-Report-Final.pdf?x30145>

- Jenni Cross: '3 Myths of Behavior Change and Other Challenges for Sustainability', Energy and Behavior Institute for the Built Environment, (Colorado State University) at: https://sustain.uccs.edu/sites/g/files/kjihxj1306/files/inline-files/Myths%20of%20Behavior%20Change_UCCS2015_1.pdf
- 'Safety and Dignity at Work: A Guide to the 2019 ILO Violence and Harassment Convention, No. 190' (Human Rights Watch, 2020) at: https://www.hrw.org/sites/default/files/media_2020/06/ILO_advocacy_brochure_0620.pdf
- 'Everyone's Business: Improving the Police Response to Domestic Abuse' (Her Majesty's Inspectorate of Constabulary, 2014) at: <https://www.gov.uk/government/news/major-review-of-police-response-to-domestic-violence>
- Sara Rafael Almeida, Joana Sousa Lourenço, François J. Dessart and Emanuele Ciriolo, 'Insights from behavioural sciences to prevent and combat violence against women,' EUR 28235 EN, doi:10.2788/412325 at: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC103975/lbna28235enn.pdf>
- International Association of Chiefs of Police (2005b) 'Model Policy on Investigating Sexual Assault' (National Law Enforcement Policy Center, Alexandria, Virginia) at: <https://www.theiacp.org/sites/default/files/all/i-j/IACP%20Sexual%20Assault%20Response%20Policy%20and%20Training%20Content%20Guidelines.2017.3.23.pdf>
- 'Progress of the World's Women 2011–2012: Families in a Changing World (UN Women, 2011) at: UN Women <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2011/7/progress-of-the-world-s-women-in-pursuit-of-justice>
- J. Brown and F. Heidensohn (2000), 'Gender and Policing: Comparative Perspectives' Basingstoke: Macmillan.
- Ward and T. Prenzler (2016). 'Good practice case studies in the advancement of women in policing,' Police Science and Management, 18(4), p. 242.
- Gordon, E., McHugh, C., and Townsley, J., (2020) 'Risks versus Transformational Opportunities in Gender-Responsive Security Sector Reform' Journal of Global Security Studies, 0(0), 2020, 1–16 doi: 10.1093/jogss/ogaa028.
- Graue, T.M., Hildie, R.E., and Weatherby, G.A., 'Women in Modern Policing', Department of Sociology and Criminal Justice, Gonzaga University, Spokane, WA, USA, in Journal of Social Sciences and Humanities Vol. 2, No. 3, 2016, pp. 51-62 at: <http://www.aiscience.org/journal/jssh> ISSN: 2381-7763 (Print); ISSN: 2381-7771.
- 'Men, Women, and Police Excessive Force: A Tale of Two Genders a Content Analysis of Civil Liability Cases, Sustained Allegations & Citizen Complaints' (The National Center for Women & Policing, 2002) at: <https://giwps.georgetown.edu/resource/men-women-and-police-excessive-force-a-tale-of-two-genders/>
- 'A Practitioner's Toolkit on Women's Access to Justice Programming (UN Women et al., 2018), at: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2018/5/a-practitioners-toolkit-on-womens-access-to-justice-programming>
- Megan Bastick, 'Gender Self-Assessment Guide for the Police, Armed Forces and Justice Sector', (Geneva: DCAF, 2011), at: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/self_assessment_guide.pdf
- Stanko, E.A., and Bradford, B. (2009) 'Beyond Measuring 'How Good a Job' Police Are Doing: The MPS Model of Confidence in Policing' in Policing, Volume 3, Number 4, pp. 322–330. Oxford University Press.
- 'Guidelines for Producing Statistics on Violence against Women - Statistical Surveys' (UN Department of Economic and Social Affairs Statistics Division, New York, 2014), at: https://unstats.un.org/unsd/gender/docs/guidelines_statistics_vaw.pdf
- V. Jaquier, H. Johnson and B.S. Fisher, 'Research methods, measures and ethics', in Sourcebooks on Violence against Women, 2nd ed., C.M. Renzetti, J.L. Edleson and R.K. Bergen, eds. (SAGE Publications, 2010).
- 'Guidance on Monitoring and Evaluation for Programming on Violence against Women and Girls', Guidance Note 3 How to Note. (DFID UK practice paper). at: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/67334/How-to-note-VAWG-3-monitoring-eval.pdf
- Modern Crime Prevention Strategy (Home Office, UK, 2016) at: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/509831/6.1770_Modern_Crime_Prevention_Strategy_final_WEB_version.pdf
- 'What Works: Gender Equality by Design' (Bohent, I. Harvard University Press, 2016).
- Flanagan, A.E., and Tanner, J.C., 'Theories in In A Framework for Evaluating Behaviour Change in International Development Operations' (World Bank, Independent Evaluation Group Working Paper 2016/ No. 2, 2016)

- Jenni Cross, '3 Myths of Behavior Change and Other Challenges for Sustainability' (Center for Energy and Behavior Institute for the Built Environment, Colorado State University, 2014) at: https://www.uccs.edu/sustain/sites/sustain/files/inline-files/Myths%20of%20Behavior%20Change_UCCS2015_0.pdf
- 'Integrating Gender in Project Design and Monitoring for the Security and Justice Sector, in Gender and Security Toolkit, (Geneva: DCAF, OSCE/ODIHR, UN Women, 2019) <https://www.dcaf.ch/node/13624>
- 'Integrating Gender in Project Design and Monitoring for the Security and Justice Sector', Tool 15 Gender and Security Toolkit (DCAF, OSCE/ODIHR and UN Women, 2019).
- Nicola Popovic, 'Security Sector Reform Assessment, Monitoring and Evaluation and Gender' Gender and Security Sector Reform Toolkit, Eds. Megan Bastick and Kristin Valasek (Geneva: DCAF, OSCE/ODIHR, UN-INSTRAW, 2008).
- Bastick, Megan, 'Integrating Gender into Internal Police Oversight' (Geneva: DCAF, OSCE, OSCE/ODIHR, 2014).
- Bastick, Megan, 'Integrating a Gender Perspective into Internal Oversight within Armed Forces' (Geneva: DCAF, OSCE, OSCE/ODIHR, 2014).
- Guidelines for Gender Sensitive Policing, with an Emphasis on Recruitment, Selection and Professional Development of Women in Police Services', The Women Police Officers Network in South East Europe (WPON)- South Eastern and Eastern Europe Clearinghouse for the Control of Small Arms and Light Weapons (SEESAC, 2012) at: <https://www.seesac.org/f/tmp/files/publication/812.pdf>
- RS Mol Women Network – RS WPON, 'Promotion and implementation of gender equality principles, strategic approach to the admission of women to the police, education, training and career development, and promotion of work results of RS Mol members' at: <http://www.mrezazena-muprs.org/?lang=en>
- 'A staggering one-in-three women, experience physical, sexual abuse', UN News, 24 November 2019, at: <https://news.un.org/en/story/2019/11/1052041>
- 'Provincial Policing Standards', (Provincial Government of British Columbia) at: <https://www2.gov.bc.ca/gov/content/justice/criminal-justice/policing-in-bc/policing-standards>
- Foreword BCPPS 6.2 Police Stops in 'Provincial Policing Standards', (Provincial Government of British Columbia) at: <https://www2.gov.bc.ca/assets/gov/law-crime-and-justice/criminal-justice/police/standards/6-2-foreword-police-stops.pdf>
- Press Release: 'UN Women announces United Nations Police Adviser Luís Carrilho as HeForShe Advocate for gender equality', at: <https://www.heforshe.org/en/un-women-announces-united-nations-police-adviser-luis-carrilho-heforshe-advocate-gender-equality>
- Competency and Values Framework for policing Overview of framework (College of Policing, 2016) at: https://www.college.police.uk/What-we-do/Development/competency-and-values-framework/Documents/Competency-and-Values-Framework-for-Policing_4.11.16.pdf
- Gender Equality in UK Policing - First Annual Report (Sussex Police Corporate Communications 2019 in support of HeForShe UN Women Solidarity Movement for Gender Equality (2020) at: <https://www.sussex.police.uk/SysSiteAssets/media/downloads/sussex/about-us/governance-and-processes/equality-and-diversity/heforshe-annual-report-2019.pdf>
- Indigenous Relations Behavioural Competencies (BC Public Service Agency, British Columbia, Canada, 2012) at: <https://www2.gov.bc.ca/gov/content/careers-myhr/job-seekers/about-competencies/indigenous-relations>
- Implementation Guide Aboriginal Relations Behavioural Competencies (BC Public Service Agency, British Columbia, Canada, 2012) at: https://www2.gov.bc.ca/assets/gov/careers/for-job-seekers/about-competencies/aboriginal_relations_behavioural_competencies_implementation_guide.pdf
- Townsley, J., 'The challenge of implementing Gender-Responsive Policing' - MDG Acceleration through Transformative Policing and Security, 58th Commission on the Status of Women Side-Event, New York, USA, 12 March 2014.
- 'Progress of the World's Women: In Pursuit of Justice', (UN Women, New York, 2012).
- Miller, A. R. and Segal, C., (2013), 'Do Female Officers Improve Law Enforcement Quality? Effects on Crime reporting and Domestic Violence Escalation', at: <http://ssrn.com/abstract=2335990>
- Lonsway, K. (2003), 'Hiring and Retaining More Women: The Advantages to Law Enforcement Agencies, Los Angeles: National Centre for Women and Policing.
- Denham, T. (2008), 'Police Reform and Gender' in M. Bastick, K. Valasek (eds) Gender and Security Sector Reform Toolkit, Geneva: DCAF, OSCE/ODIHR, UN-INSTRAW.
- Bastrick, M. (2008), 'Integrating Gender in Post-Conflict Security Sector Reform, Policy Paper 29, (Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces).

Natarajan, M. (2008), 'Women Police in a Changing Society': Back Door to Equality, Aldershot: Ashgate Publishing Ltd.

Miller, A. R. and Segal, C., (2013), 'Do Female Officers Improve Law Enforcement Quality? Effects on Crime reporting and Domestic Violence Escalation.' at: <http://ssrn.com/abstract=2335990>

Bastrick, M. (2008), 'Integrating Gender in Post-Conflict Security Sector Reform, Policy Paper 29, Geneva: Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces).

Denham, T. (2008), 'Police Reform and Gender' in M. Bastick, K. Valasek (eds) Gender and Security Sector Reform Toolkit, Geneva: DCAF, OSCE/ODIHR, UN-INSTRAW.

Natarajan, M. (2008), 'Women Police in a Changing Society' Back Door to Equality, Aldershot: Ashgate Publishing Ltd.

Peters, A., 'Gender Responsive Policing and the Importance of Women Officers' Involvement in Tackling Violent Extremism', International Association of Women Police Annual Training Conference, Cardiff, UK, 26 August 2015.

Abbas, H., 'Women Fighting for Peace: Lessons for Toady's Conflicts', Presentation to the Committee on Foreign Affairs Relations Hearing, Washington DC: United States House of Representatives, 22 March 2016.

British Association for Women in Policing at: <http://www.bawp.org>

'Guidelines for Gender-Sensitive Policing with an Emphasis on Recruitment, Selection and Professional Development of Women in Police Services' (Women Police Officers Network in South East Europe, 2012), at: <http://www.seesac.org/f/docs/Gender-and-Security/GUIDELINES-FOR-GENDER-SENSITIVE-POLICING-EN.pdf>

South African Police Service, at: <http://www.saps.gov.za>

IAWP Affiliate Program, at: <http://www.iawp.org/iawp-affiliates>

Domestic Violence – Education of Police Officers Managers (Ministry of the Interior of the Republic of Srpska, 2017) at: <http://www.mrezazena-muprs.org/project/domestic-violence-education-of-police-officers-managers/?lang=en>

Prevention of Online Sexual Violence against Girls in Suburban Areas (Ministry of the Interior of the Republic of Srpska, 2015) at: <https://www.mrezazena-muprs.org/project/prevention-of-online-sexual-violence-against-girls-in-suburban-areas/?lang=en>

[mrezazena-muprs.org/project/prevention-of-online-sexual-violence-against-girls-in-suburban-areas/?lang=en](https://www.mrezazena-muprs.org/project/prevention-of-online-sexual-violence-against-girls-in-suburban-areas/?lang=en)

Sensitization and Education of Elementary Schools Teaching Staff on Criminal Offences against Marriage and Family (Ministry of the Interior of the Republic of Srpska, 2015) at: <https://www.mrezazena-muprs.org/project/sensitization-and-education-of-elementary-schools-teaching-staff-on-criminal-offences-against-marriage-and-family/?lang=en>

'Prevention of Discrimination against Roma and Violation of Roma Children Rights (Ministry of the Interior of the Republic of Srpska, 2019) at: <https://www.mrezazena-muprs.org/project/prevention-of-discrimination-against-roma-and-violation-of-roma-children-rights/?lang=en>

'Policing Hate Crimes against LGBTI Persons' (Women Police Officer Network of the Republic of Srpska Ministry of the Interior, 2019) at: <http://www.mrezazena-muprs.org/promotion-of-the-handbook-policing-hate-crimes-against-lgbti-persons/?lang=en>

Umberto Bacchi (Reuters, 2019), 'Inside job: Bosnian policewomen take on abusive husbands' at: <https://www.reuters.com/article/us-bosnia-women-police/inside-job-bosnian-policewomen-take-on-abusive-husbands-idUSKCN1P00ZY>

РОЗДІЛ 11

Проблеми та стратегії

впровадження ґендерно

чутливого підходу в роботу поліції

Ellen Pence, 'St. Louis County Sheriff's Office Domestic Violence Handbook and Training Guide for Patrol Deputies,' 2001, at: <https://praxisinternational.org/wp-content/uploads/2015/12/sheriffhandbook-1.pdf>

Ellen Pence, Laura Connelly, and Melissa Scaia, 'Turning Points: A Nonviolence Curriculum for Women,' Minnesota: 2011, at: <https://www.theduluthmodel.org/wp-content/uploads/2017/03/Turning-Points-Curricula-for-Women-Who-Use-Violence-Preview.pdf>

Evan Stark, 'The Dangers of Dangerous Assessment,' Family & Intimate Partner Violence Quarterly, November 2013, at: http://www.ncdsv.org/FIPVQ_Dangers-of-dangerousness-assessment_11-20-2013.pdf.

Evan Stark, 'Re-presenting Battered Women: Coercive Control and the Defense of Liberty,' Violence Against Women: Complex Realities and New Issues in a Changing World, Les Presses de l'Université du Québec: 2012

Mending the Sacred Hoop/Minnesota Development Project, Inc, 'Community Based Analysis of the U.S. Legal System's Interventions in Domestic Abuse Cases Involving Indigenous Women: Final Report to the National Institute of Justice, December 2002, at: <https://praxisinternational.org/wp-content/uploads/2015/12/Final-1.pdf>

Mending the Sacred Hoop & The Program to Aid Victims of Sexual Assault, 'Safety and Accountability Audit of the response to Native women who report sexual assault in Duluth, Minnesota, 2006-2008,' at: <https://praxisinternational.org/wp-content/uploads/2015/12/TTAMSHTaAuditReport2011.pdf>

Michael Paymar, Ellen Pence, and Graham Barnes, Building a Coordinated Community Response to Domestic Violence: Trainer Guide, Praxis International, 2010.

Minneapolis Police Conduct Oversight Commission, 'Domestic Violence Response Research and Study,' 2018, at: https://mn.gov/mdhr/assets/2018.01.11%20Oversight%20Commission%20-%20Domestic%20Violence_tcm1061-457059.pdf

Office for Victims of Crime, 'The Vicarious Trauma Toolkit,' at: https://vtt.ovc.ojp.gov/tools-for-law-enforcement/management-and-supervision?fbclid=IwAR32qSintkuMtP_icollYpdmnHymwgSyzqKLYwy6XT0_SFdR-LF1Y-sVB_s

Provincial Policing Standards, Section 6.2.1, British Columbia, at: <https://www2.gov.bc.ca/assets/gov/law-crime-and-justice/criminal-justice/police/standards/6-2-1-police-stops.pdf>

The Duluth Blueprint for Safety, adopted January 29, 2015, at: <https://www.theduluthmodel.org/wp-content/uploads/2017/03/1-Duluth-Intro.pdf>.

РОЗДІЛ 12

Процес здійснення правосуддя

Statement from Phumzile Mlambo-Ngcuka for the International Day for the Elimination of Violence against Women (2018). UN Women. <https://unwomen.org.au/statement-from-phumzile-mlambo-ngcuka-for-the-international-day-for-the-elimination-of-violence-against-women/>

General Recommendation No. 28 on the Core Obligations of States Parties under Article 2 of the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (2010). UN Doc CEDAW/C/2010/47/GC.2. <https://www2.ohchr.org/english/bodies/cedaw/docs/CEDAW-C-2010-47-GC2.pdf>

General recommendation No. 25, on Article 4, Paragraph 1, of the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, on Temporary Special Measures. OHCHR <https://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/recommendations/General%20recommendation%2025%20%28English%29.pdf>

About the CPS. The Crown Prosecution Service. <https://www.cps.gov.uk/about-cps>

Training Manual for Judges and Prosecutors on Ensuring Women's Access to Justice. Partnership for Good Governance. European Union https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/WRGS/TrainingManualAccessJustice_EN.pdf

A Practitioner's Toolkit on Women's Access to Justice Programming. UN Women 2018. <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2018/5/a-practitioners-toolkit-on-womens-access-to-justice-programming>

Implementation Guide Essential services package for women and girls subject to violence. UN Joint Global Programme on Essential Services for Women and Girls Subject to Violence (2015). UN Women.

UPR of IRAN – 34th session – November 2019 Fact sheet on discrimination against women in Iran, Minority Rights Group International. <https://minority-rights.org/wp-content/uploads/2019/09/FACTSHEET-Discrimination-against-women-in-Iran-October-2019.pdf>

Criminal Code of Armenia (2003). <https://cis-legislation.com/document.fwx?rgn=7472>

World Health Organization, Department of Reproductive Health and Research, London School of Hygiene and Tropical Medicine, South African Medical Research Council (2013). [Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence](https://www.who.int/publications/i/item/9789241501057)

Gender Mainstreaming for Health Managers: A Practical Approach / WHO Gender Analysis Tools. Facilitators' guide. Participant's notes (2011). WHO <https://www.who.int/publications/i/item/9789241501057>

World Population Review (2019) <http://worldpopulationreview.com/countries/rape-statistics-by-country/>

- International Day on the Elimination of Violence against Women 25 November 2019. Absence of Consent Must Become the Global Standard for Definition of Rape. OHCHR <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25340&LangID=E>
- Global Study on Homicide (2019). UNODC. <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/global-study-on-homicide.html>
- "National measures taken to prevent, investigate, prosecute and punish gender-related killings of women and girls" (2014). UNODC/CCPCJ/EG.8/2014/CRP.1. https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/IEGM_GRK_BKK/UNODC.CCPCJ.EG.8.2014.CRP.1.pdf
- Les Chiffres de Référence sur les Violences Faites aux Femmes (2019). Secrétariat d'Etat chargé de l'égalité entre les femmes et les hommes et de la lutte contre les discriminations. <https://ar-retonslesviolences.gouv.fr/je-suis-professionnel/chiffres-de-reference-violences-faites-aux-femmes>
- As Deaths Mount, France Tries to Get Serious About Domestic Violence (2019). Fourquet, L. for the New York Times <https://www.nytimes.com/2019/09/03/world/europe/france-domestic-violence.html>
- Protocol on the handling of Female Genital Mutilation (FGM) offences between the National Police Chiefs' Council and the Crown Prosecution Service (2016). National Police Chief's Council. <https://www.cps.gov.uk/sites/default/files/documents/publications/FGM-Protocol-june-2016.docx>
- Imkaan From the Margin to the Centre. Addressing Violence Against Women and Girls. <https://static1.squarespace.com/static/5f7d9f4addc689717e6ea200/t/607eeab7cfc53b2e9a8ed00e/1618930372236/2018+%7C+Alternative+Bill+Background+Paper.pdf>
- Effective Responses in Cases Involving VAWG: The Role of the Prosecutor Handbook on Effective Prosecution Responses to Violence against Women and Girls (2014). UNODC. https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Handbook_on_effective_prosecution_responses_to_violence_against_women_and_girls.pdf
- The Tip of the Iceberg. Sarkaria, N. and Campbell, G. for Counsel Magazine <https://www.counselmagazine.co.uk/articles/tip-of-the-iceberg-the-family-court-ready-surge-activity-fgm>
- Compilation of good practices to reduce existing obstacles and facilitate women's access to justice (2015). Council of Europe Gender Equality Commission. <https://edoc.coe.int/en/gender-equality/6695-gender-equality-commission-Compilation-of-good-practices-to-reduce-existing-obstacles-and-facilitate-women-s-access-to-justice.html>
- European Probation Rules (2019). Canton, R. HM Inspectorate of Probation Academic Insights 2019/02 <https://www.justiceinspectors.gov.uk/hmiprobation/wp-content/uploads/sites/5/2019/03/Academic-Insights-Canton-Jan-19-final.pdf>
- United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures (The Tokyo Rules), adopted by General Assembly resolution 45/110 of 14 December 1990. <https://www.penalreform.org/priorities/alternatives-toimprisonment/international-standards/>
- England and Wales Chapter in Manual on the Law Relating to Violence against Women (2018), Sarkaria, N., and Campbell, G. European Lawyers Foundation. <https://www.consiglionazionaleforense.it/documents/20182/0/Manual+on+the+law+relating+to+violence+against+women.pdf/373786e2-4af0-4579-8f14-629c28834679>
- OSCE-led Survey on Violence against Women: Experiences of Disadvantaged Women (2019). Organisation for the Security and Cooperation in Europe. <https://www.osce.org/secretariat/430007?download=true>
- To Tackle Domestic Violence, Ukraine Looks to UNFPA's Mobile Assistance Teams (2019). UNFPA <https://www.unfpa.org/news/tackle-domestic-violence-ukraine-looks-unfpas-mobile-assistance-teams>
- Cuidad Mujer, Secretaria de Inclusión Social. Gobierno de El Salvador. <https://publications.iadb.org/es/evaluacion-de-impacto-del-proyecto-ciudad-mujer-en-el-salvador>
- "Evidence gathering - Joint Police-CPS Evidence Checklist" Domestic Abuse Guidelines for Prosecutors (2020). Crown Prosecution Service. https://www.cps.gov.uk/sites/default/files/documents/publications/npsc_cps_joint_evidence_gathering_checklist_2015.docm
- CPS to Extend Effective Domestic Violence Prosecution Scheme. Techniques Developed in Pilot Projects have Improved Conviction Rates (2018). Bowcott, O. for The Guardian. <https://www.theguardian.com/law/2018/dec/18/cps-to-extend-effective-domestic-violence-prosecution-scheme>
- Good Practice in Designing a Community-based Approach to Prevent Domestic Violence Expert Paper: Expert Group Meeting Organized by UN Division for the Advancement of Women in Collaboration with UN Office on Drugs and Crime 17 to 20 May 2005 Vienna,

- Austria. Prepared by Lori Michau for Raising Voices. Kampala, Uganda. <https://www.un.org/womenwatch/daw/egm/vaw-gp-2005/docs/experts/michau.community.pdf>
- From Evidence to Policy: Addressing Gender-Based Violence against Women and Girls in Bangladesh: A Report Submitted to Department for International Development by: ICDDR,B in Collaboration with Population Council January 2013 https://assets.publishing.service.gov.uk/media/57a08a16ed915d3cf-d0005a4/VAWG_Bangladesh_Final_Report.pdf
- The TOSTAN Program. Evaluation of a Community based Education Program in Senegal. Diop, N. J., Faye, M. M., Moreau, A., Cabral, J., & Benga, H. (2004). New York: Population Council. <https://namati.org/wp-content/uploads/2015/12/Tostan-Senegal-2004-evaluation.pdf>
- FGM and the relationship between the Family Courts and the Criminal Courts (2015). Sarkaria, N., and Campbell, G. International Family, law and Practice Journal.
- Harmful Traditional Practices: Prevention, Protection, and Policing (2020). Campbell, G., Roberts, K.A., Sarkaria, N. Palgrave Macmillan.
- Guidance Note for UNODC Staff Gender Mainstreaming in the Work of UNODC (2013). UNODC <https://www.unodc.org/documents/Gender/UNODC-GuidanceNote-GenderMainstreaming.pdf>
- Global Study on Homicide (2013). UNODC. https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/statistics/GSH2013/2014_GLOBAL_HOMICIDE_BOOK_web.pdf
- Women and the Criminal Justice System (2011). Mahony, T.H., Jacob, J., and Hobson, H. for the Government of Canada. <https://www150.statcan.gc.ca/n1/en/pub/89-503-x/2015001/article/14785-eng.pdf?st=Nyr7c4ce>
- Towards Gender-Responsive Criminal Justice: Good practices from Southeast Asia in responding to violence against women (2018). Skinnider, E. Thailand Institute of Justice. <https://icclr.org/wp-content/uploads/2019/06/Towards-Gender-Responsive-Criminal-Justice.pdf?x37853>
- Feasibility Study for a Convention against Domestic Violence (2008). Council of Europe, Committee of Ministers, 1037 Meeting, 8 October 2008 European Committee on Crime Problems.
- Intersectionality and Beyond: Law, power and the politics of location (2009). Edited by Grabham, E., Herman, D., Cooper, D., and Krishnadas, J., Routledge-Cavendish.
- The Trial of Rape. Understanding the Criminal Justice System Response to Sexual Violence in Thailand and Viet Nam (2017). UN Women, UNDP and UNODC. <https://asiapacific.unwomen.org/en/digital-library/publications/2017/09/the-trial-of-rape>
- Manual on the Law Relating to Violence against Women England and Wales Greece Ireland Italy Northern Ireland Poland Spain (2018). European Lawyers Foundation and European Union. <https://elf-fae.eu/wp-content/uploads/2018/06/Manual-on-the-law-relating-to-violence-against-women.pdf>
- Investigation, Protection, and Support Measures for GBV Victims (2019). Resource Book: Experience and Guidelines of the Korean Police. UNDP Seoul Policy Centre
- A Review of the Evidence on Multi-sectoral Interventions to Reduce Violence against Adolescent Girls (2013)” Blanc, A.K., Melnikas, A., Chau, M., and Stoner, M. Integrated Approaches to Improving the Lives of Adolescent Girls Issue Papers Series: Girl Hub.
- Victims’ Rights to Support and Protection from Violence (2013). Legislation for the Protection from Violence in Austria (2019). Domestic Abuse Intervention Centre and the Association of Austrian Autonomous Women’s Shelters. <https://www.interventions-stelle-wien.at/download/?id=692>

РОЗДІЛ 13

Проблеми, які виникають під час розслідування випадків насильства щодо жінок і дівчат

- Study on Ways and Methods to Eliminate Sexual Harassment in Egypt Results / Outcomes and Recommendations Summary. UN Women and European Union, at: https://web.law.columbia.edu/sites/default/files/microsites/gender-sexuality/un_womensexual-harassment-study-egypt-final-en.pdf
- Measuring #MeToo: A National Study on Sexual Harassment and Assault (2019). UC San Diego Center on Gender Equity and Health.
- Major investigation and public protection: Investigative Development-Lines of Enquiry. UK College of Policing, at: <https://www.app.college.police.uk/app-content/major-investigation-and-public-protection/domestic-abuse/investigative-development/#checklist-lines-of-enquiry>

- Stalking or Harassment (2019). UK College of Policing, at: <https://www.app.college.police.uk/app-content/major-investigation-and-public-protection/stalking-or-harassment/>
- European Agency for Fundamental Rights (2015), Violence Against Women: An EU-wide survey, at: <https://www.equalrights.org/issue/economic-workplace-equality/sexual-harassment/>
- Misogyny Hate Crime Evaluation Report for Nottingham Women's Centre Funded by the Office of Nottinghamshire Police and Crime Commissioner. Mullany, L. and Trickett, L. June 2018, at: <http://www.nottinghamwomenscentre.com/wp-content/uploads/2018/07/Misogyny-Hate-Crime-Evaluation-Report-June-2018.pdf>
- House of Commons Women and Equalities Committee (UK), (2018) Sexual Harassment of Women and Girls in public spaces: 6th Report of session 2017-2019.
- Equal Rights Advocates (2019) Know your rights at work: Sexual Harassment, at: <https://www.equalrights.org/issue/economic-workplace-equality/sexual-harassment/>
- Unmasking Sexual Harassment How Toxic Masculinities Drive Men's Abuse in the US, UK, and Mexico and What We Can Do to End It: A Promundo Research Brief Produced for World Economic Forum Annual Meeting 2018, Promundo, at: <https://promundo-global.org/wp-content/uploads/2018/01/Sexual-Harassment-Brief-Final-To-Post.pdf>
- Amnesty reveals alarming impact of online abuse against women. Amnesty International, at: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2017/11/amnesty-reveals-alarming-impact-of-online-abuse-against-women/>
- Spotted: Obligations to Protect Women Students' Safety & Equality Using the Public Sector Equality Duty & the Human Rights Act in Higher and Further Education Institutions to Improve Policies and Practices on Violence Against Women and Girls. Legal Briefing prepared by Louise Whitfield and Holly Dustin for the End Violence Against Women Coalition January 2015, at: <https://www.endviolenceagainstwomen.org.uk/wp-content/uploads/Spotted-Obligations-to-Protect-Women-StudentsEy-Safety-Equality.pdf>
- Widadio, N. A, (2019) Many Indonesian Women face sexually harassment: survey, Coalition for Safe Public Space.
- Pietsch, N (2015) Sexual Harassment and Public Space Learning Brief (27) London, Ontario: Learning Network, Center for Research and Education on Violence against Women and children, at: <http://www.vawlearningnetwork.ca/our-work/briefs/briefpdfs/LB-27.pdf>
- Smith B. L (2018) What it really takes to stop sexual harassment, Vol 49 (No.2), American Psychological Association
- Bystander Approach. Graham Goulden for Cultivating Minds UK, at: <https://grahamgoulden.com/cultivating-minds-uk/about/>
- Ending sexual harassment at UN events (2019). UN Department of Management Strategy, Policy and Compliance, at: <https://www.un.org/management/news/ending-sexual-harassment-un-events>
- UN Code of Conduct To Prevent Harassment, Including Sexual Harassment, at UN System Events
- Independent review of UN Women's policies and procedures for tackling Sexual Exploitation and Abuse (SEA) and Sexual Harassment (SH). Final Report - Confidential May 24, 2019, Copenhagen.
- Report into Workplace Harassment in the RCMP (2017). Government of Canada, at: <https://www.crcc-ccetp.gc.ca/pdf/harassmentFinR-eng.pdf>
- Cividanes GC, Mello AF, Mello MF. Revictimization as a high-risk factor for development of posttraumatic stress disorder: a systematic review of the literature. Braz J Psychiatry. 2018; 00:000-000, at: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30328955/>
- Foreign & Commonwealth Office, (2014) International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict: Basic Standards of Best Practice on the Documentation of Sexual Violence as a Crime under International Law, London: Foreign & Commonwealth Office, at: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/598335/International_Protocol_2017_2nd_Edition.pdf
- Women's Meaningful Participation in Negotiating Peace and the Implementation of Peace Agreements Report of the Expert (2018). Convened by UN Women in preparation for the UN Secretary-General's report on Women and Peace and Security, New York, U.S., at: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2018/10/egm-report-womens-meaningful-participation-in-negotiating-peace>
- Implementing Locally, Inspiring Globally: Localizing UNSCR 1325 in Colombia, Nepal, the Philippines, Sierra Leone, and Uganda (2013). Global Network of Women Peacebuilders, at: <https://giwps.georgetown.edu/resource/implementing-locally-inspiring-globally-localizing-unscr-1325-in-colombia-nepal-the-philippines-sierra-leone-and-uganda/>

- Evaluation of the Project "From words to actions: An integrated approach towards effective implementation of UNSCR 1325 and 1820 at local, national and global levels" implemented by the Global Network of Women Peacebuilders with support from the Austrian Development Cooperation. Evaluation Report March 10, 2017 Annalise Moser, Consultant
- Interventions to Reduce Gender-based Violence in Humanitarian Settings (2019). Sexual Violence Research Institute and World Bank Group, at: <https://www.svri.org/sites/default/files/attachments/2019-11-20/InterventionstoReduceGBVinHumanitarianSettings.pdf>
- SáCouto, Susana and Katherine Cleary. «Importance of Effective Investigation of Sexual Violence and Gender-Based Crimes at the International Criminal Court.» American University Journal of Gender, Social Policy & the Law. 17, no. 2 (2009): 337-359
- Swaine, Aisling (2018), Conflict-Related Violence Against Women: Transforming Transition, Cambridge: Cambridge University Press;
- Hossain, Naomi (2012), Security and the Pathways of Women's Empowerment: Findings from a Thematic Synthesis of the Pathways of Women's Empowerment Research, IDS Working Paper 406, Brighton: Institute of Development Studies.
- Cohen, D, Green, A.H., and Wood, E.J. (2013), Wartime sexual violence: misconceptions, implications and ways forward, Special Report, Washington D.C.: US Institute for Peace.
- Gender and SALW in South East Europe (2016). South Eastern and Eastern Europe Clearinghouse for the Control of Small Arms and Light Weapons (SEESAC), at: https://www.seesac.org/f/docs/Armed-Violence/Gender_and_SALW_publication_eng-web.pdf
- Aolain, Fionnuala Ni, and Eilish Rooney (2007), "Under enforcement and Intersectionality: Gendered Aspects of Transition for Women," International Journal of Transitional Justice, Vol. 1, Issue 3, pp. 338–54.
- Watson, Callum. Preventing and Responding to Sexual and Domestic Violence against Men: A Guidance Note for Security Sector Institutions. Geneva: DCAF, 2014, at: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/SDVAM_FINAL%20online.pdf
- International Legal Protection of Human Rights in Armed Conflict (UNHCHR, 2011), at: https://www.ohchr.org/Documents/Publications/HR_in_armed_conflict.pdf
- Report of the Secretary-General on conflict-related sexual violence (2017). UN Doc S/2017/249, at: <https://undocs.org/S/2017/249>
- Women, War and Peace: The Independent Experts' Assessment on the Impact of Armed Conflict on Women and Women's Role in Peace-building (2002). Rehn, E., and Sirleaf, E.J. United Nations Development Fund for Women (UNIFEM), at: <https://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/3F71081FF391653D-C1256C69003170E9-unicef-WomenWarPeace.pdf>
- Rome Statute of the International Criminal Court U.N. Doc. A/CONF.183/9, July 17, 1998, 37 I.L.M. 1002, 1030 (entered into force July 1, 2002)
- Inter-Agency Standing Committee, at: <https://interagencystandingcommittee.org/the-inter-agency-standing-committee>
- Kelly Dawn Askin, Prosecuting Gender Crimes Committed in Darfur: Holding Leaders Accountable for Sexual Violence, in Genocide in Darfur 141, 144 (Samuel Totten et al. eds., 2006).
- Report on Sexual Gender based Violence and Health Facility Needs Assessment (Lofa, Nimba, Grand Gedeh and Grand Bassa counties) in Liberia (2005). Omanyondo, M.O. for the World Health Organisation.
- Government/UN Joint Programme to prevent and respond to GBV (June 13, 2008). Information shared by Dr Sadiq Syed, Deputy Regional Program Director with UN Women in Southern Africa.
- Sexual Crimes, committed on September, October, November 2008 in Liberia (UNPOL-December 2008). Information shared by Dr Sadiq Syed, Deputy Regional Program Director with UN Women in Southern Africa.
- SGBV Capacity-building in Peace Operations: Specialized Police Teams. Caparini, M and Osland, K.M. Policy Brief (35/ 2016) Norwegian Institute of International Affairs.
- National Action Plans for the Implementation of UNSCR 1325 on Women, Peace and Security. Women's International League of Peace and Freedom, at: <https://www.peacewomen.org/member-states>
- Tools for Development Using Information and Communications Technology to Achieve the Millennium Development Goals Working Paper United Nations ICT Task Force December 2003, at: <https://www.itu.int/net/wsis/stocktaking/docs/activities/1103056110/ICTMDGFinal.pdf>
- UN Broadband Commission for Digital Development (2015) Cyber Violence Against Women and Girls A worldwide wake-up call: A report by the UN Broadband Commission for the Digital Development Working Group on Broadband and Gender, at: <https://en.unesco.org/sites/default/files/genderreport2015final.pdf>

Cyber Violence against women and girls (2017). European Institute for Gender Equality, at: <https://eige.europa.eu/publications/cyber-violence-against-women-and-girls>

Cyber Violence against Women and Girls: Report (2017) CyberSafe. University of Ljubljana, Faculty of Social Sciences, at: <https://www.wave-network.org/wp-content/uploads/WP2-Report-on-Cyber-VAWG.pdf>

UN Broadband Commission for Digital Development (2015) Cyber Violence Against Women and Girls A worldwide wake-up call: A report by the UN Broadband Commission for the Digital Development Working Group on Broadband and Gender; at: <https://www.broadbandcommission.org/Documents/reports/bb-wg-gender-discussionpaper2015-executive-summary.pdf>

Handbook for the Judiciary on Effective Criminal Justice Responses to Gender-based Violence against Women and Girls (UNODC, 2019) at: https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/HB_for_the_Judiciary_on_Effective_Criminal_Justice_Women_and_Girls_E_ebook.pdf

Attacks and Harassment: The Impact on Female Journalists and Their Reporting (2018). Troll-busters.com and international women's media foundation, at: <https://www.iwmf.org/wp-content/uploads/2018/09/Attacks-and-Harassment.pdf>

Cyber violence and hate speech online against women: Study (2018). European Parliament's Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs, at: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604979/IPOL_STU\(2018\)604979_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604979/IPOL_STU(2018)604979_EN.pdf)

More than 175,000 children go online for the first time every day, tapping into great opportunities, but facing grave risks. UNICEF, at: <https://www.unicef.org/eap/press-releases/more-175000-children-go-online-first-time-every-day-tapping-great-opportunities>

Gender-based interpersonal cybercrime. UNODC-University Module Series Cybercrime, at: <https://www.unodc.org/e4j/en/cybercrime/module-12/key-issues/gender-based-interpersonal-cybercrime.html>

Powell, A, Henry, N & Flynn, A (2018) 'Image-based sexual abuse', in W DeKeseredy and M Dragiewicz (Eds), Routledge Handbook of Critical Criminology: 2nd Edition, pp. 305-315, Routledge: London

Cybercriminology. Maras, M. Oxford Press, November 2016 ISBN: 9780190278441.

National Institute of Justice. U.S. Department of Justice, at: <https://nij.ojp.gov/topics/articles/overview-predictive-policing>

Terminology Guidelines for the Protection of Children from Sexual Exploitation and Sexual Abuse. Adopted by the Interagency Working Group in Luxembourg, 28 January 2016. Interagency Terminology and Semantics Project on the Sexual Exploitation and Sexual Abuse of Children & ECPAT International, at: <http://luxembourgguidelines.org/>

Thakur, Dhanaraj (2018) How do ICTs mediate gender-based violence in Jamaica?, in Gender & Development, 26:2.

Global Landscape Analysis Report on Online and ICT facilitated Violence against Women and Girls (UN Women, 2021), forthcoming.

РОЗДІЛ 14

Надзвичайні ситуації у сфері охорони здоров'я та гуманітарні кризи, не пов'язані з конфліктом

Joint press statement Protecting Sexual and Reproductive Health and Rights and Promoting Gender-responsiveness in the COVID-19 Crisis (2020). Government Offices of Sweden, at: <https://www.government.se/statements/2020/05/joint-press-statement-protecting-sexual-and-reproductive-health-and-rights-and-promoting-gender-responsiveness-in-the-covid-19-crisis/>

Coronavirus Disease (COVID-19) Outbreak (2020). WHO Regional Office for Europe, at: <http://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/novel-coronavirus-2019-ncov>

Ebola virus disease: Key Facts (2020) WHO, at: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ebola-virus-disease>

Inter-Agency Standing Committee (March 2020). Interim Guidance; Gender alert for COVID-19 outbreak, at: <https://interagencystandingcommittee.org/inter-agency-standing-committee/interim-guidance-gender-alert-covid-19-outbreak-developed-iasc>

CARE (March 2020). A policy paper on COVID-19's gender implications, at: <https://www.care.org/news-room/press/press-releases/covid-19s-gender-implications-examined-in-policy-brief-care>

- Secretary-General's video message on gender-based violence and COVID-19. United Nations April 5, 2020, at: <https://www.un.org/sg/en/content/sg/statement/2020-04-05/secretary-generals-video-message-gender-based-violence-and-covid-19-scroll-down-for-french>
- UNODC's Global Study on Homicide: Gender-related killing of women and girls (UNODC, 2018), at: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/GSH2018/GSH18_Gender-related_killing_of_women_and_girls.pdf
- Violence against women and girls: the shadow pandemic (2020). Statement by Phumzile Mlambo-Ngcuka, Executive Director of UN Women, at: <https://www.unwomen.org/en/news/stories/2020/4/statement-ed-phumzile-violence-against-women-during-pandemic>
- Emergencies preparedness, response. What is a pandemic? WHO 24 February 2010 <https://www.euro.who.int/en/health-topics/communicable-diseases/influenza/pandemic-influenza/pandemic-preparedness>
- Policing the Pandemic: How UN Police are Maintaining Law, Order, and Public Health. UN News Peace and Security 23 May 2020, at: <https://police.un.org/en/policing-pandemic-how-un-police-are-maintaining-law-order-and-public-health>
- COVID-19 and Ending Violence Against Women and Girls. UN Women Issue Brief April 2020 <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/04/issue-brief-covid-19-and-ending-violence-against-women-and-girls>
- Justice for women amidst COVID-19 (2020). UN Women Issue Brief. <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/05/justice-for-women-amidst-covid-19>
- Weitzman, A., and J.A. Behrman (2016). Disaster, Disruption to Family Life and Intimate Partner Violence: The Case of the 2010 Earthquake in Haiti. *Sociological Science*, 3: 167-189. https://www.sociologicalscience.com/download/vol-3/march/SocSci_v3_167to189.pdf
- Pandemics and Violence Against Women and Children (2020). Peterman, A., Potts, A., O'Donnell, M., Thompson, K., Shah, N., Oertelt-Prigione, S., and van Gelder, N., Center for Global Development, at: <https://www.cgdev.org/publication/pandemics-and-violence-against-women-and-children>
- World Bank. 2020. Gender Dimensions of the COVID-19 Pandemic (English). Washington, D.C.: World Bank Group, at: <http://documents.worldbank.org/curated/en/618731587147227244/Gender-Dimensions-of-the-COVID-19-Pandemic>
- Coronavirus Disease (COVID-19) response – UNODC Thematic Brief on gender-based violence against women and girls (UNODC, 2020), at: https://www.unodc.org/documents/Advocacy-Section/GBVAW_and_UNODC_in_COVID19_final_7Apr2020.pdf
- Impact of COVID-19 Pandemic on Violence against Women and Girls (2020). Fraser, E. (2020) for UKAid, WAG Helpdesk Research Report, at: <https://www.dmeforpeace.org/peaceexchange/wp-content/uploads/2020/04/vawg-helpdesk-284-covid-19-and-vawg.pdf>
- On the Front Lines of COVID-19, Women's Organizations Provide Vital Services as First Responders as Violence against Women Spikes (UN Women, 2020), at: <https://www.unwomen.org/en/news/stories/2020/5/feature-womens-organizations-provide-vital-services-as-violence-against-women-spikes>
- Jones, K.E., Patel, N., Levy, M., Storeygard, A., Balk, D., Gittleman, J.L. et al. (2008). Global trends in emerging infectious diseases. *Nature* 451: 990-94.
- 'Wheels', adapted from the Power and Control Wheel Model. The National Center on Domestic and Sexual Violence. http://209.198.129.131/publications_wheel.html
- Bridging the Digital Gender Divide Include, Upskill, Innovate (2018). Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). <http://www.oecd.org/internet/bridging-the-digital-gender-divide.pdf>
- Ways to Bridge the Gender Digital Divide from a Human Rights Perspective (2016). Submission by the Human Rights, Big Data and Technology Project at the Human Rights Centre of the University of Essex, Funded by the Economic and Social Research Council, at: https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/WRGS/GenderDigital/HRBDT_submission.pdf
- World Wide Web Foundation, 'Women's Rights Online. Translating Access into Empowerment' (2015). <http://webfoundation.org/docs/2015/10/womens-rights-online21102015.pdf>
- Pandemics and Violence Against Women and Children (2020). Peterman, A., Potts, A., O'Donnell, M., Thompson, K., Shah, N., Oertelt-Prigione, S., and van Gelder, N., Center for Global Development, at: <https://www.cgdev.org/publication/pandemics-and-violence-against-women-and-children>
- Remote Court Hearings and Judicial Processes in Response to COVID-19 in Mission and other Fragile Settings Justice and Correction Service. UN Office of Rule of Law and Security Institutions (OROLSI)/Department of Peace Operations (DPO) 13 April 2020. <https://global-rightsforwomen.org/wp-content/uploads/2020/04/>

[Court-Response-to-Violence-Against-Women-During-COVID-19-Powerpoint_compressed.pdf](#)

COVID-19: How to include marginalized and vulnerable people in risk communication and community engagement (2020). International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs and the World Health Organization, at: https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/COVID-19_CommunityEngagement_130320.pdf

Global trends in emerging infectious diseases. Jones, K.E., Patel, N., Levy, M., Storeygard, A., Balk, D., Gittleman, J.L. et al. (2008). *Nature* 451: 990-94. <https://www.cgdev.org/publication/pandemics-and-violence-against-women-and-children>

Ecuador Country Case Study. Effective law and policy on gender equality and protection from sexual and gender-based violence in disasters (2020). The International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (IFRC). <https://www.ifrc.org/media/13646>

Special Rapporteur on violence against women finalizes country mission to the United Kingdom and Northern Ireland and calls for urgent action to address the accountability deficit and also the adverse impacts of changes in funding and services (2014), at: <https://www.ohchr.org/en/statements/2014/04/special-rapporteur-violence-against-women-finalizes-country-mission-united>

Hard times: Women's pathways to crime and incarceration (2012). Artz, L., Hoffman-Wanderer, Y., and Moul, K., at: https://genderlinks.org.za/wp-content/uploads/imported/articles/attachments/18024_hard_times.pdf

Gender-Based Discrimination & Women in Conflict with the Law (UNODC, 2020), at: <https://www.unodc.org/e4j/en/crime-prevention-criminal-justice/module-9/key-issues/1--gender-based-discrimination-and-women-in-conflict-with-the-law.html>

2019 Report of the Secretary-General on violence against women migrant workers (A/74/235), at: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2019/07/a-74-235-sg-report-violence-against-women-migrant-workers>

Addressing the Impacts of the COVID-19 Pandemic on Women Migrant Workers (2020). UN Women Guidance Note, at: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/04/guidance-note-addressing-the-impacts-of-the-covid-19-pandemic-on-women-migrant-workers>

From Global Coordination to Local Strategies A Practical Approach to Prevent, Address and

Document Domestic Violence under COVID-19 Briefing Paper (2020). MADRE, Media Matters for Women, MenEngage Alliance, Nobel Women's Initiative, OutRight Action International, Women Enabled International, and Women's International League for Peace and Freedom (WILPF), at: https://www.wilpf.org/wp-content/uploads/2020/04/MADRE-Domestic-Violence-Under-COVID-19-Briefing-Paper_4.21.20.pdf

Coronavirus lockdown raises risk of online child abuse, charity says. *The Guardian* (2020)

<https://www.theguardian.com/world/2020/apr/02/coronavirus-lockdown-raises-risk-of-online-child-abuse-charity-says>

COVID-19: Urgent need for child protection services to mitigate the risk of child sexual abuse and exploitation worldwide (2020), Mama Fatima Singhatheh, the Special Rapporteur on the sale and sexual exploitation of children, at: <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25865&LangID=E>

Risk of online sex trolling rises as coronavirus prompts home working. *Reuters* (2020), at: <https://www.reuters.com/article/us-women-rights-cyberflashing-trfn-idUSKBN2153HG>

Gender Dimensions of the COVID-19 Pandemic (2020). Washington, D.C.: World Bank Group, at: <http://documents.worldbank.org/curated/en/618731587147227244/Gender-Dimensions-of-the-COVID-19-Pandemic>

Has it become too dangerous to measure violence against women? Kelli Rogers, 6 May 2020, at: <https://asiapacific.unfpa.org/en/news/covid-19-has-it-become-too-dangerous-measure-violence-against-women>

The Sphere Handbook: Humanitarian Charter and Minimum Standards in Humanitarian Response, fourth edition, Geneva, Switzerland, 2018, at: <https://spherestandards.org/wp-content/uploads/Sphere-Handbook-2018-EN.pdf>

Bystander Approach. Graham Goulden for Cultivating Minds UK., at: <https://grahamgoulden.com/cultivating-minds-uk/about/>

The Security Sector's Role in Responding to Health Crises. Lessons from the 2014–2015 Ebola Epidemic and Recommendations for the Mano River Union and Its Member States (2017). Sandy, J., Schnabel, A., Sovula, H., Trepp, U., and Zumsteg, R. The Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces (DCAF), at: <https://www.dcaf.ch/security-sectors-role-responding-health-crises-lessons-2014-2015-ebola-epidemic>

- Court Response to Violence Against Women During COVID-19. Webinar Series: Adapting Legal and Systemic Responses During COVID-19 Addressing Violence Against Women April 3, 2020. Global Rights for Women, at: https://globalrightsforwomen.org/wp-content/uploads/2020/04/Court-Response-to-Violence-Against-Women-During-COVID-19-Powerpoint_compressed.pdf
- Policy Brief: The Impact of COVID-19 on children (2020). UN Sustainable Development Group <https://unsdg.un.org/resources/policy-brief-impact-covid-19-children>
- COVID-19 and violence against women What the health sector/system can do (WHO, 2020), at: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/331699>
- Jhumka Gupta, "What does coronavirus mean for violence against women?," Women's Media Centre, March 19, 2020, at: <https://womensmediacenter.com/news-features/what-does-coronavirus-mean-for-violence-against-women>
- COVID-19 and Gender Equality and Women, Peace and Security (WPS). UN Department of Peace Operations, at: https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/covid-19_and_wps.pdf
- Christian Aid, CAFOD, Tearfund, and Islamic Relief (2015) Keeping the Faith: The Role of Faith Leaders in the Ebola Response, London: Christian Aid, at: http://learn.tearfund.org/~media/files/tilz/research/keeping_the_faith_july_2015.pdf
- Ebola Recovery in Sierra Leone Tackling the Rise in Sexual and Gender Based Violence And Teenage Pregnancy During The Ebola Crisis, New York: UNDP (2015a), at: <https://www.undp.org/content/dam/sierra-leone/docs/Ebola%20Docs./SL%20FS%20SGBV.pdf>
- Confronting the gender impact of the Ebola Virus Disease on Guinea, Liberia and Sierra Leone. Africa Policy Note, Vol. 2, No. 1, 30 January 2015, p.4., at: https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/RBA%20Policy%20Note%20Vol%20%20No%201%202015_Gender.pdf
- Conflict, Displacement and IPV: Findings from Two Congolese Refugee Camps in Rwanda. Violence Against Women. Wako, E., Elliott, L., De Jesus, S., Zotti, M.E., Swahn, M.H., and J. Beltrami. (2015). Violence Against Women. 21(9): 1087-101.
- Violence against refugee women along the Thai-Burma border. Falb, K.L., McCormick, M.C., Hemenway, D., Afinson, K., and J.G. Silverman. (2013). International Journal of Gynecology & Obstetrics. 120(3): 279-283 http://support.arcrelief.org/site/DocServer/VAW_on_the_Thai-Myanmar_Border.pdf?docID=2622
- Horn, R. (2010). Responses to intimate partner violence in Kakuma a refugee camp: Refugee interactions with agency systems. Social Science & Medicine. 70(1): 160-168.
- A New Scourge to Afghan Women: COVID-19 Oxfam Briefing Note (2020), at: <https://asia.oxfam.org/latest/policy-paper/new-scourge-afghan-women-covid-19>
- UNICEF Helpdesk Gender Based Violence in Emergencies: Emergency Responses to Public Health Outbreaks (UNICEF, 2018), at: <http://www.sddirect.org.uk/media/1617/health-responses-and-gbv-short-query-v2.pdf>
- Increased Gender-based Violence Among Women Internally Displaced in Mississippi 2 Years Post-Hurricane Katrina. Anastario, M., Shehab, N., and Lawry, L. (2013). Disaster Medicine and Public Health Preparedness. 3 (1): 18-26.
- Converging drivers of interpersonal violence: Findings from a qualitative study in post-hurricane Haiti. Bermudez, L.G, Stark, L., Bennouna, C., Jensen, C., Potts, A., Kaloga, I.F., et al. (2019). Child Abuse & Neglect, 89:178-191.
- Gender-based violence and environment linkages: Castañeda Camey.I., Sabater, L., Owren, C. and Boyer, A.E. (2020). The violence of inequality. Wen, J. (ed.). Gland, Switzerland: IUCN. 272pp.
- International Rescue Committee (IRC) and Global Women's Institute (GWI). (2015) Responding to Typhoon Haiyan: Women and Girls Left Behind. A study on violence against women and girls' prevention and mitigation in the response to Typhoon Haiyan, at: <https://www.whatworks.co.za/documents/publications/17-responding-to-typhoon-haiyan-women-and-girls-left-behind/file>
- Sitting on a Volcano: Domestic Violence in Indonesia Following Two Volcano Eruptions. Schwefer, M. (2018). Ifo Working Paper Series 263, ifo Institute – Leibniz Institute for Economic Research at the University of Munich, at: <https://www.cesifo.org/DocDL/wp-2018-263-schwefer-domestic-violence.pdf>
- Prevalence of Sexual Violence among Female Refugees in Complex Humanitarian Emergencies: A Systematic Review and Meta-Analysis. Vu, A., Adam, A., Wirtz, A., Pham, K., Rubenstein, L., Glass, N., Beyrer, C. and S. Singh. (2014). The PLoS Curr. Edition 1. doi: 10.1371/currents.dis.835f10778fd80ae031aac12d-3b533ca7 <http://currents.plos.org/disasters/index.html%3Fp=11337.html>
- International Rescue Committee (IRC, 2015), at: <https://www.rescue.org/sites/default/files/document/564/ircvpcfinalen.pdf> .

- A systematic review of prevalence studies of gender-based violence in complex emergencies. Stark, L. and A. Ager. (2011). Trauma Violence Abuse 12 (3): 127-34.
- Everything on her Shoulders: Rapid Assessment on Gender and Violence against Women and Girls in Beni, DRC, (International Rescue Committee, New York, 2019), at: <https://www.rescue.org/report/everything-her-shoulders-rapid-assessment-gender-and-violence-against-women-and-girls-ebola>
- Ebola Recovery in Sierra Leone: Tackling the rise in sexual and gender-based violence and teenage pregnancy during the Ebola crisis, (UNDP, 2015), at: <https://www.undp.org/content/dam/sierraleone/docs/Ebola%20Docs./SL%20FS%20SGBV.pdf>
- UNICEF Helpdesk Gender Based Violence in Emergencies: Emergency Responses to Public Health Outbreaks. (UNICEF, 2018), at: <http://www.sddirect.org.uk/media/1617/health-responses-and-gbv-short-query-v2.pdf>
- Vulnerability in an Influenza Pandemic: Looking Beyond Medical Risk. Technical Report. O'Sullivan, T. and M. Bourgoin. (2010). March 28, 2020, at: <https://www.semanticscholar.org/paper/Vulnerability-in-an-Influenza-Pandemic-%3A-Looking-%2C-O%E2%80%99SullivanBourgoin/48b390413d140b148a598a81dc4ec4515f1d458e>
- Integrating a Gender Perspective into Human Rights Investigations Guidance and Practice (UN Office of the High Commission for Human Rights, New York and Geneva, 2018), at: <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/Publications/GenderIntegrationintoHRInvestigations.pdf>
- Prevention: Violence against women and girls and COVID-19 (2020). UN Women Issue Brief, at: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/05/brief-prevention-violence-against-women-and-girls-and-covid-19>
- COVID-19 and Essential Services Provision for Survivors of Violence Against Women and Girls (2020). UN Women Issue Brief, at: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/04/brief-covid-19-and-essential-services-provision-for-survivors-of-violence-against-women-and-girls>
- Online and ICT* facilitated violence against women and girls during COVID-19 (2020). UN Women Issue Brief, at: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/04/brief-online-and-ict-facilitated-violence-against-women-and-girls-during-covid-19>
- Guidelines for Mobile and Remote Gender-Based Violence (GBV) Service Delivery (2018). International Rescue Committee (IRC), at: https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/GBV-Mobile-and-Remote-Service-Delivery-Guidelines_-final.pdf
- Identifying and Mitigating Gender-based Violence Risks within the COVID-19 Response Last updated: 6 April 2020. Inter-Agency Standing Committee (IASC), at: <https://gbvguidelines.org/wp/wp-content/uploads/2020/04/Interagency-GBV-risk-mitigation-and-Covid-tipsheet.pdf>
- Personal Protective Equipment (PPE) operational guidance (April 8, 2020). UK College of Policing UK. <https://news.npcc.police.uk/releases/coronavirus-guidance-on-personal-protective-equipment-issued-to-police-forces>
- Lockdown on Domestic Violence (Akshara Centre, 2020), at: <https://www.aksharacentre.org/lockdown-logs/>
- Online Safety in a Changing World – COVID-19 and Cyber Violence (2020). Sexual Violence Research Initiative, at: <https://www.svri.org/blog/online-safety-changing-world-%E2%80%93-covid-19-and-cyber-violence>
- COVID-19 at the Intersection of Gender and Disability: Findings of a Global Human Rights Survey, March to April 2020 Women Enabled International (2020). Women Enabled International. <https://womenenabled.org/reports/wei-covid-19-at-the-intersection-of-gender-and-disability/>
- COVID-19 and Child, Early and Forced Marriage: An Agenda for Action (2020). Girls not Brides. The Global Partnership to End Child Marriage, at: <https://www.girlsnotbrides.org/learning-resources/resource-centre/covid-19-and-child-early-and-forced-marriage-an-agenda-for-action/>
- A Girl No More: The Changing Norms of Child marriage in Conflict (2016). Women's Refugee Commission, at: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Changing-Norms-of-Child-Marriage-in-Conflict.pdf>
- Did You Know That Millions of People Around the World Are Still Uprooted from Their Homes By Disasters (2020)? André, C., Ginnetti, J., and Ponserre, S. for the Internal Displacement Monitoring Centre, at: <https://www.internal-displacement.org/expert-opinion/did-you-know-that-millions-of-people-around-the-world-are-still-uprooted-from-their>
- Washington Group Questionnaire, at : <https://www.washingtongroup-disability.com/>
- UN joint report "Justice for Women amidst COVID-19" (2020). UN Women, IDLO, UNDP, UNODC, World Bank and the Pathfinders for Justice, at: <https://www.idlo.org>

[int/sites/default/files/pdfs/publications/Justice-for-Women_Full-Report-English.pdf](#).

National Commission for Lebanese Women, UN Women, WHO, UNFPA, 2020. Gender Alert on COVID-19, Lebanon. In Focus: Access to Justice and Gender Based Violence. April 10, 2020. Issue No. 1., at: <https://www2.unwomen.org/-/media/field%20office%20arab%20states/attachments/publications/2020/04/gender%20and%20covid-19%20in%20lebanon/updated/gender%20alert%20on%20covidlebanon%20english.pdf?la=en&vs=1838>

Operation Faoiseamh - Domestic Abuse 9th June 2020. Ireland's National Police and Security Service, at: <https://www.garda.ie/en/about-us/our-departments/office-of-corporate-communications/press-releases/2020/june/operation%20faoiseamh%20-%20domestic%20abuse%209th%20june%202020%20.html#:~:text=Operation%20Faoiseamh%2C%20which%20commenced%20as,protected%20during%20this%20extraordinary%20time.>

Safe Ireland Welcomes Garda Prioritisation of Domestic Abuse and Coercive Control. Safe Ireland, at: <https://www.safeireland.ie/>

[safe-ireland-welcomes-garda-prioritisation-of-domestic-abuse-and-coercive-control/](#)

Measures and Practices by Country. Promoting and Protecting Women's Rights at National Level. Council of Europe, at: [https://www.coe.int/en/web/gender-equality/promoting-and-protecting-women-s-rights#%2263001324%22:\[14\]](https://www.coe.int/en/web/gender-equality/promoting-and-protecting-women-s-rights#%2263001324%22:[14])

Assessing Sexual and Gender Based Violence during the Ebola Crisis in Sierra Leone (2015). UNDP and Irish Aid, at: https://www.sl.undp.org/content/dam/sierraleone/docs/Ebola%20Docs./undp_sl_Ebola_SGBV%20Prevalence%20During%20the%20EVD%20Crisis%20in%20Sierra%20Leone.pdf

Not just hotlines and mobile phones: GBV Service provision during COVID-19 (2020). Erskine, D. for UNICEF, at: <https://www.unicef.org/media/68086/file/GBV%20Service%20Provision%20During%20COVID-19.pdf>

Global Rapid Gender Analysis for COVID-19 (2020) international Rescue Committee and CARE International, at: <https://www.rescue.org/report/global-rapid-gender-analysis-covid-19>